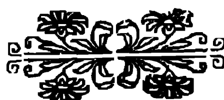
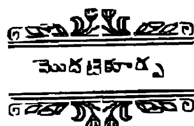
దాశరథి విలాసము.

క్రొత్తపల్లి లచ్చయకవి ప్రణీతము.

శ్రీ చలికాని సూర్యారావు

గారిచే ప్రకటింపఁబడినది.

కాకినాడ:

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1928.

వెల రు. ౧-౮-౦.

కవిప్రశంసాదులు.

(క్రీ. శ. 1863?—1898.)

ఈ దాశరథివిలాసమును రచించినకవి కొత్తపల్లి లచ్చయ్య. పిఠాపురము సమీపముననున్న చెందుర్తిగ్రామవాస్తవ్యుఁడు. ఈతఁడాపస్తంబసూత్రుఁడు. కౌండిన్యసగోత్రుఁడు. వెలుఁగాటివైదికబ్రాహ్మణుఁడు. తండ్రిపేరు రామన్న. తల్లి సుబ్బమ్మ. ఎనమండ్రన్నదమ్ములలో నితఁడు నాల్గవవాఁడు. తనవంశవృత్తాంతమును గవి కృత్యాదిని వివరించియున్నాఁడు. ఇక్కవికుటుంబము చిరకాలమునుండి రావువారిసంస్థానము నే యాశ్రయించి యుండెను. ఈతఁడు శరీరారోగ్యము చాలనివాఁ డగుట నారోగ్యమునకే మొదట దుష్కరప్రాససూర్యశతకమును రచించెను. తర్వాత తిరుమలయాత్ర పాదచారియై చేసి వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరున కంకితముగా శ్రీమన్నారాయణుని దశావతారములలో నేడవదియగు శ్రీరామచంద్రుని దివ్యచరిత్రమును (దాశరథివిలాసముగా రచియించి) సమర్పించెను. భారతవర్షములో నాబాలగోపాలమునకు నిత్యస్మరణీయుఁడును బూజనీయుఁడు నైన శ్రీరామదేవుని దివ్యచరిత్రమును తనలలితకల్పనాకల్పకమునుండి ప్రాప్తపద్యప్రసూనరూపమున వెలువరించుటకుఁ గవి తనయిరువదియవ యేఁటఁ బ్రారంభించి తల్లి తమ్ముల మొదలగువారు మరణించుచుండుటచే నడుమనడుమ విఘ్నములు సంభవించుచుండినను బూని విడువక పదిసంవత్సరములకుఁ బూర్తిచేసెను. తరువాత, తానే యిప్పటికి రెండుప్రతులను వ్రాసెను. మొదటిచిత్తుప్రతి చాలభాగము తాళపత్రప్రతి. రెండుమూఁడుప్రతులు కాగితములు. కవి, తాళపత్రములమీఁదఁ గాకితములమీఁద నొక్కవిధముగానే వ్రాయఁగలిగియుండెను. అతఁడు వ్రాసినసుద్ధప్రతులలో నొక్కటి చెన్నపురి ఓరి

యంటల్ లైబ్రరీలోనున్నది. రెండవదానిం బట్టి యీముద్రితప్రతి సిద్ధముచేయఁబడియెను. కవి గ్రంథసమాప్తి చేసినపిమ్మటఁ దన ముప్పదియైదవయేటఁ గావచ్చును, హేమలంబిసంవత్స రాశ్వయుజ బ ౮ నాఁడు కాలధర్మము నొందెను. తనజీవితకాలములో ముద్రణ మునకై యనేకయత్నము లొనర్చెను, గాని, కాలమును బురస్క రించుకొని కొనసాగలేదు. తదనంతర మతనితమ్ములప్రార్థనమున శ్రీ రాజా మంత్రిప్రెగడ భుజంగరావు బహద్దరుగారు తమమంజువాణీ పత్రికలోఁ బ్రకటింప ననుగ్రహించిరి. కాని యంతలో నాపత్రికా ప్రకటనము నిల్చిపోవుటచే నైదాశ్వాసములతో నీగ్రంథ మసమగ్ర ముగనే యుండవలసివచ్చినది. ఆపుస్తకములైన నెక్కడ దొరకుట లేదు. ఇన్నినాళ్ళ కిప్పుడు రసజ్ఞులును, భాషాపోషకులును, నాశ్రిత పక్షపాతులు నగు శ్రీరావు వెంకటనరసింహారావుగారు గ్రంథమును జిత్తగించి చూపిన ప్రోత్సాహముచే గవివంశమునకుఁ బోషకు లగు శ్రీకోలంకవీరవర సంస్థానప్రభువులు రాష్ట్రమణులు సత్కార్యనిర్వహణ మునకు ముందంజవేయువారు, దేవబ్రాహ్మణభక్తిపరతంత్రులు, నగు శ్రీరాజా రావు చెల్లయ్యమ్మారావుబహద్దరువారి యొక్కయు శ్రీ రాజా రావు రామయ్యమ్మారావుబహద్దరువారి యొక్కయుఁ గరుణాకటా క్షలేశమున సంపూర్ణముగఁ బ్రకటింపఁబడినది. ఈదాశరథివిలాసము పూర్తిచేసిన యనంతరమునఁ దనప్రభుభక్తి వెల్లడించుచుఁ గవి రచించిన చెల్లయ్యమ్మశతకము నాఁడే యిక్కార్యము నెఱవేఱవలసినది, గాని, యప్పటికి దీనికిఁ బ్రకటనకాలము రాలేదు. అనారోగ్యతచేతఁ గవి వివాహమును నిరాకరించెను. ఈకవి విద్యాభ్యాసము తనపెద్దయన్నగారగు గంగయ్యగారి యొద్దఁ గావించెను. గంగయ్యగారు పురాణము చెప్పుటలోఁ బ్రసిద్ధుఁడు. ఆయనతోఁ గూడ నుండి రామాయణాది పుస్తకములు చదివియే కవి యీతటగ్రంథమును నిర్మింపఁ బ్రజ్ఞ

ను గడించెను. గంగయ్యగారిప్పటికి రెండుసంవత్సరములక్రిందటఁ దనడెబ్బదియవయేట స్వర్గస్థులైరి. ఈలచ్చయ్యకవి యాశుకవిత్వము గూడఁ జెప్పువాఁడు. సమస్యాపూరణమున నిపుణుఁడు. పల్లెటూరి జనులను రంజింపఁజేయుటలో గట్టివాఁడు. ఎవ్వరేకథ నేరీతిని జెప్పుమన్న నారీతిని బొబ్బిలిపాట, శారదకావ్యము, కోలాటపుఁబదములు మొదలగుగీతులతో, అనుధారగ గ్రామమధ్యమున రాత్రులలో వీధిని నిలువఁబడి పాడి జనరంజనము చేయువాఁడు. ఈయనపాటలు వినఁగోరి చుట్టుప్రక్కల గ్రామజనులు పిల్చిన వచ్చుట వివిధరీతులఁ బాడి యానందపఱచువాఁడు. కొందఱు శిష్యుల కాపాటలు నేర్పెను గాని యాశిష్యులును గురువుగారితోనే యున్నారు నవ్వుపుట్టించునట్లు మాటలాడువాఁడు. ఒక్కనాఁడు పొలములోఁ జెట్టెక్కి తేనెపట్టును దీసెను. ఈఁగలు చేతిప్రేళ్ళమీఁద గుట్టినవి. ముంజేతివఱకు వాఁచెను. చూచినజనులు "లచ్చయ్యగారు! చేయివాఁచినదే" మని యడిగిరి. ఝటితిస్ఫురణచేఁ బ్రత్యుత్తరముచెప్పి లోకమును మెప్పించు నేర్పుగలుగుట — "నేనినాఁ డుదయమున నడవిలోనికి వెళ్ళియుంటిని. "పులిగని"లో నొక్కసిద్ధుఁడు దర్శన మిచ్చి నీరసించిన నాశరీరము బలుపుఁజెందుటకై యొకసిద్ధరసమును జెప్పినాఁడు. ఆయాకుఁబస రెంతవఱకుఁ బనిచేయునో యని నలఁపి యీచేతికిఁ బట్టించితిని. పట్టినంతమట్టు నిట్లు బలిసినది" యని వారి నాశ్చర్యమగ్నులఁ గావించి కొంతవడికి వాస్తవమును జెప్పి నవ్వించెను. ఇక్కవి తనకవిత్వము, కల్పనలు, వర్ణనలు, మొదలగునవి జన్మభూమి యగుచెందుర్తిలోని ప్రజలు, అక్కడి యడవి, పర్వతములు, మృగములు, వృక్షలతాదులును జూచియే విరివిగా సంగ్రహించెనని గ్రంథమునందలి యనేకదృష్టాంతములను బట్టి కవిస్వభావ మెఱింగినవారికిఁ బొడకట్టకమానదు. ఒక్కనాఁడు బొమ్మలాటవారివలె రంగనాథరామాయణములోని

లక్ష్మణమూర్ఛఘట్టము రాత్రిపూట జదువుచున్నాఁడు. అందు సంజీవకరణి విశల్యకరణి యిట్లేవో కొన్నిపేరులు వచ్చినవి. ఒక్కఁడు వానిని విని కరిణి యేమి టని ప్రశ్నించెను. కరిణి యెఱుంగవా "మద్దెలకరిణి,......" యని నప్పుడుఁ జెప్పెను. చెప్పినంతన తనకు స్వవిషయ మొక్కటి తలఁపునఁ బడినది. ఈయనతమ్ముఁడు అక్కప్ప యను అర్కయ్య జ్వరములోఁ జెవికిందనొక్కకర్ణి యనుగడ్డ లేచి మృతుఁడయ్యెను. ఆవిషయము, కరిణియని చెప్పినంతలోఁ దోఁచి పుస్తకము మూసి తలవాంచెను. కారణము దెలిసికొని శ్రోతలు, ఎప్పుడో చనిపోయినవానికై యిప్పుడు మీవంటివారు విచారించెదరా? గతముగతమే యని మోదార్చిరి. అంతకుఁ గొంతకాలములోనే తనరామాయణములో (దాశరథివిలాసమున) లక్ష్మణమూర్ఛఘట్టము వచ్చినది. అపుడు 6 ఆశ్వాసము 921 పద్యమును-

సీ. ఒంటినున్నయపుడు సౌఖ్య మొందునపుడు
నాడునప్పుడు బంధులఁ గూడునపుడు
మఱపురాక సహోదరమరణశల్య
మెమ్ములను గీఱుచున్న నూత్నేత్రస్తకైవ.

అని వారికిఁ బ్రత్యుత్తరముగా వ్రాసిపెట్టెను. ఈఅక్కప్పగారిప్రజ్ఞ యసాధారణమైనది, అగ్నిస్తంభన, జలస్తంభనము, గారడి, నరవిద్య, సాము, గరిడి, కాగితపుటట్టలు కత్తిరించి తెఱబొమ్మలాడించుట, పందెమువేసి యగాధజలములో ననేకవిధముల గంటలకొలఁది నీఁదుట, వంటచేయుట, కావడిమోయుట, కుట్టుట, బొంగరములు బరిగెలు పట్టుట, కమ్మరము, నేఁతపని, తాళ్లుపేనుట, మంచములు

నేయుట, బుట్టలల్లుట మొదలగు వివిధములైన చేతిపనులు వినోదమున కై యభ్యసించెను. కవిత్వము చెప్పువాఁడు, వివాహోపనయనాదులు చేయుచు స్మార్తకలాపము గొంత నేర్చెను. అట్టివానిమృతి యాకవికి విచారజనకము కాకపోవునా? ఇక్కవి బీదలనుగాంచి యోర్వలేఁడు. తన కున్నదానిలోనే వారికి వారమునకు నెలకుఁ గొంత గొంత యిచ్చువాఁడు. దానికై వినియోగించుటకుఁ మిత్రులయొద్దఁ జేసిన చేబదుళ్ళు- ఈతనిమరణానంతరము జనశ్రుతినిబట్టి యుత్తమర్ణులను దెలిసికొని గంగయ్యగారు మరల నిచ్చివేసిరి.

ఇట్టి మహనీయకృతిని పండితపామరలోకమునకై యొసంగి తత్ప్రసాదమున నుత్తమలోకమునందుఁ జిరస్థాయియై యున్నకవియొక్క చిత్రము శ్రీరాష్ట్రస్వాతీయమున కాతనిపైఁ గలవాత్సల్యమునఁ బ్రచురింప ననుగ్రహించినందునఁ బ్రశాంతమై యుండుఁగాక. ఇట్టిఘన కార్య మొనర్చిన తమయేలికలయు వారిపూర్వులయు గుణకీర్తనము గావించుచు, ప్రభుప్రశంస యనుపద్యములను మొదటఁ జేర్చిన నలువురలో సూర్యరావు సుందరరామయ్య యనునిరువురును గవికిఁ దమ్ములు. రామచంద్రమూర్తి పెద్దన్నగారగు గంగయ్యగారి పెద్దకుమారుఁడు, సోమసుందరము రెండవయన్నగారగు వెంకయ్యగారి పెద్ద కొడుకు.

శ్రీమతు లగునీప్రభ్వీద్వయము సాధుజనావనము సత్క్రియాచరణమును గావించుటయే పరమధర్మం బని సంపూర్ణముగ నెఱిఁగి యుండుటచే నింకను నిట్టిభాషాపోషకములును చిరకీర్తిదాయకములు నగుకార్యము లొనరించి నిజసంస్థానము కవిపండితసజ్జననివాసయో

గ్యమై లక్ష్మీసరస్వతులకు విహారస్థానమై యుండునట్లు చేయునుగాక ! శ్రీవారియశస్సు దిగంతవిశ్రాంతముగా నుండు నట్లొనర్ప వారి యిష్ట దైవము లనుగ్రహింతురుగాక.

సహజపాండిత్య మగుటను, పండితసాంగత్యము పూర్తిగా లేని వాఁ డగుటచు గొన్ని గొన్నితావులఁ బ్రమాదము లగపడును. దోషజ్ఞులు వానిని పెద్దచేయరు. కవిత్వమునందలి తక్కినసుగుణములఁ గాంచి యానందించిరేని గీర్తిశేషుఁడయినకవి కృతార్థుఁ డగును.

లక్ష్మీనరసాపురము,
4 జనవరి 1928. } చెలికాని సూర్యారావు.

శుభమస్తు.

ప్రభుప్రశంస.

ఉ. శ్రీశుభదాయకంబగు, విశిష్టమనోజ్ఞము, వాంఛితప్రదం
బాశరథీనివారణ, మనంతకథాబహుళం, బళాతిసం
కాశము, ముక్తిదేశ, మురుకాండవిలాసము, ముక్తపాశ మా
దాశరథీవిలాసము ముదం బొనరించుత రావువారికిన్. 1

మ. ధనసంపత్తియుఁ, జక్రిపాదనఖశాఖాప్రావీణ్య, ముద్యత్ప్రభా
విశదోద్ఘాత్రితదోషయుక్తియుఁ, గుణప్రేమాతిరేకత్వముఁ, లో
కనుహృత్ప్రౌఢ్యముఁ, స్వభావసిద్ధ మగుటన్ గాఁ జేలుఁ జేర్గాంచినా
రసమానప్రథఁ బత్త్రవారు తనులు గేయాదేయవిలోకనీయుల్. 2

ఉ. అందుఁ బ్రవీణుఁ డగ్రపుఁడు నై, పరభంజను లై, విశేషస
ద్భం దనరారి మించిరి శుభప్రతిపాదకవృత్తి రావువా
రంగు మహీపతిస్థానియకాంచితు లై, సుశ్లోకవిభాను లై
నొందగు నైజవంశమునఁ గుంభన్నన సత్కీర్తి రాధ్యు లై. 3

క. అమహీపతులకు నెల్లన్, నామాలఫుటుంబుఁ దయ రిపునాశననిపుణుఁడై
శ్యామలకోటనివాసుం, డై నిరతం దెలుఁగురాయఁ డమరఁ బ్రసిద్ధిన్. 4

గీ. తెలుఁగుగాఁ జేసి తనియఁ బరిరి వేల్పు, బాస గూడి నాఁ డెంత బాపనేర్చి
కొనియె నదియు తెలుఁగుబాస కనఁగ నొప్ప, గాక సురభాషకుఁ గలదె తావు?

ఉ. భావిలపందగు సెల్లఁ జేలకలసన్మతిశుద్ధి దీపింపఁ గా
దేవబ్రాహ్మణకార్యనిత్యుఁ డౌఁ గులశీలమాధవాంగధనిన్
శ్రీనరసింహనిజప్రతాపనమున నీల్లాగ్రినీ నుప్రభు
గానపుణ్యనము నొంది మించ సకలాశాంతస్ఫూర్తిప్రదుం డై. 6

మ. ఘనశీలాద్రిప్రతాపశేఖరుఁడు నై దేశ్రిగా ద్విభాష నిష్ఠను
దనదేవేరిగఁ గొంచి కాంచి మునుల నాన్యసొందర్యపు
జనుల నాత్మవ్యులఁ బెంపు పెంపుఁ గాంచి యాత్రికుమానవకే
శవరణ్ మా వ్రతమాయఁ గాంచి సింహాసన్ శాంతాత్మకన్. 7

శా. అనీలాద్రిప్రతాపసంస్కృతి గుణారాగ్రేసరు నాఁ బహు
జ్ఞాననాథస్పృహణీయవర్తనుఁడు నా శ్రీమత్సార్వభౌమాగ్రణుఁ డ

శ్యానందమున్ వహించి లోకములు కొండాడంగ నేరి నృపా
జాను ల్పాత్రియు వీని కన్య లన రాజన్యోజధర్మస్థితిన్. 8

గీ. ఇట్టు సూర్యకులమువారి యెల్లచరిత్రము నేలుపాలుయు నొప్పునుయు వారి
వారిచరితలు చే వ్రాయ బలుకవలెను, పదియ నేర్చనా బూడ్లును బట్టుచగాక. 9

క. వినుతయశుం డగుసలసూర్యవంశ్యనృపాలునకుం బుడమ్ముం డలరు న్రాజ
న్యాధిపుడు మాన్యసంపదం, సుమార్గుడు నయ కుమారమహీపతి యనఁగన్. 10

సీ. అరిసంఘముల దైన్యము రేతువనంబాఱ, నిద్రితానికృపాసముద్రుండిత డె
వినయపృథ్విజనము నామనందుచ్చి, వహియించుపృథ్విశ్రీదరుండితడె
కలుపుకాలిప్పుడే బరుసాక్షుముకంపించ, బలుకనిసరిశిక్షపృథుండితడె
పృథ యెల్ల నిక్కపజాట్టు భూమించి, యెన్నయోలదిసమదృష్టుండితడె

గీ. యనఁగ గోలంకవీరవరాధిపతి యా, శేషరాజలక్ష్మీవిరాజితమున్ యశుఁడు
దమ్ముమారమహీపతి నందు మించె, నేలయన్నపమాత్రుండె తలిదండ్రుల నలఁగు.

క. లక్ష్మీకరమా నఘు లక్ష్మీకసుకన్యకు వరుల నెరిగి వెలప
ల్లక్ష్మీలకొలను కుమార్పీప్రతి పెళ్లి కొంగెడ బ్రియద మెలర్పన్. 12

క. శ్రీరంగనాథపదసంసేవితాలక్ష పద్మానిచిత్రాంబుజ ల
క్ష్మీకమజీకహాంపగృపా, దోసిపకన్య యొంగల్కపుతి కొనెనన్. 13

అతులితభ గ్యశాలి యతి [illegible] నిత్యసూర్య
[illegible]
బ్రతమాతి [illegible]
పృథుభు సూర్యవంశ [illegible] ప్రసిద్ధన్. 14

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] నృపాల [illegible]. 15

శా. [illegible] ధీలిపు, [illegible] మహా
[illegible] సంధా [illegible] ప్రతి
సూర్యాన్వయసృపాలకాముజాని సంస్తుత్యాశ్రిత [illegible]
నామ్యం జేసెను నెల్లం బుణ్యనిధి [illegible] భున్. 17

గీ. అనఘ [illegible] విభుజకన్య క్రోడయనపిన్న పట్టి
[illegible] శ్రీ [illegible] రమణ జెట్టు, వట్టి శ్రీసూర్యరాయనృపాలమణి. 18

క. ఆగాజునకు, నారాష్ట్రేయుఁ, నారాజ్యముఁ బోల్ప నిట్టి దని పలుకఁగ నే
మేతెఱఁగి వూనెడుఁ గవి తన, గౌరవ మడుగు నని మదువుఁగా శ్లోకభంగిన్. 19

సీ. ఎవనిప్రతాపవహ్నికి బాడబానల, మది విస్ఫులింగమునట్లు తోఁచు
నెవనియశోరమ కీర్తదుఃజగములు, న ర్తనశాల లై నన ఫుమి లు
నేవానిదానధారాప్రవృద్ధికిఁ బోల్ప, జలనిధుల్ ల్లలల్పలనఁ జెల్లు
నేవానిసత్కీర్తిల కేతువాహాసులకడ, నున్న కొండ యుక్క లుయి కాలు

గీ. నట్టిశుభతగ వృదుహాస్యవాయు, జలనిధి సుధాకరుం డన జననమంది
వెలయూ నానూర్గ్యరాయభూభృత్తిలకుఁడు, నఁ ఉప్రనదు దాఁదు జన్మజన్మములకైన.

సీ. స్థాపించె నేయమ్మ తన పేరఁ జీరాల, పట్టణపాలిన్న కస్పాలకాలఁ
గట్టించె నేధన్య ఖ్యాతమై నత్రశ్రీర న హితఃక్షేత్రశకఘగమ్మ
వెలయించె నేరాష్ట్ర యోంత్రసగమున, సత్యనారాయణస్వామిభక్తిఁ
గల్పించె నేదేవి ఘనతరస్థిరవృత్తి, సింహాచలశ్రీనృసింహమూర్తి

గీ. కట్టు శ్రీచెల్లమాంబిక ననఘపదగి, నాటిపౌశకతాటక పగుమశేషముఁ గోరి
ధర్మకార్యము లానరించి తద్దనెగడు, నాటిలో మున్నము నగఁ జెప్పంగర ద! 21

సీ. సుస్మృతిశాస్త్రపురత్నకునిపున్నము లవ, వేంకటల్యగ ను వెలనఁజేసె
సహజప్రభాకలాసవిశేష మొంటియు, నెవ్వనిసూర్యత్వ మేర్పరించె
శ త్కసఁపన్నప్రభ త్త జగఁగల, నెవనిక మార్గ్య మెలుకపలిచె
సలలితరాజతుణకుభాక్ప్రతి యేనిగ్రహపతిత్వంబును పహితపలిచె

ఆ. నట్టిమాగసుందరా తాయి సుకుమారు, ధీరు కాలెముా ఫుపకాలుఁ
బట్టగాగఁ బడసెఁ బ్రజసంతసింపఁగాఁ దల్లి చెల్లమాంబ ధన్య గాద! 22

సీ. అకుట్రిలుఁ దార్యనమ్మతుఁ డమలక్షితమాయుఁడు సత్కవిందిరాశో
మకుఁ డుమదానశీలుఁడు ప్రజాపరిపాలకుఁ డాత్మబాంధవ
ప్రకరముదా నహాందు గుణబంధురుఁ డుత్తమరిమ్యక్త
నిక సితవ్రత్విరయో దిహలుఁడు వేంకటనూర్యకుమారుఁ డారయన్. 23

గీ. అతఁడు చలితానిభ వనారాయణాబ్ధిజాలి నకలంకచారిత్రసాధ్వి సముప
మానసద్గుణమణి గురుమానినయు, రమయాంబ వరించెఁ గరంబు ప్రీతి. 24

సీ. ఏరమ్య శాత్ర్వహహార్గణికీతోత్రతు, లల్ల వడఁచఁ దిలయలకుఁబు
నెల్లి యాశ్రితవాత్రిమ్మ రక్షించె, గోర్కులు తుదముట్టఁ గూరియఁజేసి
యే సాధ్వి జక్కటెన్నను సితయశస్స్ఫుద్రిమహిఁబుష్పఁజమ్మ నించె
నేరామ ధాత్రి నహించ నాళాలగో, పాలంబుఁ జల్లగ బ్రతుకఁగలిగె

గీ. నట్టి శ్రీచెల్లయాంబ మహాజ్ఞ మసలి, సన్నుతుల నొందె నని యెంతు జను లనంగ
నక్షతం దలలోనాల్క యగుచు వెలసె, రమ్యసద్గుణనికురుంబ రామయాంబ.

సీ. తొరతండ్రిలనుండి తమకొల్వుం దీర్చు భృత్యులం గాచి పుణ్యంబులొందు ననియు
దేశమ్ముం గాలమ్ముం దెలిసి ప్రజానురంజనముగం బాలింపం జాలు ననియుం
బుట్టినయింటికి మెట్టినయింటికిం, బేరుం దెచ్చి యశంబు బెంచు ననియు
మానితసంస్థానమర్యాద లారసి, కులమువారల పేరు నిలుపు ననియు

గీ. నరసి చెల్లాంబ స్నుషకు రాజ్యం బొసంగె, నాదిరాజన్యపద్ధతి ననుసరించి
యహహా! స్వార్థపరిత్యాగ మనంగ నిట్టు, లుండవలయదె యని మెచ్చ నుర్విజనము.

సీ. నాంటనాంటను రమానాథుపైం బొదలుభక్తి యవిరళం బని తెలుపుకొనుచు
వరసూర్యరాణ్మహోదర్తిపైం గల్గు మిండిపేర్మి ముం బ్రకటించుకొనుచుం
బావనలక్ష్మీనివాసరంగములపై, భావ మెంతయుం దేటపఱచుకొనుచు
నిర్మలఘనయశోనిలయ నై యనియెద, నంచు జగతి కెఱింగించుకొనుచు

గీ. బళిర! చెల్లయాంబను దిరుపతియు నెండ,పల్లె క్షేత్రంబు దామరవాడయు సిత
చంద్రసౌధమ్మయు స్వయసాన్ద్రంటి మట్లు, చెందె; నాటు నె సాధ్వులకీల మెంగు

సీ. తనభవ్యవినయాదిఘనలక్షణంబులు, నారాయణాంశసంజనతం దెలుపం
దనగురుశుశ్రూష యనయంబు వాయని, సూర్యపత్నీత్వవిస్ఫూర్తి నెఱపం
దనయపూర్వసహజధర్మగుణప్రౌఢి, ప్రత్యర్థిపటలసంవర్ధనముగం
దనయందె యది నిల్చినస్వసింహ నాదృతి, శ్రితులం బ్రోత్సాదత్వసిద్ధిం దేల్పం

గీ. ప్రబలుం గవిమండలాశీఃపరంపరాప్తి, పుణ్యగాభ్యుధి నాగప్రభూతపూర
నిర్మలవియన్నదీసదృశ్నిబిడకీర్తి, రాజితాశాకదంబ శ్రీరామయాంబ. 28

సీ. సితచంద్రసౌధపఙ్క్తిప్రభావరణంబు, పద్మనాయకకులపాలితంబు
ప్రచురవిశాటసంకులధూమకేతువు, మాధవక్రీడాసమానసీమ
విలుధసన్మరసత్రివేణ్ప్రపూర్ణంబు, ధన్యసుమిత్రావతంసభవన
మనిలకిశోరవిహారోపవనరాజి, వనగతభూజాలివైభవంబు

గీ. భరతశత్రుఘ్నచణభద్రభటసహాయు,తంగు కుశలవసుప్రసిద్ధమ్ము నగుచు
రామరాజ్య మనంగ నీరామరాజ్య, మలరె నన మించె రావురామాంబగేహ. 29

సీ. రావుసద్వంశవారాశి యయిష్పంగంగా, వెలసినచంద్రునికళ లనంగ
ధర్మంబు నాల్గుపాదముల వర్తిలం గలిం, బ్రబలినధర్మదేవత లనంగం
బ్రాచీనవాక్యసుప్రకటనాసక్తి మై, జన్మించినసరస్వతు లనంగ
సాంద్రశ్రీవీంద్రావ యాచింపదేసిన, భవ్యపాకసతపఃఫలము లనంగ

గీ. నన్నవాయమునను బ్రజ నరయుపట్లు, నధికవిద్యాప్రసక్తిఁ దా మధిక లగుచుఁ
రాణిలెడు చెల్లయాంబయు రామయాంబ, సన్నుతికిఁ బాత్రములు గారె జగతిలోన.

క. విద్యాసరస్వతులు నృప,విద్యాపారగలు భార్గవీపూర్ణకృపా
మాద్యత్సంపద్విలసిత, లాద్యలు మటి యత్రకోడ లన్నితిలోనన్. 31

ఉ. ఆరయఁ బూర్వకాళిక్రియుల నాశ్రితపుత్రుల వారిబిడ్డలన్
వారియనుంగుకూనల నవక్రిదయామతిఁ గాచుపృథ్వి శ్రీ
ధారణి రావుచెల్లమకుఁ దప్పక రామమ యంచు లోకమున్
సారెకు సన్నుతింపఁగఁ జెలంగి వదాన్యత మించి రెంతయున్. 32

ఉ. అయ్యలు నమ్మి తైప్రజల నారయుచుండిరి చెల్లమాంబ రా
మయ్యయు వారి నెల్లనిన నర్హము; ప్రోత్రఫల గాక యల్పమే?
యయ్యెడ నాతుహోబలుని నేమెఱింతుము మూఁడుమార్లు చె
ల్లయ్యయు రామయాంబ యని యడ్డిఁ జాలము వ్యాకృతిప్రథన్. 33

క. ఇంద్రుం డని చంద్రుం డని, నేంద్రుం డని పొగడు కవిమహీయుమ్మగ వాఁ
డింద్రుఁడొ చంద్రుఁడొ తెలియ ది,నేంద్రుఁడొ యీ ఛత్రమాట లేత్రికి మాటన్. 35

ఆ. పన్నె దున్న యట్టు లగ్గడింపఁగ నేండ్లు, బూండ్లుఁ బట్టు లేనిపోని వేల?
యట్టి కగురలేని రూపికతో నుండి, స్వర్గమునకు నెగుర పోగునట్లు. 36

గీ. త్రగమానానురూపపత్రవర్గనమున, మించి యశేమునఁ బ్రజలఁ బాలించు నల్ల
దిక్యారెచర్లగోత్రసందీపిత లకు, సత్రకోడం డ్రోత్రనోక యవసరమున. 37

సీ. కిరణయాగ్మభిరంజనదివ్యకుండల, భ్రాజితం బగుసోమయాజికులము
బహుమానితానర్ఘభర్మశాటీవిరా, జిత మగుపండితసింహాసితతి
శుద్ధమాణిక్యసన్నద్ధకాంచనకంక,ణాదిభూషితకవిబృందకలితము
హారకిరీటకేయూరవిభూషాళి, రామమహాసామంతరాజసమితి

గీ. నాగవల్లీదళకరండపూగముక్త, చంద నాగురుకర్పూరచారుముకుర
ముఖ్యనృపలాంఛనద్రవ్యములు గ్రహించి, సేవకాళియు నందంను సేరియుండ. 38

మ. మమఁ గౌండిన్యసగోత్రసంభవుల సమ్మానాస్పలన్ శశ్వదు
త్తమతాత్పర్యకరపరికల్పనకళాధౌరేయులన్ రాజస
త్తమసల్లోహదయతార్యవాంఛితుల సత్సంగత్యశోభధ్యులం
బ్రమదాన్వయులఁ బూర్వకాశ్రియులఁ బిల్వంబంచి ప్రేమంబునన్. 39

చ. కుశలమె మీకు బిడ్డలకుఁ గూరిమిఁ దప్పక మీర లుందురే?
పశువులు పాఁడిసేఁ పెడెనె? సస్యమృగంబులబాధ వాగెనే?

కుశలమె యీయూరివారలకుఁ గూపతటాకములందు నీరము న్
భృశముగ నున్నదే! తొలుత నిచ్చినక్షేత్రము పండుచున్నదే! 40

గీ. పూర్వముంబోలె సంతతంబును బూజ, లొస్గుచుందురె! కావ్యముల్ గూర్చుచుండ్రె!
ఘనత రాన శ్రీరఘుకులంబు గౌరవంబు, నడపుచుందురె మీర లందఱును వేడ్క? 41

క. అనిశంబును మీ క్షేమము, వినుచుందును వారు వారు వినిపింపఁగ మీ
రును వచ్చిపోవుచుండుం, జయమగుఁ గాక! యటంచు నాప్రసంగవశమునన్. 42

ఉ. అన్నవగారు లాకుటిమీయందునఁ బ్రాఁగు మెలంగ్రి చెప్పె వి
లన్నన రామభద్రుఁడు కలాప మపూర్వముగాఁగఁ దోఁచె; నా
మెచ్చుప్రబంధరాజ మది మేకొని నామదిఁ బాయకుంట నీ
వచ్చుమగాదె దానికి ధ్రువంబుగ నత్తురిత లెమ్మయియున్. 43

సీ. ఆంధ్రగీర్వాణము లభ్యసింపఁగలేను, సేవించి నేర్వ దేశికుఁడు లేఁడు
వ్యాకరణజ్ఞుల పరిచయంబు వాలేకి, పండితస్నేహ మాకంత లేదు
కవిజనపాళిసాంగత్యంబు పూజ్యంబు, గ్రంథజ్ఞులప్రశంస స్వప్నవార్త
గ్రంథావలోకనగరిమయు నల్పంబు, సహవాసులసహవాసంబు కల్ల

గీ. నయవిశారదుఁ డన్న మనంబు లెన్న, వయసునకుఁ బిన్న కల్పనాప్రతిభ మిన్న
యుమరఁ బదరాజిఁగూర్పఁ బోతన్న కొ,త్త్ర,పల్లవన్న రాతిఁను కేవలుఁ డితలఁప.

సీ. సభఁ బురాణముఁ జెప్పసాగినా రెండవ,సూరునఁ డీరండనుచొప్పఁ బోలిచి
రాజకీయరహస్యసూజనాశీల యుఁ,గంభీరమంత్రిశ్రీ శ్రేష్ఠుఁ బడసి
మన్నించుప్రభువులమాట నాఁదలనిడు,పట్ల కేసలభటుత్వముఁ గాపి
నీతిబోధనమును జెలుపుచో నపరచాణక్యుఁడై యారెఁ దనంగఁ దనరి

గీ. మానఘనుఁ డయి మల్లన్న ధీనమునన, చిఱుతనాఁటను గోలె వసించినట్టి
లచ్చనార్యుని మఱువంగ వచ్చునెట్లు, కవివరుఁ డతండు రామనగన్నసుకృతి. 45

ఉ. ఆతనికల్పనావిభవ మాతనిమంజులశబ్దబంధనం
బాతనిశైలిమాధురియు నాతనిసన్నయముపక్రియం
బాతనియర్థగౌరవము నాతనిసాహితి యెన్నఁ బోలునే!
తాతకు వానితాతకు సతంబు ధరిత్రి వహించుతాతకున్. 46

గీ. అరయఁ జెందుర్తి జన్మించి యుంది పెరిఁగి, యున్న మెలఁగక నీగక్తి నఖిలకళల
నెఱిఁగి జగములఁ బేరొందెఁ బెరటిచెట్టు, మందునకురాదటన్న సామ్యంబు దోఁప.

సీ. రామాయణగ్రంథరచనకు మున్నుగ, భాస్కరశతకంబు భాస్కరుండు
వ్రాసిన చందాన వ్రాసె సంయుక్తాక్షరప్రాసమునను సూర్యశతకంబు

దాశరథిప్రబంధమునకుఁ దొలుత సూర్యోపాసకుండుగా నొప్పు మతియును
నీతుల కెక్కుడైన నెఁడ మతక్కృతి గాఁగఁ, గల్పించె శతకమొక్కంతు వేడ్క
గీ. ధన్యుఁ డాతఁడు జన్మసార్థకము గాఁగ, భగవదర్పిత మొనరించె భవ్యకృతిని
నాటికపథగామి గుం సాధునకుఁ, గామితము ద్రిమింపఁ జేసెను గాదె జనని. 48
క. మతిఁ దలఁప దివ్యుఁ డొకఁ డీక్షణ పేరూరి జనించి కవుచనె ననఁ గ
గ్గలిఁ జెందె లక్ష్మీకవి స్తుత్యతిగాఢము వసనట్టు లేమున నచ్చెన్. 49
క. పరలోకగతుం డగుఁ దాపరమునిగిరి కాబ్బు జగముపకారణముగ సౌ
దర వృత్తిం బ్రకటించుట, కది మహాభాగ్యంబు కిరి కాంచ మెట్లున్. 50
మ. ఇదియే ప్రథమ సాధనంబులను గనిం దీష్టంబ రైయుండెఁ బా
యదు వే మసున్నమయిస్తృతికిని దోష తద్ది ప్రేరేచెదుం
గద! మెచ్చించుట మేలుచేత ధనమున్నం జెద్దనే మాకు స
మ్మతమి శాస్త్ర మటంచు మాకు నయ సమ్మానంబుతోఁ బల్కెనే. 51
గీ. తరవఁ గా నెంగు స్త్రసంతానములను, గృతిపరీక్షము మతిమట్టికృతుల జగతిఁ
బ్రకటనము సేయు నాపుణ్యఫలవిశేష, మది యనంతము తలఁప మాయమ్మలార!
ఉ. మున్ను ప్రోకట జావాణి మకేయం గనఁగాఁ గ్రికటింపఁ బూనె ల
క్ష్మనకృత మైన దాశరథిసచ్చరితం బని సాగరమ్యు ల
క్ష్మిఁ దనయుత్రఁ గెంచమి ప్రసిద్ధు, కేసలలక్ష్మి నాత్రఁజే
కొనె నిటు మంజువాణి యిటఁ గోరిక లీరకె తెట్టు బ్రమే! 53

నపమాలిక.

అగఁదు ప్రసిద్ధ కొక్క దలబ్ధ నయపద్ధతి భూము లేలు భూ
వరులను రాష్ట్రమం గలుగు పుణ్యుదు లోకములోన వారిలో
నటి సుమిత్యఁజ్యోతి చెను మహాత్ర లగాఁ గవిత్వసంపుని
పచితి గ్రుణవాఁగు తపనా దశవ స్మృతి వేయు నెక్కుదురు
దురు జాన నెంకి. గుస్తు ఎటు నోఁపగు సుత్కృపి తెయు దాఁగిరో
నిర చనకృతి మా తమునక్క రుయ నా డి ఘనోగనానా
తిరిమునఁ గాయ వెన్నెల గదా యని మాఁముదలన్ భవాన్కృతిన్
పరసతి గాంపించినఁ ప్రసన్నఁ జూపి యశంబు దిగా
విరచితకావ్యులై వనుట వింతియె ? తొల్లిత్రిగ్రంథకర్త లై
ప్పరుసున గౌరమాన్యు లయి భవ్యకృతుల్ ప్రబలించి మించిరో
రయుఁ గనదేమి ! తద్గుణము మహీపతు లెంచఁగ రావువారు శ్రీ

కరములు గ్రంథపోషకులు గాన కవింపఁగ వేయునేల! రా
కరథవిలాస మాదికవిష త్రమునట్ల రచించి దేవతా
పుర కరాం కవిప్రకరపూజ్యుఁడు వచ్చన పెద్ద లయ్య క
త్సరములు కర్ప్రబంధము ముదంబున ముద్రణచేయ నెంచి యా
దరమున మా కనుజ్ఞ యిడఁ దద్దయు నాతనివార మాటచే
నరుదుగ వచ్చినార్యుఁ డనయంబు సజీవుఁడ యుంచు నెంచి ని
ర్భాగపరితోష మాత్మలఁ దిరం బయి నెక్కొన నున్న వార మా
యూర సగుభాగ్య మెవ్వరికి నుర్విలభించును! మీకు మీర యా
దురుగదసాటి యంచు నతిదుష్టుల మై నుతియించి వేడెదన్. 62

సీ. ధనలోపమునఁ బ్రకటనము సేయఁగలేని, యాంధ్రోశనం బట్టె యడఁగిపోవ
నామూలమునఁ ద్రోచి హరించుభాగ్యంబు, గలుగునే యని యాత్మఁ గలఁగకుండ
నీవాఁడె వాఁడో యీకృతికర్త యని తెలి,యఁగఁగోరి కష్టంబు నందకుండ
నెన్నిత్రికైన లచ్చన్న వ్రాసినకృతిఁ, గందుమే యని పొంగుచుండు నోవ
గీ. మమ్ము బంధులఁ గాఁ దినుగ్రహములను, బాంధవావళి నానందవార్ధి ముంచి
యాశ్రితాదరణంబు నైజ్యముగ నించి, చాల గొంట్రి, సద్యశమ్ము నఖిలంబు. 63
సీ. మీమాట ధర్మసమీహిత మై గుర్వ, నాట్యహాసమ్ముల నడచుఁగాత!
మీవ్రాలు నిఖిలాశ్రితవ్రాతశమ్ముల్, తరతరంబుల గాఁకఁ దమునుఁగాత!
మీయిల్లు తప్పక వేయుండ్ల మొక్క లయి, ... ధవాగ్నృతిఁ బడయుఁగాత!
మీకీర్తిలతికలు పాశ్రికి దిక్కుద్వయమ్ము,లావఁ గొనసాగి యలముఁగాత!
గీ. కృపయోగమ్మును చుఱపించి ఇతరధర్మ, సద్గతిఁ బ్రోవు కంజనపరత మించి
యాసుధాకరతారార్కమవనినేలఁ, జెందుచునుగాత! మీర లోహరో యనఁగ 64

వ. అని ప్రస్తుతిసల్పి.

మ. సుజలాంతర్గతముగ్ సుసస్యమును బ్రస్తుత్యగ్ర మాన్యత్వముం
బ్రజఁ బోషింపఁగ సాధనంబు లని చెప్ప నిత్యము శ్రీసింహా
లజసౌభాగ్యము నిల్వఁగాక! మనచెల్ల గ్యామ్ము గ్రామాంబ సా
ర్వానీనంబుగ నేలు రాజ్యమున నప్ప న్నెప్పు నుత్సాహి యై 65
శా. శ్రీమంతంబు ఫలప్రదంబు నగు శ్రీసింహాద్రిపై నిల్చు సు
శ్రీమంతుండు నభిష్టసత్ఫలము సా శ్రీనారసింహుండు వి
ద్యామాహాత్మ్యుల రాజు నెల్లమును గామవ్యామ్ము నెల్లప్పుడుం
బ్రేమం గాంచుత మత్కోదలి నత శ్రీమించ దీవించుచున్. 66

చ. బహుతరరాజ్యవిస్తృతి శుభప్రదదీర్ఘతరాయువున్ మహా
మహిమయుఁ గీర్తి రావుకులమాన్యులు చెల్లయరామయాంబికల్
రహిఁ దహియింపఁగాఁ గరుణఁ బ్రత్యహముం దలపోయఁ గావుతన్
మహిపతి పద్మనాయకుఁడు మానుగఁ దత్త్వమువృద్ధిసేయుచున్. 67

ఉ. తామరకంటికిన్ గుణద తామరకంటి వెదంద దామరం
దా మనుబుట్టి తామరమదంపుఁ గుమారుని తల్లి యైనయ
త్తామరపేరితల్లి, విదితామరతామరసాక్షు తెల్లతన్
దా మనచెల్లమాంబయును రామమకుం బొడనూపుఁ గావుతన్| 68

మ. సమత న్యావకు నెంద కోర్చి బుధవిస్తారంబుఁ బోషింపఁగాఁ
దమిఁ జెందుత్రిని జయ్యకంబముకదంబ దా నిల్పియున్నట్టి య
య్యమపుత్రుం దగుబాజ్ఞదేవరయు నాయూ నెలరామాంబ న
య్యమయత్రం దగఁ బ్రోచుఁగావుతను గార్యప్రాప్తి కాధారుఁడై. 59

క. రత్నమును రత్నగర్భను, రత్నాకరపుత్రిఁ జెన్నరంబున నిమునా
రత్నగిరిసత్యదైవత,రత్నము చెల్లాంబ గాక్షి రామమఁ బ్రోచున్| 60

మ. కలలోనైనఁ దృణంబు ముద్దుగను నీఁగా నెంచి దానాళి ద
ప్పోలెయొక్కరింగ నభీష్టముం దయి కడుం బొల్పారి సన్నద్ధుఁడై
యులమేల్మంగనుఁ గూడి తిర్పతిని గుర్యాలించు నవ్వడ్డికా
సులవెంకన్న కృపామతి న్సతముఁ బ్రోచుం జెల్లయమ్మన్ స్నునన్. 61

మ. గరుడాద్రిన్ గృహగోధికావిలసదాకారంబుతో భక్తిత
త్పరతన్ వైష్ణవు లర్చన ల్సలుప మోదంబంది యెవ్వేళఁ దా
నుపభోగానుభవాప్తి నొప్పెసఁగు నయ్యుమాక శ్రీవేంకటే
శ్వరుఁ డత్యంతముఁ బ్రోచుఁ జెల్లయమ రాజారావునామత్యయున్. 62

మ. అకలంకప్రతిభాభియోగ్యుఁ డయి ప్రత్యక్షుంబుగా నిల్చి పో
షకత న్మించిన రావుచెల్లయమ నిష్టప్రాప్తి రక్షించుచున్
సకలేశుం డతుపేరఁ బ్రీసప్రసంస్థానమ్ముగా నున్న శ్రీ
సకలేశుం డిడుసర్వసంపదలు రాజారావురామాంబకున్.

శా. శ్రీరంజిల్లెడు తోఁటపల్లెపుల గారీయుక్తుఁడై యొప్పి త
ద్గ్రాహాపాతము దావహుం దగుట నిత్యంబంద కాఁపై నిరా
కారుల్ కొండదొరల్ నతు ల్సలుపఁగాఁ గాపాడుమ స్లేశ్వరుం
డారూఢస్థితి రావువారల కభీష్టార్థంబులం గూర్చుతన్!

వ. అని కృతజ్ఞతం దెలుపుకొనుచు నాశీర్వదించి.

గీ. శాస్త్రిలార! పండితులార! సత్కవీంద్రులార!సజ్జనులార ! ధర్మాత్ములార !
యధిపులార! బంధువులార! యాప్తులార!, సకల సద్వర్ణులార! రసజ్ఞులార.

క. దేవతలను దాపసులను, దైవజ్ఞుల నమృతవాక్సుధావర్షుల స
ర్వావనిదేవుల యీమా, రావుకులాధిపులఁ బ్రోవఁ బ్రార్థింపుఁడొగిన్.

వ. అని లోకము ననారతము నారాధించుచున్నారము.

క్రొత్తపల్లి సూర్యరావు.
క్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్య.
క్రొత్తపల్లి రామచంద్రమూర్తి.
క్రొత్తపల్లి సోమసుందరము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః.

దాశరథివిలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమద్గైరికధాతువేష్టితము నై శీతాంశుసంవ్యాప్త మై
యారామం బై తనరారువేంకటనగేంద్రంబు స్వారిదాద్రిస్తనో
ద్దామం బై మృగనాభిలిప్త మగుపర్యాప్తోవిరవక్షోజ మం
చామోదించెడివేంకటేశ్వరుఁడు మమ్మాసక్తి రక్షించుతన్.

ఉ. మారుఁ గుమారుగాఁ గనినమా కనయే సతి పల్కుఁ గొమ్మ రా
వారిజహస్త నాయెదకువచ్చినదానవు నీవ యంచు శ్రీ
జారుఁడు పోరశాస్త్రభముఁ జక్కఁ నమర్చెనెపంబునం దదీ
యోరుతుచద్వయిం బుడుక నుచ్చెడు లచ్చి వసించు మాకడన్. 2

చ. శివుఁ డని యెల్లవారు నుతిసేయఁగ నుగ్రత నీకు ధర్మమా
రవిశశివహ్నిలోచన హరా యన శంకరి సర్వమంగళా
పరివిమలనామ్ని వై తగునె భైరవిశాఁ జన నీకు నంచు న
న్నుపహితరాగుఁ డై యుమఁ గనుంగొనుశంభుఁడు మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

చ. అనుపమబాహుశాఖల శిఖాభ్రిభవారిసుమంబులం గన
ద్వనజవిరోధినిర్గత సుధారసపుష్పరసాతుమాలికా
ఘనఫలపఙ్క్తులం బోలుచు కామవిరోధికిరీటకల్పకం
బున నలిసంగతోద్ధలత వోలెఁ బెనంగొనుగౌరిఁ గొల్చెదన్. 4

ఉ. నందకధారిపుత్రుఁడు సనందనముఖ్యులకెల్లఁ దండ్రి గో
నందననాయకస్తుతుఁ డనందగి యొప్పెడు పేటి నిర్మలా
నందమనస్కుఁ డద్రిభవనందనవిక్రముఁడైన యాశతా
నందుఁ డొసంగుఁ గావుత ఘనంబుగ మాకుఁ జిరాయురున్నతుల్. 5

చ. వరచతురాస్య పుణ్యజనవర్ధన దీక్షితసత్యలోక మం
దిరమృదువాంశకస్ఫురిత దివ్యపదాబ్జపరివారహస్త వి
స్తరవిబుధాభినందితల సత్ప్రతిభారతిభారతీసమా
హ్వయరహిఁ జెలంగు శారద దయామతులన్ సనుఁ బ్రోచుఁగావుతన్. 6

చ. అధిక మతి న్భజింతుఁ గలుషాభ్రమహాబలు నమ్మహాబలుం
గ్రథనధరారివిక్రమహర న్మహితాంబకు నాహితాంబకు
న్విధివిహితస్తుత్రిదివవేశ్మగణాధిపు నాగణాధిపుం
బృథుభయదాంతరాయభుజగేద్ధవినాయకు నావినాయకున్. 7

చ. పటుతరవార్ష్ణపాదప శుభస్థితిగాంచి ప్రపత్తిసత్ఫలో
త్కటరసమాని రాఘవకథాఘననిష్కుహవాసియై కడుం
జొటజొటఁ దేనియల్గురియు సొంపున రామునిఁ బల్కుచున్న యు
ద్భటుమణి నాంజనేయ శుకవర్యము నాత్మఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్.

సీ. చక్రంబు లెవనిచే సంతసంబుగ మను, నెవనిచేఁ జక్రంబు లేపుఁ జెందు
వసురాజు లెవనిచే నసమతేజము గాంతు, రెవనిచే వసురాజు లెసఁగుచుండ్రు
విబుధు లెవ్వాని సేవింతు రెవ్వాని సేవింతురు విబుధులు విమలబుద్ధి
గగనధునీహంస గతిఁ బొల్చు నెవ్వాఁడు, హంసాఖ్య నెవఁడు ప్రశంసనొందు

గీ. వరుణుఁ డెవ్వాని సారథియై మెలంగు, నెవ్వఁ డిలనరుణాభిఖ్య నెలమినొందు
నట్టిశ్రీలోకబాంధవుఁ డనుదినంబుఁ, గృప మొలకలెత్త నన్ను రక్షించుఁగాత. 9

చ. వితతగుణాధినాథుఁ బృథివీమహితాధునికాసనాతన
స్తుతహితగాధువేష్టిత విశుద్ధమనోమునియూథసంతతే
ధితఖలతావిరోధు గురుదివ్యవినిర్మలబోధు సాధుమ
న్నతకరుణాసనాథుఁ గురునాథు భజింతు నభీష్టసిద్ధికిన్. 10

సీ. వరుసఁ బ్రహ్లాదాది పరమ భాగవతుల, వ్యాసవాల్మీకాది వరమునులఁ
గౌతమీగంగాది ఘనపుణ్యనదులను, భూమ్యాది పటు పంచభూతములను
గరుడాదిహరిపార్శ్వచరులఁ గుమారాది, కైలాసపర్వతాగ్రప్రచరుల
ద్వాదశాదిత్యుల వసువుల నెనమండ్ర, గ్రహముల నుత్తమ బ్రాహ్మణులను

గీ. నమరనాయకపాలకాద్యష్టదిక్ప్రభుల, నరుంధతి మొదలైన పుణ్యసతులఁ
బోతనను నన్నయాదిక పూర్వకవుల, మఱియుఁ దక్కిన పుణ్యుల మదిభజింతు.

గీ. అజ్ఞులగు దుష్టకవుల నేల హసింప, ప్రాజ్ఞులగు సత్కవుల నేల ప్రస్తుతింప
దుష్టులని వారి దూషింప దుష్టుఁడయగు, బ్రస్తుతికి సంతసింపరు ప్రబలకవులు. 12

క. కృతివరుని వేంకటేశునిఁ, గృతినాథునిఁ గానొనర్చి కృపవుట్టనమ
త్కృతి గావించెద మఱి సత్కృతియింతకన్నఁ గలదె యెన్నివిధములన్. 13

వ. అనిమన్మనోభీష్టమహాదిష్టదిష్టపరిప్రార్థనంబును సత్సంభావనంబును
సంక్షేపరూపంబుగ నిప్పు డస్మద్వంశానుక్రమంబు గావించెద.

వంశావళి.

క. ధన్యుఁడు వినయితమతి మూర్ధన్యుఁడు సంశ్రితకళావదాన్యుఁ డఖిలస
న్మాన్యుఁడు సౌజన్యుఁడు కౌండిన్యుఁడు వెలయు నుభయపక్షమ నధికుం డై. 1

గీ. అన్నయ యనఁ గోత్రరత్నాకరాబ్జుఁ డగుచు, వేదవేదాంతవిద్యాప్రవీణుఁ డగుచు
గోత్రిసంతతయుఁ బొగడొందెఁ గొత్తపల్లి, నారసింహమనీషిమాన్యమతిపోషి. 2

క. నరసింహాఖ్యుఁడు భక్త్యాదరణఖ్యాతుఁ గలిగి యెల్లు తానె యగు న
న్నరసింహుఁడు విబుధాదరణాహితుఁ డై కొత్తపల్లి నరసింహునకున్. 3

క. అయ్యన వలుమొగములుగలజియ్యనదల్పుఁ దొలిచదువుచే వనఁ దగువాఁ
డయ్యవసమైలవరశుభోగయ్య నెసయఁగూఁతుఁ బెండ్లియై తగువేడ్కన్. 4

ఉ. శక్తి పరాశరుం గనినచాడ్పున వెంకమ తుందుఁ గాంచె వి
ద్యుక్తవిధానధుర్యుని ఐహోరగబంధనమంత్రతంత్రిసం
యుక్తనుచర్యునిన్ హిమనగోపమధైర్యుని భూరిసూరి సం
సక్తసభాసభావితయశఃస్థగితాశుని వేంకటేశునిన్. 5

ఉ. కన్నకుమారకోటి నతిగౌరవ మొప్పఁగ నాదరించుఁ దాఁ
గన్నకుమారు లెల్ల కడకన్ సరిసేయఁగవచ్చు గంగ ముం
గన్నకుమారుమారు నవకంబున మీఱును గొత్తపల్లివెం
కన్నకుమారులే రని మహామహు లెన్నఁ బ్రసిద్ధినొందుచున్. 6

సీ. ఒకముఖంబున నేర్చె నో నాల్గువేదంబు, లని బ్రహ్మఁ గా దను నాగమోక్తి
వేదాంతయుక్తులు విని నేర్చికొన్నవాఁ, డని శుకు మెచ్చఁ డధ్యాత్మవిద్య
ధర్మశాస్త్రంబులు సంగ్రహం బెఱుంగఁడు వ్యాసుఁ,డని ప్రహసించు స్మృత్యధిగమమునఁ
దనవారి కుపదేశ మొనరించెనా యని, ప్రహ్లాదు నవ్వు శ్రీపతిసుభక్తిఁ

గీ. దనయెదుట సురకటము దగ్ధంబొనర్చెఁ, దత్కుమారుం దని కశ్యపుఁ దటిమి పల్కు
సర్వముఖవిదుమంత్రి ప్రశక్తియుక్తి,నతఁడు గేవలుఁడే వెంకనాఖ్యసూరి. 7

సీ. అతిథు లై మాయింటి కరుదేరఁ జాలదే, యీతండు పాపంబు లింకఁబోవఁ
జెలఁగి మాయూర వసించినఁ జాలదే, యీతండు మిగులఁ బ్రఖ్యాతిగాఁగ
నీతండు మాకుఁ జన్వొచ్చినఁ జాలదే, సకలశాస్త్రార్థము ల్సంగ్రహింప
వేడుక నొక్కమా టాడినఁ జాలదే, మాతోడ నితఁడు జన్మఫలముగ

గీ. ననుచు నూరిజను ల్దను వినుతిసేయ, వసుధఁ గీర్తి వహించె నద్వైతలోపి
యుపలభాషి యఘోషి వర్ణానిభూష, ఘననిగమపరవేష వేంకనమనీషి. 8

చ. ఆతఁడు మొక్కపాటివిమలాన్వయదుగ్ధపయోధిచంద్రుఁ డా
నీతఁ దనంగ సంస్తుతి వహించిన యర్కయ పెద్దమంత్రి వి
ఖ్యాతచరిత్రి ధర్మనిభగాత్రి లసచ్ఛతపత్రనేత్రి సం
ఘాతరణీపవిత్రి సతిపాత్రిని బ్రహ్మమగోత్రిఁ బెండ్లి యై. 9

ఆ. అనఘశీల సాధ్వి యైన తత్సతియందుఁ, గాంచె రామగోత్రుఁ గలితగాత్రు
ననఘమిత్రుఁ జాత్రు నమితకోమలతాలవిత్రు నుభయకులపవిత్రుఁ బుత్రు. 10

క. ఆరాముఁడు పితృభక్తికి, నారాముఁడు జామదవారి కారాముఁడు నా
త్మారాముఁడు గుణనికరపి,కారాముఁడు విప్రమాత్రుఁడా తలపోయన్. 11

సీ. అనఘరత్నగ రామునట్టివాఁ డౌఁ గదా, యచలసంధాప్రాప్తి నట్టివాఁడ
యాచారమున భీష్మునట్టివాఁ డౌఁ గదా, యమితశాంతినన్న్యాసి నట్టివాఁడ
యాడితప్పమిఁ బలియట్టివాఁ డౌఁ గదా, యౌదార్యశీలత నట్టివాఁడ
హరిభక్తిఁ బ్రహ్లాదు నట్టివాఁ డౌఁ గదా, యాభిలసమానత నట్టివాఁడ

గీ. యనుచుఁ బొగడొందె ఖరదూషణాపహృతిని, మహిఁ భరతలక్ష్మణాగ్రజన్మత్వమునను
వాసిమాతినశివధర్మవర్ధనమున, రామనామంబుఁ దనరు సార్థక మొనర్చె. 12

సీ. ఒరులలేమికిఁ జింత నొందు నింతియ కాని, కలవారిసిరికి వెక్కసము లేదు
ఆత్మసంస్తుతి కలనైననేయఁడు గదా, పరనింద వినుట కొప్పఁడు మనమున
లవమిచ్చిరేని మేరువుగాఁగ భావించు, నీయనివారిపై నీర్ష్య లేదు
అధికదుష్కర్ముని యందైన సుగుణంబు, నైకంబు గని వాని సంస్తుతించు

గీ. నాప్రతిగ్రహాంహత్య మానిగర్వ, మాప్రమోదనిమగ్నలె యాప్రశాంత
మానిభృతి రామనసుకృతి యుందకాక, తిరిగి చూచిన మఱి కలదే పరులకు. 13

ఉ. తానమరేంద్రసుస్థిరపదంబు వహింపఁగ రఘువార్యు
జ్ఞానవనాథమాళిమణి మానక శౌరి యొసంగిన న్నమా
ధానము నాగమోదితవిధానముఁ గాంచనసస్యగర్భభూ
దానము రామనార్యుఁడు ముదంబున గాంచె నయోచితంబుగన్. 14

వ. ఏవంవిధమహానుగుణగరిష్ఠుం డగునమ్మహీసురశ్రేష్ఠుండు. 15

ఆ. పరమపావనుండు బ్రాహ్మణప్రవరుండు, నవలవిష్ణువర్యు లాన్వయుండు
ఘనవిహారి గతవికారి సుబ్రహ్మణ్యసూరివరకవనసూరి శుభమనోరి. 16

క. అంబికను సాటి యగుసు,బ్బాంబిక ధర్మపథిఁ బెండ్లి యై నిజదాంప
త్యం బభివర్ణించెడు సుజ్ఞానులు గని పొగడు రాఘవనవసీమ కడన్. 17

సీ. తన్ను తండ్రికిఁ గీడుగ నెలంగ నుండిన, దాక్షాయణీదేవి దనకు సాటి
యత్తమామల సపర్యను దాయొనర్చిన, జనకభూపతిసుత దనకు సాటి
ప్రజలభరింపనోపక బ్రహ్మతో నైన, వినిపింపమన్నను క్షితి తనసాటి
తానట్రికనుచు నందతినోళ్ళఁ బడకున్న, వనఘాత్మ శారద తనకు సాటి
గీ. కాని వెఱవారు తనసాటి గావివారు, గాపురంధ్రి జనవినుతి ఘనతఁ గాంచె
నమలతరకీర్తిచే నదయాప్రవృత్తి, మన్మతి సపత్ని రామనభర్తృపత్ని. 18
క. అలుకయను పేర యెఱుఁగదు, కలహముఁ గొండితుమువీనుఁ గరిన వచనము
ల్పులనైన నెఱుంగదు తృప్తుల సతి సుబ్బాంబికి డి తీసుకసమున్. 19
సీ. పొద్దునలేచి యుప్పాణ్యాత్యారాలి మొగంబుఁ జూచినఁ జాలుఁ గలుగ మదిఁగ
నీసాధ్వీమాత్రిల నెదురైనఁ జాలును, సర్వకార్యంబులు సఫలతగన
బతిమాలికొనిరైనఁ బనుపింత యీ కాంత, కిడినచోఁ జాలు జక్కులు దనివ
నీయమ్మ మన్పజియించి నఁజాలున, మగ్రిసౌభాగ్యసంపద వహింప
గీ. వేడ్కనీసతిగుణములు విన్నఁ జాలు, వసుమతిఁ బతివ్రతలలోన వన్నెగొనఁగ
నని సమస్తజనంబుల నినుతిఁ గాంచె, సుగుణ మృదువచనకదంబ సుబ్బమాంబ 20
గీ. పతిహితంబు తనకుఁ బరమ వ్రతంబును, బతిమనంబు తనకు బహుధనంబు
గాని వేఱ సామ్ముఁ గలిత వ్రతంబును, తేనుసుబ్బయకును తేశమయిన. 21
గీ. అట్టిదగు సుబ్బమపురంధ్రి యందు రామ, నావనీసురకులముఖ్యుఁ డష్టపుత్రి
బహుధనంబన్న యట్టులఁ బడసె వసుస, ద్భక్తులఁ బుత్రుల నెనమండ్రి సిద్ధయశుల.
క. అందఱు సర్వజనప్రియు, లందఱు సుందరులు సానులంకలు మఱియా
రందఱు సత్యవచను ల, ట్ల్యాందఱు ద్భఫయుతులు వారి కందరు వేల్పుల్. 23
క. వీరికిఁ దోఁబుట్టువుగ్రి, నారీమాలిమణియైన వరసమయముఁ బుత్రం
ధీరత్నము బ్రహ్మయమును, జానమతీ సుతులనఁ బ్రశస్తిఁ గనిరిలన్. 24
వ. అట్టివిశాలయశస్సంతానపరిసగితదిశాదళకంబగు రామన సంతానదశకంబునకు నగ్రి
జాండై 25
క. ఘనవిద్యారోగతమహి, తినయాంచితపాలనామదంబు తేర ధ
ర్మనిరూఢి నెల్ల గుణముల, జనకుని గతి గంగన కృతి జగతినుతిఁ గనుక్. 26
సీ. అష్టాదశపురాణ దృష్టిసూతుఁడు సాటి, క్రోధశాంతికిఁ గుశికుండు సాటి
యతిథిపూజారతి నలముద్గలుఁడు సాటి, నిందుమతికిఁ గుచేలుండు సాటి
యద్వైతమతసిద్ధి కవనివ్యాసుఁడు సాటి, పటుజోస్యమున వార్యభటుఁడు సాటి
మృదువచోరచనకు విదురుండు దన సాటి, గురుమనీసానూర్తి గురుఁడు సాటి

గీ. శ్రుతిహితాచారమునఁ బ్రవరుండు సాటి, శాస్త్రధర్మములకుఁ బరాశరుఁడు సాటి
గాని పెఱవారుదన సాటి గారనంగ, వలయు హితవేషి గంగనామాత్యు మనీషి. 27

క. సోదరులు పుత్త్రులన్య క్ష్మా, శోదరులు సహోదరులు సహోదరులు నుత
ల్పాదరము మేసురంబనఁ, గాఁదర మేయిట్టిదనుచు గంగన సుకృతిన్. 28

వ. తత్సహోదరుండై. 29

సీ. తన పితృభక్తి సంధారూఢిభార్గవ, రాము నామోదవారాశి దేరఁ
దన విలేఖన విచిత్రము చిత్రగుప్తున, కత్యంత విస్మయం బావహింపఁ
దన సూనృతోక్తి సంతానము హరిశా,త్రిపురుకుమోద వర్ధనముఁ గూర్పఁ
దన సౌకుమార్యభా వనభావజన్మున, కతనుత్వ సంతోష మాచరింపఁ
గీ. ప్రబల వైదిక లౌకిక ప్రతతి వినుతి, బాంధవాద్యాగ నివ్వతు పాలవిద్యాతి
ననఘు మతి ఘనవినయుతి సత్యగతినిరతి, నతిసుకృతి దుష్టనికృతి వెంకన్న సుకృతి. 30

వ. తత్సహజన్ముండై. 31

చ. సముచిత వాదిసర్వజన సమ్మతచారు వినోదిమగ్గల
ప్రముఖ కువాద్యమోది హరిభక్తికి నారిపరప్రమాది సం
తమితనిజాగ్రజానుజ విషాదిజ నేంగిత వేదివీత భే
దిమధుర వాది సుబ్బన సుధీనగ భేది కడు న్విరాజిలున్. 32

వ. అతని తమ్ముండై. 33

క. రామానుజన్మగను మి, త్రామోదక వృత్తినగ్రజానుజ భక్తి
ప్రేమాధిక తన వంతక, శ్రీమతి లక్ష్మణుఁడె యనఁగ లచ్చన తనరున్. 34

వ. తదనుజుండై 35

సీ. అన్నల కేకయునకు నైన దాఁటఁడు తమ్ము, లను గన్నులను గప్పికొనెను నీతఁ
డేసీమలోనియే యే కార్యముల నైన, దృష్టిమాత్రమున గ్రహించు నితఁడు
చింత చే మునిఁగి క్ష్మ శించువారల నైన, మృదువచోగతి నగియించు నితఁడు
భూతచేతాళప్ర భూతపన్నగ దుష్ట, మృగవృశ్చికవిభీతి నెఱుఁగఁ డితఁడు
గీ. సకల జనులకుఁ బరమహార్ష నిధి యితఁడు, ముఖ్య వేదాంతచర్యకు మూల మితఁడె
నల్ప చిత్రికళాపరి కల్పుఁ డితఁడె, నంగ నర్యాన వెలుఁగొందు నవనియందు. 36

వ. తత్సోదరుండై. 37

సీ. పుష్కరాక్షవిహీనముఁ బొరయకుండినఁ, దగు నలభర్గ కొంగతుల వచ్చుఁ
బెఱయూరఁ గోపతి బిట్టుగీర్వాడ కున్న, మాద్రితోల్యాలింత మాద్రి వచ్చు

వనవాసనియతిఁ బరఁగ నుండిన, సుతసంతుఁ డొక్క నుంతి సవతు వచ్చు
నిజపాదపరిహాళతుజ నింప నుండినఁ, గములవైరివంత సమము వచ్చుఁ
గీ. గాని త్ర్యంబకు చేతను గరిమ జెడిన, పంచసాయకుఁ డెట్టంగిఁ బ్రతిమవచ్చు
ధరణిశుభలక్షణాంగకస్ఫురణ నితని, కనఁగ శ్రీసూర్యరావు పుణ్యనిధి తలఁప.
క. కడుభక్తిపరుఁడు సుజనను, తుఁడు బహుభాషాపరుఁడు హితుఁడు మహితుఁడు శాం
తుఁడు నూన్పృతవ్రతుఁడు నిజ, తుఁడు నాఁగను సూర్యరావు స్తుతచరితుఁడగుఁ.
వ. తదనుజన్ముండై. 40
శా. కామక్రోధవికారహారిలలితాంగశ్రీసమంచత్ప్రభా
కామక్రోధవికారి కారి స్ఫుటవాక్యప్రౌఢిసత్కార్యభా
షామందారికగంధినాపటిమ భాషామానినీ హారయా
శ్రీమత్సుందరసూరిసూరిపరిషత్సేవ్యుండు బొల్పొందు నే. 41
వ. అతని తోఁబుట్టువులై. 42
ఉ. ఆనయము న్నయంబున వినయంబు మహిప్రియవాక్యతుష్టి
జ్ఞానము నాత్మబుద్ధి సకలప్రతిభావపటిష్ఠశక్తి పం
ధానముఁ జారు గానము విధానము నీక్రియ నెవ్వారికిం
గానము వేంకటేశ్వరుఁడ కావ్యకుఁ జూ నాఁబొగడొందు నెంతయున్. 43
సీ. ఏలిల్లి గన్నదో యీసుకుమారుల, ననిచూచువారు ప్రత్యభినుతింప
వాయమ్మ సంతాన మంతయు నంగియై, యని సర్వజనములు వినుతి సేయఁ
గన్నవారలు నోఁచి కన్నసామాజ్యఫలంబు లని యెన్న వర్ణింప నెవ్వరికి ననఁగఁ
దండ్రి యట్టులు కాక తనయుల వృత్తిచేఁ, బెంపు చేయని బంధుబృందములర
గీ. వీరలెదిరిని మదికందనీగసంగ. వీరు కలనైనఁ గల్లలు వినరనంగ
వీరు మనవలదే పదివేలకనఁగ, నలరుదురు జగిమరులు గామనోమరులు. 44
సీ. వీధుల ననదల సాకుల రోగుల, గనుగొన్న యంతన కనికరింతు
రట్టు ప్రేమించి తారమ్ముఁడు వడిఁ యున, నర్థ్యయి వెనర్చి యాదరింతు
రొకరు గానవిత్యయం బొకరు సేయరు చేసి, రేని యదేమని యొన్నఁదగఁగ
రడుగకున్న ను డాఁప కంతయు వినఁగఁ, గట్టు చెప్పిన విని హర్షులగుదు
గీ. రహహ యీసోదరుల ప్రసాదాభిముఖ్య, మగ్రవాంఛావిరాహిత్యమైకమత్య
మఖిల సజ్జనసాంగత్య మధిక సత్య, మగయ పాంహితమూజాలకైనఁ గలదె. 45
క. మాయూరికి రావలదే, మాయింట వసింపవలదె మముఁ గనవలదే
మారొద్దఁ బలుకవలదే, యీయన్నలుఁ దమ్ములనని యెంతురు జనముల్. 46

వ. అట్టి మహామహనీయాభిఖ్యనీయసుగుణసంతానంబును, సంశ్రిత దీనసంతానసంతా
నంబునగు రాముని పుణ్యసంతానంబునం జతుర్థపుత్రుండనగు నేను. 47

గీ. పరమభక్తిని దుష్కరప్రాసకంద, సూర్యశతకంబు విరచించి సూర్యదేవ
తాశిరోమణి కర్పించి తద్దయావి, శేషమాధుర్యకసుధాప్రసిద్ధి మఱియు. 48

షష్ఠ్యంతములు.

క. వ్యాసాదిముని మనోజ్ఞా, వాసునకుం దాసలోకవాంఛితఫలదో
ల్లాసునకున్ దుష్టజన, త్రాసునకుం బ్రహ్మమనోహరవిలాసునకున్. 1

క. అక్షీణకరరాక్షసోత్కర, శిక్షణ కసద్వ్యక్షునకుఁ బ్రసిద్ధతరరక్షా
పేక్షునకు దక్షునకుఁ బ, ద్మాక్షునకు వేంకటాచలాధ్యక్షునకున్. 2

క. చరిత్రచరిత్రునకు జగ, న్మిత్రోత్పలమిత్రమహితనేత్రునకు సద్వ
గ్గాత్రునకుఁ బవిత్రునకరి, జైత్రునకు స్వభక్తికలసచ్ఛాత్రునకున్. 3

క. శీలునకున్ జలధిసుతా, లోలునకుం దుష్టకీలాలునకుఁ బ్రభా
జాలునకు న్నుతలోచన, ఫాలునకు న్స్వర్గలోకపరిపాలునకున్. 4

ఉ. హారకిరీటచారుమణిహారికి సన్నవహారికిల్బిషా
హారికి దుష్టసర్పఫణిహారికి నాశ్రితపూరుషప్రతీ
హారికి వేంకటాచలవిహారికి వార్ధిసుతాసతీమనో
హారికి భక్తదోషపరిహారికి నాస్యసరోరుహారికిన్. 5

వ. పరిసమర్పణంబుగా నా రచింప దొరఁకొనిన దాశరథివిలాసంబను మహాప్రబంధంబు
నకుఁ గథాప్రారంభం బెట్టి దనిన. 6

ఆ. తెలియఁజూనికరుణావిమలరామకథ ధాత్రి, పంచ పెల్లఁ గానఁబడిన వేడ్కఁ
బ్రచురభంగిఁ జెప్పఁబ్రాచేతసుండు ను, భక్తిమంజుగా నుపక్రమించి. 7

కథాప్రారంభము.

అయోధ్యానగరవర్ణనము.

శా. సాకేతాహ్వయరాజధాని జనతాసంస్తుత్యమై నిష్కుటా
నీకానోకహసల్లికామ్మృతరసాపేక్షాధికీభూతచే
తఃకాకోహలతాగమాగతపతద్రాజ్యాదవప్రచ్ఛలా
స్తోకాభిష్టుతదేవతానికరమై శోభిల్లు భూభూతమై.

గీ. గురువిబుధరాజవందనభరిత మగుచు, శుద్ధతనగాత్రమాతంగశోభితమగుచు
విమలభాసురవాహినీభిత్తి యగుచు, నరయఁగ ధరామరావతియగుచు నయోధ్య. 2
గీ. చంపకోత్పలమాలికాసహిత మగుచు, వాటమగు నాటవెలఁదుల వేటగీత
ములమహోత్సాహమత్తేభముల నయోధ్య, కృతియుఁ బోలె మనోహరాకృతిఁ దనర్చు.
మ. తలపం దత్పురరాజసౌధములు దోర్దర్పాగ్రతోత్సేధము
ల్బలజాతాప్తపథావరోధములు గోసంబాధముల్ప్రాంతతా
కలితానర్ఘ్యమణీసబాధములు నగ్రప్రస్ఫురాలేఖితా
ఖిలగంగాధరరోధముల్ వ్యపగతవ్యాహత్తి సోపానకాగాధముల్. 4
ఉ. అప్పురసౌధమండలము నబ్జముఖీముఖసాంద్రపద్ధతిం
దప్పక కాంచి తేనె, యసదంబుజసామ్యము నొందఁగోరి సాం
దొప్పఁగ నంత షట్పదకదంబములుఁ దమ్ముఖపద్ధతిం
జొప్పడలేక స్రుగ్గున నృపుండగు చుంపఁ గ్రమక్రమంబునన్. 5
క. సగరుల తాతలచేతఁ బో, సఁగి యొకచేపడక భంగసంగతిలేమిం
దగుపరిఘుఁ బోల్పవచ్చునె, యగస్త్యుచేపడి సభంగ మగు సాగరమున్. 6
మ. సరిగానిప్పురి విద్యుదుందెవ ప్రసత్తాప్రాలమందించుచు
ర్వరతచ్ఛేదనవీక్షణోల్లసితయై రానస్మహాదేవిసం
ధిరయుంపంగులపర్వతాళి దిగినట్రాతంబు రాఁబోలుఁగా
కరదంబు ల్విరదింబు లేపురమునం దాటిఁ ప్రస్ఫుటంబుల్. 7
వ. మఱియును.
మ. వరదంతద్యుతివిద్యుతి ప్రపయము లాంబుకారకగర్జాధ్వని
స్ఫురితంబు ల్సికతప్రవన్మదజలంబుల్ ప్రస్ఫురల్లోత్తుంగసు
దరనీలద్యుతిసద్గతిప్రకరవిస్తారంబునం బోల్చి సిం
ధురసంతానము లభ్రముల్ దలఁచి సంతోషింపఁ గానప్పురిన్. 8
సీ. అవిదితవిగ్రహులం దై బయల్జరియించు, వానివాహ్యములజవం బ దెంత
జలధిలోఁ బ్రభవించి స్వర్గమందచరించు, హరిహయుహయసద్రయం బ దెంత
ఘనతఁ గాంచియుజని చనిహీనతవహించు, జలదావిలంబిత చర్య యెంత
చక్షుశ్రవస్సహచారియై మీఱున, నారుతమ్మని క్వారా నూన మెంత
గీ. యనుచు రణపిదియులకు వాహ్యంబులగుచు, జడతపుట్టక దరితకల్పంచరించు
చునుగనుంగొని హీనతఁ గనక కనఁగ, వింగ యోర్పుగఁ గొఱలున వీర్యవాహులు.

క. పరఁగ దక్కొ్య నేని నీలాంబరుఁ డైన న్విజితభూమిపసుతారాదం
బరుఁ డైనం గడిమిది గంబరుఁ డైనం జెనకుదురు సు భటులాపీటన్. 11

క. చతురాస్యులు వాగీశులు, నతిశయపఙ్క్తిస నాదిశేషసత్త్వులు భూ
స్థితికాధారులు సత్యాశ్రితులప్పురి విప్రుల వర్ణింపసమానుల్. 12

చ. మహితలలాటలోచనులు మారజితాత్ములు సర్వమంగళా
కృతులు శివాంశులు న్సవనవర్ధనులున్ ఘనపుణ్యధారులు
న్విహితమహాధరిత్రీకులును భీములుఁ గాంచనశైలధర్మ్యమై
రహివిహరింతు రప్పురవరంబున నెంతయు రాజశేఖరుల్. 31

ఉ. శలుఁపం దొమ్మిదివెన్నిదుల్ గలిగి మిత్రిత్రదశిత న్యాన్య శేఁ
షల యక్షేశుఁడు చూడ నజ్జదధినా నాంచన్నిధిపాత్రిష్ఠుఁడై
పౌలుత్రుం జెందిరయు నప్పులంగలఁగడుం బోయుంచు నన్వీట్రివై
శ్యులు హాసింతురు లెక్కలేనినిధులన్ కుంభద్రుణోజ్జృంభతన్.

క. భద్రులు నరతా హాస్త, త్పూర్తులు భూదేవనికర శుభశుశ్రూషా
న్నిద్రులు నియమద్రులు శై,ర్యాద్రులు వజ్రాకుణాస మున్నులప్పురిశూద్రుల్. 15

సీ. రంభమ భ్రూబలోరు రామణీయత గాంచి, గోడిపస్వాగత నొందవలదె
శశిరేఖను మ్మఖసౌమమార్ద్యముఁ గాంచి, కృశతనా వాఁత్రికి నివురవలదె
సోమాభిధానమ దాత్రిమాంగరుచిఁ గాంచి, నిశ్చలయాగుమ వహ్నిఁ దోరవలదె
హారిణీసమాఖ్యమ దాలోకనములు గన్గొనిదిక్కు కసవేటి తిరుగవలదె

గీ. యమరు సౌదామనిమదీయమైన సోయగంబుఁగని డాఁగి చలనంబు గాంచవలదె
యనుచు విహరింతు రప్పురి నతిచలితసు, ధీజనములగు వార నారీజనములు. 16

సీ. ననఁ బోటి వినుమెత్తుకొనఁగ వాకిట్టంబు, ద్వ్రిణసంపత్తియుగ తట్రికి మూల
మలివేణి కలపులు సిలికెకు సీగొమ్మ, తనుమధ్యనుమనస త్త్వంబు కలిమి
రమణిక న్గోనఁగ సాకుముదంబు దనరారెఁ, గరమను రాగంబు గాఁగఁ గోనుము
పున్నాగములనేల పొందవు మృగవాణి, యొట్రికిఁ బొగడరం జిల్లుచుండ

గీ. హాలి కుచగుచ్ఛములనేల యంటనీవు, వేలయుంటెదు చాకగా నీవనంగ
నవుచు నర్మోక్తులాడుచు నతుపుకాఁడ్రఁ, బుష్పలమ్మ్రి రమణులు నప్పురిఁ బోలుదురు

గీ. ఉరురతిశ్రాంతపౌర పయోజముఖుల, చెమటలార్పంగఁ బోయివచ్చెడు కతమునఁ
గరుతలిత దంగపరిమళక లితుఁడగుట, గంధవహుఁడయ్యె దొల్లి నిర్గంధుఁడయ్యు

వ. మత్తియుచు ననంతకల్యాణంబై భోగవతీపురంబును, ద్విజరాజమనోహరంబై హారజటా
జూటంబును, శారదారామంబై సత్యలోకంబును, చైత్యకరంబై చంద్రమండలం,

బును, రాజకుమారాగ్రేసరంబై కైలాసంబును, సుధర్మాన్వితంబై నాకలోకంబును, బద్మానుకూలంబై కమలాకరంబును, కమలాకరంబై విష్ణువక్షస్థలంబునుంబోలి, పుణ్యజనసుప్రవేశంబయ్యును బుణ్యజనసుప్రవేశంబు గాక, అనవరతదానధారార్ద్రింబయ్యును ననవరతదానధారార్ద్రింబై యొప్పు నన్నగరీవరంబు నందు. 19

శా. అతిపవిత్రచరిత్రుఁడై జనుల కత్యానందసంధాతయై
యాదిత్యప్రభువైభవోజ్జ్వలుఁడునై యాదిత్యవంశోత్తముం
డై దిత్యాత్మజవారఘోరతరబాహావీర్యుఁడై భూమి దే
వాదిస్తుత్యవిలాసుఁడై దశరథక్ష్మాధీశుఁ డేపారుచున్. 20

సీ. ఇనగోత్రతిలకుఁ డీతఁడని వచింపఁగ నేల, ప్రబల ప్రతాపవైభవము తెలుపుఁ
దగుసార్వభౌముఁ డీతఁడని యాడఁగ నేల, దానకంకణసుహస్తంబు తెలుపుఁ
దనరు మహాబలుం డని చెప్పఁగా నేల, మానికృతనిరతసఖ్యంబు తెలుపు
రాజశేఖరుఁ డంచు రహిఁ గణుతింపఁగ నేల, ద్విజరాజసుమనస్స్థితియ తెలుపు
గీ. నితఁడు సకలమహీశుఁడని యెన్న నేల, దండమీఱిన కరగ్రహణంబు తెలుపు
ననఁగ నొప్పెఁ గరంబు లాయి తాఖిలారి, పట్టపసుచేతన మన్న యప్పంక్తిరథుఁడు.

గీ. నిక్కముగ దస్యుని చయంబు నుక్కడంచి, నిక్కముగ దస్యుని చయంబు నుక్కడంచు
వేడ్క విబుధులఁ బూజగా వెంచిమతియు, వేడ్క విబుధులఁ బూజగా వెంచునతఁడు.

క. క్షుద్రుఁడు లేఁ డొం డైనన్, క్షుద్రుఁడు లేఁ డొక్కఁ డైనఁ జూడం జూడన్
క్షుద్రుఁడు లేఁ డొకఁ డైనన్, భద్రంగా నాతఁ డేలు పట్టణ మందున్. 23

ఉ. ధారుణి లోకమెల్లఁ బ్రమదస్థితిఁ దద్ఘనియాదనీతి బా
ధారహితత్వమొందెనదియుం దప్పక నో యతిన్పష్టు లెంచ వా
ధ్యాగమలేమి శత్రు వసుధాధిపమానవనీక్షణంబులం
ధారలు గాంచు దుర్దశ నక్షితినాథుని రాజ్యసంపదన్. 24

క. ఎంతయు సంతసమున మఱి, సంతులు గానియెడ నంతు సంతతిని ప్రీతి సా
మంతశిరోమణిలతాంతుని, కాంతమహోజ్జ్వలలప త్పాంతిని దగుచున్. 25

చ. రమణవివాహమహోత్సవచిరప్రథితోత్సవరాజకన్యకా
క్రమమహిషీఁ గానరేంద్రుఁడు కరగ్రహణం బొనరించెఁ దాఁ గ్రమ
క్రమమునఁ గేకయాత్మజ నగణ్యచరిత్ర సుమిత్ర నుంబరా
క్రమవిధిదైన యారాతులవంగ న్వనఁగంబడ కుండఁ గందగన్. 26

వ. ఇట్లు కౌసల్యాకైకాసుమిత్రలం బాణిగ్రహణం బొనరించి. 27

క. తద్దయు వేడుక మువ్వురు, ముద్దియలం గూడి భోగములు సల్పుచు నొం
డెద్దియును మఱచియుండం, బెద్దయుఁ గాలంబు చనె నిమిషమాత్రంబై. 28

గీ. ఈతి రహితంబుగాఁగ నీతిసంత, తము మాన్యుఁడై నిరతము మాను
పాలనంబున శత్రు విఘాలనమున, నొప్పిని స్వంతతికిఁ గడు నొప్పి గదుర. 29

క. సంతానము లిహపరులకు, సంతానము గాన నాకు సంతానము లే
కింతయుఁ బిత్రుదేవులకును, సంతోషము సేయలేని జన్మంబేలా. 30

ఉ. దానము లెన్ని యేనియును ధర్మములుం దగునట్లు సల్పితిం
దానముదంబు లేదు విహితంబగు భోగము లెన్ని యేని సం
తానసుఖంబునోలు నెసనంబుగ నాకుఁ దదాప్తి కై ప్రసం
తానసమార్చనాంచితవిధానముచే నగునంచు నెంచుచున్. 31

క. తన పనూహించి సుమంత్రా, దిసుమంత్రులతో నరుంధతీప్రియుఁడు సదా
భ్యసితామ్నాయుఁడునగు న, వ్వసిష్ఠుఁ గురుఁ జేరి మ్రొక్కి వాంఛితమారన్. 32

క. హితుఁడవు నది గాక పురో, హితుఁడవు నంచద్గసహితుఁడవు బాపా
హితుఁడవు నతిసుగుణగణమ, హితుఁడవు నీకీడుగలరె యెందును నుర్విన్. 33

క. మిత్రుఁడవగు నీకరుణను, బాత్రుఁడనై యుండి దుర్గభస్థితి నాకుం
బుత్రరహితతిమిరవ్యాప్తి, చిత్రము సేయుంగదా వసిష్ఠమునీంద్రా. 34

వ. అనిన నఖిల గుణగరిష్ఠుండును మునిశ్రేష్ఠుండు నగు వసిష్ఠుం డిట్లనియె. 35

ఉ. ఏధితకీర్తిసీమఁ దగునే యిటు చింతఁ గుందఁ దత్తప
స్సాధితశక్తిచే నిదె ప్రసాధితసద్గుణభూషుల న్మహో
బాధితశత్రుల న్సుతుల భవ్యులఁ గాంచి సుఖింతువింక ని
ర్వ్యాధి రచిత్తవృత్తి నొనరింపుము భంగకతురంగ మేధమున్. 36

క. అనిపలుకఁ దనమనంబున, జనియించిన కోర్కెకదియు సమమైనమనం
బునఁ బొంగుచు నెలమిం ద, జ్జననాయకుఁ డశ్వమేధ సవనోన్ముఖుఁడై. 37

మ. సరయుం బారఁగ మంత్రులార వినుఁడీ శాస్త్రప్రకారంబున
న్సరయూపుణ్యనదీ సమీపమునఁ బ్రజ్ఞావంతులై మీరు భా
స్వరధూపంబులు నిల్పి శాలలయు సంభారంబులం గూర్చి యా
కరయూదాధిక విఘ్నమేమ అకరక్షాతత్పరత్వంబునన్. 38

ఆ. మించియజ్ఞవాట మంచిరీతిగ నొన, రించి యశ్వవరము నెంచి సత్ర్ధి
మించి సద్విధి విడిపించి మానుల బిలిపించి యాగుఁ దని పలికె నృపుఁడు. 39

ఉ. చూచెను గాంచెఁ గాంచననివేశవిశాలవిచిత్రరత్నశో
భాచయరోచమానమృదువస్త్రఘనస్థగితేద్ధకుట్టిమాం
తోచితసుస్థిరద్విపథికోద్యసదక్షసులాస్త్రిహేతుధ
ర్మాచరణైకయత్నల దురాత్మసపత్నుల ధర్మపత్నులన్. 40

గీ. కాంచి యుల్లముఁ బుత్రులఁ గాంచుకొనుట, కిష్టి సేయఁ దలంపఁ దీక్ష వహించినాఁడఁ
గాన మీరును వేడ్కఁ దీక్షను వహింపుఁ, డనిన ముదమంది దీక్షిత లైరి వారు. 41

గీ. కాంతలును దానునిట్లు తేకాంతదీక్ష, నంతసంబునఁ దాల్చి వసంతమునకు
నెదురుచూచుచునుండెఁ గట్టెదుర భూమి, కాంతునకు నాతఁడనియె నేకాంతముగను.

సీ. మహినాథ వినుము వగ్రహబాధయును రోమ, పాదుదేశంబునఁ బాదుకొనిన
నయ్యంగపతి ప్రజ ల్డయ్యంగఁ గనుఁగొని, హితమంత్రిజనపురోహితులతోడ
మనవిచయమునకే మననిట్టుమఁ దస్త, బాత్రిల్లెడిని నెప్పాటఁ బాపి
కొనవచ్చుఁ జెప్పరే గొనకొని మీరిప్డు, డనవుడు వేగ నయ్యనఘమతులు

గీ. తమమనంబుల నీతిబాధానిరాస, కంబు సేయంగ జాలుమార్గంబుఁ జాలఁ
జాల నూహించి యమ్మహీపాలవర్యుఁ, డెంతయును సంతసింపఁగా నిట్టు లనిరి. 43

క. కశ్యపపౌత్రుఁడు శివసా, ద్రుశ్యుండు విభాండకార్యదేహభవుం డై
వశ్యేంద్రియనిచయుం డై, ఋశ్యవిహారుండునా మునీంద్రుఁడు వెలయున్. 44

క. ఘనపూర్ణమహాతేజుఁడు, వినుసన్మార్గప్రచారి విమలాత్ముండున్
ఘనుఁ డఖిలభూతహితుఁ డా, తని నిట రప్పింపుము విబుధస్తుత వేడ్కన్. 45

క. అతఁ డిట కేగుదెంచిన, నాతతవర్గములఁ గురియు ననవుడు వారిం
బ్రీతిం గనుఁగొని యాతని, వే రేదక్ష లబలలని వినినకతమునన్. 46

క. భూవరుఁడు పిలువనంపెన, వై వారము సేయుచు సముఖమునకుఁ గన్నా
రై వారస్త్రీవారము, రా వారలఁ జూచి యంగరా జిట్లనియెన్. 47

చ. అనఘుఁడు ఋశ్యశృంగుఁడు మహాముని ఘోరతపంబు సేయుచు
న్వనమున నున్నవాఁ డతఁడు వారు లతాంగులు వీరు పూరుషు
లన్న నెది పట్టణం బిది ధృవంబుగ నంచు నెఱుంగఁ డమ్మహా
త్ముని నిటఁ దోడితేవలయు మోద మెలర్పఁగ మీరు నావుడున్. 48

సీ. ముఖపంకజామోదమునకు మూఁగుచు నున్న, భ్రమరకంబులు భ్రమరకము లనఁగ
నదెఁ గాంచి యంఘ్రుల వడిఁ బెనంగొనుహంసకములు విస్ఫుటహంసకము లనంగ
శుకచంచుపుటనికృత్తకమహీపతిపల్లవములు జారుపల్లవము లనఁగ
నటనక్రమోద్భూతపటుఘర్మబిందువిసరములు ముక్తాప్రసరము లనఁగ

సీ. జిమ్ముఫ్రైడు నెడఁ జెటఁ జిక్కు పూల,చెంబ్లు నిల్చెపుగబ్బిపాలిం డ్లనంగ
నట్లు సేయునిశ్శృంగార మింపుసేయ, మునివృషభుఁ జేర సురభు లై ముదిత లపుడు. 49

సీ. దంతకుట్మలములఁ బ్రధుస్తనగుళుచ్ఛ,ములును గరపల్లవంబులుఁ బొలుపుమీఱ
సితనఖసుమంబులును బాహులతలుఁ జెలఁగఁ, గొమ్మ లనఁ బొప్పి నడచి రక్కొమ్మలపుడు

మ. పులినశ్రోణులుఁ జక్రవాకకుచ లుత్ఫుల్లాబ్జవక్త్రాస్య లు
త్పలగంధు ల్లగకంబుకంఠులు లసత్పాఠీనదృగ్జాల లై
కొలమిం గశ్యపపౌత్రుఁ డు తమతపం బేవేళఁ గావింప ను
జ్జ్వల మౌ నవ్వనరాశికి న్నదులనా జంజేరి రబ్బామినుల్. 51

శా. కీరంబు ల్పలుకంగ హంసము మునిసాంకేతంబునుంగూర్చి వి
స్తారోదారకుచోల్లసత్కచమహాభారానతిస్వాంగ యై
యారంబు ల్వడిఁ గూర్చి డా గుమ మృగాహీనధ్వను ల్వెంచు శృం
గారం బొప్ప వరాభిసారిక లనంగా నేగి రచ్చోటికిన్. 52

క. శృంగారవతులు వేడుక, సంగీతరవంబు నెలఁగఁ జని తా విరి ని
స్సంగుణ్ భూతియుతాంగున్, శృంగారాంగను బుష్యశృంగు గనిరిన్. 53

క. కని తాపసు లతఁ డోపక, లనియును గిరిసిన తపించు తనియుం నెఱిఁగియు
మ్మనికడకు నతంకితలై, చని రిబలలు దలఁప నధిక సాహసలు గదా. 54

ఉ. ఈగతి నేగుదెంచిన మునీశ్వరుఁ డింతయుఁ సంతసించుచు
న్స్వాగమ్మతంబునం దనిపి వారికి నర్ఘ్యముఁ బాద్యము న్లస
ద్వేగముగా నొసంగి కడువింతత పస్వులటంచు వారితో
నాగుణశాలి పల్కు వినయంబు నయంబు భయంబు మీఱఁగన్. 55

క. ఎక్కడివారలు మీ రీ చక్కటి కేతెంచుటం బ్రశస్తు నీ ప్రతి
న్నిక్కము నామతి మీరై జిక్కి స్నేహా డ. గూడి చేయుదు నన్నున్. 56

చ. అనుచుఁ గుచంబు లంటుఁ బొగరారుపిఱుదులు లంచుఁ గామినీ
జనత సుమధ్యము ల్పాణికి సన్నము లంచుఁ దదాస్యగంధ మిం
పునెఱయుఁ గ్రోలు నెంతయుఁ నపూర్వ మటంచును మించుఁ గ్రొమ్ముకు
ల్గొను నతివింత లంచుఁ జతురుండు గమింప జతురుండవోలుచున్. 57

సీ. ఉన్నంత నతనితో నన్నెలంతలు మునినాథ మాపుణ్యవనంబునకును
జనుదెంచు గాక నీ వని మతియును గొను, వని యాతనికి మనోహారము లైన
యంబరంబులును భక్ష్యంబులు లేచన్,మ్ములు నొసంగిరిఁ గని మునివరుండు
నిట్టికల్కలములు నిట్టిఫలంబులు, నిట్టిభూతియు నెన్నఁ డెఱుఁగ

ఆ. ననుచు విస్మయాత్ముఁ డైనయామునిబాలుఁ, జేర నరిగి వారకాంత లపుడు
కలసికచ్చినట్టి ఘనదేవత లనంగ, బలసి భూషణప్రభలు వెలుంగ. 58

చ. కుచము లురంబునం గదియఁ గ్రుమ్మి కవుంగిటఁ జేర్చి మోహపా
శచయము వోని వేణుల భ్రుకుంబుగఁ జుట్టుచుఁ బల్లవోల్లస
న్రుచిరుచిరాధరంబుఁ గరతోయజము ల్దగఁజాఁచిముట్టుచు
న్విచలితధైర్యుఁ జేసి రరవిందనిభానన లిక్రియంబునన్. 59

వ. అంతం దమయందు బద్ధానురాగుం డగుట యుపలక్షించి యచ్చంచలాక్షులు మఱ్ఱిం
జొచ్చుమించులంబోలె వంచనం దొలంగించి చనుటయు 60

ఉ. ఎప్పుడు వత్తురో యనుచు నెంతయు వారలు సన్నమార్గముం
దప్పనిచూడ్కిఁ జూచు త్రిదిత ప్పనిరయింపక యగ్నికార్యముం
దప్పన యమ్మహాత్ముఁడు మదంబునఁ దద్గుణకీర్తనంబులం
దప్ప నితఃపరంబు మఱిఁ దార్పకయుండె ససంభ్రమంబునన్. 61

క. ఆత్మభవసన్నిభుఁ డమ్ముని, యాత్మభవకుమారరహితుఁ డైయుండియుఁ దా
నాత్మభవాత్మవిభాండకు, నాత్మభవుఁడు దన్ను విచలితాత్ముఁ డగుటన్. 62

క. మఱునాఁడు చెలఁగుచును వేఁ, మఱు నాఁడుచు మానికడకు మగువలు త్వరతో
నరుదెంచిరి యరుదెంచుట, విమలఖరకరాన్వయాంబుజార్యా. 63

వ. ఇట్లు వచ్చుటయు.

క. నిధిగన్న పేదవోలెన్, బుధనుతుఁ డన్నియమివారిఁ బొడఁగాంచి యనూ
ద్యృధతేజుఁ డిట్టులనుఁ ద,ద్గ్రథితమనోగ్రంధి యగుచు దైన్యము దోఁపన్. 65

చ. ననువిడనాడ న్యాయ మగునా మిము నమ్మినవాఁడ నంచుఁ బ
ల్కినఁ దగఁగాక రమ్మనుచు లేనులు చిల్కను బంజరంబుఁ జే
ర్చినక్రియ నమ్మహామహుఁ బ్రసిద్ధగుణాస్పదరోమపాదకుం
భినిపతి పట్టణోత్తమసమీపమునోపవనోపకంఠమున్. 66

క. హర్షముగఁ జేర్ప నత్యు,త్కర్షముగా నెల్లయెడలఁ గరశాయంత్ర మై
వర్షంబు దేవతానుమ,వర్షముతో నెనసి కురిసె వసుమతి యలరన్. 67

ఆ. అంత రోమపాదుఁ డాప్తమంత్రిపురోహి,తాదిసుజనసహితుఁ డగుచు నేఁగి
యెదురు సని విధి నువిహితపూజ లొనరించి, వేడుకలరఁ బురికిఁ దోడి తెచ్చి. 68

ఆ. పంతసమున విప్రసంతర్పణ మొనర్చి, వరపురమున నుత్సవంబు చాటి
వారముఖ్యలకు నపారవిభూషణాం,బరములొసఁగి వినయభరితుఁ డగుచు. 69

క. మునిపతికిఁ బెండ్లిసేసెం, దనరఁగ సద్గుణనితాంతఁ దనసుత శాంతం
దనుగంధజితలతాంతం, జనవినుతాభినుతమహితశాంతస్వాంతున్. 70

వ. ఇట్లు పరిణయమహోత్సవంబు నిర్వర్తించి జామాతం దన యింట నునిచికొని యనా
వృష్ట్యాదిభయంబులు నిజరాష్ట్రంబునకుం గాకయుండ రోమపాదుండు సంతోష
యుం డైయుండె నని చెప్పి సూతుండు వెండియు.

ఉ. స్పష్టగుణాకరుం డగు వసిష్ఠుఁడు తో నరుదేర నెంతయుం
శ్రేష్ఠము గాఁగఁ బాండురవరిష్ఠయశోనిధి ఋశ్యశృంగుఁ బం
హిష్ఠము గా నుతించి తగ నిక్కడకుం దోడితెచ్చి హెచ్చు సా
ధిష్ఠము గాఁగఁ దద్దయ విధిం దనరొప్ప రయొనర్చి చెచ్చెరన్. 72

గీ. ఆత్మజాతుల నలువుర నతులబలుల నిర్జితారాతులం గని యూర్జితముగ
నలరెదవని సనత్సుజాతాగ్రజాతుఁ డనియె నని చెప్పుటయు దశస్యందనుండు.

గీ. సూతువాక్యామృతము దన శ్రుతిపుటములఁ, దనివిసనక నరేంద్రుఁ డెంతయును గ్రోల
హృదయకుహరంబు నిండి పై కెగయుచున్న, వరసుధాధార లనఁ బాష్పఝురులు దనరె.

సీ. హితమంత్రిజనపురోహితసహితుండు గాఁ, బటుతరోద్భటవీరభటులు గొలువ
మంగళరవము చెలంగ నతుంగతుంగతురంగమతంగజాంగ
మణిగణనికరభీకరకరాసిదీప్తిక, రసుభటకవచ ప్రభాజితంబు
లైనవాహినులు దన్ననుసరింప రసాగ్ని, నాథుండు సంగీతనాదముల న

గీ. గణ్యపుణ్యాగ్రజన్మాగ్రగణ్యవిహిత, సాదరాశీర్నినాదము లెసఁగ దురముగ
రోమపాదధరాధీశ్వరుని పురంబు, జేర నయ్యంగపతి సవిశేషభక్తి. 75

క. మన్నించి యెదురుకచ్చుట, మన్నిలయము పూజ్య మయ్యె మహనీయగుణా
ధ్యున్నన్నుఁ జూడఁగంటిఁ గదు, నన్నిక్కుల మై తనర్చెదు నృపతి నాథా. 76

క. ఆగమచోదితధర్మవ, రాగమ యమునానకూలతటిదైర్యగుణ
రాగమనో మోదము భవ, దాగమనంబునను మూల మది యెయ్యదియో. 77

క. అనవిని యం దాశార్యము, వాసతరిపులోక దశరథావనీశ్వర స
న్మానముతో నొడఁగూర్తు, న్మానక యది యెంతయఘటమానం బైనన్. 78

క. నావుడు సత్యవ్రత వినుమ్, ఏవంతటివాఁడ వగుట యే నెఱిఁగియ కా
దే వచ్చితి వినిపించెద, నావచ్చినకార్యసరణి సన్నుతచరితా. 79

ఉ. కీర్తినిదానభానుఁడు వేదవిధిజ్ఞుఁడు సాధు తేద్ధవి
ద్యార్తిహరత్ప్రపూర్తి [illegible] నిర్మలాత్ముఁడన్

ధార్మికుండుఁ గశ్యపవిధాత్రసుతాత్మభవుండు నీతిజా
మాత్రుఁడు ఋశ్యశృంగుఁ డసమానుఁడు మానవవంశదీపకా. 80

క. అతనిఁ గొనిపోవుటకై, యేతెంచితి నమ్మహాత్ము నెలమిఁ దారా
న్వీతునిఁగా మత్పురమున, కారతగుణ పనుపు మిది ప్రియం బగు నాకున్. 81

చ. అనవుఁడు సంతసించి తనయల్లునిఁ గన్గొని భక్తిఁ దద్విధం
బు నుడివి యాతఁ డిచ్చకొన భూపతిఁ డెంతయు సన్నుతింప న
య్యనఘుని ఋశ్యశృంగుని నిరంతరవర్ష సమార్ద్రభూమిపం
కనిరసనార్థ మంపె ననఁగా నతఁ డంపె జగద్ధితంబుగన్. 82

క. శాంతాత్ము ఋశ్యశృంగుని, శాంతాసహితముగఁ దెచ్చి జననాథుఁడు దా
శాంతాపూరితహృదయుఁడు ని, శాంతము సాత్రెంచె సకలజనములు పొగడన్. 83

గీ. శాంత నంతఃపురమునకు సంతసమున, ననుప నమ్మునిపత్ని కయ్యధిపపత్ని
తెమలు సని గ్రొక్కి యయ్యవ కిష్ట మెసఁగ, భక్తిసేయంగ నుండె నప్పరమసాధ్వి.

వ. దశరథుండును ఋశ్యశృంగసందర్శనసంభాషణంబుల సంభావితుండై యుండె. 85

ఉ. చాల ముదంబు సేసెను విశాలరసాలకిసాలలోలపై
కాలము వల్లరీస్తమధుపాళిధరానమితోల్లసల్లతా
జాలము సౌఖ్యమూల మురుసౌరభసంయుతమందమందవా
తాలము గ్రామకూలము సుతుల్గ్రామమాధవకాల మంతటన్. 86

సీ. మాధవురాకకు మానితామోద యై, నవవనలక్ష్మి జీర్ణచ్ఛదములు
తగ వని నూత్నచ్ఛదము లోలి ధరియించి, హస్తము ల్సాఁచి గమ్మనుచుఁ బిల్చె
మన్నదో యన సుగంధోద్భాసి యై పంతు, ఓకాకు లాడెడి తలిరాకు లెలమిఁ
దనరఁ బికాళిబృందంబు లందందయా,నందంబు నొంది ధ్యానములు సేయు

గీ. నొసర మతిరయముఁ దత్పంగ ఘనసుఖమున, నొదవుపుల్కలనాలు నా నొప్పమీ
నములనిజము చివిజితనీహారకేద్ధ, తారకము లగునభినవకోరకములు. 87

గీ. శ్యామ యల్పతరుస్కంధసాక్రమణము, గాదనుచు వేడ్క ఘనతరుస్కంధ మెంచు
ననఁగ నల్పతరుస్కంధసాక్రమణము, గాదనుచు శ్యామయున తరుస్కంధ మూనె.

క. కమ్మని తెమ్మెరలుం జుం, జుమ్మనుతుమ్మెదలు న్స్ఫుటవిశుద్ధపోమనో
జ్ఞమ్ము లగుకుసుమమ్ములు గడు, నెమ్మెలు గులుకఁగ వసంత మిమ్మెయిఁ దనరెన్.

వ. దశరథుఁడు ఋష్యశృంగున కిట్లనియె. 90

ఉ. ఆయతకీర్తి రికాలి ముదమార వసంతము డాసియొప్పె యు
క్షాపురనంబున న్సకల మాయితచుమ్మె మునీంద్ర యెల్లి

ప్యాయుతసంఖ్యులై కడురయంబున వచ్చిరి రాజకోటి నే
నాయుత మై క్రతూత్సవఘనంబుఁ గనం బురినిండెఁ గావునన్. 91

క. నాయజ్ఞము నెఱవేర్పుము, నాయజ్ఞానము సహించి నలువొందుదయన్
న్యాయజ్ఞ మునీశ్వర ప్రభు, నాయజ్ఞామాత్యులెల్ల నవహితబుద్ధిన్. 92

క. నీపంపునేసి మెలఁగఁగ, నేపార వసిష్ఠమునియు నీరలుఁ దగుపు
త్రాపాదనహయమేధ,వ్యాపారము లెపుడు మెలఁగవలయు నటంచున్. 93

క. మునిపతి వసిష్ఠ గుణధా,మునిపతితేంద్రియవికారమును భయచిత్తసో
ముని పతితాదిరపుఃకా,ముని కతి యిట్లనుచుఁ బలికె మోదము లర్వన్. 94

ఉ. మేధ్యముగాఁగ నశ్వహయమేధ మొనర్పఁగఁ బంది శాస్త్రవా
సాధ్యుల సంతతప్రణుతసాధ్యులఁ బుత్త్రిల సిద్ధసద్గుణా
రాధ్యులఁ గాంచునట్లుగ వరంబుఁ గరంబు నొసంగుమంచు సా
న్నిధ్యమునందు వేఁడుధరణీపతిఁ గాంచి వసిష్ఠుఁ డాద్యుతిన్. 95

క. నాకుత్స్థాన్వయదీపక, నీకింతవిచార మేల నేఁగలుఁగఁగ సు
శ్లోకులఁ బుత్త్రులఁ బడసెదు, ప్రాకటసరయూనదీవరతటంబునకున్. 96

క. విను నీవు నీదుభార్యల, జననాథక మంత్రిపౌరజానపదుల స
జ్జనుల మునుల విప్రులఁ దో,డ్కొని చను మేబుత్త్యశ్వంబు నొగి యేతెంచున్. 97

వ. అని పల్కుటయు. 98

సీ. రవి శశిమణిచక్రవిభ్రాజితంబు, నై సమస్తాదకుల్యసమావృతంబు
నై హారిస్ఫురితంబు నై యలరుచుండిన సరయూవాహినిం జేరి నరనాథుండు. 99

వ. విబుధపరివృతుం డై మహేంద్రవిభవంబున వశిష్ఠగుణగరిష్ఠుం డగువసిష్ఠుండును, మంగళగుణానుషంగుం డగు ఋశ్యశృంగుండును, హృష్ట లగుమహర్షులును, తపో ధను లగుమౌనులును, మహానుభావు లగుమహీదేవులును, సర్వజ్ఞు లగుదైవజ్ఞులును, సాధు లగుహోతలును, జ్ఞానవిదు లగుజానపదులును, నిర్వర్తితరాజ్యతంత్రు లగు సుమంత్రాదిమంత్రులును, శాంత లగుపుణ్యకాంతలును, సుత్రైకయత్న లగుధర్మ పత్నులును, వినయనిధు లగువందిమాగధులును, శృంగారాధార లగువారనారులుం దోడరా ననురూపరూపయూపప్రపాసుందరంబును, స్పష్టాష్టపదేష్టికావిరచితవేదికా కుండమండితంబును, ప్రసిద్ధక్రతూత్సవాలోకనాగత చాతుర్వర్ణ్యత్రరుచితనికాయ్య నికాయకాయమానసమావృతంబును, కుంభామనోహరంబును, ధనధాన్యశాలితండుల ఘృతతైలగుడసూపశాకతృణకాష్ఠజలప్రభూతవస్తుప్రశస్తంబును, విమలసరయూక మలానుకూలకూలలతాసాలజాలనూనసుగంధవహగంధవాహసుప్రవేశంబును, దక్షి

ణానీలఘనాపీనసైచికీమణీగణసంభరితంబులు నై పవిత్రంబు లగుధవిత్రంబులును,
పవిత్రంబు లగుసువర్ణపాత్రంబులును, నవంబు లగుస్పృష్టవస్త్రంబులును, మంజులోల్బణ
రత్నకంబళపుంజంబులును, మఱియుం దక్షిణావివిధోపకరణంబులును గలిగి యొప్పు
నభినవసవనభవనంబుఁ బ్రవేశించి ధర్మపత్నీసహితుం డై. 100

గీ. శుభముహూర్తంబునను వసిష్ఠుఁడును ఋశ్యశృంగుఁడును మునివరులును వెలవొసంగ
నగ్నిముఖు లగ్నిముఖమునసలర నప్పు, డగ్నిముఖమొనరించెఁ గ్రత్వాదియందు.

క. తదనంతరంబున. 102

శా. ధాయ్యాగర్ధ్రితజాతవేదహితమధ్యప్రష్ఠితాపూరసా
న్నాయ్యప్రాహుతినిర్గమప్రబలనానావర్ణధూమాభ్రసా
హాయ్యంబొప్పఁగఁ గ్రతుండు గ్రతుభాగార్థంబు రా దక్షిణా
నాయ్యాశ్వగ్ను లయాజ్ఞికోత్తములు ఛందోష్ణు బ్రవర్గ్యాదులన్. 103

గీ. సముచితంబుగ వేల్వ నశ్వముఖులసదు, పాకృతకమన మొప్పవసాప్రహోమ
విధుల నింద్రాదు లైనదివిజవరులకుఁ, దృప్తి యొనరించె నజ్జగతీవిభుండు. 104

సీ. ఈక్రమంబునను సర్వక్రియాసంపూర్ణ, మై విశ్రాణనపానాదితర్పి
తాఖిలలోక మై యనవద్యదక్షిణాభ్యాత మై కృతవసాధూమ మై శ
గం బయి శిష్టదుర్గం బయి ఖచరభాగ్యం బయి ద్విజదసహ్యంబు నై స
భాసదాహ్లాద మై బహుళసంస్తావపూతం బయి పాపవాదంబిసీప్ర

గీ. భంజనం బయి వాద్యసంభరిత మై ధ, రామరాశీర్తి నాదపీణానుకూల
వాదపుణ్యాంగనాగాననాదపూర్ణ, మూన మై యశ్వమేధ మనూన మయిన. 105

చ. పుడమివిభుండుఁ దాపసవిభుండును భాండకునాత్మజుం గ్రతిం
పుగను నతిహర్షుఁ డై కరుణఁ బుత్రకదాపవనిష్టి సేయు న
ప్పుడ మిశ్రభాషి తన్మని ప్రభూతహితావహుతు లొప్ప వేల్చిన
ప్పుడమిజనంబులెల్లఁ గనుఁగొంగి కనుంగొనుచుండ సద్విధిన్. 106

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

ఆసమయమందుఁ గమలాసనుని గన్గొనఁగ వాసవపురస్సరముగా సం
త్రాసు లగుచుం ద్రిదివవాసు లొగి డాసి నతిచేసిన దయామయుఁడు నావా
ణీసతినిఁ గూడి దరహాసము ముఖంబున విలాసనుమర స్ఫురణతోను
ల్లాసమొదవం గరుణచేసి పలుకు న్వ్రతలఁ బాసి ముదమందుచు వినంగన్. 107

క. ఈతడకు మీరువచ్చిన, యీకార్యముఁ దీర్ప దక్షుఁ డీక్షితి నరయ
న్నైయ్యనంతపురాధీశుఁడు, నైకుంఠుఁడు గాక యొరులుగలఁగుదె యనుచున్. 108

గీ. వారిఁ దోడ్తెచ్చి యప్పు డవ్వారిరమకు, వారిజభవుంకు పూర్వదేవారి యొంకు
వారినిధి గాంచి యచట దేవారిహతుఁ, వారిహితుఁ గాంచి పొగడె నవ్వారి గాఁగ. 109

సీ. అచ్యుతసంతత్స ద్యాదినామోత్కర్ష, పాలితామృతతర్ష పరమహర్ష
భక్తనేత్రోత్కర్ష బహుసద్గుణాకర్ష, యమితశ్రుకర్ష సహస్రశీర్ష
సుజననిరామర్ష కుజనధుగాధర్ష, దానవసామర్ష మానితార్ష
శరకృపామృతవర్ష వాహనవిహగర్ష, భవునాఘమర్ష సంభరితవర్ష

గీ. యాతఘర్షిగిరిపుకీర్ష కామకర్ష, సంతతానందయోగి సత్సన్నికర్ష
కరుణ మాకొంత వినిపొమ్ము పరమపురుష, యధికతరదుఃఖరాశిసమాపకర్ష. 110

క. లోకంబులు గలిగింపను, లోకంబులు మనుప సర్వలోకంబులు వే
నాకార్ణవంబు సేయఁగ, నీక చనుం గమలనాభ నిరుపమశోభా. 111

క. లోకాధారుండ వఖిల, లోకాతీతుండ వార్యలోకహితదయా
లోకుండవు నసమానా, లోకుండవు సోమలోకలోచననేత్రా. 112

క. అభవుఁడ వైయుండియు దు, ష్టభయంకరరాక్షసప్రతతి నణఁచ గా
ప్రభవించెద వొక్కొకతఱి, శుభచరితుల యిడ్డ భక్తసులభుఁడ వగుటన్. 113

చ. అనఘ త్వదీయదర్శకులయత్యవిహీనతఁ జేపులై జయుం
డును విజయుండు లోకము గడుం భయమందఁగ దైత్యులై జనిం
చినను వరాహరూపమునఁ జిత్తజవహించి హిరణ్యనేత్రునిం
దునిమి నృసింహవిస్ఫురణఁ ద్రుంచితి వగ్రజు హేమభోజనున్. 114

క. ఆదనుజాధము లఖిలన, రాదులు ఘటకర్ణ రావణాహ్వయుములచే
మేదిని జనించి దివ్య, లాదుల భర్జించుచుండి రతిబలు లగుటన్. 115

సీ. నిమిషసుస్థితి లేగు నిర్జరవరులకు, నఖిలదిక్పతులు ని ... స్థిర
పాతాళమునకు నై పాఱిరి భుజగులు, కిన్నరుల్గుహల దాఁగిరిధరమున
గ్రహములు నిర్వక్రగతిఁ దనర్పుట లేదు, సాధ్యుల కధికవిచార మయ్యె
బ్రాహ్మణోత్తములకు రాగసీమంత ఘనతరల కాపులపాటు పరిఢవిల్లె

గీ. వరమఖంబులు కడు దుర్లభంబు లయ్యె, మునుల గర్వసమృద్ధి నిష్ఫలము లయ్యె
ఖచరకాంతాక్రమణమహోత్సవంబుఁ జెంది, పక్షికంఠుఁడు సేయు నుపద్రవమున.

క. హేమనగశరాసనునకు, మేమనఁ గల దతఁడు లీల నెత్తింతో నిం
కేమనఁగ నెంత నిలిచెద, మేమనఁగలమే సురారిమోఁదికిఁ జనవన్. 117

క. రావణు సమస్తలోకవి, రావణుఁ బరిమార్చి చెచ్చెరం దదనుజునిం
గావర మారించి మమ్ముం, గావ రమాధీశ నీవ కలవనియుటకున్. 118

వ. చనుదెంచినవార మని పలికి రందఱును. 119

క. భవదారితనామ మనో,భవదావాశ మతిశ్రీహిత విభవదాయక ధీ
భవదాలోకము కుంఠీ, భవదాశరలోక మగు నభవకాంతమతా. 120

క. అని కమలాసనముఖ్యులు, వినుతింపఁగ సంతసించి విశ్వమయుండు చ
య్యనఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె, న్వనజోదరుఁ డపుడు భక్తవత్సలుఁడు గదా. 121

సీ. కాదంబినీసముద్గమము లై చంచల, త్వంబు నొందని కెత్తి తండ మొప్ప
శ్వేతపోతకతతిశాశ్వాంగారయూగపత్ప్ర, దీప్యత్సహస్రేందుదీప్తు లొప్ప
యవనీభరవహశేషాద్యశేషవిశేష ఫణిఫణామణిఘృణిప్రచయ మొప్ప
యత్యయద్వాదశాదిత్యసంస్తుత్య ఘ,నాత్యంతరుచిరతీవ్రాంశు లొప్ప

గీ. యనఁగ గాడ్పులు మిఱుమిట్లు గొనఁగఁ జల్లఁ,దనముమీఱఁగ నధికచిత్రంబు గాన
సహానదుస్సహముగ నొప్పు మహితదేహ,కాంతు లెల్లెడఁ బర్వ సాక్షాత్కరింప.

క. చతురాననుండు నిజఘన,చతురాననములను విష్ణు జనపరిష్ణు
జతురాగమములఁ బొగడెను, జతురత యొప్పంగ సంతసము నిండారన్. 123

గీ. అపుడు తద్దివ్యమూర్తి తేజోవలోక,నంబు సేయఁగ నధికముదంబు గదుర
నట శతక్రతుఁ డురుసహస్రాక్షుఁ డయ్యె, నమరవరు లెల్ల ననిమిషు లైరి మఱి. 124

సీ. అశ్వమేధశతఫలావాప్తిఁ గోత్రభి, దికి సర్వభక్షుఁ డనఁ శుచిత్వ
మురుదండధరుఁ డనఁ గురుధర్మదేవత్వ, మలరాక్షసునకుఁ బుణ్యజనఘనత
జడపతికిఁ బ్రచేతసత్వంబు లోకప్ర,భంజనుఁ డనఁ. జగత్ప్రాణమహిమ
నరవాహనుఁ డనఁ ధనదమహాభిఖ్యయు, సర్వేష్టదనుధర్మశాస్త్రవునకుఁ

గీ. దనరు తేజోమయాత్మదర్శనముకతనఁ, గలుగఁ జేయుచు నందఱఁ గలయఁ జూచి
మేఘగంభీరములును నమోఘములును, మధురములు నైన వాక్కుల మధుహరుండు.

ఉ. భానుకులాగ్రగణ్యుఁ డగు పఙ్క్తిరథాత్మసుతత్రయంబునం
దేను జతుర్విధాకృతుల నెంతయు వేడ్కఁ జనించి రావణు
న్మానమదాతిరేకములు మాన్చి యమర్త్యసహోదరాప్తసం
తానము మున్నుగా యమపదంబున కంపెదఁ జింత యేటికిన్. 125

క. మీవలని యనుగ్రహమున, మీవలనికి వచ్చితి నిటమీఁద నయఁడై
మీవలసినటుల మెలఁగెద, రావణు మాత్రములు మీకు రావణు బాధల్. 126

ఆ. అతని వరము లడుగు నప్పుడు నరవాన,రాలిఁ బాపకుండ నడుగఁ డతఁడు
గాన నేను మర్త్యయోని జనించెదఁ, బుడమిఁ బ్లవగులగుచుఁ బుట్టుఁడీరు. 127

వ. అని యానతి యొసఁగి. 128

క. రోహిత నిధిశయనుఁడు పటు, రోహిత కరమహితదీప్తరుచియుఁడు సుగపా
రోహిత శోభితమయుఁడా, రోహిత ఖగనాథుఁడై తిరోహితుఁడైనన్. 129

క. వనజజుఁడు జాంబవంతుని, ఘనయములు హరిహయులు వాలిసుగ్రీవుల న
శ్వినులు మైందద్వివిదుల, ఘనభల్లుకకీశపరులఁ గలిగించిరొగిన్. 130

క. అనలాత్ముఁ డంశమున నం, జనయను సాధ్వీమతల్లి సద్గర్భపయో
నిధిఁ దగఁ గపికులచంద్రుఁడు, హనుమంతుండుదయమయ్యె హరిదయ మతియోన్.

క. తమతమ యంశంబులనుఁ, దమతమల బలిముఖులను దలంచు గసురస
తము లెలఁ గలిగించిరి చి, త్తము లానందింప దైత్యదర్పచ్యుతులన్. 132

వ. ఇట్లు గలిగించిన దేవాంశసంభూతు లగు నాప్లవంగమపుంగవులు. 133

ఉ. కొందఱు నీలు నెన్నలని కొందఱు కొందఱు మిత్రసంభవుం
గొందఱు గంధమాదనుని గొందఱు మైందుని గొంద ఱంగదుం
గొందఱు గేసరిం గజుని గొందఱుఁ గొందఱు వాయుపుత్రునిం
గొందఱు నింద్రనందను నహర్నిశముం గొలువం దనర్చుచున్. 134

ఆ. పర్వతంబు లెత్తి బంతులాడుచు గండ, శిలల నుగ్గు గాఁగ జేఁజఱచుచు
ధరణి గ్రక్కదలఁగ దాఁటుచు నుండిరి, ఋశ్యమూకముఖగిరీంద్రములను. 135

క. అంతక మున్న కృపాకర, తంతుల సంతతుల దశరథేశ్వరుఁ డఖిలా
శాంతవ్యాపితధూమా, త్యంతమనోహరసుతేష్టి యమరించు నెడన్. 136

తే. యజ్ఞకుండాంబునిధి ఋగ్యజుంగమాధ, వాను శాసనమున విబుధాధిపుండు
మంత్రమంథనగంబుచే మథనవిధియొ, నర్చ నమృతంబు దెచ్చు ధన్వంతరి యన. 137

ఉ. ఆతఱి యజ్ఞకుండమహితాంతరము న్వెస నిర్గమించి శో
భాయుత దివ్యమూర్తి రఘువంశసుదీపకుమారసంభవో
పాయసపాయసుండయి నృపాలకృతాహుతిసద్విధానవి
స్సాయదనుగ్రహంబున విభాతనుఁ డాత్తనిజస్వరూపుఁడై. 138

క. అతులితమునఁ దనకుం బ్ర, త్యక్షంబయ్యె ననదివ్యుఁ డగు నొకపురుషుం
దక్షిణ ప్రథనోప్పఁ బ్రదక్షిణ మొనరించె విభుఁడు దయితాయుతుఁడై. 139

వ. ఇట్లు. 140

చ. తనకుఁ బ్రదక్షిణించి యాచితంబగు భక్తి నమస్కరించి యా
న్న నరవరేణ్యుఁ గాంచి మహినాథ తనూజులు నీకు నల్వు ర
త్యనుపమమూర్తు లిద్ధబలు లర్కకులాగ్రణు లుద్భవింతు రీ
ఘనతరపాయసంబుఁ గులకాంతలకు న్సమంగ నిచ్చునన్. 141

క. అని చెప్పి మనోరథసిద్ధి నొసంగి దభంగి నపుడు దివ్యపురుషుఁ డొ
య్యనఁ దత్పాయసపాత్రము, దినకరగోత్రునకు నొసఁగి యదృశ్యుం డయ్యెన్. 142

క. పరమాత్మస్వాద్యమున మహీ,పరమాకర్ణనపరుండు పత్త్రిరథుఁడు త
ద్వరమాన్నపాత్రఁ జేకొని, పరమాహ్లాదమున నపుడు పట్టణమునకున్. 143

సీ. చవిగొంచి యప్పాయసము రెండుభాగము, ల్గావించి యొకభాగంబుఁ బెద్ద
భార్యకు రెండవభాగంబు రెండవ,భార్య కొసంగి భూభర్త పిదపఁ
గౌసల్యపాలిసగంబులు నైకభా,గంబున సగము రాగంబు మీఱఁ
దెచ్చి సుమిత్ర కందిచ్చె భాగములు నా,ల్గింటిలో రెండు గ్రోల్గాంచి చిన్న

ఆ. భార్య కయ్యెఁ గడమ భాగద్వయంబు భా,ర్యాద్వయమున కయ్యె నధిక మైన
ప్రేమ పతికిఁ జిన్నపెండ్లామునం దును, దల్లికిఁ గడగొట్టుబిడ్డయందు. 144

మ. పరమాన్నానుభవంబున న్సతులకున్ భావింపఁగా వృద్ధిఁ గాం
చె రహిం గ్రొమ్ములు వాస్యపాండిమములున్ శృంగారదక్షోదరా
ధరము ల్జిట్టుము లావులీని లనుపద్మాయు ల్ముఖంబు ల్విచో
మరుచు ల్ముక్కలుగ మందమయ్యె నడలు స్తన్యంబు వాపేకులున్. 145

క. కటిసీమ కరచ్ఛాయలు, బటువగు చుమనం గర్భభారంబులతో,
స్ఫుటభార సురుచిరమహో, త్కటరత్నాభరణగణము గడుభరమయ్యెన్. 146

గీ. అధికమధుపానమత్తత నబ్జవాంఛ, భ్రమరకంబులు చక్రవాకముల మీఁద
వ్రాలెననఁ గాంతలకు లిప్తపరకుచాగ్ర, నీలిమ దనర్చె నత్తోలిమోములవేళ. 147

సీ. ప్రియపుత్త్రదర్శన స్పృహమించె నృపతికి, గంబుకంఠులకుఁ గ్రమంబు మించె
దాఅనిమొకంబు మీఱె నరేంద్రున, కంబుజాస్యలకు నూఁగారు మీఱె
బటువరంబుగ మేను పాటకరించె మహీంద్రున కంగనలకు లాప్పుటకరించెఁ
దెలివత్వ మొలకలెత్తె నిలాపతికిఁ జంద్రముఖులకుఁ దెలిగాలు మొలకలెత్తె

గీ. మానసభ్రమవిహీనమౌ కామ,సప్తగంగప్రభవపుణ్యప్రవరస
మాత్రమాధుర్యపాకసాహాయకలనఁ, బ్రాకటంబగు దౌహృదశ్రీకరమున. 148

ఆ. సకల జనులకుఁ బరమహర్షంబు నిండఁ, దేవతాస్తుతి గరముల దిశలు నిండఁ
గలితజీవితకాలం బరులకు నిండ, నెలఁతలకు నంతఁ బండ్రెండునెలలు నిండ. 149

మ. మధుమాసాగతశుద్ధశుద్ధనవమీమధ్యాహ్నకాలంబునన్
బుధవారాదితితారఁ గర్కటకసత్పూర్వాగ్యులగ్నంబునన్

న్వ్యధుశిశిత్యాలుగూడఁగా విధిముఖు ల్దేవతాబృందప్రశంసింపఁ ద
శరథరాడ్గేహంబున శ్రీకర పుత్రుఁ గనియెం గౌసల్య సాఫల్యయై. 150

సీ. ఘనతరబ్రహ్మణోవికాసతఁ జెన్నొంద, భువనము ల్లగ్నమంబుల దొలఁగ
విపులధర్మము లభివృద్ధిఁ బొందఁగఁ గళా,న్యాప్తి సంతసము విబుధుల కొదవ
సుజ్ఞాగ్రసహితరాజప్రశస్తము గాఁగా, ద్విజకులం బుగ్రఫలాప్తిని రహింపఁ
గురులయామోదంబు గుమ్మరింపఁగఁ బుణ్య,జనజాతమునకు వర్ధనము గాఁగ
గీ. సర్వరివరాబ్దచైత్రినాథగర్వనర్వ, షణ్ముఖుండు ధాత్రీసుపర్వవరుఁడు
సర్వసుముఖుండు లోచనపర్వచరితుఁ, డుర్వి నృపునగ్రసతికి సంప్రభవ మయ్యె. 151
గీ. విబుధహర్షంబుఁ గురులయవికసనంబు, పుణ్యసువరోరలోచనాపూర్ణసంత
ప్రవృద్ధియుఁ బటుతమన్నాంతి యయ్యె, నవమునతి రామచంద్రుని జననవేళ. 152
క. గ్రహబాధ లాతని యనుగ్రహమాత్రంబున నశింపఁ గలవనెడి గుడి
గ్రహజన్మలగ్నమహిత,గ్రహలగ్నము లింత గాదు రహింసాహింపన్. 153
క. సంతాన మధిపుఁ డొందఁగ, సంతానము గురిసె విబుధసంతానంబు
ల్యంతము దొలఁగి రమరు లా,నంతము లేకుండ సారవత్స్వాత్మకులై. 154
క. అగ్రసతీమణివలన ని,జాగ్రసుతోత్పత్తి విని నృపాగ్రణి కడుఁ బ్ర
త్యగ్రాగ్రహారములనిడి, గ్రాగ్రహణుఁడై ద్విజావళికొసఁగెన్. 155
సీ. విమలయానివ్యాదశ్శర్వత్తి సూరిశాం,కృష్ణాప్త మనమున శకటఁబోలు
వథనాభ్యళిష్టుఁడుం డై యుప్యుప్రభునకుఁ, బుట్టువు పై నిచ్చు పుట్టఁబోలు
దుగ్ధాబ్ధి నోలాడు దొరకుఁ గౌసల్యామ,నోరమస్థానపేక్ష యొదవఁబోలు
నాగరుమహాతిస్వనము హెచ్చుమేటి కం,గవలసోలల భ్రమ గలుఁగఁబోలు
గీ. శేషపై నుండుఁ బట్టి విశేషమతికి, దూలతల్పంబు లధికమై తోఁపఁబోలు
ననఁగ నిందీవరశ్యాముఁ డఘువిరాముఁ, డమితగుణధాముఁ డుద్దాముఁ డవతరించె.
క. దశదిశ్యాదమున విస్పష్టత దిగ్విభులెల్లఁ జూచుఁ దశమీనమునం
దశమీగురువారమునన్, దశరథునకుఁ గైక గనియెఁ దనయున్ భరతున్. 157
మ. కవివారోరగతారఁ గర్కటకలగ్నప్రాప్తశైవాదశిం
గవిచారాధిపుఁ డైనంగ జగదేకశ్లోకవిఖ్యాతులన్
సుమిత్రాపుత్రుల నిర్మలం గనియె శత్రుఘ్నోరుచారిత్ర వాం
ఛనసంస్తోత్ర సుమిత్ర మిత్రజనబృందం బాత్మ హర్షింపఁగన్. 158
క. ఇట్లు. 159

క. నలుగురురూపకళాఢ్యులు, నలుగురుసుతు లుద్భవింప నలువుగ విరివా
నలు గురిసె దివ్యులు వెంటా,నలు గురుతరవాద్యముల మ్రోసెను మింటన్. 160

క. పాపంబులు భక్తమన,స్తాపంబులుఁ బాపనోపు తద్బాలురకు
న్రూపంబులు పురుటిండ్లను, దీపంబులు గాఁ దెలంగ దీపితభంగిన్. 161

క. పురుషోత్తము లగుపుత్రులఁ, బురుషార్థచతుష్టయంబుఁ బోలెం గని తా
పురుహూమిత్రజనమదం, బురుసాహసహితముగ నృపుఁడు పొంగుచు నతిచెన్. 162

వ. తదనంతరంబున. 163

సీ. పుణ్యాహవాచనపూర్వకజాతక,ర్మానంతరంబున మానవేంద్రుఁ
డతిభక్తిఁ గులగురుం డగువసిష్ఠునిఁ గాంచి, సుతుఁ డయిసుతులకు నామకరణ
మొనరింపుఁ డనుడు నయ్యోగిముఖ్యుండుఁ గౌ,సలరాజకన్యకాసత్పుత్రునకుఁ
గైకపుత్త్రునకు మాగధరాజపుత్త్రికా,పుత్త్రులకును గ్రమంబున నొసర్చి

గీ. రాముఁ డని రాముఁడనుచు భరతుఁడు గాన,భరతుఁ డనిలక్ష్మణుఁడు గానఁ బరఁగలక్ష్మ
ణుం డటంచును శత్రుఘ్నుఁ డంద్రుగాన,మహితశత్రుఘ్నుఁ డనుచు నామంబు లిడెను.

చ. క్రమమున బాద్యపతుమిహికాకిరణోరుకళోపమాను లై
సుమవిశిఖావరీణపటుసుందరు లై వినుతాంబుజాసనా
ద్యమరులు నై కరేశ్వరుఁడు నంబలు సంతసమంద మిత్రగో
త్రము వెలుఁగంగ రాజసుతులు పెద్దయు నొప్పిరి నాఁడునాఁటికిన్. 165

గీ. తల్లిదండ్రుల సంతోషవల్లి ప్రాఁకఁ, బ్రాఁక నేర్చిరి చిలుకపలుకు తెలియఁ
బలుక నేర్చిరి ధర్మము ల్ప్రబలి నడువ, నడువ నేర్చిరి వెడవెడనడక లప్పుడు. 166

మ. కని మోదించిరి తల్లిదండ్రులు జగత్కల్యాణచారిత్రుల
న్వనజాతాయతనేత్రుల న్విమలశోభాగాత్రులం బాగలో
చనిరేయహామిత్రుల న్మధురభాషాచిత్రుల న్మిత్రశా
సనసచ్ఛత్రులఁ గాఢజత్రులను నానాస్త్రోత్రులం బుత్రులన్. 167

వ. అని మనోల్లాసంబుగా నుపన్యసించి. 168

క. ఖండనరిపుఖండన ఖల,దండన గుణమండనానితాంతప్రణుతా
ఖండల మణికుండల భూ,మండలధర విధుదినేశమండలనేత్రా. 169

శా. జంభారాత్యభియాతిఖండనపటిష్ఠప్రోల్లసత్ఖడ్గదో
స్తంభాళిష్టితభూరిభూరిమణిదృప్యత్ప్రస్ఫుటోద్దామ దా
మాంభోధ్యాత్మధివాసమాశ్రిత సుతక్షాదీనరక్షాంచితా
రంభాదంభమహాభిలాష జగదారాధ్యాంఘ్రిపద్మద్వయా. 170

లయగ్రాహి.

పారఘనసారసువిసారసుమవారపటుహారవరక్షీరధృతిసీగసితతారా
దారఘనపారదశుకీరహితశారదనిశారమణశారదశరీరమృదుముక్తా
హారమధుపూరసురవారణసమీరణకుమారవరహారవరహాగవిలసద్డిం
డీరబహుతాసకరుపారకలిశారమణకైరవమహోరగపచారుతరకీర్తీ.

గద్యము. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణపదాబ్జధ్యానపరాయణ భూనుతభాగ్య
వినయ రామనార్యతనయ పండితసేవాసముచ్చయ కొత్తపల్లి
లచ్చయప్రణీతం బైన దాశరథివిలాసం బనుమహాప్రబం
ధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః.

దాశరథివిలాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమహనీయవదన వర, రామాజనమదన సుందరరదన రిపుమహా
భీమకదన రుచిరసువర్ణామేయచ్ఛదన వేంకటాచలసదనా.

క. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబు భగవంతుండగు వల్మీకోద్భవుం డిట్లని చెప్పం
దొడంగె. 2

క. తమ తలిదండ్రుల కానంద మధిక మగుచుండ రాజతనయులు ప్రో
త్తమకృతదీక్షులై యు, త్తమవృత్తము పౌరులకు ముదం బొనరింపన్. 3

గీ. రామలక్ష్మణులు మనోభిరామలీల, భరతశత్రుఘ్ను లురుశుభభరితలీలఁ
గవలు గూడిరి జక్కవకవల ఱేఁడు, వేలుపుటూడుఁ గూడు నస్వథము గాఁగ. 4

శా. విద్యాభ్యాసి వసిష్ఠునొద్ద ననుజాన్వితుండుగా నెంతయు
న్విద్యాభ్యాస మొనర్చి రాముఁడు మహావేదవేదాంగము
ల్విద్యానాథుని యట్లు నేర్చి మఱియు న్వీరుండు ప్రౌఢ్యద్ధను
ర్విద్యాపారగుఁ డయ్యె భీతి నవిలోర్వీనాయకు లుండఁగన్. 5

చ. గజిబిజి లేక వీఁకఁ దురగంబుల నెక్కి రణంబొనర్చుట
ల్గజముల నెక్కి పోరుట లిలాస్థితి జన్యము సేయుట ల్పతాం
గజలదయాత్రికిఁ గాండపటుకాండపరంపరఁ జూపుట ల్వరాం
గజనిభయాత్రి రాముఁ డధికంబుగ నేర్చె సహోదరాత్తుఁ డై. 6

వ. అంత. 7

క. దారకుల నంచితబ్బృం, దారకులం దుష్టజనవిదారకుల మహో
దారకరుణావిశేషులఁ, దారకరాజనిభముఖులఁ దారకనఖులన్. 8

మ. తనరాజన్యుఁడు పుత్రరత్నములకుం గళ్యాణము ల్సేయఁ బ
ట్టని రాజన్యసుకన్యల న్వెదకుచో గాధేయుఁ డామర్షతో

కనిరాకర్షణుఁ డేగుదెంచుటరయు చేఁగంబొప్ప నమర్త్యుని రా
కనిజాధీశున కేగ్పరించిరి భటుల్ గౌతూహలోపేతు లై. 9

క. భటులిటు లెఱిఁగించిన నృపుఁ డటు సంతోషమున నెదురు పఱతెంచి శుభా
ర్భటు లెసఁగఁ దోడితెచ్చెన్, భటునిక్రియ నగ్రహితవినయభయభక్తుం డై. 10

వ. ఇవ్విధంబున నరేంద్ర హితమిత్రుండగు విశ్వామిత్రుం దోడితెచ్చి సుఖాసనంబున
నాసీనుం జేసి. 11

క. మునికౌశికుఁ డగుకౌశిక, మునికర్ఘ్యముఁ బాద్యమొసఁగి ముదమున రవిధా
ముని పాదశౌచవరజల, మునిజశిరంబున వహించి బుధులు నుతింపన్. 12

గీ. నాఁటికి పవిత్రమయ్యెఁ ద్వదీయపూజ, నయున యొమ్మత్పదాబ్జరజమున గృహము
నమితశోభనములకిర వయ్యె శిష్యకోటికిని మాకుఁ గుశలమే కుశికవంశ. 13

క. ప్రాణతనుత్రాణధను,ప్రాణకృపాణంబులును గృపాపర యస్మ
త్ప్రాణపదపాణిపద్మా,శ్రీణతలును నీయవియ కుశికవంశమణీ. 14

క. పొచ్చెంబుగ నాడుట గా, దచ్చెరువుగ నిపుడ మీర లందఱుఁ జూడం
జిచ్చుఁ జొరుమన్నఁ జొచ్చెద, నిచ్చిన పని యానతీయవయ్య మహాత్మా. 15

వ. అని యిట్లు సమస్తకన్యస్తహస్తుండై యున్న దశరథునకు విశ్వామిత్రుం డిట్లనియె.

క. సత్యాధారకులోత్తమ, సత్యసమాధారరాజసత్తమభాసా
సత్యాశ్రయచిత్తమహా, సత్యాంచిత రూపవినుత దశరథనృపా. 17

చ. కుశలమతి న్వసుంధర రఘుక్షితిపాలుని యట్టులన్నిరం
కుశగతి రక్షసల్పు దగ రఘుండవు ధర్మమతిం జిరమ్ముగాం
కుశ యయణాంకువంశ వ్యపకుంజర నావున మాకు సర్వముం
గుశలమకుంచు సాధుసుముఖుండు తపోమహితుండు వెండియున్. 18

క. ద్రోహులు గాధానోర్వ్యస్య, స్నేహులు సందేహులతి నిషిద్ధాశ్రమిశ
ద్దేహులు ఖలమారీచను,బాహులు చండలఘీర్ఘబాహులు వెలసన్. 19

చ. తివిరియఖంబు సేయుటకు దీక్షవహించితి నేని వారు నీ
తివడిచి యజ్ఞవస్తుతతిం బలమాలున రక్తవర్గము
ల్దివిన గనించి మించి పటుతీవ్రగతిం గురియించుచుండు ర
ద్దివిజవిరోధు లధ్వర మదీర్ఘ లెఁ బూర్ణము గాకయుండఁగన్. 20

ఉ. వారియహో ప్రతంశజనవల్లభ వారిటు లెన్ని చేసిన
న్వారికిపించుటం దప మదర్థ్యము లోపము నొందఁ గాన దే

వారివిభేదనక్రమము నాత్మఁ గడుందలపోసి సత్కృపా
వారిధి వైన నీకడకు వచ్చితి మెచ్చితి నీదుభక్తికిన్. 21

శా. ఆపాపాత్ముల సంహరింపఁగ మదీయాంశంబులై నజన్మంబులు నెం
తేర్పూర్ణంబుగ నిర్వహించి విలసత్కీర్తిం బ్రతిష్ఠింపఁగా
నీపుత్త్రు రఘురాముఁ బంపు మతఁ డానీరేజపత్త్రేక్షణుం
డీపృథ్విన్ నరుఁడై జనించె ఖలశిక్షేచ్ఛన్ ధరిత్రీశ్వరా. 22

ఉ. ఈతఁడు సర్వలోకగురుఁ డీతఁడు దానవలోకభీకరుం
డీతఁడు మాధవుండు మఱి యీతఁడు మాధవభావభావితుం
డీతఁడు సర్వభూతహితుఁ డీతఁడు భూతలధారి గావునం
భీతి యొకింతయేని మహిభృద్వర పొందకు పంపు మింపునన్. 23

వ. అని పల్కి శ్రీరాము నుద్దేశించి. 24

గీ. తానవారికలీల నిద్రావశారి, తానవారిజంబుచందాన వారి
ముఖకమలములు నిజశోభ మఖకరాతి, ప్రమ్చఁ గళ్యాణమూర్తుఁడై వచ్చు మఱల.

గీ. అనుచు నవ్వాక్యములు వినునంత నగ్గ, సంభ్రమములఁ బడి హృదయాంతరంబు నిండఁ
బ్రజ్ఞ చెడి నవలగ్నంబు భగ్నమయ్య, మేను మ్రానయ్యెఁ బ్రాణంబు బిఱీణమయ్యె.

క. ఝల్లను జల్లుమనఁగ నో, యెల్లను వెల్లఁదన మూన నింద్రసఖుఁడు భూ
వల్లభుఁ డల్లన నమ్ముని, తల్లజుఁ బలుక స్మరంబు దల్లడ పడఁగన్. 27

క. తండ్రీ విను రాముఁ డెక్కడ, క్రౌరులు రాక్షసులు వారిఁ గైకొనక కడుం
దీండ్రించి నిలుచు టెక్కడ, వేండ్రము లీమాట లుడిగి విను నాపలుకుల్. 28

సీ. ముఖపద్మసౌగంధ్యముఖముఖునికశలి, ముఖముఖుండు రాముండు గలవా
ముఖమునఁ బూర్వాగ్ని ముఖశిఖిఖపంక్తి, ముఖుఁ డగు హరిదేవముఖసురప్ర
ముఖులు మజ్జన్ముఖు గూడి మొనయుజేయానమ్ము, ఖుల గాను జెప సుముఖుఁడవు గమ్ము
ముఖిలోకవచతుర్ముఖపతి పాలక, ముఖ మసోద్ధగితి దిజ్ముఖమునీంద్ర

గీ. ముఖ్యదండప్రసిద్ధాముఖు ఘటించు, గరము ఖగకరవంశశేఖరుఁడు దైన్య
ధనము ఖండితము సుఖచిత్తము గలంగ, ముఖము దిగవైచి హానిసమ్ముఖమునందు.

చ. ఇటులు నధోముఖుండయి దశేంద్రియవృత్తులు మాని హాని యై
కిటకిటలాడి కొంతవడికిన్ మొగమెత్తి నరేంద్రచంద్రుఁ డ
ప్పటిలునితోడ నిట్లనియె జానుగ నే నటు కేగుదెంచి ద
క్షటునకు కైసి ముఖముఁ గాచెద నేఁచెద దైత్యవర్గమున్. 30

క. తేర్చి బలంబుల వేసము, దూర్చికొని మహోర్మి మిత్తుఁ గూర్చి ఖలతనిం
గార్చిచ్చెర్చుపగిదిఁ బోఁ, గార్చి సవనము నెఱవేర్చి యశరదేంద్రు వనఘా. 31

క. మునిసింహుఁడు నృపకుంజరుఁ, గనుఁగొని సటలునిగుడంగఁ గనలుగదురఁ ది
గ్గన గద్దియదిగ్గనుతెంచి, చనసుద్యోగించి యద్దశరథునితోడన్. 32

మ. విన నర్హంబులు గానివాక్యముల నీవేళం బ్రశంసించితా
వినశంశంబునఁ బుట్టి నూహృదవహోహీనాంతరంగుండవై
వినయంబు న్నయముజ్ఝయం బనయము న్నిర్ధ్వస్తముం జేసి తీ
వినవత్యున్నసుశీల బొంకఁగలవారే పాతకాభీతులై. 33

క. జ్ఞానంబు విడిచి నూన్పరి,హీనత్ముగ నోర్చినాఁడ వింతియచాలుం
గానిమ్ము పోయివచ్చెదఁ, బోని మ్మనుసంతలోన భూపతితోడన్. 34

చ. కడఁగి వసిష్ఠుఁ డిట్లనియెఁ గంజహితాన్వయ మౌనిపాదముల్
గడిగి విశేషభక్తి నొకగద్దియనుంచి మునీంద్రచంద్ర నీ
కడిగిన వెల్లనిత్తు నని యాయనఁ బల్కి కుమారుఁగోరనీ
కడఁగి నిజంబుఁ దప్పుట మహత్త్వమె మెత్తురె దీని నుత్తముల్. 35

ఉ. రాఁప సమస్తవస్తువు లుదాత్తత నిచ్చెద నంచుఁ బల్కియుం
దాపసనాథవృత్తి యనుచితంబె కుమారుఁ గుమారధీయుతిం
దాపసనాథు వెంట నుచితస్థితిఁ బంపు మితండు ధాత్రిలోఁ
దాపసమాన్యుఁ డీతనివిధం బెఱుఁగంగ నశక్య మేరికిన్. 36

క. ఈమునిరక్షానికి నుతు, నీ మని మనమంత్రి మేని యతిఁ దల్లిచవో
నీమునికిఁ జెల్లనిచ్చెను, యామునికిం జోడు గలరె పృథ్వీనాథా. 37

వ. అని చెప్పిన విని. 38

క. గురునిధుఁ డగు గురు నాజ్ఞన్, గురుతర ముని తల ధరించి గురునాగ్ముణన్
గురుఁ డాకుచున్న తన నలు,గురుపుత్త్రులఁ గాంచి కృపయుగుఁ గురువెట్టంగన్.

క. బాలకుల నహితగజదం,బాలకుల వినీలనీలపరిహాతకోలం
బాలకులను గనేయఁగ, బాలకమలముఖుల నపుడు బనుమటు దూఁ దగన్. 40

ఉ. లజ్జగదీశునాజ్ఞ ముదితోల్లసితాత్మకులై రయంబునం
గొజ్జఁగ తేటనీట నృపకుంజరపుత్త్రులకుం గ్రమంబున
న్మజ్జనమాచరించి వదనంబులఁ గస్తురిరేఖ లుంచుమం
గజ్జలముంచి రాట్పుత్రుల కన్నులఁ గన్నులపండువై చనన్. 41

సీ. అబ్జాస్య యొకతె శుభ్రాంశుకంబు లొసంగఁ, బుష్పంబు లొకతీరుఁబోణి యొసఁగ
నొకశైలకుచ బంగరుకటకంబు లొసంగ, గంధం బొకస్మరాంకుశనిభ యొసఁగ
ఘనవేణి యొకతె ముక్తావళు లొసఁగఁ బ్రాకటితోరు రత్నకంకణము లొసఁగ
నొకఘనరసవతి యూర్మిక లొసఁగ రంభోరు వొకతె చంద్రహారముల నొ
గీ. సంగ నవ్వాలురకు సొంపెసంగుచుండ, నిట్లు సైసేయుఁ దల్లుల కెలమి మ్రొక్క
రాజహంసల గతులనా రాజసుతులు, రాజహంసల గతుల విరాజు లగుచు. 42

సీ. తమమందహాసజ్యోత్స్నాప్రపూర మచటిచంద్రోపలంబుల నీర మూరఁ జేయఁ
దమకచమేచకతమము భిత్తికల యూ, తమహీరములను నీలములఁ జేయఁ
దమపదపల్లవోద్గమశోణ మచటఁ గూర్పవకెంపులజిగిలోఁ జెలిమి సేయఁ
దమవిలోకనసుధాధావళ్య మచటి గృహములకుఁ దగువితానములు సేయఁ
గీ. దమతనూస్వర్ణరుచులవిస్తార మచటి, సకలజనులకుఁ బరమహర్షంబు సేయ
వచ్చి మ్రొక్కిరి మృదుతనూవల్లులకును, దల్లులకు సద్గుణవతీమతల్లులకును. 43

క. మ్రొక్కిన దీవన లొసఁగఁగ, నక్కొడుకుల నెత్తి ముద్దులాడుచు నెంతే
మక్కువఁ జాబుకతు లంటుచు, గ్రక్కున నారాజవర్యు కడఁ గనుచుండన్.

చ. నలు వగురీతి వచ్చి మునినాథులకున్ నరలోకభర్తకున్
నలువురు మ్రొక్కి నిల్చిన ఘనంబుగ దీవన లిచ్చి రంతన
న్నలువురిలోన నగ్రజు ఘనాఘనరాముని రాముఁ గాంచి య
న్నలువకుఁ దుల్యుఁడు న్నియమినాథుఁడు సైనవసిష్ఠుఁ డిట్లనున్. 45

చ. రవినిభ జాలమేల మన రాముసలక్ష్మణుఁ జేసి తాపస
ప్రవరుని వెంటఁబంపుము శుభంబగు నీకును నీదు నాత్మసం
భవులకు నంచుఁ బల్కుటయుఁ బార్థివుఁడున్ ముదమంది బాణతూ
ణవిహితపాణిహంసుల నొనర్చి యనర్చిన పుత్త్రమోహమున్. 46

క. ఒక్కింతసేపునకు దిగఁ, ద్రొక్కియతీశ్వరునిఁ గాంచి తోడ్కొని చనుమీ
చక్కనిబాలుర నని ధృతి, నెక్కొనఁ గా మఱియు నమ్మునీశ్వరు తోడన్. 47

క. కంటి బహుకాలమున కీఁ, గంటి న్నిమువంటివారి కార్యాగ్రము మీ
కంటెఁ గృపాపరు లెవ్వరు, కంటికి ఱెప్పవలె సుతులఁ గాపాడవలెన్. 48

వ. అని చెప్పి యాత్మజుల నాక్షోణీపతి యక్షీణతనయులన్ గృతలక్షణులును, సకల
కళావిచక్షణులును, శిల్పపారణ్యదక్షులును, శిష్టసంరక్షణులును, దుష్టజన
శిక్షణులును, ధర్మాన్వీక్షణులును, వినయలాభేక్షణులును, బద్ధపత్త్రిక్షణులును,

సమాచరితగురుప్రదక్షిణులును, లక్షణులునగు రామలక్ష్మణుల సమర్పించుటయు
నవ్విశ్వామిత్రుండు. 49

ఉ. ఆదట రామలక్ష్మణుల నాదరపూర్వము గాఁగఁ జూచి కొం
డాడెను రాజుఁ జూచి యిటులాడెను భీతిని నేను వీరిఁ గా
పాడెదువాఁడ నే ధరణినంతయు దుర్గతినొందకుండఁ గా
పాడెదువారు వీరు దునుమాడెదరు దుష్టుల నన్నికృష్టులన్. 50

క. అని యూఅడిల్లం బలికె. 51

మ. వనకియ్యా నృపజన్ముఁ గూడి మహిమ న్వ్యంచేయుశంభున్వలె
న్వ్యానుకయ్యన్నయుఁ దమ్ముతుం గొలువఁగా వేంచేసె నమ్మౌని పా
వనభూతిర్లలితాంగమున్ ఘనజటాబంధం బుర న్నాకభూ
వనభూజాతసుమంబులోలిఁ గురియన్ భావంబునం బొంగుచున్. 52

క. కామక్రోధరహితు లటి, భీములు ధర్మాత్మవనులుఁ గృపీటజనేత్రు
లాప్తమునిఁ గొలుముఖంబుల,తో మునిపతి వెంట దశరథునిసుతు లరిగన్. 53

క. చల్లనిగాడ్పు గదు వేద, చల్ల నకటభూరుహముల సత్పూనంబు
లల్లని సేసలగుచుఁ బై, జల్లని రాలంగ సంతసమునఁ బొదలుచున్. 54

మ. గణనాతీతలసద్గుణాగ్రణులు రంగత్ప్రాంచి కాకింకిణీ
క్వణనాసేచనకోరువిగ్రహులు లోకాలోకధైర్య ల్సుధీ
జనదూరాయిలు రామలక్ష్మణులు భాస్వద్వీక్షణు ల్సాగ్ధయా
జనదూరంబు పయోజబాంధవునియోజ న్మించునమ్మౌనితోన్. 55

క. మది నానందించుచు నెమ్మది నీగతి నేగి స్నేహమహిమ న్నగుచు
న్నదివోలెఁ బొలుచు సరయూ,నది గాంచిరి రామలక్ష్మణకుమారు లటన్. 56

సీ. పిలుఁదులకెనయగు పృథుపులినంబులు, వాలసామ్యమగు శైవాలములును
స్తనసదృశంబులౌ చక్రవాకములు నే, త్రములకీడగు శఫులములగములు
బాహులవంటి శోభనబిసంబులు భ్రమ,రకసదృశములైన భ్రమరకములు
నాననశోభాసమానాంబుజంబులు, చెక్కులరీతి భాసిల్లుకుస్త

గీ. లమరుపాళిక్కెఁ బోలిన యుల్లిసుళ్ళు, వళులకెనయగు వీచికావళులు గలిగి
వారకేలాసమాసక్తవారిజాస, నారుచిరవోలె మిగులఁ దనర్చు దాని. 57

మ. సరయూశైవలినీలలామఁ గని విశ్వామిత్రుఁ డా రామునితో
దరహిం బలర్కఁ గుమార యిత్తటినిఁ జూడం బంకజామోదయై

ఖరవాకంకణహంసకోర్మికఘోషాయత్తయై కామినీ
స్ఫురణం బొంపు వహించెఁ జూచితివె యంచుం దత్స్వరూపంబునన్. 58

క. వనజాతతటమనోహర, వనజాత సుమప్రభూతవరగంధము లోఁ
గొని శీతవాతపోతముఁ, గొనియాడఁగ నిట్టు లలమికొనిన నలరుచున్. 59

ఆ. విశ్రమించి రామవిభు రామవిభుఁ గాంచి, తత్స యీజలముల వార్చి రమ్ము
సకలభయనివారణకర మహావిద్యోప,దేశ మొసఁగువాఁడఁ దెలియ ననిన 60

మ. తనపాదోద్భవ యైనగంగమహిమం ద్రైలోక్యలోకాళిఁ బా
వనముం జేయుచు నుండఁ దాను సరయూవాఃపూరపూతాత్ముఁ డై
మునిసంఘంబులు దన్ను వార్చి ఘను లై మోదించుచుండంగ న
మ్మునియాజ్ఞ న్వెస వార్చి రాముఁ డనుజన్ముంగూడి భక్త్యున్నతిన్. 61

క. కరములు మోడించి జగద్గురుఁడుఁ గళాధారుఁడుఁ గౌశికుని గురుఁ దనుచుం
గరము వినుతించె విద్యాపరిగ్రహముఁ గోరి నియమిభాగ్యం బనఁదే. 62

క. ఈపగిది నిభృతుఁ డైనమహీపకుమారకుని సంయమీశ్వరుఁ డభయ
ప్రాపక బలాతిబలవిద్యాపరిణతుఁ జేసి మతియు నమ్మని పలుకున్. 63

చ. సనకసనందనప్రముఖసన్మునులీమహనీయవిద్యలం
దనర బఠింతు రర్థ్యులఁ దానవబాధలు మానసవ్యథ
లను క్షుత్పిపాసలును దార్కొన శాంతము సంతసం బగు
న్విను నృప యీయువిద్యలను వేడ్కఁ గ్రహించిన యంతలోననన్. 64

క. కొనియాడుచు విద్యలు చే,కొనియాడుచు ననుజుఁ గూడికొని హర్షించెం
దిననాథుఁ డస్తగిరి నొం,దిన ధరణీశసుతులు తృణతల్పములన్. 65

శ. ఆరాత్రి నిద్రఁ జెందిరి, యారాత్రిచరయూతరంగజానిలమొలయ
న్వారిరుహాయతనేత్రులు, వారినపుడు వేడ్క మౌనివర్యసహితు లై. 66

వ. ఇట్లు నిద్రించి విశ్వామిత్రప్రబోధితు లై కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి. 67

క. వేగంగ మనోముదమున, వేగంగ మనోజ్ఞగుణులయి విద్విషులు మది
న్వేఁగంగ మానియుతు లై, యోగంగ బవిత్ర యగుచు నేగంగఁ దగున్. 68

గీ. అట్టిజాహ్నవిఁ గని ద్యుమణ్యన్వవాయమణులు రమణీరమణులు లక్ష్మణులు రామ
లక్ష్మణులు సంతసమున నేలాలతానుకూలకూలంబు నంత మ్రొక్కుచును జేరి. 69

చ. లలితతరంగరంగమునలాస్యము సల్పుచు నున్న రాజహం
సలు జలపానలోలుపలసద్విపయూథపసత్క్ర మేఘుమం

జలము లటంచు భీతి గగనంబునకున్ వెసఁ బాఱి బాఱ నై
యుఱలెడు శారదాభ్రముల యట్టులు చాతకభీతి నేయుచున్. 70

చ. కమలకనీనికామణుఁ గోముదరేణుపమానపద్మపై
యమరెఁ గనుంగొనంగ మధుపాళి సువర్ణత గాంచియుండె నె
ట్టెదురెరులైనఁ జేరిన ఘటించెడి యోగ్యత యుండుఁ గాకయుం
డు మతి యెట్టి వస్తువు నీవనమునొప్పున గన్గొనుఁ డిమ్ముదంబునన్. 71

క. అంగములు వొంగ రంగ,ద్భంగము మజ్జఝాఘుధంగము జలమా
తంగరథాంగము సరసము, సంగముఁ దను జేయఁ బ్రసంగము నిదురన్. 72

వ. కనుంగొని రంతం దత్సమీపప్రదేశంబున. 73

సీ. తాలహింతాలరసాలసాలతమాల,కృతమాలపృథుసాలవితతిఘనము
నుపకంఠపీలకంఠోత్కంఠకలకంఠ,కలకంఠయుతమనోజ్ఞప్రదంబు
సారవిసారవిస్తారసారసనార,సాధార కాసారకాన్వితంబు
రంగత్తురంగాభిమంగభృంగాంగనా,భంగసంగీతశోభాయుతంబు
గీ. గండభేరుండసదవేదండకాండ,గండశోభద్దండపుండరీకప్రచండ
జీవజాలాదనము మునిజీవనంబు, పావనం బగు నొక్కతపోవనంబు. 74

క. కని రాముఁ డెవరి యాశ్రమ, మని మునిపతి నడుగ నాతఁ డావరమున ని
ట్లనియె ఘనాఘనగర్జా,ధ్వని దశదిక్పరదశాంధవరిమ మెఱయన్. 75

క. విను కామాశ్రమ మిది రా,మనృపాలక తొల్లి మాటిమాటికి దుండై పా
వననిష్ఠు గందర్పుఁడు, ఘనతప మొనరించె నిందు గరళగళుండున్. 76

చ. పరమతపం బొనర్పఁ గని భగ్నవ కయ్యమతోడిపాత్తుఁ గూ
ర్పు రహినటంచు దేవవిగతు లిమ్మనుకు ల్ఘటియింప నేగి చె
చ్చెర హాయిచిత్తముం గలఁగఁ జేసిన నాతఁ డెఱింగి మారు భీ
కరనయనాగ్ని దగ్ధతనుఁ గా నొనరించె నిమేషమాత్రలోన్. 77

ఉ. కాముఁ డెఱుంగునే యుచితకాలగతు ల్దనుగిట్లు భీముఁ డై
భీముఁడు చూడ దగ్ధుఁ డయి పృథ్విచలింపఁగ వ్రాలె వ్రాలిన
ప్రాము తదంగసంగమున రాజిలు నివ్వనయాబునంగసం
జ్ఞామహిమంబు వొందె నని గాధిసుతుం డెఱిఁగించి వెండియున్. 78

క. వి న్నిది నృపాల యాధయ,స్మరణర్ధ్యము ఘనతలునపరితుడు మిచ్చో
ట నివసి మాపినతే నం,బు నతి రేయి యూరుఁ గడపి ప్రొద్దు వొడిచినన్. 79

క. పూర్వాహ్ణమున్ మై తడ, తాత సఖిస్త్రింబిచి కడపెట్టి ప్రతిమాగం
గాతో సుమ నడుము న్మ్ని, చేతో మున మెుదవ నృపతిసింహులు గోండ్రన్. 80

చ. అమనెకఁ గౌశికాగమన మచ్ఛత్రిమాంవరేఖ్య లాలకిం
చి నిధృతి నేసెనింపి మునిసింహులు నృత్తు లాశరించి మిం
చినత్వర నక్షత్రహాన్య ములచే నలరించి నుతించి యంతటన్
ఘన లనగాపుంక్షులు గాంచి మునీంద్రుల గారవించినన్. 81

వ. తదనంతరంబునం బరమతపఃప్రభావులు శమగాఢేయులు వినయాధేయులు నై శిష్యులు మానసమున మాతృకేయులు బ్రీడఁ దైవయాగులు నై కమండలధారాధారిత మృగయూథపనాథులు ... శ్యామాయిలతానోభిరామంబును మనోమోదమేదురవేదనాదభరితంబును నిరస్తసమస్తదురితంబును ... దానవారిముఖ్ఖ్యాశ్రితంబును నవనవరతఫలనవళీయు పవిపదనిస్పృహరసఖుతి ... ఫణీఫణామణిస్ఫారిత ... కనదసరోవరవిరాజితంబును, కాకలీకోకిలకూజితంబును, జమలీవాలవాలవిరాజితంబును, విశాలపక్షశాలాజాలానుకూలంబును, దుష్టనికృష్ట నిశాచరప్రతికూలంబును, గుసుమిత నీపంబును, సరయూగంగాసమీపంబును, నిరంతరశీతలచ్ఛాయాకృతీకృత పథికజనతా శ్రమంబు నగు నమ్మునులయాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యగణ్యపుణ్యకథావినోదంబులం బ్రొద్దుపుచ్చి రాత్రియగుటయుం గృతసాయంకరణీయులై యుండునంత విశ్వామిత్రుననుమతంబున రాముండు. 82

క. తను మేలుకొని యాత నృపతను చేతో మోదభరితతనుసాంగుఁడై
తనుహారినీలలసద్యుతి, తృణతల్పము నావరింప ధృతి శయనించెన్. 83

ఉ. తమ్ముఁడుఁ దాను నిట్టు లుచితమ్మగు వగఁ దలఁచి ప్రసన్న చి
త్తమ్ముల నెంతయు న్సముచితమ్మగు నట్లు శయనించి వే ప్రభా
తమ్మున హృష్టచిత్తుఁ డయి తమ్ము మునీంద్రుఁడు మేలుకొల్ప భూ
తమ్ముల నేత్రపర్వముగఁ దమ్ములవిం దుదయాద్రిమీఁదికిన్. 84

క. చేరకమును మేల్కాని మం,తీరకటుకరంజినీనిశీతము లమరన్
మారకమునీయకను లర్చనాకలి తుకొలపు రామమారకు లంతన్. 85

క. సంధ్యాకాలికవిధు లన, సంధ్యాగతిం దీర్చి జ్ఞానవారినిజచి
త్తాంధ్యు లగువారు గాశకు, వింధ్యాచలధైర్యుఁ గాంచి వినమితు లగుదుర్. 86

ఉత్సాహ. వారి నాదరించి మౌనివల్లభుండు జాహ్నవీ
వారి వే తరించి పోవ వాంఛచేసి పూజ ల
వ్వారిగాఘటించి మ్రొక్కి వచ్చుమౌనివర్యుల
న్వారియాశ్రమముల నుంచి భాగ మంచితంబుగన్. 87

క. తరణి యుదయించుచుండఁగఁ, దరణికులాభరణు లన్నదమ్ములు గొలువం
దరణిన్ భవభయసాగర, తరణిన్ జాహ్నవిఁ దరింపఁ దా నుద్యతుఁ డై. 88

గీ. యానపాత్రమహోమహాధ్యాని మౌని, యానపాత్ర మధిష్ఠించి యరుగుచుండ
నది గరము వొంగె హరిజగన్నాథుఁ దాల్చి, యతన భువనప్రసిద్ధి గాంచితినటంచు.

గీ. పావనాదసుధీశనందనులు రామ, లక్ష్మణులు లక్ష్మణులు పుణ్యులవారిఁ గడచు
నెడల నెడలనిరతముల నెలమినాల, కించి కించిజ్జ్ఞదూరు నక్షీణపుణ్యు. 90

ఉ. కౌశికుఁ జూచి మౌనిజనకౌశిక యిమ్మధురారవంబు లి
ట్లాకు గతిన్వినంబడియె నాకుగవృత్తి వశేఁబువంద యా
వేశతచి త్తవృత్తి వతివేడ్క నదభ్రచమత్కృతఘోవనీ
శౌకఘనోత్కలం దెలియఁగా నెలవి మ్మవి యంతుఁ బుట్టెనో. 91

వ. అనుటయు. 92

క. సరయూగంగాసంగమ, తరంగసంఘట్టనాద్భుతప్రథనమహో
త్తరనినదము లివి మ్రొక్కుఁడు, కరను వినీతు లయి ఫాలఘటితాంజలు లై. 93

వ. అని యానతిచ్చుటయు. 94

క. తలరాజసోదయగముఁ గ, ల్వలనే ల్గన్నులును గలకవలహాంసపుడ
వ్వలను గనుంగొని మ్రొక్కుచు, వలసినయవి యెల్ల మౌనివలనఁ దెలియుచున్.

క. కలమాదిసస్యములు విచి, కలమాలూరాదిలతలు క్ష్మాజాతంబు
ల్గలమానితతీరంబున, కలమారాసుతులు డిగిరి కౌశికయుతు లై. 96

క. కలిగాడు పెదిరికొన న, వ్వలియొద్దనసట్లునార వదలి యరుగుచు
న్వలిముఖులు లాయుశరభా, వలిఫేరవఘోరతరరవలి గలదానిన్. 97

గీ. భీకరం బగుదాని తమాకలింత్రి, తీకతమ్యాకపటుతి క్తశాకశాక
పీలుశాకోటవిరతశేఫాలిశామ, ధూకబంధూకవటముఖానోకహములు 98

క. కలిగితమోదూషిత మై, ఖలుచి త్తమువోలె దురవగాహం బై శా
ఖులపెనుమూఁకలచే నం, దుల మగుదాని నొకపెద్దకోనం గనియెన్. 99

చ. కనుఁగొని యయ్యగమ్య మగుకానన మెవ్వరిదో మునీంద్రచం
ద్ర నుడువు మంచు వేఁడిన నతండు మహాదరణంబుమీఱ రా
ము నగభేది వృత్రుఁ బరిమార్చిన బ్రాహ్మణహత్య చుట్టుము
ట్టినఁ దగఁ దద్విశాలము ఘటింపఁ దలంపమునీంద్రబృందముల్. 100

ఉ. మౌనులఁ గూడి పావనకమండలశీతలవారిసేచనా
నూనవిధానము ల్సలుప నుత్కటమౌ మలదుష్కరూశము
ల్మానవనాథపుత్త్రి విను మానగభేదితనుచ్యుతంబు లై
మానుగ నిర్మోదంబడె నమర్త్యులు మౌనులు సంతసింపఁగన్. 101

క. ఇద్ధరణిపయింబడిన, న్వృద్ధశ్రవుఁ డంతటం బ్రహ్మాప్తాత్ముం డై
శుద్ధతనుఁ డయ్యెఁ బిదపఁ బ్రసిద్ధముగా మలకరూశచిహ్నిత మగుటన్. 102

క. మలదకరూశము లనుచుని,మలదయనామములు వెట్టి మానితదేశం
బులు ధనధాన్యసమృద్ధం,బులు రెండొనరించె సురలు మునులుం బొగడన్. 103

ఉ. ఇందునిభాస్య రామ విను మీగతి సొం పెసలారుచున్న సం
క్రందననిర్మితంబులు పురంబులు చేరి దయావిహీన యై
సుందునిభార్య క్రౌర్యమునిశోషిణితాటక చాలనార్తు లై
యుందలిమానవు ల్బెగడ నందఱ మ్రింగెఁ గ్రమక్రమంబునన్. 104

క. మందుని సిరివలె మనుజుల, మందునకు న్లేశయుండె మదఘునఁ దినె నే
మందు నరేశ్వర వరలే,సుం డునుమాడంగ బలసమగ్రుఁడు లేమిన్. 105

క. తనకంటెన్ బలి తనయుఁడు, తనతనయుఁడు క్రూరుఁ డగుచుఁ దత్పారుల మ్రిం
గ నలరి యమ్మారీచుని, జననియు నధ్వగులఁ జంపు జనని యాతములన్. 106

క. అప్పటి నుండియు రాఘవ, యప్పట్టణయుగము శూన్య మయియుండుట చే
నిప్పగిది మార్గములు కడు, నొప్పక దుర్గమము లగుచు నుండు ననయమున్. 107

మ. ఇట తాటక యర్ధయోజనమున స్వేచ్ఛావిహారంబునం
దిట మొప్ప న్నివసించు దాని కెదు రై దేవేశుఁడుం బోవఁడే
డటుగాన న్వెసదానిఁ జంపి యశ మత్యంతంబుఁ జేకొంటు క
చ్చొటుపుం బోవఁగ నీకుఁ దక్కవశమే క్షోణీశ యెవ్వారికిన్. 108

వ. అని మఱియుం దజ్జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబు లుపన్యసించుచుండం గాత్రితసవన
వాటిక యగుతాటక యున్నవనంబున కభిముఖు లై చనిచని 109

చ. మునివరు నాజ్ఞ దుష్టమృగము ల్వెగడొందఁగ సన్మునీశ్వరు
ల్వినఁ ముదమొంద రాముఁ డరవిందదళాక్షుఁడు దక్షుఁ డై కరం

బున విలు గుందరం బెసఁగఁ బూని భుజాబలసూచకంబుగా
నినకులసార్వభౌముఁ డెసఁగించె దిగంతర దంతురంబుగన్. 110

గీ. అమ్మహాధ్వని నిజహృదయమ్ము గలఁపఁ, గోటరమున సుకేతునికూఁతు రంత
నఖిలజనములు బెగడంగ నార్చికొనుచుఁ, బండ్లు గొఱకుచుఁ గ్రుల్లి పైఁ బాఱుతేర.

క. కని రతివిశాలకుక్షి, న్మనుజామిషభక్షిణిని సమర్త్యవిపక్షిన్
ఘనపవనకరేణుని బ్రహ్మణగుణహార్యక్షి లోహితాక్షిన్ యక్షిన్. 112

వ. కనుంగొని యాసమయంబునం బవిత్రచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుండు దశరథాగ్రపుత్త్రున
కిట్లనియె. 113

క. మానిని యను ననుమానము, మాని నియమిహాంత్రి దీని మడియింపుము రా
మా నిను యశంబు వొందెదు, మానియమితవృత్తి నీవు మానితము గదా. 114

సీ. అనుచు మహాప్రేమ నారామునకు వాని, యానతి యిచ్చుచో నన్నిశాటి
కచురజఃకలితన స్ఫారణినమ్మువ్వ్రగ, మించి రజోవృష్టి ముంచి ముంచి
దూషితం బగుతమోరూపిత నని తెల్పు,మాడ్కిని మాయాతపంబు నన్ని
హెచ్చుపత్యము పొట్టత్రచ్చిన లేదు క, నుంగొనుఁ దనుభంగి నోరు తెఱచి.

గీ. చిత్రము శిలామయం బని చెప్పునట్లు, పరువపాషాణవిసరము ల్వఱపి పఱపి
వారిజాప్తేద్ధతేజుల వారి గ్రమ్మఁగఁ, డాయఁ జనుదెంచెఁ గాలఁబు డాయుకలన.

వ. అండియు నన్నక్తంచరి. 116

ఉ. మానక పైపయి న్వివిధమాయలు నన్నుచు దుష్టచేష్ట న
మ్మానవనాథనందనుల మానవమాత్రులఁగాఁ దలఁచి దు
ర్మానమదాతిరేకమున మానస మంతకునంత కుబ్బ న
మ్మానవమాంసభోజి యనుమానము మాని పరాక్రమించినన్. 117

క. కని రాముఁడు తన్మాయా,వినివర్తితశరము వఱపి విగతకృపం దీ
నిని జంపుట యెట్టులు మా,నినిజంపుట దోస మంద్రు నిగమాచార్యుల్. 118

వ. అని దయాస్వరూపిగావునం బాపి నకార్యపరూపిణి విరూపిణిం జేయనిరూపించు
సమయంబున సమీపించి విశ్వామిత్రుండు. 119

ఉత్సాహ. రామ సద్గుణాభిరామ రామ యంచుఁ గ్రవ్యభు
గ్రామ నిష్ఠ పంపకుండరాదు విన్ము తొల్లి సు
త్రామవందితుండు చక్రధరుఁడు భృగునిభామ సు
ద్దామ దుష్టకామఁ జంపె దాన దోస మొందెనే. 120

వ. కావున. 121

సీ. తాటకను వధించి తపసుల మెప్పించి, గహన మిద్ధనము నిష్కంటకంబు
గావించి పుణ్యంబు గట్టికొ మ్మదియునుఁ, గాక మునాజ్ఞ నిక్కముగ మాకు
జెప్పిన నీకుఁ దోషం బగుఁ గాని దోషంబు గా దిదె ప్రమోదంబు డాయఁ
జనుదెంచెనేని రజనిచరులకు బలిఁ, బధికంబు గావునఁ బథికు లలర
గీ. దృఢభవద్బాహుబల మాదితేయు లెల్ల, వినుతి సేయంగ రక్కసు ల్వేగ నొంద
దీనిఁ జోనీకు మనుడు నవ్వాని యాజ్ఞ, నంబురాశికల్పుఁడు సంశయంబు మాని.
ఉ. వైపయిఁ బ్రస్తరంబులును బావకము ల్నిగుడింప మిం ట నే
వైపునఁ దాన యొక్కెడల వ్రక్కగ నార్చుచు నుక్కి నా
క్షేపితపత్రిరాజ మనఁ జెన్నగుచు న్నృపపుత్త్రుఁ డేయఁగన్
సైపక తత్సహస్రగజసత్త్వము వమ్మయిపోలె సోలుచున్. 123
క. ఆరామ యమరంబున ని, ట్లారాముశరంబు పటుతరాగ్నిశిఖఁ దాఁకన్
ఘోరం బగు తద్రూపము, నీరంధ్రై తోరముగఁ దపసినికరం బలరన్. 124
క హాటకవర్ణుఁడు రిపుఖరహాటకకలహాంసధైర్యహాటకగిరిని
ష్కాటకుఁ డనుజుఁడు మే లనఁ, దాటక మునియాజ్ఞ నగుచుఁ దాఁటకెఁ గూల్పన్.
క. మునిపతి కౌతూహలమున, మునుఁ గిభుజాగ్రదక్షిణావిక్రముని సద్గుణాధా
ముని రాముని నాతనితమ్ముని శాస్త్రవిదైశ్వర్యమున నర్చించెన్. 126
వ తత్సమయంబున. 127
శా. రాముం బుణ్యగుణాభిరాము భువనత్రాణైకకాము న్మహో
ద్దాము న్నిగ్రహకాముఁ జూచి ముదుఁడు సుత్రాముండు బృందారక
స్తోమంబు ల్దనుఁ గొల్వఁ గల్పసుమవృష్టు ల్మిన్ను గావించెఁ జై
త్రోన్మాదంబునఁ గౌశికుండు ధనుర్భక్తి ల్విమ్మ నగ్గింపఁగన్. 128
వ. వచ్చి వృద్ధశ్రవుం డయ్యవసర నభినందించి ధామనిధ్యన్వవాయ మహాయోనిధిసుధాధా
ముం డగురాముం గనుంగొని విశ్వామిత్రున కిట్లనియె. 129
శా. అస్త్రాసంబులఁ దాటక న్వివిధమాయానాటకం దున్మహో
కస్త్రాళైకపరాయణత్వమున లోకాలోకధైర్యధ్వజున్
పుత్త్రాగ్రేసరుఁ డాదివిష్ణుఁడు కృపన్ భూభారముం దీర్ప గా
మిత్రాఖ్యాన్వయవార్ధిచంద్రుఁ డయి జన్మించె న్మునిస్తోత్రమా. 130
ఆ. మతియు నితఁడు దుష్టమార్గులఁ ఖండించి, శిష్టజనులఁ బ్రోది సేయుకొఱకు
మహితకరుణతోడ మానవాకారుఁడై, యవని నవతరించె ననుచుఁ బలికె 131

క. శస్త్రాస్త్రము లీవ్వఁ బఁ, చాస్త్రునకీ విద్య లెల్ల కుశమాతునకు
న్యస్తాభరణంబులు గడ, శస్త్రాస్త్రము లట్లు సంతసముఁ గా వనుచున్ 132

క. ధీకరతరశాశీక నా, శాశాశీక మగువనంబున నున్ని వినుతుం
డాశాశికు లెడ్కాని చనె, నాకాశను లెల్లఁ గొలువ నాశాశిపుడున్. 133

ఉ. అకలంకం బగు పస్వదన్యజసము ద్రాబ్జుండు రాముండు కా
శికు వెంటన్ జనకాజ్ఞ నెగి యటదోషింప గ్రూరఁ ద్రైలోక్య కం
టకి యాతాటకయున్న మంచుఁ దెలియ న్నాతాశిలోకంబునా
తికిఁ దెల్పు జనుభంగి నక్య్యపరవాధిం గ్రుంకె మిత్రుం డొగిన్. 134

క. సమయోకదంబకదంబక, మమరం బుష్పించి యతిశయం బగు నాశా
శ మనెడు తటాకమున నో, క్కా మొగిం బువ్వులెచ్చె నన్నగతి సందడియున్ 135

క తత్సమయోచితకృత్యము, లత్సాహపురస్సరముగ నొనరించి కడు
న్వాత్సల్యంబున వత్సల, నుత్సంగముఁ జేర్చి ప్రీతి నుపలాలించెన్. 136

వ. ఉపలాలించి 137

క. పుణ్యజనరహితవింధ్యారణ్యంబున రాజపుత్రరత్నంబులతోఁ
బుణ్యస్థలమున సుగుణాగణ్యుఁడు నిద్రించె నగ్రగణ్యులు వొగడన్. 138

ఉ. గ్రామణి సేవితుండు చతురబ్ధిఘనుండు నిపాతితేంద్రియ
గ్రాముఁడు గాధినందనుఁడు కాశ్యపసారథి వేడ్కఁ బూర్వగి
గ్రామ నలంకరించుటకుఁ గా జనుదేరకమున్న భీమసం
గ్రాముల రామలక్ష్మణుల గాఢదయామతి మేలుకొల్పనన్. 139

క. లలి మేల్కాని యాన్పపుత్రులు కృతకృత్యు లయి శర్మదుం డగు మునిపుం
గ్రుఘుల వ్రాలి నెత్తి ముదమున, నలఘుఁడు దీవించి శిరము లాఘ్రాణించెన్. 140

వ ఇట్లు గాఢాలింగనపూర్వకంబుగా గారవించి చారుమేఘశ్యాముం డగు రాముం గనుంగొని కామరూపంబు లగురోపంబు లొసంగెదం గొను మని పరిహాపితనిర్వక్ర కారిఖలాదండచక్రం బగుదండచక్రంబును వినాశితనిశాచరచక్రంబును పాలితధర్మ చక్రంబు నగుధర్మచక్రంబును విపత్కృత్యాదయశూలం బగుశూలంబును విరాధ్వతకాల పాశం బగు కాలపాశంబును ప్రధమాయావంతంబగుమాయావంతంబును దృఢశక్తి యగుశక్తియు దుష్టసంవర్తం బగుసంవర్తంబును బ్రహ్మాస్త్రబ్రహ్మశిరోస్త్రనారా యణాస్త్రంబులును నళనినిభంబు లగుపద్మనాభ మహానాభ సునాభసర్వనా భంబులును మఱియుం జేయఁగల నానాముఖంబులగుశిలీముఖంబులును సంప్రయోగో పసంహారక్రమపూర్వకంబుగా నొసంగుటయు శుచీభూతుం డై పరిగ్రహించి య

శ్వాసంబుల నుద్దేశించి మిమ్ముం దలంచినప్పుడ రావలయునని నిర్దేశించి యనుజసమే
తుండై కౌశికు నాలోకించి పునఃప్రణామంబు లాచరించి యవ్వలం జనుమండి ఖిలీ
కృతబ్రహ్మాండ భాండం బగు కౌక్షేయకమండలంబుఁ గనుంగొని యివ్వనంబునఁ ఘ
నం బగుతపం బొనరించిన మహాత్ము లెవ్వరనుటయు నిది త్రిజగన్మహనీయ పూర్వాశ్రమం
బని యెఱింగించి విశ్వామిత్రుండు వెండియు నిట్లనియె. 141

ఉ. బలియను చక్రవర్తి గురుభార్గవశాసనవర్తి లోకము
ల్బలిమిఁ దనంతఁ జేర్చి సురపాలకు నోర్చి కడంక నిర్జరా
వలి వెసఁ దోలి వారల నివాసము లోలిఁ బరిగ్రహించి దై
త్యులఁ దగ నేలి జన్నము లనూనముగా నొనరింపుచుండఁగన్. 142

క. నాకౌకసులు దనాకము, లై కడుగుర్దశల నొందఁ నదితి విరతిన్
శోకులితమానసాంబుజ, యై కశ్యపుఁ జేరి నిభృత యై యిట్లనియెన్. 143

క. నాపుత్రులు దితిపుత్రులు, రూపింపఁగ నీకు నొక్కరూప యయిన స
ద్వ్యాపారుల నేలుట దు, ర్వ్యాపారుల నాఁగ సేత న్యాయము కాదే. 144

వ. అని తన తనయులకుఁ దన సవతికొడుకులవలన నైన యుపద్రవం బెఱింగించి సురలకు
శుభాపాదకం బగునాని వ్రతితివే యంచు నడుగక వెడలు నశ్రుకణంబుల నరసి
పాదంబు లభిషేకించుచున్నం గనుంగొని తపోవిశేషంబున సర్వంబు నధికతం బగుట
నొక్కింత విచారించి కశ్యపుం డిట్లనియె 145

మ. తరుణీ నేఁటికి దుఃఖవేగగతి సంతాపించె గుహ్యర్ధహృ
షదు సర్వేశ్వరు నాశ్రితార్తిహరణప్రావీణ్యలక్ష్మీయుతున్
హరి భూతాత్మునిఁ బూజ సేయు నఖిలార్థావాప్తి చేకూరు శ్రీ
హరి సేవించినవారికిం గలదె దైన్యక్లేశసంతాపముల్. 146

చ. అని ప్రియమారఁ బల్కుచుఁ బ్రియాసహితంబుగ నిష్ఠ్వనంబున
న్ఘనతతపం బొనర్పఁ గని విశ్వమయుండు జనార్దనుండు స
జ్జనసులభుండు వారి దగుశాంతతపోవిభవంబు మెచ్చి యా
తనయుఁడనై బలిం జెఱచెద న్సురలోకము వజ్రికిచ్చెదన్. 147

క. అని యంతఁ దిరోహితుఁ డై, చని యనుమానసంపదలు ధృతిం బగుసంతో
షనిమగ్నులుగా విష్ణుఁడు, జనియించెం గశ్యపాగ్రసతికి నదితికిన్. 148

క. వామనమూర్తిం గశ్యపు, వామనయన కనియె విబుధవానలు గురిసెన్
గామనుపోశ్వర వినుమా, వామనునకు నీకు భేదభావము గలదే 149

క. ఉపమాతీతుఁడు హరి కృత్యపవనజానుఁడను నాత్మసంభవుఁడై తా
నపనీతుఁ డయ్యెఁ దగనెత్తిఁగి పతిపక హొందె వేదగోళ్ళ మతనిన్. 150

ఉ. అతఁడు తల్లిదండ్రులకు సన్నుతిం బ్రియము మాచరింపనై
త్యాగత నైజ కంథను లయం బొనరింపఁ దలంపు గల్గి ని
గూఢత నశ్రద్ధయుం దగు విరోచననందను జేరి యమ్మహా
రాత్రి కడంగి శాస్త్రవిహిత మ్మగు సర్వము లెల్ల జేయుచున్. 151

మ. కులగోత్రంబులు చెప్పి ప్రొక్కుటయు సత్కృత్యంబు దీవించి య
క్కులగోత్రాచలధైర్యు దైత్యుఁ గని గర్వోన్నాథ యి న్నెల్లడి
కులగోత్రామలుం బ్రబాత వసుమ కొండాడఁగా మూఁడడు
గులగోత్రి న్నిను వేఁడవచ్చితి మదుగ్రోత్రాటవీపావకా. 152

క. ఇమ్మిగ నీనొసఁగిన నా, కిమ్ముపదత్రితయధరిత్రి నిది యిచ్చుటచే
నమ్మతివడి నీసర్వస్వ మ్మిచ్చినయంతసంతసమునఁ బొదలుదున్. 153

తే. అను నెడ భార్గవుఁ డీవల, దనుజడిగన సుతుంగకయె పిరి కాయన నొసఁగుదై
ర్యాని గొనియాడుచు నాన్యుమ్మను గొనియెం బాలుఁ డుదకపూర్వముగాఁగన్.

వ. ఇట్లు విశ్వంభరాదానాదాన మానవదానవ్యచేతం బ్రత్తుం బగుటరూ పమ్ము
నిజపదంబులు మహామహుల్ దనియును, సర్వవ్యాపకుం డనియును, వాక్యాతీతుం
డనియునుం గొనగుణవచనంబులు నిగడింప దలంచినచందంబునం బ్రహ్మాండకరం
డంబు నకుల మిగులం బెరిఁగి యొక్కపాదంబున వసుంధర యూ దేఱొక్కపదంబున
పియత్తవ బును సమాక్రమించి త్రివిక్రముఁడై యధికంబులు బలి స్పర్ధించి కరుణాగ
సంబున రసాతలంబునకుఁ బుచ్చి పిష్టాగ్రగణ్యం బగుత్రివిష్టపంబు విష్ణు కొసఁగి
కృతకృత్యుం డయ్యెం బ్రసిద్ధ బగునీసిద్ధాశ్రియంబున నవేయులు సిద్ధిం బొందిరి గని
చెప్పిన మహేంద్రసంతోషణుం డై భార్గవ బ్రజూడు 155

క. కంటిమి పుణ్యాశ్రమములు, వింటిమి సత్కథలు మిగుల వేడుక మునుఁగం
గంటిమి తీర్థంబులఁ గడు, మంటిమి నీకరుణ సుగుణమహితాభరణా 156

క. అని చాతుర్యంబునఁ బల్కినరాముని పల్కు లాలకించి ముని ముదం
బునఁ బొంగి రామ నీ వెల్లు, గనియాడము గలదె యుజ్జగంబుల నుండున్. 157

క. అని మతియు నిట్లనియె. 158

సీ. విశ్రామమగ నీపవిత్రాశ్రమమ్మున, సవన మొనర్ప నుత్సవముతోడ
దొరఁకొన మునులకు దొరకును గడుభీతి, గలిగించి కలఁగించి కలతఁ బన్ని

మదమున నధికసమ్మదమున నురుక్త్రపూరము ల్పాషాణప్రాగ్వకముగఁ
బార్వతీశ్వరు లిట్లుపూర్వభాగముగ వర్ణించి చిత్రముల వర్ణించి పిమ్మ

ఆ. మాచరించి పోవు రక్కసుల గాకుండ, సహజగుణవిరాజి సహజుఁ గూడి
రాక్షసుల వధింపు రక్షింపుము మదధ్వరంబునకు నిరంతరాయముగను. 159

క. అని పవనోన్ముఖుఁడై పల్కిన రాముం డిట్టు లనియెఁ గృపాపూర్ణుఁడై యీ
వొనరించెదవు నుతాధ్వరమునకు విఘ్నంబు సేయఁ బురహరునకైనన్. 160

క. నీకరుణ గలిగెనేనియు, నేనా నీకులు వచ్చినేనియు వెసఁ బో
నీక వధియింతు యజ్ఞని,రాకరణాల రక్కసుల దివ్యం గుశక్తిన్. 161

శా. అంచు న్రాముఁడు సానుజుం డయి మహాయాగంబునం బుణ్యుఁ గా
వించు న్మౌనిని మించి మించుమోశకీర్తిం దక్షవంబుం బ్రవే
శించె న్నాచితసంయ్యల్ లంపిలిమునుల్ తన్నించి పూజింపఁ గాఁ
జూచెన్ బాపకశాసనుల్ లప్రసనుండ బ్రీతుండై నెంచడన్. 162

క. వృత్తులతాపకీయతా,స్వీకృత మునుపుణ్యనముల విశ్వామిత్రుం
డక్షీణాత్మనామునఁ గ్రతు,నీతు నై యొప్పె రాహ దీవ్రుని యాజ్ఞన్. 163

వ. మునునాఁ డగుణ్యోచ యంబున 164

చ. కృతకవిరూపమానసుఁ డశీల్భయుఁ డగున్మని సత్వరంబునన్
గృతకరణీయుఁ డై మునిపుంగవు లాగ్రహగుఁ డై కడువంబరి
మర్త్యగ మగుభూతధాత్రిపయిఁ గేవలదారవిశ నశ్చకార్యమునుం
గృపమతి నాచరింపఁ గోరడఁ గెం చేసూను చయాఖిలాశుఁ డై. 165

ఆ. అంత రాజపుత్రు లాయునవనంబున, నీతు యయను ముఖలు దెసపఁ దెలిసి
సవనవిఘ్నకరుల సను యుంచి కాశిక, నిట్టు పెల్ల దీర్ఘ నిశ్చసేసి 166

ఉ. చాపము లెక్కువెట్టి యుమునాపలు లాపలలాగు లెప్పుడే
వైపునుండి వచ్చినను గ్రమ్మన మించుఁ గడంగి ధీరులై
చూపులు త్రిప్పకే దిశలు సూచుచు నిద్రలు నేఁచిరు తై
రూపిక నట్లు కాచికొని యుండిరి దక్షత రాపలక్ష్మణుల్. 167

ఆ. అట్టు లయిదువనము లైన నాఱవదివ, సమున నమితసంతసమున మౌని
వేలుపులకు నామవిరతి యజ్ఞంబున, నగ్రసమితి యట్లు లాగరించె, 168

ఉ. మేచకపహోమధూమ వతిమేదుర మై గగనంబు ముట్టినం
జూచి నిశాచరుల్ కనదసూయులు ధర్మవివర్తిత క్రియా

నీచులు తన్మఖంబు మహనీయతఁ బూర్ణము గాక యుండునా
లోచనచేసి కేడుదు ఖలు ల్వరధర్మవినాశ మొందరే 169

శా. మారీచాదులు మానుషాశను లతిక్రూరోగ్రస్వభావంబుల
న్మారీతు ల్బలపోయ కీర్తిఁ దనమానంబు న్విసర్జించి యు
ల్లాసాధిం గడు నాచరించు సవనవ్యాపారముం జూడఁగా
సైరింపం బని లేదటంచుఁ గురియు న్వారించి రస్త్రౌఘముల్. 170

గీ. విబుధహిత మగుధర్మంబు విపుల మగుచుఁ, బుణ్యజనులకు సమ్మతంబుగ నెసంగు
విబుధహిత మగుధర్మంబు విపుల మయ్యెఁ, బుణ్యజనుల కసమ్మతంబుగ నెసంగు.

ఉ. ఆగతి యజ్ఞవిఘ్నకృతికాగత మైనసుబాహుముఖ్యర
క్షోగణదీక్షణం బధికకోప మొనర్పఁగ సానుజుండు దై
ర్యాగము రామభద్రుఁడు శుభాయతలోచనపుండరీకము
ర్రాగముఁ జెంద వారలశిరంబు లిలం బడ జేయ నెంచుచున్. 172

క. సద్యశ్శరంబున ననఘదు,రాశ్యం బగుధను వమర్చి దృఢశక్తి న్వా
యవ్యాస్త్రము సంధించి ర,ణావ్యాహతరీతిఁ దాటకాత్మజు నేసెన్. 173

క. అతిరయాహత మురవడి, నాశువు మారీచు నెత్తి యార్తుఁడగుచు పయో
రాశిఁ బడవైచె నతియుం, గాశాధి గదంగి భీషణం బగుదానిన్. 174

క. దమునో స్త్రము తను నాదం,సముసం భంగింప నాత్మఁదలఁచి మహా మో
దమునఁ జెలంగు సుబాహు మ,దము నణఁపఁ దలంచి యమ్మృగయమున నిసుగుశాన్.

ఉ. సాహసవృత్తి నీతి నిశాచరు లత్యుముగా నొనర్చి నా
సాహసికేంద్రచంపకఁను సారరలుఁడు వహీమవోజ్జ్వల
ద్బాహుబలంబ్యదర్కుఁడు సుబాహుఁడు వైచి రోప ముగ్రతం
బాహుబలంబుచూపఁట సుబాహుని గూల్చి నిమేషమాత్రలోన్. 176

గీ. అతగతి నంత విహితాతుగాతుకమున, దక్షనిశాచరుల నెల్లఁ దక్షనీక
యక్షజంబుగ నొక్కట నక్కడంచె, దశ్రుఁడుగు మునిపతులు ముదమ్ముగొంద.

ఉత్సాహము. అంతరాయ మొందకుండ యజ్ఞపూర్తి యైనచో
నంత రామమూర్తిఁ గాంచి యమ్మునీంద్రుఁ డనియె న
త్యంతరాగరసము మీఱ నఖిలసమయములను నీ
వంతరాత్మ వనఁగ నెగడు దవనియందు బాహుచేన్. 178

గీ. మతియు నమ్ముని రామలక్ష్మణులఁ గొంచి,యంచి వారెంట జంట నేతెంచి తాట
కాముల వధించి జన్నంబు వసిష్ఠోవి, ధరణిఁ గృతకృత్యు లైతిరి తమ్ములార. 179

క. చెనక వకేము గాని మహీ,జనకరితుల రక్కసులను సాధించిరి మీ
జనకు నిదేశంబున నిఁక, జనకుని దేశంబునకును జనఁగాఁ గలయున్. 180

క. తద్విమయము భావన చే,తద్విమయము వినుఁడు జనకధరణీవిభుఁ డం
చద్విధి సవనార్థము బఁ,దద్వ్రమ భయాగంబు యాగము బంధించి కడున్. 181

క. పూత మగుచున్న హాలమున, భూతలమునం దున్నచున్న భూతిసమునకున్
భూతధృతికి సీతాసం,భూతిం బగు మందసంబు పొడఁగనవచ్చెన్. 182

వ. ఇట్లు తొక్కసంబుగ నొక్కటొక్కసంబు దోఁచుటయు. 183

గీ. రత్నగర్భ ప్రయత్నపూర్వకము గాఁజి, రత్నగర్భము లిట సుస్థిరంబు గాఁగఁ
బడిలపుబచెన్ గాక నాహాలిలక్ష్మి, నను గృతార్థునిఁ జేయ దీనను గలుగున్.

క. అని తత్సమీపమునకుం, జని మనమున నమితసంతపము పొంగారన్
మునిజనులమతమున జనక,ముని యించుక వెలిచి గాని మూతఁ దెలుచుతాన్.

చ. చలువునికిఁ ప్రయాణమును సంతతరాహువిరోధము న్వలా
హాలగళుఁ దగ్నిలోచనుఁడు నాజగరోన్నతుఁ డైవభిము పెం
దలను నివాసముం గని సుధానిధి పైఁపక యిట్టు లొంత్రి ని
ర్మలుఁ డయి డాఁగెనో యనినమాడ్కి ముఖంబు వెలుంగుచుండఁగన్. 185

సీ. మెఱపుఁ దీవలలోని మెఱుంగు నేరిచి తెచ్చి, నవక మై తగుకుందనంబుఁ దెచ్చి
ప్రమ్మసంపదలోనిపాలుపు నంతయుఁ దెచ్చి, వెన్నెలలో నీటు వెదకి తెచ్చి
గాయంబు గా నజ్ఞగర్భుండు సవరింప, వలయు లేకున్న నీతళతళయును
కరమిమ్మృదుత్వవైభవమును సౌరభం, బిప్రసన్నత ధర నెందుఁ గలుగ

గీ. దనుచు నుతియింప ననువగు తనువుతోడ, నక్కజంబుగ నుదయించె నొక్కబాల
జనకభూపాలుఁ డానందజలధిఁ దేలి, నీలవాల మనోజ్ఞలీలాలవాల. 187

వ. ఇవ్విధంబున నుదయించి. 188

క. సన్నని యవలగ్నంబును, సన్నని సుస్వరముఁ గడుఁ బ్రసన్ననిటలముం
జిన్నతనంబునఁ గలిగియుఁ, గన్నులు పెద్దవయియుండుట కరమరుదు గదా. 189

గీ. ప్రమదలమదం బడఁపఁగోరి పద్మభవుఁడ, పరమశృంగారముల నేర్చి భామ గూర్చి
యనుత లజ్జావతులు తల ల్వంచు రనిత,లంచి పెట్టియఁబెట్టి దాపించబోలు 190

చ. అని కొనియాడఁ బాత్ర మగునట్టికుమారిక నార్యమంత్రిస
జ్జనగుణసమ్మతంబునను సమ్మద మిమ్మడియై తనర్పఁ ద
జ్జనకుఁడు ప్రీతి నెత్తుకొని చయ్యన నాత్మపురంబు సేరి పౌ
రనికర మెల్లఁ జూచి యవురా యని సంతస మందుచుండఁగన్. 191

క. అంతిపురమునకుఁ జని తన, యింతికిఁ దాఁ బుట్టయు శిశువు నెత్తికొని కడున్
సంతోషించెడు నామెకు, వింతగ బాలెంత రాలివిధములు దోఁచెన్. 192

ఆ. పురమువారు నంతిపురమువారును హర్ష, జలధిఁ దేలుచుండ జనకుధర్మ
పత్ని పుత్రిఁ గాఁగ భావించి పెంచఁగఁ, జెలఁగెఁ దండ్రి వేడ్క మెఱుఁగు చుండ.

తే. పేదకు వసుపాత్రము నుమహాదాతకుఁ బాత్ర ముదవి కలవైత్రము సం
పాదిత మగుచందంబున, నానంపతులకుఁ గుమారి యాట్టులు కల్గెన్. 194

క. సీత యనఁ హలపథమునకు, ఖ్యాతిగ నామంబు గలుగు గావున మును వి
ఖ్యాత యగుటు సీత యనఁ బ్రతీతాహ్వయమున్ బ్రభవానికి తివిరియొసఁగెన్ 195

చ. జనకునిచేతఁ బెంపఁబడి జానకినాఁగఁ బ్రసిద్ధయై మహీ
జననముఁ గాంచి మించి మహిజాత యనం బొగడొందె కామినీ
జనమణి యైనసీత యిలజన్మని యై తనరారెఁ గుందనం
బునకును సౌరభంబు జత పొందినయట్లు క్రమక్రమంబునన్. 196

వ. సంప్రాప్తయౌవన యగుతనయం గనుంగొని తనయంతరంగంబున జనకుం డగు
జనకుండు. 197

సీ. పృథుకుసుమామోదనిష్పత్తాత్త్వ మే, పున్నాగనకుఁ గూర్చు ఘనతఁ గాంచు
నాభాగ్యదేవత నీభవ్యవక్త్రమా, స్త్రిక నేపుణ్యపాత్రుని కొసఁగుదు
నీసర్వమంగళ యాసతీతిలక నే, సర్వజ్ఞునకు బెండ్లిసలుపఁ గందు
మృదువాణి నీమనోహృతహంసయాన నే, లోకేశునకు నింక లోను పఱుతు

గీ. హంసకమహోగ్రకాకంకణాభిరామ, రమణి నీఘనవేణి నేరసనికి నొ
సంగువాఁడనో యనుచు సజ్జనవిభుండు, ప్రమదము నుండి తా నొకప్రతిన సేసె.

క. తమమందిరమునఁ జిరకాలము నుండియుఁ బూజ్య మగుచు లలినొప్పెడు ను
త్తమసత్త్వం బగుగంగో, త్తమాంగు చాపంబు నధికతారూపంబున్. 199

ఉ. ఎవ్వరు చాపసత్యమున నెక్కిడనోపుదు రట్టివారికిన్
జవ్వనిఁ బెండ్లిసేతు నని సర్వజనంబు లెఱుంగఁ బల్కఁగా
నివ్వసుమర్త్యధీశ్వరు లనేకులు తన్మహనీయచాపమున్
దవ్వులఁ గాంచి భీతిలి మనంబలఁతిపాటు నేమి చెప్పఁగన్. 200

వ. అనిపలికి రాముం గనుంగొని. 201

ఉ. అవనిసుధేశుఁ డిప్పుడు మహాధ్వరకర్ముఁడు నై మునీంద్రుల
న్వావిరి బిల్వఁగాఁ జనిదినాఁ డటఁ గావున సత్వరంబునం

చోపుద మమ్మఖోత్తమవిభూతిఁ గనుంగొనఁ గార్ముకాగ్ర్యమున్
దేవదలిర్ప నెక్కిడి కడిందియుగంటిమిఁ జూపు మేపునన్. 203

గీ. కార్ముకాగ్రాపునజ్జ్వల తార్కుర్ముకంబుఁ, బృథివి నేతుఁ ద్రియాలు నెక్కు పెట్ట లేక
డిట్టతెనమున నీ వెక్కు పెట్టనేర్తు, వాయునకు నీకు భేద మింతైన లేదు. 204

క. హరువి ల్లెక్కిడి జగదీశ్వరులెల్లను సంతసించునటణి నీవా
తరుణిం బరిణయ మై మీ పురి కరిగెదుగాక యనిఁ బొంగుచు నతఁడున్. 205

క. శిష్యులము యామ్మర్దఁ ఘ్రింభు, శిష్యులము భవద్ధమౌవిశేషముకిలన్
దూష్యచరిత్రుల నాకవి, శిష్యులను వధించుటయు ప్రసిద్ధము గాదే. 206

మ. భవదీయం బగు నాజ్ఞ సేయుట మహాభద్రంబు తన్నేఁ బ్రీ
థవుఁ దక్షిణశమత్కమానసకుఁ డద్యత్త్వక్రియ న్వేయు నా
శివధర్మంబును మత్సరోగ్రపలలాశిస్తోమభీమంబు నా
శివధర్మంబును జూడ నమ్ముడను వేంచేయుంగ నిష్టం బన్నేన్. 207

క. మునిరా జయ్యిద్దఱు వెంబడి రా జనకావనీపకునిధర్మమునఁ గ
న్గొని రాజను నప్పుడిది, నొల్లని రాజీవలీల విన్నం గోడుకలరింగన్. 208

సీ. కుశనాభుఁ డను రాజుయుకుచరిత్రంబును, గాత్రకేయునిజన్మకారణంబు
గంగామహత్త్వంబు గంగావతరణంబు, గంగ జాహ్నవి యైనసంగతియును
క్షీరాబ్ధిమథనంబు క్ష్వేళాభిహరణంబు, నన్యోన్యభవము దేవాసురాది
సప్తమారుతముల సంభవక్రమమున్, వరవిశాలాపురీవర్ణనంబు

గీ. గాధినందనుఁ డత్యంత గౌరవమున, దెలియఁ జెప్పెడిముని పులకిత్తు లగుచుఁ
గలిపయాదినంబులకు రాజసుతులు సేరి, రుచిరపవనము మిథిలాపురోపవనము. 209

క. కలకలముగఁ బలికెడి, చిలుకల పిచికల కుహు వాత్తికల జెంకల మూ
కల నలవూరేనిత వా కిల నటఁగలసకిలశారికలఁ గలయంగన్. 210

వ. కనుంగొని ఘనంబగు విస్మయంబు మనంబునం బెనంగొన. 211

చ. ఘనతరహర్మ్య సంగతిపతాకము మోములఁ దోఁప సింహాస
హాసనులు రామలక్ష్మణు లహర్పతితేజులు హాసయుక్తులై
చని చని నాగరంగవటసాలరసాలవిశాలసాలచం
దనపటుసుందరంబుఁ బ్రబలం బగునొక్కపవోవనాగ్ర్యమున్. 212

వ. సందర్శించి 213

శా. తన్నేత్రిప్తముపం జరించు నెడఁ జిత్రన్యస్తరీతి న్నెమ్మోల్లస
త్ప్రసన్నికేరాకజోటవం బోకమహాపాషాణము న్సోకి వి

త్ర్యక్షాగ్రభుం దరుదండ తాయి వనితాత్వంబుం దగం జెంది సం
యజ్ఞారిమణితోడ లట్లు నిలిచెం భగ్నప్రతిజ్ఞాంగియై 214

చ. కమలవరాస్యముం బులినక్రమవిశాలకటిప్రదేశముం
కుముదసుగంధముం జలజకుట్మలయుగ్మనిభ స్తనంబులు
న్సముచితమీననేత్రములు శైవలవేణియు ఫేనమందహా
సముఁ దగుకంబుకంఠముఁ బొసంగినయా సరసీలలామతోన్ 215

వ. రామచంద్రుం డిట్లనియె. 216

సీ. పుండరీకంబుల గండడంపఁగఁజాలి, గండుమీలఁ నగువాల్గన్నుఁదోయి
చక్రవాకంబుల జతనమేలఁగఁజాలి, జతనందనుకుమీఁగుఁ జన్నుదోయి
తనరుసంభ్రమముల ఘూర్ణిల్లఁజాలి, ఘనశక్తిరసించుకచభరంబు
మహనీయవేదికామహిమ నోర్పఁగఁజాలి, మహిమాడ్కిఁ దగుకటిమండలంబు
ఆ. కంబుసోయగంబుఁ గలుపఁజాలి కరంబుఁ, గలవె మున మించుగరిమ గలిగి
యొప్పుభామ వసుధ నిప్పాటు తాయువై, నవయ నేమికారణంబు చెప్పుము. 217

క. నవయౌవనాంగి యీరీతి నవజలవేలు గాసట కయ్యాక్రుతితో
నవయంగ నేమివీనివి, నవలయ మా కాంతిమ్ము నకలా యనినన్. 218

గీ. వృషభవాహనతుల్య తుబుషిన్నభుజుకలఁడో కద్విజోత్తముఁడు మహిగౌతముండు
ప్రియతముండుగ దానివర్తిలివిపులర, జస్తమునుఖండితాంచ స్తముండు. 219

మ. ప్రమదారత్నము గాఁ బయోజభవుఁ డొప్పన్నన్ సృష్టించి స
ప్రమదస్వాంతము తో సహల్య యనుచుం బ్రఖ్యాతమా నామధే
యము నాకుం బొసరించి గౌతమున కీయ న్మానియున్ సైన సు
త్రమలీల న్విహరింపుమండితమి తత్తత్పుణ్యశీలంబులన్ 220

ఉ. నీరసమీరభూవలయనీరసపత్రిమ లన్నుజించి పి
స్తారతుషారవార్షికనిదాఘదినంబుల దీర్ఘ తాపముల్
పూరకలాలితోరుహులభుగ్నము దృఢనాలం బ్రిలోకసం
చారులు దేవమానవభుజంగమపుంగవులెల్ల కీర్తిలన్. 221

క. గౌతముఁ డొసరించవడ ని, ఖ్యాతతపముఁ గాంచి యాగ్యాంగాలేకసము
జ్జ్వాతేద్యుద్యం డై శక్రుడి నఘూరిం బొసరించి కలఁపఁగా నుద్యతుఁడై. 222

చ. కడి నిటకేగుదెంచినను వాంఛ గనుంగొని మారుబారిఁ గీ
ద్పడి కకశాంకరంగాలి వానవుఁ డీపలినా తెనెమికై

కడిఁదిమియుంపఁ గాంతుమది వంతదొలఁగఁగ నాకునిప్పుడె
వ్వాఁడిచట దీనిఁగూర్పఁగల బంధుఁడటంచుఁ దలంచి వందనన్. 223

గీ. ఘనుఁడవై యొప్పంగ మునివరుఁ గను మొఱఁగి, కృతక గౌతమ వేషివై కలమఖుండు
నన్నుఁ బొందఁ గాంచి తలఁచు దెల్పి నాశ్రమంబు, ధరగ మునవరించె నిఁకఁ బహుల భావ శీల. 224

క. నావలన సంతసించుచు, దేవేంద్రుఁడు సరభసమున దృష్టించి క్రమతో
నావలజను నప్పుడు ముని, దేవేంద్రుని గాంచి మిగుల దృతివిరహితుఁడై 225

వ. భయపరిభ్రాంతుండగు నాఖండలుం గనుంగొని తమఃపిహిత చంద్రభానుండునుం బోలె సటా సమానశ్రద్ధాకును సమిద్ధ హోమలప్రసిద్ధాగును క్రుద్ధుండునగు గౌతముండు దేవ హ్యకారశరీరుండవు గమ్మని శపించిన. 226

మత్తకోకిల. ఏహ్య మెట్టు నసహ్య మెంట్లు నెట్లు లంచు సుశీలునున్
ల్పాహ్యలేశము నెట్టులుజ్జాదు కృపామయా యనిశోకదం
దహ్యమాన హ్యశ్మ ఖైకతుఁ దన్ను వేఁడినఁ ఋద్ధ
ద్వాహ్యఁగన్నొవితాపసుండు సరాదరామతిగావునన్. 227

ఉ. ఖ్యాతిఁగ నిట్లు మున్న మునులకౌశికసీతను వానరించి యా
రీతిఁ దోఁచుచున్న విపరీతము నీకెసలాను భావ్యము
ద్యోతితపద్మసేత్రి ముల యొప్పునఁ జూచెను వారికిన్ మనః
ప్రీతి యొనర్చి యింక నిలపింపకు మేకుమునీశు పీఠికిన్. 228

క. అనికరుణించుము విమనన, వనతాననుఁడగుచు విబుధవంద్యుఁడు దివికిం
జని యొనోకపుమువిడనవ్య, పవముభ్యాదగునెగుర్చ వ్యసన మొవ్వారికిన్. 229

వ. తదనంతరంబున నమ్మహాద్విజుండలుకమై నన్నుం గనుంగొని. 230

క. గతమతిఁ బకపూమువసం, గతపతి హాపమని యన్నుఁ గాలేకపతి
క్రతరహిత వైతవిదఫ్రతరహిదలుంగ శాప వహ్ని స్నాతున్. 231

పంచచామరము. శిలాస్వరూపధారివై విశేష దుర్వ్యథ వన్మహా
బలోపహారివై లసత్ప్రభాకరాభిత ప్తవై
యిలాతలంబునన్ బ్రశస్తమింత లేకయుండుమీ
తగేంద్రకీర్తి [illegible] ప్రకాశపించుమున్. 232

వ. అబలలు మందబుద్ధులు మహాత్ము లెఱుంగమిఁ దప్పుచేసిన
స్త్రీబలశమాంతరంగులు దపస్వులు శ్రుతపాడి గాదున
న్నుబహుళమునఖవారిధి [illegible] శీఘ్రముమంచు వేఁడవే
డఁబడుఁ శాపమోక్షణు గుట స్వనరించెదనంచు శాంతుఁడై. 233

వ. అహల్యాకౌసల్యానందనుండగు రాముం డనుజసహితుండై విశ్వామిత్రు వెనువెం ట
నిశ్వనంబునకు రాఁగలం డమ్మహాత్ముని నైర్మల్యాతిశయాహల్యాకృతినై యతుల్య
మాంగల్య నిజరూపంబుఁ బ్రాపించి కల్యసాకల్యానందంబున నతనిం బూజించి శాప
విజాతానిరతవగు నీవు కల్యవై జన్మసాఫల్యంబునొందెదని వాత్సల్యంబున నాశీ
యిచ్చి చనుటయు నాటంగోలె నిమ్మహాత్ముని నాటంబున నెచ్చోట్లకుం బోక నాటం
బులేక నిష్పాటు నవయుచున్న నన్నుం గటాక్షించి శాపమోక్షంబు గావించి రక్షిం
చుటకై ప్రత్యక్షంబుగఁ జనుదెంచిన యిమ్మహాత్ముని వీక్షించి కృతార్థనైతినని యనంతరం
బనఁతసంతోషితస్వాంతంబునఁ దనయుదంతమాద్యంతంబును దెల్పి. 234

క మిత్రానందప్రదులన్, మిత్రకులప్రముదితమునిమిత్రుల విశ్వా
మిత్రాశ్రితులను రామసుమిత్రాసుతులను నుతించె మృదువాక్యములన్. 235

క. గౌతముఁ డెఱ్ఱెదకుంబటు, శాతూహాల మొసఁగవచ్చి కనునీతుగఁ గో
పేరురఘురాముఁ జూడా, న్యాయుండై పూజచేసె నపరాధులచేన్. 236

గీ. చెలఁగి యా శ్రీరాముఁ బూజించి పాప, రహితమహితచరితఁ బవిత్ర యహల్య
తోడ రామున్ను నెదిరించిలుంచు గౌతముండు సమ్మోదకలితుఁడు వేడ్కన్. 237

వ తదనంతరంబున (రామలక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు) మిథిలాపురోపవనైకదేశభాగంబు
నకుఁ జేరి. 2?8

మ. కనిరమ్మువ్వురు హోమధూమపరితారాకాశదేశంబుశ్రౌ
తవిధానోత్పన్నమానిసాధునివేశంబున్ సన్నద్ధోల్లస
ద్ఘృతవేదీజ్వలితాగ్ని హోత్రచయోద్దామప్రకాశంబు వి
ఘ్ననిరాసంబు విదేహభూవరమఖాజన్యం బ్రదేశంబొగిన్. 239

క. ఘనజాతరూపయూపా, ధ్యమనమున జనకనృపతి యజ్ఞాలయమున్
గనుఁగొని యమ్మువ్వురు వేఁడ్క మునిగొని రాముఁడు దనంతకమునకు సనఁగన్. 240

క నిత్యసమాచరితాధ్వ, రాత్యభినందితులు హుతవహులు లేరాగ్న్
ల్పాత్యతమాన్యోజనులుఁ బ్రత్యక్షశైవ యుక్తిధంగి జనంగన్. 241

చ. మితహితభాషులన్ గుణసమృద్ధులఁ జాయచిహ్నరత్నని
ర్మితసువిభూషణోజ్జ్వలుల హృష్టమనస్కులఁ బాలురందర
స్మితజితచంద్రభాసులను మిత్రకులీనులఁ గాంచి చాలవి
స్మితమతులై సభాసదులు చిత్తములన్వెతి చింతనాత్మ్యతన్. 242

సీ. ఆనందమున నహల్యానందనుండును, శతానందుఁ డర్ఘ్యపాద్యములు గొనుచుఁ
దోయజరవళతానంద విభుఁడును, శతానందుఁ డమ్మైథిలాధినాథుఁ

దోషకలంకభక్తిఁ గౌశికునకు నెఱుఁగఁ, శాస్త్రప్రతిష్ఠ క్రియావిధాన
ములఁ దలిరించియును క్రతువులను బూర్ణ, దోర్దర్పమిగులసంతోషితాగుము.

గీ. సం చితాసనములఁ గాంచి సమితిమహాని, సమితిఁ జెప సమితిలేని పూర్వార్త్యమంతు
ముండఁ బ్రావృత్త్యదోషక స్తోపవోయు, వాక్యములనిట్టులనియె భూపాలభర్తు 243

క. దూరీకృతాఘవారక, దూరీకృతవేదసార దురుచితవిచారా
నీరాకమాకుఁ గరుణా, నీరాకర శుభములొసఁగు నిజమెట్టంగిన్. 244

ఉ. రాజకులప్రభూతయగు రాజశిరోమణి గాధిపుత్త్రిగో
రాజపూతకీర్తులిత రాజమనోహరయానఁ గ్నీ
రాజలసత్త్రతాప్తురి రాజసమిత్త్రత్రా జాలీమహా
రాజకుమారులెవ్వరు పరాజితరాజకుమారసుందరుల్. 245

క. వారలురూపంబునకును మారులు విక్రమమునందు మారులు [illegible]
మారులు ఘనశ్రీ రాజకు, మారులెవరు విజితదుర్గమారులు తెలుపన్. 246

సీ. అనిన విశ్వామిత్రుఁ డక్కుమారశ్రేష్ఠులను, నెంత యవేతక నిట్టులనియె
[illegible]నుకుఁ బ్రదీపములఁ డనవెలసిన, పత్త్రిగంధార్త్ర మంధపులు వీరు
శక్రడిక్కీర్తజగత్త్రితంబుగ నా వెంటఁ, జనుదెంచి తాటక సంహరించి
మారీచుని గ్నాగాతు మాయించి సద్జనన్, ద్రోహులసుబాహునిఁ ద్రుంచివైచి

గీ. గౌతమాంగనశాపంబుఁ గ్రమ్మఱించి, భవుని చాపోత్తమము భక్తప్రపసీమ
నుండుట వినఁ బ్రువీడ నోమును చూడ, పనికి నుంగోనవచ్చిన ఘనులు మఱి మీ. 247

చ. దశీనసీకంకణోత్తమశరాసన మెక్కుడుఁ బెట్టి వారికిన్
వసీమహీ తావునాగమున మానితశీలసమేత సీతనా
దుహిత హితంబునన్ సువను తుల్యవతింపఁగఁ బెండ్లిసేయుఁడ
చహినుసీమాంశుపావకులు సాక్షి నిబ్రతిజ్ఞ సేయుటన్. 248

క. వివిధప్రాపోత్తమ [illegible], గనియొక్కఁడు లావుగమనుఁ గలదనియే తెం
చిన వారలు కుమారక, [illegible] 249

క. ముని విశ్వామిత్రుఁడు చెప్పినఁ దద్వచనములఁ దెలిసి ప్రీతాత్మకుఁడై
[illegible]కుండలబాలురఁ బద్మనిభాక్షుల వాదరించెఁ దదవసరమునన్. 250

శా. [illegible]సాక్షాత్కృతిధర్మ [illegible] ప్రాప్తసంతిప్తయై
మోహారణ్యమహాల్య [illegible]
లోపస్వాంతము [illegible]
[illegible] విశ్వామిత్రుఁ డమానిలోకన్. 251

క. పలికినపలుకులు మేనం, బులకలెగయఁజేసెనదుకర్ణముల నమృతంబుం
జిలికినక్రియువినికూటము, తిలకింపఁ బలుకొదవిన సంతోషంబుఁ జేసెన్. 252

క. స్వస్థానమునకుఁ గతి నా, వస్థ రక్షించి దొంగియున్న శచిపతిబ్రతుకని
ట్లాస్థఁగొనితెచ్చితివి కల, హాస్త్యుల రాజసుతుల నక్రతులకున్. 253

వ. అనిమతియు విశ్వామిత్రుం బ్రశంసించి రాముంగనుంగొని 254

క. కతిపయదినంబులను మునియా, క్రతురక్షకుఁ బోకయుంటి లేక కనలితపి ప్రసం
గటకటపాషాణతనె, క్రతువి నవయామునన్న యింతి కలుషమడంపన్. 255

శా. విశ్వామిత్రుని వెంట సాయముగఁ దా వచ్చే నీయున్నటి పూ
ర్ణశ్వేతాంశుయశోవిశాలసదక్షత్రప్రాభవోపేతుని
స్వశ్వాత్మన్నకాదిభావితపసు న్విశ్వంభరాధామస
ద్వైశ్వర్యాద్వితుభక్తియుక్తిదనసే యశ్మాకుసామాన్యమే. 256

గీ. రామ రామాభిరామ ధరాధరామ రామలానందమునిపికారామ ఖలని
రామ ప్రావృడ్జలదనిభ రామశోక, రామ సత్కృత సుందరా! మహాత్మ. 257

మ. అని రామున్వినుతించి కౌశికుని యమ్మాన్యుండు డాలుగా నాపి నా
మునితో నీమునితో యశోభవసాయుజ్యుండు మందజ్ఞన్మగ
ద్ఘనవైచిత్ర్యతపఃప్రభావసుమహాత్వంబుల్ప్రతానంబుఁ డిం
పునఁ గీర్తింపఁగ నాలకించి కడు సమ్మోదంబునం బొంగుచున్. 258

చ. అనుజసమేతుఁడద్దశరథాత్మజుఁ డమ్మునిసాధువాక్యము
న్వినితగుభక్తిఁ గౌశికము నిప్రవరుల్ జనకావనీశ్వరుల్
ఘనుఁడగు గౌతమాత్మజు నచ్యుతబోధనులం బ్రియంబున
న్వినతియొనర్చి ప్రార్థనవించ దశాక్షుఁ డనేక భంగులన్. 259

క. బోధాత్ముఁడు గాధేయుని, గాధల్విని మానసలధిక శాయుకమతుఁడై
రాధివ్యాధిహరుఁ డదిన, నాథుఁ డస్త్రాదిఁ జేసినడిచె నమణుఁడై. 260

వ. అవిచరమాత్రిఁ గూడి వెలుఁగా డిఖగాధిరతంబు మిడి జ
క్రతకవస్త్రదిఁ గూడి ధీప్రకరంబాగినాయుఁ జేరెను
క్రతువనజశోరముల్ జతలుగొరి లసద్విమలాబ్జినీమహో
త్సవములు సారెసారెకును జాడి వనంబులను చేరెపోయినన్. 261

వ. తదనంతరంబున. 262

క. సలలితనిష్కుటములఁ గుట్యముల ఖగములగముల గోదలకునుగొని గ్రామ
మ్ములమికుట్టములఁ గుకుట్యముల రవములు నెసఁగదిశలు మోదంబందెన్. 263

వ. అంత. 264

క. అస్మద్వంశభవుఁడు పుర ఘస్మరువిల్లెత్తి సీతఁ గైకొనుటకడు
న్విస్మయము చూతునను మది తస్మయుఁడయి దెంచెననఁగ దరణి యుదయించెన్. 265

వ. ఇట్లు నిర్వర్తిత సర్వజగత్కార్యుండును ఒరిరక్షితార్యుండు నగు సూర్యుండుదయించుటయు. 266

క. కృతకృత్యులైనయానంతమ్ములనులక్ష్మిసుతిజిత సుందరులద్భుత
వ్రతుఁడగు కౌశికునిసమం, బితముగ జనకుండుపూజ చేసినతఱిన్. 267

గీ. అహితగణభీము సకలగుణాభిరాము రవికులాంచితధాము శ్రీరాముఁ జూపి
కౌశికమునీంద్రుఁ డా జనకక్షితీశు,తోడ నిట్లనిపల్కె సంతోషి యగుచు. 268

క. వసుధేశ్వరవినుతభవ ద్వసుధంబునఁగల పురారి వరచాపముని
వ్వసుధామాన్యుఁ డనకుఁ బూ,ర్వసుధాశనభయుఁడునకు నవశ్యము గాఁగన్. 269

క. చూపు మదచ్చాపముసు, చాపము విస నెక్కుఁ బెట్టి రోషముఁ గూర్చుం
దాపుము నీ కొయ్యకులితనిప్ర,తాపముఁ గొనియాడ సత్యవ్రతస్ఫురణన్. 270

వ. అనిన సద్ధర్మవర్తియగు జనకనరేంద్రుఁ డిట్లనియె. 271

క. మారమదహరుఁ డహారుఁడును, మారవరుఁ డెనసై త్రిపుర మర్దనుఁడును ద
మ్మారమదవ్యయపతిఁ గు,మార మహాశక్తికిన్నయు మంచితమతిన్. 272

గీ. దేవ నాకులకొనర గాండివ్యనగుశ,రాసనము నాటఁగో లెనుదన్వయమున
నమితపూజితవిభులఁ బూజ్యము గను, నేఁడు నేయుడు నేను నెన్వఁడును దాని. 273

ఉ. తద్ధను విష్ణు వెట్టి యుదమ్మున నాసుతనిత్తునంచు నే
తద్ధరణీతలాధిపవితాన మెఱుఁగఁగఁ జాటఁ బంపఁగా
నిద్ధబలుల్ మహీధవుల నేకుల నేకచమూసమేతులై
యుద్ధతి నేగుదెంచిరి మహోజ్జ్వల దోర్గరిమాసమానులై. 274

వ. ఇట్లు వచ్చి. 275

క. కదలిన్ప్రదూరవుఁ గొమలఁ గదలిగ్వఁగ నేగుదెంచి ఘనకార్ముకముం
గదలింపలేక భీతిం, గదలిచనిరి రాజవరులు గతమత్సరులై. 276

క. పదు లెవరునోపరుపరా,త్పరు చాపము నెక్కు వెట్టఁ బాలుండిలఁడై
ప్పరుసున నెక్కుఁ జూపఁ,బలరుదొప్పఁగ సన్నుతించునట్లు మునీంద్రా. 277

వ. అనిపలికి విజ్ఞానజనకుండగు జనకుండు మఱియును. 278

ఉ. బాలకులంచు వీరిసులభంబులుగఁ జూచుటపాడిగాదు లో
లాలకజాలకప్రచలనాననలంచలెదీర్ఘబాహులో

భూపలిరుల్లమస్సమవి భక్తశరీరులుధీరులున్మహా
శాలివిశాలవక్షులినచంద్ర సద్భుతులుదక్షులెంతయు౯. 279

చ. అదియును గాక తాటక సమావృతకూటక సంహరించుట
న్పదపడితత్కుమారకుసుబాహునిగూల్చి తదగ్రజన్ముగ
ర్వదమడగించి గౌతమునిమానిని శాపము క్రమ్మఱించుట
న్మదిదలపోయవీరలసమానభుజాబలులట్లు గావున౯. 280

క. ఈయతిశీలసహితుల, నాయతిసత్త్రమునయాగశరాసనము౯ గనం
జేయుటయుచితమయనినా, ధేయునితో౯ బల్కె యమిసత్తము పతిసంతత౯. 281

క. పరనాశనభూమరుడై౯, భవనాశను డైన మాధవు బాణాసనము
స్మరనాశనవినుతసభా, భవనమునకు దెచ్చెనని చెప్పటచివరమాసుల౯. 282

చ. పనిచిన నీగిరిద్భటులు భారముగా దెచ్చిరిశర్వచాపము
న్వనజభవాద్యశేషసురవందితరూపము దైత్యలోకగు
గ్జనపరితాపము న్విమతదైత్యమదప్రతిమోగ్రదీపము౯
జనకనృపాలకార్చరిత సౌరభధూపము నీశుచాపము౯ 283

క. తెచ్చినధనుర్లలామము, వచ్చిగుమిగూడి సభికులెల్ల నాలోకింప౯
హెచ్చినముదమున ముని తా, దెచ్చిన నృపసుతుల గాంచి దృఢనిశ్చయత౯. 284

గీ. రామచంద్రబాలారసగ్రామణీరు, లారమణముఖదోర్బలాన్వితాభి
రామయనసీత్పరిణయార్థమైన విల్లు, నెక్కువెట్టుకసన్నితి నెక్కిట్లు. 285

వ. అనిపలికి రామచంద్రు నుద్దేశించి విశ్వామిత్రుండు వెండియు. 286

ఉ. ఈధను వెక్కువెట్టుమనకీదృశవుంటెవ్వరు నిన్ను బోలెనస
త్త్వాధికులాత్రిలోక్యబహుళా హరుండవు నీవు నాడుస౯
గాధితనూజుడెంతయు విలాసమునొందదనుండి గండప
స్వాధనులంచనంతన సల్పసల్పక లాసుడై. 287

క. దండగలనియమిపతులకు, దండములర్పించి యాగ్రహించి చొప్ప భుజా
దండంబుసాచియుక్కున, దండము వేదండమిచ్చు దండమువోలె౯. 288

వ. వామకరంబున దిగిచి. 289

క. సుధృఢమతిరాముడమితా, సాధ్యుడగదక్కువెట్ట సవరింపధను
ర్మధ్యమునకు తెగ దత్నా, న్నిధ్యంబునవారలెల్ల నిశ్చలపడగ౯. 290

క. హరుచాపమట్లువిఱిగిన, హరుచాపము విఱిగినట్లు హరిదంతరముల్
గిరిరాణియుమ్మక్కు మహాధ్వని, గిరిగహ్వరముల ప్రతిధ్వనమ్ములు నిల్చె ల్పటయు౯. 291

ఉ. ఆధ్వని సీత కెంతయుఁ బ్రియంబయి తోఁచె సభాసదాళికి
న్సాధ్వసమయ్యె సప్తకులశైలసరిజ్జలరాశ్యుపేతమై
పృథ్వి చలించె భూజములు పెల్లగిలెం గ్రహతారకంబులు
ద్వ్యత్యధ్వములయ్యె సజ్జనులఁ దద్భుతమందె సమిత్రబంధులై. 294

క. తదనంతరంబ రామునిఁ, దదనుజునిం జూపి జనకధరణీపతి ముద
మ్మొదవఁగఁ గౌశికు నత్యం, తదమోఘతఁ గాంచి కడుహితంబుగ ననియెన్. 295

క. పుణ్యజనపోషణులు ఖల, పుణ్యజనద్వేషణులు సుభూషణులు గడుం
బుణ్యాత్ములు బుణ్యాత్ము, ల,గణ్యాత్ములు యూథపాగ్రగణ్యులు మఱియున్. 296

క. ద్విజరాజాననులు లస,ద్విజరాజాననులు ద్రవిణవిజితమహోద్య
ద్విజరాజులు కుండలస,ద్విజరాజులు వీరి సన్నుతింపఁగ వశమే. 297

సీ. అనుపమకీర్తిసమన్వితు లగు నీసుతు,మారులు దలఁపఁ గుమారసములు
భాసురసత్కళాపరిపూర్తు లీమహా,రాజు లాలోకింప రాజనిభులు
చక్రసంరక్షణసమగ్రు లీజగ,ద్బంధులు ఘనజగద్బంధుతుల్యు
లధికమహాబలప్రథితు లీసదా,గతులు గణ్గాన సదాగతిసదృశులు

గీ. పాదకటకాభిరాములై పరఁగు నీధ,రాధిపులు సన్నుతింప ధరాధిపులు ని
జమ్ముగ నటంచు రామలక్ష్మణుల గుణాళి, చక్షణులలక్ష్మణుల నుతిసల్పి మఱియు.

ఉ. పెద్దలు మీరు మీకరుణ పెంపున రాముని కీయఁగంటి నా
ముద్దులమూటవంటి సుత మున్నటువంటి మహాబలాఢ్యులం
బెద్దలచేత వింటిమె కుభృన్నిభధీరులఁ గంటి కన్నులం
దద్దయు వేడ్కమంటి నిఁకఁ దంగటిజూఁటి విధంబకోరుదుల్. 299

వ. అని యంత నిలువక. 300

శా. అత్యంతోత్కలికామిళద్ధృదయపుల్లాంభోజుఁడై యమ్మహీ
పత్యధ్యక్షుఁడు రామచంద్రునకు దద్భ్రాతకి న్నన్నుతా
పత్యాధఃకృతసుందరాత్మునకు నస్మత్పుత్రికన్ సీత సం
స్తుత్యప్రక్రియలో వివాహమొనరింతు న్సత్యవాక్యుండనై. 301

శా. ఉత్సాహం బభివృద్ధినొందఁగఁ గుమారోద్వాహముం జేయ వి
ఖ్యాత్సామంత పురోహితాప్త సచివవ్రాతాత్ముఁడౌ పేర్మిఁడై
సత్పాంగత్యరతుండు పఙ్క్తిరథుఁ డాసాకేతనాథుండు సం
పత్సౌఖ్యం బిటువచ్చునట్లు గుణనామాత్యావలిం బుచ్చెదన్. 302

క. అనిపలికి విశ్వామిత్రు ననుమతంబు వడసి. 303

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణుండు యతిరాజగు గాధితనూజు నాశ్రితుఁ బూ
ర్వామరసంఘముం గడిమి యన్నియమిప్రభునధ్వరంబు ను
ద్దామత నొందఁగాచి ప్రమదంబున దాఁటిని గోఁటఁ జేయఁగా
మామిథిలాపురీపవనమార్గమునం జనుదెంచి యొప్పఁగన్. 304

గీ. ఇట్టు లేతెంచి యొలమి మాయింట సార్వకాలమును బూజితంబగు కాలకాలు
చాపరాజంబుఁ గాలసర్పపతుంబు, నేపుమీఱంగ మేమంతఁ జూపుటయును.

ఉ. మత్స్వరవాసు లిద్ధమతి మత్స్వరుసాగ్రణులున్ మహాయశ
స్సత్వరుఁడైన లక్ష్మణుఁడుఁ దాపసనాథ వరేణ్యు లేనుసం
చత్వరమానురాగమున సన్నుతిసేయఁగ రామభద్రుఁడు
ద్యత్స్వరవైరికార్ముకము నగ్రముఁడై యిగ నెక్కువెట్టఁగన్. 306

క. సవరించివంచుటయు వాఁ, సవనుగ్రగమయినవిల్లు సవమునవిఱిఁగెన్
సవినయామ త్రిణయసుహా, సవరింపఁగ నింక రామచంద్రునకతఁగున్. 307

వ. కావున. 308

శా. తద్వైవాహికముం గనుంగొనఁగ మద్వైభవం బొప్పఁగా
విద్వన్మంత్రిసుహృద్భటార్యసచివాన్వీతుండ వై గమ్ము స
త్పక్షాంతరపూరితామలయశోధావళ్యసంగ్రామశా
మ్యద్వైరిక్రజగంధ పత్త్రిరథ నిత్యస్తూయమానప్రధా. 309

క. అని మద్వచనంబులుగా, జనవిభుఁడగు పత్త్రిరథుని సముఖమునఁ దగ
న్వినిపించి తోడితెండని, తనమంత్రుల ననిచి సమ్మదంబున నంతన్. 310

చ. అనఘులఁ బంకజాప్తకులశాస్త్వయముఖ్యసుజన్మరాయల
త్కృణమునినాథుల న్సుగుణజాలసనాథుల నొక్కమందిరం
బున నివసింపఁజేసి కడుమోద మొనర్చుచుఁ బంధురాజులన్
జనకుఁడు పిల్వఁబంచెను భృశంబుగ జాంఘికసాంఘికంబులన్. 311

క. ముద మొప్ప వెండి విప్రస, ముదయమునం బిల్వ సుభటముఖ్యుల ననిచెం
దదనంతరంబ పౌరులు, దదనుమతిం బడసి వింత దనుకొత్తఁగన్. 312

సీ. కస్తురినీటిచేఁ గలయంపిచల్లించి, ముత్తెముంబులఁ గ్రొత్తముగ్గు పెట్టి
విస్తారముగను రంభాస్తంభములు నిల్పి, విపణిమార్గంబులు విశదపఱచి
గుమగుమకలచు సంకుమదంబు వెదచల్లి, తలుచు గోడలకుఁ జందనముఁ బూసి
గోపురమ్ముల శాతకుంభకుంభము లుంచి, రమణఁ బచ్చఁతోరణములు గట్టి

గీ. చంద్రశాలాగ్రభాగము లుద్ఘటించి, ప్రతిగృహంబున రత్నదీపములమర్చి
యధికతరకంబళోత్తముల నంతిపురము, లలరఁ గ్రైసేసి రంత నబ్బురము గాఁగ.

క. సీతాకల్యాణము సంజాతప్రేమమునఁ జూడ సర్వామరులం
బ్రీతిఁ బురలక్ష్మి పిలిచెను, కేతు న్వ్యాకలించి రప్పురిఁ గేతనములన్. 314

క. తనయావివాహవేళం, దనయల్లుని పాదపద్మధావనకై మే
దిని యమృతసరసి బళ్లెగ, మనఁగాఁ గల్యాణవేది నమరించిరొగిన్. 315

వ. ఇట్లు సకలసంపద్భరితంబగు నిజపురంబుఁ గనుంగొని జనకుండు హర్షోత్కర్షుండై వివాహోపకరణమంగళద్రవ్యంబులు సంఘటించి మహోత్సుకుండును సఫలమనోరథుండునగు నద్దశరథునిరాక కెదురుచూచుచుండె నంతం దనచే నామంత్రితులగు మంత్రులు. 316

శా. తూర్ణప్రక్రియ నేగుదెంచి కని రస్తోకాశ్వయుక్తద్విపో
ద్దీర్ణారామభటచ్ఛటాసుపరిఘాదీప్యద్విటంకాంబుజా
కీర్ణాగ్ర్యపరిపూర్ణ పుణ్యసరసీక్రీడాచలాంచత్ప్రపా
విస్తీర్ణధ్వజసౌధగోపురరథాన్వీతంబు సాకేతమున్. 317

గీ. ఇట్లు గనుఁగొని తత్పురావైభవంబునకు సంతసించుచు వచ్చి సమయ
సమయమునకుటయు దశరథక్ష్మాతలేశ్వరుండు కొలువుండుకడ కేగి నిలిచి పలికె.

సీ. ఇట్టిపల్కు ధరిత్రీశ్వర మావెద్దపట్టి లక్ష్మియనందగి పెట్టి గాథి
పట్టితో నంప నప్పట్టున నెట్టన, బెట్టు తాటక యుక్కు పట్టుఁ జేరి
దిట్టయై దానిఁ గప్పట్టి గట్టిగఁ గల, పట్టి యిట్టట్టుఁ గొట్టిబిట్టు
పొట్టప్రక్కయ్యఁగఁ జేసి కట్టిఁడిమారీచు, గట్టుమానవ వార్ధిఁ బెట్టనగుచుఁ

గీ. బెట్టి యంతసుబాహునివొట్టి సోఁకు, లిట్టులను జిట్టులు నరికట్టి కాలు
పట్టణపుఁద్రోవ వెసఁబట్టునట్టు కుట్టి, మట్టి మునిజన్నమును దుదిముట్టఁ జేసి. 319

గీ. శ్రీలుకులమాలి విమతపదనాలి జేసి, హాలినోకతాతిఁ గచవిజితాలిఁ జేసి
కేళిమిథిలకు వచ్చి బుధాళివినుత, పాలి దంభోళిసమమింతుమాళి నయుడు. 320

క. వెసనెక్కువెట్ట దివిచిన, బసచెడి తత్కార్ముకంబుఁ బరికింప నిలిం
పసభాసదుల దరిపడం, బ్రసభంబునఁ బెక్కుమునఁ భగ్నంబయ్యెన్. 321

గీ. రాజులెందరికి నెక్కుడ రానికార్ముకంబు ద్రుంచిన రాముని కడిఁది నచ్చి
వాడు మారిక సీత ఘనంబుఁ గావి,వాహమొనరింపఁ జాల నుత్సాహ మొదవె. 322

శా. తద్వైవాహికముం గనుంగొనఁగ నుద్యద్వైభవం బొప్పఁగా
విద్వన్మంత్రిపురోహితాశ్రితజనాన్వీతుండ వై రమ్ము స

ప్రద్వీపాంతరపూరితామలయశోధావళ్యసంగ్రామశా
మ్యద్వైరిద్విరదకంధపఙ్క్తిరథ నిత్యస్తూయమానప్రథా. 323

క. అని జనకుఁడాడిన విధ,మని దశరథుతోడ వార లనుటయుఁ దలియు
న్వాని యన్నరపతి యంతిం,తని చెప్పఁగరాని సమ్మదంబున మునిఁగెన్. 324

వ. మఱియును. 325

చ. అమృతముఁ ద్రావునప్పుడు బలారియు నట్యమృతంబుఁ దెచ్చుచో
నమృతమరీచిదీప్తి విహగాధిపుండు న్మదిసంతసించిన
ట్లమృతమయంబులైన సచివావళివాక్యము లాలకించి తా
నమితముదంబు నొందె మహితాత్ముఁడు పఙ్క్తిరథుండుదర్పభృన్. 326

క. మతిహీను లైనతనయుల, మతమునకకరంబునలరు మహిచంద్రుడును స
మ్మతి సుతులభినుతులైనన్, మతి జనకుఁడు సమ్మదాబ్ధిమగ్నుఁడు గాఁడే. 327

వ. తదనంతరంబున. 328

క. కాంతలకు సృణితుండన,కాంతలకున్ ద్రథితచంద్రకాంతోజ్జ్వలకు
ద్ధాంతలకుండచ్ఛభవ్య,త్రాంతం బెత్తిఁగించి గాఢ తరహర్షమునన్. 329

ఉ. తచ్ఛుభవార్త నెంతయు ముదంబునఁ జాటఁగఁ బంచిపట్నము
న్స్వచ్ఛగుళుచ్ఛపుర్గ్గ కలశప్రకరధ్వజసాలభంజికో
ద్యచ్ఛవిమత్పటాసుల భటాలి యలంకరణంబు సేయ నూ
త్నచ్ఛదధూమణాసుల ఘనంబుగఁ దాను నలంకృతాంగుఁడై. 330

సీ. శిష్టచరితులు వసిష్ఠాదిమునివరు,ల్మహిపసుమంతాదిమంత్రివరులు
ప్రకటవైణికవైణవికనికరంబులు, వందిమాగధభటబృందములును
బుణ్యకాంతాజనమ్ములు విబుధోత్తము, లాప్తాశ్రితులు మహాత్ములును
బృథుసైంధవములు గంభీరవేదిసులక్షు,ణాంచితప్రోన్నతహాస్తికములుఁ
గీ. గొడుకులనుఁ దోడరాఁ బెద్దకొడుకు పెండ్లి,కొడుకు గాఁగలఁడనుచు నెక్కుడుకుతూహ
లమున వారాంగనానటనములు సెలఁగ, రుచిరతుంగోల్లసద్రథారూఢుఁడగుచు. 331

క. ఘనఘనపటహాపటహపటు, పనవోద్ధ్వకజఝ్ఝరాంక్యబంధురభేరీ
ధ్వనుల వియత్పథ మవియన్, ఘనుఁడయ్యయ్యుఁడు మందగమనము సేసెన్. 332

ఉ. బాహుజవంశ్యు లెల్లెడలఁ బ్రస్తుతి సేయ నృపాగ్రగణ్యుఁడు
త్సాహత నేగి కాంచె విలసత్పరిణాహవివాహవస్తుసం
దోహవిశేషనిష్కుటమనోహరపుష్పరసప్రవాహని
ర్వ్యూహసువర్ణరత్నభరితోజ్జ్వలగేహ విదేహ నంతటన్. 333

క. కని తత్పురంబుఁ జేరం, జనుదెద వార్త్రించి జనకజననాథుఁ డెదు
రేఁగి నిజతూర్యధ్వను లులియఁగఁ, గొని యాడుచుఁ బురికిఁ దోడికొనిపోయి వెసన్. 334

ఉ. ఉపకంఠంబున మాగధు ల్వొగడఁగా నుత్కంఠ దీపింప న
న్నృపు లిట్టు లిట్లు తెచ్చి మహితోపేంద్రోపచారంబుల
త్యుపకారంబులు సొచరించి మణిపుణ్యాజ్ఞాభిత్రై సూకమా
నుష శాలాంబున నుంచి యుల్లసితచిత్తోత్ఫుల్లనీరేజుఁ డై. 335

తే. బంధుసత్కృణ వినుజగద్బంధువంశ, బంధురం బగునీదుసంబంధ మస్మ
దన్వయాబ్ధికిఁ జంద్రోదయంబు కరణిఁ, బెంపుఁ గావించె జనులు నుతింపుచుండ. 336

ఆ. అని నవంపజనకుఁ డాచరించెదుసప, ర్యావిశేషములకు నాత్మ నలరి
యా పుత్రబాంధవాత్మజోపేతుఁ డిట్లనియెఁ దెలియఁ దశరథాధిపుండు. 337

క. యత్నంబులుఁ భమదప్రతి, యత్నంబులు మాని తిరుగునట్టి తపస్వి
రత్నంబులు మీ చెలిమికి, యత్నము సేయుదురు పొగడ నలవియె మిమ్మున్. 338

తే. అట్టిమీరలు వేడ్క మా యట్టివారి, బాంధవముఁ గొనియాడు టబ్బంబు గాదె
నాకుమారకుపూర్వజన్మసుకృతంబుఁ, బొఁడవశమె హాసస్వయంభువులకైన. 339

వ. అని యిట్లాకరినొకరు చతురవచనంబుల నగ్గించు చున్న సమయంబున. 340

క. రాముని లక్ష్మణుఁ గొనివి, శ్వామిత్రుం డేగుదెంచి వాసవహితుఁ డ
య్యామివిభుఁడు దశరథుఁ డెంతో మోదముతోడ ప్రొక్క దీవన లెసఁగన్. 341

క. నాకానాకులు పొగడఁగ, నాకార్యము నిర్వహించి నాకార్యజనా
నీకస్తుతులు ఘటించి పినాకిశరాసనుశరాసనము విఱిచి తగన్. 342

క. భూతనయన్ భూతనయా న్వితస్వరియుఁ పఁగోరు శీతాంశుముఖు
న్నీతనయు రాము ననుజా న్వితుం, గనుము మహావినీతుం బ్రీతున్. 343

క. అని మునిపలికినపలుకులు, తన చెవులకు నెలమినమృతధారలు వో లెం
దనుకటుయు మొక్కి నిలిచిన, తనయుల దీవించి పులకితశరీరుండై. 344

ఉ. భూమివిభుండు మోహమునఁ బుత్త్రులఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి వారిన
మ్మోములు మోమునిల్పి శిరము ల్గడుమూర్కొని చెక్కుటద్దము
ల్ప్రేమ మెసంగ ముద్దుఁ గొని పెద్దయుఁ బొ్రద్దు సుతోపగూహనా
ద్దామసుఖాతిరిక్తుఁ డయి తాపసవర్యునితోడ నిట్లనున్. 345

క. మునుగణహీనులు గుణవం,తునిసంగతి గలిగి సద్గుణులగుదురు గదా
మునుగుణహీనులు వినునా, తనయులు గుణవంతులైరి తగునీకరుణన్. 346

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నభినందించి వందనసందర్శనంబునం దనివినొందనిపురం
దరవిభవుండగు దశరథునికడకు జనకనిమంత్రితుండగు నొక్కమంత్రిపుంగవుండు

మఱునా డరుదెంచి మిమ్ము నిజసభాభవనంబునకుఁ దోడ్కొనిరా నన్నుఁ బనిచె నని
చెప్పుటయు నాతఁడును. 347

సీ. పురుషోత్తమునిచతుర్భుజములు నాసుతు, లర్మ్ము సేవింప విద్వన్మతుండు
ఘనుఁడు వసిష్ఠుండు గనుఁగొని తనకును, త్తమములాంగికమంగళములఁ దెలుపఁ
బుణ్యకాంతాజనంబులు సేస లాలుకంగ, బ్రాహ్మణోత్తముల దీవనలు సెలఁగ
స్తుతిపాఠకులు మాగధులు సందడింపఁగ, నాప్తమంత్రులు భటులనుసరింపఁ
గీ. దూర్యములు మ్రోయ నార్యులు స్తుతులు సేయ, గాయకులు వాడ నహితుల గర్వమూడ
సురభిసౌరభవిసరమారుతము విసర, మందగమనంబు గాల నమందలీల. 348

తనగజకుంభంబులఁ గల, ఘనమౌక్తికవితతి వలెఁ గాన్పించెను నా
స్తనములఁ బ్రశస్తవస్త్రో, స్తనములు మెఱయంగ వారసతులు నటింపన్. 349

వ. రాజవిభవంబున రాజమందిరద్వారంబుఁ జేరంజనునప్పుడు. 350

మ. మునుమున్నెన్నడెంచెనో కృపసతి రాము న్ద్విజచూడామణిం
గనుసద్వ్యాంఘఁ గుమారునెత్తికొని వేడ్కన్మించి రామోల్లస
త్తనులీలం గలధౌతభూధరమహాత్సాధాగ్రభాగప్రభ
ద్ఘనితాంతోజ్జ్వలరత్నదీప్తిఁ దనరత్యాకృతి న్వాడంబింనుమున్. 351

ఆ. కాంతయొకతె చంద్రకాంతశిలాస్పృష్ట, వేదిఁ దలఁపుచాటు వెట్టి చూచెఁ
దాపమెడవు మరునితూపులవలనిభ, యంబు నోర్వలేనియదియుఁబోలె. 3 2

క. భూవరుఁ గాంచెనుత్వర గన్, లేవిదుఁ దాల్పకయుఁ గాంచి నిడివనుదెంచెం
భావజుభుఁ గాంచినచో, నీవెసడలునంచు నొక్క నెలఁత మెయిఁ దవన్. 353

ఉ. కాత్రిలాఖ్యలకన్యార్హు రాముఁ గనువేడ్కం గింకిణీధ్వానయై
వాటం జైవకవాటయుగ్మము భుజద్వంద్వంబుపం బూనియే
పీటన్నేఁడు భవాదృశుండనుచు నర్త్యస్వర్గలోకాఖులం
జాటం జిత్రపుఁబత్రయుగ్మమమర స్పందించెనో నాఁ దగన్. 354

క. బాలయొకతె నీలోత్పల, మాలిక యూదంగ సంభ్రమంబునఁ గాంచె
న్నీలతను శతని నతనుని బోలఁ, నటమీఁద లెక్కఁ గొనసనుభంగిన్. 355

వ. తత్సమయంబున. 356

గీ. పార్శ్వములనుండి చూచెడు పౌరబాలి, కావరేక్షణములనాసికలు దనర్చెఁ
బ్రకటనీలోత్పలాబ్జచంపకకుసుమములఁ గలయఁ గ్రుచ్చినవనమాలికల విధమున. 357

వ. అట్టిమహోత్సవాజనకసమయంబునం బురంబునం గలపురంధ్రీజనంబులుదమలోన. 358

క. మనసీత కితఁడు దగునీ, తనికి న్మనసీత మిగులఁ దగుఁ దుల్యవయో
ఘనలావణ్యాదుల నని, కొనియాడిరి గుంపుగూడికొని బహుభంగిన్. 359

చ. అనితనపుత్త్రిరాముఁ గొనియాడెడు పౌరజనాళివాక్యము
ల్విని చతురబ్ధియుద్ధపృథివీతలరాజ్యము దన్నునొందిన
ట్లనుపమసమ్మదంబున మహాత్ముఁడు పఙ్క్తిరథుండు వొంగిత
జ్జనకుసభాప్రదేశముఁ బ్రశస్తవిశేషమణిప్రకాశమున్. 360

వ. కనుంగొని యదంభశాతకుంభకుంభిత భద్రకుంభగంభాస్తంభోజ్జృంభితంబును నవనవ నవరత్నవిరచితోచితవేదికాకవాటసోపానతోరణభద్రాసనకుడ్యచిత్రకంబళ విచిత్రమణిపుత్రికాదీపదీపితంబును బటీరనీరతుషారవారిప్రసిక్తంబును గృత్రిమరూపాలిరిక్తంబును బరిణయాలోకనాగత చాతుర్వర్ణ్యస్థితతదుచితప్రదేశవిశాలంబును సమస్తవస్తుప్రశస్తంబును సకలజననయనాభిరామంబునగు జనకమునిచక్రవర్తి సభామంటపంబు దరియం జొచ్చి నవసరమ్మున. 361

ఆ. ఎదురులేనికడిమి నెసఁగుపఙ్క్తిరథక్షితీంద్రుఁ జనకుఁ డప్పు డెదురుకొనియెఁ
దావులెల్లఁ గ్రోలి తగురీతివలిగాలి, యెలమిమీఱుమున్న యెదురుకొనఁగ. 362

వ. ఇట్లెదిర్కొని. 363

ఉ. వేడుకగారవించి పృథివీవిభుఁ బఙ్క్తిరథు న్మహారథుం
దోడుకవచ్చి రాముని వరూజనకామునిఁ గీర్తికామునిం
జూడఁగ వేఁగుసేయు పరిశుద్ధమనోరమకాయు గేయునా
మాద్రిదధిక్షోపలక్షణు సురప్రతిపక్షభిదావిచక్షణున్. 364

క. నముచిరిపోపశమనసముఁ, జితరూపప్రదీప్తసౌమిత్రిఁ బరా
క్రమనిధుల భరతశత్రుఘ్నమహోత్తరులను బొగడుచుఁ గడువాగ్ష్మునన్. 365

క. అద్రిబలీనుల నతిధైర్యాద్రుల రాఘవుల శాత్రవాద్రిపవులఁ దం
భద్రరత్నభద్రసముచిత, భద్రాసనముల వసింపఁ బంచి ముదమునన్. 366

క. భూవరుఁ డనంతరంబున, ధీవరుఁ డనఁదగు నరుంధతీవరువార్ద్ధే
వీవరతుల్యు వసిష్ఠుని, దేవర్షిప్రణతుఁ బరమధృతిసంయుక్తున్. 367

గీ. తాప్రసవిరహితు సుచరితచిత్తాప్రసనమున, సన్నుతింపుచు నతనినిమ్ముఁ జేసి
నతజనవిధేయు గాంగేయు నతులభక్తి, నిహితమగుచోటఁ దగనుపవిష్టుఁ జేసి. 368

వ. మఱియుం దగినవారి నుచితాసనాసీనులం జేసి తానుం దగినయెడ సుఖోపవిష్టుండై సర్వజనమనఃప్రమోదంబుగా సుప్రసంగంబు సేయుచుండి జనకుండు దశరథున కిట్లనియె. 369

క. జాతానందంబున భూ,జాతత్రాముఁడు దనుజాత న్సుముఖా
బ్జాత న్సుతనుజాతన జాతోపమనేత్ర మదనసాయకగాత్రన్. 370

గీ. లలితపరిమళనామార్హ్మ లక్ష్మణునకు, నొసఁగెదనటంచు మిగుల సొంపెసఁగఁ బలికి
మఱియు నిట్లను దశరథక్ష్మాతలేంద్రుఁ, డగ్గలంబైన సంతోషమతిశయింప. 371

క. అనఘోపఘ్నులకు న్మని జనశత్రుఘ్నులకు భరతశత్రుఘ్నులకున్
ఘనముగ నొసఁగెద హితులవు, వనఁగ మదనుజుని తనయల నలఘుతనయలన్. 372

వ. అని యిట్లు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకు శ్రుతకీర్తులగు భూమిసుతోర్మిళామాం
డవీశ్రుతకీర్తుల నొసంగి వివాహంబులు సేయువాఁడుగా నిశ్చయించి పలికినమ్మహీ
విభుండు మహానందంబునొందెం దక్కిన సభాసీనులును సమ్మతంబునం దేలి యాడుచుం
జనకుం బ్రశంసించి రయ్యవసరంబున. 373

క. పరమమునీశ్వరచేత,స్సరోజవాసి యగు రామచంద్రుని కతనం
గరమొప్పెం దత్సభహిమ కరోదయావసరదుగ్ధకంధి విధమునన్. 374

వ. అంత. 375

క. తనకులజులకు వివాహము, లని రాగము మీఱ సమ్మదాంబునిధి మునిం
గినచందంబున నరుణుం, డనుపమరాగమునఁ బశ్చిమాంబుధి వ్రాలెన్. 376

మ. తనసాంగత్యము వాసి పద్మహితుఁ డంతర్థాన మొందన్ స్వశో
భనజాలాయతహస్తపల్లవక్రియ విభ్రాంతిన్ వ్యాపించెనా
తని రపోకడఁ గ్రోధతామ్రగతి సంధ్యారాగముం దద్విరో
గనిదాఘాంబుకణప్రకారమున నక్షత్రంబులు వ్యాపించెన్. 377

క. ఇనునికరస్పర్శము మా,నిన విరహము నొందు పద్మినీక్రమమున న
య్యినునికరస్పర్శము మా,నిన విరహము నొందు పద్మినీక్రమము మరేన్. 378

చ. అహితుఁ డహీనతేజుఁ డగునప్పుడు డాఁగి యుదంచితప్రభా
రహితుఁడు గా నెఱింగి పరరాష్ట్రము నాక్రమణం బొనర్చున
ట్లహిమకరుండు తేజుఁ డగునప్పుడు డాఁగి యుదంచితప్రభా
రహితుఁడు గా నెఱింగి తిమిరంబులు ముంచె ఘగాంతరాహముల్. 379

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యాస్తమయంబగుటయు సద్దశరథుండు. 380

ఉ. పాపవిదూరుఁ డమ్మిథిలభర్త నుతింప నుతుల్ భజింప ఘుం
టాపథ మొప్పఁ జేయుచు ఘనప్రభ రాజగృహంబు చేరె ను
ద్దీపితరత్నదీపకరదీపసహస్రము లుల్లసిల్ల ధా
త్రీపతి యూర్మ్యగావధరీకృతసర్వదిగంతరాళుఁడై. 381

క. ఆర్యులు వసిష్ఠకౌశికు, లార్యాపతిసముఁడు సముచితాత్తశతులు ని
ర్ధార్య లమాత్యశ్రేష్ఠుఁడుఁ, గార్యజ్ఞులు పొడఁగ నుపకార్యం జొచ్చెన్. 382

వ. ఇవ్విధంబున భృత్యామాత్యపుత్త్రమిత్రసమేతుండై విడిదికిం జని యచ్చటి వినోదంబులం దగిలి రోమలం జంద్రమరీచులం జాలకనసేయు ధౌతకలధౌతశకునసౌధాగ్రభాగం బున గగనధునీవీచుల నీచములలితపవనం బొలయ వీణానాదంబు లులియ సుఖని ద్రం జెందియున్నంత. 383

సీ. పద్మిని మదనతాపంబునను గృశించెఁ, బద్మిని సంతోషభరిత యయ్యె
క్షీరతుషారసంసిక్త యై మహి యొప్పె, సరగఁ దుషారసంచయ మడంగెఁ
గువలయంబునకు నెక్కొనె వికాసంబు, గువలయస్మయము సంకుచిత మయ్యెఁ
దళతారకాప్రభాతతి మంద మై తోఁచె, నోలిఁ బ్రభాతవాయువులు వీచెఁ

గీ. దామ్రచూడధ్వను ల్మ్రోసెఁ దద్దఁ దూర్పు, తామ్ర మై యొప్పె నంత భక్తజనవృజిన
కర్తనుం డుదయించె వికర్తనుండు, భవతమోవిభావసుఁడు విభావసుండు 384

గీ. మిహిరకులవర్యుండునను మున్న మేలుకాంచి, కృత్యములు సల్పి దశరథనృపవరుండు
సరగఁ బుత్త్రచతుష్టయసహితుఁడగుచుఁ, గౌశికవసిష్ఠులకుఁ బ్రొక్కి కడుముదమున.

క. కార్తాంతికదత్తేద్ధము,హూర్తంబునఁ దనయులకు మహోత్సవములకుం
ధూర్తాంతకులకు గుఱితని, కార్తాంతికులకును బరిణయము లొనరింపన్. 386

వ. కృతోత్సాహుండై యుండునంత జనకుండు సుతల నలంకృతలం జేయం బుణ్యసతుల
నియోగించుటయు నవ్విధం బరసి. 387

క. అమ్మానిను లిట్లని రో, యమ్మా నిను బోల్తు రూఢుమతిఁ ఘనుఁడు రా
ఘవమూర్తి విద్యుల్లతికా, సమ్మానితదేహ సుగుణసహితస్నేహా. 388

క. అని పలుకుటయు స్లజ్జావనతానన యైన సీత వనజాతనిభా
క్షి వజాతసామ్యఁ గొని మజ్జనశాలకు నేగి యుచితసంభ్రమలీలన్. 389

ఉ. ముద్దులగుమ్మ లందియలమ్రోఁత లెసంగఁగ డాసి గ్రద్దనం
దద్దయువేడ్కఁ రత్నఖచితం బగునొక్కపసిండిగద్దియ
న్నద్దియ నుంచి యాఘనమనోహరలోచన పద్మహస్తతో
నద్దియటుంచు నంతఁ దమయుల్లము లెంతయుఁ బల్లవింపఁగన్. 390

గీ. కమ్మనూనియఁ దలయంటి యొప్పుగులుకఁ, గడిగి యుద్వర్తనమువర్ణకముఁ జేసి
మజ్జనంబు ఘటించిరి మనము లలరఁ, బుష్కరాననలు మనోజ్ఞపుష్పరసముల. 391

వ. ఇవ్విధంబునం బెండ్లిపాటలు పాడుచు మంగళస్నానంబు సమాచరించి. 392

క. ధారాధరములు ఘనము ల,పారిద్యాయములు నయ్యెఁ బ్రతినిధి యగు నే
యారామకురుల కనుచును, నీరాంచె నొక్కసతి వినీలత యొప్పన్. 393

క. అభ్రాళలగ్నమయ్యు విమ,లాభ్రాలక ధైన సీత కానందమున
న్విభ్రాజితముగఁ గట్టెఁ గ, శుభ్రాంశుక కుక్షి యొకతె శుభ్రాంశుకమున్. 394

సీ. నిర్మలస్ఫటికవినిర్మితఫలకభా,స్వన్మధ్య సముదితచ్ఛాయ యనఁగ
నమృతకళాపూరితాంతరితుం డగు, శశిలోన మించులాంఛన మనంగఁ
దుహినవారోదయోత్ఫుల్లమనోహర,పద్మాంతరస్థ భ్రమర మనంగఁ
బ్రకటసమ్మార్జితముకురబింబాంతర,నిహితసుందరహారనీల మనఁగ

గీ. నలకములు వాయఁగాఁ ద్రోచి యలికభాగ,ఫలకమునఁ గస్తురితావులు జిలుక సమ్మ
దంబునను సర్వజనులచిత్తంబు లలరఁ, దిలక మొనరించె నొకసతీతిలక కులుక.

గీ. ప్రకటసౌవర్ణసాలభంజికలలోన, మెలఁగుజవకతనూజాత తెలియరాద
టంచు నొకసతి యానవాలుం జేసెనఁగఁ, జెక్కుటద్దంబునం దొక్కచుక్కఁ బెట్టె.

ఉ. పాటలకన్నతోఁ బ్రియము పాటలగంధి యొనర్చె సీతకు
న్నాటికరభూటి లేదనుచు నాట్టిపచించెద నరము మించుఁ బ
న్నీటఁ గుశేశయంబులను నీటుగుకన్నులు తోమి వాటమౌ
కాటుకఁ బెట్టె నొక్కసతి కాటుకబట్టల ద్రిప్పిసేయఁగన్. 397

క. సారపరిమళితఘనఘన,సారమిళితగంధగంధసారంబున వి
స్తారానందంబున నొక, సారసలోచన యొసంగెఁ జక్కు మహిజకున్. 398

సీ. పువ్వుఁబోణికి మల్లెపువ్వులు దండచేయు, ... నీవాసిక నవ్వుపువ్వు
తావిసంపెఁగపువ్వు తనువు చెక్కిలి ... పువ్వు, మానినీపువ్వు ... పువ్వు
పల్లవాధరకు పువ్వు తెల్లపువ్వులు, పాలుపాయపొక్కిలి పొన్నపువ్వు
మోము తామరపువ్వు మోవి మంకెనపువ్వు, కన్నులు నల్లని కల్వపువ్వు

గీ. తెల నీపువ్వులకవని చేపలొక్క, కాంతకస్తూరికాదాసి ... గాగ
మాలతీచాంపేయజాజీసుమావళుల నొసంగె సీతకుఁ గుసుమాంజలి వెసంగు మండ. 399

వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రితు మాండవీ శ్రుతకీర్తులకు నమపమశృంగారంబు లొనరించి
యున్నంత నక్కడ. 400

ఉ. అంగన లంగజన్ముఁడని యంగవిలాసము సన్నుతింపఁ బు
ణ్యాంగనలొప్పఁ బాడుచుఁ బ్రియంబున రాము నభంగమంగళా
భ్యంగన మాచరించి వ్యాకయంగమువాణ్యలలంకరించి రు
చ్యాంగుచు భూరికాంచనవిభూషణము ల్బరితోషణంబునన్. 401

గీ. తనరు కస్తూరిబొట్టు లాంఛనము గాఁగ, మందహాసంబు చంద్రికామహిమ దనర
సరసవాక్యము లమృతరసంబు గాఁగఁ, జంద్రుఁడై వడి శ్రీరామచంద్రుఁ డొప్పె. 402

క. లలిఁ గంతు జయంత వసంత లలితు లన నొప్పు లక్ష్మణ భరత శత్రు
ఘ్నుల శత్రుఘ్నులఁ గామిను, లలంకరించిరి విభూషణాంబరపటలిన్. 403

వ. తదనంతరంబున. 404

క. నయముల స్వవినయులం బరిణయయోగ్యులఁ బద్మపత్రనయనుల ననమా
నయశోధన్యుల నాత్మజ, నయులఁ గని జనకుఁ డతిఘనం బగు వేడ్కన్. 405

చ. వెలఁగి మహాగ్రనిశ్చయముఁ జేసి విదేహమహీధవుం డమా
త్యులఁ బిలిపించి యుద్ధతగణఘుస్నతబంధుసమేతుఁ బంకజా
ప్తకులితవంశ్యుఁ దోడ్కొని ముదమ్మున రం డన వార లమ్మహో
జ్జ్వలుకడ కేగి యట్లని రవాగణ వాక్ప్రసరత్వ మేర్పడన్. 406

మ. అవనీనాథ భవత్తనూజులకుఁ గల్యాణంబుల న్సేయ నీ
దివసం బుత్తమమంచుఁ దెల్పెఁ దని వైదేహుండు మమ్మంపినాఁ
డవనీదేవసమావృతుండ వయి రమ్మాలస్య మింకేల బాం
ధవు లెల్లం గనియాడఁ బుత్రహితభృత్యశ్రేణిలో నొప్పఁగన్. 407

గీ. అనిన ముదమంది యొసఁగె నయ్యంబరమణికులమణి వారలకు ననవద్యభూషణాలు
సముతతాంబూలజాంబూనదాంబరాది, మహితబహుమానములు బహుమానముగను.

వ. ఇట్లొసంగి 409

న. దశరథుఁ డంత బ్రాహ్మణహితాసనమర్చ్యసమాచరించి స
త్వరగతు లైన మానవులు ముదంబునఁ దోనరు దేర శత్రుఘ్ను
గ్వశరథసామజాశ్వభటపఙ్క్తిసమేతముగా నయోధ్యవా
ల్యాశులయి కొల్వఁ బౌరజనవారము సంతసమంది చూడఁగన్.

క. రాజముఖుల సేసలు నీ రాజనములుఁ గొనచు నంచితరాజపథమునన్
రాజవిభవమున నఖిలధ, రాజనులు నుతింప బంధురాజసహితుఁడై. 411

వ. చనునవసరమ్మున. 412

న. తెలియవు కామినీజనుల చీటుగుపాటలు వేణునాదము
తెలియవు కల్లుసేసలును దేవల లాలితోఁ బుష్పవర్షము
తెలియవు పంకజాప్తకరదీధితులు న్మణిభూషణాంశులుం
గలసి వెలుఁగుటం ధరణికాంతుఁడు పెండ్లికిఁ దర్లుచుండఁగన్. 413

క. అమరధునీవిమలాంభః, కమలవనీవిహరణంబు గాంచి మలయభూ
భ్రమరుత్కిశోరమధ్యశ్రమజనితనిదాఘబిందుసంచయ ముడుపన్. 414

వ. దశస్యందనుండు పురందరు చందంబునం బురంబువా రబ్బురంబంద నందనులం బురుషవృషభులం బురస్కరించికొని యమంద మహానందకందకందళితహృదయారవిందుండై మందసుందరగమనంబున వందిమాగధులు సందడింపఁ జిందంబుల రొదలు గ్రందుకొనం దరణికిరణంబులకుం దెఱపియీని గొడుగులం దనివినొందుచుం డెఁదన కలంకుల నందలమ్ముఁ గ్రములం దగురీతి నడువం దలుముగ సుందరమకరందబిందువులు జిందు మందారకుసుమసందోహంబులు బృందారకబృందంబు లందంద గురియింప ధరణీబృందారకు లాశీర్వదింపం గొందఱు సుందరులు గ్రంతలుగొని ముందఱ నటువ నందమ్ములగు సందియ లడుగుందమ్ములం దొడిగి చందనం బలంది యిందిందిరంబులం దెగడు సంక్రందననీలంబులం గ్రిందుపఱచు కురులుం దోవలందిరస్కరించు కన్గవలపొందికలుం, గందుకంబులం ద్రిప్పు కుచద్వంద్వంబులుం, గుందనంబు డంబు డిందుపఱపందగు తనుచ్ఛాయలుం, దలిరాకు మోవులుం, దెలిచెక్కులును, దరస్మితంబులుం, గుందరదనంబులుం గలిగి యువజనంబుల డెందంబులు గొందలంబందఁజేయుచుం దన మోసలం దండలాసకాది వివిధవిధానంబులం దాండవంబు సల్పుచు నందఱేని పదుపుండెఱకలరుగం జందనోదకంబునం దడిసి గందవడి నందంబగు రాజమందిరంబుం దరియం జొచ్చు నవసరమ్మున మహాల్యానందనుండగు శతానందనిభుండు శతానందుండు తోడరా జనకుం డెదుర్కొని తోడ్కొని చ.. 415

క. సముచితముగ నర్ఘ్యముఁ బాద్యము నొసఁగి యనంతరము ముదంబున మణిపీ
ఠములిడి జనకుఁడు పూజించె మహారఘు దశరథునుం బ్రసిద్ధుల మునులన్. 416

వ. ఇట్లు పూజించి సమస్తజన మునిజనకదంబానందజనకంబు లగువచనంబుల దశరథున కిట్లనియె. 417

చ. బుధజనమాన్య పఙ్క్తిరథ భూనుతకీర్తికి రామమూర్తికి
న్నధికవిరోధిలక్ష్మణకుమారునకున్ భరతాభిధానమా
గధతనయాకుమారులకుఁ గావలయుం దగ్గోలోన వివాహము
ల్వృధి శుభస్యశీఘ్ర మను పెద్దలవాక్యము లాలకింపవే. 418

వ. అనుటయు మహానందమగ్నుండగు దశరథుండు. 419

క. తదవసరంబున సుతులకు, సదమలులకు నలువురకుఁ బ్రశస్తంబగున
భ్యుదయార్ఘ్యమధిపుఁ డొసఁగెన్, నొ్మదలన్విప్రులకుఁ బాడిమొదవులఁ బొదలన్.

క. విధివంతంబుగ జనకుఁడు, మిథిలానాయకుఁడు విప్రమిత్రసహితుఁడై
మధుపర్కంబులొసంగెను, మధుపసమానాలకులకు మనువంశ్యులకున్. 421

వ. తదనంతరంబున. 422

క. కలధౌతధౌతసుందర, కలశోదక మాత్మపత్ని గైకొని యొసఁగ
న్వాలుకులితజలజరేఖా, కలితనృపకుమార పదయుగములు గడుగుచున్. 423

క. అన్యములగు దానమ్ములు, కన్యాదానసదృశములు గావని యొసఁగెం
గన్యాదానంబులు జన,మాన్యులమన్వ్యాస దశరథమహీపతులకున్. 424

వ. అంతట. ,25

చ. వెలఁగి యరుంధతీపతి వసిష్ఠుఁడు రాముకరంబుఁ బూని ని
ర్మలనవరత్నగుంభనవిరాజిత దివ్యవివాహవేదికో
జ్జ్వలకనకాసనంబున నివిష్ణునిఁ జేసి సువాసినీజన
మ్ముల నియమించె నింపెనయ భూతనయం దగఁ దోడితేరఁగన్.

క. సీరపథజాతకుఁ బ్రతి, సీరములుఁగు వెట్టి సృష్టుకు శేశయముఖలా
విరుక్తులు సెలఁగ కునా, సీరనిభుఁడు రామచంద్రు చెంతనునిచెన్. 427

క. ఒకరినొకరు చూచెడువేడుకలు కడునోర్మలక లెత్తుడు వధూవరదృ
క్ప్రకరిప్పగ విరినఁదగె యవ,నిక యమునావిమలవాహినీభంగమనన్. 428

వ. అంతట. 429

ఆ. తెలివ లుచితరీతిఁ దెరచలువమరల్ప, జనక భాగ్యరాశి జనకతనయ
తఱుఁగులేని వార్ధి తరగల నుదయించు, సిరివిధమునఁ దేజు సిరి వహించె. 430

గీ. లలితమాలా మనోహర గళయగు చుఁద్యమాలసాలంబు సరసనేలాలత యన
నీలమేఘంబు చెంత శంపాలత యన, బాల తనరారె రామనృపాలు మ్రోల. 431

ఉ. సీతకటాక్షవీక్షణము శ్రీరఘురాము ముఖప్రభాతకం
జాతవిచిత్రచిత్రకిత సారకురంగ మనంబుఁ గా సము
ద్యోతితమయ్యె రాఘవ మహోజ్జ్వలదృష్టికరంబు మా అభూ
జాతకుఁ గజ్జలంబునఁ బొసంగనొనర్చిన చెక్కుచుక్కగన్. 432

వ. తదనంతరంబున. 433

మ. కులకాంతాతిలకావళీవలయిత శ్రీకుమారీ పవి
త్రలసచ్ఛీర్షమున న్మునీంద్రజనమందారుండు రాముండు లోఁ
దలఁ బ్రాల్దోయిటఁ బట్టి వేడుక భుజద్వంద్వంబుపై కెత్తియుం
చె లతాగ్రంబునఁ బుష్పగుచ్ఛమనఁ రంజిలం గులాచారతన్. 434

ఉ. మోముపికాసమంద భుజమూలయుచు, త్ర్వేలుఁగొందఁ గంకణ
స్తోమఝణం ఝణంకృతులు సొంపెసఁగం జిఱునవ్వు నవ్వుచుం
దామరసాక్షు లెంతయు ముదంబునఁ దోశయి హెచ్చరింపఁగా
రామునిశిరంబు మీఁదఁ దలఁబ్రా లునిచెంవ గ భూమిజాతయున్.

ఆ. మఱియు వేడ్కఁ జేత మహిజాత తా శ్వేత, మౌక్తికములు రాము మస్తకమున
నునుపఁబూన హస్తయుగము గడునిక్కెఁ, జూచువారికెల్ల శుక్తి యనఁగ. 436

వ. తన్మహోత్సవ సమయంబున. 432

క. జనములు క్రిక్కిఱిసిరి దివి, చనరామి నెఱింగి యుచితకాలపథములం
జని రాముని పరిణయమున, జనితాజితలీల మెలఁగె శ్వేసనాంబరముల్. 438

క. గళదురుగండశిలాన, స్గళభేరీధ్వనుల రిపులు గలవరపడుదం
గళమున బంగారిపు మం, గళసూత్రము రాఘవుండు గట్టె మహిజకున్. 439

ఉ. భూజనకల్పభూజుఁ, డజపుత్రికినూజుఁడు రాముఁడంచితాం
భోజదళాక్షుఁ డిద్ధవిధి భూమిజఁగూడి మహోత్సవంబునన్
లాజల నాజ్యధారల దళంబులఁ దృప్తిఁగ నొసర్చె న
వ్యాజగురుప్రసాదుని సుతాగమనాముని జాతవేదునిన్. 440

ఆ. సర్వసాక్షి కర్మసాక్షివంశజుఁ డగ్ని, సాక్షికముగ సీత సారసాక్షి
నఖిలలోకసమ్మసాక్షిణలావణ్యఁ, బ్రీతితోడ నిట్లు బెండ్లి యాడి. 441

శా. శోభాగాత్రి కరుంధతీసతికి నక్షుద్రోరుచారిత్రకుం
బ్రాభాతామలపద్మనేత్రకు సతీప్రాతాంచితస్తోత్రకు
న్సౌభాగ్యం బభివృద్ధినొంద రఘువంశస్వామి రాముండు సీ
తాభామాసహితంబుగా నెరఁగె నుత్కంఠం బ్రణమ్రుచ్చఁగన్.

క. జనుల కరుంధతి మఱిఁదలఁ, జిరమాత్రన కల్గు సర్వసిద్ధులుఁ దనా
నినిఁ బ్రత్యక్షముఁ బూజించిన సత్సౌభాగ్యసిద్ధి చేకుఱుటు యదే. 443

వ. మఱియుం బంచమహాశబ్దంబులు బ్రాహ్మణాశీర్వాదనాదంబులు ననూనపుణ్యాంగనాగాననాదంబులు నింగిముట్టం జెలంగుచుండ వసిష్ఠుండు లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులకు నూర్మిళామాండవీశ్రుతకీర్తులఁ బాణిగ్రహణంబులు క్రమంబున నడిపిన నిట్లన్నదమ్ములు నలువురు నేక కాలంబునం గృతోద్వాహులయి వధూసహితంబుగా జాతవేదునకు నమస్కరించి వసిష్ఠ విశ్వామిత్ర శతానందప్రముఖ నిఖిల మునిప్రకరంబునకును దశరథజనకభూమాధవులకుం బ్రణమిల్లి స్వస్తివచనంబులు పరిగ్రహించి యున్నంత. 444

క. దానోత్తమమగు భోజన,దానంబున జనులఁ దనిపెఁ దజ్జనకుండుం
దానంబుల నురుభక్తి వి,ధానంబుల ద్విజులఁ దనిపెఁ దజ్జనకుండున్. 445

వ. అంత. 446

గీ. గంధసింధురయవనకంఖాణసుభట,గణ్యధేనుసువర్ణవస్త్రప్రశస్త
దాసదాసీవిశేషశయ్యాసనంబు, లరణము లొసంగె వేర్వేఱ నల్లురకును. 447

క. విశ్వానందప్రదస,ప్తాశ్వకులుల యుచితపరిణయంబులు గనియు
ర్వీశ్వరు దీవింపుచు న,వ్విశ్వామిత్రుం డభీష్టవృత్తిం జనుచున్. 448

ఉ. మాఁతులఁ జేరఁబిల్చి జనకుండు మహాదరణంబు మీఱ వి
ఖ్యాతపతివ్రతాత్వవిహితాంచితశీలను లెల్ల వారికిం
బ్రీతి నుపన్యసించి యలరించి విశేషవిభూషణాంబర
వ్రాతసువర్ణరత్ననికరంబు లొసంగె మనోముదంబుగన్. 449

క. హరి రమను సిరియును మానవ, శరీరులు దాల్చినట్టి చందమున వధూ
వరు లీసీతారాములు, గరిమెప్పొంటుచు జనుల కలకల మెసఁగన్. 450

క. అధికతరానందుఁడు దశ రథ,ధరణీవిభుఁడు దత్పురంబున మహిత
ప్రథఁ గొన్ని దినంబులు జన,కనగాధిప మాన్యుఁడై తగన్వసియించెన్. 451

వ. ఇట్లుండి యొక్కశుభదినంబున జనకునానుమతంబు వడసి యపరిమితపరిచారికావ్రా
తలగు వధూరత్నంబులును మహానందయుతులగు సుతులును సమస్తబంధుమిత్రా
మాత్యులును నుచితవాహనంబు లధిష్ఠించి యనుగమింప రథారూఢుండై పుణ్యకా
మినీజనమ్ములు సేసలు సల్ల సమ్మర్దనిలాపూరంబు వెల్లువడి తన్ను నుపవచ్చు జనకచక్ర
వర్తి నధికధర్మమూర్తి సపరివారంబుగా నెట్టకేలకు మరల్చి యుచితయానంబున
సాకేతాభిముఖుండై 452

క. చారిత్రశాస్త్రవినయుఁడు, దారుఁడు పట్టిగనుఁ జేరు నాటిభయదమున్
ప్రసాంగతమారుతంబులు, నారుణ యుగ వీచె నత్యుదగ్రస్ఫురణన్. 453

గీ. ఇట్టి గత్కృతునంబుల నెట్టనట్టు, వృత్తునో యని కులగురువునకుఁ దెల్పి
తద్విధంబెల్ల నాత్మబోధమునఁ దెలిసి, చూచి ధాతని కిట్లనునంతలోన. 454

సీ. తుత్రుటికారణ్యాగ్నిహోత్రమహోజ్జ్వల,త్కీలకు తాకంబు కేలఁ గ్రాలఁ
గాంచనాచలకటకవిశాలవక్షస్స్థలంబునఁ దెలిజన్నిదంబు మెఱయ
నఖిలమానవనివహాభయంకరము లైన,దృష్టుల నంగారవృష్టి లొలుక
నధికప్రతిభ దెల్పు నరుణకాంతి వహించు, ముఖమునఁ గనుబొమ లుబ్బిడిఁవడంగ

గీ. దశరథుం డిచ్చు పూజావిధానములఁ బ్రతిగ్రహింపక యాగ్రహోదగ్రుఁ డగుచు
నిగ్రహానుగ్రహసమగ్రు నీరజాక్షు, రాముఁ జేరంగఁ జని భృగురాముఁ డలుక. 455

క. విత్రాసస్థిరవిగత,శస్త్రము గావించి తొల్లి కశ్యపునకు ని
ద్ధాత్రిసమస్తము నొసఁగిన, ధాత్రీసురముఖ్యు జామదగ్న్యు నెఱుఁగవే. 456

క. హరుశీర్ణచాప మెక్కిడి, పురుషోత్తముఁడ వనిపొందుఁ బొంగెదు పురఘ
స్మరుచాప మచలమేనర,వరుఁ డని నినుఁ బొగడిరెల్లవార లెఱుఁగమిఁక. 457

క. నాచేతం బూజితమై, నాచేతంబొల్చు పద్మనాభు ధనువొగి
న్నీచేత నధిజ్యమగుదు, నీచేఁతలు చిత్రములని నెఱినమ్మవగుణ. 458

క. ధృతి నాధను వెక్కిడిన, స్మృతి నిను భావింతు సత్త్వమహితునిఁ గాఁ గా
కతిమెచ్చక మేనియు నిం,దితరాజసతామసములు నీకుం గలవే. 459

చ. అని తను జామదగ్న్యుఁ డనయంబులు వల్కఁగఁ గార్ముకమ్ములో
న నతని సత్త్వముంగొని ఘనంబుగ నెక్కిడి రామచంద్రుఁ డా
తని వరపుణ్యలోకసుపథంబులు గూల్చి మదంబడంచి తం
డ్రిని నిజబంధుకోటి నలరించె ననంత భుజాబలాఢ్యుఁడై 460

గీ. రాము గెలగొని భార్గవరాముఁ డల మ,హేంద్ర పర్వతమునకునై యుచ్చ జనియె
రామునటుఁ బుచ్చి దశరథరాముఁ డలమ,హేంద్ర విభవంబుతోఁ దండ్రికెలమి మ్రొక్కె.

క. రాజకులపాళి రాము ప్ర,రాజయమును నిజజయంబు గహి నెఱిఁగింపన్
రాజాననుఁ డగు నగ్రత,నూజు న్సౌందర్యజితమనోజుం బొగడెన్ 462

వ. ఇట్లు పొగడి. 463

క. తనరవసిష్ఠుం డెఱిఁగిం,చినవిధమునఁ దొలఁత భయము జెంది జయముఁ గై
కొనఁ గర్గనుచుఁ దన మన,మున గుహల మేమములోధమునకుం బొంగెన్. 464

వ. మఱియును రామభద్రు ధైర్యావార్యశౌర్యాశార్య గాంభీర్యస్థైర్యాదిగుణంబు
లగ్గించుచుఁ దమ రాకకు నలంకృతంబగు సాకేతంబుఁ గౌతుకంబునం గనుంగొని.

క. పురజనము లెదురుకొన రథ,కరితురగకరధాపణముగు ఘంటాపథముం
దరిసి చనునవసరమ్మున, బురుషులుఁ దెఱవలును రాముఁ జూడఁగని తమలోన్. 465

సీ. జనకునియాజ్ఞ విశ్వామిత్రులో నేగి, తొలుదొల్లఁ దాటకఁ దునుమటయును
నీచుమారీచు మున్నీట ముంచుటయును, బిరప సుబాహునిఁ జదుపుటయును
గౌతమజన్నంబుఁ గాపాడుటయు నొక, గ్రావంబు వంగనఁగా నొనర్చు
టక్కపీట జాటు కార్ముకము ద్రుంచుటయును, భ్రాతృయుక్తముగా వివాహమగుట

గీ. తండ్రిమదిలోని భయమెల్లఁ దలఁగఁ బరచు, రాము మార్గాన యతనిగర్వం బడంచి
చెలఁగి సాకేతమునకు విచ్చేయుటయును, చెప్పికొని చాల సంతసించిరి మఱియును.

చ. పురవరవర్ణను ల్వివిధభూషణభూషిత లై సువర్ణనూ
పురరవము ల్సెలంగఁ గడుఁ బొంగెడు రాగరసంబు చేర్మిఁ గో
పురవరసౌధభాగములఁ బొందుగ నిల్చి నరేంద్రు రాముఁ గో
పురవరు సౌరకామినులపోలికఁ జూచిరి నేస లొల్కుచున్. 467

వ. ఉత్సవమయంబున. 468

సీ. అగణితసౌధ యానిగమాంబురాశికి, రాణించు తనరాక రాక గాఁగ
సమధికభయదరాక్షసచమూపకులకుఁ, దనదర్శనము సుదర్శనము గాఁగ
హితవిద్వేషు లౌ విబుధనాయకులకుఁ, దనచరిత్రములు చిత్రములు గాఁగ
సహితరాజన్యసైన్యములకుఁ దనప్రతాపంబు మిక్కుటపుఁ దాపంబు గాఁగ

గీ. సత్యధర్మక్షమాదయాశౌచరత్న, సమితికిఁ దనగుణములు గుణములు గాఁగఁ
దమ్ములనుగూడి రామచంద్రప్రభుండు, వేడ్క విహరించె నప్పురవీథులందు. 469

వ. ఇట్లఖిలజననయనోత్సవంబుగా విహరించి 470

క. తమ్ములు తరుణీయుతు లుచి, తమ్ముఁగఁ దనుఁ గొలువఁ దాను దైతాయుతుఁ డై
తమ్ముఁగ నువేడ్క నధికము, దమ్మిందుచు నున్న యట్టితల్లుల కేరఁగన్. 471

వ. అంతఃపురమ్మునకుం జను నవసరమ్మున నవసరమ్ము లురమ్ములఁ గరమ్ము మెఱయఁ గరమ్ముల గంకణ నికరమ్ములు మొరయఁ గుచమ్ము లారయఁ జఘనమ్ముగ రశనమ్ములు చెక్కిన పసిండిపళ్ళెరమ్ముల ననురూపమ్ము లగుహిమవాలుకాదీపమ్ముల దీప్తులు తమతలప్రదీప్తులకుం దగ వనిక్రిందుపఱచుట లగవనిన చందమ్మునం గొమ్ములు బాహులతిసమ్ములు సాఁచి యొసంగు నీరాజనమ్ముల రాజిల్లుచు నెడ నెడ వినోదమ్ము లగువీణానాదమ్ములకు ముదమ్ము నొందుచు జనయిత్రులపంపున నెదురొగ్గని పుణ్యకామినీజనమ్ము లొసంగు రక్షాకరణమ్ములకు సమ్మతించుచు నుభయపార్శ్వమ్ములనుండి యుభరాజగమనలు శుభాచారలాజమ్ములు చల్లుచు నాసేచనక మ్మగు నిజమూర్తివిలాసమ్ము నాలోకనమ్ముఁ గావింప మనోహరరత్నగుంభనవిచిత్రభిత్తికాని కాయంబులవలనను లసమానాసమానకాయమానంబులవలనను నిరుపమానమానినీబృందంబులవలనను రమణీయతరపదార్థంబులవలనను గరం బొప్పు మాతృగృహంబుఁ దరియం జని. 472

ఉ. తమ్ములఁగూడి రాఘవుఁడు తల్లులపాదతలమ్ము లాత్మమా
నమ్ములు సోఁక మ్రొక్కిన ముదమ్మున దీవన లిచ్చి ప్రేఁ ప్రే

యెమ్మెనఁ గౌఁగిలించికొని మక్కువ లెక్కువ లై తనర్ప నా
యమ్మలు ముద్దులాడిరి ప్రియమ్మున నిద్దపుఁజెక్కుటద్దముల్. 473

క. చన్నుల దుగ్ధంబులు వా, ల్గన్నుల నానందబాష్పకణములుఁ గలిగం
గన్నులపండువు నగుచు సుతు,ల న్నలువురఁ జూచుతల్లులకుఁ జిత్రముగన్. 474

వ. తదనంతరంబున. 475

సీ. అంబుజంబులమీఁది యళులవిధమ్మున, మోమున నలకలు ముసుఁగువడఁగ
నడుము లున్న నని తెల్పెడుభంగిఁ గాంచికా, కింకిణీక్వాణనము గ్రాలుకొనఁగ
నీలమేఘమ్ముల మేలమ్ములాడువి, ధమ్మునఁ జికురబంధమ్ము లమరఁ
బదతలమ్ముల కెంపు లాదవి సుధాధాత్ర, సోపానము లరుణచ్ఛాయ లొందఁ

గీ. జిఱునగవు లాననములకుఁ జెన్నొసఁగ, వినయములు రూపములు దాల్చు ననువుగాఁగ
గల్లుగల్లన జనుదెంచి యాత్తలకును, మోదమునఁ గ్రొత్తకోడండ్రు మ్రొక్కుటయును.

క. శ్రీవనితావరు రాక్కృతు, లీవనిత లటంచుఁ బ్రీతి నెత్తికొని కడుం
దీవించుచు నెంతయు సం, భావించిరి మానసములు ప్రమదం బందన్. 477

క. శ్రీకరమూర్తులఁ బుత్త్రుల, నాకోడండ్రఁ గని యుబ్బి యాడిరి విమలా
స్తోకచరిత్రలు కౌసల్యాకైకామగధతనయ లానందమునన్. 478

క. వనితాయుతుల న్సుతులం, గని జననీజనకు లమితకౌతుకమతులై
రని చెప్పి తనమనంబున, ననుపమ మగుహర్ష మంతకంతకుఁ బెరుఁగన్. 479

చ. పరమకృపారసానిలయభావితమౌనిసుచిత్తసారసా
నిరుపమసాహసావినుతనీరజగర్భకృపీటరేతసా
గురుతరదేహసారపరిశుంభిత దుష్టనికృష్టరాక్షసా
భరిత మహాప్రసాద హితభక్తజనావన సక్తమానసా. 480

క. శరణాగతజనశరణా, శరనారదకీర్తి సనితసంకాశరణా
స్ఫురణోక్తిమదాశరణా, చరణా వేంకటమహారసాధరశరణా. 481

మాలిని. ప్రణమదఖిలసూరీ భక్తలోకోపకారీ
ప్రణవఘనవిహారీ భాసురానందకారీ
రణవిజితసురారీ బ్రహ్మచంద్రానుకారీ
తృణకలుషవిదారీ సర్వదా నిర్వికారీ. 482

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణ భూమస్థైర్య
వినయ రామనార్యతనయ పండితసేవాసమున్నత శ్రోత్రపల్లి
లచ్చయ ప్రణీతం బైన దాశరథివిలాసం బను మహాప్రబం
ధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్వేంకటనామోద్ధామ ధరాధామ సుగుణధామ రవిసుధా
ధామ నయనవశంకితసుత్రామా రిపుభీమ సుందర విజితకామా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబుఁ బ్రచేతసుం డగుప్రాచేతసుం డిట్లని చెప్పం గొడంగె నట్లు సుప్రాప్తమనోరథుం డగుదశరథుం డొక్కనాఁడు నిండుఁగొలువుండి యమాత్యులం గలయం గనుంగొని 2

ఉ. సంతతి లేమి లేదనువిచారము దూరముఁ గాఁగ బుత్త్రులన్
సంతసమందఁ గాంచితి నసాధ్యబలాఢ్యులు వారు వారికిన్
స్వాంతతకీర్తిశాలుర కొసంగఁగ సన్నుతపుణ్యకామినీ
సంతతులైనకన్యలఁ జక్కఁగఁ బెండిలిచేసితీగతిన్. 3

క. నావలము గడువెలింగె, న్నావులసత్కీర్తి యయ్యె నావలమొప్పె
న్నావులకాంతల మతులున, నావలయులుగాఁ దనర్చె నావలకరుణన్. 4

వ. అని పలికి వెండియు. 5

క. బుద్ధివికల మగుదృష్టియు, విద్ధం బగుబలము చెడువివేకం బుడుగు
న్వృద్ధతఁగదిరినజనునకు, సిద్ధం బతఁ డింతయుం బ్రసిద్ధుం డైనన్. 6

ఉ. అర్వజనావనంబు వివిధాహితసైన్యమహాతిశక్తితా
నిర్వరణంబు నంచితమనీషయుఁ గోమవిశేషపోషని
స్వర్వణనంబు రాజులకు సమ్మతధర్మము లౌటఁ గాఁడఁగా
నర్వలు గారు రాజ్యమున కంధులు వృద్ధులు బుద్ధిహీనులున్. 7

వ. అని యిట్లు తనకృతార్థత్వంబును, వృద్ధత్వంబును, రాజ్యపాలనాసమర్థత్వంబును కేటువశం బలికి మఱియును. 8

ఉ. నించెదఁ గీర్తి దిక్కుల ననిందితధాముని రాముని బ్రీతి
న్నించెదఁ బూజ్యరాజ్యమున శిష్టజనానుమతుండనై యను

ష్ఠించెద సద్వ్రతంబులు విశేషవృత్తి న్నాకరంబుగా నధి
ష్ఠించెద సంతసం బెసఁగ దివ్యసువర్గసువర్గహార్మ్యముల్. 9

వ. అనిన విని యద్దశరథునకు దవీయమః క్షితిపుంగవు లఖిలజనానుమతంబుగా వడసి యి
ట్లనిరి. 10

క. ధాతవు విద్యలకు న్మాన్యం, ధాతవు విక్రమసమృద్ధి, కాతవు శుభసం
ధాతవు జనముల కిన్యము, ధాత్రల మేలిత్రు తొంటిధరణిపులఁ గ్రియల్. 11

వ. ఒక్కనాఁడు నీయందు గోరంతకొంతఁ గంటిమే యని పలికి మఱియును. 12

ఉ. నీవు మహానుభావుఁడవు నీతని నేకపితాగ్రణుండవుం
గావున నిట్టిసత్సుతులఁ గాంచి సుఖింపఁగఁ గంటి వీరలుం
దేవసమానులగ్రజుఁడు దీర్ఘభుజాబలుఁ డార్యులోకులం
భావితుఁ డీవుమారకునిఁ బట్టముఁ గట్టఁ దలంపు టొప్పగున్. 13

ఆ. పట్టభద్రు రామచంద్రుఁ గనుంగొని, యుల్లసిల్లుచుండు రీదుత్సవమున
నఖిలజనులు నేము నలరుదు మీవు నుజ్జ్వలుఁడ వగుదు వట్లు చలుపు మనఘ. 14

వ. అని తనమనంబున కనుకూలంబుగాఁ బల్కుటయు నమ్మహీనాథుండు. 15

గీ. చెలఁగి శ్రీరామపట్టాభిషేకమునకు, వలయుసంభారములు దెండు వలను మెఱసి
యేతదుత్సవ మెఱిఁగింపుఁ డెల్లవారలకు నౌనర్పుఁడు పురము నలంకృతముగ. 16

వ. అని చెప్పి యంతఃపురంబునకుం జనుటయు నమాత్యులు. 17

శా. రంభాస్తంభము లెల్లచో నధికచిత్రన్యాస్తిఁ గల్పించి నా
త్యంభోజోత్పలమాలిక ల్వెలయఁ దేశ్యాలాస్యము ల్మీఱఁ బ్రో
జ్జృంభత్కాంచనగద్రికుంభతతి నత్యున్నతి న్నిల్పి తా
జంభారాతిపురాతిదీర్ఘలసత్సౌందర్యయుక్తంబుగన్. 18

వ. మఱియుం బరమశోభనంబుగాఁ గావించి రప్పురవరంబు వినూతననికేతనకేతనం బై, పూతాసీతపుణ్యవతీతోయాన్వితం బయి విమల కమల కమలాకర కమనీయ కమలాకరం బై యమునానోద్యాన వనఘనోపవన పవన మనోభిరామం బై దేవమానవతీ సమానమానినీమానితం బయి మధురమాగధగానంబులవలనను, మహోత్సవాలోకనాగత జనవరస్వరాహ్వానధ్వానంబులవలనను, భేరీమృదంగాదిమంగళనాదంబులవలనను, బృంహితమదకరిబృంహితధ్వానంబులవలనను, బూర్ణమాసుధాపూర్ణభానూదయ సమయాఘూర్ణమానార్ణవం బన నిర్ణయింపం దగి యుంపు దళుకొత్తుచుండె నంత నొక్కశుభదినంబున. 19

గీ. గురునియోగాన రఘువంశ్యగురుఁడు రామచంద్రుఁ డతివేడ్క జానకీసహితుఁ డగుచు
నలఘుతరనక్షత్రపూతాంబువులను గడుఁ బ్రియంబునను మంగళస్నాన మాచరించి.

క. తా నపుడు వొలిచె వానిన్, ధాముఁడు కృతపుణ్యతరసుధాముఁడు శుభసం
ధాముఁడు ధౌతాంబరపరిధాముఁడు సౌమిత్రిసన్నిధాముఁడు మిగులన్. 21

వ. అత్యవసరంబున మంథర యనునాది తనదౌరసాని యగు కైకకడకుం జని ససంభ్ర
మంబుగా నిట్లనియె. 22

క. మతిఁ గార్యగతి నెఱుంగక, యతివా పతి నీకుఁ గూర్చు ననుచు మిగులన
మ్మితి వతివతిహీనవు వను, పతి సవతిసుతుండ యేలు మహిమోజ్జ్వలుఁడై. 23

వ. అని పల్కి వెండియు 24

మ. పతి గౌసల్యకుఁ గూర్చి తత్సుతునకుం బట్టంబు గట్టంగ ను
ద్యతుఁడై యుండుట యెల్లయయ్యెను సపత్న్యత్యోర్మిభావుం డుర్వరా
పతిగాఁ జూచెను వంతి పెద్దభరతుం బట్టానకుం బాపి దు
స్థితినొందించిన గుందుపుత్రుఁ గనన శ్రీవాత్రి మకంఠుం జేసి. 25

చ. వరములు తొల్లి నీకుఁ జనస్నథుఁ డిచ్చెను రెండు వానిలోఁ
బ్రతునిఁ బూజ్యరాజ్యపదసంస్థునిఁ జేయుట యొండు గానలో
ద్దరఁ బదునాలుగేండ్లు శశివల్కలము ల్ధరియించి జానకీ
శ్వరుఁడు చరించుటొం డిది కోర్కెలుగ నొందఁ దొడంగి నేఁడువిగా.

గ. అని కైకకు చిత్తము విఱుగఁ బెట్టను మంథరాభరా
వనమున కగ్రిపు త్రిపు నవశ్యముఁ బూన్పక మాన నేర్చు నే
మనుజవరుండు నీ వనుక్రియంబున వేఁడుట నాకధర్మమై
నను వలెఁ జేసి యుద్విగ్నమున నొగ్గి నెమ్మోడి మాఁదలించెదన్. 27

వ. అని పల్కి కైపేరితి గుఱుటంజేసి ధర్మంబుగాఁ దలంపక. 28

సీ. ధవుఁ జేరి మేదినీధవ భవదగ్రజా, త్మ్యాసుతు శ్రీరాము వనినిలోఁ జ
తుర్దశాబ్దంబులు దుర్గతి నొందంగఁ, బంపి నా పుత్రు భరతు నిఖిల
రాజ్యంబునకు నిప్పు గమునిని గావింపు, మీవు రెండువరంబు లిచ్చినాఁడ
వెఱుఁగుదు తొల్లి నీ విటుఁ బల్కి తరుకీర్తి, వడని కృపాప్రతిష్ఠుండవు గమ్ము

ఆ. భానువులును రాజ్యహీనంబునకు నైనఁ, దరము గాని యాపదలకు నైనఁ
బ్రాణభయద మైనప్రథనంబునకు నైన, వెఱవ రనృతమునకు వెఱచినట్లు 29

వ. అని యడుగుటయు నప్పలుకులు ములుకులకరియు నలుకవవట్టుటయు నవనిపతి
యమ్మహీవిభుండు. 30

క. కైక వినుము రాముని లో, కైకవినుతనాము నడవి కనుపు మనుచు నీ
కై కడఁగి యొరుల నెడనుడిఁ, గైకొనఁగాఁ దగునె కూర్మికర్మము గాకే 31

మ. ధనము ల్వేఁడిన వేఁడఁగాఁ దగుసుతుల్ ధాత్రీతలం బేలఁగో
రినఁ గోరందగు నీవు నీకు సవతుల్ ప్రీతి న్మను న్వేయఁగా
చినఁ గోడందగుఁ గాక వారిజముఖీ చిత్తంబు భగ్నంబుగా
మునివృత్తి న్వనవాసిఁ గాఁగ రఘురాము న్వేఁడ నీ కర్హమే. 32

క. మునివృత్తిం గానల రాముని వర్తింపంగఁ బనిచి మునుకొని యిఁక నే
మనియెద తాల్మి నిలిపి యే, మనియెద నేమనియెదను రమణిరో నిన్నున్. 33

వ. అనుటయు నక్కేకయరాజనందన. 34

క. సేర్చిన యక్కాలసల్యముఁ, గూర్చితి వీవనినయట్లు కొంకక యుడఁగా
నోర్చెద వని నమ్మితి నిను, జర్చింపఁగనైతి మును మృషావచనునిగాన్. 35

ఉ. అక్కట కోసలాత్మజుని నాపుడె వైచెదు దుఃఖవార్ధిలోఁ
ద్రొక్కఁదలంచు సాహసివి తోయజమిత్రకులీన లీల్చియు
న్నెక్కడి దప్పఁద్రొక్కు రవనీశ్వర నీవొకరుండ దక్క నీ
వెక్కడ సత్యవాక్య మది యెక్కడ శాంతి మానినీప్రియా. 36

క. అగ్రసుతు రాము విభవసమగ్రుని గావించి బ్రదుక మన పమ్మెయ్య నట
నుగ్రశిలోగ్రమహాత్మ్య ద్యగ్రంథివి నీకు నిక్క మరి యింపగునే. 37

క. అని తనుదూలెడుఁ బలుకులు, తనుఁ బైఁ గూలుటయు వినుచుయుండం బగునిష్ఠు
ల్నినిచినఁ జేడ్పడుగతి నస్మ త్కుజనిభుఁడు భూ... లుడిగి మ్రాన్పడియుండెన్. 38

వ. అంత నక్కడ రామచంద్రుఁ గనుంగొని వసిష్ఠుండు పట్టాభిషేకసమయం బాస
న్నం బయ్యె దశరథుం డేలతడసె నీవరిగి యతని దోడ్కొనిరమ్మనుటయు నతండు.

ఉ. గారవ మొప్పఁ దండ్రి కేఁగఁ దనమున్ బరిగ్రహింపఁ శృం
గారరసంబు దేహమునఁ గాఁ విచిత్రిలసన్నోహా
గారముఁ జేరి యంగొనరఁగా రతనంబులు గూర్చియున్న బం
గారపు ద్దైవెఁ దనువు గాఁచిముచెట్టుగ నందు భూపతిన్. 40

క. కనుఁగొని నుతి కైకం గనుఁ,గొని జనయిత్రి యి దేమి ఘోరపుశోకం
బున భూపతి మునిఁగినవాఁ, డని యడిగినఁ గైక నిర్దయామతి యగుచున్. 41

క. మనమున నించుక రోయనియును, ననుమానము మాని పలికె నవికారుఁడవై
విను తనయా వినుతనయా, వినిచెద నేతద్విధము సవిస్తరఫణితిన్. 42

ఆ. నాఁడు దొల్లి మీ జనకుఁ డిచ్చిన వి రెండు వరములందు భూమిభరము భరతుఁ
బూన్చు టొకటి నీవు పూని చతుర్దశాబ్దంబు లడవిఁ దిరిగివచ్చు టొకటి. 43

క. సమయం బగుడు వరద్వితయము వేఁడిన నితఁడు నృపతి యై యీక్రియ వచ
నముఁ బూనియున్న వాఁ డని, చమత్కృతి యొసంగఁ జెప్పె చయ్యన మఱియున్. 44

క. శ్రీదొరఁగి యొకట వనముల, లోఁ దిరుగుట నీకుఁ దొలఁగలుగుట స్నానము లు
త్త్రాత్రి దివిజులు వొగడఁగఁ బి, తాత్రిదేశము సేయువలయు నవికారుఁడ వై. 45

చ. అనవుడుఁ గైకఁ జూచి పరమాదరణంబున రామచంద్రుఁ డి
ట్లను జననయిత్రి నాకు జనకాజ్ఞ యొనర్చుట మేలు నామతి
మ్మున వసుధాభరంబునకు ముఖ్యునిఁ జేయుట యంతకంటె మే
లనయముఁ గాననాంతరవిహారము మూఁడవమేలు చూడఁగన్. 46

వ. అని జనకుదెసం గనుంగొని. 47

ఉ. ఇతఁడు ప్రతిజ్ఞ దప్పిన మహీశులమెల్ల వశంకదే సరి
త్పతి జల మింకదే గతవిభాస్థితిఁ బ్రొద్దిరాఁ బ్రొద్దు గ్రుంకదే
మతి ననుమాన మించుకయు మాని చతుర్దశవర్షము లవ్వన
క్షితి విహరించి మించి కృతకృత్యుఁడ నయ్యెదఁ బోయివచ్చెదన్. 48

వ. అని యంత నిలువక. 49

ఉ. జనకునిసత్యవాక్యము ప్రసన్నత నయ్యెడ నంచు రత్నభూ
షణవసనస్రగాదికవిసర్జితుఁ డై యజినోత్తరీయము
ల్బనుపడఁ జేసి యంగమున భస్మముఁ బూసి జటావిభాసి యై
ఘనవనవాసివేషము వికారము లేనిమానసంబుతోన్. 50

ఆ. తాల్చి కైకఁ బిల్చి తల్లి యే బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు మెయి నరణ్యభూమి
సమయసమము లోపుఁ జరియించి వచ్చెద, ననుచుఁ బలికి వెసఁ దదాజ్ఞ వడసి. 51

క. అంతికమున నంత స్వాంతశ్శాంతికరణుఁ డగు జనకునంతికమునకు
న్నంతసమునఁ జని యమ్మహి, కాంతుని వీడుకొని మ్రొక్కి కదలెను వెడలన్. 52

క. రామునిమునివేషముఁ గని, సౌమిత్రి విశేషరుట్కషాయితముఖుఁ డై
భూమీశుదెసకు నడర, న్రాముఁడు వారించి యనుజునకు నిట్లనియెన్. 53

చ. ఎటు తెగితయ్య లక్ష్మణ యహీనుఁడ వయ్యు విషోక్తు లాడఁగా
నిటుఁ దగునే కదా యనుచు నెంతయు శాంతునిఁ జేసి తమ్ముఁ డా
యిటువిఁ బిత్రాపదిష్టసమయార్థములం ద్రుటికాలమట్లు నె
క్కటి విహరించవచ్చెద నకంపిత నావుడుఁ గంపితాత్ముఁ డై. 54

క. అన్నా నాయనుగమనం,బు న్నీవొందఁబడక,రాకు పొమ్మన్న విషం
బున్నమలి విడుతుఁ బ్రాణము, లన్న నతఁడు హృదయమాదరార్ద్రం బగుడున్. 55
గీ. రామచంద్రుండు సౌమిత్రిరాక కట్టు,కేల కొందఁబడి యాతనికేలు గేలఁ
గీలుకొల్పి భయంబు నీకేల నిశ్చ,బాసి చరియింపనేర్తు నే భరితవినయ. 56
వ. అని యాయిద్దఱు బలికిన నతంకు సంతసిల్లె నయ్యవసరంబునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు
వినుటంజేసి. 57

చ. నడుమసియాడ వేఁలి ఘనంబయి వీపునఁ దూలియాడ మో
ముదుపతి మేలమాడ నధరోష్ఠము బింబముఁ బంతమాడ మె
చ్చెడుగతిఁ గన్గొనారుచివిశేషము చెక్కులఁ గెంపులాడఁ జే
రడకువ వచ్చెఁ జిత్రమురియాడఁగనీక మహీజ చెచ్చెరన్. 58
వ. ఇట్లు వచ్చిన ప్రేయసిం గటాక్షించి. 59
క. పితృశాసన మెల్లింపఁగ, నతివా విను పతియానాల్గబ్దంబులు స
మ్మతి వనవాసముఁ దగ సల్పి తిరిగి యేతెంచెద విలపింపకు మబలా. 60
చ. అనుటయు సీత నీకుఁ బితృశాసనసేతయు నాకు భర్తృసే
వదలినసేవయుం బరమధర్మము లిట్లనరాదు నీవు నా
యనుగమనం బొడంబడని యప్పుడ మృత్యువు నొందినదైన నీ
యనుగమనంబుఁ దప్ప విశ్వలాదిక భూతగణంబు సాక్షిగన్. 61
క. నాయనుగతి కొడఁబడుము వి,ధేయను గోపంబుఁ దక్కు తెలియుము తను
చ్ఛాయను బోలిన జాయను, బాయను ధర్మంబె నీకుఁ బరమవివేకా. 62
క. అని వెచ్చనూర్చి మంచుకఁడిన నెంతయుఁ దేజమేది డిందుపడినప
ద్మనిభం బగుమోమును వాడిన,మోవియుఁ గన్గొ తల్లడించుచు నుండెన్. 63
క. మగనికడ మెలఁగుమగువకు, నగపడ విల నెంతలేసియాపద లైనన్.
మగనిం బాసినమగువకుఁ, దగుసౌఖ్యము లెన్నియును వృథాగతి నుండున్. 64
వ. ఇవ్విధంబున. 65

ఉ. కన్నుల శోకవేగమునఁ గాలువగట్టెడుబాష్పధారలం
జన్నులకుంకుమం దడపుజానకిఁ గన్గొని మానవేంద్రుఁ డో
యన్నులమిన్న నిన్ను విడనాడఁగనాడుట కాదు కాన నా
పన్నత నొందఁజాల వనిపల్కుల నింతులు వంత కోర్తురే. 66
క. అని కలికి సీతరాకకు, ననుకూలత దోఁపఁ బలికె యరిగి సుమిత్రా
తనయజనకతనయాయుతుఁ, డనఘుఁడు శ్రీరాఘవుఁడు నిజాంబవలనికిన్. 67

ఉ. క్షత్రియమిత్రగోత్రుఁడు ప్రశస్తచరిత్రుఁడు రామమూర్తి సౌ
మిత్రియు ధాత్రిపుత్త్రియును మేకొని రాఁ జని కాంచె నత్యుర
స్సూత్రకఁ బ్రాణవాయుకృతశుద్ధయశోమగధావనీశస
త్పుత్త్రికఁ జేతనాత్తమణిపుత్త్రికఁ గోసలరాజపుత్త్రికన్. 68

వ. కనుంగొని నమస్కరించి. 69

చ. కరములు మోడ్చి తల్లి విను కైకయిఁ దొల్లి కరంబు నెయ్యుఁడై
వరములు రెం డొసంగె జనవల్లభుఁ డాయమ యిప్డు వేఁడె రా
జ్యరమ దొరంగి యే నడవిచక్కటి వర్తిల భూతధాత్రికిన్
దొర యనఁగాఁ బ్రభూతభరతుం భరతు న్నియమించునట్లుగన్. 70

క. వేఁడిన నమ్మాటలు చెవి, చూఁడినయ ట్లయిన నృపుఁడు సుడివడియెడు నా
తేఁ డాడినమాటకు నీ, రేడేఁడులు వనిఁ దిరిగి తిరిగి యే తెంతున్. 71

క. అమ్మా నెమ్మది నించుక, యుమ్మలికము మాని ధైర్య మూఁదు మనుఁడు వా
లమ్ము లగుమ నవ్వాడ్కిం చ, యమ్ములు నాటుటయు వివశ యై యిట్లనియెన్. 72

ఉ. యోగ్యము గాఁగ నీవు మహిమోజ్జ్వలలీలఁ గృతాభిషేకసౌ
భాగ్యము నొందఁగాంచుటకు భాగ్యము గల్గెనటంచు నున్నచో
యోగ్యనుకూలవర్తనకు నోర్చి విశేషసుఖంబు లెల్ల వై
రాగ్యము పెర్మి వీడి నగరం బిటు వెల్వడఁ జూడఁ గల్గెనే. 73

క. సమ్మతిఁ బాప మ్మడిపి క్రమ్ముల లాలించి సత్సరణి మెలఁగిన దో
షమ్మెలుఁగఁ దనుచు నెమ్మది, నమ్మంగారాదు రాజనామమువారిన్. 74

వ. అని పలికి కరంబులు విదుర్చుచు నట్టూర్పు నిగిడించి కైక నుద్దేశించి. 75

కమలవిలసితవృత్తము.

అధిపతి తనవశుఁ డని తగునే ని, న్నధికభయద మగునడవికి నంపం
బ్రథితయశముఁ జెఱుపఁ దలఁచెనే దు,ర్వ్యధివిలసిత మెటు వృథ యగుఁ బుత్త్రీ. 76

సీ. ధర్మనాశముఁ గూర్చిరకర్మం బటంచుఁ గొంకక నెట్లు వరములు గైకొ వేఁడె
నాలిమాటలకు లోనై నీవు కానకుఁ, బోనంగ నెట్లోర్చె భూవిభుండు
అడవికి నిను బంపు టన్యాయ మనియొత్తి, చెప్పంగ లేఁడ వసిష్ఠమౌని
సకలసౌఖ్యముల కాస్పద మైనలక్ష్మి విసర్జింప నీకేల సాహసంబు

గీ. అనుచు వెచ్చనూర్పు హా యని పలవించు, దైవమా యటంచుఁ దల్లడించుఁ
గరముఁ గోపగించుఁ గౌసల్య పుత్త్రవి,యోగశోకమునకు నోర్వలేక. 77

వ. మఱియుం బ్రేమాతిరేకంబునం గుమారుం గనుంగొని. 78

క. రమ్యాత్మ చేరం బోఁడఁగ, నిమ్మౌ నెమ్మోము కైక కిదిద్రోసమగుఁజో
సామ్యా నమ్మఁగ నయ్యెడఁ, బొమ్మనియెనె నిన్ను భూవిభుండు కుమారా. 79

ఉ. హారము లాత్రి కందు భవదంగము లిప్పుడు నిద్ర లేక నా
హారము మాని కాననవిహార మొనర్చిన నెట్టులోర్చు నా
హా రమణీమణీగణమహారమణీయవిలాస కైర్యసం
హారముఁ గోరి పోయెద వహర్పతితేజుఁడ వేమిసేయుదున్. 80

వ. అని ప్రలాపించుచు. 81

క. మ్రొక్కిన లక్ష్మణుఁ గనుఁగొని, యక్కునఁ గదియించి తమ్ముఁ డాయదవులయం
దొక్కరుఁడు మెలఁగలేఁ డని, నిక్కము మాయన్నతోఁడ నీవు నరిగెదే. 82

క. లక్ష్మివంతుఁడు రాముఁడు, లక్ష్మిం బెడఁబాసి కానలకు నేగడువో
సూక్ష్మమతి నీవు నేగుట, లక్ష్మణ యిది భ్రాతృవత్సలత్వము గాదే. 83

చ. అనునెడ సీత మ్రొక్కి వినయంబు నయంబు భయంబు మీఱ నే
నును బతితోడ నేగెద ననుజ్ఞ యొసంగు మటంచు వేఁడ నీ
జనకుఁడు గూఁతు రామునకు సమ్మతిఁ బెండిలిఁ జేసినాఁడ నే
నని ముదమందు మీరు మునుపై యిటుఁబోవు టెఱుంగఁజేకదా. 84

ఉ. వహ్నిశిఖాసదృక్ప్రథుగభస్తిచయాన్వితుఁడై నిదాఘమ
ధ్యాహ్నములం బ్రతాపము సహార్పతి చూపఁగఁ జక్రవర్తినీ
చిహ్నము లింత లేక దృఢఁ జేడ్పడి కంటకచక్రవర్తినీ
చిహ్నిత మైనమేనుఁ గృశించెదె నీపతి నిన్నుఁ జూడఁగన్. 85

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులం దల్లడించుకౌసల్యం గనుంగొని యుచితవచనంబుల మనస్తాపోపశమనంబు గావించి. 86

క. తల్లడ మేల విధికృతికిఁ, దల్లిలలిఁ జిత్రములు ముదంబులు ననుచుం
దల్లి నిటు వీడుకొని పిన్నతల్లిం గులకామినీమతల్లిం గనియెన్. 87

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రియానుజప్రియాసహితుఁడై చని కాంచి నమస్కరించి రాజాజ్ఞ యొడంగించి కరకమలంబులు ముకుళించి వెండియు. 88

ఉ. మ్రొక్కినరామచంద్రుఁ గని మోదము దక్కి సుమిత్రపుత్రి నీ
విక్కడఁ బాసి కారడవి కేగిన మాఁగినమూర్ఛఁ దల్లి నీ
దిక్కున నైనశోకమునఁ దీనత నొంది కృశింపకున్నె యే
దిక్కును లేక దానపరదిగ్విదితేందుసమంచితాననా. 89

వ. అని మఱియును. 90

సీ. కువలయంబున శాత్రిఁ గూర్చుచు నిను విరోధునిఁగ భావింప రాజునకుఁ దగునె
యాడుమాటలఁ గంప మందె మహీభృద్వర్యుఁ డిలఁ గడుచుల్కఁదనము దగునె
ప్రజలలో నగ్రసంభవు ముఖ్యునిఁగ నెఱుంగకయున్న దాతకుఁ గలదె కీర్తి
దానవారుల మించు దానకళాత్మకత్వము వహించుట సార్వభౌమునకును
గీ. దగునె యీదుర్విచారంబుఁ దలఁగఁ జేని, యీసుమంత్రు సుమంత్రుఁ డనఁగఁ దగునె
యీవు గుణరహితునియట్లు నీసుమాలి, యీకరణి నిల్లువెడలుట నీకుఁ దగునె. 91
వ. అనిపలికి యనంతరంబున లక్ష్మణుం గనుంగొని గాఢాలింగనపూర్వకంబుగా నాశీర్వదించుచు. 92

క. జనకసుత న్ననుఁగా మీ, జనకునిగా రామభద్రు సాకేతముగా
వనమునుఁ దలంపు మేగుము, మనమున నొకసంశయంబు మానుము పుత్రా! 93
శా. క్షుద్రాభీలమృగారవాన్వితము రక్షోభీకృతం బాకుభు
క్షుద్రాకీర్ణముఁ జీర్ణపర్ణబలిభుక్పూర్ణం బరణ్యంబున
న్నిద్రాహారవిసర్జితుండ వగుచు న్నీ వెల్లపొద్దు న్మహో
న్నిద్రారాభవతత్పరుండ వగుమీ నీయన్న హర్షింపఁగన్. 94
వ అని బోధించి కోడలిం గుసుమకోమలిం గనుంగొని. 95
క. దానవసంకులములు గజ, దానవమధుపంకిలములు దద్దహనము లం
ద్యానవనంబుల నులికెదు, దాన వెటుల సంచరించుదానవు సాధ్వీ. 96
క. విను మొకితతి వసుహీనతఁ, గనఁబడినను గువలయంబుఁ గారించువిక
ర్తనుఁడై తాపము నొందించినదైవము గాఁగ నిను భజింపఁగవలయున్. 97
వ. అని యుపదేశించి కాననగమనోచ్చణు లగుసీతారామలక్ష్మణులం గనుంగొని. 98
క. ఇం పగు రాజ్యసుఖంబులు, సంపదలును విడిచి యడవిఁ జని యం దిపుడు
ద్దుంపలుఁ గాయలు నాకులుఁ, దెంపితినుం డనుచు నొసఁగిరి న్నెల వకటా. 99
వ. ఇట్లు సెలవొసంగి తెచ్చనూర్చుజనయిత్రి సుమిత్రపీడ్కొని చిత్రచరిత్ర యగుధాత్రీ
పుత్రియుం సౌమిత్రియుం దోడగా నమిత్రగోత్రలతాలవిత్రుండును, మిత్రగోత్రపవి
త్రుండును, గోత్రామరసుత్రామాద్యమరసంస్తోత్రపాత్రుండును నగు దశరథు నగ్ర
పుత్రుండు సుమంత్రసారథికం బగురథం బధిష్ఠించి పత్రాసంబుగ నరణ్యయాత్ర
గావింప నుద్యోగించు నవసరమ్మున నుపమ్మునఁ గల సమస్తజనమ్ములు గొట్టన
నొక్కవెట్ట నతనిం జుట్టుముట్టి పెట్టినసొమ్ములుం గట్టినపుట్టమ్ములు నెఱుంగక
బిట్టుమూర్ఛిల్లుచు, హాహా యింతవుట్టునే యనువారును, దైవ రట్టడి కట్టాడిఁ గట్టునే
యనువారును, రాజున కించుకయేని నక్కటికంబు వలదే యనువారును, నింతవింత

గలదే యనువారును, రాముం డింతసాహసుం డగునే యనువారును, వారింపక గురుం డుపేక్షింపఁ దగునే యనువారును, మోమోడకువాఁడు గాఁడు లక్ష్మణుఁ డిట్లు పోవచ్చునే యనువారును, భరతుం డెఱుంగఁ డెఱింగిన నింత రానిచ్చునే యనువారును, దైవంబుగూడి తెర వెఱుంగని యడవుల నిడుమలంబడుట యెంతయు మోసం బనువారును, మహానుభావుం డితనికి వనవాసం బనాయాసం బనువారును, జానకీసాధుచరితం బింతయొప్పునే యనువారును, దైవకృతంబు దప్పునే యనువారును, వీరలం గనుంగొన్నం బగవారికైన వగలు మిగులదున్నే యనువారును, సుమంత్రుం డీమర్మంత్రంబు వారింపమి చన్నే యనువారును, దెలియ దీతనియభిప్రాయం బనువారును, యశంబు శాశ్వతంబు ప్రాణంబు తృణప్రాయం బనువారును, ధరణిం బడి పొరలువారును, ధరణీశ్వరుం గెరలువారును నై యేము నీతోడివార మిదె నిన్నుంగూడ నేతెంతుము గా కిప్పురంబున నుండ నేర్తుమే యని యందఱు నేక నిశ్చయంబున దాశరథి వెంబడించి రయ్యవసరంబున. 100

చ. దశదిశలన్ యశంబు విశదం బయి పర్వ వనంబునం జతు
ర్దశసమముల్ వసింపఁ బ్రియదారసహోదరసంయుతుండు గా
దశరథసూనుఁ డెంతయు ముదంబు ఘటిల్లఁగఁ బోయె నెల్ల దు
ర్దశదురటిల్ల నిట్లు పురరాజము ఖిన్న నిర్గమించుచున్. 101

వ. దశరథుం డధర్మనిర్భీకం బైకం గనుంగొని. 102

ఉ. పాపము గట్టికొంటివి నృపాలశిఖామణి రాము నిక్కడం
బాపఁగ నావచేసితివి భాగ్యవి మృగ్యవు నీవు నాకు నీ
పాపఁడు గాఁడె యాశుఁడు కృపాపరతంత్రుఁడు భక్తియుక్తుఁడుం
బాపవిదూరుఁ డింక నగపాటు శరంబు భరంబు మానినీ. 103

క. సమచిరపుత్రుల్యు రాము వ్యసనమునకు నిచ్చితివి యాడినము మొదలుఁగ మో
సముఁ జేసిన నీదునివాసము చెంతకు రాను నే ననముచిరచరితా. 104

మ. అని శిగ్గేనాము సగ్గిలగ్న మగుగేహంబు న్విసర్జించుభీ
రునిచందంబునఁ బాసి హా సుత మహాక్రోశంబునం జేసి శా
వనివాసంబుగఁ జేసి నష్టధికచింతాసాగరాంతర్నిమ
గ్నునిఁ గాఁ జేసితె నీసిరేద్ధశోకముం గుప్పించితే దిక్కులన్. 105

వ. అని మఱియు ననేకంబు లగువిధంబులం బలవించు. 106

ఉ. దశరథుఁ డప్డు రాముని రథస్థునిఁ గన్గొని పుత్ర కామినీ
శశుఁ డితఁ డెంచు నన్న నలువఁదగునైనను ప్రాణధారణా

వశలఁ గృశించుతండ్రిఁ బితృరత్నల కానఁగ రాఁగదయ్యె యా
ర్యా శమదమాదిసద్గుణగరిష్ఠత నీసరిగారు మానులున్. 107

కం. భీకర మమితవినష్టప్రాకటము గరీంద్రహస్తశీకర మురుద
ర్వీకరము గానవము ప్రాత్రికరము మృగాకరము భరము చరియింపన్. 108

వ. మఱియును. 109

లయగ్రాహి.

ఘూకము సముచ్ఛ్రితమధూకము భయాకరశమీకము మహాద్రుమదనేకము జలన్ని
ర్మోకము సమావృతవనాకము ప్రభూతరుతకాకము ద్విపివ్రజసమీకము గరీంద్రో
ద్రేకము మహాద్విపదనీకము భుజంగయుతలోకముఁ ప్రచంక్రమణకోకము విరక్త్యా
లోకము రుకాననము నోకముగఁ జేసి యిటు శోకముల ముంచి జనలోకము గృశింపన్.

సీ. కటకటా కంటకోత్కటకుటోత్కరములు, పాదలు మవ్వంపుఁబూఁబోదలె నీకు
నుష్ణకరోష్ణకరోచ్ఛాదితాశ్మము, లబ్జమైన పలుపులే పట్టె నీకు
ననవొంద మంగళహారతు లొసఁగెడు, గోతులే కోఁతులు గుత్తె నీకు
దుష్టచేష్టప్రతిక్రియాశరుల కోడిఁగములు నిద్దపుటానిగములె నీకుఁ

గీ. బాయుఁడు తోలంగుఁ డని బగాబయలు సేయు, బంట్లై కసుదుండగ పుట్టెల్లుబంట్లు నీకు
దంబుమీఱిన మణిఖచితంబు లైన, గృహములే నిఁడితపుగొండగుహలు నీకు. 111

కం. వినుతగుణ నీకుఁ దశవే, శ్మనివాసముఁ గూర్చెఁ గడు ననాథ్యము గలతే
వినుశర్కర మెసఁగిననోటను చేదు భుజింపఁజేయు టక్కట! విధికిన్. 112

సీ. ఘనశివాలాపము ల్విని సంతసిలు నీవు, ఘనశివాలాపము ల్వినియె దింక
మావుల నెక్కి క్రుమ్మరు నీవు పండ్లకై, మావుల నెక్కి క్రుమ్మరెదు వింక
గోపురంబులనీడఁ గూడియుండెడి నీవు, గోపురంబులనీడఁ గూడె దింక
స్వర్ణోటజంబులఁ జరియింపఁదగు నీవు, పర్ణోటజముల పాల్పడియె దింక

గీ. నాకుల మొకించుకయు లేక నాకుమారు, కలిమి సేవింపఁ బెంపు వహించు నీవు
నాకు లొగిరాల భరదప్ప నాకువార, మలమికొనఁ గంపము వహింతు వనఘ యింక

ఉ. నీముఖచంద్రమండలవినిర్గతసుస్మితకాముదీ వి
స్తోమము నీవృధాక్షిపరిశుద్ధతయున్ భవదంగకస్ఫుర
చ్ఛామలరుం ద్వదీయజలజాతవిలోచనసౌష్ఠవంబు శ్రీ
రామ గుణంబు గొన్న మునిరాజియు మోహము నొందకుండునే. 114

కం. వాత్సల్యమహిత నిను సాంవత్సరికులు దొల్లి చక్రవర్తి వగుదువటం
చత్సమునివై చతుర్దశవత్సరములు నడవిఁ దిరుగవలసెను నీకున్. 115

క. అన్న సుమిత్రాసుత మా,యన్న ధరిత్రీసుతాసహాయత వనమం
దున్నయపు డేమఱక కొలు,వన్నీ కరిగెదవు ధైర్యవంతుఁడ వగుటన్. 116

వ. అనపలికి కౌఁగిలిం జేర్కొని. 117

క. రాలచ్చి విడచి యేడుకు,తాలవశీయుండు గ్రాల తాలమునిప్పు
డ్రాలను విహరింపను జవ,రాలా నీ వేమి పేదగాలవె చెప్పుమా. 118

వ. అని మఱియుం బరిభ్రమితాంతరంగుం డగుచమ్మహీకాంతుండు. 119

ఉ. వేగము గాఁగ నేగురఘువీరుని రే రగపాటు లేమిఁ జిం
తాగితాంతరంగుఁడై దశరథ కేతనవీథిఁ గాంచుఁ ద
ద్రచ్చి గనరాని చేవను జెంది తదుద్ధతధూళిఁ గన్గొను
ద్రాగముమీఁదఁ దద్రథపరాగము గానక వంతఁ జెద్పడున్. 120

గీ. మఱియుఁ జెక్కుగుగరుల నమ్మనుజనాథుఁ, డగ్రభార్యావరసతీసహాయుఁ డగుచుఁ
జిత్తమున నుత్తలము గదుఁ గ్రొత్తసేయ, నుల్ల ముడుకఁ బ్రలాపించుచుండునంత.

మ. ఈమకుం జేత్రికిఁ జాయలార వనవాసోద్యోగమంచుం గడు
స్సాదువ వాక్యక వైఁబడింపఁగ సుమంత్రుం డెంతయు న్వంతఁ జెం
పడరం జయ్యనఁ దేర డోల రఘువంశ్యస్వామి శ్రీరాముఁ డ
ప్పు డరణ్యంబున కేగ సానుజుఁడు భూపుత్రీసమేతంబుగన్. 122

చ. చనచనఁ జోగభంబు వెదచల్లఁగఁ జల్లనిగాలి తెమ్మెరల్
రొక్కఁ గొనలేనివాగ్నమునకు న్నిలయం బగుదాని మీనహా
కనిబిడపుండరీకజలకాకబలాకసమీకచంచరీ
కనినదకోకకోకనదకమ్రతరంగం బగుదాని నెంతయున్. 123

ఉ. పావనచారుజీవనశుభం బగుదాని సమస్తజంతుసం
జీవన మైనదాని మునిసేవిత మైనతటంబుదాని రా
జీవనటన్మధువ్రతవిశేషరుతాకలితోల్లసద్ద్రుమీ
ఠీవృత మైనదాని సురసీమణి నత్తమసాతరంగిణిన్. 124

వ. కనుంగొని తత్తీరలతాకుంజపుంజంబు లరసి జనకుం జూపుచు రాముండు వెండియు.

సీ. అవలోకనము సేయు కువలయానందంబు, లీవనతమసానదీవనములు
చూడు ప్రవాళసంశోభితంబులు దగు, నీవనతమసానదీవనములు
గనుఁగొను మెంతయుఁ గమలావనోక్షము, లీవనతమసానదీవనములు
నుదతి వీక్షింపుము సుస్వాదుఫలదంబు, లీవనతమసానదీవనములు

గీ. కుసుమమృదుగాత్రి విపులసారసహితములు, తెలియ మీవనతమసానదీవనమ్ము
లనుచుఁ గాంతకుఁ దెల్పుచు నచట విశ్రమించెఁ బౌరసుమంత్రసౌమిత్రు లలర.

వ. అంత.

ఆ. కాంతతోడ భయదకాంతారమున నిశా,న్వయుఁడు తిరుగఁ జూడ వచ్చునెట్టు
లని యక్కృత్యుఁ డయ్యె నవఁ గ్రుంకెఁ బద్మినీ,కాంతుఁ డంశుమాలి కాంతిమాలి.

క. అట్టియెడఁ దమమనంబుల, ముట్టినశోకాంధకారమునకు మెఱుంగు
ల్వెట్టి రవ మడఁగఁ జీఁకటి,చెట్టులక్రియఁ దోఁచెఁ దరువిశేషములెల్లన్. 129

వ. ఇట్లు నిశాసమయం బగుటయుం గృత్యంబులు దీర్చి తత్తరంగిణీపయఃపానంబునం బరమానందంబు నొందుచు లక్ష్మణసంకల్పితం బగుపర్ణపర్యంకంబున రాముండు ప్రియాసహితుండై సుఖనిద్రితుం డయ్యె సుమంత్రుండును దక్కిన పౌరలోకంబును దృణపాషాణపర్ణనిజబాహుదండంబులు శయనోపధానంబులుగా శయనించియున్నంత నంతరాత్రంబున నరేంద్రుండు మేల్కని సీతాలక్ష్మణసుమంత్రులం బ్రబోధించి వారలతో రహస్యవచనంబుల నిట్లనియె. 130

చ. మనము సమస్తపౌరజనమాన్యుల మై యడవి న్వసించిన
న్మనమున నొందు గాఁగ ననుమానము నొందెదుఁ దైక గాన ని
వ్వనమున వీరి డించి వెనువంచన నేఁగుద మొండుచోటు కీ
జనులు నయోధ్య కేఁగుదురు సత్వరులై మనచొప్పెఱుంగమిన్. 131

వ. అని తనమనోనిశ్చయంబు వారల కెఱింగించి యప్పుడు. 132

క. రథ్యాదూరులు పౌరులు, గాఢతరసుషుప్తి నున్నకాలమున రథా
రూఢుం డయి రాఘవుండు ని,గూఢస్థితి నేఁగ నంతఁ గొంతత్రిలోకన్. 133

చ. తొగరగుతేఁడు దమ్ములకుఁ దోడు నివంబులఁ దోలువాఁడుఁ గెం
దొగలకు సూడు చక్కవలదోయికి సెంతయయింతసెయ్యపుం
బగ లొనరించువాఁడు గడుఁ బచ్చనితేజులవాఁడు వేడుకం
బగ లొనరించువాఁడుఁ గనుపట్టెను తూరుపుమెట్టపట్టునన్. 134

చ. పురజను లంత మేలుకని భూతనయాపతి లక్ష్మణాగ్రజుం
డరిదములో సుమంత్రయుతుఁడై తము వంచనఁ బాసిపోవుటం
బురపురఁ బొక్కి పంక్తిరథపుత్రుఁ డయోధ్యకుఁ బోయెనంచు వేఁ
బురమున కేఁగుదెంచిరి ప్రభూతఘనార్తరవంబు లిచ్చుచున్. 135

క. విపరీతస్థితి మెలఁగక, నపగతరోషుఁ డయి ప్రజల నందఱఁ బ్రజలం
గృపఁ బ్రోచినక్రియఁ గాచిన,నృపతిం బాయంగనేర్తు రెట్లు జనంబుల్. 136

ఆ. ఇట్లు వచ్చి మిహిరహీనాంబరమువోలె, రామరహిత మగుపురంబు సొచ్చి
యేమిసేయువా రింక నెవ్వరు మనకని, క్రాలుచు వగచుచుండి రంత నచట. 137

మ. నిజమాయాపిహితాంతరంగు లగుచు న్నిద్రాసమాసక్తిఁ బౌ
రజనంబు ల్శయనించియున్న తఱి శ్రీరాముండు గోత్రాసుతా
నుజసంయుక్తముగా రథస్థుఁ డయి మాన్యుం డాసుమంత్రుండు వా
యుజవస్ఫూర్తి హయంబులం దఱుమ నయ్యుగ్రాటవిం బోవుచున్ 138

ఉ. అంతట నంశుమంతుఁ డుదయంబున సంతమసం బదృశ్యమై
సంతస మావహింప నృపచంద్రుఁడు రాముఁడు చారుసౌరభా
త్యంతలతాంతకాంతగహనాంతరఝంకరితాళిపాళికా
క్రాంతసరస్సరోజనికరంబులు చూచుచు నేగి ముందటన్. 139

మ. అవలోకంబులకుం బ్రియం బెసఁగు గోష్ఠాభీరపల్లీస్ఫుర
స్సదవల్లీగిరిపక్కణంబులు నరణ్యంబు ల్గనుంగొంచు సీ
త విలోకింపుము నీవటంచు విలసత్కుంజాతసంజాతమో
దవతి న్వేదవతిం గనుంగొనియె నుత్కంఠం బఱంతంబుగన్. 140

క. కని తత్సరిత్తటి సత్తీరనిరూఢలతాలతాంతరమణీయతను
న్మనమునఁ బొంగుచు నటఁ గడచని సరయూవు దాఁటి రామచంద్రుం డవలన్.

వ. అభంగరంగత్తరంగాధారం బగుగంగాతీరంబున విఖండితమృష్టమృగాస్పృక్కణం
బగు నొక్కపక్కణంబు గనుంగొని తత్సమీపంబునకుం జని. 142

క. బహునియమాయాసవహు, న్మృదుహృద్గతముదశ్రుముక్తానివహుం
గుహుఁ గని రచ్చోచ్చక్రమ,గుహు సద్గుణగణగుహు రఘుప్రవరు లాగిన్. 143

వ. ఇట్లు కనుంగొని యయ్యవసరంబున. 144

చ. రభసముతో నిషాదపతి రాము నెదుర్కొని సద్వినీతిభ
క్తిభరితమానసుం డగుచు దివ్యనిమాటల నాదరించి త్వ
చ్ఛుభతరదర్శనంబున విశుద్ధమనస్కుఁడ నైతి నంచు నీ
తభయుఁడు డెసంగ నర్ఘ్యసహితం బగుపాద్య మొసంగి వేడుకన్. 145

క. నీపదశౌచజలమునను, నాపదలం బాపుహరజటాంతరపదసం
దీపితవరసరి యైనను,రాపగకును వేఱు గలదె యని లజ్జలమున్. 146

వ. తీరంబునం జల్లికొని వెండియు. 147

చ. గుహుఁడు నమస్కరించి నృపకుంజర కుంజరకుంజరవ్య మీ
గహనమునం బ్రియానుజులఁ గైకొని యిట్లు చరింపఁగా మహా

మహాత్ముఁడవు నీకుఁ జన్నె గుణమంతయు నాపుకు వానికి బ్రహ్మా
ద్యుహుఁడు నిజప్రవృత్తి విదితంబుగఁ దెల్పి సంతసించె ముదమున్. 148

తే. రామచంద్రుని కాఁడా రాత్రి మధుర, వివిధ ఫలమూలఫలముల విందొనర్చి
భరతమూర్ధరుఁ డగుమ సోదరుఁడు గొలువ, నధికకృప సీతతో నట నధివసించి 149

క. గుహుఁడును సుమంత్రుఁడును దను, బహువిధములఁ గొలువఁ బర్ణపర్యంకమున
బ్రహ్మి నిదుర జెందె రాముఁడు, మిహిరోదయమున నున్న మేల్కాని సరగన్. 150

వ. సముచితసమయవిహితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి నిజసేవాపరతంత్రుఁ సుమంత్రుం గనుంగొని.

క. సముచితము గాదు రథయానము మాకిటమీఁదఁ గావున సకల సాకే
తమునకుఁ గొని చనుమీ యరదము నీ తడవు యేల నతండు ద ప్తహృదయుఁడై.

చ. అటువిని మిన్నుముట్టి ఘరి కారడి సూర్యరథంబుతోడ నే
నెటువలెఁ బోవువాఁడ సుతు తే కని పత్త్రిరథుండు సాకరో
త్కటహృదయంబుతో నడుగఁగ దల్పతి కేమని తెల్పువాఁడ నీ
కిటుగలెనాడె ధర్మమగునే విడనాడకు మింద యూండెదన్. 153

చ. అనపుడు రాఘవుండు భరతాగ్రజుకుండు సతీసహోదరు
లైనఁ గొలువంగ నెంతయు ముదంబున నిప్పుడు బోలెఁ గానసం
బున నొకయింతవింత యును బొందని డెందముతోడ నున్న వాఁ
డని వినిపించి మజ్జనకునార్తి హరింపఁగ నీవు పోవవా. 154

గీ. అనిన నేమియు ననుటకు నగపడేమి, నామనుమంత్రుఁడు శ్రీరాము నపుడు వీడు
కొని యయోధ్యకు నేగ నెన్నేనిచింత, రథములోడ విపలమనోరథములోడ.

వ. తదనంతరంబున. 156

మ. విలసద్వేషులు వీతదోషులు జగద్విద్వేషవిద్వేషు ల
జ్వలసంతోషవిశేషభూషితమనీషాశ్లేషు లానందభా
షులు నిర్దోషులు ముఖ్యసత్త్వగుణమంజూషు ల్జిగీషు ల్విహా
షులు సత్పోషులు రామలక్ష్మణులు సంస్తుత్యాభిలాషు ల్గదన్. 157

వ. చని చని 158

మ. ఘనసౌగంధికగంధవాహచలితక్ష్మాభృల్లతావాలము
న్వనితాభంగతరంగశీకరసమావిర్భూతశైత్యోల్లస
న్మునిసంకల్పితపర్ణవేశ్మసవిధామోదైణశార్దూలముం
గని రుత్సాహవిశాలము న్మహితగంగాప్రాదినీకూలమున్. 159

క. కని జనకసుతాయుతుఁ డై, చని మధుకరమధురనినదసంభృతవికచా
బ్జానన్యరాళికిసలయ,వనమయమధూతపరిధాన యై తగు దానిన్. 150

క. ఖ్యాత మగు దాని గంగా,ఖ్యాతం బగు దానిఁ గుముదకువలయమలాసం
ఖ్యాత మగు దాని జనసం,ఖ్యాతతతీకలజలఁపి) యం బగు దానిన్. 151

సీ. కలఁ బినయంతమాత్రన జగజ్జనముల, కానందసంధాయి యైన దాని
బ్రహ్మహత్యాదిపాపంబులనైన భస్మంబు గావించెడు మహిమ దాని
హరుజటాస్థలినుండి యవతరించిన దాని, రమణీయ బహుళతీర్థముల దాని
సగరవంశజులఁ బుణ్యగతి కన్పిన దానిఁ, బరమపవిత్ర నాఁ బరఁగు దాని

గీ. పర్వతోద్ధవ యను పేరు నిజంబు గాఁగ, నలినకులసమావృతము లగునంబుజంబు
లలలలర సుగుణసడి మించు నలిగములుఁ, గొప్పగుశిరోమగు జాహ్నవి గొనరఁ గాంచి.

వ. తక్సలిధవిధనిశేషంబులకు సంతోషంబు నొందుచున్న యవసరంబున రాముం
గనుంగొని లక్ష్మణుండు. 153

క. గంగాసరసి నిరంగని, యంగజశరకుముదఖంగ యై సుడినడఁ జ
ల్లంగడిగిరి కిరణతై, భృంగీకాంతలు పరాగ రేణువు లనిశమ్. 154

క. నిజభాగంబున నంఁగి మ,నుజనాథుండ డిపుడు లక్ష్మణున కిట్లనియెం
బ్రిజగత్పావని యీగం, గజఁగుల కెంత నిలువఁ గొలఁగాదు సుమీ. 155

వ. అని మతియు ననేకవిధంబుల నన్నదీమచర్యలఁ జర్చింపుచుం జనకసుతాలక్ష్మణ
సహితుం డై రఘునాథుండు గుహుండు నావనుంచుగా నోడ యెక్కి సికగుద్ద
రుత్పంభనంబు గాఁచి బంధురకమలకరవసుగంధం బాస్వాదించి యుంకతరంగఘట్టన
నించుక పొదవి శీతలశీకరంబుల యొత్తఁగొని మందమందగమనంబున నెదురొక్క
సు మరల్కోన్నతనంబున నర్తనంబు నొందుచుం దనః నూతనతనూవిలసనంబు
నిజాంతరస్ఫురదాక్షిణ్యకోకనదీక్షణంబుల సరిపొందియుం దనివినక తమ వెల్ల నము
నంబులు గావించికొన్న వమువునం గంగంగండకంబుపిండులమండిత యగు భాగీరథి
నుత్తరించి పంచుటాకులను కోకలఁ దతిని కేకికేకారవవ్యాజంబునం బిల్చుచున్న
యన్నలియొద్దునం దరణిడిగి కొమ్మలను కొమ్మలు ముమ్మరమ్మునం గ్రుమ్మరించు
సుమమ్ములను నాచారలాజమ్ములకు సమ్మతించుచు గుహునిం బహుమానపూర్వకం
బుగా వీడుకొని ఛాయామూలంబులునఁ బుచ్ఛకలాటుకంబులునుం బత్రపత్త్రంబు
లును ముఖకోరకంబులునుం గలిగి జంగమకింశుకంబు లనం గగనంబునం బాయకై
పొఱుకుకనికరంబుల నాలోకించుచు వికీర్ణజీర్ణపర్ణంబుల నించుకించుక గనుపించు
పాషాణంబులకును మలకలు పెట్టుకొని నిదురించు కొండచిలువలకును విభేదంబు

పరిశోధించుచు కుసుమితానేకాశోకానోకహషండంబు దవదహనసమావృతస్థలంబు గా
శంకించుచు మొట్టమొదలులం బుట్టలు దిట్టలుగ దొట్టివం బట్టుపుట్టంబులు చుట్టు
గట్టికొన్నట్టు గన్పట్టు ఁటఁ జెట్టులలిట్టలకడ నిలువక దుస్తరంబు లగుకంటకప్రస్త
రంబులవలనను ఛాయసౌభలతాంతలతావితావితానంబులవలనను భయంకర పుండ
రీక భల్లూక సమీకంబులవలనను సారకృష్ణసారశోరవాంభసలసలవిసంబులవల
నను మనోభిరామమధిమంబగుగహనకదధ్వగమనపరిశ్రాంత యగునిజకాంత నుద్దే
శించి లక్ష్మణుం గనుంగొని. 166

చ. అడవి భయంకరోరగసమావృత మెంతయు సంకటంబు న
య్యెడ విహరింపఁజాలవు చుమీ వలదంచుఁ గడు న్వచించునా
నుడి విన కిందు వచ్చి యతన శ్రమపాల్పడి కంది కుంది వె
న్నడిపిథి యేఁచ నీరికయునం దల మే దలఁగందలంపఁగన్. 167

క. నడికెకుఁ జిత్తములో నెన్నఁ డెఱుంగనియట్టి యడవినడుమం ద్వరతో
నడుచంజాలదు జానకి, నడు మల్లపు గచభరం బనల్పం బగుటన్. 168

క. ఫుల్లాబ్జనేత్రపదముల, నల్లికొనినతీవ లొప్పె నతివమృదుతనూ
వల్లికి నోడి కడుం బ్రణ, మిల్లి పదద్వయముపట్టి మిడికెకు కరణిన్. 169

వ. అని పలుకు మతియు నమ్మహారణ్యమార్గంబునం జనునవసరంబున. 170

సీ. క్రోడవిదారితక్షోణితలములఁ గనుఁగొన్న నిషాదులు దున్నిరనుచు
శల్యకప్రఖనితస్థలములు గనుఁగొన్న, మునులు దుంపలు ద్రవ్వికొనిరటంచు
ద్విరదనిపాతితోర్వీజము ల్గనుఁగొన్న, నురుఫలభారత నొరగెననుచుఁ
బొదలనిద్రించుబెబ్బులులశరీరంబు, లరసిన బర్హిబర్హంబులనుచుఁ

గీ. గలభములఁ గన్నఁ బెనుగండశిలలటంచు, గుహలు గనుఁగొనఁ దపసులగృహములనుచు
నెఱుఁగకుండఁ వచించుఁ దా నెఱిఁగెనేని, సీత భయమంను ననియొ సుచింతకతన.

వ. తదనంతరంబున నయ్యన్నదమ్ములు. 172

క. ఘనకలుషపిశాచసువ్యగ్రవము సుదర్శన మనం బ్రశస్తమగు సుద
ర్శనతీర్థముఁ గని యచ్చట, ననఘులు నివసన మొనర్చి రారేయిఁ దగన్. 173

వ. మఱునాఁ డరుణోదయంబునం గృతకాల్యకరణీయులై సీతాసమేతంబుగా వత్స్య
సహోయకూరులు ధనుర్బాణంబులు సహాయంబులుగా నాఁడు మూఁడుయోజనంబు
లరిగి. 174

క. పటువిమవస్థఁ భయదా, నటను ఖపురసాలతాలవటుమకుతయుసుం
కటుమగు నటవిం జని యట, త్కుటము నల ప్రయాగవటముఁ గని దాశరథుల్. 175

ఉ. భూజనవంద్యుఁ దాపసవిభుం జతురాననసన్నిభుం భర
ద్వాజుని సంశ్రితాంగిజనవిశ్రుతకల్పమహీజు నిందిత
వ్యాజుని ధిక్కృతేంద్రియమహారిసమాజుని భాస్కరోల్లస
త్తేజునిఁ గాంచి చేరఁ జనుదెంచి నుతించి నమస్కరించినన్. 176

శా. వారిన్ సాదరబుద్ధిమై నతఁడు భరద్వాజుండు మన్నించి త
ద్ఘోరారణ్యపటుప్రవర్తనకు హేతుత్వంబు నిత్యాత్మబో
ధారమ్యుండు దనంతటం గని సమాధానార్ఘ్యపాద్యాదిస
త్కారంబు లుపచరించి మూలఫలశాకంబుల్ సమర్పించుడున్. 177

క. అవియన్నియు నవితాన్వయు, లవిరళసంతోషు లగుచు నందికొని మనో
జ్ఞవచోరచనలఁ గను నవ్యయవనీసుతవర్యుఁ బొగడి యమ్మాత్మప్రతతిన్. 178

క. తలగడలు గాఁగఁ దమకరతలములు గావించి యొండుతలపు లుడిగి పెం
దలముగు దలకృతశేషస్యశలముల నిదురించి రొక్కతలమున వొగడన్. 179

వ. అంత. 180

క. మిహిరానికాయ నుడుపుచు, మిహిరోదయ ముదయశిఖరి మెఱయఁగ మునిస్వా
మిహితాదేశంబున నమ్మహితాత్ములు నరిగి యరిగి మార్గములోనన్. 181

చ. కని రలచిత్రకూటము నగాధరఘోభయపార్శ్వరోధరా
ఘనిబిడవల్లరీపటునటన్మధులిణ్మృదుగానభాసమా
నవనలతావితాన లలనాకృతిచాయతరోపగూహనో
జ్జ్వసితనిరంతరప్రమదసద్విటసవ్రజచిత్రకూటమున్. 182

గీ. కాంచి యట పర్ణశాల నిర్మించి చిత్రకూటకూటమహోత్కటపటునికటగు
హాగ్రహాపహారకిన్నరీహారితరసు, గానని స్వానసమ్యగాకర్ణు లగుచు. 183

చ. కలసినకందమూలరసకాఫలప్రసవరసత్ప్రవాళము
ల్పొలుపుగ సంగ్రహించి మహిపుత్రి కొసంగుచు దుష్టదంష్ట్రిలం
బులులను దుర్వృకంబులను బొబ్బమెకంబులఁ బింగదృష్టులం
బులఁగులఁ దోలుచు న్ముదముఁ బొందుచు నందు వసించియున్నెడన్. 184

క. రహితనయుఁ డొక్కదనుజుఁడు, మహితనయానయముఁ గాంచి మోకలివపువు
న్వహియించి నిజనిశాతనఖహతిఁ గుచాంతరముఁ జీరెఁ గాముకవృత్తిన్. 185

గీ. జీవితేశ్వరి నటు చిరిజేసి నేయు, చండకఁబులు రావవిభుఁడు చూచి
కనలి యస్త్రంబుఁ జేసి యొయిషీకంబు వైవ, నది భయంకరతరశర మగుచు నిగిడె. 186

శా. మింటన్ మండుచు విస్ఫులింగములు వోడ్కం దిక్కులంబంబు తె
స్సొంటం గాంటు శరణ్యశూన్య మగుచు న్విభ్రాంతవ్యగ్రింధ రై
మింటం బర్వులువాఱుమం గహనవల్మీకంబులం డాగుచు
న్నంటం జేరుచు నొచ్చె నిట్లు క్రకచగ్రమ్మం గాకి యేకాకి యై. 187

క. దిక్కులు పదియును బ్రుమ్మరి, దిక్కెవ్వరు లేక రామదేవుని పదము
ల్దిక్కనుచుఁ దలఁచి యాతఁ, డెక్కుడుకుం బరుచు నేకదృష్టి మరలుచున్. 188

క. ప్రేమను నిట్లు లలంచిన, వాయసముం గాంచి దీనవరదుఁడు రాముం
డాయెడఁ ద్వన్న యనము మృత్యాయకమున కొసఁగు మిది ప్రశాంత మగునన్.

సీ. నెమ్మనమ్మున హాస్యమ్ము గ్రమ్మికొన ఘనమ్ముగానమ్మునకు నయనమ్ము సంగి
యాత్యరిష్టంబు నొందుచు వరిగెనయ్యరిష్ట మప్పుడరిష్టంబు రిష్టముగను 190

వ. తదనంతరంబున. 191

క. చతుర్కృవకారుణమా,గృతుహానవిపత్కుయుతకుగత్శోగణాచు
గృప్తతశరవృతుబుతుత,రతుతుభిత మగునయ్యరణ్యతశోణిన్. 192

వ. సీతారామలక్ష్మణులు నివసించి రంత నక్కడ. 193

ఉ. దైన్యరసాశ్రయాననుఁ డధైర్యుఁడు నైననుమంత్రుఁ డింతయున్
శూన్యరథంబుఁ గొంచుఁ బురికేఁగిన వచ్చినవాఁడు లోకస
న్మాన్యుఁడు రామచంద్రుఁ డని నాగరికు ల్గనుఁ జుట్టుముట్టి రా
జన్యుని లేమిఁ గాంచి సవిషాదము నొందుచుఁ దన్ను దూఱుచున్.

క. తగవున రాముని వార్తలు, డిగినం బ్రత్యుత్తరము లుడిగి లేచు తడిం
డిగి చెక్కులు గన్నీటను, డిగి పొరలెను రాజుఁ గని కడిందియులంతన్. 195

చ. దశరథమేదినీరమణ తావకపుత్త్రిలు రామలక్ష్మణు
ల్విశదమనస్కులై విపినవీధి ధరాతనుజాసహాయులై
కుశలత నున్నవారు నృపకుంజర వారు వనంబునం జతు
ర్దశసమయాబ్దముల్ త్రుటివిధంబునఁ బుచ్చురు వత్తు రొప్పుగన్. 196

వ. వారిం దలంచి విషాదంబు నొందం బనిలేదు. సుఖంబున నున్నవారని పల్కి వెండియు.

క. అవనీశ వినుము వదిన్యాల్గడి రైనరోటికడపల స్నేజముగ ని
న్నకలోకించెద మనుమున్, భవవీయాలినూజా లనినపల్కులు వింటే. 198

చ. అనవుడు గుండె జల్లుమన నన్నరనాయకుఁ డగ్రపుత్త్రుఁ డే
డొక్కని తలఁచీసశోకరుఁ గూడి వసఁలు మనంబునన్ ఘనం

వనితలఁబాసి తండ్రి మృతుఁ డయ్యెడు నాదెసనైన శోకవే
దనవని చింతసేయవుగదా తగదా దయ దాసవాంఛితా. 199

క. విను తనయ మునివినుతనయా, నినుఁ గనుభాగ్యంబ కాని నిరతము నుదగ
న్నినుఁ గనుభాగ్యము నోచను, మునుఁ గను పాతకము దుఃఖమున మునుఁగంగన్.

చ. నను విడనాడ నీకుఁ దగునా తగు నాదగునా ధరిత్రిపా నే
యునకుపున్నైన విన్ముతనయా తనయా తనయాత్మజన్ముచే
త నణఁచుచంద్రి సేయుప సరాపసరాపసదాసకోటుల
న్వనిగనబోదు తివ్పు. సుమనస్సుమనస్సుమనస్త్రనాళికై. 201

ఉ. అని మతిలోన ననేకవిధంబులం బలవించి పెండియు రామలక్ష్మణులం దలంచి

చ. నిముసము తాళఁజాలఁగల నేకలనేనియుఁ గానరాదు దై
న్యమున వనిం జరింపనవునా నవునా ను లౌచుఁ గన్నదో
యియుద మొనర్పకున్న మెయి నేమెయి నేభరియింతుఁ బ్రాణమో
కమలదళాక్షులార మిము కన్గొనుటందయరాదు మీమదిన్. 203

క. పాపాత్ముఁడు నిష్ఠురుఁడును, గాపురుషుఁడు ననుచు నగుమొగంబులు నాకుం
జూపరచూపుల చూపక, తాపదలఁచ నోర్చి యడవి కరుగం జనునే. 204

వ. అదనంతరంబునం గోడలిఁ దలఁచి. 206

క. తరుణీకరత్త పమగుకన్యధరణి న్నడుకంగ లేక తాపము మిగులం
దరుణి తరునీడలఁ గా,తరునింతయుఁబోలె మెలఁగదవె విధిచెయిదిన్. 206

వ. అని పలవించి పెండియు. 207

ఉ. డాయుమురా తిడేమిచెప్పుడా యనుఁ గానమె కాలు మీకుఁ దో
డా యను నొంప్లు మీకుఁ బురుడా యను నావెతఁ దీర్చువాఁడు లేఁ
డా యను రామ నీకయిన నక్రుత్రికం బొకయింత లేదు నా
డా యనుఁ దమ్ముఁ డాయను మహాటవి కేగితె పుత్రుఁడా యటన్. 208

వ. అని మతిరూఁ బెక్కుభంగులఁ, దనయులఁ గోడలిఁ దలంచి దశరథుఁ డతిశో
కనిమగ్నుఁ డైనఁ గనుఁగొని, యనియుం గౌసల్య శోకసామగ్రమునన్. 209

ఉ. నీకు విచారము(లు) ధరణీవర మేలతలంచినాఁడవ
త్యాకపుసంబు నొచ్చు మముఁ గన్గొన నీవపు డెందు వచ్చుట
న్నీకు విచార మీకరణి నీయఁగఁ జేసెఁ గులంబు నెల్ల నా
హా! తరుణంబు దక్కి భరద గ్రసుతుం బెదరాయు టగ్రహో. 210

చ. కలలోఁ దోఁచుసమస్తవస్తువులు నిక్కంబంచు భావించు మూ
ర్ఖులచందంబున రాజ్యభోగములు వేశ్యాస్వామ్యమ్ము నాపుత్రుఁడు నీ
కలుగం ధర్మమె పుణ్యకర్మమె మహాత్మా యింకఁ గాగాసి న
క్కలపాల్పడినచందమయ్యె ధనరాజ్యాగారముల్ విప్పుడున్ 211

వ. అను నప్పలుకులు మునుమహీశ్రీయుం జవిమాకుట యూ నప్పుడు నిట్లను 212

క. నాకడఁ బుత్రులు మెలఁగమి, నా కడలు విశేష మగుచు నాత్రిగోనిమె నా
హా కమలపత్రనేత్ర మ, హాకష్టము పుత్రశోక మన మును వినవే. 213

ఉ. అసగుమోముసొంపు మెఱుఁగారెడు చెక్కులపెంపు గెంపుఁ డా
లూనినమోవియింపు మధురోక్తులు పల్కులతెంపు దీనసం
తానమునైఁ దలంపు సుఖదంబులునై నిటు లేవగింపు మ
త్సూనుని యందె కాని మఱి చూడఁగ నెయ్యెడనైనఁ గల్గునే. 214

క. ఓసుగుణ యనుశ్వసనము, నా మేన వసిప జేయ నాకవశమగు
న్నామద్రోహికిఁ బ్రాణము,లో మనఁగా నెట్లువచ్చుఁ డో యుజవవనా 215

గీ. హృదయము గలంగ నాముఖ మిప్పుడుఁ జొచ్చె, కఠ్యాదలపోయఁ గానంపకె య్యదయమ్యె
గాయ మగ్గిఁ బొగిల్చెకరణి యార్యె, నిట్టి బలవంతి మగు పెనువంతకతన 216

చ. అదియటులుండె విమ్మ జలజానన నాదిననాఁడు వేశ్యసే
య దురితహేతుఘోరమృగయావ్యసనగ్రస్తాత్మకుండనై
సదమలనారుకీర్తిరతమసానది చెంత నెసంగు కానసం
బు దరిసి యొక్కకుంజరనిత మొవివహంబునకుం దలంకకన్ 417

ఉ. అంబుజపత్రనేత్ర శరభాదిమృగంబుల వేఁటలాడు కా
లంబున మటులాతక జలంబుఁ గై యొకబాలకుఁడు వే
గంబున వచ్చి కుండ నుదకంబులు ముంపఁగ శబ్దభేదిబా
ణంబున దద్రణంబుఁ గరిఘోషణం బని కూలనేసితిన్ 218

క. కటకట తలిదండ్రుల నగ్యకట నిడిగొని మోవితెచ్చి కడునంధులు ను
గ్రాటముగ నోడపాత్రుపుఁ ది,ప్పట కచ్చోటు కరుగుదెంచు చోనేసెఱుఁగన్

వ. ఇట్లు వచ్చి మద్బాణవినిహతుం డగు మునికుమారుండు. 220

గీ. బాణహతి నిప్పు వెడలువ ప్రాణములకు, వగవఁ గన్నులు గానక వార్ధకదశ
నున్న మీదగు పుత్రశోకోపహతిని, దలఁచి పాకొంద నోతలిదండ్రులార. 221

క. అని వగచుచుఁ గూలినఁ దన్మునిజధ్వని కొంతయూ న్మనం బవియఁగ నేఁ
జని కాంచితిఁ దత్తటమున, మునిసుతు మద్బాణనిహతు మోహవిరహితున్. 222

క. ఇని శీతలజలంబులం దన్నయనముఖప్రక్షాళనంబు గావించుచుండు. 223

చ. ననుఁ గనువిచ్చి చూచి నరనాథ యెఱుంగమిఁ దప్పుచేసితి
న్మునిమదిలోఁ గ్రహించినఁ గృపాగరిమాత్మకుఁడై రయంబున
న్ననుఁ బొలియ న్మదీయజననీజనకు ల్పరితాపమొందుదు రెట్లు నే
ర్పునఁ జని నీవు దెల్పుము తపోమహితవ్రతులైనవారలన్. 224

క. అని యిట్లు. 225

క. తనతలిదండ్రుల సంప్రార్థన మొనరింపు మని చెప్పి తత్తనయుఁడు దేఁ
హనువు విడచి చనియెఁ బురాతనజన్మకృతంబు లెల్ల దప్పింపనగున్. 226

క. అంత. 227

క. వత్సగుణాభరణమ్ము ధృతి మ్మను వెతదింతలో జవమ్మున మద్భా
గ్యమ్మిది యనుచు శిశు కళేబరమ్ము గొనిపోవఁ బడగనమ్ము విని వెసన్. 228

క. అమ్మునివృద్ధులు సుతుఁ డని, నెమ్మనములఁ దలఁచి ఘోర నీవిటుఁ దనయుం
గ్రమ్మఱ కెఱ వెల్లవ మా, యమ్మ యను నేమను భయంబు నందితిమిగదా. 229

చ. తడుముడు గర్భమం గనుల గాననివారము నైనమమ్ము ని
య్యడవిని డించి విత్తు తనయా సలిలార్థము వోయి తెంతయు
న్నడుమకరీంద్ర వారల వనంబున నొక్కటఁ డించి వచ్చితి
దడయఁ గరాదటంచును మనంబు చలింపక ధైర్యమొందెనే. 230

క. మాకన్నులు గర్ణంబులు, మాకరచరణములు బుత్రి మాప్రాణంబు
లాకుఁ గలసమస్తము నీ, వేకద నీవిట్లు మసలఁదే నడురేయిన్. 231

ఉ. పాపఁడ కూపవాపునని పల్కిన నుల్కి దయాత్ములార నా
పాపఁడె గాను పాపినగు బుట్టగుండ నపేరితుగ్రగో
త్రాపతికుండ దుష్టనృపుఁడ గానృసనోగ్రుఁడ దగ్గుఁ జేరుఁడీ
శాపతరాగ్ని నీద్భుతదశాప్తలబ్ధి మీరలద్వాతే 232

క. తమతమపూర్వకృతము లం, త్రమలిముఖులు మాన వెట్లు గమకులకున్ గన్
తమపాన దియొద్దున సంశమసంబున నేతులాన తతి మాసుతుఁడున్. 233

గీ. ధృతివిరామ లాన మాత్రమ దీర్ఘతపను, గటికి చీఁకటి నెక్కటి నటుకు వచ్చి
యల్లనల్లన సంతస మగ్గలింప, నొనసి కలశంబు నీరిలో ముంచుటయును 234

క. బుడబుడ యను చప్పుడు విని పస్పురు నవలిన సామజ మనుబుద్ధిం గరుణాం
బుధిశౌర్యుఁ దొడిగి పట, గడుకడి నేసితిని దాని గదుర వ్యాళమ్ము. 235

చ. అని యిటు మీకుమారకుని మారయుఁ జే నపరాధి నంచుఁ జె
ల్పిన వదనంబు దెల్లి సీలపించుచు హా సుత సఖ్యమంచుఁ బు
త్రవిమృతదేహ మంటికొని తోఁచెడుశోకభరంబుపేర్మిఁ జ
చ్చి క్రియ మూర్ఛనొందిరి కృశించి సధైర్యమున న్నగాత్రముల్. 236

ఉ. ఎచ్చటనైన మానిసిని యీగతి నట్టిదయాయుఁ డెక్కడం
జచ్చిన నట్లు వార్ధకదశ న్నయనంబులు లేనివారికిన్
హెచ్చరె శోకమూర్తియ మహింబడి కొండొకమూర్ఛ జెందఁగా
న్నెచ్చక క్రోధశోకములు మిక్కుటమై తమ హెచ్చరింపఁగన్. 237

వ. నన్నుం గనుంగొని 238

క. అపరాధరహితు మత్సుతుఁ, గృప యింతయు లేక నిట్లు గీటడఁచితి వి
ష్యపరాధంబునకు న్నిన్న, పగజీవునిఁగఁ జేయ టర్హమ యెుకన్. 239

తే. కానఁ దప్పుచేసితివి కాన మిరం బగుశాపవహ్నికి
న్మానవనాథ యర్హుఁడవు మానవనాథుల నేచుపాపము
ల్హానిఁ నొనర్పఁ గాని యహహా! నినుఁ జాడఁగ రాదు పుత్రశో
కానలతప్తులై వినుము కానలఁ దాపసు లైనసాధువుల్. 240

వ. అని కనలి పుత్రశోకమ్మున మృత్యువుఁ జెందు మనుచుఁ బొల్పుఁగ శపిం
చి నితాంతపుత్రవిరహమ్మునఁ జచ్చిరి వృద్ధమునియును మునిమానినియున్ 241

క. ఇట్లు శపించుటయును 242

చ. అవిపులవార్ధిచంద్రు లగు నాత్మజు లుత్కర హాదు లింతెచా
లు విధి దయారుఁ డంచు మదిలో మదమందుచు నుంటిఁ గాని పు
త్రవిరహ మాత్రిఁగూర్చునని తత్సమయంబున దోఁపదయ్యె నిం
తవిషమమంచుఁ దోఁచినఁ బదంపడి ప్రాణము లప్డు వీడనే. 243

క. అని తనకుఁ బూర్వంబునం గలమునిశాపంబు తెలియఁ గణింగించి. 244

క. రామాభిరామ భార్గవ, రామమహామదవిరామ రవివంశమహో
ద్దామ సుగుణధామా శ్రీ,రామా రామా యటంచుఁ బ్రాణము విడిచెన్. 245

క. వసుధేశుని కనులెత్తి ని, ట్లనులేల విడలుటయుఁ దన్ని గాలాపలగాం
చి కుదంతి కోసలాత్మజ, యా సుమిత్రయును నెద్ర గాఁగ నూహించి కడకన్. 246

సీ. రాముఁ బుత్త్రిలఁ గోడలిఁ దలఁచి తలఁగి, నిండువేదనఁ గుత్తుక లెండ నొచ్చ
యుల్లములు దల్లడించుచునుండ నప్పుడు, వడవెడ నుష్టినొందిరి వేద్కడక్క 247

వ. అంత. 248

మ. కరవారంబులఁ బద్మినీరమణి కుత్కంఠంబు దీపింపఁ బె
స్వైరవారం గడుఁ గౌఁగిలించికొని పుణ్యధ్వాంతవిచ్ఛేదమై
పురివారిం దగ మేలుకొల్పకొనుచుం బూషోదయం బైననా
గరవారంభక వైరిమాగధసుతాకౌసల్య లూత్కమ్మడిక్. 249

వ. ఇట్లు మహారోదనంబు గావించుచు. 350

ఉ. అంగవికార మారయుచు నంగన లంతిభయాంతరంగ యై
పొంగెడు పుత్రశోకమున భూమిపభుండు శరీరవాయువ
స్సంగతి నిట్లు దేహపరిపన్నవసత్త్వముఁ గాంచె దిక్కు మూ
కం గలదే యటంచు నృపకుంజరుపైఁ బడి యార్తనాదయై 251

చ. ఇటు విన మొక్కవింత విపుతేశ్వరపుత్రవియోగశోక ము
త్కటమగుచున్ శరీరమునఁ జాల్పవ, పాణము లీవు మేము ము
త్కటమగు పుత్రశోకమునఁ గూరిమి భర్తృవియోగ మొందియుం
బటుగతి నన్నవారలము పాపము రూపములాందెనో యనక్. 252

క. వసుధాసుధాశనలు నొల్లన సుధర్మసభానివాసి వరువుబు నపనీ
వసుధారణాశక్తిం గదా, వసవృద్ధి వైతి నిట్లు లాశ్చర్యముగన్. 253

వ. అని మఱియుం బెక్కుభంగుల విలపించి యందుఁ గౌసల్య. 2 4

సీ. జననాథ నినుఁ బాసుఁగులు పలికిన, ఫల మిప్పు డనుభవింపఁగలనొ
గతనని ఘ్నాత్రపసూతంబుఁ దపించు, జనకుఁ గొంపెయుచూడిన విధమునఁ
బుత్రవియోగతఁ బొరయు మనమెడఁగ, భర్తృవియోగసంప్రాప్త మయ్యె
వనవాసమున కేగుతనయునిఁ గాంచిన, మందభాగ్య నటంచు మదిజనించుఁ

ఆ. గోపమో మదీయ పాపవిశేషమో, యెట్టినోము ఫలమొ యే నెఱుంగ
నాగుణంబుఁ బిన్న నాఁటనుండియు నెఱుంగియును బలుక వేమి కృపవలిర్వ. 255

వ. అని మఱియుం బరిచారికాసహస్రంబులుం దానును బలవించు నెలుంగులు నింగి
ముట్ట నయ్యవసరంబున. 256

ఆ. పుత్రుఁగూర్చి భూమిభుండు శోకాంతరగ, వాసి యుడుట విని సువాసినీత్వ
హాని తోర్వలేక నడలుచుఁ దలంచె, భరతరుదితజాత భరతమాత. 257

ఉ. నెవ్వగ నిట్టులెచ్చి ధరణీపతిఁ గాంచి మనంబు నొవ్వఁగా
నెవ్వగ దన్నుమాటిన సహించి విలాసము సేయఁ జొచ్చెనా
జవ్వని హా దినేంద్రకులసాగరచంద్రమహేంద్రతుల్య నీ
కివ్విధి నవ్విధాత లిఖియించెనె పాపపుఁజావుజావఁగన్. 2 8

ఉ. కోరినకోర్కు లెల్ల నొసఁగూర్చెద విప్రున కు మాటలాడఁగాఁ
గోరెను నూరకున్కి నృపకుంజర ధర్మము గాదు కైక పా
పోయుచరిత్రి గానఁ గృప యొల్లమినం జనియింప దాత్రి లో
వాఁటతోడనైన గరుణంబునఁ బల్కకయుండఁ జెల్లునే. 259

వ. అని యిట్లనేకవిధవిలాపంబుల నారాజశేఖరుఁ గౌఁగిలించుకొని దుఃఖించుచున్న యవసరంబున. 260

క. విప్రప్రతిమానుఁడు విప్రప్రభుఁ డప్రతిహతప్రభావుఁడు ప్రత్య
ర్థ్నప్రియగానానలుఁడు యప్రతిమదప్రియుఁ డరుంధతీప్రియుఁ డంతన్ 261

ఉ. కాలవిధిజ్ఞత న్నృదయకంప మొకింతయు లేమిఁ జెక్కుచం
దాలఁ బరిభ్రమించునృపదారలఁ గాంచి యయోధ్య వల్కు ని
ర్మూల విలాపము ల్వలుప నిన్నరనాథున కీక్రమంబునం
గావశ బు నొందను గల్గినకర్మఫలంబు దప్పునే. 262

గీ. జన్మము లనేకము లొనర్చి సత్పుత్రులన్, గన్నవాఁడు యుగాలము మన్నవాఁడు
సహితరాజన్యసైన్యవర్యాగ్నిహోత్రిఁ, దవు నీ యార్తనిమృతిక నిలువఁ జింప 263

క. పగవరుఁ దేలవగ చెదరు వగచిన మృతుఁ డైనవారు వత్తురె యనుచున్
దగుసంభాషణముల నమ్మగువల నూరార్చి శోకమహితుఁడు మతియున్ 264

గీ. తనయు లిద్దఱు లేమి నిర్ధారిప్రుపకు, దహనకర్మము నడుపుట ధర్మ మగుట
ఘృతకళాహప్రపూర్ణులను నిలువంగ నిపుడు, బాష్పవలయును శోకప్రవర్తిపటుఁ. 265

వ. అని పలికి సమస్తజనానుమతంబు వడసి దశరథుకళేబరంబుఁ దైలపక్వంబున సుగుప్తంబునం గాపించి 266

సీ. పటుజవసత్త్వసంపన్నుల భటులఁ గ్రన్నని వసిష్ఠుం డిట్టులని యనియె
కృత్తికేశుల కేకయాధిపతిపురి నున్న, భరతశత్రుఘ్నులఁ బ్రాజ్ఞయులఁ
గాంచి మిమ్ముఁ గపకార్యంబు గల్గెఁ దోడ్తోన రం డటంచు మీకులగురుండు
మము బంపె నని వారిమాను కౌసల నొండి, వారును మాటను వడిగ నిటుపఁ

గీ. గదలి రం డనిపలుక నాక్షణమ యశ్వసిషణనము పీడ్కొని చేరఁ జనిరి
సప్తరాత్రంబులకు సుకృతప్రధాన, రమణమగు నాఁడు గేకయరాజధాని. 267

క. ఈకరణి నేగి లోపలి ప్రోకము తుఁ దోఁపనీక సుయశోధను న
కేకయభూపతిఁ గని నతి, కైకాసుతుసోదర మంతుఁ గని నయుఁ గూర్చున్. 268

క. చెడుకలలు గాంచి చింతాక్రాంతుఁడు భరతుఁడు వారిముఖమున దేశవార్తలఁ దోఁ
చెక దైన్యముఁ గనుఁగొని శత్రుఘ్నుఁడు తమలోన మిగులఁ జడియుచున్. 269

వ. ఉన్నంత నబ్బుధపుంగవుఁడు 270

ఉ. హ్రాదయునాదరము ల్దొరయ నేక నాతనిఁ గాంచి సూత్రగా
ద్గదిక నెలుంగు లొప్పఁ బెడఁగా భరణీతలనూజ మీగురుం
డు దహనతేజుఁ డాఖ్యుఁడు గడు న్వెసఁ దోడ్కొని రంగు శాత్రివో
న్నదహ్రాతిచాతుర్ క్త్రిపరిణాహారయు న్పరతు న్నసోదరుల్. 271

క. అని చెప్పి వారు పని యిఁక, యని చెప్పం దవ్వసిష్ఠుఁ డనిశ వివి భయం
బున రాముఁడ నెవ్వా రె, న్గాఁదించరో తండ్రి యెట్టులుండెనో యనుచున్. 272

గీ. మేము వడ్డ సోదరుఁడు మేటిఁడు కేకయరాజపుత్రికా
సూనుఁడు దివ్యమూర్తి జనకచాపకరోబితకీర్తిమానుఁ డా
స్థానము సొచ్చి చూడఁగని తద్వివరంబెఱుఁగఁ దెల్పి బంధుసం
తానము సంభ్రమింప విశదస్థితి నిట్లని యె న్నృపాలునకున్. 273

క. నామనవి నాలకింపుము, నామనము గలంగ నీకు నంబ యయోధ్యా
ధామమునకు కేకయ తనూజ, నా మనవాటలను జూడ సరిగద నన్నా. 274

క. అని తనమామ యనుజ్ఞ జనవాయకు పిలుకొని లసద్వసనసుర
స్త్రీజనముల మాలఁ డొసఁగెను, గొని భరతుం డతఁ డాఁగూడి కొని సరయూనదిన్. 2 5

క. సమ్మదలఁ బరివారసమేతుఁడుగా సాకేతరాజధానికిఁ బురుషో
త్తముఁ డబ్బాగుఁడు చని యె, త్తిమితహ్రాదయుఁ డగుచు వేగిరపుఁ బయనములన్ 276

వ. ఇట్లు చని. 277

సీ. రమణి లేనికృపాణు వంబరమణి లేక, యాహాయు శాస్త్రము నిస్తేజమైనభంగి
నున్నపురి గాంచి పిఫులఁ పన్నహ్రాదయుఁ, డగుచు నిట్లని తలపోసె నాత్మలోన. 278

గీ. తనపతి లేని మానినీధనుబుఁ బోలె నమంగళంబునొం
దినయది యిప్పురంబు గడు దీనమనస్కులు పౌరులెవ్వరిం
గనిన మేలువల్కు రనఘుం బగు వేదనినాద మింతియు
న్వినఁబడ దేమిహేతువొకొ పృథ్వీపతి మేలుఁ దోఁచ దెట్లగునే మొకో. 279

వ. అని వితర్కించుచుం జని చని. 280

శా. సత్రిస్థితినాత్రి మూర్తి నిమిరించంబోలు నానొప్పి ధై
ర్యత్రిత్రావళహ్రాత్రివృత్తి యయి దైన్యస్తోమసంస్థానమై
శత్రుఘ్నుం డగులక్ష్మణానుజుఁడు పశ్చాద్భాగసంవర్తిగా
మాత్రాగారముఁ జేరఁబోయి భరతక్ష్మాపాలుఁ డత్యార్తితోన్. 281

ఉ. కేకయరాజనందన యకృత్రిమభంగి నమస్కరించి యా
కేకయరాజసేవ మెఱుఁగించి యొకించుక తాల్మి లేమి న
స్తోకకరమూర్తిశోకరయము గాఁ గత మేమి పురంబు నామదిన్
శోకము సేయఁ బొచ్చెఁ గలదొప్ప సమస్త మెఱుంగఁ జెప్పుమా. 282

క. మనమున భయసంభ్రమములు, పెనఁగొన నిట్లనుచు నున్న ప్రియనందను మో
మునఁ జూడ్కి నిలిపి కేకయ, తనూజ యిట్లనియెఁ గాఢధైర్యస్ఫూర్తిన్. 283

ఉ. మీజనకుండు దొల్లి నను మెచ్చి వరద్వయ మొసంగెఁ బు
త్రా జటులూని యగ్రజని రాముఁడు దుర్గమదుర్గకంబున న
వ్యాజము స్థితి స్వనవిహార మొనర్పఁగ నీవు సర్వధా
త్రీజనమాన్యత న్వసుమతీపరిపాలన మాచరింపఁగన్. 284

క. అగ్రసతీసుతు విభవో,దగ్రునిఁ గాంచి నాత్మఁ దలఁచు నుగ్రా
గ్రహనిబద్ధబుద్ధ్య,పాగ్రజి నడిగితిని నాగ్యమునసమయమునన్. 285

క. ఏ నడిగిన వరయుగ, మీ నరవరుఁ డయి మూఁడువేండ్రుఁడు మానం
బూనినఁ గరజ్ఞానపఁ, బూనినచె రాముఁ డడవిపాలగుటలఁ దియగన్. 286

చ. తలఁపక పాపకర్ముఁ డగ్రవనిరాఘవుఁ డాత్మసతీసహోదరు
ల్వెనుకొన బ్రహ్మచర్యమునివృత్తము లూని యత్యుగ్రదుర్గము
ల్వాని నివసింపఁ బోయిన భరద్వజమున్ డిటఁ దర్పితోగసం
జనితపృథుక్యధాక్యథితసన్మతిఁ రాజు మృతిఁ బొందెఁ గావునన్. 287

క. విక్రమసమృద్ధి ధరణీ,చక్రంబున మాచరింప జనకుని ప్రేమన్
శక్రము లుపక్రమింప శ,క్రతునిభ తేజ నీకుఁ దగుపను లనిన్. 288

వ. భరతుండు మహింబడి మూర్ఛిల్లి కొండొకవడికిం దెలిసి. 289

క. రాముని సద్గుణనిలయు, రాముని లోకాభిరాముని నాత్మా
రాముని వనములఁ దిరుగఁగ, నేమని పొమ్మంటి బుద్ధిహీనతఁ దల్లీ. 290

క. భూపతిఁ జంపితివి వన,క్షితిపతి సుతు రాక్షసివి గాక యాని
దితి కేకయాన్వవాయో,ద్ధిత యాతనతి కెంతదుర్మతిత్వము గలదే. 291

శా. శ్రీకోశాతసమాను రాము వనవాసిం జేయ దుశ్చింత ద్వ
న్వేతోజాతమునం రాక్షసకులక్రదాసీక్షణంబో కాక వా
క్షేత్రప్రేరితమో మదీయసుయశోనిర్వాపణాయాతమో
మాతా మత్పితృమృత్యుహేతు విది సామాన్యంబు గాదారయన్. 292

సీ. నను రాజ్యకాంక్షిఁగాఁ దలఁచునంబున నవ్వ, సీత్మఁడు గమనూహా సేయఁడొకొ
యతిరత నీగర్భమునఁ గావించుట, కకట నాపూర్వజన్మకృతమొకొ
ముద్దులుగులుకు రామునిముఖాంభోజంబు, గనుఁగొన నాకింకఁ గలుగదొకొ
మాత నీకపటంబు మనమున నెఱిఁగొని, కౌసల్య నన్నుఁగని కనలునొకొ
ఆ. యొక్కయడుగు నడువ నోపదు జానకి, యెట్లు లడవి సంచరించునొకొ
జనులు భరతుఁ డమితసౌజన్యనిధి యని, పొగడుచునుండు లింక నెడనొకొ 293
వ. అని పలికి కినుకవొడమి. 294
ఆ. నన్నుఁ జూడరాదు నీతోడ భాషింపరాదు నిన్నుఁ జంపరాదు నాకు
నిచట నుండరాదు దహీనపాపమతీ యంచు వెడలె భరతుఁ డమ్మఁ జూఁగూడి. 29
వ. అత్యంతచింతాక్రాంతాంతఃకరణుండై నిజమనస్కులగు కౌసల్యాసుమిత్రాదేవుల కడ
కుం జని నమస్కరించి కన్నీరుమున్నీరుగా నేడ్చుచున్నం గనుంగొని. 296
క. చిత్రంబుల నాత్రలములు, క్షాత్రులగుడు సత్రములు గోడుకుల దుఃఖా
యత్తులు నెత్తి పదంపడి యాత్రంబుఁ దీర్చికొనక మొగి నధమ(?)మువలె. 297
వ. మఱియు ననేకవిధంబులఁ బలవించు నెడఁ గౌసల్య. 298
చ. భరతుఁడ రాముఁ డుగ్రవనవాసము సేయఁగఁ బోయె సత్యశో
భరతుఁడు రాజముఖ్యుఁడు భవజ్జనకుం డమరత్వ మొందె దు
ర్భరపుత్రశోకమునఁ బట్టణ మోనె యరాజకంబు సం
భరితమనఃప్రమోది నరపాయితఁ దాల్పుము పూజ్యరాజ్యముల్. 299
వ. అనుటయు సహింపక. 300
చ. చరితార్థుఁడై పురుషసత్తము దుర్భరతుండు వెన్నెగా
ల్చి కినుకఁ దికిర్ల విన్మతిగఁ జెప్పిన నామది రాజ్యవాంఛలే
మికి ఘనపాపభూతములు మిత్రశిరంకొల సాక్షి లీలలుం
గకటుల నొవ్వఁబల్కి దనుకంపఁ దలంచవు కౌసలాత్మజా 301
క. అని నిలిచు రామభక్తు, డనూనపుణ్యాత్ముఁ డిమ్మహాత్ముఁడు భరతుం
డనిన యాది లభ్యమనుమఁ గ్రగనవాణి వచించెఁ గక సకలజనులు వినన్. 302
వ. ఇట్లు వచించుటయు నెల్లజనంబులు నచ్చెరువొందిరి భరతుం బ్రశంసించిరంత. 303
క. భరతుని గాఢానురక్తిపరతం గౌసల్య మెడలు పట్టుకొని విశే
షరవంబున నేడ్చెం దత్పరిచారిక లధికశోకభరమున నేడ్వన్. 304
వ. తదనంతరంబున భరతుం డనుజసహితుండై తైలద్రోణి నిమ్ముగా సంగ్రహించియున్న

పితృశవంబుఁ గనుంగొని యుల్లంబు జల్లన నొల్లంబోయి తల్లడంబు వెల్లివిరియ నల్లన
మృతుం డగు నల్పాభ్యల్లభల్లజుం జేర్కొని. 405

క. ప్రేమాస్పద విను మామా, తామసపురిఁ జూడఁ జని పదంపడి రామా
లో మాటలాడ వేడ్కకి, రావ ద్రోహులము గాము గ జవతంసా 3 6

క. పురి పాడరినయాది ధర,త్పాలన లేమిఁ జేసి పరిప ధిరిత
పరిపాటన పండితత,స్వర పార్థివవశముఖ్య పత్త్రరధాఖ్యా. 307

క. నను జాడవు కైకాసురుఁ డనుతల,ప్రఁ జేసి ఘోర నుగుమూర్ఛ మునిం
గిన ప్రియపుత్రకు శత్రు,ఘ్నుని గాఢాదరత నెత్తికొన దరి తగునే. 308

వ. అని మతియుం దదీయగుణంబు లగ్గించి పెలపించి సచివు లూఱడించినఁ దెలివినొంది
దక పితృమరణశోకానలసంతప్తచిత్తుం డగుభరతుం గనుంగొని సకలగుణోత్తరుం
డగుగురుం డిట్లనియె. 309

చ. తిరతరనాగుల ప్రిపులఁ జక్కఁ డచె న్వైదాగమార్గసం
పటనఁ బ్రశస్తుఁ డావరిసిబాంధవుఁడుం గడున్నర్థు పుణ్యకృ
త్క్రతుఁడు మహీతలమ్ముతు సమస్తముఁ దాల్చనభోగయోగిం
గానపు వేదనం బశుటు కార్యమె యుష్మద్గనాథమౌళిక్రై 310

సీ. ఒకయిల్లు వాసి యొకఁడొకయింటికేగిన, వాసిజీర్ణములగు వసనములను
గోసి నూతనవద్ధోవృసి యొసంగులు, గాదె దేహాంతరగమన మాత్మ
కదు జరామరణాదివికృతులాత్మనికి లే, వనలుఁ దత్తుడుడును నామయయంగు
శాశ్వతుం డన నిరంజనుఁ డన గలసిల్లు, నింతియులు గక నితరజనులు
గీ. పంచభూతాత్మకంబు దుర్బలము రక్త,మాంసమేదోవిద్ధమ్ము మలిన మర్త్య
రంబు నగు మేనిచేటునకుం బొగులుట, తలఁచిచూడ వివేకమతంబు గాదు. 311

క. బంధుర మగుజ్ఞానము సం,బంధము లేనిమనములఁ బ్రబంధకమగు స
ద్బంధుమరణశోకాంధభ,వాంధువుఁ గూలుదురు ధ్రువంబుగ జనముల్. 212

క. ప్రస్తుతయశాన్వితుఁడు శ్రో,త్రస్పృష్ఠమ గుపర్వాములుఁ దెగు గాలగతిం
దృష్టాంతము గాదె యా,ద్యోత్తమ మను సుధీమనఘోక్తుల్. 313

వ. అని పలికి నిశాంతవచనంబుల నించుక తెలివొందిన యతనిఁ గనుంగొని. 314

ఆ. వశము గాని దైవవశమున కీగతి, వగవనేల యుఁకి భవజ్జనకున
కగ్నికార్య మాహితాగ్నికిఁ బోలె వి,ధ్యుక్తముగ నొనర్పు మనఘ యిపుడు. 315

చ. అనవుడుఁ జింతదక్కి వసుధామరముఖ్యులు నర్వసిష్టుఁడుం
జనపతిప్రజలుఁ జేసరిమ్ముగఁ బౌరలుఁ గూడఁ జనదనేఁ

ధనఘృతముఖ్యసారవపదార్థచయంబులు గూర్చి తండ్రికిం
దనరఁగ నగ్ని యిచ్చె విదితంబుగ నబ్బరతుండు సద్విధిన్. 316

వ. ఇట్లు పితృమేధంబు యథావిధిక్రియాకలాపంబుగా నిర్వర్తించి. 317

క. భూదానంబులు హేమకన్యాదానంబులును గోసహస్రంబులును
ద్విజవరులకుఁ గడునే దశదివసంబులందు ఘనుఁ డతఁ డొసఁగెన్. 318

వ. మఱియు సద్ధర్మఘన కమరలోకనివాసప్రాప్తికరంబులగు సమస్త నవుచిత్తనిరాస
కంబులగు క్రియాకలాపంబు లెన్నియేని నడపి సమస్తజనంబులన్ భోజనదానంబు
నం దృప్తులం గావించి సుమంత్రాదిప్రధానామాత్యబ్రాహ్మణపౌరజనపదనికరపరి
వృతుం డగు భరతుండు గనుంగొని యరుంధతీప్రాణవల్లభుం డిట్లనియె. 319

ఆ. సమయోచితుఁడు రామచంద్రుఁ డిప్పుడు లేమిఁ, బూజ్యరాజ్యభరముఁ బూని మీకుఁ
గులయంబు వేడ్కఁ గూరునే రాజు లేకున్న భరత నూత్నతోఁ గినిరత. 320

వ. అనుటయు సవిషాదమనస్కుండై. 321

క. నీ వఖిలమౌనిగణముల, న్నీవిధమున ననటయెల్ల నేనెఱుఁగుదు మ
ద్భావము సమస్తజనసంభావితముగ నిప్పు డేలుక పనుటలు గానే. 322

మ. ఫలమూలాశనుఁడై కుశాసనుఁడునై పర్ణోటజావాసియై
బలవద్దైవవశాసనుం డయి మహాపాషాణపర్యంకత
ల్పలచేలాన్వితుఁడై మదగ్రజుఁడు ఒల్లాసంబు దపంబూన ను
జ్జ్వలభోగాస్పదపట్టణంబునను నిల్వన్నాకు సద్ధర్మమే. 323

చ. పలుకులు వేయునేల మహిపాలన మే నొనరింపఁజాలఁ బె
న్ములుకులమీఁదఁబోలెఁ బదము ల్దగ నిల్వవు నేల నామనం
బులుకుచుఁ దత్తరించెడు న్వనోత్తము యిప్పుడ పోయి మేనఁ గ్రొం
బులకలు గ్రమ్మ వీర రఘుపుంగవుఁ జూడక యుండఁ దీరునే. 324

క. అవనీగతుఁడై రాఘవుఁ బ్రార్థించు నతఁడు గా దనునేని
ప్రవితంశాచార్య మహాప్రవనీవిహరణము సాఁకఁ గర్తవ్యమగున్. 325

ఉ. అని తననిశ్చయంబుఁ దగ నెఱిఁగించి వారలె
ల్లనుఁ దనుఁ బుట్టిరా నపుడు లక్ష్మణపూర్వజుఁ దర్శనీకృతుండుం
జనములు ముప్పురు స్సచివసత్తములు న్సాకులు నృవాహతే
భనిఖిలసద్భటోద్భటజనప్రబలాశ్వములు న్వెనుంబడన్. 326

వ. సహోదరయుతుండై యయోధ్యాపురంబు వెలువడి వేగిరంపు బయనంబులం జని. 327

సీ. సాధునికాయసేవ్యఁ దమసాధునిఁ గాయము వొంగఁ గాంచి శ
త్రోధవిభాస్వదాతపనిరోధవిశాలరసాలభూరుహో
త్సేధము వేడ్కఁ గూర్చు నృపశేఖరుఁ డాధరయుంచు మాఁకసీ
వ్యాధినిరాసకంబులు పదంబువులం గొనియాడి క్రమ్మఱన్. 328

క. అన్నది సద్బీక్ష్యతసువిద్యన్నది నటఁ గడచి భరతుఁ డతిశయమునఁ దా
నన్నదికవు గుహుతోఁ దా, వన్నది మదినూది నడచె ననుజసహితుఁడై. 329

వ. ఇవ్విధంబునం జని యొకనెడ వినోదంబులగు నవీనవనంబులు తుంగంబులగు గిరిశృంగం
బులు విశాలంబులగు సాలంబులు జాలోకించుచు నగయూ గంగా సంగంబులు నుత్త
రించి గంగాతీరంబునకుం జని యందు. 330

ఉత్సాహవృత్తము

సాధునీతిఁ గనియె రాజపుత్రుండసత్రతా, శాధునీవిధ ఘనఘనత్రాలిరాత్మశాదుని
వ్యానుషిస్థు. దీనసత్త్వసాధుసిద్ధసన్మునీ,సాగుసంధయున్ గుహాన్ని పామునిర్వహామునిన్.

వ. ఇట్లు కాంచుటయు నగ్గుహుండు దవాదగవ్యూహంబుగా భరతున కిట్లనియె. 332

క. ఇలు వెలువరించి రాముని,కలిమిం గొని యంత నిలుపక కలుషమతివై
బలిమిమెయి నతని దలపడఁ, దలఁచి యరిగ దిట్టు కుత్సితంపుఁదలఁపున్. 333

చ. అన నతఁ డోనిషాద విను మట్టులు గాదు మదగ్రజన్ము న
జ్జనకసుతాసమేతు నృపసత్తము రాముని లక్ష్మణాన్ జగ
జ్జనురిక్షేరిసె ద్విపదసాధ్య కయోధ్యకుఁ దోడితే ముదం
బున నిటుపోక నీకగునె పోకదమాలినపల్కు పల్కఁగన్. 334

చ. అనుటయు సంతసించి యతఁ డాతనికి న్విహితార్ఘ్యపాద్యము
ల్పనుపడఁ గా నొసంగఁ దగనంగిర గంగఁ దరంగిణీమణిం
బొనరఁగ నుత్తరించి గుహుఁ బోవ విసర్జించి పరిచ్ఛిత్కృత్య మె
వ్వరికి నలంఘనీయ మనివార్యము నందుఁ దలంచుచు న్వెసన్. 335

వ. భరద్వాజాశ్రమంబునకుం జని. 336

క. అమ్మునిపతికి నమస్కా,ర, మ్మొనరించుటయు నాకరమ్మన నిటు రా
రమ్మని భరతునికరముఁ గ,రమ్మున గీలించి ముని కర మ్మురరిక్తిన్. 337

క. మనమున వందన్యము నీ,జనకుఁడు స్మృతిబొందె పితృశెమ్మున నిటు రా
మునిఁ గానఁ బోవు టెంతయు, ననకూలం బయినకార్య మని సెలవొసఁగన్. 338

క. నలనొప్ప రాముఁ దరిగిన, వలను భరద్వాజమౌనివలనఁ దెలిసి యా
వ్వలఁ జనియె భరతుఁ డెంతయు, వలనుదగు ల్వాడినపులుఁగువలె నతిధియుఁడై. 339

వ. ఇట్లరిగి విచిత్రకూటంబగు చిత్రకూటంబు సమీపంబునకుం జనునవసరమున 340

ఉ. ఎప్పుడు రామచంద్రముఖ మేర్పడఁ జూతుము కన్నులార ని
న్నెప్పుడు రామభాషణము లింపుగ విందుము వీనులారఁ దా
నెప్పు డయోధ్యకు న్మనల నేలఁగ వచ్చును మిత్త్రులార యం
చప్పుడు వేడ్కఁ బౌరజను లారని రావము లుప్పతిల్లఁగన్ 341

క. పలికెడు పలుకులు తురగ,మ్ముల హేషలు మత్తనాగముల బృంహితము
ల్లలసి బలిసి యుక్కొనఁ, గఁ శకునంబులకు భీతి గలిగించుటయున్. 342

క. తద్రవముం బతిమ్మృగో,పద్రవము న్లక్ష్మణుండు పరికించి యెద
గ్ద్రుమము నెక్కి కనియెన్, భద్రంబుగ వచ్చుచున్న భరతుని సేనన్. 343

వ. కని ససంభ్రముండై రాముం గనుంగొని 344

క. రామ వినుభరతుఁ డేవిటి, కో మనకడ కిపుడు వచ్చుచున్నాఁ డనిన
స్స్వామిత్రి మనలఁ దోడ్కొని, పో మనమునఁ దలఁచి రాక బుద్ధి నెఱుఁగుమీ. 345

వ. అనిపలికి నత్యవసరక్షణంబున. 346

చ. సరభసవృత్తి మోముల పిచారము వేడ్కయుఁ దోఁప నేగి య
బ్భరతుఁడుఁ దత్సహోదరుఁడు బ్రాఁతిగఁ గాంచిరి మానవేంద్రుని
న్నిరతశమాశ్రితైణఫణినిర్వ్యథగ్రీమహాఖగేంద్రునిం
బరమపవిత్రతాపసకృపాగసనాగ్రుని రామచంద్రునిన్. 347

వ. ఇవ్విధంబున సందర్శించి. 348

క. పోరఁబోరఁ బులకాంకురములు, శరీరమునఁ గ్రమ్మ నేగ సరిమ్రొక్కిరి స
త్కరచరణలలాటంబు లు,దరములు భుజములును భూమితలమునఁ బొరయన్. 349

మ. అటు తన్మ్రొక్కినముద్దుతమ్ములను సమ్యగ్భక్తి చిత్తమ్ములం
బటుమార్గంబున రామచంద్రుఁ డవనీపశ్రేష్ఠుఁ డాసక్తిఁ గౌఁ
గిట నాశీర్వచనాళిపూర్వకముగాఁ గీలించియుం జేర్చి యు
త్కట మోదమ్మునఁ దదీయమస్తకము లాఘ్రాణించి భావించియున్. 350

క. తనకరములఁ దమ్ములమృదు,తనువులు నిమిరియు నతం డతనుమోదమునం
దనియఁడు రాముఁడు ఘనవ,దనచర్చలు గావె సహజదర్శనము లిలన్. 351

వ. అత్యవసరంబున. 352

క. భూమ్యాత్మజకును ఫణిపతి,సామ్యం డగులక్ష్మణునకు సముచితముగ స
త్ప్రావృతి మ్రొక్కెను రామ,స్వామ్యనఘుఁడు లక్ష్మణానుజన్మసహితుఁడై. 353

క. ఇట్లు వెలిగ్రక్కు శాసనంబుల నాసీనులై యున్న యెడ రాముండు 354

చ. అనుజులఁ గాంచి సేమమె కదా నగరాధున కన్న నన్నలో
ననఘులు వార లోపిర్బ్రదయాపతి భూపతి దా నతివ్యధా
జనితభవద్వియోగఘనసాగరమందఁగలేక వానిలో
మునిఁగినవాఁడు దైవకృతమున్నది నేగ్పనాలంగఁ బ్రోవ నే. 355

చ. పరమకృపాకరుండు గుణవంతుఁడు నాగవనేది కీర్తి
తృరమతి సూనృతవ్రతుఁడు పార్థివనీతివిశారదుండు నం
బరమణివంశవార్ధిహిమభానుఁడు బాహుబలాధికుండు భూ
వరమణి యైన తండ్రి వినువన్నెల నన్నల నన్మహీశ్వరా. 356

క. సమరమున సురాజేయుల, సమయింపఁగఁ జాలు బగవసము గలపతి దా
సమసె నీ గలువనవాసము నొందిన యెడవసినసమున మహాత్మ 357

చ. అనుటయు వారిపల్కులు మహాశనికల్పము లైన యాలక
ర్ణనవినిపాతసాలమువిధంబున నేలకు వ్రాలె రాముఁ డా
తనికిరియు లక్ష్మణుండు వసుధం బడియు న్వసుధాతనూజయుం
బెనపగువంత నెంతయుఁ దపించుచు మూర్ఛనుగాంచి రంతటన్. 358

ఉ. ఇంచుక సేదదేఱి వసు ... రాఘవుఁడు చాలఁ గ
ళించెను తమ్ములం గని పితృప్రకరంగ బగు ... కృష్ణుల
నొంచిన నిమకేనియు హనోధృతి చాలమిఁ గండ్రిగూర్చి నో
చెను దండ్రి శోకయుసకృత్పరితాపము సేయుచుండు నే. 359

ఉ. వెడియు రామలక్ష్మణులు వేగమునిమ్మంబులఁ దండ్రిఁగూర్చి యా
గ్రాంతము లేశ హా దశరథప్రభుఁ తను రాజరాజ వే
దండసుతుండ దండధరదండనగోపసుకీర్తి యంచు నో
ర్పెండఁగ నేడ్చి రంతయు నహీనజనంబులఁ గ్రింగి నాయలై. 360

క. ధీతాత్ము యగుచుఁ దనయుఁడు, చేతులఁ గనుఁ బిసికికొనుచు ... శిఁకుడిదుచు
న్నీతి తగఁ చె దిగి చేరిరె, ధాత్రీసుగజాయుక్తధామా మాహా. 361

వ. అని మఱియుం బలవించుచున్నసమ్ముఖ. 362

శా. కైకానందనుఁ డన్నదమ్ములను భూకాంతాసుతం దాపకృ
చ్ఛోకాపాస్తసముద్ధానావ్రేశసంబుద్ధాంబోధాతితాం
తాకృష్టాక్షులఁ జేయుచు న్మహిరవంశ్యస్వామి రాయుండు గం
గాకూలంబునఁ జేరి యందు నిగమోక్తప్రక్రియం జక్కఁగన్. 363

క. అతఁ డపిత్రాసహితుఁడై, మనుజపతితుఁడు దనంబు మగ్నాత్ముండై
జనపదములఁ దిలోదకవిధు, లొనరించి కృతకృత్యుఁ డగుచు నటఁజను సేరెన్. 364

ఆ. ఇట్లు వచ్చి రాముఁ డెరిఁగి మనంబునఁ, ననుజవరులఁ బట్టికొన మహాత్ము
గాభుకహాతి వాడిలె వాళుకహాతిఁ గూలు, నగమునట్లు ప్రణ్యాసగమునందు 365

వ. ఇవ్విధంబునం బితృమరణశోకవ్యాకులితమానసుండైన రామచంద్రుని భరతుం డూ
రార్చుచున్న యవసరంబున గురుండు కౌసల్యా కైకా సుమిత్రలం దోడ్కొనివచ్చి
సముచితంబుగాఁ దర్శనమొసఁగుటయు నడపుటయు రాముండు సీతాలక్ష్మణసహి
తుండై కన్నీరు నిండఁ దనంఘ్రిపుష్కరంబులఁ బడుటయు నట్లుండె యట్లుండు
వలం గోడలం దీవించుచు నక్కలం గదియించి వారు వారు యొక్కరొక్కరు ది
క్కులు పిక్కటిల్ల నేడ్చిరి మఱియును. 366

సీ. ఎల్లజనంబులు నిట్టఁగ నీల్గిన పత్రికంధుం దలంచుచుం
దల్లితో యసద్గుణాదిరాసను నప్పుడు పేరుకొంచు నా
తల్లులు మువ్వురు మ్రొయి దారుణశోకభరంబు నొంది పెం
దల్లడ మంది యేడ్చిరవిధం బది యెచ్చటనైనఁ గల్గునే. 367

క. తుత్రిఁ గాంతలు కోసల,పుత్రిముఁ గైకయును మగధపుత్రియు దగతోఁ
బుత్రిలభావ్యక ధాత్రీ, పుత్రిదైన్యంబు గాంచి పొగిలిరి మిగులన్. 368

వ. అప్పుడు. 369

ఉ. నాకుఁ బోరి కేగినజనప్రభు మామఁ దలంచి చింతతో
నాకులపాలికాతులకు రయ్యంతరాసురి రేయెడ్చె నేడ్వఁగా
నాకులపాటుఁ జెందెఁ గుసుమాక్షులు బుద్ధ్యనపాత్రి లోలులౌ
స్త్రీకులు లెక్కలాప సమానము గాదె వచింప దలంపఁగన్. 370

వ. తదనంతరంబున వసిష్ఠప్రముఖపురోహితులు సర్వంబును గొంతవడికిం గౌసల్యానందనుండు తె
లివి నొందుటయుం దక్కనవాను సుపతిమిల్లి కంతఁ బౌరజానపదబ్రాహ్మణగురు
బంధుభృత్యామాత్యపురోహితానుజులు తోడనుపేరుండై పవిత్రసమస్తలరుఖాసీనుండై
రాముం డుచితవచనంబుల నానందంబు గావించుచు నాఁడి కొండొకసేపునకు భ
రతుం గాననంబునం బ్రసాదమహితం బగుచుండు నిగిడించి పితృనిర్దిష్టదిష్టం బిష్టం
బుగ వనంబునం గడపి పురంబున కే మగుడిచ్చునంతకుం గరుణ గలిగి ప్రజాపరిపా
లనం బొనర్ప నమోఘ్య కరుగు మన్నా యని సప్రేమసాదరబహుళంబుగా నాను
జ్ఞయును బలెండు విషాదంబు నొంది యున్నం గనుంగొని 371

ఉ. భూతలనాథనాథ రఘుపుంగవ క్రోధము దక్కి నన్ను నీ
చేతలదృష్టిఁ జూచుచు వచించెద రాజ్యభరంబు సర్వము
న్నాతలఁ బెట్టఁ జూచెదవు నాతలఁ బట్టుట గాదు నీవు ధా
త్రీతల మేలఁ గావలదె జగమెల్ల సుఖింపుచుండఁగన్. 372

క. ఇనవంశ్యులయందుఁ జక్రికాయము రాజు కరుణఁగని యువరాజుం
జనకుని పోలుపొందం జ్యేష్ఠుని రాజ్యము సేయుపొంటే నరుదె యనఘా. 373

గీ. కేకయాత్మజ నడపిన కృత్రిమంబు, నించుకయు నెంచకుము భవద్భ్రాతయందు
సత్యసంగ్రహమూర్తి వీ వఖిలభూభృదగ్రగణ్యుఁడ వహియింపు రమ్ము వరమునమ్ము. 374

క. శస్త్రాస్త్రాభ్యాసములు, శస్త్రార్థవిధర్మములును శమసమదములున్
గ్రస్తసువర్ణము లట్లుగు, నస్త్రజ్ఞుఁడ వగు రాజు లేని వసుమతిలోనన్. 375

ఉ. కావున నాదు ప్రార్థనముఁ గైకొని నీవు జగజ్జనంబులం
గావు నరాళిసత్కరుణఁ గాచినధర్మువు కో సమానముల్
గావు నరేంద్రధర్మములు కారుణికత్వమునీవ సేవనా
గా వనభూమి నీకుఁ దగుగంతకు నే నదియుండ నీకిఁకన్. 376

శా. క్షోణీభారము నిర్వహింప నహితక్షోభంబుఁ గావింప న
క్షీణానందము భూజనాళి కొసఁగ క్రొత్తగాదు రమ్మవన
క్షోణి న్నిల్చెద రాము పొమ్మనుచు నాకు న్నీవు దెల్పంగ మ
త్ప్రాణంబుల్ విడనాడఁ బూనితి సుమీ ప్రాయోపవేశంబునన్. 377

క. చాల న్వగపున వనమున, నేల నివాసంబు నేల నేల వరి మ్రొక్కఁ
జాల భూపాలకుఁడు నీ, పాలన వసియింతు వర్ణపాలకమౌళీ. 378

వ. అనుటయు రాముండు నుందస్మితుండై దశరథనాందనున కిట్లనియె. 379

ఉ. తమ్ముఁడ వెఱ్ఱివాఁడవు గదా తెలిసెన్ భవదీయధైర్య మే
నిమ్మెయి రాజ్యపాలనకు నిత్యజనంబకుఁ దండ్రిపంపు భా
రమ్మున నిల్చి కానల నవశ్యము క్రిమ్మఱి వత్తు నీవు హా
ర్దమ్మున నాచరింపుము ప్రజాపరిపాలన మప్రమాదివై. 380

క. మనలో నీ వార జనకుని, పనుపున వర్తింపకునికి పాడియె గుణమం
దన నీ వాఁగవె ధర్మువు, నను గావింపకుము రాజనందన యింకన్. 381

క. పితృభక్తి నేమమున దైవతపూజాపరుఁడ వగుచు వసుమతిజనులన్
ధృతిమంతుఁడవై వత్సర, చతుర్దశము ప్రోవుమా ప్రజలఁ బ్రజలకిరవౌన్. 382

చ. అతులితమౌ నేమి యొందిరుగ నాపక యబ్బరతుండు రామచం
ద్రి నిఖిలభూధరంబు నకరంబుగఁ దాల్చుట యుంక నాకుఁ ద
ప్పనిపనియౌ నీచరణపాదుక లొసఁగి యిమ్ము తద్భవ
మున నుమరాజ్యతంత్రియు పత్రిమోదమున నేలయుందు నె తరుణా. 383

క. అని తనుఁ బ్రార్థించెడు తమ్మునకుం బాదుక లొసంగి మోదంబున రా
మనరేంద్రుఁడు కౌఁగిట నిడుకొని సంభావించె నతఁడుఁ గుతుకము నొందన్. 384

సీ. భరతశత్రుఘ్ను లంత సంభరితసత్త్వ హర్షచిత్తాంగు లగుచుఁ దదంఘ్రియుగము
మస్తకంబులు సోఁక నమస్కరించి, యపుడు వీడ్కొని రతని ననంతరమున. 385

వ. శ్రీరాముండు దశదిశ కుమ్మలించు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకుం దాపోపశోషణంబు లగు
భాషణంబుల నానందంబు నొందించి మ్రొక్కి వీడ్కొల్పి పౌరబ్రాహ్మణభృత్యా
మాత్యజనంబులకు ననుగ్రహప్రణామాదరసంభాషణపూర్వకంబుగా సెల వొసంగి
వసిష్ఠానుజ్ఞాతుండై సీతాలక్ష్మణసమేతుండై మగిడి పర్ణశాలకుం జనుటయు. 386

గీ. పాదుకలు భద్రకుంభికుంభస్థలమునఁ, బాదుకొల్పి ముదంబున భరితయుక్తులు
భరతశత్రుఘ్ను లుభయపార్శ్వముల వీవ, చామరచ్ఛత్రములు పట్టి చనిరి నగర

వ. ఇవ్విధంబున సమస్తబంధుజనపరిజనగురుపరివృతుండై చిత్రకూటంబు విడిచి భర
ద్వాజాశ్రమంబుఁ గడచి గంగాతీరంబునకు నడచి రట్టియెడ. 388

క. తరుపల్లవలతాసాలస, ముత్పాకలికాసుగంధిఁ యుత్కటసుమసం
పత్పాలిత మగుచుఁ దన కృత్యోత్పలిక [illegible] ముత్పాదింపన్. 389

క. దర్శనమాత్రమునన నఘ, [illegible] మొనరింపఁ జాలు తన్నదియగు
స్పర్శనగంగాపోప, స్పర్శనమునఁ బ్రీతులైన సమయమునందున్. 390

గీ. ఎదురువచ్చిన గుహునకు నిష్ట మొసఁగి, రాము వోయిన కార్యమంతయును వినిని
యతనినిద్దైన సహాయత నపుడు దాఁటి, రంగ యమునఁ [illegible] గంగ. 391

వ. ఇట్లు సమస్తజనసమేతులై గంగానదీసముత్తరణం బాచరించి గుహుండు వనుప ను
చితపథంబులం జని తమసాప్రవాహంబుం గడచి సాకేతసామీప్యంబునకుం జని. 392

క. తల్లివిరియు తల్లడము[illegible], దల్లుల నం గని [illegible] ప్రమూలబలం
బెల్లను గా పురిచి మనం, బొల్లమి నప్పురముఁ జొరక యుచితంపుమెయిన్. 393

క. నగ్రామమున నజ్జ్వలన్, [illegible] గ్రామము కదలి కను యశఃపుంజంబుల్
[illegible] గ్రామముల గప్పఁగ నం, [illegible] గ్రామమున వసించి నిష్ఠాపరులై. 394

వ. [illegible] ద్వారసమేతులై యుండి రంత నబ్బరతుండు. 395

చ. సుఖమున ధారుణీజనులు సొంపు వహింప లసన్మఖక్రియా
సుఖమున ధారుణీసురసమూహము పెంపుఁ దలిర్పఁ బాడుగా
సుఖమున రాజ్యకృత్యము ప్రమోదమున న్నడుపంగ రాజధ
ర్మఖని యన న్వసించె మఱిమంతుఁడు రాముని రాక వాఞ్ఛుచున్. 395

వ. ఇట్లయోధ్యాపురసమీపంబున నొక్క యలఁతిపల్లియ నుచితవ్రతంబుల నుండె
నని చెప్పి ప్రమదాతిరేకంబున. 397

శా. దైతేయప్రకటాటవీదహన భక్తత్రాణపారీణ సు
జ్ఞాతానాగతవర్తమాన గతిదిష్టప్రక్రియాసన్నుత
ఖ్యాతాఖ్యాతకృపారసప్రవిశాలాక్షాతిసంభావితా
జ్ఞాతావాస మునీంద్రమానసనివాసా హితవాసాంచితా. 398

క. పంకజలోచన మునిజనపంకవిమోచన విశేషభాసుర శ్రీవ
త్సాంకకరుణాంబుసేచన, పంకజభవకామినీప్రభావితవచనా. 399

మత్తకోకిల. పాలితాఖిలలోకనాయక భక్తసౌఖ్యవిధాయకా
కాలభీకరసాంపరాయక కాలకాలనుతాయకా
నీలనీరదకామనీయక కాయజిత్ప్రనుతాయకా
శీలయుక్తఫలప్రదాయక శీలవేంకటనాయకా. 400

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యాన పరాయణ భూమధైర్యవినయ
రమనార్యతనయ పండితసేవాసముచ్చయ కొత్తపల్లి లచ్చయ ప్రణీతం
బైన దాశరథివిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ

దృతీయాశ్వాసము.

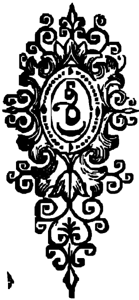
శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీకాంతావరముఖ శ్రీ

శ్రీకాంతరమహితపుష్పశీట్ప్రతీక్షా

వాసావాసాసహనమ

హాటకరిపురహగ్యతుల వేంకటాద్ర్యధ్యక్షా. 1

వ. దేవా తదనంతరకథావధానం బవధరింపు మట్లు భరతుండు భగ్నునితోడై నందిగ్రామంబున నివసించెనని చెప్పి యప్పట్టుప్రట్టువుఁడపసి వెండియు నిట్లనియె. 2

ఉ. తమ్మునిఁ గాంచి రాముఁడు సుధారసతుల్యము లైనవాక్కులన్

తమ్ముల నిట్లు వల్కు మన మన్యవనంబున కేగ కీశ నా

లమ్మగు పర్ణవేశ్మమున లక్ష్మణ నిల్చితిమే కదా సహా

యమ్మగు టాత్మ నెంచి మనపజ్జను నక్షయుఁడు గ్రమ్మఱన్. 3

క. వచ్చుచుఁ బోవుచు నున్న, స్వచ్ఛను పట్టుఁబు పటవాసంబున కే

నచ్చుపకం దెల్పెద నిఁక, నచ్చో నుండఁ జన దరిలి కేగఁ దుప్పన్. 4

వ. అని పలికి సీతాలక్ష్మణసమేతుండై చిత్రకూటంబు వడలి చని ముందట. 5

సీ. ఘనలతాతన్వులు కౌఁగిలించికొన మిన్నుఁ డియొప్పెడు కటపావలియును

పాషాణకంటకబహుళంబు లైఘోరవధ యుంకగము లైన వర్త్మములను

జీర్ణపర్ణములలోఁ జిటపటధ్వనులతోఁ, గుసుమంబుర్వులు వాలుగోధికలును

దరుకోటరాంతరస్థఫణిఫణామణిప్రాలిన్యూణ్య లుర్కాజాతములను

గీ. పామజవ్యాఘ్రభల్లూకశశకములను, గలిగి భీకర మగుదానిఁ గనె నమరశ

రణ్య మగు నొక్కదిర్ఘమారణ్య మంత, నన్యజనమూర్తి రామచంద్రమూర్తి. 6

వ. ఇట్లు కనుంగొని. 7

శా. వన్యేభోగ్రలులాయసింహశరభవ్యాఘ్రాచ్ఛభల్లాదికా
ధ్వన్యాభీలమృగావళీభయదకృద్ధ్వన్యాధికాకంపితా
రణ్యాంతోద్ధృతసాధ్వసాపసరణవ్యాసంగుఁడై యాశ్రమం
బెన్నారావ మొనర్చె రాముఁడు పలాశిస్తోమభీమంబుగన్. 8

వ. నిజధనుష్టంకారఘోషంబున వనమృగంబులు బెగ్గడిలి యెందుఁ దమ్ముఁ జేరక పాఱునట్లుగా
వించుచు వివిధఫలమధుర మధురసంబుల నవనిజకుం దృప్తి చేయుచు నయ్యాయలతా
కుంజపుంజంబులం జూపుచుం జనునవసరమ్మున లక్ష్మణుం డన్నం గనుంగొని. 9

ఉ. సారెకు లోననూఁదికొని చంచలభావ మొకింత లేక వి
స్తారశిఖాచ్ఛటల్ జటలచందము నొందఁగ వల్కలంబులం
జీరలు గాఁగ వాఁకలు పవిత్రత నొందఁగ రామచంద్రుఁ డు
ద్వారతపోభరం బిటు లరణ్యము సక్రియఁ దాల్చెఁ జూచితే. 10

వ. అనుటయు మహానందంబు నొందుచుం జనిచని. 11

సీ. ఆఖుశాబకకేళిహానిసామాజికా,వర్తితపటుతరగర్తములును
వాతాయమానక్రవ్యాదఘోరవ్యాఘ్ర,కులసమాక్రాన్తనికుంజములును
మృగరిపుప్రఖరగంధగజేంద్రసంఘాత,దంతురితగిరిగుహాంతరములు
భీతికృద్దోతువారాతితతుకశారి,కాటదంచితతటకోటరములు

గీ. శ్యేనబాలకపోతసంశ్రితమహావి,శాలమహనీయబాలరసాలములును
గలిగి విదళితఘనపథికనియజన,తాశ్రమం బగునొక తాపసాశ్రమంబు. 12

వ. కనుంగొని యప్పుణ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 13

క. అనసూయాహృదయేశ్వరు, ననసూయాహృదయకమలు నత్రిమునీంద్రుం
గని తత్పదంబులకు వం,దన మొనరించుటయు నద్భుతప్రమదమునన్. 14

క. దీవించి రాముఁ గని ముని,భావం బలరార నర్ఘ్యపాద్యంబుల సం
భావించి యనంతరమున, భావభవనిభు న్సుమిత్రపట్టిని మిగులన్. 15

వ. సముచితసత్కారంబుల మనఃప్రియంబు గావించి రామలక్ష్మణులం బవిత్రకుశాస్త
రణంబుల నాసీనులం జేసి కుశలం బడిగి తానును సముచితాసీనుండై మధురసంభాష
ణమ్ములం దేల్చుచున్న యవసరంబున. 16

మ. అనసూయాచరణారవిందములఁ దత్యంతానురాగంబుగాఁ
దనసీమంతితలోల్లసద్ఘృణము దాకించి చేదోయి నొ
య్యన జోడించి నమస్కరించుటయు నయ్యాత్రేయి ధాత్రీసుతా
ననజాతాయతనేత్రి నెత్తికొనియె న్వాత్సల్యసంపూర్ణయై. 17

వ. ఇట్లాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నెత్తికొని నిజవిశాలపర్ణశాలామధ్యంబున సుఖాసీన
సజ్జానకి నుద్దేశించి. 18

చ. సుఖములకోసి కాననవసుంధరకుం బితృవాజ్ఞ నేగుదెం
చి ఖరకరాతపంబునఁ గృశించెదు భర్తపిఱుందఁ బువ్వన
న్ముఖముదలిర్చనుండెదవు ముక్తభయస్థితి వైపతివ్రతా
త్వఖనివినీవునీకుసరివత్తురె యుత్తమమత్తకాశినుల్. 19

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులం బొగడి. 2)

గీ. అభిరామకమసుభగతాభివృద్ధి, యగు నిదిధరించువారల కని వచించి
కంబుకంఠికిఁ నంగరాగం బొసంగె, నత్తపస్విని యనురాగ మతిశయిల్ల. 21

ఉ. ఈకరణిన్మునీంద్రసతి యిచ్చినగంధగు నంగరాగముం
బ్రాకటలీలఁదాల్చి కడుఁ బ్రార్థనసేయఁగ నామెతోడ ని
ర్భయుఁడు రామమూర్తి దను బెండిలియైన చరిత్రమెల్ల సీ
తాకులకామినీమణి ముదంబునఁ దెల్పె యనంతరంబునన్. 22

సీ. అత్రిభార్యయు వినయంబునఁ బ్రణమిల్లి, కులసతీధర్మము లోర్కిమిగుల
గనకాసచేసెద వినిపింపు మనవుడు, నత్యంతనీజాత కాదరమున
భర్తమాటకు మఱుమాటలాడకుండుట వెలుఁగుటయుఁ బాయసము నొకరు
సేవించుటయును నిషిద్ధము భర్తకు సురూపియైన హరిస్వరూపిగాఁగ

గీ. మదిఁదలంపుమి కడు దుర్మార్గుఁ డగుచు మహత్తరుఁ గాఁగ నాత్మభర్త యగుట
యత్తఁ దదరఁట యకుశలైయు నుత్తమిల్లుటయును గూడని కార్యము లని వచించె
నత్తపస్విని సత్కృపాయత్త యగుచు. 23

క. భూసురపూజాసక్తియు, వాసత్తికలగుటయొప్పు దనిమఱియును సా
ధ్వీసాధుచరిత్రంబులు, భూసుత కెఱిఁగించె నత్తపోహితకరుణన్. 24

గీ. అట్లు దెల్పఁ సీత ప్రహర్షయయ్యె, నంగ శ్రీరామలక్ష్మణు లత్రిమౌని
కథితపుణ్యకథాసమాకర్ణనమున, దృప్తులై మోదవారాశిఁ దేలుచుండి. 25

ఉ. అత్రిపురాంతకప్రతిముఁ డత్రిమునీశ్వరుఁ డాదరింపనా
రాత్రి వసించి వేగినఁ గరంబులు మోడ్చి తదాజ్ఞఁ గొంచు సౌ
మిత్రిసమేతుఁ డత్రిసతి మెల్లనవీడ్కొని వచ్చియున్న భూ
పుత్రినిగూడియేగె నృపపుంగవుఁ డారఘురాముఁ డాదటన్. 25

వ. చనుచు నరుగుచున్న లక్ష్మణుం డన్నం గనుంగొని. 27

చ. ఒకగతిఁ దామరతల్లి సుమనోజ్జ్వలరై మృదుపల్లవాళిఁ బా
యక విటపోపగూహనను నై యెడసాఁగెను రామమూర్తి మా
నొకగతిఁ దామరతల్లి సుమనోజ్జ్వలరై మృదుపల్లవాళిఁ బా
యక విటపోపగూహనను నై యటు సాగుట యుక్త మే కదా. 28

వ అనిపలికి. 29

క. ఆధరణీశ్వరుఁ డనుజు సృమాదరమునఁ గాంచి యవల నరిగి సవినయుఁ బ
ద్ధాముల మునివరుల నెప, ద్ధ్యానాయతోపకుల నయ్యరణ్యమునందున్. 31

క. కనివారియాశ్రమములకుఁ, జనివారలొసంగు ఫలరసంబులు దేనె
ల్గాని యమ్మునీశ్వరుల వీ, డ్కొని రాముఁడు దీవలల్లి కొనసాగెను మునన్. 31

వ. జానకీలక్ష్మణ సమేతుండై పాపాకంటక సంస్పృష్టంబులై పావంబులు గందు
చుం దొటుత్రివడ మందగమనంబునం జనునెడ. 32

ఉ. నిక్కి విరాధనామకరజనీచరుఁ డొక్కఁడు వచ్చి జానకిం
గ్రక్కునఁ బట్టి మూఁపునఁ దగంగ వహించి విశేషరోషుఁడై
మొక్కలుఁగఁ గొంచుఁ బోయిన సమేయబలాఢ్యుఁడు రాముఁ డంతఁ జే
రుక్కునవాని కడ్డపడె నుద్ధతుఁడై యనుజుండు తోడుగన్. 33

వ. ఇట్లు రామలక్ష్మణులిరువురు నెదిరించి. 34

శా. క్రోధోద్రేక మనస్కులై రఘువరుల్ ఘోరాస్త్రజాలంబుల
న్వేధింపం దనుజాధముం డతివబాలే వేశుంకు విస్తారమా
యాధారేయుఁడు సీతడించి వెసతో వారాముని న్లక్ష్మణు
న్వ్యాధింపన్నుకట్టి పట్టుకొని యంసద్వంద్వముంజేర్చెనన్. 35

ఉ. వారలఁ గాంచి సీతవగవన్ జనకాత్మజఁ గాంచి వారలు
న్వారనిదీవతెంతొరయ వాఁడు రయంబునఁ బోఁదలంచుతన్
శ్రీరఘురాముఁడుం బురువసింహుఁడు లక్ష్మణుఁడుం బలాఢ్యులై
పారఁగఁ బాఱనీ కదిమిపట్టిరి కంఠము రెండు ప్రక్కలన్. 36

ఆ. అదిమిపట్టి వాని నల్పసత్త్వునిఁ గనె, త్రుంగి బుధులకందఱికి హితంబు
లైనవాక్యయముల నాఖలుబోధించి, ని మి కమిగరోష వేసులకుచు. 37

చ. ఉలుకరభయంకరాస్త్రములఁ దుత్రించుట యెంతయు నొప్పుఁ గాక నీ
[illegible]తులు వలుకంగ నేలయని దుర్మతి నీ లచేతికిచ్చి గం
తులవును పోకపోవముదె శ్రుశ్రుఁ దగించెన మంచు వానిచే
తను లతనిఁ గూల్చి కొక్క మొగిఁ దోయజమిత్రకులాబ్ధిచంద్రముల్. 38

వ. తదనంతరంబున. 39

ఉ. కఁరము దీర్ఘబాహుయుగళంబు, మెఁరియుఁడై వాఁడు నేలఁగూలెను నడుస్తో
ర్వ్యాగుల్లుగుచు నిలుకుతీరి, కంఠీరవముల్గిరిన్ దిగఁజుబుకు కరణిన్. 40

వ. ఇట్లు లంఘించి బానకీర్ణయుంబు వాపి యుల్లసిల్లి రంత. 41

గీ. రామబాణనిహతిఁ గంధరంబు ద్రెస్సి, యాతుడును రామలక్ష్మణు లబ్బురపడ
శాపమోక్షుంబుఁ గాంచి నిశాచరుండు, గర్వుఁడగు తుంబురాఖ్యగంధర్వుఁడగుచు. 42

సీ. చెంతకువచ్చి రామనృపశేఖరుఁ గాంచి నుతించుచు న్నిజో 45
దంతమునంతయుం దెలిపి తత్ప్రతిపన్నలని యాతుణాంబని
ప్రీతమనస్కుఁడై ఖచరసింహుఁడు వోయిన యానవేఁదుర్గిఁడ
త్యంత సరిస్మితాత్ములగు సత్రిఘరాఘవ జానుజాతుఁడై. 43

క. అతిగిభయంకర వనములఁ, దిరిగితిరిగి యమిలికీర్తి ధిక్కృతగంగా
శరభంగుని శరభంగుని, శరభంగరహితుఁడు రామచంద్రుఁడు గనియెన్. 44

క. కని తచ్ఛరభంగపదా, బ్జనికటకలశుత్రితఫాల భాగుండై యా
మ్మునిపతి తలఁప నతఁడు, మ్మనుజేశ్వరు నెత్తియిసుల మన్నించెన్. 45

వ. గాఢానురపూర్వకంబుగాఁ గౌఁగిలించికొని యనంతరంబ మెచ్చిపిలిచియున్న
ధరిత్రీపుత్రీ సుమిత్రాపుత్రులం దగుభంగి సంభావించి యమ్మహామహులకు నర్ఘ్య
పాద్యంబు లొసంగి మధురంబులగు కందమూలఫలంబుల నాతిథ్యంబునడిపి సుఖో
పవిష్టుండగు శ్రీరామునకుం గొని శరభంగుండు. 46

చ. నను బలభేది నాకభువనంబునకుం బిలువంగవచ్చెఁ
న్నిను మది నాత్మనిన్నుఁ గను వేడుక నిల్చితిఁ జూడఁగాంచితి
న్ననజభవేశ్యా నీ వలరమాపతి వాగ్యజనాదయ దవుత
ఘనతనొసంగు నీకరుణగాంచినవారికిఁ బ్రాతె సౌఖ్యముల్. 47

క. త్రిదశజగన్నివసనమున, పదవాసంబును ద్వదీయపదదగ్ధసం
పదకు సదృశంబులె తల్పదకౌ ధకనూజభూసు పదయామూర్తీ. 48

వ. అని మఱియుం బ్రస్తుతించి.

క. అలయుండేనెల ఫలముల, నలరుల నజినోత్తరీయకాదుల నలకా
నలరుచిరములగు తిలిరుల, లకుల సద్ధ్రదయుఁడగుచు మ్మునియొసఁగన్. 49

వ. పరితుష్టుండై యమ్మహాత్ము వీడ్కొని. 50

క. సాలంబులు వరుణారుచిక, సాలంబులుఁ గీరసంతసాలంబులు నా
ఛాల్ర మ్ముల్లకు పికముల, జాలమ్ము లగలిగి కనుపి రాలమ్మకు మున్. 51

సీ. లలితారుణప్రవాళలతాకదంబంబు, స్తోమమై హారికులాగారమగుచు
తనభూమిశోభ సైయుండు చంద్రకిరణాంక, కూలమై మహిమవిశాల మగుచు
మహనీయకాండక మదజలమాత్రక, భూషమై రాజీవధామ మగుచు
వరాశికి జనకుండు రాజిల్ల గనుంగొని, రాఘవుండనుజ గోత్రాసుత్రాస
గీ. మేతుండై చని సద్గుణోపేతుఁ గనిమ, హాశ్రమాభ్యంతరంబు నధికనిష్ఠ
దపము సేయు మహాత్ముశాంత విమలాత్ము, దీక్షకరకోటిధాము సుదీక్షనాము. 53
గీ. కాంచి యాతని యింట కొంచు సన్ను, తించి యతఁడిచ్చు పూజ గ్రహించి మించి
తన్నుఁ బ్రాఙ్గణమునుల యుత్తమశిఖావ, నంబులకుఁ జూపుఁబోయి నయంబుమీఱ
వ. అరిగి ప్రయాసహీనుండగు నారాఘవుండు. 54
సీ. మునికుమారులకుఁ గమ్మని ఫలంబులు దెచ్చి, యొసఁగిలాలించుచు నొక్కచోట
పాదికాంక్షులకు పోధనవాటికంబుల, నటజములు గట్టుచు నొక్కచోట
వాచయమిక్షిత వరపుణ్యకరకథ, లూఁకొని వినుచు నొక్కచోటఁ
దాపసులకు నుపద్రవములు గావించు, రక్కసులను ద్రుంచుచు నొక్కచోట
గీ. ఋషివరేణ్యుల కజినోత్తరీయకాను, లొసఁగి దీవెన లందుచు నొక్కచోట
నొప్పు మునిమృగ మునుంగ మానొక్కచోట, రాముఁడు చరించె మునిజనాభిరతుఁడగుచు
క. మునిజనసహితవర్తనమున నొన్నది యులుచట నొకదిక్కుచు రా
మ రేంద్రుఁడు వారలపి, డ్రాని తగుగతి యుదగ్రతపో తపఁబున్. 56
వ. కాపియు నప్పుణ్యాశ్రమసమీపంబున కరుగ వసనమున. 57
సీ. సితపీతకాంతులఁ జెన్నొందు దిక్పథములఁ, కలమాత్రకాయోద మానహీన
శోకసైకశ్రేయ శాఖాగ్ర తగ, నాభమై వలపులు సందడిప
వ్యాఘ్రశాఖాకస్వర మేదకకేకాలి, నలమెంచి బయలు నెమ్మినింప
నిజసోల్లాసిత ద్విజపరంబయి, యు ఫుల్లితోకుచు తెల్పు రాము
గీ. వాచు హార్యక్షులు మునుమానవులు చేయు, బాలసహాకారవనంబు పజ్జకేగుఁ
దాంతమానమూరని వాటుక ముఁగాచు, నామ్మపండులుగోయు నొక్కరయుండు.
వ. ఇవ్వనంబు మదంబునొందుచు, శ్రమంబుఁ గుడుచు, తిలకుచు తడ్కుచు నెడ
నెడ నరిగికు ఫుతసుప్తి గనుంగొని రాముం డా. 59
క. యాసనుఖకరవిసర మా, యాసము రానెల వలువ దశవికనుచుఁ జా
యా సము చిలమగ మున్న ద, యాసమధికవృత్తిఁ దెల్ప నది వెఁవృకటా! 60
క. లాయమ్ములు రిపుశసవిపు, లాయమ్ములు సంతతవిపులాయమ్ములు వా
లాయమ్ములు మకరిపుసులు, లాయమ్ములు భయదఖరములాయములయ్యెన్. 61

క. కాంతారమ్ముల నడువఁగ, గాంతారమ్ములఁ జూపఁగా నోపుదె స
త్కాంతారమ్ముల నలికము, కాంతా రమ్మనుచు విభుఁడు గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 62

వ. ఇట్లు బహువిధోపలాలనంబుల నలరించుచుం దూఁగుచు నయ్యన్నదమ్ములు దుర్గమారణ్య
మార్గంబుల నప్రమాదులై చని చని యొక్కనాఁడు. 63

ఉ. రాసుతు లర్కవంశవనరాశిసుధాకరు లంతయేని సం
త్రాసము నర్కవంశవనరాశిసుధాకరమైన కోన ధా
త్రీసుతఁగూడి వచ్చి విహరించిరి రాముఁడు లక్ష్మణుండు న
బ్జాసనకృత్య మేరితర మౌను గడంగి తొలంగఁ బెట్టఁగన్. 64

వ. అది మఱియును బ్రసిద్ధాశ్వత్థప్రవృద్ధకపిత్థవటాశోక దాడిమీతరు సంభృతంబును పారిజాతకామ్రాతకశ్లేష్మాతకపిండీరవిభీతక కేతకీభల్లాతకీ జంబూ జంబీరౌదుంబర నింబ భూనింబకదంబ కదంబ భూమిజంబు కావ్యజంబక కాకోదుంబరి కాంబుజ భూమిజంబు కాముఖానోకహ సంకులంబును శితిసారక హాయమారక కుమారక కలికారక దంతమయూరక సాల రసాల తమాల కృతమాల తూల తాలహింతాల నారికేళఖర్జూరీలాంగలీపద్మాలక్రముకసాలవిశాలంబును గలిగి త్రివిష్టపంబు విధంబున రంభాసురభ్యైరావత మందారేంద్ర సురసాన్వితంబై పవిత్ర ధరాక్రమంబున కుంభీస్యందనవీరతగుధనుర్బాణాంచితంబయి నభోమార్గంబు చందంబునఁ దరణివరుమనోహరంబయి యధోభువనంబు కైవడి ననంతాశ్రితంబయి సత్యలోకంబు ప్రకారంబునఁ బ్రహ్మణ్యశారదా గాయత్రీసముపేతంబయి జటీసమూహంబగు వృక్షజటీకౌశిక శాండిల్యలోమశ కపిలానుకూలంబయి కైలాసంబు పోలిక పాశుపత హైమవతీ శివాధికంబయి, బలిసద్మంబు నవుఁ, కితవపలాశరాక్షసీ సంయుతంబయి యథయాధికంబయ్యును గుహ్యకా లర్కభయాకంబయి ఋక్షపున్నాగమయూరారిష్ట వ్యాఘ్రఘూక సమన్వితంబయ్యును ఋక్ష పున్నాగమయూరారిష్ట వ్యాఘ్రఘూక సమన్వితంబయి నాగవల్లీలవలీలతా బహుసుతాత్రివృతా ద్రాక్షాదిలతా బహులతాభిరామంబయి యొప్పు నయ్యరణ్యంబునం దట్లు ప్రవేశించి పెట్టుల నెమటఁ జెట్టికొని మెట్టకొట్టకొనలం బులులివ్వ యేడుఁబ్రిట్టి నట్టువపిట్టపిట్టలం గాంచి హస్తోత్కృష్టంబునొందుచు నొక్కొక్కపట్టునం బుట్టల నిక్కి నిక్కి దిక్కులు మాచు గాఢేరంబులం బట్టికొన నుంకించు శబరశాబకులం జుట్టికొని ప్రోవులై పోవు సారమేయంబులకు దూరంబుగాఁ దొలంగుచు, బండి గురివిందతీవపప్పరంబుల నీడలం బండి విశ్రమించుచుం బండినకంటకఫలంబు లుపయోగించుచు, ఫక్కుంధాడ్రంబునకు ముమ్మిగని తవనంతరంబున న్ని సువులకు నిజలాంగూలదండంబు

యూఁతలుగా నొసంగి యెక్కించుకొను శాఖాగ్రంబులం దుముదు శాఖామృగంబుల సహాయం బపేక్షించుచు, నకులంబులు శలిహానకులంబుల విదళించు నేర్పునకుం బొంగుచు, భుజంగసమాలింగితమ్ములగు ద్రుమమ్ముల కొమ్మలు భుజంగాలింగితలగు కొమ్మలం బోల్పఁ బట్టగు ప్రదేశంబులం దిరుగుచు, ననేకవిధ మార్జాలజాలంబుల నాలోకించుచు, సారంగంబులగు కృష్ణసారంబులవారంబు లీరంబులం బాఱు నార వంబు లాలించి, ఘోర క్రూర మృగంబులుగా శంకించి పరికించుచు, కమలాకర తీర మహీరుహాగ్రశకున నిపతితంబులగు ఫలంబులు జలంబుల బుడుంగు బుడుంగు మనుచుం బడు చప్పుళ్ళు మెప్పొదవ నాలకించుచు, నుత్తుంగంబులగు పర్వతశృంగం బులనుండి వెలువడి జలజలఁ బ్రవహించు సెలయేళ్ళ ననుకరించు పూఁదేనె వాఁకల సమీపంబుల నిలుచుచు, వింతలగు కమ్మతావులు వెదచల్లు కపురంపుటనఁటి బోది యల నారసికొనిపోవుచు, రేపకడఁ మేల్కాని యొకలు వెట్టి పిల్లల నెఱకల నతికొని యొదిఁగి నిదురించు కారుకోడిపిట్టలం బిట్టులికించుచు, సర్వవృశ్చికంబులకు నెఱ వక నెరవున నెలుఁగుచు నుక్కవత్తి నోటం గఱచి పట్టికొని యల్పవిశాలంబులగు గిరిబి లంబులఁ దూఱి చని యందు నిదురించు నేదుపందులం గడకాళ్ళు పట్టికొని వెనుక కీడ్చికొనవచ్చు నిషాదుల సాహసంబున కచ్చెరువునొందుచుఁ బథమ్మునఁ దమ్ముం గాంచి భయమ్ము గ్రమ్మికొన రయమ్మునం బాఱులై పాఱు శశకాది క్షుద్రజంతుని కరమ్ముఁ గరమ్ముగ నికరమ్మునం జూచుచుచు, మృగయాపరిక్షిప్తవిహార ప్రవృ త్తికంబులు మనుఁబోతులం గ్రుచ్చికొని యీడ్చి చనిన వేగంబునం గాఁడినవాఁడిన జోకలగు మావిమోకల నాలోకించి యాకులంబు నొందుచు మఱియుం గొన్ని సంక టస్థలంబులఁ బాదంబులం దీవలల్లికొనినం బోఁజాలక మిట్టిమిట్టిపడు కరాటుల సమీపంబునకుం బోయి బంధమోక్షంబు గావించుచు నశ్రమంబు లగు తాపసాశ్ర మంబుల చెంతం గాసారంబుల తీరంబులం బర్ణశాలలు విశాలంబులుగా నిర్మించికొని వసించుచు, వల్మీకబిలంబులు వెలువడి దీర్ఘజిహ్వాపల్లవంబులు సాఁచి చిఱుచీమ లం జవిచూచుచు నలుకువొందమనం జుట్టుచుట్టికొని వెలికింజిప్పల ప్రోవుగఁ బట్టఁ గొంతవడికి భయంబుడిగిన నెప్పటియట్లతిరుగ నారంభించు నాలుకల నాలోకించు చు, వివిధమధుమధుర ఫలపలంబుల నాఁకలిఁ బుచ్చుచుఁ, బుపుర బ్బిన తరుమండంబు తారకాగహితంబగు నాకాశంబు చందంబుగా విలకించుచుఁ గంఠీరవంబులకుంతి తోకచ్చరం గుంభికుంభస్థలంబులు వగులించిన నందలి క్రొమ్ముత్తియంబులు రాలుటగా నెఱుంగక బదరీఫలభ్రమ దట్టంబులగు పత్రపుట్టికలం బెట్టుచు, పటపాగ్రం బుల నమాంసమ్ములగు నెమ్ములు గనుఁగొని చిఱుతపులు లల్పమృగంబులం బట్టి

యుచటఁ బెట్టికొని భక్షించుటగా నూహించుచుఁ దరుశిఖరకులాయపరినిక్షిప్త నిజాండజ గ్రసనోద్ధతకృష్ణసర్ప సమాలోకన జనిత మహాశోకరోషవేగ పరిభ్రమిత పక్షికులార్త నాదంబులకుం గనికరించుచు, మచ్చికలచ్చుపడం బెమ్చునెత్తఁగి పచ్చికపట్టులకుఁ దెచ్చి మెచ్చివిచ్చలవిడి మేయుచున్న సారంగంబుల చరణాంగంబు లభిషించి కస్తూరి స్పర్శనంబున నీర్గంధికరయు శలభవిసరంబుల సరభసంబునం బట్టికొని ప్రమిగి క్రమ్మఱ నెప్పటిచట్ల తేళ్ళ మూఁపులఁ బాదంబులు మోపి యుల్లసిల్లు భరద్వాజంబుల నభివీక్షించుచు, నిలువెల్లం జిరిచీమలు గఱచి పట్టినం దాళఁజాలక తరులతాగుల్మంబులు సాల్వడం గొట్టికొను మొట్టపొట్టపింజరుల యుగ్రవర్తనంబులు దప్పించికొని పోవుచు నార్ద్రప్రదేశంబుల విహరించియుఁ బుష్పరసంబులు ప్రుక్కిళులుగాఁ బట్టియుఁ దచ్చుచుఁ బోవుచున్న జంటఁగలనాడుదెంటం దప్పక చని క్షుద్రపటలనిష్కాహమ్ములగు ననోకహమ్ములం గను గొని తన్నిమిత్త సమాయాతభల్లూక వ్రాతంబులం దోలి లిద్గ్ఖమ్ములఁ గరమ్మఁ జొనుపుటకుఁ గరమ్ము నిఱికటస్మైవశమ్ముగా కున్నం గొనగోళ్ళనవియించి కాలువఁ దుధారలం దోయిళులం బట్టి క్రోలియుండనిని సునకతాతి నెటియలం జేతులు వఱపి మధుకోశంబులు దీసియొసఁగినం బొట్టంబులు గట్టునెడ నెఱుఁగక చిన్నిపూఁదేనె పొరలం బురువుల రుట్టైలని పాఱవైచు చిన్నవారలం జూచి నగుచు మరల నేరించు చెంచునాయకుల వింతిమాటలకు సంతోషంబునొందుచు ఫణిఫణామణిదోరణ విశాలసాలసౌధాంతర జ్యోతిరింగణదీపశాఖిపరిమృదుగుళుచ్ఛ సుమలతాకాయమానమధ్యప్రదేశ మకరందపరిక్షాళిత శిలాతలసీనభిల్లపల్లవాధరీ వినోదమధుర వేణునాదంబులకుఁ గరంగుచు నిజతంతు సంతానంబుల గులాల్మంతిరమ్ములు నిరంతరమ్ములుగాఁ గర్పటాకారంబున నేర్పన ర్లి దానిం దగులొన్ని చిక్కిన కీటకంబుల దంశంబు లుపదంశంబులుగా భక్షించు నూర్ణనాభంబుల యాలోచనంబులకుఁ దలయూఁచుచు మేఁపుల సందడిం జెదరిపోయిన సుమయంబునఁ బొంచి చని క్రోల్వులుల నలుఁగులం బట్టికొని పాఱునెడ నిజశాబకంబు లోనరించు నార్తిందెలుపు ఘీంకారంబు లాలించి గ్రక్కునం గలసికొని వ్యాఘ్రంబులని గ్రహించి పిల్లలగుమింగఁ బెట్టికొని పొదల సందిసందు బొడలుచు ఘుర్ఘురధ్వానంబులం బుడమి ద్రక్కలించికొని యొక్క ప్రోవుగా నిదురఁ జొక్కియున్న స్తబ్ధరోమంబులం జెలఁగుచు శవక్కవఁ నోత్స్య సంఘట్టనోద్భూత ప్రభూతదనకాంతాశశాల్యాకలాపంబునకు సహాయంబైన మధ్యాహ్నసమయోష్ణ కిరణోష్ణాసహిష్ణువులై వడవడంకిఁ బొరలు సైరిభంబుల నిధంబులుగా నభివీక్షించుచు, వృద్ధవ్యాఘ్రకళేబర దుర్గంధ గర్తగర్తస ధూర్తవ్యాఘ్ర ధూర్తసమూహంబులకు

లోఁ దూఁగుచు, చమరీమృగ వాలవ్యజనవీజనోజ్జనిత మరుచ్చలల్లతాలతాంతడోలికా సంస్థితంబులగు మిళిందబృందఝుంకారంబులకు వినోదంబు నొందుచు, వనకుసుమంబులు వెదకొనం గనకకనింబాతి మృచ్ఛారిం దోలంగఁ దమ్ముం జేరిన చరుచారంబులం గటాక్షించి తద్విరోధంబులగు జంతువుల నదలించుచు, మనోహరవిపరీత భయానకంబులగు దానకంబులగు ఖగమృగస్వనంబు లాకర్ణించుచు, నిరోధిత తరణికిరణ ప్రసరణతరులతాశిఖర పరిపక్వఫలప్రతిబింబిత తారకా కోరక ప్రకరంబునుం బోని ఫణి ఫణామణిప్రభాపటలి ధగద్ధగితంబున కచ్చెరువుగాంచుచు, వనేందిరాకిసలయహస్త విన్యస్త ముక్తాఫలక్రమాళివిక్షిప్త బాలతృణాంకురాగ్రమాలికా ప్రతిభాసిత హిమానీ బిందుసందోహంబులఁ గొనియాడుచు నిర్ఝరాంబు బండిన దొండపండులదండం దండిగఁ జొక్కి చిగురుఁ గండెలు దండోపతండంబులుగా బెండువడి పడినఁ జిలిపిట్టలం బట్టికొని మెచ్చువచ్చు కుచ్చులం బుచ్చుకొను శమనాంతకుల చెంతకుం బోవుచు దివాచర నిశాచర మృగపక్షి ప్రచరణంబువలనను గమల కైరవ వికసనోన్మీలనంబు వలనను ప్రభాకరోదయ కలాస్తమయ కాలనిరూపణంబు గావించుచు పెట్టయడుతపిల్లలంబట్టి విడుచుచు శార్దూలంబులం దోలుచు తరక్షువుల శిక్షించుచు శరభంబుల సరిపెట్టుచు గవయంబులం గడతేర్చుచుఁ గణుఁజురులకుం దోలంగుచు వాఁడిగల ముండ్లుగాఁడినం దూఁగాడుచు సన్యాసుద్వైత సంశోధనంబు లగు సంభాషణంబులాడుచు వర్షాతపహిమానీ నివారణంబుగా గుజ్జుమావులపజ్జకుం బోవుచు గుములవిసరంబులు లేచుచు నీరంబులం దూలుచుఁ గొంతదూరంబు చనిచని యొక్కనాఁ డొక్క పుణ్యాశ్రమంబుఁ గనుంగొని యందు. 65

మ. భవనారణ్య భక్తప్రతీతు సుగుణ భ్రాజిష్ణు విద్యారిసు
ర్భవనాగారిఖగాధిపు న్నియమిసంభావ్యప్రభావాధ్యునిన్
భువనారాధ్యుని మాత్రవచ్చులికితాంభోరాశి విక్కుంభసం
భవనామున్ జగదేకవంద్యుసుతులోపాముద్రప్రాణేశ్వరున్.

క. కని ప్రమోక్కుఁ సీతారాముని గ్రక్కున నెఱ్ఱిచ్చియతి మునిమక్కువ నా
కొక్కసనక్కనక్కగదియ, నును జెక్కులు నొక్క కడుమనోమోదమునన్. 67

చ. అంబుజమిత్రగోత్రకలశాంబుధిసోముని రాముని బ్రమో
దంబునఁ గన్న ప్రత్తినివిధంబున నెంతయు నాదరమ్మురూ
పంబుఁ గహించెనోయనఁ గృపన్ మునిదేల్చె సుఖాసనార్ఘ్యపా
ద్యంబుల నష్టవాక్ప్రనిచయమ్ముల నెట్లలరించి వెండియున్. 68

క. లక్ష్మణు(గ్రజలక్షణుఘను, లక్ష్మణుమన్నించి తనయులసతినని చెనా
లక్ష్మీసమానయగుజనక,క్ష్మాధీశసుతఁ బూజఁ గావింపంగన్. 69

వ. నిరూపించి రామలక్ష్మణుల నుచితాసనసమాసీనులం గావించి మధురవచనరచనల నలరించి రాముం గనుంగొని. 70

ఉ. శ్రీయమునోంగనిన్నుఁ బొడఁగాంచితి ధన్యుఁడనైతి నాదినా
రాయణమూర్తివీవు మునిరక్షణకై యిటులుద్భవించినా
వాయననీతనూజభరదంగనపంకరుహాక్షిలక్ష్మిసూ
నీయనుజుండు లక్ష్మణుఁడు నిక్కము శేషఫణీంద్రుఁ డారయన్. 71

చ. త్రిదశపద్మజాహ్వాతిగుతించి విరించి స్మరించినన్ ధరి
త్రిదశరథోర్వరావరసతీత్రయమందుఁ జతుర్విధాకృతు
లుద్యదమానఁ దాల్చి పుట్టితివమోఘమువిష్ణుఁడవీవు తావక
ప్రదరనిపాతితంబులగు రాక్షససైన్యములాక్క త్రెల్మెడిన్. 72

వ. అని యభినందించి మఱియుం బుణ్యకథావిశేషంబు లుపన్యసించుచు నిట్లుండనగస్త్యుం డొక్కనాఁడు రఘుపుంగవు గనుంగొని నీవింక నిందుండవలవదు గౌతమీతటంబున నుత్కృష్టంబగు పంచవటంబుగలదచట నుటజంబునిర్మించికొని జానకీలక్ష్మణసమేతుండవై యప్రమాదంబున నుండుమనియుని చెప్పి రాఘవున కమోఘశరీముఖంబులొసంగి యాదరాతిశయంబున. 73

క. హా స్త్యయతితరునిసరణగ,భస్త్యస్త్రవరుని రామభద్రునిఁ గరుణ
న్నవస్త్యధికంబగునటుల న,గస్త్యుఁడు దీవించెఁ గౌతుకం బలరారన్. 74

వ. దీవించినం బరమానందంబునొంది రామచంద్రుండు మునిచంద్రుం గనుంగొని. 75

క. వింధ్యమునణఁచితి బలపరి,పంధ్యభ్యర్థితుఁడవగుచుఁ బాణితలముం
గంధ్యుదకమ్ముద్రావిత,వంధ్యతపోవిభవహాగడ వశమే నిన్నున్. 76

వ. అనియిట్లు ప్రత్యభినందనపూర్వకంబుగా వీడ్కొని. 77

క. సాలనుఁ సాలపనసత,మాలవకుళపూగక్తమాలసదమిసీ
తాలమగువనంబుః వీ,తాలక్ష్మణసహితుఁడై ముదంబున నరిగెన్. 78

గీ. ఇవ్విధంబున నరిగి మదేభసింహ,శరభశార్దూలభల్లూకసైరిభతతి
గలిగి ఘోరాఘూకారవాక్రాంతమగుమహావనముల విహరించు నవసరమున. 79

సీ. వటముఖతరుశాఖాచ్ఛటలు గనుంగొని, యుక్రూరసర్పంబు లేయటంచు
గున్కులబర్యులవాలు క్రోడంబులను గనుంగొని యిభగజములో యటంచు

క. లక్ష్మణుఁ గృతలక్షణుఘన, లక్ష్మణు మన్నించి తనయులసతి ననిచెన్
లక్ష్మీసమానయగు జనక, క్ష్మాధీశసుతఁ బూజఁ గావింపంగన్. 69

వ. నిట్లాగించి రామలక్ష్మణుల నుచితాసనసమాసీనులం గావించి మధురవచనరచనల నలరించి రాముం గనుంగొని. 70

ఉ. రాయము వొంగనిన్నుఁ బొడఁగాంచితి ధన్యుఁడనైతి నాదినా
రాయణమూర్తి వీవు మునిరక్షణకై యిటులుద్భవించినా
వాయననీతనూజభరద గనపంకరుహాక్షి లక్ష్మిసూ
నీయనుజుండు లక్ష్మణుఁడు నిక్కము శేషఫణీంద్రుఁ డారయన్. 71

చ. త్రిదశవిపద్దశాహృతిగుతెంచ విరించి స్మరించినన్ ధరి
త్రిదశరథోర్వరావరసతీత్రయమందుఁ జతుర్వరాకృతు
లొందము నందఁ దాల్చి పుట్టితివమోఘు ముఖిష్ణుఁడవీవు తావక
ప్రదరనిపాతితంబులగు రాక్షససైన్యములాక్క ప్రేల్మిడిన్. 72

వ. అని యభినందించి మఱియుం బుణ్యకథావిశేషంబు లుపన్యసించుచు నిట్లుండెనంగ స్యుండొక్కనాఁడు రఘుపుంగవుఁ గనుంగొని నీవింక నిచ్చుండవలవదు గౌతమీతటంబున నుత్కృష్టంబగు పంచవటంబుగలదచట నుటజంబు నిర్మించికొని జానకీలక్ష్మణసమేతుండవై యప్రమాదంబున నుండునది యని చెప్పి రాఘవున కమోఘశిలీముఖంబు లొసంగి యాదరాతిశయంబున. 73

క. హాస్త్యయుతితరుని సరణగ, భస్త్రవ్రావరుని రావ భద్రమునిఁ గరుణ
న్స్వస్త్యధికంబగునటుల న, గస్త్యుఁడు దీవించెఁ గౌతుకం బలరారన్. 74

వ. దీవించినం బరమానందంబునొంది రామచంద్రుఁడు మునిచంద్రుం గనుంగొని. 75

క. వింధ్యమునణఁచితి బలపరి, పంథ్యభ్యస్థితుఁడవగుచుఁ బాణితలమునన్
గంధ్యుదకమ్ము ద్రావిత, వంధ్యతపోవిభవపాగడ వశమే నిన్నున్. 76

వ. అనియిట్లు ప్రత్యభినందనపూర్వకంబుగా వీడ్కొని. 77

క. సాలనుఁ సాలపనసత, మాలవకుళపూగ-క్రమాలసదమిసీ
తాలమగువనంబులఁ సీ, తాలక్ష్మణసహితుఁడై ముదంబున నరిగెన్. 78

గీ. ఇవ్విధంబున నరిగి మదేభసింహ, శరభశార్దూలభల్లూకసైరిభతతి
గలిగి ఘోరాఘోరవాక్రాంతమగుమ హావన ములవిహరించు నవసరమున. 79

సీ. వటమూలతరుశాఖాచ్ఛటలు గనుంగొని, యుగ్రక్రూరసర్పంబు లేయటంచు
గుహ్యకాబర్యులవాలు క్రోధంబులను గనుంగొని యుగజములో యటంచు

వావిరి మెఱుఁగు శిఖావలు లఁగని, యువిపెన భూతి బురే యాటంచు
వీచికాసదృశరుచికల్గనుఁ గొని, యువిధ్ర వీధి ఘనకరే యటంచుఁ

గీ. దగ్ధ్రాక్షావల్లివితాన సంచలల్లలితపు ధమ్మిల్ల భిల్లపల్లి
వాధరులఁ గాంచి మునికన్నెలారటము నడుగునడుగడ్డు పడఁ దన్నుఁ బడమిఁ జూచి.

వ. వెండియు. 81

చ. పికచకోరజగ ధి పృథివీసుత రాముని కేలు పట్టి కం
టకతరుమృష్టసత్వనికటం బిదటం జరియింప నేలయొం
డొకభయశూన్యమై యుడ కొయ్యన నీగుటు నూత్రమచుమా
రకుధరప ట్త్రిభాపుఁగమ రమ్యము లమఁ దలచి మగ్నమై 82

వ. ఇట్లు గక పల్కుజానకి గనుఁగొని కొండొకవిషాదంబు గదిరి న్మ్రగ్బునం
దోఁపనీక మఱుమాటల నట్లనియె. 83

క. కాలవశతనివ్వరించిన, గాలవశతము లను వేడ్కఁ గనుఁగొను వైదే
హీలతలు వారిచె వైదే, హీలలితలతాంగి చూడు మింపొందంగన్. 84

ఉత్సాహ.
కొమ్మకొమ్మలు చునేర్చి కొమ్మకొమ్మకంకులం
గురిమ్మిరింమురుచులమించు కొండచఱులఁ జున్నలు
న్నెమ్మిమాఱునెమ్మిగులుకు నెమ్మిపురులకన్నులు
న్మమ్మతిగనోసంగు రామచంద్రుఁ డవ్వెంబునన్. 85

వ. ఇట్లాసగుము వనవాసఁబు నాయాసబడు ల్లుసేయుచున్న యట్టి గను గొని
లక్ష్మణుడు కౌతుకంబునన్. 86

సీ. స్యందనంబు లతాంగమయ్యె భూజానికి, జయ్యరుఁ బున్నాగ మయ్యెఁ బొన్న
జగతీశు కు నుటజంబు భవనమయ్యె, వనీపతికిఁ జూర్ణమయ్యెరజము
అధిపవాళికిమావు లశ్వరత్నములయ్యెఁ, బాట్లయ్యె స్వపుష్పముపల్లకమ్ము
లధిపతికి ఘన బులయ్యెఁ బత్రిబులు, దరులయ్యె నిగమము ల్నరవరునకు

గీ. భద్రకలశంబులయ్యెఁ గుంభములు ప్రభుకు, కఖిలజ మాన్య కును గోరులయ్యెఁ గపులు
ధరణిలకంతమై పుధాత్రికృత్యమైవిధ బునఁ దలఁగుచు రెట్టివారు 87

క. మేలగు వీణారవముల, మేలుకనెను రామవిభుఁడు మృదువిగ్రహుఁడై
కాల్యములఁ స్వగాలంబుల, యూళల మేలుకొనఁజొచ్చె మగ్రాటవులన్. 88

వ. అని పగచి జానకిం గనుంగొని. 89

గీ. సీతతోఁ గూడ నందు వసించెదన్న, మీపయిన నొక్కచోట సౌమిత్రి యుల్ల
మల్లసిల్లుచునుండ నల్లోపుటజంబుఁ, గట్టికొని యుండె రామభూకాంతుఁ డలర. 103

వ. ఇవ్విధంబున నివసించి సమస్తోపచారంబులు లక్ష్మణుండొనరింప సుఖంబుండి సమయ
సమయంబులు ప్రొద్దుంగడపి యల్పావశిష్టంబగు నత్రియోవనవాసంబు నొక్క
నాఁడు. 104

మ. ధరణీనందనకున్నలంబులు సుమిత్రానందనా తెమ్ము పొ
మ్మగయుం బారఁగ రమ్మటంచుఁ బనుప న్మోదంబు న్లక్ష్మణుం
డు రహింబూవులుఁ గాయలాకులును బండ్లుం గోయ నక్కాననాం
తరసీమన్విహరించుచుండ నతివిస్తారాద్భుతాపాదియై. 105

క. క్రతుభుగ్రిపు వాశమును, గ్రతసిలోద్యలమొక్క కరవాల మవ
క్రతరంబైతోఁచె శత, క్రతుమాయాకలితమగుచు గగనతలమునన్. 106

వ. అంతరిక్షంబునం బఱతెంచి సముక్షంబున నిలిచి యయ్యలక్షితకాంత్యయకంబు నభివీక్షించి లక్ష్మణుండు దక్షిణహస్తంబునం బరిగ్రహించి తత్తీక్ష్ణ పరీక్షార్థంబు గాఁ బ్రోడ.

క. ధారాధరనిభములగు మ, హీరుహముల నఱక మానులేతెంచి ధరి
త్రీరమణపుత్రి భరదసి, ధారాదళితములు సేయఁదగు నే తయలన్. 108

వ. అని పలికి వారించి యమ్మను రాజనందను నుద్దేశించి. 109

మ. ఫలసంఘంబులు లేవు రావు ఖగము ల్పత్రంబులున్ భక్షణా
ర్హలసత్కాంతులు గావు కావున మహావ్యాళ్యాలికిన్ రావు బూ
వులు గుత్తుల్ల రావు మాత్రముఁ గదా వ్రేల్లేవు రాజేంద్రనీ
వు లసద్బాహుబలుండవివ్వేదుకుఁ బోవుం గన్ని తూటూడుమీ. 110

చ. అనవుడు రాజనందనుఁ డహర్పతితేజుఁడు లక్ష్మణుండు చ
య్యనఁ దను హెచ్చరించెడు మహాత్ములకు న్మతి మెచ్చ వాఁశవ
ర్ధన మొనరించి యందు రుధిరప్రవిశిష్టకపోలునిం గృపా
ణనిహతసత్కపాలుని ఘనవ్రతశీలుని దైత్యబాలునిన్. 111

క. కని మునిపుత్రుకుఁ జంకిలి, నని భయకంపితశరీరుఁడై కడు వేగం
జని తన యన్నం గనుఁగొని, వినిపించెం దనదు సర్వవృత్తాంతంబున్. 112

వ. వెండియు. 113

క. నరవర యేటఁగక గుల్మాం, తరితుండై తపముసేయు తాపసకంశో
త్తరు నొకబాలకు భయద, క్షురికాహతుఁ జేసినాఁడఁ జూమ్మని పలుకన్. 114

ఉ. ఏమ్మ సహోదరా దనుజవీరులఁ జంపి మునీంద్రరక్షసే
యా న్వనమింకు వచ్చి దురితాత్ములఁ జంపక యిట్లు సాధువృ
త్తి న్మునినై సమాధిరతి న్మద మొందుచునున్న మానిబా
లు న్విడఁ ద్రెవ్వనేసి కడు లోపితకర్ములమైతి మక్కటా. 115

వ. అని యనేకవిధంబుల ననుజసహితుండై విచారంబు నొందుచున్న యన్నరేంద్రచంద్రు సమీపంబునకు మునీంద్రు లరుగుదెంచి భవదనుజభుజాసిధారాదళితమస్తకుం డగు నతండు దనుజుండు వీనిం దునుమాడుట యనఘంబని యాతనికి మనస్తాపోపశమనంబు లగు వాక్యంబులు దగుభంగి నుపన్యసించి యనంతరంబ సౌమిత్రిం జేరంజని యిద్దురాత్ముండు విద్యుజ్జిహ్వుండను రావణసహోదరి యగు శూర్పణఖ యందు జనించినవాఁడని తదీయజన్మప్రకారంబుఁ దేటపడం బలికి రతిరయంబున.

ఉ. జంబుకుమారుఁ జంపితి నిజంబు కుమారక దీన నీకు దో
షంబు దలంచిచూడ నవసంబును లేదు ముదంబునొందు మా
త్రి బడనేల యీతని వధించితినంచుఁ దపించుచున్న త్వ
ద్వ్యంబును నీకెఱుంగఁగ ధృవంబుగ నిప్పుడు విన్నవింపమే. 117

క. అనిన మిషము సేయఁగఁ దన, జననిఁ దపిన శరోధి నయయింపఁగ ని
ట్లాదరించెను తప మిరవిం, దునుమాడిన దీన నీకు దోషము గలదే 118

వ. అది యనుంగాక మదీయప్రేరితుండవై యొనరించుటం జేసి పాపంబు నకు సంశయిం పం బని గలదే యని వారణముమిత్రునకు రంబు నిజాశ్రమంబులకుం జని మును నిట్లు మహా మునిప్రబోధితులై రామలక్ష్మణులు నిర్విచారులై యుండిరట నొక్కదినంబు.

క. శూర్పణఖ వచ్చి యటు పరిమార్చఁబడి కొడుకు జూచి యాతని గని త
న్నేర్పఁగ గద్గద మగుచు, వాక్యులు బొబ్బలు సెలంగ నాక్రందించెన్. 120

వ. ఇట్లు నాక్రందనంబు సేయుచు మృతుండగు సుతుం దలంచి 121

శా. తండ్రిం జంపినవారిఁ జ పట్టుకు నద్యాన్విష్ట నిచ్చోట కడు
న్వ్రేడంబైన తపంబు సేయు నిను నేవీరుండు హింసించెనో
తండ్రీ నామది శోకమాఱునె మహోదగ్రస్వరంబు సందిల్లఁ జే
కట్రంద్రం జంపకయుంచు నద్వైపుగ కృతపాపిష్ఠ దుష్టాత్ములై. 122

ఉ. మాతులఁగాంచి వారును సమానమతేజు వధించి ట్టిదు
ర్మానిశాపమున్న మిము ప్రచండగమోఁదెద నన్న వారల
మ్మానినిఁగాంచి భీతియూతమా సులై తగ నిట్లు పల్కి ర
మ్మా నిజమాలించు మొక మన్మనరేశ్వరుఁడు ప్రసంగె నాపుడున్. 123

ఉ. అంగన వానిఁబట్టి పరిమార్పఁదలంచి కడంగి ఘోరశా
లాంగవోలె రోయుచు మహాటవి నొక్కెడఁ గాంచె సాధ్వి నా
త్మాంగనఁ గూడి సోదర సహాయమునం దగురీతిఁ బగ్గశా
లాంగ మొప్పఁ జేయు మహితాత్ముని రాముని గీర్తికాముని౯. 124

వ. ఇట్లు గాంచి. 125

ఉ. వామతనోల్లసద్ధశనవారనిభా చపలాంశుజాలము౯
శ్యామలవర్ణము బటుదయారసవృష్టిఁ దగ్గి కానలో
నీమెయి యున్నవాఁడు ఘనుఁ డీతఁడు సంశయ మింత లేదు నా
కీమహనీయ తేజు నెడ నెంతయు సంగలమయ్యెఁ గామము౯. 126

వ. అని మతిం దలంచి తనిందనుపసక కనుగొని. 127

సీ. ఇతనిమోము గనిందు మితనికన్నుల బ్జము, మితనివీక్షణంబుల పొందుఁదేగడు
నితనికటులు లిన్నె లితనిమాటలు చిన్నె, లలసుధాధారానయంబుఁ దేఁడు
నితనిహాస్యములిబాహ యితని చెక్కులకీప్, తులవర్ణములసోయగముఁ దేగడు
నితనిమోవి పగడంబు నితనికంఠము డంబు, కంబుమానిని సుందర బుదేరఁడు

గీ. నితనిహస్తము లస్తము లితనివెడద, యూరువుయూరు మిస్మహాత్ముపొ న్పొప్పఁగాంచి
యెలమినొదనిజ క్కబు వృథనటు ను, జేరఁ జనదెంచె రాక్షసస్త్రీ నయమున.

క. మునివర్యులకు నోర్మహము, జనియింపఁగఁజేయు రాముచంద్రుఁగని కా
మినిదోషాచరి మోహించిన దనుటకు ధనిసేము చిత్రముతలఁపఁ౯ 129

క. కని రివంశ్యులు జేరం, జనుదెంచెడు దానిఁ గనుచు సాత్త్వికబాణ
ప్రనిహతవనోర్జజము, డన పటుతరతీక్ష్ణపూర్ణ కర్ణ ము౯. 130

వ. అర్యావసరంబున లక్ష్మణుండు నీ వెవ్వరిదాన విచ్చలనికిఁ బ్రయోజనంబు నెయ్యం
గలుగ దేము దశరథరాజనందనుల మిర్వ బుకు విహారార్థంబు చనుదెంచితి మెడ
గలిగి పొమ్మనుడు తని నాదరింపక యాశ్చర్యకాంతరి రామచంద్రుంగనుంగొని 131

ఉ. అతిలకీర్తి శూర్పణఖాధిప శేఖరుఁడై రావణా
ఖ్యాతుని తోడఁ బుట్టువ నక పిక చిత్తంబుల స్వవ శేసం
జాతను నిన్నుఁ గాంచి సుమసాయక సాయక పీడితాంగి నై
తీతను వేలరాదు కసు గేశ్వర నిన్ను వరింపను నే౯. 132

వ. అదియునుం గాక విను మేను గామరూపసేకరధసుందరకాంతలు వహించి
క్రీడఁ జేయను కలసి చోటికి నిన్ను దోకొని పోవను సర్వ మదీయ నామధేయంబు

శూర్పణఖ యన్నుంగలసి భవత్ప్రియానుజప్రియాసహాయుం బపేక్షింపక కామోప
భోగంబు లనుభవింపు మని పల్కిన నవ్వుచు నతం డాదశకంఠుని గనుంగొని. 133

క. సుమతీ చంపక విడిచిఁ, బ్రమదంబునఁ బొంగి చనక ప్రత్యక్షులఁ గూ
టమిఁ గోరెదు నాలో రా, క్షసమటన్న నంక నెత్తికొనుమను భంగిన్. 1?4

క. అని పలుకుటయు దానిం, గనితద్వాక్యప్రాకృతియును ఖరనిస్వనమున్
దన కద్భుతమగుటకు ధరాత్మజ యరిగియె నగినఁ గ్రోధతామ్రాననయై. 135

ఉ. ఆదనుజాంగనాధమ ధరాత్మజఁ గన్గొని నిన్ను మ్రింగినం
గాదనువారు లేరనుచు గర్వముఁ దక్కు మటంచు డాసి వ్యా
క్షిద వాక్యసంతతులు ప్రేలి రాముఁడు కర్ణనాసికా
చ్ఛేదన మాచరింపుమని చెచ్చెరలక్ష్మణుఁ డట్లొనర్చినన్. 136

క. ముక్కుఁ జెవులుఁ దెగిపోవుటకు, నుక్కడిరక్కసులు వెగడనురురవము నా
టక్కరి మిక్కిలియేడ్చుచు, నక్కరణి న్నేయధర్మునే మాకనుచున్. 137

ఉ. వాలుమ్రోక్కింగిని యూ వాయుభుగంగనధర్గి నింగి వా
తూలరయంబునం బఱచి దుర్మతి యప్పితౌశి యన్న చే
రోలగముణ్న చోట రుధిరోద్గమవైకృతకర్ణనాసికా
మూలము లె తయూ న్నలుప ము దఱ వ్రాలెఁ గరంబు దీనతన్. 138

వ. ప్రాలి మహారోదనంబు సేయుచు న్నన్నగను గొని. 139

ఉ. ఒక్కరుండు దారయు సహోదరుఁడొం దనుఁగొల్వ రాజసం
బెక్క నఃక్షితి దిరుగ నెక్కడివారలు వీరటంచు నే
నక్కడకేగి వారివిధ మారయఁగోరిన గర్ణయుగ్మము
న్ముక్కును గోసి చేసిరి మోసముగాఁగ ఖరసురాగ్రణీ. 139

శా. నాసాకర్ణవిహీనవై తిని చితం బొంద నింతేనియు
న్నసామర్థ్యము లెక్కసేయక స్మయాంధీభూతులై కావను
ల్లాసాధిక్యతనున్నవారని గతి న్లజ్జింతు నన్నిచ్చులం
ప్రాసాసితూరికాదిసాధనముల న్భగిపు మెచ్చింపుటన్. 141

ఉ. వారనికిన్ నిష్టపరివారపలాశసమన్వితు డై
వారణహ స్తసన్నిభభవద్భుజవిక్రమమెక్క నేగి య
వ్వారని సేయఁజాలక జరంబడిపాటెనఁ బాఱనీక నే
వాటలఁ జంపతున్న మఱువారలటుం గడుఁ గీడు మీఁదటన్. 142

చ. వినుము నను నవ్వువారికెవ్వరుట వచ్చెను కాంత దానిచే
తగయిటులయ్యెనాకు వికృతాత్వము గావునఁ గన్నుఁగూర్చి యు
ష్మత్కుజుల తేజమేని సురమగ్ధవ దానిగుతించి యుక్క ని
ర్దయులగోత్రమేని ... డు దగ్ధను ... న్నిజమి... తెల్పితిన్. 143

చ. అనుటయు దాశరథిఁ జూడితమహాహిగతిన్ ఖరుఁ డల్లిసోదరిం
గనుఁగొని చింతదక్కి మిదె కావనమున్నిఖిరయొప్పభంగి న
మ్మనుజులఁగాల్చి ప్రత్తు సమానము దక్కను మాకు మస్మదీ
యనిశితకోపము త్రవివిధాద్భుతబాణము లెల్లనేమనో. 144

వ. అని ప్రగల్భవచనంబులాడి. 145

చ. అతనిభోగ్రవాక్యనిచయంబులఁ జెంగటనున్న దూషణ
త్రిశిరులఁ గాంచి వేగఁ బఱతెంచు బలంబుఁ గూర్చి సత్కృపా
ణశరముఖాహవోపకరణంబులు దెచ్చని ... గడంగి య
ప్పిశితభుగీశ్వరుల్ లగ్గలు వీఁటలువాయఁగ నాజ్ఞ చేయఁ గడున్ 146

వ. సమరసన్నాహ సముత్సాహంబునం బొలిచి నిలిచినం గాంచి. 147

క. స్వస్థపురే ద్రవనూ ... భ్రష్టా ... భకక్కోటి మిగుల ఒద్దులు గాఁగ
ప్రస్థానభేరి చెలఁగ జనస్థానము వెడలి ఖరుఁడు నడచెఁ గలంగన్. 148

క. ఖరుఁడు నిశాచరులశే, ఖరుఁడు ఖరుండిబ్బ్రాఘమున ఖరకరవంశో
త్తరు ధామమ్ముజయము, త్తరు రాముం దోడఁ గరిగెఁ దత్తఅపమునన్. 149

వ. అయ్యవసరంబున రఘురాముండు విలోకించి. 150

మ. అవనీభాగము సంచలింపఁగ భటాహంపూర్వికారావసై
ధవహేషారవ మత్తసింధుర మహోద్యద్బృంహితధ్వానమే
ఘమిధూతాతతగంధవాహకపతాకస్యందనాభీల నే
మిరావంబులు మించె నెక్కడఁగ సౌమిత్రీ కనుంగొంటివే. 151

వ. అదియునుగాక భూమిగజ మద్దెస మిక్కుటమయ్యె నెక్కటో
కదనమునఁగ్గ రాక్షసనికాయముతోఁ బటుదీ మునల్లుగా
మదిఁగనవచ్చె నాఖలుల మాన్పని కండలు చెక్కువైచు మీ
కడినను గాచి యుండు మొకవైపున భద్రము గాఁగ నుత్తరా. 152

క. ఘనుమశరవిద్ధమగు రాక్షసి జానకి ప్రమింగఁబోవ సమయంబున దుష్టపీ
డసలిపి వికృతాకృతిఁ జేసి సారెదివిమువంగ నింతఁ జేసె నృహాజా. 153

ఉ. కావున సంతసింపఁ బనిగాదు ధరాసుత భీతినొందు నే
న్యావలిఁ గాంచి యట్టులుట నద్రిగుహాన్తవసింపఁజేసి య
చ్చోఁ వివిభూసనాస్త్రిపరిశోభితహస్తుఁడనై ముదంబునం
గావలియందు మేను పులకంటకులం బరిమార్చునంతకున్. 154

వ. అని సీతారత్నంబునకు లక్ష్మణుం బదిలపఱిచి. 155

మ. కలభాలోకనచాయచంక్రమణవక్త్రంటీ వరూపా త్రిభూ
తలయాద్ధత్వమహోష్టమూర్తి క్రియ రౌద్ర ప్రస్ఫురన్మూర్తియై
విలువమ్ముల్దగులింఁ దాల్చికదా నవ్వియుందు రాముండు ని
శ్చలనైశాచరమాన్యము స్పదరువాంచాశూన్యము సైన్యముస్. 156

వ. అంత నబ్బలంబులు గంతుమిగిలి. 157

ఉ. చేరఁగవచ్చి శూర్పణఖ చెప్పినవీరుఁ డితండటంచుఁ గ
న్నారఁగఁ జూచి తేకయు నయంబు నలంపక యప్డు క్రోధమే
పారఁగఁ జుట్టుముట్టిన మహాబలుఁ డాతఁడు గన్నుదోయి కెం
పారఁగ నబ్బలాటవి బయల్పడఁ జేయుఁ దలంచి యుగ్రుఁడై. 158

శా. మధ్యాహ్నోష్ణసహస్రభాను క్రియ రామక్ష్మాధినాథుండు వా
ర్నిర్ధ్యానముతోఁ జమూవిసర మూర్విభాగము న్నిండి సా
న్నిధ్యాకూతముగాఁగను. గొని మహోన్నిద్రస్ఫురన్మూర్తియై
పథ్యాహీనతఁ గాఁగ నించెనిషువుల్ ప్రాప్తిపాదస్థుఁడై 159

శా. శ్లాఘాలంఘ్యపునఃస్ఫువేద్ధరుచి సత్సామినీజాలముల్
జ్యాఘాత స్తనితంబు దీర్ఘ విలసచ్ఛాపైం ద్రచాపంబు న
వ్యాఘాతాంబకవృష్టియుం గలుగు రామాభ్రంబు రక్తప్రవా
హౌఘంబు ల్దరిగించె ఘాతవితతుల్ వర్షింప సైన్యాటవిన్ 160

వ. తెండియు రఘువరుండు కోపోద్దీపితుండై. 161

ఉ. కొందఱఁ గుత్తుకల్దునిమి కొందఱ చెక్కులు చెక్కి కొందఱం
గొందలమందఁ జేసి పతికొందఱ మేనులు సించి కొందఱం
జెందఱకందనై పఱపఁ జేసి వికీర్ణరయంబు పేర్మి న
య్యందఱఁ గూలనేసె నరుణాస్పదుఁడై దండఱ కన్నిరూపులై. 162

ఉ. ఒక్కఁడ నేరుగుల్పడియు నొక్కఁడె నర్వము అక్కఁడంగు నే
లొక్కఁడెఁ గేరువుల్వెలుగు నొక్కఁడెఁ గాలుబలంబు గూలి నిం

కొక్కెడ రథ్యములన్నలుఁగు నొక్కెడ వ్రాలు శతాంగపఙ్క్తు లొ
క్కొక్కెడ రాముఁ డివ్విధిని నాతఁడు తొలంగించెను బాణకోటులన్. 183

క. అని తను సురలగ్గింపఁగ, ననితరసామాన్యవిక్రమాఢ్యుఁడై రా
మనరేంద్రుఁ డివ్విధంబున, ఘనతరశస్త్రహతి రిపుల గాసియొనర్పన్. 184

ఉ. అన్యులు సేయఁజాలని నిశాచరసైన్యము దైన్యమంది రా
జన్యుని దేఱిచూడక వెసం బఱవ న్ఖరుఁ డడ్డమేగి యి
ట్లన్యశరణ్యశూన్యులక్రియం జాలఁగఁ దగ దేనుగల్గ మే
దిన్యధినాథుఁ గూల్తునని ద్రిప్పె నిశాచరకోటిఁ గ్రమ్మఱన్. 185

ఉ. క్రమ్మనవిక్రమమ్మున సగర్వుని శాత్రవుఁ జుట్టుముట్టి నా
లమ్ములు గ్రుమ్మరించు సకలంకమనస్కుఁడనామయించు సై
న్యమ్ములఁ గ్రమ్మరించి ఖరనాముఁడు రాము నెదిర్చి తత్సమ
త్వమ్మున నిల్చియిట్లనియెఁ గన్నుల నెఱ్ఱఁదనంబు దోఁపఁగన్. 186

ఉ. మన్కొన నిన్నుఁ జూడఁగ సమర్థుఁ జేసిన మత్సహోదరి
న్ముక్కున కర్ణము ల్చిదిమి మోసమొనర్చితి వంతఁబోక నీ
త్రుక్కడిమూఁకఁ ద్రుంచి కడు మోదమునొందెదు నీకు నీవ చే
రుక్కును తేజముంగల మహోద్ధతుఁడైన నరేంద్రుచాడ్పునన్. 187

వ. అని పలికి మఱియును. 188

క. స్వేచ్ఛావిహారపరుఁడ వి, చ్ఛాచ్ఛాదితయశుఁడఁ జూడు మఱి మునుఁ జేతు
న్మచ్ఛితశరముల నీ కంఠచ్ఛేదము ఖరుఁ డన న్వాడఁగ నను వినవే. 189

వ. అనిన విని రామచంద్రుండు మందస్మితసుందరముఖారవిందుండై యద్దనుజాధమున కని.

క. తను దాన పొగడికొను టొప్పని పని యని యార్యజనులు పలుకుదు రిపుడీ
పని సేయక మాటలచే, తన జరగఁ దలఁచి తివ్విధంబుఁ దెలిసితివే. 171

వ. అదియునుంగాక. 172

ఉ. భీరుల ముందుఁ జెప్పికొని బింకములాడెదు వీఁడు సఖ్యమేఁ
గోరిన నస్మదీయశరఘోరతరాద్భుతమార్గణాగ్నికిం
బోరన నొల్కు నీరుధిరపూరము నాజ్యముగా ఘటించి వెం
పారెదు ప్రాణవాయువుల నాహుతులీయుమి ధార్మికత్వమే. 173

చ. అన ఖరుఁ డల్గి దూషణుఁడు నత్త్రిశిరుండును దోడుగా నరేం
ద్రుని ఒటుశాణబాణములతో నెదిరించిన రాఘవేంద్రుఁడుం

బనుపడి వానితోడఁ దలపడ్డఁ గరంబును బోరు ఘోరమ
య్యెను గులపర్వతాళి నదియుంచెను కార్ముకధీకరార్భటిన్. 174

వ. అట్టియెడ. 175

సీ. నక్తంచరధనుర్వియుక్తనారాచపరంపరాసారంబు రాఘవాద్రి
ముంచిముంచినఁ బెరుమంచుఁదుంపురుల నణంచున ట్రాకుచ దమునసుగ్ర
మూర్తియై రాముఁ డమోఘ శిలీముఖ, వ్యాపారమున వానితూపులడఁచి
నిశితబాణ బు లన్నిశిచరపతి మేన, గ్రుచ్చినవొచ్చి ఖరుఁడు భీరు
గీ. వోనితాల్మి సరే బ్రునిపై ననేక, పరిఘపట్టిసముద్గరప్రాసముసల
శూలకరవాల పటుభిండిపాలవితతి, విసర నడుమన నఱికె యుర్వీగవరుఁడు. 176

క. కేతనమువిఱిచి తురగ, వ్రాత ములఁగూల్చి యర్కవంశ్యుఁడు వెసఁ ద
త్సూతుఁ దునుమ విరథుఁ డగు, నాతనికడనొచ్చె దూషణాఖ్యుఁడుగడిమిన్. 177

వ. అప్పుడు దలకడచి కోపాటోపంబున. 178

చ. రయ మధికంబుగాఁ జని విరాధపరోధి నెదిర్చి ఘోరదు
ర్జయపథవర్తులై త్రిశిరప్రముఖు ల్దగు లోడుగా మహా
భయదరణ బుసేయఁ గని పార్థివుఁడు గడుఁబోరుచు దనో
త్కటరణ మెక్కవచ్చి విశిఖ ులను ముంచె ఖరుఁడు రామునిన్. 179

ఉ. దూషణము ల్సెలగ ఖరదూషణముఖ్యులు పెల్లురేఁగి య
ద్భూషణుఁ డయ్యనిందొడరి పోరుటఁ గాంచి బలంబులెల్ల సం
తోషము నొందియొక్కమొగిఁ దోఁచినఁ గోపమునొంది రాక్షస
ద్వేషణుఁ డాతఁ డప్డు పరివేషగతుండగు భానుచాడ్పునన్. 180

వ. మండలీకృతకోదండుండై. 181

క. తుంగమదవుసాధ్విన మాతంగవిభునిబోలి రామధరణీశ్వరుఁ డు
ప్పొంగుచుఁ జెచ్చెరఁ దత్సైన్యాగంబుల రూపుమాపె యలుక మలఁగమిన్. 182

సీ. శుష్కకంకాటకతోభంబు గావింప, నవకోష్ణ వసహాలుతాళినునిభ గిఁ
ప్పుథులుభుక్షాపరిపీడితంబయి మృగవ్రజము గన్గొనిన సివంగిభంగిఁ
గన్నులఁ గప్పనఁ గవిసెనల్పెడి గువ్వపదువుఁ జూచి డెగుబ్రభ గి
సుఖరతసమయప్రభానాళిమొసరింప, వర్తించు నాసమవర్తిభంగి
గీ. వెఱసిరాద్విట్ప్రతాపశిఖరిశిఖుఁడ, ధాఁడధాఁడధాహతుఁ బ్రకుచుచుంచదుఁజుండ
భనుకుఁడాఁడదవిపఖ నుఁగాంచి, యెక్కటిక్కనుఁడదిరాగ్రహోగ్రుఁడగుచు.

ఉ. కేవలశాలుఁడై యానఁగఁ గేలఁ గృపాణము గ్రాలఁగాఁ బృథు
గ్రీవము మీఁదికిం దొరి కేకలు వేయుచుఁ దాఁకినం బృథు
గ్రీవుని ఫాలభాగముఁ శ్రీరఘురాముఁడు నించె నుజ్జ్వల
త్పావకసన్నిభంబులగు బాణము లాఱుఁడుఁగూలె నేలకున్. 184

గీ. ఇవ్విధమునఁ బృథుగ్రీవు నేపడంచి, యజ్ఞశత్రుని బరిమార్చి యాలఁబోక
శ్యేనగామిని దునుమాడి వానితోడి, వారల ననేకదైత్యుల నరుచేసి. 185

వ. అవష్టంభవిజృంభితుండగు రాముని సహింపక. 186

ఉ. ఎక్కడఁ బోదు నాయెదుర నీవని దూషణుఁ డారఘూత్తము
న్గక్కునఁ దాఁకి తీక్ష్ణశిఖంబులు నాటిన వానినన్నిటిం
జెక్కులు సేసి రాజకులసింహుఁడు రవుఁడు మేను వంచి తా
నక్కరినాత్మ విల్లునను మాతనిగూల్చె రథంబు మున్నుగన్. 187

క. దూషణుఁడు పడుటఁ గనుఁగొని, శేషించి దైత్యబలము చెదరిపఱచిన
రోషావేశంబున న, ద్దోషాచరుల న్మరల్చి దుర్దమలీలన్. 188

క. అశనినిభబాణవిద్యా, కుశలుండగు రామవిభుని గోపమున నిరం
కుశవృత్తిన డెంచి యప్పుడు, త్రిశిరంగిరివోలెఁ దాఁకెఁ ద్రిశిరుం డంతన్. 189

వ. ఇట్లు తలపడి. 190

మ. ఖరుఁ డానందముఁ జెందఁ భూరిపయమాకంపింప నారాజశే
ఖరుఁ డాయా జని యస్త్రసద్ధతి నెఱుంగ న్బాల వారాజశే
ఖరుఁ డాజి న్ననుమార్కొనన్ త్రిశిరుఁ జక్కం జానె నిక న్మ
త్కరనారాచపరంపరాప్రణిహతిం గష్టంబు వచ్చెం గటా. 191

వ. అనిపలికి. 192

గీ. వీఁకమెయిఁ దాఁకి మాయ ననేకములు ఘటించి నదుర్ధిఁ జేరి నశించుభంగి
మాయలాతనిఁ జేరక మాయమైనఁ, గ్రోధమానసుఁడై రక్కసాధముండు. 193

ఆ. కనలి కనకపుంఖకనదంబకంబులు, గయము మెఱయవైవ రాఘవుండు
వాని నడుమఁ దునిమి వానివక్షమునఁ గ్రొ,వ్వాఁడిశరము లేయ వాఁడు గనలి. 194

క. ఈఁద బోక పెనఁగిన, వాఁడిమగఁడు రామవిభుఁడు వాలికతూపుం
గాఁడఁగ నేయ నతఁడు తూఁ,గాడుచు నిలఁగూలె దూషణాంతకుఁడార్వన్. 195

క. త్రిశిరుండు గళితకరుండైనం గాంచి తెక్కొన ఱక్కసిమూఁక లొక్కమొగిం బట్టువ
ట్టుటయు. 196

క. కార్చిచ్చు పేర్చినలికి, సార్చుల వన మేర్చుపగిది నద్దనుజులఁ బో
కార్చి యనంతరమునఁ గృప, గూర్చిన మది ఖరునిఁ గాంచి క్రూరరహితుఁడై. 197

చ. చెలియలి ముక్కు వోయె నను సిగ్గున గోర్వనివాఁడ విష్ణుత
మ్ముల్లతల లూడఁ గాంచితివి మోసముగు న్దురహంక్రియాభిమా
నుల కిటు సైన్యహీనుని నిహం గనుఁగొన్నఁ గరంబు జాలివు
ట్టె లఘురత కోర్చ్చి యీచలము డింపుము నీ బ్రదు కేను గోరెదన్. 198

క. పలుకంగ నమ్ముఁ బలికిన, పలుకులు సెల్లింప నెట్టి ప్రాజ్ఞుకైనం
దలమే చలమేటికి నీ, తలమీఁదకు వచ్చెఁ జావు దప్పఁ దొలఁగినన్. 199

వ. అనినం గనలుగదుర ఖరుండు. 200

క. నిను నస్మదీయబాణ, ప్రణిహతుఁ గావింపకున్నఁ బ్రజలు ననుఖరుం
డని యెంతురె నను బరిమా, ర్చిన దైవము నీవె కాక సిద్ధము జగతిన్. 201

గీ. అని పలుచనాడి నిజరథ మధికచిత్ర, గతులను జరింప రాము నప్రతిహత ప్ర
భావు మాన్పని ఖరుఁ డిషుప్రకరముల ది, గంతరముఁ గప్పి యార్చె బ్రహ్మాండమద్రువ

ఉ. ఆర్చిన రామచంద్రుఁడు దయామహితాత్ముఁడయ్యు వీనిఁ బో
కార్చినఁ గాని కాదని దురాత్ముఁడు వైచెడు బాణకోటిఁ జ
ల్లార్చి వరాద నిన్నఁ గని యుక్కటికంబు జనించి యిట్టులా
రార్చెనఁ గాన విజ్ఞుఁడు మహాత్ముల పల్కులు లెక్కసేయునే. 203

చ. అని విలుఁ ద్రుంచినం గనలి యాఖరుఁ డొండొకచాప మెత్తిన
న్మనుజవరుండు వెండి తునుమాడిన నవ్యశరాసనంబు న
ద్దనుజుఁడు దాల్ప రాముఁడు పదంపడి దానిని ద్రుంచి వానితా
ల్చిన విశిఖాసనంబు లవలీల నరేంద్రుఁడు రూపుమాపుడున్. 204

ఉ. అన్యధనుర్గ్రలాభము రయంబునఁ బూని ఖరాసురుండు రా
జన్యుని పేరురమ్మునఁ బ్రమత్కరమ్ములు దూర్చి నగ్గకం
దైన్యము నొందఁజేసెదను దారుణకర్ముఁడ నే నటన్న న
మ్మాన్యుఁడు రాముఁ డుగ్రతరమార్గణవారము నించె మేనునన్. 205

వ. వెండియు. 206

క. మాయావి ఖరుఁడు బహువిధ, మాయలు గావింప దైత్యమాయాఘ్నులస
ద్బాణములు రఘుప్రచురఘు, నాయకుఁ డాతని శరాసనంబున నడిచెన్. 207

క. మండితపటిక్కి కైదివ, ఖండించిన రాముఁ గాంచి ఘనభయదగదా
దండము కైదివ నతఁడను, ద్దండుఁ డతం డొండు విల్లు ధరియించెదన్. 208

ఉ. సారథిఁ గూల్చి రథ్యముల సారథికన్నను ముస్న గూల్చి ర
థ్యోపశతాళ నన్నిటికిఁ దొల్తఁ గూల్చి యనంతరంబునం
గ్రూరతఁ జక్రరక్షకులఁ గూల్చి కడంకఁ దదీయమస్తముల్
వోవఁగ క్షుర్రారములు చొద్యమ డర ధరఁ డొల్ల నేసెఁ దాన్. 209

వ. వేయుపులు విపులవాసలు గుఱియుండ నివ్విధంబున. 210

గీ. ఖరుఁడును మాఁటి యుద్ధసంగతి నోడి, పాతిపోయెడు నక్కల్పపునిబిడి
మునులు గొనియాడ చుట్టిరా మోదమందె, రఘుజనహితుఁడంతఁ దనప్రియామములఁ గూడి.

గీ. కదఁగి ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ దునిమి, యాశ్రమముఁ జేర వచ్చు దండుమునై యట్లువచ్చి
భార్యయును దమ్ముఁడును దన్ను బ్రస్తుతింప, మునులు దీవింపఁ బర్ణశాలను వసించె. 212

వ. తదనంతరంబున. 213

ఆ. కంపితాంగుఁడై యకంపనుఁ డంతయుఁ, బ్రాణభీతి నట్లు పాఱి లంక
సొచ్చి యందుఁ గనియె సోత్కంఠు సుకసుహృ, ద్బాంధవోపకంఠు బత్త్రికంఠు. 214

వ. కని సవినయంబుగా నతని కిట్లనియె. 215

చ. మునిజనవైరి శూర్పణఖ ముక్కును జెవ్వులుఁ గర్ణయుగ్మము
న్నొగి ఖరదూషణాదుల సమస్తనిశాచర సైన్యయుక్తుల
న్నుతుఁ డొకఁడు కేళిఁ దునుమాడి సతీసహజ ల్బ్రదింపఁగా
వనమున నున్నవాఁడు మునివర్గము సేవలు సేయుచుండఁగన్. 216

క. అని రాముని వృత్తాంతము, వినిపించెనంతలోన వినువీథి మహా
ధ్వని సేయుచు శూర్పణఖాం,గన రావణుఁ జేరి శోకగద్గద యగుచున్. 217

ఆ. మనుజులిత్తు రొక్కమగువతోఁ జనుదేఁ, బ్రహ్మచారులగుచు బంచవటిని
నగుచు దెంచి యుచట ననఘు నీ చెల్లెఁ, దృపోభిలాషఁ జంబు హాత మొనర్చి. 218

క. వానిమ్రోతకిఁ జింతించెను, దాన నేనుమట్టి కుంతతగకలవారా
నూఁ శతధార నొక్కట, నానాస్త్రాగ్న ధారణము సేయుటయున్. 209

క. అలిగి జనస్థానంబునఁ, గలిగిన పదునాల్గువేల ఘనరాక్షసులం
గలహమునను నడిపించుచు, వెలసె ఖరుఁడు దూషణాది వీరసహితుఁడై. 220

వ. వదలి కదనంబునకుఁ గదియించుటయును. 221

ఉ. ఎక్కుడఁ దాఁచి యంబుదమి యొనిసయివడి దైర్యకోటిచే
రుక్కునఁ బుట్టుముట్టిన మహోగ్రధనుర్వ్యతమార్గణావళిం
జెక్కులు సేసె నేమనవచించెద రాముబలం బకంపనుం
డొక్కఁడుదక్క సైన్యపతు లుగ్రరదంబుల వహ్నికీలలన్. 222

క కేలభంబులంబోలె ప్రమోదకరి గావున. 223

ఆ. వారిసంహరించి వారిత్రోవ వచ్చు, వారిజాక్షి నీవు వలచి తెచ్చి
హృదయమునఁ గరఁగ కృతకృత్యతఁ బొందవ,యోగి నీబలంబు వ్యర్థము గాదె. 224

క. అనితఁ డ్వృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా నెఱిఁగించి వెండియు నద్ధరణీతనూజ నూతన
తనూవిలసనంబుఁ గొంత చీటుపటుపఁ దలఁచి యిట్లనియె. 225

సీతావర్ణన.

గీ. ఉవిదముఖసాదృశ్యమునకు నేమొ స్ఫురించె, బాలశశిబింబ మది సరిపడక యేమొ
పద్మమును గాంచె నది యాప్రభకు ఓటనేమొ, యుద్దమును దిద్దె వేఁడుపుఁ బెద్ద పెద్ద. 226

ఉ. చంచలనేత్రికన్నడకు సాటియొనర్చు సారసాళి నీ
రచు శుచిద్విజాస్యుఁడగు నంబుజసూతికిఁ దెల్పుఁ డంచు రా
యంచలపాదపద్మముల నంటు సరోజము లైనఁ దీరునే
సంచితపంకలక్ష్మమగు జన్మముగల్గిన వానిపంతముల్. 227

చ. ప్రబలెను రత్నశాబ్దముకరందము గ్రోలి యళుల్ తచంగటు
నొప్పలగుచు నాసకంఠఫలి సాంపున బొప్పెను నచ్చపుష్పవీ
థిఁ బరఁగెనంచు విభ్రమగతిం గనుఁ బాలుముఁ జేయుచు న్సుత్రిం
చుఁ దవులబంధకంబులఁ శోభిలు సక్తనదాంగి ముంగురుల్. 228

గీ. కంఠ మనిమొనసత్రిశిఖ యనుచు జెప్పఁబడెను ముత్తెపుఁజిప్ప లందులోని
దంతములు వజ్రీకములు గాఁ దనరఁ బోలుఁ, గాంతలావణ్యపూర్ణసాగరమునందు 229

సీ. భూతిసన్మణంబు నొందక భూమి విశాలాగ్ని నీరుగాఁ గ్రాఁగవలదె
మించుబింబంబు పమింపఁగా నేరక, కడుఁ బండి బద్దలు గాఁగవలదె
కాంచనంబు సమంబుఁ గాంచక వేరుగాఁ, మరుతపోభారంబు నూఁకలదె
శ్రీకామ్రజాలంబు సవతు నొందక సాఁగ, దతిగిపోవు ముగ్ధి గఱవవలదె
గీ. దినము గాలేక బిసములు తేఁతిమాసె, రాకడాగం గవలదె కర్దమమునందుఁ
దరుణి నృమకనుచ్చాయ కధరమునకును, బరిమళమునకుఁ గురులకు బాహులకును.

ఉ. నాకు కరంబు గాదు సతి సాభి నుతింపఁగ నైనఁ దెల్పెద
న్నాకులకట్టుచు ధైర్యముఁ నాథ వచింపఁగ వచ్చు హెచ్చు వ
ల్మికము కాంతయొన్న నటు మీఁదఁ దనర్చెడు రోమరాజి యు
ద్రేకకృష్ణసర్ప పరిగమ్యత నందు దనయించు నేత్రికిన్. 231

మ. జలజాక్షీ స్వప్రసూనజాయుతకుసుమసైన్య స్వర్ణ స్వాంతు శేషకో
కిలకుం భక్ష్యములయ్యెఁ దేఁటి గురు లంఘ్రిద్వయశ్రీం దవ్వుకం

బులు భక్షించినము నీకుగాక తపస్యాత్రిం గడు న్యాయిరై
తలమోపన్యాలచె స్వాచారముకఁ బత్రిశ్రేణియుం డొల్లఁగ 231

చ. కరఁడునరాసు వాపెరుచక్రముకరిత నెసంగఁగోరి జ
ట్రాదకవ రంత్రుల దమరుఁ గల్గ వియోగము నాత్మనెంచి యా
పదలున నూహచేసికొని బంధము వేసికొనంగ నేమి చం
చువుల బిసాంకురంబులఁ జోపుఁగఁ జీఱెడుఁ దంతుసంతతుల్. 232

గీ. తారలను గేరుగోరుల తీరు నాస, సౌరు సంపెంగ మోము నూఁగారు దారు
చెవులుఁ శ్రీకారములతోడఁ జెలిమిఁ గోరు, నెలపదిరాఱు లాపేక్ష కీసులేరు. 233

చెప్పక తప్ప దప్పుడు రతిచెల్వునకుం బసహ్రపక్షము
లొప్పుగఁ దాల్చి పచ్చతికి మించుట యూగి ద్విసహ్రజిహ్వక
లొప్పదనొందియుం దునిసొంపు నతింప వశంబుగాక తా
నప్పుడ దర్పజన్యతిఁ దయ్యెఁ ఫణీంద్రుఁడు మాటలేటికిన్. 234

గీ. పెసరకాయలు వ్రేళులు పెదవి చెఱకు, గసగసాల పిక్కలు కలమగర్భములు నూవుఁ
బూవు నాసిక వరిమల్లెఁ బొల్చుచున్న, మదనిజసు సస్యముల యదమరము లయ్యె.

సీ. దాడిమీబీజసంతతులు దంతములుగా, సంపెఁగపూవు నాసాగ్రముగను
బొండుపుటక్కుపండ్లు పృష్ఠవలి గాఁగ, దలిరుటాకులు కరద్వయముగాఁగ
బిలిరిప్రాఁకెం నెలసీవ మొగ్గలుగాఁగ, నగసలరుచములు చనులు గాఁగ
ననఁటికంబములు చక్కని పిక్కలుగాఁగ, గువ్వలెల్లను జిఱునవ్వుగాఁగ

గీ. బింబ మధరంబుగా మరువంబు సౌరభంబుగాఁగ శరీరము న్మంగబు మూర్త
ంబుగా వనలక్ష్మి రూపంబుఁ దాల్చె, నగఁగ నగుఁ గాతి సౌభ్రాత యవనిజాత
వ వతిమూడు 237

సీ. ముదిత కగబుల ప్రోకల నాటిన, వి యిరుదిచెను ట్లు గాఁగ
గొమ్మ ప్రాణేశు దారమ్మని పిలిచినఁ, గొలఁకు నగాఁ గొమరుమినుల
బాలక్షిగ్రాల మేలాలతామల వ్రాలి, శరణీన బంధ ప్రేమ గాఁగ
భాసు ఘనబింబ పక్కన నవ్వగ, వనవెల్లఁ బగాపి నవ్వుగాఁగ

గీ. నతివపల్లవములు పంకటాకుఁదుటుముఁ, దనికలుక చందము పుటనిక్కు త్రవవిపతిత
పల్లవంబుల రీతి బట్టుకొలుప, నంగన యాకాలమధుమాస మాకహించు. 238

తే. నళినదళనేత్ర వసంతయానంబు గాంచి, వనరి తలలూచి ముఖములు ముణుచుమనగరు
లాస్యములు తేవుతెంప రాయంచకమృ, వెల్లనై యుండు నెవ్వ నుర్వీసురారి. 239

క. వెన్నెలయనఁగను నగు నటకీ, న్నెలవగుఁ గప్పుఁ గొప్పు గేల్గవయొప్పుం
దెన్నెలఁ జెఱకు పిలుకులు న, న్నెలఁతక యొప్పుఁ గాక యన్యుల కగునే. 210

సీ. కర రాత్రులందు జక్కవలఁ బాపినయట్టు, పసిఁడికి దావిఁ గూర్చినయట్టి
పవలు వికసనముఁ దోవకిం దిసంతు, చివురుల నివ్వఁ జేసినయట్టి
నెల నౌకతీరుగా నిలువనీయనిరవ్వ, తే మూండ్ల నసటుఁ గూర్చినకొలంత
వెన్నెలఁ జక్కల వెలుఁగనీని కగడా, కిసుక వెన్నెల నెగయించుకొంకోయి

గీ. పాపికొనఁబోలు నిఁతిగుబ్బలను మేను, గన్దవుఁ గేలుదోయిఁ జొక్కం ప్రమోము
బుజములును గోకులును నిద్దపుంబిఱుఁగులు, దగనొనర్పఁగఁ జాలి నేత్రమ్మునాలి.

క కేయుమా పరిస్ఫుటకు శ్రే, కేయుమా లసదలికులాతికేయుమా కుచిలే
కేయుమా జిత నాళిజలా, కేయుమా సతి కీనుతేమి సరి సంకేయుమా. 242

వ. అని యివ్విధంబున సీతాసతీసౌందర్యంబు సంక్షేపరూపంబున. 243

క. నీచచరిత యగు నాఁజి, నీచరి తెల్పుటయుఁ దగవిని మన మలరఁగా
నాచెవఁ ద్రిశోక్కసుండా, లోచనఁ గావించెఁ బద్మలోచనఁ బట్టన్. 244

గీ. రమణిఁ దేన్నెల్లు యూహించి రాముఁ డలఘు, రాదులనరాదులను బట్టి కాన నుక్కు
డంచె ననుమాట నిజవ్యాకుయుఁ గలుప, కపటమానసుఁ డగునక్కఁ డతఁ డత

క. ఏదినవిరహానలమునఁ, దోఁచక నొక్కఁడు వెదలి త్రోచినతాల్మి
న్నీచన నోంబుబూఁ డగుమా, రీచుం దనపూర్వమంత్రి బుధభయదకరున్. 246

క. చూచి మనోభీష్టంబు దెలుపుగు సమస్తంబు నెఱిఁగించి లంకావిద్రావణుం డగు
రావణుం డిట్లనియె. 247

ఉ. కాంచన మాయలేడి వయి కొబ్బున రాముని లక్ష్మణుం దోలం
గించుము పర్ణశాలకు నొకించుక దూరము నంతలోనఁ బె
న్వంచన రామదేవిఁ గొనివచ్చెద నాప్రతాప మ
గ్గించెద నెల్లకాలము సఖీ త్వదధీనత నుసేయు మింపుగన్. 248

చ. అనవుడు దీని కియ్యకొన కడ్డపలుకఁ బ్రాణ గొడ్డపుం
బని యగు పీనిచేత నొడఁబడ్డ నరేంద్రుని ద్రోడ్డనాగసం
బునిగుడు మీఁదబడ్డ శరము సమ్మడిఁబడ్డ శరంబు వోవునే
యని యటఁజడ్డ ప్రల్లదుఁడు నాతని కిట్లనియె న్నయంబునన్. 249

ఉ. దీపము గాంచి మిడుకఁ బఱతెంచి నశించినప్రవ్యాభఁగి ను
ద్దీపితవిక్రమాఢ్యుని సరీహరిణంబునఁ బావురచ్చుఁ గా

దీపని రాఘవేంద్రునిపయి న్మ్రత మేగుట మీలు త్రొవ్వి దా
మేఘున నేటిగట్టుపయి కెక్కినయట్లుగ దా తలంపఁగన్. 250

ఆ. చిన్ననాఁడ తఁడు సన్నలుంగున నెత్తి, నూఱుయోజనములు వాఱ దవ్వ
జలధివిసరివైవ వెలలిరిఁ జావక, నతనిదివ్యలీల లద్భుతములు. 251

క. శైశవమున నతఁడు ధనుః, కౌశలి తాకుండియును విఖుండఁ జేసెం
గౌశికునాజ్ఞ సుబాహుల, గౌశికనిర్ముక్త్య తాటక న్మృను గాఁగన్. 252

క. అని రామునిబల మెఱిఁగి, చిన నారఁడు వినక కినుకఁ జెందుట మదిలోఁ
గని మారీచుఁడు శ్రీరామునిచేఁ జచ్చుటయు పరమ మోక్షం బనుచున్. 253

ఉ. క్రూరుఁడు తాటకాత్మజుఁడు కోమలకైతవకృష్ణసారసా
కారత నెంతయు న్నిబరుగం దనరె న్నిలిచుక్క చాలుచే
ధారుణిసంచరింపఁగ సుధాకిఫలాంఛనమైనయట్టి త
చ్చారుసుధాసుబింద విలసద్వ్రపవొప్పఁగ వచ్చెనోయనన్. 254

క. అంగము బంగారముఁ గన్నుంగవ ప్రృథునీలతరమణులుఁ బొడవగుప
చ్ఛ్రంగములుఁ గుఱుచవాలము, నిగ్గల కురంగమై మనోవేగమునన్. 255

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణుండును ధరాసుతయుం దలిరాకుత్రింటఁ జే
తోముద మొప్ప నుండి తిరదూరమున బటఫుల్లమల్లికా
క్రామితగుల్మమధ్యలతికాప్పుభాసితపుప్పడోలికా
ప్రాప నిలభాకలితబంధనాదము లాలకించుచున్. 256

క. ఉన్నెడ వారుమువ్వురు, మున్నెడను నేగి జిహ్వ కద్దుమనుగనౌ కా
మన్నొక ముని చూచుకడనన, లన్నొలుక సాఁచి తినుచు ల ఘున మొప్పన్. 257

వ. కురంగంబు కుఱంగట మెలంగుటఁ గనుంగొని కురంగలోచనయగుసీతాంగన రాముని
కరాంగుళిఁ బట్టికొని. 258

చ. కనుఁగొను మి తచక్కని ప్రగంబు జనించుట యద్భుతంబు నా
మనమున దీనిఁ బెంచుటకు మక్కువ మిక్కుటమయ్యెఁ బట్టితె
మ్మనువుకుఁ దత్పరిగ్రహసమాహితవగ్గఁగ దైకదంగ గా
మనవరేణ్యుఁ డంగనలమాటలకుం బరు లుత్సహింపరే. 259

వ. ఉత్సహించి సౌమిత్రి నాలోకించి. 260

క. ఈ తచ్చెకుసారంగము, నేవిధమున నైనఁ బట్టి యిచ్చెదను నిన్నే
వేచ్చెదనంతదనుక, మీరిన్నెను గాచియుండుమీ సీతనుమన్. 261

చ. కపటమృగాకృతిన్ జనులఁ గాంచుట వెట్టఁ దలంచి మానవా
ధిప దనుజాధమాధములు ద్రిమ్మరుచుందురు కాననంబుల
న్వ్యపగతనీతు లావిధమువాఁడె యితం డిది మాయలేడి, కా
దిపుడు చనన్ రఘూత్తమ మదీయవచస్సరణిం గ్రహింపుమా. 262

వ. అని పలికి వెండియు. 263

క. ఈకసురతి నీక సుమతి, లీలలఁగని దోకట్రికలు కనే మారీచుం
డీవచ్చెను రాజీవ, లీ వచ్చెడును వెన వెంట నేగంకగునే. 264

క. హీరమతి నీగతి నతిమా, నితదివ్యజ్ఞానబోధనిధి లక్ష్మణుఁ డం
చితముగఁ దెలిపిన మాయా, వృతుఁ డారాఘవుఁడు సర్వవిదుఁ డిట్లనియెన్. 265

క. ఇది నిక్కపుసారంగపు, గొదమ యయిన వేగఁ బట్టికొని వచ్చెదఁ గా
కది మాయలేడియేనిం, గ్రదనంబుల దానియంగము ప్రక్కలుసేతున్. 266

క. వదలక శక్తిపై యి న్నిమ్మదినెన గాచికొనియుండు వాతాయవుఁ ద
చ్చెదనని యుటజంబు వెడన, ముదిత నానిచి రాఘవుం డమోఘాంబకుఁడై. 267

ఉ. ఆజినమారకుం డన జిఁ దంటకము ధరియించి పక్షశా
లాజిరవర్తి గాఁగఁ దనయుగము పొంగ నరేంద్రుఁ డేగ ఘో
రాజినయోనిఁ బట్టుటకు ట్టియెడఁ గగనంబు మాసె ఘో
రాజిరయో నిశాచరులయస్వయ మీగతి మాయనోయన్. 268

క. వటియా నగదట్కతనముల, వెఱవక నగ్లి ప్రరావనృపభుఁడు గనియెం
దెఱకఱ మప్రియంబుగ, వెఱయుచు కీరించుట్టివ్యాముస్ సరగన్. 269

వ. అవలోకించి. 270

క. పంచుకరయు సద్దు సేయక, వంచనకాయంబుతోడ నసుధేశుఁడు దాఁ
బొంచి చని పట్టఁబోఁ గుప్పించియెగసి మాయలేడి బెదరిననకరణిన్. 271

ఉ. ముఖ మెగయించిచూచుఁ దృణముం దగమూర్కొను మస్తకంబు గోఁ
కు ఖుపుట ములం బ్నభనికుంజముల న్వెడఁ దూఱి డాఁగువా
ముఖ న మొప్పఁజేయుఁ బలుగొమ్ముల నిట్టటుఁ గొట్టుఁ బొట్టితోఁ
క ఖురాకరంబ్వయాండు సరగం దనుఁబట్టఁదలంచి వెంబడిన్. 272

చ. రఘకులవార్ధిచంద్రుఁగు కురంగముఁ బట్టఁగ నెద్దియుం ద్రనో
జవముఁ బట్టులుం బొదలు జంగునఁ దాఁటుచుఁ బాఱు లేడియుం
దివిలి దూప వృతసవితంబుల రాముఁడు దేరనిల్చి వ
జవమతిట్లు వాలుకను సాఁచి వగర్చుచు నిల్చునిత్తియున్. 273

క. సారంగధరుఁడు మున్నరిగెన్, సారంగము వెనుదవిలి చందంబున నా
సారంగసదృశదృష్టుఁ, సారంగము వెనుక రామచంద్రుఁ డరుగుచున్. 274

చ. శిరమున మేనునం గ్రొన్నెలచిక్కఁగఁ జేర్చికొను న్నతాగ్రహం
శిరములఁ బొంది పొంచినను దారికి నడ్డము వోయి దట్టపుం
దరువుల మాటునన్ నిలుచుఁ దర్పితిం ద్రుణముష్టిఁ జూపు భూ
వరకులనాథుఁ డాహరిణకర్యముఁ బట్టునపాయశాలియై. 275

వ. అత్యవసరంబున. 276

గీ. తృణము గఱచుట వంచలదృష్టి గనుట, భయము నొందుట వెన్నిచ్చి పాఱుటయును
జూడఁగా నప్పు డమ్మాయలేడి సమరభారమున నోడి పాఱెడిపందవోలె. 277

వ. మఱియును. 278

సీ. దాఁటుచోఁ బాదద్వంద్వ మొక్కెడఁ, గదియించు టుజ్జలక్రమముగాఁగ
ఁ బెలిచాలుచోఁ ఖురంబులు నెఱతలఁ బడి, మ్రొగ్గుట యొప్పగు మ్రొక్కుగాఁగ
నురుతరశ్రమమున నుడుగక వెడలు నిద్రాఘోషకంబు పాద్యంబుగాఁగ
దినునెడ రాలి తృణలేశ మతిపవిత్ర మ్మగుదర్భసమ్మగాఁగ

గీ. జేరి యెదురేగు టాత్మోపహారముగను, రాము నొప్పించె మాయామృగంబు మఱియు
పరమపురుషుఁడు హరిసమర్పణముగాఁగ, మ్రొక్కి గోరి యొసంగెడు మునియుఁబోలె.

వ. వెండియు నమ్మృగంబు సకలంబులు నగంబులును రయంబునఁ దాఁటుచు మా
యావిగా న మునినై శక్రురాకల్పంబుఁ గురిసెడు వానిం బోలె జరవ ఖురపుటా
గ్రంబుల ధరణీపరాగంబు మీటుచు రాక్షసవంశక్షయం బగునల్పపాత్రబునుం
బోలె మిట్టి కెగసిపడుచు మృత్యుముఖద్వారంబునం జొరంబాఱుకరణి గుహా
ముఖంబులం దూఱుచు బ్రాణాత్యయావసరంబునంబోలె భ్రమించుచుఁ బూరుషుని
సంపదయుం బోలెఁ దంతలోఁచి యదృశ్యం బగుచు దరిద్రునింబోలె దీనా
నంబుఁ జూపుచు సమీరంబునకుఁగిద సలక్షితవేగంబై గరుడనిభంబునఁ గర్వారం
గభాసురంబై యాపురుషునికావృసం గృత్రిలమార్గగామియై నగశంబున నొక్కనిదా
నిఁబోలె నసిపత్రవనంబులఁ దొలంగుచు ఘోరదుర్గమారణ్యమార్గంబున బహుదూ
రంబుగా నెలయించికొని చనుటయు రాఘవుండు నిజాంతర్గతంబున. 280

క. తమ్ముఁడు డిడిమాయలేడి మ, నమ్మున నమ్ముదగ దని కవచ్చితి మో
సమ్మయ్యె దీని నగ్రహ,నమ్ముఁ గూలు నని భయదరంహ స్తరుఁడై. 281

ఉ. తూణములోనిబాణ మతితూర్ణముగాఁ గొని వారిఁగూర్చి య
క్షీణమదంబున న్విపరిసి హుఁడు రాముఁడు తూఱనేసె ని

స్త్రీణము దుర్విషాణము పరాజితశోణము సత్కృపాలయా
ఘ్రాణము ఘోరఖాణ మఘకర్మధురీణముఁ గైతవైణముల్. 282

వ. అచ్చర, బుర్రంబు నాటుటయు. 283

చ. స్మయరహితుండు నిర్గళితసత్త్వుఁడునై తనతొంటిరూపు వి
స్మయముగఁ దాల్చి రాక్షసుఁడు చచ్చెనెడన్వెస లక్ష్మణా హతో
స్మి యనుచుఁ జేరఁబిల్చుంగున దిచి చిముఖంబున నెత్తుకొల్లఁ న
వ్యయముఁ దగురామబాణహతి నాతఁడు ప్రాణము వీడె ధన్యుఁడై. 284

క. ఇవ్విధమున మారీచుని, గ్రొవ్వణచి యల్లఁచును రఘుప్రవరుఁడు పెం
దవ్వరుదెంచెద నని వెస, నవ్వనము చొచ్చి వచ్చె నంతత్రిలోకా౯. 285

మ. అనుజా లక్ష్మణ చేరరావె యనుదీనాలాప మారాముఁడా
డిన చందంబునఁ దానుకాత్మజుఁడు నూటించఁబల్కుటాలించి హా
యని ధాత్రీసుత వెచ్చనూర్చి పెనదైన్యంబు వాకృతిం దాల్చెనో
యన సౌమిత్రిముఖంబుఁ గాంచి యిటులేరమ్మా యటంచు భీతాత్మయై 286

క. ఓయన్న సుమిత్రాసుత, మీయన్న వనంబులోన మిగిలినవాఁ డా
వో యన్నఁ బలుకవేమిటి, కో యన్న యెడ లేనిభీతిఁ గూడె మనంబు౯. 287

గీ. అసురవరులను సురలఁ దన్నాఁగి రెవరి, భయముఁ జెందనివారుఁ దెప్పగదెఁ దమ్ముఁ
డా యనుచుఁ జేఁబిల్చెను డాయఁబోఁగ, దయ్య లెడవేలనయ్య ఘణ్యాయుగదయ్య

ఉ. అంజలిసేయు రామని రయంబున నిప్పుడె కూడఁబోయి నా
నంజలి దీర్చుమంచు ధరణీసుత వేఁడిన లక్ష్మణుండు బ
ద్ధాంజలియై తదీయచరణంబుల మస్తము మోపి యేల భీ
తిం జలనంబునొందెదఁగ సతిమఖుండుమనూల్లసత్ప్రదా. 289

క. లలన పదునాల్గుభువన, మ్ముల భారము మీఁదఁబడిన మోయఁదలంచె త
ద్బల మీవు నెఱుంగవె, చలింపవల దింక రామచంద్రునికొఱకున్. 290

క. క్రించుఁదనంబు రాముని, వంచింపం బెట్టఁగి దనుజవంశాధము లూ
హించి వెడమాయలను ప్రపంచించి చెడుదు రగ్గరడి క్రియులవడువునన్. 291

వ. అనిపలికి మఱియును పతద్గ్రహుండు హరిణపరిగ్రహార్థం బరుగునవసరంబున. 292

క. కవలక భక్తిమాయి నిత్య, కడినెను గాచికొనియుండు వాతాయువుఁ బ
ట్టైక ననియరిగెం జెప్పుచుఁ, దదీయవచనంబు లెల్లు దాఁటుదుఁ జెప్రమా. 293

చ. అనవుడు రామచంద్రుఁడు మహాపద నొందె సహోదరా రమ
మ్మనఁ జనుదమ్మటంచుఁ గడుఁ బొక్కుచుఁ జేరిన సంధుఁబోక న

న్నను చిత్రమృగ్గకర్తఁ దయాపరిహీనమనస్కుఁ గాచియు
న్నను ఫలమేమి యన్నను వెసం గఁబోవఁగదన్న క్రమ్మఱన్. 294

క. అనుటయు నధోముఖుండగు, ఘన చింతాక్రాంతుఁడును బిగళితాశ్రుఁడు ద
త్తనయు త్తరయుండు నగు నా, తనిఁ గన్గొని సీత క్రోధతామ్రముఖయై. 295

మ. ఇదె మీ యన్న మహార్తుఁడై పిలిచెఁ బోవేమి యన్నఁ బోవేమి నీ
మదినూహింపఁ దో కాక కాన నొగుల న్మాతోడ నేతేరఁ బూ
న్గదయామూర్తివె యంచు నిష్ఠురము లన్యాయంబుగా లక్ష్మణు
న్ననతిరత్నము దూఱినాఁడ సదసన్మార్గజ్ఞ నా గర్భితోన్ 296

వ. ఇట్లాడి దుఃఖాతిరేకంబున. 297

క. నా చిత్తము నిను బోట్లకు, గోచరమే యన్న చావుఁ గోరి నను మది
న్వేచితి యాగు టెఱుఁగుదె కిత, నీచ సుమిత్రానుత దురాత్మ నిహతవివేకా. 298

క. వాటంబగునన్న యుటుల, వాటము కడ నిలువ నీకు వల దన్నదను -
మ్మాటలు తన్నన్నయము న, కీఁటెలపోటులయి నాటె నిట్లని పలికెన్. 299

ఉ. ఆ రఘురాముఁ డార్తివశుఁ డక్కట యింక ముకుందగాత్రుని
క్రూరము నిన్ను బాసి చనఁగూడదు నా కని యొత్తి చెప్పని
ష్ఠూరత ఘోరకష్టుల ఘుంబని మాడ పల్కి దిట్టు నీ
వాంఛితమన్న వత్సన్నాగమాస్తి గామిఁ దెల్పంగనుండునే 300

క. అని పలికి రామచంద్రుఁడు, చనిన పథంబుఁ బట్టి చనియె సౌమిత్రియు నా
వ్వనితాసదనంబు రావణుఁ, డనుకూలంబై సమయ మని ముదమొదవఁగన్. 301

క. అన్యాయుఁడు ఖలుఁడు విఫలితాన్యాయుఁడు ఘోరరూపుఁ డంతట మాయా
సన్న్యాసి యయ్యె నాత్మజనన్యాసితతిఁ బట్టు దురితాచారము లోఁదగన్. 302

సీ. ఇట్లు కన్యాంగియై తను విల్లబూది, పూఁతఁ దండాక నొక జలపూర్ణకలశ
మమర ధరియించి హరహరా యనుచు వచ్చి, పర్ణశాలకుఁ గడుసమీపమున నిలిచి.

ఆ. దేహి భిక్షాం దేహి దేహి భరితవినయఁ గాంచి దేవి భిక్షాం
దేహి యనుచు నూనకిసఁ దేహింపక యెనుయువోయి భృతిదవ్రోత్రన్. 304

వ. అర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి నిభృతమై యిట్లనియె. 305

ఉ. ఇంక యిక విశ్రమింపుము యతీశ్వర మా పతి వచ్చి మిమ్ముఁ బూ
జించు నతండు పొన్నడలి జింక కొటాలున నింపు వచ్చి నా
ర్తించి దాని బట్టికొని తెమ్మని వేఁడుకొమాఱ నేను ప్రా
ర్థించినఁ దన్నిమిత్తమున దివ్యధనుర్ధరుఁడై సహోదరున్, 306

క. పుత్రసహాయ సుమిత్రా,పుత్రక సహాయ సుగుణభూషణు ఘను న
స్మిత్రాణపరాయణుఁడై, ధాత్రీపతి కాఁపుపెట్టి దాఁపియుంచెదన్. 307

సీ. అరిగి తడవయ్యె హా లక్ష్మణా యటంచు, దైన్యమునఁ జీరి నాతనితమ్ము వఱఁడు
పరిఁ గనఁబోయె నుల్లము వశము నొంచి, యున్న దానఁ బరివ్రాజకోత్తముండు.

వ. అని చెప్పి. 309

క. కులితల తనుజ చేరిన దశరథుకోడలను రామధరణిపుభార్యన్
దశదిశల న్వెలిఁగెడు బలు,యశమునఁ జెన్నొందు జనకునాత్మజ ననినన్. 310

క. అరిగా నీ వాకువచన,శ్రుతివాక్యంబులకు నాహృదయము మలరె నీ
గతి వానల నెండల నీ,యతిరామాంగంబు తనటు కాపర మయ్యెన్. 311

చ. నెలఁ బురుడించు మోము మహనీయతరం బగు చన్నుదోయి చె
న్నలవడఁ దాఁకు దేహము వణీకరం బగుమధ్యభాగముం
గలుగఁగఁ జేసి భాగ్యనిధికాంత నొనర్పక నిన్నుఁ బేదకు
న్నలఁతిగఁ జేసె నేఁడుఁగ నేర్చు విధాత్యుఁడు దుర్విదగ్ధుఁడై. 312

క. నవనీరజగంధివి కదా, నవని గజేంద్రగంధి తనుట యన్యాయము దే
వవిలాసినీకదంబము, నవధీశ సేయఁజాలునంతయు గలుగన్. 313

సీ. అని నటించు దుర్మాత్ముఁ డయ్యవనిజాత, దర్శనముఁ జేసి నిజసౌందర్యమునకు
సర్వభువనంబు లేలెడి సార్వభౌము,పత్ని నగు దొంతియుఁ దలఁప పద్మగంధి 314

చ. అనుటయు వానిఁ గాంచి వినయంబు లోకయించుక లేక సీత న
న్నమునిచరితి నిరి పడి యాడెను దుష్టనికృష్టపద్ధతిన్
మనము న న్నులాంగనలు మాఁక సమ్మతి సేతు రిట్లు ప
చ్చునె పరికించి చూడఁ బరిశుద్ధుఁ నోటు నశుద్ధవాక్యముల్. 315

క. నానాథు శౌర్య వంతిత,నా నాధుని కార్య సేవనాథుని గా పీ
నా నాతోఁ బల్కెదు తగు,నా నానాలోక వాసినమఁ గోరకటా. 316

క. పితృనానతిఁ బురమును దృణ,ప్రతిమానముఁ గాఁ దలంచి భరతుఁ దఘునవన
స్థితి కోర్చెఁ గాక లోక,త్రితయము నేలంగ నలఁతి దృఢభుజశక్తిన్. 317

వ. అనిన నయ్యగ్నివ్యాజపరివ్రాజకుం డయ్యవనిజ కిట్లనియె. 318

క. నిన్నును నీనాథుం గనె, నెన్నఁ గానను గాని నిగ్గరేశ్వరుఁ జెఱసా
ల న్నిలిపి రాక్షసులచే, నన్నుతిఁ గనిపట్టి నన్నుఁ జర్చింప వయా. 319

ఉ. నీ విటు విన్మ సీత మహనీయుఁడు తాత పులస్త్యుఁ డప్పవి
శ్రావణుఁ డన్న యక్షపతి వానిజయించి తదీయపుష్పక

శ్రీవిభవంబు లెల్లఁ గొని జీవములోఁ డుకఁ బోవనిచ్చితి
రావణనాయకుఁడవై భయదరాక్షసనాయకుఁడ వలంక నేలుచున్. 320

క. లోకములెల్ల జయించి, లోకభయదుఁడగ్రకుఁడవు దలోదరి భవనా
లోకమ్ములఁ జిక్కితి నను, నాకొను మిష్టోపభోగగతి వడకుంటన్. 321

వ. అని వెండియు. 322

ఉ. ప్రాయముకల్మి నింతెసఁగి రాక్షసనాథుఁడవైన నాకథి
ప్రాయముఁ దీర్పుమా యనుము రావణుఁ డాడిన నాథుఖుం ద్వణ
ప్రాయముగాఁగ నాచి నృపభామిని జానకి వల్కె ఛద్మవి
ప్రాయముఁ జూడ నీకు మదిఁ బట్టెనె నెమ్మనమందు కీఁడనన్. 323

ఉ. సారపుబ్రహ్మవంశమున జన్మము నొందితివంటి నీవు గా
చారపుమాట లాడుట యసంగత మేమి బలిష్ఠతన్ నృథా
నీరయిపోఁ దలంచితివి నిక్కము మింగెదు నిన్ను నాతత
క్రూరము లాగ్రమూర్తయునిరోపము లిప్పుడు రూపుమాపవే. 324

గీ. రామలక్ష్మణు లిచ్చోట లేమి నెతెఁ గినవచ్చుటన్ తెల్లమయ్యె నీవారి విజిత
శక్రనము నీమనకుఁ జెర విశదమయ్యె, నన్ను నయ్య జయించితివన్న విన్న. 325

క. చెడుగ చెడుకాలమైనన్, వెడఁగుననుగు లాడె దిట్లు వేయేటికి నీ
వెడఁగలితిపామ్ము ప్రుఁడై, య్యెడపం జదువేకముగ్గ యయ్యెనేడన్. 326

చ. అనవుడు నంగజాతశరదానలతాపవిభిన్నచిత్తుఁ డై
న్యనజదళాక్షి వేగమ భరద్వచనామృతవృష్టిఁ దేల్పుము
న్నను మరణంబు నీకతన నాకగు నిక్కము మంత నన్నుఁబో
లి మగవారలెవ్వరును లేమిఁ గాంతలు వంత నొందఁగన్. 327

క. గోభూభుజగజాస్థిత, భూభృద్గుణమెల్ల వలసి పొందెదవు నాం
గోభూభృద్రూపుండ, నీభావము గాదె పొలఁతి నిన్ను వలచితిన్. 328

ఉ. ఎక్కడి రాముఁ డింక నెటఁ డెక్కడ నెక్కడవచ్చుఁ గాంచనా
నెక్కడవో యనో యనుచు నెక్కడవోయనో గాక సాలివే
నెక్కడమంజినో మృగము లెక్కఁగ్రమ్మిం గనో వారినూఁడ నీ
కెక్కడి ప్రేమ రమ్ము నవమేనడ మిద్దఱము ప్రియంబునన్. 329

సీ. అప్సరోవనితల నవధీరణము సేయు, రాక్షసాంగనలు పోరెత్తు లాసంగఁ
గ్రీడాభవనకుడ్యకీలితవిమలని,శ్చలదీప్తిమణిదీపికలు వెలుఁగ

ఘనశైత్యకారకఘనసారమిశ్రిత,పృథులచందనచర్చ హృదయ మలర
నత్య్యతవిపథవనోత్పలకల్పిత, పరిమళాగరుధూపములు మలయ

గీ. మెచ్చి బలమున నేఁ జెఱదెచ్చినట్టి, ఖచరకాంతలు తనునాడికములు సేయ
బాల కైలాసమును తమిఁ బ్రేమముగను, జేసి యాడెదు దశకంఠుఁ జేరఁదగదె. 380

వ. అనిపలికి యాతుణాంబ. 381

క. తకన ఖం ఖబర్హిర్గృహ,కతక్రీతుణాల బ,దెసాలల నిడు
ప్రేతవిక్షింపు మనము విం,తతికరములు దశశిరములు సమ వాక్పతి యూన్. 332

గీ. మొఱయు నూడలు గలవత్త్రితెఱఁగుఁ దోఁప, నెదుర నిల్చిన జానకి హృదయ మదర
సేమిసేయుదు నిటుకు మాయామృగం బ,కేల చనుదెంచెఁ బొమ్మంటి నేల విభుని.

వ. అని తలంచి నిరుడుధ మారిరేకంబున. 3 .4

క. ధరణీసుత ధాటింబడి, పరమం బగుమూర్ఛ మునుఁగఁ బట్టుకొని నజే
ద్ఘాధ బున నిడికొని స్వస్థయుఁడై రావణుఁడు పోవఁ దడవసరమునన్. 385

ఉ. ఇచ్చుక తేతిమారి మొగమెత్తి దిశల్ వీక్షించి తన్నునా
కెవ్వఁడు కభీతి లేక కొనియేగెడు నా రఘునాయకుండు ప్రతి
క్షించి కరంబు బెగ్గడిలి చిత్తము తత్తఱపడి సీత దుః
ఖించెఁ దవీశ శోక మొత్తఁగింపఁగ బ్రహ్మకునైనఁ దీఱునే. 3?6

వ. దుఃఖించుచుఁ దనమనంబున. 387

క. పుణ్యరతిమయుఁ డిమాట ల,గణ్యములు గణింపనైతిఁ గన్గొనె ఘోరా
రణ్యమున నిఁక నాకు శ, రణ్యమనుచుఁ జింతమిగుల రాముఁ దలఁచుచున్. 388

క. క్రోధాత్ముం డై తొల్లిపి,రాఘుం డెత్తుకొనిపోవ రక్షించితి ర
ద్వ్యధయూడిపి యిప్పుడు రఘు,నాథ కృప వ్రా విదేమి నను జెఱఁ దలఁగన్. 389

ఉ. నే యనుజన్ముఁ గూడి రఘువీర ధురాత్ముకు వీనిఁ ద్రుంపరా
నే యను లక్ష్మణా కను వివేకవిహీనత నిన్నుఁ గొన్నియ
న్యాయము లాడి తత్ఫలము నందితి నిప్పుడె యన్నఁ గ్రోడికే
నే యను వీనిఁబట్టి పడవేయను వేయ నెల ప్రముక్కెదన్. 340

క. రావణుఁడు నన్నుఁ జెఱఁగొని, పోవుచున్నాఁడు వీనిఁ బోరాడ్చి నను మం
గాఁగ నిమ్మ్యెడ రఘువర, వేవచ్చినఁ గాక కీర్తి వికలత గాదే. 341

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులం బలవించుచు. 342

చ. ఎక్కడఁ జొత్తు నేరి తెరు వెవ్వరిది కెక్కఁడ నేమిబుద్ధి న
న్నిక్కడిదాత్ముఁ డెత్తికొని యేగెడు నిప్పుడ చుట్టుముట్టి మ

తెక్కృనటీనికంఠముల నెంతయు మేదినిఁ గూలఁ జూఁచి సక్
జక్కృగఁ బ్రోవరయ్య సురసాధ్యవియచ్చరకిన్నరోత్తముల్. 343

క. పరమపతివ్రతసీత, స్వరగునఁ గొనిపోవ రాక్షసాధముని వీనిం
దెరువున నాఁగరు మీకుం, దరుగుల్మలతాదులార దయ సేయఁ గటా. 344

సీ. దనుజుండు నను బట్టి వినువీధిఁ గొనిపోవఁ, గానరా పతి యేమి గంధవాహ
నానవు నాఁగి నిల్చియుండవు, జనివేఁడ, మాటలాడ దిదేమి మ్రానులార
యరసి రక్షింపుమా యమ్మ యనుచుఁ బిల్వ, కను యిట్లు పోకుని వసుమతి నీకుఁ
గని యాత్మనిరక్షింపఁ దారమేల, కరుణఁ గాదె వేయి దానవుని

గీ. కరుణ ననుఁ గాచుటకు నిజకాంతుఁడును, రావణుని బట్టి యుంచు గోదావరి నా
వడిగఁ జాటు కరియేమి జడతనొందె, యనుచు బలవించు నలుదిక్కు లాలకించు.

క. అవనీజ యిట్లు పోఁగిలెను, నవసరము సంచరించె గమనములు దా
మనసీజము లగుటఁ దలఁప, నవని స్వహాజకుణ మెట్టులె విడుచునే. 346

వ. అయ్యవసరంబున. 347

మ. మహా యాకారముఁ దాల్చి రాఘవుల శౌర్యాకృతిఁ దావంచనం
గొనిపోవన్ దనుజాధముం డిచట నిక్షోణీసుతం బట్టె నే
మని యానందఁ దోలంగఁ ద్రోతు మిఁక నాహా వచ్చెం గాని పో
దని రోషా లేఁకలు జేరకుం గురవకాంతితంబుల్ దవాగ్ని భ్రమన్. 348

గీ. ధరణిజా క్రందనోద్ధతధ్వానఘూర్ణమాన [illegible] మృగకక్షిమండలంబు
పటిమ చెడి తయుఁ దనరారెఁ బక్షికులము, మాయ శ్రీరాముఁ డుఁ దెల్పనోపు ననఁగ.

సీ. కన్నె లెల్లఁగఁ జేసెఁ గలకంఠబృందంబు, బుసకొట్టుమను ఫణుల్ విసముఁ జిలికెఁ
గటము లదర నిల్చె గంధసింధురములు, ప్లవగబలంబులు పండ్లు గొఱికె
మొగములు జేవురింపఁగ శుకంబులు గూసె, నోలిఁ గపోతము ల్వాలకరించె
ఘూకము ల్గిఱిగిఱిఁ గ్రుడ్లు త్రిప్పఁగఁ జొచ్చెఁ, గేకిసంఘంబులు కేక లిడియె

గీ. నఖిలభూతహితుం డగు నట్టి రాము, వనిత బలవంతమునఁ జెఱ బట్టి గగన
వీథి వడిఁ గొనిపోయెడువేళ దుష్టదనుజుఁ గన్గొని కిన్కఁ జెంది సదనగ. 350

వ. అంత నజ్జనకనందన. 351

ఉ. ఏ మిథిలాధినాథుసుత నిద్ధయశుం డగు రాముభార్యఁ బాం
డోముసలార యక్షవిహగోత్తములార ఫణీంద్రులార వే
నా మొఱ యాలకించి కులనాథుఁడు పీనతల ల్వారించి పో
రే మహనీయులార మదధీశునకుం దెల్పుఁ గరంబు మెచ్చఁగన్. 352

క. అని ఘోరగృధ్ర మురువడిఁ, గొనిపోయెడు సర్వవనితకు స్వామ మగుచున్
జనకజ యేడ్చుటయుం ద,ధ్వని విని కరుణారసప్రధానుం డగుచున్. 353

క. నాకపతికి వెఱవక మై,నాకము రావణు నెదుర్చ నలిరేఁగుచుఁ దా
నాకడలి వెడలి కడువడి, నాకపథమున వచ్చె నని సుర లెంచన్. 354

ఉ. పాతితశాత్రవుండు నరుపక్షబలుండు జటాయు వల్లసం
పాతిసహోదరుండు ప్రభామిని శోకము సత్వరానుకం
పాతిశయంబు స్వాని మహాబలు రావణు నాఁగ నున్న క్రో
ధాతతదేహదీప్తిఁ గులపాంసను దృష్టిపథంబు నాఁగఁగన్. 355

వ. అమ్మహాబలుం డగ్గురువడి 356

క. కంఠీరవమద్యము దక్కంఠ వికటవేగ నీరకంఠములు మహో
త్కంఠఁ దుఃఖమి సమవర్త్యప,కంఠము నినుతు గరిశకరు నెయిదెన్. 357

క. అన్వృధు నరఁ దాఁటిని కి, ట్లను బులుఁగా నన్ను గెలువ గున్నె నిన్నె
ట్లున జంపు దేటివగ స్త్రీ,డు నుచుఁ దలపడిఁ బోరు ఘోరగ బయ్యెన్. 358

చ. ఖగదనుజాగ్రయాత్రము లుగ్రప్రతిమానలు కామరూపు ల
త్యగణితసత్త్వ లూర్జిత యాసము లాశుగవేదు లుగ్రప
న్నగమన జాలనుల్ మిథిలనాథసుతాప్రియతాపకారణుల్
దగి శాస్త్రసాధనలు దారొరిని వీఁక జటాయురావణుల్. 359

వ. ఒండొరుల నఖవిశిఖంబుల ప్రేటులాను సమయాంబు. 360

గీ. అతిగరుఁ డగు రాత్రుసాధ్యతుఁ డగ్రపక్షనాథ ఖచరసత్తుఁ డయ్యె
నాతఁడాజిఁ రాత్రుసాధ్యతుచేత, బక్షినాథుఁడును విశీర్ణపక్షుఁ డయ్యె 361

ఉ. వచ్చియు నీడఁబోవక వనోద్ధృతి రావణుఁ గాంచి వంచనం
దెచ్చితి రాఘవేంద్రసతిన్ మగపంతము గాదు నీకుఁ బా
టచ్చవృత్తి గాని యిక డక్కులు సెల్లవు మచ్ఛాతీహతిం
జచ్చెద వీలు నికనచు సాహసవృత్తిఁ గడంగి యారినిన్. 362

గీ వదనములు చీలుఁగ గండమల్ చిదమఁగోరు, నెనసి వడిఁ బోరు నభము రెక్కపిపారుఁ
గ్రమ్మఁ నని జెగు బాణిగాఁ చినగలఁ, గూరుఁ బలుమాఱు మీఁఱు నూరుకుఱుఁడు.

వ. మఱియు నద్దండ దిద్దయు నద్దెలేనిడిమిం గ్రద్దరిచుచు గ్రద్దటఁడు పెద్దయుం
బ్రొద్దు ప్రొద్దుకొలవ సాహి యద్దియుయలర నద్దనుజుం దాఁకి పోరి పోరి పెద్దవాఁడు
గావున. 364

క. పతులు దనుజకరవాలహతులం దెగుడుం గడుం జలంబతి పడితాం
బతిశ్రేష్ఠుఁడు పవిభగ్నక్షోణీభృత్పక్షుఁ డగుసకల ధరణీశా. 365

క. సీతం గైకొని నభమునఁ, బాతకుఁ డగురక్కసుండు పఱచెడ నని దుః
ఖాతిశయంబున వ్రాలెఁ, గీతిం గూలుటయు నతివ ప్రిదిలినతాల్మిన్. 366

క. కంఠగతప్రాణవాయు వగుజటాయువు నుద్దేశించి. 367

చ. అసురవిరోధి క్రుంచి తను నారసి ప్రోవఁదలంచి భీషణా
సమర మొనర్చి వైరిశితసాయకభగ్నగరుద్వయుండ వై
క్రమము నిర్వ్యథంబు ధరంబడఁ జూడఁగనైతి నీకుఁ బు
ణ్యము నకుఁ బోవఁ బాప మెరు రయ్యెఁగదయ్య ఖగప్రభూత్తమా. 368

గీ. అసురవరుఁడును ఖలుఁడు నన్యాయుఁ డధముఁ, డై ... జయ మమరనొసఁగి
పరమపుణ్యాత్ము నిన్నట్లు పడఁగఁ జేసె, ధాత నీయెడఁ గడుఁ బక్షపాతి యగుచు

క. అని మఱియు న ... కన్యా యగు నవనీకన్య తమకంబునన్. 370

చ. అరయఁ బరోపకారపరుఁ డై యితఁ డీల్గెఁ బుణ్యలోకసు
స్థిరుఁ డగుఁగాక యంచు వగఁ జెందుధరాసుతఁ గొంచు రావణుం
డరిగె సరిత్సరోవనమహావనపావనయోగికాశ్రమా
త్క్రిగళబరాలయాదులను దాటుచు శోకభయంకరాకృతిన్. 371

క. తటతట హృదయము వదరఁ, దట జనకజ యొక్కశైలతటమునఁ గనియెన్
దిటముగ విహరించెడు నక్కటవర్యుల నిర్వ్యథమునఁ గాంచి మెనుకగన్. 372

క. పార్థివుకు వార్తాకథ, నార్థం బర్థి బోసంగి యగచరులను సం
ప్రార్థన సేసెదుఁగతి వస్త్రార్ధంబున నగలు ముడిచి యవనిన్ విడిచెన్. 373

గీ. ఎట్టకాలంబు కుఁ బుట్టినింటికేగు, తాను మనుగొన్న సొమ్ములఁ దగఁగనెరవు
దీర్చుగతి సొప్పె రాఘవుదేవి సునఁతి ఖచితభూషణములు కర్షకర్ష నడిన. 374

క. గము నిర్వ్యథముఁ దీన, గలు మిగులఁ జైటచెఱఁగునను ముడిచి వడి
న్నగచరుల యొద్ద విడువఁ గ, నగన యనుచు మొఱయిడుచును ఘనధ్వనిఁ బడియెన్. 375

క. ఇవ్విధంబున నాఁ ద్రెవ్వ వస్త్రయు నుత వస్త్రయు నగుతా కీపతిక్షిప్తపిప్రకాంచనమయ
భూషణంబుల నయ్యగచరశ్రేష్ఠుం డగుసప్తార్వదనుం డాప్తులం బనిచి సుగుప్తం
బుఁ గావించె నంత. 376

సీ. మానినీఘనశిరోమణిఁ గాక రక్షక, లాపకలాపము లుప్పతిలతముఁ
గావించి హా నాథ కావరావే యంచు, దిగు లొందు మాననిగపుఁ గాంచి

తనలోఁ లోనడఁకుచుఁ గలఁగుచునూపిరి,తిరఁబుఁ జేరి య త్రిదశవైరి
మాయావిహారి దురాత్ముఁడు రావణుఁ, డంత సన్న్యాసుఁడై యుద్భటుఁడై

గీ. వంశవంశాలువికిఁ దెచ్చువహ్ని యనఁగ, జలధి గని తిరినొందునసాతనూజ
సీత నకలంకఁ గొని కడు శీఘ్రముగను, లంక సకలంకఁ జేరె నిశ్శంకుఁ డగుచు. 377

వ. లంకకుం జని జనకనందనం దనయుపవనాశోకవనమధ్యంబునం బదిలపఱచి యద్దుష్టుం డిచ్చో ధరణీపరాగపరిచ్ఛన్నశరీర వై నవయ నేల మదీయాంతఃపురప్రవేశంబుఁ గావించి యీ మోపభోగంబులం బొందు మనుటయు జగన్మాత యగుసీత యాట్లనియె. 378

మ. గతిఁ దప్పక రవి సంచరించినను లోకాలోక మూటాడినం
గతి శ్రీరాముఁడె నాకు సాధ్వి జగత్కళ్యాణ మే సత్యసం
గతి కాసించునె హంసి కాకము నెవ్వంగా మించునే ఘూకు
గ్గతిపాలై చెడ నిట్టులాడెదు నినుం గాలంబు చేరం గటా. 379

వ. అనుటయు. 380

క. తను లెత్తువార మిగులం, గనలుచు రావణుఁడు వలుకుఁ గన్నీతి దనుజాం
గనలార వేచియుండుం, డని జానకిఁ జూపి చనియె నంతటు నిచటన్. 381

క. ఒకమృగముఁ జంపి నిజశా,ఖ్యకాగ్రమున దగఁ దగిల్చి మోదమ్మునఁ బ
ర్ణకటీరమునకు వచ్చుచు,నకుటిలుఁ డారాముఁ డెదుట ననుజుం గనియెన్. 382

చ. కనుఁగొని యుండె బల్లునఁగా శుభగాననఁ గానలోన సీ
త నొకతె డించివచ్చితిక దా మదదానవబ నవక్రూరిగ
ద్రనిబిడ మిత్యరణ్య మిటు రానపురా దవురా పదద్వయం
బనయము సంచలించెను సుమా లసమానసమానసస్థితి. 383

ఉ. ఈమృగశాబకముం జనకజేచ్ఛకునై తగఁ బట్టి తెత్తు మా
యామృగమేని గూలిచి రయంబున నిప్పుడ తత్తుఁ గా లో
నీమృగనేత్రి నేమరకు మీ వని యెంతయు నొత్తి చెప్ప నా
నామృగసంకులం బగువనంబున నొక్కతె డించి వత్తురే 384

వ. అని యనుంగాక. 385

చ. విను మిది మాయలేడి వెనువెంటఁ జనన్వల దంచుఁ దొల్లి నీ
వనుపములుద్ధివై తెలియ నాడితి విప్ప డరణ్యభూమి నీ
త నొకతె డించివచ్చితి పదంపడి రాక్షసబాధ నొందునో
యని తలపోయవైతి వకటా వికటం బగుధాత్రిప్పునన్. 386

అనిన విని యయ్యిల్లుపతి సవినయంబుగా లక్ష్మణుం డన్న కిట్లనియె. 387

నీ వాడినచందంబున, నా వారిజనేత్ర సీత నాకసి యాడ
న్నీ వాడినచందంబున, రావే లక్ష్మణ యటంచు రాక్షసుఁ డనియెన్. 388

సారసనేత్ర నన్నుఁ గని చయ్యన నిన్నుఁ బొమ్మటంచు వి
స్తారముగా గ్రహించి పలుక సమ్మతి నయ్యనలోన రాముఁడే
వారికి లోను గాఁ డని భవద్భుజ క్రమ మీ వెఱిఁగి నీ
పూనిక నుంచఁ దెల్పిన మహోగ్రదవానలతీక్ష్ణనేత్రయై. 389

వినరానిమాట లాడినఁ, జనదెంచినవాఁడఁ దప్పు సైఁపు మనుచు ను
న్నతము బలము నెఱిఁగియు నజ్ఞానాఁడ వటంచు రాజశేఖరుఁ డనుజున్. 390

పద పద పోవుద మేమ్రా, పద వొందెనొ జనకతనయ భయమున ననుచుం
బదములు తొట్రిల దీనా, స్యముఁడై రాముఁడు నివాసపదమున కాత్రిన్. 391

నానావిధంబు లగుదుర్నిమిత్తంబులకుఁ జిత్తంబు తలపడ నచ్చి సోదరున కభి
ముఖుండై 392

రాజీవనేత్ర నారాక తాఁ నాలించి, యెదురుగా వచ్చునే నేఁ డేల రాదు
హరిణశాబకుఁ బట్టి దయ్యానెట్టెఁ దెచ్చితి,నా యని యిపుడేల యనుఁగరాదు
కొమ్మను జేరి పల్కులు నేర్చెకొనుకీర,పలుకులు నేఁ డేల పానిచనియె
నాలికసితమల్లికాభిరామం బగు,నటుజంబు నేఁ డేల యొప్పదతిగఁ
గలికికరచరణాఙ్కాంకములఁ గలుగు, శాలిభూషణరజితం బేల పసగఁ
బడదు నేఁ డుగ్రరాక్షసాపహృత యయ్యె, సీత నిశ్చయ మిది సుమిత్రాతనూజ
అని పలికి పర్ణశాలఁ, గని జానకి లేకయున్నఁ గడువడి హా చం
దనా ని యెందుఁ బోయితి, వని మూర్ఛాపరవశాత్ముఁడై మహిఁ బడియెన్. 394

పడిన యన్న నెత్తి యెత్తి యేచ్చు సుమిత్రాకుమారుండు వగ్గుఁ డగునె యట్ల
ధైర్యంపుఁడ రామధరణీశ వినకున, మివ్వానాంతరము నిలుగు నందు. 395

అని కటకటఁబడి శ్రీరాముని గని నూరార్చి యుందు మనమున వెతలన్
జనకజనుఁ బల్లవాంగా, రనికటకల్యాణలమల రామసహితుఁడై 396

ఈరీతి శోధించి యెంతయు గనరాక, యన్న శ్రీరాముఁ డో హా యటంచు
గొంతెత్తి పిల్చుచుఁ గొమ్మ డాఁగితె యంచు, మెకములు గ్రుంగెనా నటంచుఁ
బర్ణశాలాసమీపంబున కేయుచుఁ, బూవులు కోయంగఁ బోయె ననుచు
వనజాక్షి కోసి కన్గొనుట కష్టం బంచు, హా యేమిసేతుఁ గాంతా యటంచుఁ

గీ. గాన మనకింకఁ దోషేమి గలదటంచు, డాయరా వేమి ననుఁ దమ్ముఁడా యటంచు
వాలి వాగ్గిరాలు గాఁగోలు ననుచుఁ, బాములు గ్రసించెనో యనుచుఁ బలవరించు.

సీ. ఇందీవరాక్షి నన్నిందు రమ్మనిపిల్చె, నని కోకిలస్వరం బాలకించు
నదె చంపకానాదహస్తాంభోజ మని, వామలతాపల్లవంబు గాంచు
నదె గంధగజయానయైనదాధరం బను, నిందబంధిదను దీపంబుఁ గాంచు
నదె సుప్రసన్నవాంగిహాసోల్లసు లనుచుఁ, గమనీయతరకోరకములఁ గాంచు

గీ. దంబు మాఱు మృగాక్షికరంబు లనుచు, నాతిమీనమ్ము కుచజసరోరుహంబు గాంచుఁ
గొమ్మ పాల్పాలచెక్కుటద్దమ్ము లనుచు, లలితసాంద్రకదళీదళములఁ గాంచు.

క. మఱియును. 399

చ. గజములఁ గాంచి కంధరగామిని యంచుఁ గలంగు మిము నం
బుజములఁ గాంచి పద్మముఖి పోయితె యంచుఁ దలంచు బంభర
వ్రజముల గాంచి భృంగచికురా యని చేడ్పుకు నాకుజోపము
లభ్యుజములఁ గాంచి పల్లవకోమలహస్త యటంచు వంగఁగన్. 400

క. కొండికొండ్రు వేడుని సుద్దేశించి. 401

క. రమ్మా యను బల్కవు మా, రమ్మా యను దాఁగు క్రిడి రగమ్మా యను నై
రమ్మా యను కెకుట భ్యా, రమ్మా యను గడు నాకమ్మా యనుచున్. 402

ఉ. మా యను దాదనేల చెప్పుమా యనుఁ బల్కవి దేమి ముద్దుగు
మ్మా యనుఁ బాలబాల వినుమా యను నావెత దీర్ప రాన్నిగా
మ్మా యనుఁ గష్ట మాయెనా యమా యను నాపయి నిత్యనిష్ఠుర
మ్మా యనుఁ బరమా యను సమానమా యన దైవమా యనున్. 403

క. బాల విప్రలాభుకణజం, బాల రదాచరదురోజబాహ్లిక వరుమ
బాలతీరవన రగరం, బాలయిలిపై ధాత్రి మిగులఁ బాలనుఁ దగుటన్. 404

సీ. వనిత నీ వావతించి కందమూలంబు, లనుపమానవిధమ్యములు నాకు
భక్తి నీవొసఁగిన ఫలరసంబులు లసదమృతోపమానంబు లౌర నాకుఁ
బటుభ్రాంతముగ నీవు పఱచి కుశములు, గమనీయ తూలతల్పములు నాకు
నబల నీ చేతివిడెమిచ్చు మల్లెలు కల్పకప్రసూనంబులు కలికి నాకుఁ

గీ. దవిలి నాకేల నీ కలదిదపరాగ, మమితశీతల మగునుల మజయు నాకు
రమణి నీవుండ పాదలు సౌధములు నాకు, నువిద నీతోడిగహన మయోధ్య నాకు.

చ. అని యిట్లనేకవిధవిలాపంబులు పలుకుచు దగము నున్నయుండ గనుగొని
యవికళవామ్పరణపరిపూర్ణితనిజగసోలదూగలు దడుము సుమిత్రాపుత్రుండు దగు
రీతి నారాధ్యుఁడు నంటి వద్యున్నదమ్ముఁడు. 405

సీ. సారసారసనారసారసమధురసా,సారంబు లైన కాసారములను
అంగీకృతాభంగభృంగీసుసంగీత,సంగతరంగత్తుంగములను
సంతతాక్రాంతాప్రశాంతగాఢధ్వాంత,దంతురితాద్రిగహ్వరాంతరముల
నాగతుండపరాగభోగిభోగాభోగ,భాగత్యుపత్యకాభోగములను
గీ. ప్రాంతరంబుల నాశ్రమోపాంతములను, గోత్రవిధఖచరాంగనాకూటకూట
కూటకోటుల మసలక కొమ్మ వెదకి, సీతఁ గనరామి కింతయుఁ జింత నొంది. 407
కం. ధూర్తమృగధూర్తపటుతర,గర్తంబులఁ బర్వతముల గహనంబుల వి
త్తార్తులయి వెదకి రొక్కట్టము,హూర్తంబును నొక్కచోట నుండక సీతన్. 408
వ. ఇట్లు పరిశోధించి మగుడం బర్ణశాలాసమీపంబునకరుగుదెంచి యెందునుం జనక
నందన సందర్శనం బొనరకున్న యవసరమ్మున రాముండు సహజన్ము నాలోకించి.
సీ. కొమ్మ యీకొమ్మఁ జేకొని నిల్చెఁగాఁబోలు, నిచట నీక్రొమ్మావి యింపు నొందెఁ
జిలుకల కిచటఁ బలుకులు నేర్పెఁగాఁబోలుఁ,జుమ్మ యీకర్ణికారమ్ము ప్రబల
దిగులున దీని సరగటఁ బట్టెఁగాఁబోలుఁ, నిచట నశోకంబు చిగురు లెత్తెఁ
దిలకించి తిలకంబుఁ దేటిచూడఁగఁబోలు, నిచట నతిలక మిట్లలమి గాంచె
గీ. నిచటఁ గడువేఁడినిట్టూర్పు లియ్యఁబోలు, నతి యీసిందువార మత్యంత మమరె
నాతి యిచ్చోట వెడనవ్వు నవ్వఁబోలు, మిగులఁ బువ్వులతో నీనమేరు వొప్పె.
వ. అని పలికి. 411

కం. తనకరముల నమృతం బిడి, వినుతలతలం బెనుచు పాలవెల్లి నినువునాఁ
జనుజాంకసయఃఫల మిత్త్రు, డనయముఁ గృశియింపడే యినారాద్ధతిరై 412
చ. కరులురుపింగదృష్టు లురగంబులు గోకము లచ్ఛభల్లము
ల్శరభయులు న్సృగాలములు సైరిభము ల్బలు లీకరత్తువు
ల్సరసిజనేత్ర నేఁ జుటుము సంశయమే శుకపుండరీకబం
భరపికశారికాదు లిటు యూసక నగతి నన్ను నేఁచఁగన్. 413
సీ. బిసబాహులని పాఁసపింఛు వేధించెనో, వేధించునే మేఘసాధువేణిఁ
గవలానన యటంచుఁ గరియూధ పేఁచెనో, యేఁచునే ఘనపింగదృష్టిమధ్యఁ
గిసపాణి యటంచుఁ గోకిల లెలయించెనో, యలమునే మెఱుఁగారు మాభిరామ
నవకోవలి యటంచు భ్రమరముల్ మూఁగెనో, మూఁగునే చంపకపాదదేహ
గీ. కటిస్థలధరి యని శకప్రజ వదెట్లు, మిడిసికెనో పిసికించు నెట్లు
వాసనల నొప్పగల్గు జవాదిపూఁత, నుచు నెఱియ భ్రమ నేఁడు నాత్మయందు.

వ. మఱియును. 415

సీ. జనకజాతఁ గళాతసమనేత్రఁ గానరే, జంబూవిశాలభూజంబులార
మధుపరాగపరాగమృదుగంధిఁ గానరే, లలితరసాలసాలంబులార
జలదమాలతమాలసమవాలఁ గానరే, మహితమాలూరభూరుహములార
ఘనలతాంతలతాంత కమనీయఁ గానరే, పటుజటోత్కట వటకుటములార

గీ. మధురబంధూకబంధుకమ్రాధరోష్ఠిఁ, గానరే గురుకుచ మీరు కానరేఁగు
లార యని విభ్రమాదభ్రుఁడై నరేంద్రుఁ, డచట నచ్చటఁ దిరుగుచు నడలి యడలి 416

క. గములార నఱలుఘనవా,గములారా ఘోరపన్నగములారా సిం
గములార మృగములార వ,గములారా నగములార కానరె సీతన్. 417

వ. అని యివ్విధంబున యుక్తాయుక్తవివేకవిహీనునిం బోలె దృగ్గోచరంబు లగుపదా
ర్థంబుల నెల్ల జనకనందన నడుగుచుం జని చని లక్ష్మణుం గనుంగొని. 418

క. అనుజా మమిరుపురము, న్నను జానకియొద్ద లేనివేళఁ గుపితుఁడై
దనుజాధముఁ డొకఁడు ధరా,తనుజాతం గొనుట నిశ్చితం బూహింపన్. 419

క. జనకజ నిమ్మేరఁ గాంచితి, మని తెల్పెడుభంగి భల్లుకావలి మెఱసె
న్నను మనవిజ వెదకెడుగతి, ఘనవృక్షాగ్రములఁ గపినికరమును మెఱసెన్. 420

వ. అని పలికి శోకాతిరేకంబున నోడ లెఱుంగక లక్ష్మణుం గనుంగొని. 421

ఉ. ఎక్కఁడ నేను రాముఁడ నహీనబలాఢ్యుఁడ కా నెఱుంగు దీ
వెక్కఁడ వేమ లక్ష్మణుఁడ నేటికి వచ్చితి మిట్టికానకుం
జక్కని సీత రోయుటకు జానకి యెక్కడ వోయె లక్ష్మణుం
డివ్విధినున్న వాఁ డనుచు నెమ్మెఁ బరిభ్రమితాంతరంగుఁడై. 422

చ. జనకజ నిందుఁ గాన మటుజం బిది కాదొకొ రామచంద్రుఁ డా
జనకజఁ బాసి యొక్కనిముసంబును దాళఁగఁజాలఁ డేను రా
నుసగిదియుండఁ గానొ యనుమానము గల్గెడు నమ్మ క్రమ్మఱం
జని యుటజంబు వెదకి జానకిఁ గానక వంతి క్రమ్మఁగన్. 423

ఉ. మమూ వనమ్మున వెదకి మానిని సీతనుఁ గానకున్న నె
మ్మము గలఁగ నాకు నినుమా నినుమానిక మీఁద చిచ్చు వె
న్న నెడనకన్న నన్నఁ గనుంగొ బాలుదు రెండునున్నఁ జ
య్యన గతి నాకు జానకిదయాపరివర్జితచిత్తవృత్తులై. 424

వ. అని పరాశ్రిఁ జాలిమితూలి దాళఁజాలక యాలిం దలంచి. 425

ఉ. పాంథమనోభవాపహృతిఁ బ్రాభవుఁ డైనను వాఁడు చెప్పు పు
ష్పంధయశింజినీకలితసారబలం బగుచుండు వెంట ద
ర్పాంధత సూనమార్గణచయంబుల నొదక గ్రుచ్చి నాదుహృ
ద్గ్రంథి నలంచె గావున సుకంధరద్వచనామృతంబులన్. 426

వ. అని వగచి. 427

క. క్రమ్మఱ నిట్లను బృథుశోకమ్మున హా జనకతనయ కడునడి నన్నుం
గ్రమ్మినతాపము దీఱునె, కమ్మనికెమ్మోవిపానక మ్మీకున్నన్. 428

వ. అని పలికి యలుక వొడమ నమ్మహీసుతాప్రియుండు 429

క. సాధుచరిత్ర యొందగు, మైథిలి నొప్పింపకున్న మహి నిప్పుడ సం
బాధింతు నస్మదీయక్రోధోద్రేకంబు వెలయఁ గ్రూరాస్త్రములన్. 430

క. నను రాజమాత్రుఁగాఁ దలఁచి సుగంధర్వయక్షసిద్ధాదులఁ గ్రుం
చినఁ గాని తీఱ దిదె కన్గొను మనరామునకు లక్ష్మణుం డిట్లనియెన్. 431

గీ. అంబుజాసననిర్మితం బైన కరంబుఁ, బోలుపు నొందుజరాచరభూతకోటి
నీవు గాపాడువాఁడవు నీవు సేయు, టుగ్రకర్మము తలపోయ ముదుకుదక్క. 432

గీ. ఏల తాలిమిఁ దూల సీతాలతాంగి, నిచ్చోట నచ్చోట వెదకుద మెట్టులైన
నేను గానివత్తు సంశయ మి తవలవ, దగ్గిలోనున్న నబ్ధిమధ్యము నున్న. 433

వ. అని పలుకుచుండ రామచంద్రుం డుపశమితపరితాపుండై క్రోధమాత్రంబు ధరణీ
కుమారిక నరయుచుం జని మార్గమధ్యంబున. 434

ఉ. ఖండితపక్షుఁడై మిగులఁ గాఱునసృక్ప్రవిషిక్తక్షతుఁడై
తుండము ధాత్రి నూఁదికొని తోరపుమూర్ఛ మునింగి జీవముం
గొండవిధంబునం ధరణిఁ గూలినపక్షివరేణ్యుఁ గాంచి మా
ర్తాండవరాన్వవాయకలశాంబుధిసోముఁడు రాముఁ డుగ్రుఁడై. 435

వ. రాక్షసుం డనుతలంపున. 436

క. నీవమఱి సీత నొకజగచరుఁడు గ్రసించి యిట్లు నిష్కపటుక్రౌం
చాచితె లక్ష్మణ మలం, జూచి తెరవుంగోవ నిట్టి క్రుస్కృతముఁ బడితివె.

క. కావునఁ గడుఘోరం బగు, నీవనమున సంచరించు నిక్కపటాత్ముం
జీవనము గొనెద వెస వి,ల్లీవన యముగంటలోన నిట్లనె తఁడున్. 438

సీ. ఘనులార రామలక్ష్మణులార కేను రాక్షసుఁడను గాను మీజనకుఁ డగుద
శరథభూమీధవసఖుఁడ జటాయువ, న్వాఁడె రావణుఁడు దానవవిభుండు

జానకిఁ గొని యాకసంబునఁ బఱచుచో, నాపె దీనాలాప మాలకించి
వాని నెదిర్చి దుర్వారశక్తిఁ జూపి, పాతంబునఁ బ్రభగ్నపక్షుఁ డగుచు
ఆ. సుందరాంగి సీతవార్త మీకుం దెలుపఁగ, కలసి నిలిపితిఁ బ్రాణము లిన్నిదినము లిపుడ
తొలఁగిన నటుచుఁ దనతలఁ దొర్చికొనుచు, విహగవిభుఁ డంతఁ బ్రాణంబు
విడుచుటయును. 439

ఉ. పక్షికులాబ్ధిపూర్ణహిమభానుఁడ మాయెడఁ గూర్మి మీఱ మా
పక్షము వచ్చి నీవిటులు ప్రాణము వీడితి విప్డు నిన్నుఁ బ్ర
త్యక్షముగాఁగఁ జూచి కను నాగనిశోకము మించె మానవా
ధ్యక్షుఁడు తండ్రి పక్షిరఘుఁడ తమునొందు టెఱుంగ మాత్రయన్. 440

ఉ. ఏటికి రాముకేవఁ గొని యేగను రాక్షస నీ వటంచు మి
న్నేఁటికిఁ జక్కఁ జేగిన మహీధ్రసదృశుఁ డిభంగి నాఁగి త
త్పాటితపక్షకుండ వయి ప్రాణము వీడితి వయ్యె దైవ మె
చ్చోటఁ దృష్టిహీనుఁ గృపఁ జూచి నవానిక చేటు గూర్చెడిన్. 441

క. అని తగచి తగచి తగునిం,ధనములు సాదవేర్చి పక్షినాయకుఁ బయిఁ జే
ర్చి నిలిపశోకము లగుచు న,హ్నినొసఁగి రయ్యన్నదమ్ము లిరువురు సువిధిన్. 442

వ. తదనంతరంబున. 443

క. రఘునాథులు ఖగనాథుం, గఱచేరిన పుణ్యలోక మనుచుం గోదా
వరి నాటి మృగామిషమున, నురుపిండముఁ బెట్టి రాగిఁదిలోదక మొప్పన్. 444

వ. ఇట్లు జటాయువుం బుణ్యలోకచిరనివాసిం గావించి. 445

తే. శిష్టరక్షకుని ప్రీతూమరసంబు ప్రార్థింపఁ బోయిశభ గిఁ దీవ లాక
సంబు ముట్టిఁ యరణ్యాయు రాములక్ష్మణులు దురంతశోకప్రభగ్న
హృదయవృత్తు లగుచు మహీసుర వరయుచుఁ, జని చని మించుక్రౌంచవతిఁ గ్రౌంచ
వనిఁ బ్రవేశించి యొకలఁ దమసారిఁ, గన్గొని తత్తరకానసము

గీ. సతనుబాణాతనుప్రణిహతమనోజ్ఞబు, జాతయై లక్ష్మణునిఁ జెయిసాఁచి పట్టి
కొనినఁ దాని నయోముఖిఁ గ్రూరఁ గామరూపిణి రక్కసిని వే విరూపఁ జేసి 446

సీ. పటుదీర్ఘబాహులబ్ధప్రాణిసఘస్మరపశి లియగుకబంధుని భుజాంత
రంబునఁ జిక్కి ఘోరం బగుతద్వాక్య, తాకారి వీక్షించి యద్భుతాంత
రంగులై వానికరంబులు ఖండించి, రామలక్ష్మణు లుగ్రరాహుముఖని
ర్గతచంద్రసూర్యసన్నిభుల నొప్ప, రాక్షసుంబున శాపమోక్ష మంది

గీ. వారలకుఁ దనవృత్తి సర్వంబుఁ దెలియఁగఁ, జెప్పి చేదోయి యంత మోడ్చి వినయమున
నాకబంధుఁడు దాను దివ్యపురుషుండు, గాఁ దనతొంటిరూపంబుఁ గలుగ నిలిచి.

క. భూపవరులార యిదె మ,చ్ఛాపవిమోక్షంబుఁ బూర్వజన్మకృతమహా
పాపవినాశము నయ్యెన్, మీపదదర్శనముకతన మిగుల వెలిఁగితిన్. 448

చ. అని వినుతించి వారు జనకాత్మజ యున్నెడ వేఁడిన మహీ
జనవరులార మీరలు వెసం జని మంత్రులఁగూడి ఋశ్యమూ
కనగనగంబులం దిరుగుచు న్జహితాత్మతనూజు వాలియ
న్వచరనాథుసోదరు వశ్యముఁ జూడఁగఁబొండు ధీయుతులై. 449

క. ఆసుగ్రీవునితో సఖ్య,వాసము గావింపుఁ డతఁడు వనచరుల మహో
ల్లాసముఁ బిలువఁ బంపి ధ,రాసుత వెదకింపఁజాలు రభసత ననుచున్. 450

క. ఈవిధమున దనునామం, బావిలమతి దెలుపఁగఁ జెప్పి యరిగెన్ హరివి
శ్వావిద్భల్లూకహరిణ,భావనభాగమందు నరుగుచు నెమరన్. 451

ఉ. ఆశ్రమము న్లతాంతసులతాంతముఁ గూజితకోకపైకభృం
గాశ్రయము న్రసాలవకుళార్జునదుకసింధువారస
మ్మిశ్రమము న్ద్రపేతభయమేదురగుల్మయూథంబులు నొక్కప్రపు
ణ్యాశ్రమముం గనుంగొని రహర్పతితేజులు రామలక్ష్మణుల్. 452

వ. కనుంగొని. 453

క. చెనఁ జొచ్చి యందుఁ గన్గొని, రసమానవ్రతసమాగతాయాసభరి
న్నుసరిత్ప్రపన్న పికరం, గసటాపటలప్రకలితకబరిన్ శబరిన్. 454

క. కని తచ్ఛబరాంగన భ,క్తిని వే నర్ఘ్యాదివిహితకృత్యము లొనరిం
చిన సంతసించి నరవరు, లనవద్యులు ఘనులు దశరథాంగతనూజుల్. 455

వ. పరమపవిత్రకుశాస్తరణంబుల సుఖాసీను లైరంత. 456

చ. పొసఁగి భక్తిఁ దచ్ఛబరి భూసుతకీర్తికి రామమూర్తి క
ప్పొసఁగి నిజవనమూలమధురోత్తమఫలంబులు తృప్తి పెంపఁగా
మెసఁగి రేళ్వరుండు హితమేదురవాక్ప్రకరంబు దానితో
నెసఁగ రచించుచు న్నిగుల హృత్కుముదం బొప్ప వసించె నయ్యెడన్. 457

చ. తనదుహితప్రవృత్తి విదితంబుగ రామునకు న్వచించి యా
తని వినుతించి రాఘవుపదంబుల నొందల మోపి మ్రొక్కి వే

తనువుఁ దొఱఁగి తత్క్షణము తచ్ఛుభాంగన పొందె సత్తపో
ధనులకు నందరానిసుపదంబులు భక్తియోగ మెక్కుడే. 458

క. తనివిసనక యీవిధి నాతనినితతు లెంచి శబరి తనువుఁ దొఱఁగినం
గని యబ్బురపడుసోదరుఁ, గని యప్పుడు పలికెఁ గాకుత్స్థకులమణి యిట్లన్. 459

ఉ. నూతనభక్తియోగము విశుద్ధమనస్కులు కానిపూరుషు
ల్లక్ష్మణ నెసంగువారు పదిలక్షలు వెట్టి సంతసింతు నే
లక్ష్మణ చూహుల్ల లయ్యాన ఫలప్రద మన్న నెంతింగి మా వు
ల్లక్ష్మణ భక్తి నెంగిలిఫలంబులు వెట్టి నుల్లసిల్లుమన్. 460

గీ. అని పలికి రాముఁ డనుజసహాయుఁ డగుచు, నాశ్రమంబు కవ్వల నరిగి కాంచె
నధికతరవారికేళీసమాగతాప్సరోవరం బగుపంపాసరోవరంబు 461

వ. మాది మంజులతామంజపు జగంజితం బగు తత్తీరంబుఁ జేరం బోవు సమయమ్మున.

చ. అరవిలయాంబు లక్ష్మణుఁ డహాస్వతిటేజా కన్న కిట్టుమన్
నరవర చూచితే ముని మృణాలముఖంబునఁ దాము గొన్న శం
బరములు సన్త్రంగ మునెపంబున ప్రమ్మల నొల్కుమన్ మనో
హారతరపంకజాతనిచయంబులు ప్రత్యుపకార మొప్పదే. 463

ఉ. సారసగంధయాన్విత లసచ్ఛైవలవాలయమున్నవలాక్షియుం
జారురథాంగపీవరకుచద్వయముం గలహంసయానయున్
ప్రసవమృణాళబాహువుఁ గుళభ్రమనాభియు సైకతస్థలి
శ్రీరఘురామచూడు సరసీమణి దాసరసీమణి ప్రియన్. 464

క. తీరస్థితంబు లగుధాత్రీరుహములు ప్రతిఫలించెఁ దెలియుము నదిను
ర్వీకమణ తనాంబుజహస్తాగతునికి ప్రకల్పితముకుర మొకో. 465

ఉ. నరవర తన్ను నాడెఁ జనఁబులు పాక మధోగతులు సే
యురుదిరమాత్తియుక్తి పయోగివాలి పరాగయోగని
గ్రహతతహుదద్విరేఫ మదివాధిక యాటఁ దలఁపఁ జిత్రము
యరయ గజప్రదాత యగునాతఁడు తోత్ర మునంగకుంతునే. 466

క. అని పలుక రాముఁ డాఁడెఁ, గనుఁగొని తన్మధ్యకమలకైరవవిచర
ద్భ్రమరభృంగములం గని ప్రసన్నఁ సీతావిరహావేదనాహతమతి యై. 467

వ. తన్మాని భక్షించి. 468

చ. వనమున రాక్షసాపహృతభార్యుఁడనై తగ నొందు సన్నుఁగ
న్గాని తనయింతి దానవులు కోరి హరించెద రంచు భీతిచే
ననిశముఁ బెట్టిఁ బాయదుర ధాంగము చూచితివే వనాంతర
మ్ముగ గజపర్ణశాల సనుఁబోలునభావ్యులు లేరు చూడఁగన్. 469

క. మరుఁ డైదవశరముఁ గ న్నురవడిఁ నేసెటిని గాక యున్న స్వనసీ
వరతీరంబుఁ గాను, స్మరదశమావస్థ నిట్లు కులుఁగఁగ నేలా. 470

మ. తగ నిన్నుద్యదకస్మరత్కుముదపద్మస్తోమగంధంబుఁ దీ
రగ తాశోకరసాలకుందకుముసౌరభ్యంబునుం గ్రోలి యా
శుగ మత్రత్యము దాల్చి నాదు హృదయక్షోభంబు పెంచె న్నరా
శుగపంచాహతి వోలె లక్ష్మణ బుధస్తుత్యోల్లసల్లక్షణా. 471

ఆ. తాపహారియున్న దీపవంబు సం,తాపకారి యయ్యెఁ దరుణిఁ బాసి
యున్నవాఁడ నగుట నురుభుజ నాదు సీ,తాపహారిఁ జూపు మే పడఁ తు. 472

వ. అని శోకావేశుండై పలుకుచుండ సహోదరుండు సాంత్వనవచనంబుల ననునయిం
చెనంత. 473

ఉ. శోకముఁ దక్కి రాముఁడు విశుద్ధమతిం జని కాంచెఁ బుష్పితా
శోకముఖద్రుమాగ్రపరిశోభితబర్హిశిఖం డినీకులా
స్తోకముఁ గూటకోటిపరిశుద్ధనిశాపతికాంతవేదికా
నేకము సానుసంచరదహీనచమూకము ఋశ్యమూకమున్. 474

వ. అని తదుపాంతకాంతారాంతరంబున ననుజసహితుండై రాముండు ధనుర్బాణతూ
ణంబులు సహాయంబులుగా నుండె నని చెప్పి మహానందంబున. 475

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ. మిత్రామిత్రవిభేదశూన్య బుధసన్మిత్రాఖిలామిత్రభి
క్షత్రాసైకపరాయణా నిరతవృత్రఘ్నార్చితాంఘ్రిద్వయా
సత్రేత్యధ్యక్షువాహాదయా సుహృదయాబ్జా వేంకటాద్యోల్లస
ద్గోత్రాభృన్నిలయా సురాహిమలయా త్రాతోగ్రయామ్యాలయా. 476

క. ఆధివ్యాధిహరణ భక్తాధీనాంతఃకరణ కరుణాచరణా
సాధుజనావనచణ భవపాథోనిధ్యుత్తరణ కృపాత్రాభరణా. 477

కవిరాజవిరాజితము.

సరసిరుహోదర సన్నుతపాదరజఃపరిపూతరసాతలయా
పరమకృపాకర పామరభీకర భానుసుధాకరనేత్రవిభా
తరుణశుభాంగ మహీహృదయంగమతాగ్న్యయురంగమ ధీఃదయా
హరి మధుసూదన ప్రణుతసుధోదన భవ్యవినోద నరాదహరీ. 473

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణ ఘూమహైత్య
వినయ రామశాస్త్రి-య పండితసేవాసముచ్చయ క్రొత్తపల్లి
లచ్చయ ప్రణీతం బైన దాశరథివిలాసం బను మహా
ప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

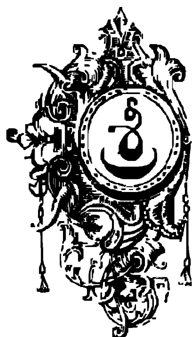
శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

పంచమాశ్వాసము.

వనితాయుతవక్షు సు
ధీవనమాధవసదృక్షు దితిజవిపక్షున్
పావనమునిపక్షా భ
వ్యావనకృతదీక్షు వేంకటాద్ర్యధ్యక్షున్. 1

వ. తదనంతరకథావిధానం బవధరింపు మట్లు రామలక్ష్మణులు ఋశ్యమూకోపాంత కాంతారభాగంబున విహరించుచుండి రని చెప్పి వాల్మీకి కొండిరయా నట్లు చెప్పందొడం గె నట్లున్న సమయంబున. 2

చ. కలితజయుండు కన్గొనియె నాదట భీతము లైన చూపుల
న్నరుచిరయానపుల స్వవిశుద్ధఘనౌఘులసత్కలాపులం
బరమరణప్రతాపులను మర్దితవీజనానుతాపులం
గరధృతచాపుల న్నియమికర్మకలాపుల వీతపాపులన్. 3

క. కని తనవిజాప్తులం గనుం,గొని యవ్వా రతులాద్భుతవలమహితుల
గాని ఎని తగ వారల కృ,మ్మనుజాసీశ్వరులం జూపి మము గలంగన్. 4

క. మునిధర్మపరాయణు లయ్యును ధర్మధురీణు లగుచు నున్నా రలు ధ
ర్మనిరతు లెవ్వారల కం,పుక వచ్చిరొ మారుతి తెలియం బోలునె చెప్పుడా. 5

వ. అని వాలిపంపున వచ్చినవా రని వానరనిధయంబున నడిగి యడిగిన నిరత్నయం బ్రాయంబు గ్రహించి సుజనవిధేయుండగు నాంజనేయుండు రచనంబులగు వచనంబుల నిట్లనియె. 6

క. వీరలు తిరాతివారలు, వీరలు మహనీయమూర్తివీరల నోరు తె
వ్వారలు ప పంగఁ జాలెదు, వారలు తము దామ యిటకు స్వచ్ఛందగతిన్. 7

వ. వచ్చినవార లని తలంతు నని పలికి మఱియు నిట్లనియె. 8

మ. హితవాచంయమివేషధారులఁ గృపాదృగ్జాలురన్ క్షత్రియా
కృతు లీవీరలు వాలి నేపడంచి కిష్కింధాధిపత్యంబు స
మ్మతి నీ కీనిరుమేను లొప్పఁగ రమామాంగల్యసంధా స
ద్గతి నేతెంచె దచ్చెరి జగత్కల్యాణచారిత్రముల్. 9

ఉ. వారివిధంబు సర్వము గ్రహించ బుగ నారసి వచ్చి వేడుక
న్వారికి నీకు సఖ్యము వశ్యముఁ గూర్చెద నే
వారికి లోనుగాని బలవంతుఁడె వచ్చిన వెట్టివై కులం
బీరికిఁ గొందువే ప్లవగసింహుని వాలిని గెలి నర్పవే. 10

క. అని వారిసమీపమునకుఁ జని మాయాభిక్షుకత్వస ద్భృతుఁ డగుచు
న్వెల్లఁ ద తను పోసన మొప్పఁ జేయఁ దగిరి యిద్దఱు నిభృతిన్. 11

ఉ. చేతులు దోయిలించి కపిసింహుఁడు వాయుసుతుండు మ్రొక్కి ని
ర్భీతులు సద్వినీతులు పేరుసనీతులు భూతులు జగ
త్త్రాతలు మీరు వత్తుల కథంబు ఘోరవనాంతరంబు
యాతులు గాఁగ నేటికి దయాహతులార యెఱుఁగఁ జెప్పరే. 12

వ. అని యడిగి వెండియు. 13

క. క్రీశసదృశబాహులుఁ, క్రీనరపతులుఁ పంకజనేత్రా నుతులుం
గ్రహితరిపుదుఃఖులు సువర్ణప్రభ పేశలులు సుకవిమ్రులు మీరల్. 14

క. మహి నెవ్వారలు మీరలు, బహుసుగుణాఢ్యులు నియమభారవహులు లనా
గ్రహులు మహామహులు లెవ్వఁడ, నహితశయనునిదాశ్వత్కృతు లన లందఁ దనిసెన్. 15

ఉ. ప్రాణసతీసువార్తఁ గొని రాగిలఁ జనిగా నెటి గిరా
స్థాణువర బునం బరమసాధ్వికి న నరు దగం జగ
త్త్రాణనిచేఁ బ్రబాతుఁ డగుధాత్మలఁ డ మఁ దలంచినో సరి
క్షీణవిచారుఁడై మదమఁ గొందెను రమణుఁడు త మ్మహోత్కటన్. 16

వ. ఇట్లు సంభాషించి యహోయని గనుఁగొని. 19

క. మ కృత్తము సర్వము లతద్గుణ యుతని కెలుఁగఁ బ్రపమా యనవుడు స
జ్జ మణి సౌమిత్రి రఘుగ్రుని యనుతి మిగుల నరిగితో నిట్లనియెన్. 18

ఉ. భానుకులాబ్ధిపూర్ణహిమభానుఁడు పఙ్క్తిరథాధిపుండు త
త్సూనుల మీఁదఁ జ్యేష్ఠుఁడు సుకీర్తిపరుండు రామనాముఁ డా
త్మానుజు నన్న లక్ష్మణసమాఖ్యుని గూడి కడంగి భార్యయుం
దానును వేడ్కఁ బంచవటిఁ దాత వనస్థితి నుండెనంతటన్. 19

క. ఈసున్నోదనిసతి సీ,తాసతి యేమిగవ్వుయును దౌదర్భ్యల స
త్రాసవనస్థితి మెలఁగెను, నాసమయమున దు నాకసాహిత్యత నొందెన్. 20

క. తత్కాంతారత్నము నీ,తత్కాంతాగస్థలము ఁ గంను మను చరీ
నోత్కలిక వెదకి విపులా,పత్కలితుల మొక్కచోఁ గబంధు మనాంధున్. 21

క. కని వాని వానిశాపం,బును దగ్ధముగా నొనర్చి పొంపుగ నపు డా
ధనునామునిచే సుగ్రీ,వుని విని తత్సఖ్యమున నవు బనుతెల్లన్. 22

మ. అని తన్మార్గకటనాథదర్శ సమీహాబద్ధహృద్గ్రంథియై
విను మిచ్చో నివసించినాఁ డునుజగద్విఖ్యాతమార్గస్థమా
ర్గ్ధనితాంతస్ఫుటవీ ప్రవతాళిఘాటునాత్యంతప్రశస్తాంఘ్రిప
దుర్గ్ముఁ శ్రీరామున కజ్జుంఁ దగచరేంద్రుఁ గొల్వన్రావాసి గటా. 23

వ. అని పలికి యున్న దెసకు విచ్చై కన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచున్న యన్న రఘురు
కత్తరు చరవరుం డిట్లనియె. 24

క. ఏపగిది నవార్యము లగు, నాపదలకు న బౌఁల రార్యలు శోక
స్థాపితహృద్వ్రతనులకుఁ, జైపయి నాప ద ఁడముఁ బలముఁ దోలంగుఁన్. 25

వ. కావు సుస్థిరుండ వగు మని యనునయింప నంతంబున రామలక్ష్మణులుం గని 26

క. బంటు నిటు వినుఁడు శోకం, బంటువిహ్వలముల తోడ నజ్జనకసుతం
బంటు వెలఁదిమోముల దగు, పంటు వెదకి కాంచునంత్రిపని నాగిముంజీ 27

వ. అని యిట్లు. 28

క. తగఁగ నవిరళుల నవికలు, లగుఁ జను లగుతంబిడ మగు తిగ్మకరం
బగు వాలముఁ ద్రిప్పుచు న,త్యున్నవరుఁ డిట్లనియె నైజ మగుగతిఁ దెలియన్. 29

క. అంజనకుఁ బ్రభ జనునిద,యు జ మను నో దినా వ హనుమద్విఖ్యా
తిం జను తెన్నన్ ఖలులఁ బ్ర, భంజ మొనరించుసత్ప్రభుం జనువాఁడన్. 30

క. సుగ్రీవాగ్రసచివుఁడ ను,దగ్రగ్రావాగ్రవాసినైయు మిముఁ గని భూ
పాగ్రణులు భవత్సఖ్యసు,ఘగ్రావాప్తి నెదఁ గోరి యరిఁ డిటకు ననున్. 31

ఉత్సాహ. పంప వచ్చి వాఁడె శతనిభం బలంఘునీయు మా
కంప గాఁచె మీర లీడు బాణతూణధారులై
తెంపునం జరింపఁ గాంచి తెంపు లేనిభీతిచేఁ
ద్రెపికొనియె ధైర్యవల్లిఁ దిగ్మభానుసూనుఁడున్. 32

చ. వినఁ దలఁ దేఁకి దృష్టిభవించి సతీవిధనంబు లెల్లఁ దా
కొనుఁడుఁ దదీయసత్తమునకుం బ్రతిసత్తము లేమి నాతనిం
జెనకఁ దలంకి యాగ్గిరి వసించినవాఁ డగుట న్భవత్సహా
యనిశితఖడ్గధార నురుమాడఁ దలంచె విరోధిసాలమున్. 33

క. ఘనులార యతనిమిత్రత, కనుకూలత నొందుఁ డనుచు నర్లించఁ దగ
న్వాతు మాడఁ బోవుటెక్కము, చనుదెంచినయట్లు గాదె చయ్యన మాకున్. 34

క. స్వప్రియరహిత నీవు చన ని,శ్చయముగ సుగ్రీవుతోడిసఖ్యము మాకున్
దయఁ గూర్చిన నస్త్రశ్రీప్రియకార్యుల మగుదు మనఁ గపిప్రభుఁ డాత్మన్. 35

గీ. పొంగి తగుభంగి నాస్ఫపఫుంగవులను, బూన్కి కరుణాంతరంగులఁ దూన్కి మగను
దోడుకొని ఋశ్యమూకంబుఁ దొలుతఁ గడచి, యధికసౌరభసుమనిలయముసలయము.

క. కని రాముని రాముని రా,మునితమ్ముని నంము నిల్పి మునమున సుగ్రీ
వుఁ సుగ్రీవునిఁ గని యు,ట్లని దొన్నఁగరానిహర్షమై యుట్లనియెన్. 37

మ. రవి సన్నం ఘనఋశ్యమూకవిధరప్రాంతారకాంతారవా
రవిహారస్థితుఁ లై నాకొమరులం బ్రావీణ్యము న్మీరి నై
గవిధాయాగకు లంచు నెంచుచు భయభ్రాంతుండ నైతిన్ లవా
రవిరంళప్రభవు ల్జగత్ప్రభువు లత్యంతప్రసన్నాత్ములున్. 38

వ. తన్మహానుభావ బభిశ్వనీయుం బని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

క. విఖ్యాతిమీఱ నీదగు, సఖ్యాభిరతుఁ లుఁ గోరి చనుదెంచిరి ప్ర
త్యఖ్యాతి వైళ లత్యము, లాఖ్యాయులు వారిఁ బొగడఁ గలవి మె నాకున్. 40

తే. అనుచు వారియాకంత మాద్యంత మగచ, రేంద్రుఁ డుఁ దెల్పి వెండియు నిట్టు లనియె
నీఁదపాపఁడు వాలి దగ్గిఱక్కనేల, యిపుడ నిక్కట్టనుల్లఁగట్టెకన్నమును. 41

చ. అచలినట్టుపట్టె నాగారఁ గవు గిటుఁ బట్టి చిక్కనాఁ
డాచలికంటుఁ బం దనుచు నాఁకటు ప్రమ్మఁగఁబోయి చెట్టి న
నాచలిగట్టుఁ బిట్టువడ నాడఁగ మెట్టెకు బిట్టు వెట్టితో
నాచెలి రాఁడవైరి విఁక నాకుఁ గొలంత ఘుటిల్ల దొక్కఁడున్. 42

వ. అని ప్రశంసించి. 43

క. హృష్టమతిం బుధపార్థ్యచ,తుష్టయు మనఁదగుసచివచతుష్టయు మొప్పం
దుష్టాయు భువనపూర్ణో,త్కృష్టయశు రాముఁ జూడఁ జనిరి కపివరులోన్. 44

క. నిటలతటసుఘటితాంజలి,పుటుఁడై మర్కటవిభుండు పులకపటలము
ల్పటుగతి మేనఁ గలుగఁగొన, నటు చని రాము న్మహాత్ము ననుజాన్వితునన్. 45

సీ. కని వేదవేద్యుఁ గని చందంబున, నత్యంతసంతోషి యై తదీయ
చరణారవిందసంస్పర్శితనిజఫాల, భాగుఁడై యానందబాష్పసలిల
పూరితాక్షుం డగుచు పారి సమీక్షించి, రాముండు కరుణాభిరాముఁ డగుచు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చికొనియె నంతరంబున సుమిత్రానందనునకు మ్రొక్కి
గీ. యగనిమన్నన వడసె నయ్యవసరమున, రాముఁ డనుజన్ముఁ గూడి తోరముగ నొక్క
చోట నాసీనుఁ డయ్యె నటుఁ దొక్క, వలనఁ గూర్చుండెఁ దనసచివవరు లలర.

క. తగ నెల్లవారుఁ దమఁ గొలు,వఁగఁ గొలు వలరించు రామవల్లభుఁ డపు
డయ్యాగచరులు గొలువ నగమున, వగఫువ్వఁ గూర్చుండె దైవవంచన సకటా. 47

వ. అట్లున్న యవసరంబున సామీరి నుద్దేశించి రాముండు సౌరి కిట్లనియె.

క. ఈతనికతమున భవదీ,యాతనవర్గము నెల్ల మయ్యెను మాకుం
బూతాస్మచ్చరిత బునఁ, పీతాఘుం డితనివలన వింటివి నీవున్. 49

వ. కావున. 50

గీ. విప్రసత్పుత్రఖండితామిత్ర నీకు,మైత్రి యనియె ఘనమానపాత్రమునను
నిశ్చయంబుగ విపదంబునిధిఁ దరింపఁ, గోరినారము దగ నిశ్చయకొనుము దీని. 51

చ. అనవుడు సంతసించి తగ నట్లు ప్రసీదయున మీరు నేను న
ఖ్యానిరతి నున్నవారము ప్రియంబుఁ బొందఁ దొడఁగూడుదేనిఁ జ
క్కఁగ నట సమస్తకార్యములుఁ గంజహితాన్వయులార వేఱ వే
యనఁ బని యేల రాల నుదకాగ్రముల న్నిలుపంగఁ జాలమే. 52

వ. అని పలికి మహానందుం డై రామచంద్రుం గనుంగొని. 53

క. తన జాతబుద్ధిమై ధా,తన దాలిహరించి మూర్ఖతను జరగించు
ద్దుమజాతరజస్సైన్యా,శనుజాత మడంచి మహిసుతి న్వెసఁ దెత్తున్.

క. అని సుగ్రీవుఁడు పలికిన, విని సుగ్రీవునకు రామవిభుఁ డప్పుడ యా
తనిచేఁ దనచే నిధ నా,తనిచేఁ దనచే నిడె న్మధ్వం బలరారన్. 55

వ. ఇట్లన్యోన్యంబును జేతం జేయి వెట్టి సఖ్యంబు గావించి మఱియు నగ్నిసాక్షికంబుగా నక్కార్యసాక్షినందనుతోడ సర్వసాక్షి యగు శ్రీరాముండు మిత్రత్వంబు సంఘటించె నంత. 56

క. లీనగతిఁ దొల్లి నీ కూ,లీనగ లీఁగయున రుచు లీనఁగ వైచె
న్నాభనురిభా యని జనకసుతానిక్షిప్తోలంకృతంబులు సూపన్ 57

క. ఆపోవని మాడ్కుల పు, డాపూషాత్మజుఁడు నకు నాభూషణము
ల్చూపట్టి లక్ష్మణాఖ్యుం, జూపెట్టుమ రాముఁ డధికశోకాతురుఁడై. 58

వ. మహీతలంబునం బరమమూర్ఛాపరవశుండై పడి కొంతవడికిం గొండొక తెలిసి నిజచరణసమీపంబున దుఃఖాతిశయంబునం బొరలుచున్న సౌమిత్రిం గనుంగొని. 59

క. ధరణీశసుతామను రా,ధరసంపర్కగతము నుధాబింబులు నాఁ
గరముఁ దరారె నీమ్రుఁ, గఱకుత్తిరుములను జూడఁగా సౌమిత్రీ. 60

క. వనగజకుంభంబులఁ బుట్టిన సత్ముక్తాఫలముల నత్తించిన నీహా
రనిశాకరంబున కిటు వల,సెను నిమ్న వదంగ నెలవుఁ జెడ ఘనమగుసే. 61

సీ. తగి తాటంకములఁ ధరింపఁగలు మానె, గాంచి కాకింకిణీక్వాణక్వాణన మడఁగె
లలితమంజీరపటుఝంకృతులు డొంకె, దరుణి నసిఁబాసి యున్న కతమునఁ గాదె.

క. ధృతి నగసొంతిఁ దాల్తుం, బతిఁ బాసిన ననుభూపతిరాము సేయుం
గతిమాలి ధూమ లిదె మా,గతి నైరాశ్యంబుఁ దాల్చెఁ గాంచితె వత్సా. 63

వ. అని యనేకవిధంబుల వగచి వగచి పుత్రుఁ బుట్టి నప్పుడ యెడఁబాసినట్టులఁ జిత్తంబులఁ
నుత్తలంబు ప్రొత్తవేదనం బొనరించుటకుఁ ప్రియవచనంబుల నునయింప నాతఁడిట్ల
నిట్లు సుగ్రీవునితోడ బద్ధసఖ్యుండై యావ్యాజరేశ్వరు నద్దెసించి ప్రమదాతిశయం
బున 64

ఉ. మిత్రతనూజ పాత్ర మగు మిత్రుఁడ వైతి పవిత్రగోత్రగో
త్రత్రుటనాస్వరప్రకటితప్రబలాస్మదమోఘపత్రుల
న్వ్రతులు నీకుఁ గల్గ వెఱ వినుమా యిక నక్కఁ బుణ్యచా
రిత్రుని రాముఁ గన్గొని హరిప్రియపుత్రుఁ డనంతతోషియై. 65

వ. కరుణాంబుగా నిట్లనియె. 66

క. నా కగ్రజుండు వాలి య,నాకౌగ్రేసరుఁడు బలిమి నా యాలి నుమం
దైకొని వెతలఁగనడచినఁ, నా కీగ్రామమున దేవనా బడరల సెకన్. 67

క. నయ మొక్కింతయుఁ దలఁపక, నయమునం బాధింప రామనరవర యిచ్చో
నయమునం జెడి తిరిగెద వే, నయమునం జూడంగ వాలి ననుపుము శక్తిన్. 68

వ. అని పలికి యుత్త నిలువక. 69

శా. నిష్కారుణ్యుఁ డగారిదారకుఁ డురన్నిశ్శేషశుష్కగ్రహో
ఒష్కుండ వసం దర్చి వెస భస్మీభూతుఁ గావించి ధా
నుష్కాగ్రేసర పుష్కరాక్షులను సన్నం బ్రీతి వీక్షించినం
గిష్కింధాధిపతిత్వము దెదఁ గదుం గిశుల్ప్రశంసింపఁగన్. 70

క. తఃయాలి విడుచు తఁడుం, దనయాలి న్విడుచునఁటఁడు దశకంధరభూభృ
త్తనయా లేశ బును వే, తఁ యాటక డుంచుచుర గదా తలపోయన్. 71

వ. అని పలికి పతియును నవ్వాలి ధైర్యస్థైర్యాదిగుణంబు లగ్గింపం దలంచి యిట్లనియె 72

స్రగ్ధరావృత్తము
మాయావిం దన్ని నా తా క్రవనతఁ బ్రబలోన్మాదుఁడై తన్నుఁ జీర
న్సాత్రయావి దుందుభి న్నామమడఁచి పడిపె న్నాకసన్నన్న నిత్య
మాత్రయానిత్య భరాభృద్వ్యసననిరతుఁ గా హా క్రియుం దోల త్రిరా
మా యూవీరాధిపీయ క్షుభసుతుని సామర్థ్యమెన్న న్వశంబే. 73

వ. పతియు నచ్చలాధిపుఁడు. 74

క. గుంగుభి డచి దివి సుర,దుందుభులు సెలంగ శక్తితో ప్పాడ త
న్ముందరనిభకుణపంబు న, మందరభసుఁ డగుచు వీచె మహి మాధిపుఁ డై. 75

వ. ఇట్లు ఋశ్యమూకాచలాగ్రంబునకు. 76

క. జోటుజోటు నెత్తు రుదుల వీ,ముటరూం దప మాఁహరి చుచుఁ జట్రిలుఁ జోకఁ డ
చ్చోటునుండి కటను లదరఁ, బటపటు పికటుగతిఁ ద తపటలి గొలుసుచున్. 77

ఉ. క్రొవ్వున నిన్నగాగ్రము కుం గుణపం బిటు పట్టవైచె నేఁ
డెవ్వఁ డతండు శారిజభవేశ్వరు డైనఁ జచ్చుఁ బో
యివ్విపులాధరాగ్రమున కెక్కినయుఁ బస యంచు శాపమీ
నవ్విపులోగ్రవాక్యనిచయంబులు వింటిమి నేను వాలియున్. 78

వ. ఇవ్విధంబున మతంగమహాముని ప్రుండు శపి చుటం జేసి యిన్నగంబునను నన్ను
మాయన్న వెన్నడిప వెఱచి యున్నవాఁ డని పలికి యుపనికిం దనకుం గలపూర్వ
వైరకారణంబు సవిస్తరంబుగా నెఱిఁగించి విషాదవేదనాదోదూయమానమానసుం
డగు భానుసూను ననునయించి మేఘగర్జితసంకాశంబులగు భాషణంబులఁ బావ
కులభూషణుం డిట్లనియె. 79

క. అలిగిన రవిసుత నీ, వాలిం గూడెదవు నిశ్చయంబుగ నిఁక లే
దాలస్యము జవవచ్చర,కీలిం గీలించి వాలి గీలిం గాల్తున్. 80

క. నేలఁ బడఁగూల్తు హరినుతు, నేలఁ బడం జాలి వానరేశ్వర నీచే
నేలఁబడం దల్పక మిఁక, నేలపడఁ దిరుగుటకు వెదక నీపని సుమ్మీ. 81

వ. అని నమ్మికదోఁప నాడుటయు సుగ్రీవుండు జడస్వభావంబుగా నిట్లనియె. 82

క. మాయన్న యున్న దుందుభి,మాయన్నటియొ ప్పఁ జేసి మడపిన కాయం
బోయన్న కదల్పన్ ఁజా,మ్మా రయొన్నఁ గవచ్చు వాలి నణఁచెద వనుచున్. 83

చ. అన విని నవ్వి రాముఁడు మహామహుఁ డందఱఁ గూడి వాసవి
ప్రణిహతదుందుభిప్రకటరాక్షసకాయము హేయముం గనుం
గొని చరణాంగుళిన్ మొనయఁ గోటన మీటి దచ్చవంబు యో
జనమగుదూరదేశమున శైలమున న్వడిఁ గూలెఁ గూలినన్. 84

క. కని విస్మయంబు మనముఁ, బెనఁగొన వానరులు రాముఁ బ్రభుహర్షముం
గొనియాడి రంత వాలి,తనయుం డిట్లనియె సద్బ్రమదమునన్. 85

ఉ. వాలి జవంబున న్వసరిహైదినకాయము మీఁదు గాలిచె
న్వ్రేలున దూలమీఁటెఁ గడుపింపు డింతటం
జాలక యయ్యె వాలిని వధింప సమర్థుఁడ వని పూని యీ
తాళము లేడు ... బడఁ గూల్చెదు జాల నమ్మెదున్. 86

క. అని తాళస్తబకముఁ జూపిన దశరథనామకాశ్యపినాథసుతా
గ్రణియుఁ గపీశుఁడుఁ దను మెచ్చ ... బాణంబు వింట సంధించి కడున్. 87

చ. లలి విడువం గలంబ మవిలంగ ... ద్బాణరాజస ...
విలసితకపెట్టుఁ గూల్చి పడవేసి ధర న్వెస దూసి ధారుణీ
తలమును దాసి భోగుల పదంబు ... దాసి రాముఁ
మ్ముల పొదిఁ జొచ్చె నెల్లరుఁ బ్రభూతకుతూహలులై కనుంగొనన్. 88

క. తాళములఁ గూల్చి వెసఁ బా,తాళముఁ గని బాణ మత్యుదగ్రత వెడలం
దాళ ధ్వానంబులు చే,తాళంబులు ... దక్షిణమార్గిన్. 89

క. తాళ్ళు దెగ నింక దనుజుల,యాళ్ళ ... గల మంగళాభరణములం
ద్రాళ్ళు మనకాళ్ళసంకెల,త్రాళ్ళును దెగు ననుచు దివిజులెల్ల దివి నలరన్. 90

క. అప్పుడు తాళము లాఁ గడు,చప్పుడు కకుభముల నిండ సకలకుభంబు
లొప్పుదు వాలిం దునుమక, తప్పఁ డితం డనుచుఁ దరణితనయుం డాంగన్.

వ. మఱియుం దక్షిణంబున నపరిమితానందంబు నొందె నయ్యవసరంబున. 92

శా. బంధూకారుణభానుసూనుఁ గని భూపాలుండు సుగ్రీవ కిం
ష్కింధాద్వారముఁ జేరి వాలి ననికిం గిల్వంగఁ బుచ్చె నంతట
స్పర్ధాభాగ్యపుఁ జీరఁ దంచు జటు లెంచ న్సింహనాదంబున
స్వర్ధాధారి త్రిదిక్ప్రవృత్తి వాలి నెగుతుం గ్రౌర్యం బతార్యంబుగన్. 93

క. అని సుగ్రీవుం బురికొల్పి నరేశ్వరుఁ దనుజుఁడును గలిమి ఖచరముఖ్యు
ల్గనుఁ గొలువ నేగి తత్సవిధనగాంతరమున వసించె ధానుష్కుండై. 94

ఉ. వాలి నెదిర్చి పోరుబలవంతులు లే రనుచుం గడంగి దే
వాలినురు ల్సలంగఁ గను నగ్రతలప్రముఖోజ్జ్వలద్యుతి
శ్శాలి నొనర్పనో తరులచాటున డాఁగెను వాలిఁ గూల్పఁగా
కాలములోన రాముఁడు కడంగుమె వాలియు కూలి గీలియున్. 95

వ. అంత నంతసంతోషితస్వాంతుం డగు దశకంఠమణిసంతతి కిష్కింధానగరద్వారంబుఁ
జేరి మీఱి. 96

ఉ. ఏ సుగ్రీవుఁడ వాహవోన్ముఖుఁడ నై యేతెంచితి న్నిన్ను నీ
తా సుగ్రీవునొకండనుచు భయదాహ్వానంబుఁ గావింపఁ దా
రాసౌందర్యకళావనోహరవచఃప్రాగల్భ్యతాకర్ణన
వ్యాసంగుం డమరేంద్రనందనుఁడు దుర్వారుండు దర్పోద్ధతిన్. 97

గీ. క్రాలి విలయకాలకాలకాలుఁడు కేళి, కూల నౌక్కమూలపాలు చేసి
వాలినచ్చుముస్నవాఁ దన నవ్వాలి, తాఁకెఁ దనయమిత్రుఁ దరణిపుత్రు. 98

వ. ఇట్లు. 99

క. తలపడి నిలువరాఁడు ను, త్తలపడనిమనంబులోనఁ దాఁకెఁ గరుణముం
దలఁపఁ దనివావ్యాఁ జీరని, తలఁబడ నీయూ దాస దశరథసుతుండనుచున్. 100

క. అబ్బలియును లబ్బారంబుగఁ, బొబ్బలిడుచు బొబ్బమొకము బొబ్బెనుకంబున్
బెబ్బులియున్ బెబ్బులి యున్, గుబ్బలి గుబ్బలి యనఁ జలమూని కవియుచున్. 101

క. దంతంబులఁ గఱచుచు నఖ, కుంతంబులఁ జీఱుచుం బ్రకోపు లగుచుఁ బ
ల్వంతంబులు వలుకుచుఁ దద, త్యంతంబులకెలను నలఁగఁ బవమాను లెసఁగన్. 102

ఉ. ఘోరము లైనవాలి దిగిభృక్రముడిదాకారణాకరణాహవా
స్ఫాలితబాహు లై రిపువిఫాలతల్పరు లై కరంబుల
వ్యాలము లెత్తి త్రిప్పుచు నవారణ వారణ యుగ్మకంబు నాఁ
బోలి పెనఁగి రాప్లవగపుంగవు లింద్రదినేంద్రనందనుల్. 103

వ. మఱియు ననోన్యన్యమర్మవిదారణకారణంబు లగుసంభాషణంబు లాడుచుం బోరా
డుచున్న సమయంబున. 104

క. అద్రికరుద్భూతస్వానుఁ, డద్రినిభాంగుఁడు భేద మరయ లేమి
న్నద్రావిలావిహారుఁడు, భద్రాయతమూర్తి రామభద్రుఁడు కంకన్. 105

క. వదనంబులు రదనంబులు, బదములు నుదరములు నురములు బాహులు నఖము
ల్పదవు లొకరూప వాలికిఁ, దనముజుఁ డైట్టిరవణితనయుఁడు కరయన్. 106

గీ. తానెఱుంగ సుగ్రీవు వానివాలు, పట్టియు నిరగ్ఘళం బగునట్టియస్త్ర
దీయబాణంబు నువాలి నేయఁడలయు, ననుచు నెఱయఁ దలపోయుచున్నసమయమున.

శా. శ్రీనాసీరికి సౌరి పాటి రఘువంశ్యస్వామినిం జేరి యు
ల్లోనా వాలి నెఱిఁగి పోరు మని నన్నాజ్ఞాపితుం జేసి వే
వానిం దున్మక యుపేక్ష సల్పితివి విశ్వాసంబుఁ బోఁద్రోచి నా
జేని గూల్పవె మాకు జర్జరిత మయ్యెన్ గాయ మెల్లం గడున్. 108

క. వాలి నను బట్టి విడువఁ, న్వాలిఁ జంపఁ ఫల మేమి ననుఁ దేశ్వరరా
న్నాథుఁ గా నే జేసెద నని లాలిఁ గొనంజేసితివి మహాత్ముఁడ వయ్యున్. 109

మ. అని నారాముఁడు నొవ్వుచు యట్లగుఁ నీ వాలికి న్రూపయా
నసనత్త్వాదుల భేద మేమిఁ గని దుర్వార స్వదీయాస్త్రమో
చనముం జేయనితప్పు నైఁపు మెడఁదన్ సందేహము న్మాను మి
ప్పుని జే నొప్పఁటిక్రింద మాంచెదనె ప్రభ్రష్టప్రతిజ్ఞుండనై. 110

క. సమరూపాటోపతులు మీ, రమరఁగ మీ రాచరించుసమయంబున మో
సమగు నిఁక మీ దేహరి, సమయింపుమనౌ యనుచు నిడువఁ బాలిక నైతన్. 111

వ. కావున సాక్షిజ్ఞానుండనై రణంబు సేయు మన్న.. 112

క. కంఠికి నొప్ప యాగుచు ముత్కృంఠి యురుగుడించి వాలిఁ గాంచి వినుమా
కంఠెల్లఁ దీఱ నివాల్గట్టిఁ గొనినవానిఁ బట్టి కండలాఁదఁడున్. 113

వ. అని పలికి పవనపుత్త్రుం గనుంగొని. 114

సీ. వాలితోఁ బోరునెడ వానవాలిందకు, మాలిఁ ద్యోణను నీకంఠమాలికనయ
నలుదెస నో యెఱుఁ గగలవు మరుగు మర్త్యు లేని బిల్వఁ గూల్తునే నద్దుదేనికి డిమి.

వ. అనటుయోం దర్శనంబు. 115

ఉ. ... ...
... ...

ష్టానము గాఁగ నెంతయుఁ బ్రయత్నముఁ స్మరించి తెచ్చి ప
న్నాగ్రమతో డ నుంచె కుసుమాలిక నెలకక భయాలికన్. 117

వ. అంత. 118

క. కంధరధృతమాలికు ఘనకంధరనిభదేహు రవిజుఁ గని రాముఁడు స
ద్బాంధవు భవదగ్రజన్ము సుగ్రాంధతపతిపుత్త్రి విల్వు మాహవమునకున్. 119

చ. అనవుడు సంతసంబు హృదయంబునఁ దోఁప నటంచికొంచు వే
చని విలుఫేంద్రనందనుని సాహస మొప్పఁగఁ జీరెఁ బేరెలుం
గున సమరంబు సేయ నిదిగోఁ జనుదెంచినవాఁడ నంచు న
ధ్వని విని వాలి పంకజహితప్రభవు న్నడియించ నుగ్రుఁడై 12)

వ. చనుదెంచుచు నెడ నెడ సొచ్చి నఖాంజితతార యగు తార యిట్లనియె. 121

క. ఇను బలవంతుని నెమ్మొగ్రుబ్బ వచ్చినవాఁడు తపనపుత్త్రుఁడు కాదు
న్నను బోరి పాతి మరల్, జనుదెంచు నె కలని కిది విచారించు మెదన్. 122

క. హృదయేశ నామదిం గడు, భెదరొందెను దరియఁ గాక ప్రియ మడిదెస నా
కదరుచున్నది పోఁగూడ దనుడుఁ దద్వచనములు వెడచెవులఁ బెట్టెన్. 123

వ. ఇట్లనాదరించి హితోపదేశిని యగుననన్ము తత్ కాశిని గనుంగొని. 124

క. తరుణి నను జయింపఁగ న, త్తరణిసుతుండే కాఁడు నిశ్చితంబుగ విను మి
ద్ధరణిఁ బ్రయత్నంబున నన్, తరణము నొందఁగ వలదె దైవం బైనన్. 125

క. బోటీ నీమాటలు నా, బోఁటి మహావీరులఁ బొసఁగ వనుమఁ గో
పాటోపమానసుండు న, నాటవిభుం దెగుటను చె నర్కజుఁ డాఁకన్. 126

వ. ఇట్లు వచ్చి. 127

క. కోపరసం బొడ లూనెనొ, కో పరికింపఁగ ననఁగ కుసుమదివ్యజతో
నోపండ మద్భుజాహతి, నోపం దర నాని తలఁగు మాటను వచ్చున్. 128

చ. అని వెస వాడి పోరి నొకహా స్యమునం గుదియించి యొంక కే
ల నతని మస్తకంబునఁ బలం బెసలారఁగ గ్రుద్దెం గడు
దలకెను బా వెతింగి తనతమ్ముని గాఁగిటఁ జేర్చి స్వాధికా
రనిఖిలభార మాతనిశిరంబుగఁ బెట్టె నొకొకయానం బయల్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. గ్రుద్దిన నీడంబోవక, ప్రొద్దునిసువు వాలియురముఁ బొడువ నిరువురుం
దద్దయు నద్దవిడిం బెన్నద్దు లగుచు బ్రేటు లాడుచున్నట్టితఱిన్. 131

క. సుగ్రీవుఁడు మాలాస్యగ్రీవుం డగుట వాలి సఖుఁడు దెలిసి భూ
పాగ్రణి సమగ్రదోఃప్రబలోగ్రుఁ డగుచు వాలిఁ దునుమ నూహించె మదిన్. 132

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డురుశరంబు గుణంబునఁ గూర్చి భానుజుం
డీమొనరించి యారణి దడిం గొనివచ్చినయట్టివాలి శా
ఖామృగశాలి పేరురముఁ గాఁడఁగ నేసెఁ గలంబమున దను
స్తోమముచాటున న్నిలిచి నూట్రిదలిర్వఁగఁ గాలవేడితన్. 133

వ. ఇట్లు దృష్టిముష్టిసౌష్ఠవంబు వెలయుం దేవా పుటయు. 134

ఉ. తాళము లేమఁ గూల్చి వసుధాధరముం జెకలించి మించి పా
తాళముఁ జొచ్చి వచ్చినకదంబము వాలి యురంబు దూసిపోఁ
జాలక నిల్చె నంతయును జానెసఁగ న్వెస వానిప్రాణవా
యూలము దీల్చుచున్న దనఁ దోయజమిత్రతనూజుఁ డార్వఁగన్ 135

వ అంత. 136

చ సరభసవృత్తి రామునిపృషత్కము రంబున గాఁడినం దిపీ
శ్వరతనయుండు హా యని దివాకరనందను వీడి ధాత్రిణీ
ధర మురుభీకరస్వనమహాతం బయి కూలినభంగి వాలి గం
పారిదిగఁ గ్రుంగ గ్రాలి తదనంతర మాన్పృపుఁ గాంచి దీనుఁడై 137

ఉ. తార హితంబుఁ జెల్ప నతిధార్మికుఁ డారఘురామమూర్తి వి
స్ఫారణ మేల నాపయిఁ బృషత్కము నేయ నటించుఁ దన్నవ
స్సారము నీకు చేసి పరువక్రియ వచ్చి ప్రవీణుకైతవ
స్ఫారత నిట్లు పాలయితఁ జావఁగ నీ కిది పౌరుషం బొకో. 138

క. మించిన ధార్మికుఁడవు కడు వంచన గావించి వృక్షవాటము నుండుం
బొంచి నను గూలిచితి వే, వంచి నమం గల్గ నచ్చరించితి వగచే. 139

వ. అది యట్లుండనిమ్ము. 140

సీ. ననుఁ జేరఁబిల్చి తమ్ముని రాజ్యమున కేఁ, బాపితినాఁడ వటంచుఁ బల్కవైతి
వతనికి నీకుఁ బోరి తెట్టు లయ్యెను, యన్ని తెలియుంగ నన్నడుగవైతి
వతని కీహరిరాజ్య మంతయు నొసఁగిపో, మ్మనలి కీ వనుమన న్నాడవైతి
వనజూనితో వైర మేల నీ కని యన్న, యింప సఖ్యము సంఘటింపవైతి

గీ విలిరియొట్టికి నన్నెదిరించి పోరఁ, గ్రూరనారాచమునఁ బడఁగూల్పవైతి
వకట రాఘవ సమగ్రుఁడ వయ్యుఁ బొంచి, క్రుంగఁజేసితి విప్పు డేమందు నిన్ను. 141

క. అంధునకున్ జాత్యంధుఁడు, పంథానము సూపలేనిపగిది న్వాశ్వసతీ
బంధు డగుఁ ట్టి వారిజ,బంధుసుతుం డెట్లు నీకు భార్యం గూర్చున్. 142

క. పసుల కహితం బొనర్చక, తరుల గిరులఁ దిరుగుకపి వృథాపాలియు పన
స్నరవర నీ కన్యాయము న, న్నవసులుగఁ జేసినాఁడ వన్యాయముగన్. 143

క. విను సత్యహీనుఁ డెవఁడు, బు డఁ దయనికరంబున దుమఁ బొంచి మదమున
న్నను గపటంబునఁ బరిమార్చి వాఁడవు నీవు మానిసివె కలపోయున్. 144

వ. అని యిట్లు. 145

చ. అలసత వాలి రోషపరుషాక్షరగు భితవాక్యసంతతు
ల్పలుక రఘూత్తముం డవనిపాలశిఖామణి రామభద్రుఁడ
వ్వలిముఖుతోడ నీ కిటులఁ బ్రాణము పీడఁగ ధాత్రిఁ ద్రాతమం
గలుగఁగఁ దప్పు నెట్లు తెలు గన్యత మానె పురాకృతంబులన్. 146

వ. అదియునుంగాక. 147

క. నిను నెవ్విధముఁ బరిమార్చిన నాకు పాతకంబు సిద్ధింపను త
మ్ముని భార్య రుమం జెఱపిన పెనుదోషివి సిగ్గు లేక ప్రేలెద వనుచున్ 148

క. వాలి తనుమాఱునుమవులు, కోలి సముత్తము లిమ్మచు న్రయమునఁ దా
నాలించి కపికులాధిప, నా లించుక తాల్మి లేక యంతతిగొంచున్. 149

మ. గళదస్రూవకధా రైయి ఘగతమకాహిరఘసాదైయి
చలదస్ప్యల్పనాదలగ్న యయి ప్రస్రాసితాభుగ్నకుం
తల రైయి హ స్తతిఁ ప్రతాడ విధూతిప్రోల్లసత్ఫాలభా
గలసత్కుంకుమచిత్రకప్రచుచి రై యత్యంతదీనాక్షి రై 150

క. వన దెంచి జీవితేశు, గసఁగోయంతు జీవితేశుఁ గని తార మహా
ధ్వని రామచంద్రునకు , య్యనజునకుం గరుణ మానహింపఁగ నేడ్చెన్. 151

వ. పిమ్మట రామరాజ ద్రిక గిరవరిమయఖ ఖిన్నం డ వ్రాక్ష్రక జయం గనుం
గొని 152

క. వానరనాయక యుష్టు డీ, వానరనాయక నిబాణహతి నీగఁ ని
మ్మా రయుఁ బోరల నడ్డు, మ్మా నవలోకంపవలెను నే మన్నేగున్. 153

క. శైలశరాసునినాసము, శైలాసముఁ దొల్లి బంతిగా నెత్తి యు
ప్పొలస్యుని వాలమ్మునఁ, గిలించినట్టి వీటు గట్టితె కట్టా. 154

క. దారం దారను విభవో,దారకు దారకుని హరిపదంబు విడిచి బ్రం
దారకలోకము కు బ్రాం,దారకరాజసుత పోవఁ దలఁచితివె మదిన్. 155

వ. అని మఱియు నతని సాహసాదిగుణం బులఁ దలంచి విలపించుచు. 156

క. ధరణిం బడి పొంతెరు తరు,చరవరుశిర మంకపీఠి సంధించి తదీ
యారమణి నిజాశ్రుకణసం,భరితాననఁ జేసి మిగులఁ బరితాపమునన్. 157

చ. నను గనువిచ్చి చూడ్పలుకవా ధర కేమనంగాను మేను దార బా
రను ననుఁ జూడ నీకు మదిరాదు వి ష్టసుభాగ్య నాట నీ
తనయుఁ న..గదర్పితజితస్ఫురదంగవిలాసు శ్రుత్యై
స్యనికరథ గను స్మణిమయాంగదు నంగదుఁ జూడు మర్మిలిన్ 158

క. కను విచ్చి ననుఁ గనుంగొను, మని యఱచుచు నంగదుఁడు పరాంతికభూమి
స్వామి పొరలుట యుకరాజ్యం,బు కొ ననుం బూన్పు మనుమ గ్రమొక్కుటయెనఁటీ.

క. ఇనజాఁడు సుగ్రీవుఁడు నా,ఙనజాఁడ క యతని వైభవాహృతి సేయు
న్మమతానిచేఁ జాకవలసెఁ, జనునే యొక్వరికి సహజశత్రుత్వ బులన్. 160

వ. అని ధర్మంబుఁదోఁప నాడి. 161

గీ. మఱియు శోకాంబురాశినిర్మగ్న యగుచు, హస్తయుగ్మకమున నిజమస్తకంబు
మోఁదికొనుచునుదఁతోడమీఁది నున్న, ధవునిఁదల డించి తార రాఘవునిఁ గాంచి

క. ఒకతోఁ జోరతు నా కరు, నురుతరవుండంబులోన నొదిఁగి యొనిఁగి సం
గరధర్మకోవిదుండవు, ధరణిం బడఁగూల్చితివి విధాత్సనిచె యదిన్. 163

సీ. నీసతి సీత నెత్తికొని నింగిఁ జెలఁగుచు నేగ రావణుం
డానురక్తి నాసురగణారి వధింపక నీవు నాపభుం
జేసితి కాలగోచరుగఁ జెప్పెడి దేమి యొకండు నేమి
జేసి వతు చేటొకనిఁ జేసితి సామ్యము చెప్పెట్టుగన్. 164

క. మిత్రతనూజున్ ఘనుఁ డగు, మిత్రునిఁగా నెంచికొని యమిత్రత్వంబుం
గోత్రరిపుసుతునిపై నో,ధాత్రీశ్వర చూపు టధిపధర్మముగాదే. 165

వ. అని పలికి యంత నిలుకక. 166

క. పాలనుసరిత నోభూ,పాలక భార్యాసుతులకుఁ బాపితి విపుడీ
వాలినిఁ జెప్పెడి దేమీ, వాలిని బిడ్డలను గూడి యుసురుదె కుక్షిని. 167

వ. అని పలికి కొండియు ననేకవిధంబులం బలవించుచుండె నయ్యవసరంబున. 168

చ. అదరుచు వాలి యాలిఁ బ్రతగాచలి మేదిని వ్రాలి యున్న యం
గదుని మనోహరాంగదుని గన్గొని దేవసపేర్మి గాఢగ
ద్గదిక నెలుంగు రాలుపడఁగా ననియె న్వనుఁ డేల చాలనం
గదదురపిల్ల నెల్లరకుఁ గాలముమూఁడినఁ జేటు తప్పునే. 169

క. ఇతఁడు త్రిసత్కృతశ్రోత్రాదికబంధుసహోదరప్రద్వేషతర మగుపాం
దిక నాకుఁ గడచనియెఁ గుం,దక ధైర్యము నూడఁ డీ మనుష్యుల మీరన్. 170

వ. అని పలికి తనవారి నెల్లఁ గలయం గనుంగొని. 171

ఆ. మున్ను నన్నుఁ గొల్చి యున్నచందంబునఁ, దపనసూనుఁ గొల్చి తనరువారు
లగుచు మొలఁగుఁ డతఁడు దగ వరయుఁ దనిని, దింది కాదె చావుఁ దెచ్చికొంటి 172

వ. అని పశ్చాత్తాపపరవశుండై. 173

క. దారం దారను నఖజిత,తారస్మితకాంతివంతతారస్మణిమం
జీరం జేరం జీరి,ఛీరోక్తుల నగవు మాన్చి ప్రియ మిట్లనియెన్. 174

మ. కొడుకుం గౌఁగిట జేర్చి మోహమునఁ జెక్కుల్ నొక్కి ముద్దాడి యె
క్కుడు మోహంబున వాలి యిట్లనియె నీకు న్వ్యాకులం బందఁ జెం
దొడ వైనాఁడట తీఱెఁ నిన్నుఁ గనుసంతోషంబు నా కింకటం
గడతేఱం గలరెల్ల మొక్కరికి నేకాకారతం జెల్లునే. 175

క. అని మతిఁ దలఁయు చుచిరత,వమల నూఁగార్చి బాష్పసలిలోద్గముఁడై
తనయుడు మిగుల వగ నొం,దు నలి హితసుతుని క్రింగనుఁ జూపి దగుచున్. 176

చ. అనుజుఁడ చింతఁ దక్కు పరమాదరణంబున నాదువాక్యము
ల్వినుము మన దుర్వివేకమయి వేయువిధంబుల నిన్ను బాధ వె
ట్టినఫల మీవిధంబున ఘటించె నటుండుము దాని నీని నా
తనయుని బాల్యమత్కృతపదంబుఁ దలంపక ప్రోవుమీ దయన్. 177

వ. అని తనయునకుం దగినవచనంబులు వెండియు నుపన్యసించి యొప్పగించి తమ్ముఁ
డా నకు నిర్వాణంబు నకు రాముఁడె కలండని నిశ్చలాంతఃకరణంబున రామచంద్రున
కభిముఖుండై. 178

క. కలలో నెవ్వనిపదములు, దలఁచిన నఘచేతి నగుచుఁ దనరుచు నుండుం
గలలోకము లప్పదములు, గలలోకైకనుతు నిన్నుఁ గంటి న్నమ్మంటిన్. 179

మ. అని తద్దివ్యపదాంబుజద్వయమరందాసక్తహృద్భృంగవ
ర్తనుఁడై తృష్ణ నిరాకరించి భవహర్తా రామ శ్రీరామ రా
మ యనుచున్ సత్కారణాక్షటాక్షమున సన్మానింపు మంచుం దొరం
గె నాఁగం బ్రాణము లేనఁ దొల్లుచును సుగ్రీవాగ్రజుం డొక్కటన్. 180

వ. ఇవ్విధంబున సకలసద్గుణశేవధి యగు నక్షాధరపాతకపాతకుం డగునప్పుడు.

సీ. ఫలములు లాకులు దిని దిగంబరులు దిరుగఁ, బట్టిన చారు లేగడు ట్టిగలకి
ఫలములు లాకులు దిని దిగంబరులు దిరుగు, వట్టినఁ జారి యయ్యుఁ దానపుడు చనియె

వ. ఇట్లు దివిజరాజనందనుండు దివిజరాజరాజధానిం బ్రవేశించుటయుం బ్లవంగాంగనలు నింగి వగల వగలం బొగిలి రందుఁ దార శతారాయుతస్యందనుం దలంచి. 183

క. భీమరసభం బగు రామ, ప్రదరం బుదరంబుఁ గాడి పడిపోయితివా
పద రవిసుతుఁ జార్చ్యఁగ వ్యామది నపగతశూర ఘోరమణి యని తలఁతుఁగా. 184

క. ఆహార మెడలి కడు ము, క్తాహారత నివ్విధమున నలఁగితె యిచ్చో
నాహా నాబాహాబల, మాహవమునఁ గటుఁజిత వరయ్యెని కటా. 185

క. అని పలికిన నరనిగణ బుల గ్గించి హావయుమన్న సమయంబు. 186

ఉ. రామునియాజ్ఞ లక్ష్మణుఁ డరాతిభయంకరుఁ డాంజనేయుఁడు
ద్దాముఁ బురస్కరించుకొని తారను దారకుమారకుం గపి
స్తోమము వెక్కనాడఁగని సొం పగుమాటల నూఱడింప సు
గ్రామణినాథపుత్రహితగాథా ము దహించుపూనికన్. 187

వ. సుగ్రీవుం డంగదుం బురస్కరించుకొని సమస్తవానరచమూసమేతుం డై సముత్పాదితరామసాయకుం డగు వానరనాయకుం దగ్గఱి దగ్గుత్తి కట్టి యేమ్యంచు నొకింత సేపుండు దైన్యంబు జిక్కించుకొని యమ్మహాపుణ్యుఁ బవిత్రజలపరిప్లుతంబుఁ గావించి గంధమాల్యాద్యలంకరణశోభితంబుఁ గా నచిత్రవాహనంబు నిడి బలవంతు లగు నలీళ మ్రపకరంబు మోచికొనిరాఁ బ్రేతభూపరిసరకాననంబున జనియుక్తక్రమంబు శిబిక డించి చందనాదికసౌరభవస్తుసంచయంబుఁ గూర్చి పేర్చి శోకంబునం దలి సేర్చి యప్పాడసై వాలికళేబరంబుఁ జేర్చి యగ్రదక్షిణంబుఁ గాఁ దిరిగివచ్చి శిరఃప్రదేశంబున నంగదప్రయుక్తముక్తం బగు సప్తార్చిఁ బ్రవృద్ధార్చిఁ గావించి విరక్తియుక్తు లాయము నచిరక్రమంబున నగ్నికార్యంబు దనెనంత వానరవధూవిలాపంబు లొక్కమొగిం దిక్కులఁ బ్రవంబికప్పటిల్లె నపుడుఁ దార వనోత్పల్లభు నుద్దేశించి. 188

ఆ. అతులితుండు రాంగ సుతుఁడ వనుచుఁ దార, రతిఁ గరంచి సంగరంబునందు
హరికుమార ధన్య మయిపోయితివె యక్కా, టకట రాజమౌళి యంబకాగ్ని. 189

క. అని పలికియుఁ బెక్కుదెఱఁగులఁ, వనమిపపతి సుతునిఁగూర్చి యార్చెన్ తారం
గొని పంపాతీరము కుఁ, జని కుస్నాతు లయి గ్రిచరవరులెల్లన్. 190

వ. ఇట్లు పవిత్రస్నానంబులు గావించి. 191

క. వలయుఁ దిలోదకములు ని, శ్చలభక్తి నొసంగి షోడశమహాదానం
బుల నన్నదానములఁ దృప్తులఁ జేసిరి బ్రాహ్మణులఁ గపులఁ దగుఁరీతిన్. 192

వ. మఱియు నవ్వానరేంద్రుండు కపురేంద్రలోక స్థితినివాసకరంబు లగు కరణీయంబు లెన్నియేని నడిపి యనుదినత్యాపనోదార్థం బప్పుణ్యాద్రిశిఖరంబునఁ గొన్ని దినంబు లున్న యనంతరంబున రవినందనుండు రఘునందన చరణారవింద సందర్శన కందళిత హృదయానందుండై చని. 193

క. అంగదునిం గూర్చి ప్లవగ, పుంగవులం బురికి ననిపి యుగ్రము పొంగా
రం గుముదరిపుసుతుఁడు సర్వాంగాలింగితవసు ధర వలయుం డై. 194

భుజంగప్రయాతము. ప్రణామంబుఁ గావించె రాముండు జచ
ద్ఘృణామందహాస ప్రకీర్ణాననుండై
గుణాఢ్యుం బవిత్రాత్ముఁ బాపఘ్నసూనున్
మృణాళోరుబాహుద్వయుం బ్రోచ్చి మెత్తెన్. 195

వ. ఇట్లు గాఢాదరపూర్వకంబుగా గారవించి కరుణారససముద్రుం డగు రామభద్రుండు
పవనతనయానుజాలంగనుంగొని. 196

ఆ. వాలిచేతనున్న పాలితంబగు కపి, రాజ్యమునకు నిన్ను రాజ్యలీల
నాచరింపు డాళిమేచనశోధ రంబు కఁ దడవ్వ సేయ నేమి మనకు. 197

క. అనవిని సౌమిత్రిపవన, తనయుల ఘనతయు లజానిలనయుండును ద
క్కినకపియూథపులుం జయ్యన నాతనిఁ జుట్టుముట్టి యరుదెంచిరిలెన్. 198

ఉ. బాంధవ మొప్పఁ గూడికొని బంధురతూర్యరవంబు లుప్పతి
క్కంధురకర్ణగోళములఁ జిందఱవండఱ సేయ నిద్ధగ
ర్వాంధత వానరుల్నడవ నల్లనఁ దోడ్కొనివచ్చె నప్పు గి
ష్కింధకు దేవలోకమలరుచిప్రభ భానుని భానుసూనునిన్. 199

వ. ఇట్లు తోడ్కొనివచ్చి

క. శ్రద్ధఁ బ్లవగాంగనలు సమిద్ధగతి నివాళులీయ నిజాంబుధ సాచ్చ
న్నృద్ధాంతకరణుఁ డగుచు, శుద్ధాంతాగృద్ధసిద్ధశుద్ధాంతంబున్. 200

వ. ఇట్లు తత్పురప్రవేశంబు గావించె నంతట నచ్చటి పౌరులు. 201

ఉ. కట్టిరి తోరణంబులు లెసఁగ నిమ్ము మట్టితోరణంబులం
బెట్టిరి పూర్ణకుంభములు మేదురలీల మృదంగకాహళుల్
గొట్టిరి పుష్పమాలికలు గుమ్మనఁ దావులు గ్రుమ్మ్రింపఁగాఁ
జుట్టిరి ద్వారదేశముల సూర్యతనూభవుఁ డుల్లసిల్లఁగన్. 202

క. ఫలయుతకంభాక్రముకంబుల నెల్లెడఁ బొందుపఱిచి పున్నాగుజవాదిం
గలయంపిఁ జలికి కస్తురి, నలికి యుడిరి యాణిముత్తియపు ముగ్గుల్. 203

వ. ఇట్లు ఆతయూరం బరమశోభనంబుఁ గావించి రథ్యావర్గంబు సమస్త సంభార సంభరితం
బును వారాంగనా నృత్తగీత విచిత్రంబును మంగళ తూర్యరవ సంగతంబును సకల
జనయనానంద కరంబునై కరంబు విలసిల్లుటయును. 204

ఉ. అంతనఁట సంతసమ్మదంబుజా నంబుజమిత్రపుత్త్రి న
త్యంతమనోహరాంబరనవాభరణాన్వితుఁ బుష్పమాలికా
క్రాంతగళప్రదేశు నొడికంబుగఁ దోడ్కొనివచ్చి తత్సభా
భ్యంతరసీమఁ జేర్చి రసీనుఁ నాతనిఁగూర్చి రమాత్యు లొప్పుగన్. 205

క. చామరము లిడిరి వేల్పుఁ, జామల కెనవచ్చు ప్లవగచంద్రముఖులు ని
స్సీమాభిరామభూషా, స్తోమ ఝుళంఝుళలు సన్నుతులు సేయఁగన్. 206

గీ. తనరు రాఘవుండు కృతప్రతిజ్ఞుఁడయ్యె, గాన నీవును ప్రత్యుపకారపరుఁడ
వగుమనుచుఁ బత్త్రినిఁ జెల్వనరుగుదెంచె, మిత్రుఁడన నొప్పఁగ నీతచ్చరిత్రమంత.

వ. పట్టాభిషేకసమయంబు సన్నబగుటయు మానవజ్ఞాబకవాదు లవనీసురసహాయు
లై పుణ్యాహవాచనపూర్వకంబుగా హోమవిధి యథావిధి నిర్వర్తితంబు గావించి.

చ. కలువపూరంబు లంబువులు గల్గి భూరిసువర్ణకాంచనో
జ్జ్వలకలశంబు లందికొని వానరరాజ్యవరాభిషేచనం
బలరఁగ నాచరించి మహాగుణశాలికిఁ బ్రోద్దుమాలిక
య్యగ్రభులు రామచంద్రుని జయాస్పదమూర్తిం జిలికించునట్లుగన్. 209

క. అవరతనవరాజతకిఁ, దయ్యవరవరనాథునిఁ గ్రహాధికృతికి న
ర్ఘ్యము మున్నభిషేకించిన, క్రమమున సుగ్రీవు నఖిలకపిపదమునన్. 210

క. అభిషేకం బొనరింపఁగ, నభిషిక్తుఁడయ్యె భాస్కరాత్మజుఁడు కపి
ప్రభుఁడగుచుఁ దారతామ్రధ్వభాగభాగమ్మతికిరణు నాకృతి నంతన్. 211

గీ. సకలవానరులకు రామచంద్రుఁడు బహుమానదముగాఁగ నప్పుడ యంగదునకు
సరిమగు యౌవరాజ్యసంపదకు నర్హుఁ, జేసి పట్టాభిషేకంబు సేసెఁ గరుణ. 212

వ. ఇవ్విధంబునం గోత్రశత్రుసుతుం బూజ్యయౌవరాజ్యపట్టాభిషేచనం బాచరిం
చి ప్రాజ్యసామ్రాజ్యంబు నడసి మార్తాండనందనుండు రెండవ చండకిరణుం డనం
బ్రజ్వరిల్లి. 213

ఉ. అత్తఱి వానరాగ్రమహోత్కటలీలసమిద్ధప్రయుక్తుఁడై
పత్త్రవెల్లఁ జెల్లఁ నఖభార్యకుఁడై ప్రచరించి రాజ్యసం
పత్తిఁ గరంబు రాగిల ప్రపాలితనూభవదర్పనా
యత్తభుజాదల్పుఁ డబ్బి హితాత్మజనూభవుఁ డుల్లసంబునన్. 214

క. వినిబద్ధాంజలిపుటితాననుఁ డున్నయవినయాభయవినమితశిరస్కుం
డుతఁడగుచు రామచంద్రుంగని మ్రొక్కె యతండు ప్రీతిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్.

వ. అపరిమితానందభరితాంతఃకరణుం డగుచు నతని కిట్లనియె. 216

క. ప్రతిన నెఱపితివి నీవు, ప్రతిహతబలశాలి వగుట బ్రతికితిఁ గృపనన్
బ్రతిపాలింపుము ప్లవగ, ప్రతతిం జెప్పింతు నీకు బ్రమదన్వేదకన్. 217

చ. అనవిని సంతసించి చలినాప్తసూనుఁ గాంచి రాముఁ డి
ట్లను బురికిప్డు పొమ్ము శరదాగమనమ్మున నమ్మ ధరణీ
తనయసువార్తఁ దెమ్ము విదితమ్ముగ నిప్పను వాన కాలమున్
దనఘ వసింతు సోదరసహాయత నిగ్గిరిగహ్వరంబులన్. 218

క. కృష్ణకజపద మనయనో, త్కృష్ణము వర్షంబు సువరుఁ గాఁ గపిసేనా
ఘుష్టితభూభాగుఁడవై, హృష్టమ్మున రమ్ము కార్తికాగమమునన్. 219

చ. అనుడుఁ దదాజ్ఞ వానరసహస్రసమేతము గా మహోద్యమం
బునఁ బురికేఁగుదెంచి కపిముఖ్యుఁడు భాస్కరనందనుండు త
జ్జనకసుతాన్వేషణకుఁ జాలినమర్కటకోటిఁ బిల్వఁ బం
చి నిఖిలద్రుపుంగవవిశిష్టసహాయము పేర్మి నొందియున్. 220

క. రమణీమణియగు తారా, రమణీప్రియుఁడగుచు భాస్కరసుతుఁడు మెఱసె
న్రమ నధికభూరమణ మనో, రమఁ గూడి ప్లవంగరాజ్యరమ నధికృతుఁడై. 221

వ. ఇట్లు సంప్రాప్తమనోరథుండై మహాసుఖంబు లనుభవించుచుండె నంత నక్కడ రాముండు సౌమిత్రిద్వితీయుండయి ప్రవర్షణగిరిబిలంబుల సీతావియోగసాగరంబు నిస్తరింప నుపాయంబు గానక సంతప్తచిత్తుండై యుండునంత. 222

క. కాలమునఁ దోఁచెఁ దొలకరి, కాలము నిబిరీసకాళికాకాలము భే
కాల మతిరిక్తశైత్యము, నూలము పాంథజనములకు శూలంబగుచున్. 223

క. ప్రాజ్యోన్నతబహుళీలను జల, ముజ్యోతిఃపిహిత మగుత నోవయము చతు
ర్దిజ్యాలిన్యము చరదహి, భుజ్యాల్య వర్షబుభువు పొలుపు వహించెన్. 224

చ. ప్రబలబలాహకంబులు నభంబు ఘూర్ణిలుచుం దటిల్లతా
ప్రబలత లోకమెల్లఁ దిమిరస్థగితంబుగఁ బశ్చిమప్రదే
శబలభిదుగ్రచాపవిలసత్స్థితి యొప్పఁగ వృష్టిఁ గల్గఁజే
సె బహులభూమికోటులఁ గృశింపఁగఁ జేసిన తాప మాఱఁగన్. 225

క. పెనుమిత్తితి పల్లంబికి, యనిజనముల కేర్పరిప ననళించుగ వృ
ష్టి నిరంతరధారాపా, తనమున భువనంబు భూర్యనకమయ మయ్యెన్. 226

సీ. పాంథకలహంసవ్యాధయానిర్బంధకంబు, సమితనాగకుమారభయప్రదంబు
గాంగకాంతియు గేకికేకారవంబు, కర్ణ నెల్లెడ బర్వె గ్రంబులందు. 227

వ. అత్యవసరంబున

ఉ. అతులితరీతి గోత్రతతి హర్షము వృద్ధి గొనంగుచుండగా
నతిరమణీయబాలతృణమండితమై తరుణోప్పుమీఱ సం
తతకనకాప్రవర్షణతతస్ఫురదంబులసద్గ్రహావహం
గతముగ భూతధాత్రి సురగాత్రిక ప్రావృషవచ్చె నత్తఱిన్. 228

క. కమలాకరములు నిండెను, గమలంబులు వెలిపెదూలి కమలిని
రమణులు తమి వీపితులై, ముదము విడలి వాకోయుచు దద్వేళన్. 229

సీ. తమములెల్లను గ్రుల్లికావనములయ్యె, భువనమెల్లను సంపూర్ణభువనమయ్యె
నభ్ర మభ్రమయంబయ్యె బ్రమదగన, కబితవారిదప్రావృడ నేహామునను. 230

శా. ప్రోతిత్ర్యంబకదీప్తి గర్జితధాంగారావసుం బ్రస్ఫుర
ద్యాదశ్శోణిత మింద్రగోపధమదోద్యచ్చాపసద్ధుర్ధరంబన
చ్ఛాదో మేదము వర్షబిందు లసదస్త్రం బభ్రమాతంగము
నోర్వీభూత సమస్తభూతము బలత్రక్తాసితేశంబునై
శోధింప బడె వానకాలము రణక్షోణీప్రక్రియన్. 231

ఆ. అఖిలభూతకోటి కానందదాయకంబగు, వృష్టి వానకాలమగుచు బాడమి
పట్టెనుగదు రామభద్రుండు జనకాలి, దగుని రాత్రులూలి తాల్మిమాలి 232

క. తమ్ముని గనుగొని.

సీ. లక్ష్మణ చంద్రప్రభాలక్షితంబు, మేఘనిర్ఘోషసూచన సమ్మిళితంబు
నతుల రఘు గ్రామమీఱ సమాన్యంబు, నై కాంతల మధికభయంబు గాదె. 233

క. పక్షిపిడుగుల జడికనె, గడు వెడిదము దిమ్మరియూర కంతర్వ్యధ తె
[illegible] 234

క. అని మఱియు న్యాను మనుజుండు, వెనుగలు ప్రావృట్ప్రయోగపిహితములగుని
ద్రిదములు మద్రితములుగా, కనవు సుదినంబులెట్టులనుచు బాంధులకున్. 235

క. అతులము నాకుస్మరసు, చాలుగ నివారితవలె నాపమధికముగ జేసెం
గ్లానివినాశని జనక, క్ష్మాసుత కృపణుండ నగుటన్. 236

వ. అని మఱియుం దద్వియోగకృశానుయోగ సంతప్తమానంబగు మానసంబున సామి
త్రి హితవచనరచనామృతంబులం దనుపుచుండు నంత గతిపయదినంబులకు. 237

సీ. ద్యోధునీనిర్ఝర పాథోంతరపరిస్ఫురత్పుండరీకమండలంబులనఁగ
వ్యోమకేశుజటావ్యూహాభోగంబునఁ బూసిన వెలిబూది పూఁతలనఁగ
ఖచరులు దడివోవఁగా నాకసంబున నాఱఁగట్టిన తెలిచీరలనఁగ
దొలుకరిఁ గీలిన నలమాసముఁ బాసి కఱతెంచు రాయంచ బాయలనఁగ

గీ. మంచుపగవాని గర్భీకరించినట్టి, వింగిజవరాలిగండపాండిమములనఁగ
చకితచాతకజాతసంజాతపాండు, రాభ్రములు మించెఁ దచ్ఛరదాగమమున. 238

గీ. భూసతీస్తనగిరులను బ్బసిల్లు, లలితకస్తూరికాపంబు దొలఁచిపునని
తాభ్రమోజ్ఝితచందనం బలఁదెనఁగ, నలరెను సితాభ్రములు వ్యోమతాభ్రములను. 239

క. అడఁగె న్భేకంబుల రొద, లడఁగె న్నేనుంబు లంచ లబ్జవనములం
గడఁగె న్వ్యాధుండు శరములఁ, గడఁగె న్మృగుఁడేచి విరహగణముల నెఱకన్. 240

చ. కలుషమగుఁ దొల్లితీగములఁ గాచి భూమహాకోటిఁ గూల్చి త
త్కలుషఘనిట్టులయ్యె ననఁగా నదులెల్లతయు నిర్జ్ఞవంబులై
తెలతెలఁబాఱె జ్ఞో చ్చె నది సంతతమంజన దెట్లుఁ గాంచనో
ద్భలఘలవారికిన్ ఘనతయల్పకుసట్టు లొ స్పఁ బాడియే. 241

వ. అంత. 242

ఉ. దక్షిణగాములైన జలదంబుల శోకగ్రహరావరుంతు ప్ర
త్యక్షము గాఁగ సుస్ఫురము బ్రహ్మణము మాసినవో యనంగఁ బ్రా
గ్దక్షిణభాగమందున నగస్త్యమహోదయమైన మేనుమా
లాక్షుతమయ్యెఁ గంబర మహార్ణవ మొప్పె శరత్సమాద్యతిన్. 243

సీ. మఱియుఁ దచ్ఛరదాగమంబ తనంతరిక్షము వోలె రాజహంసలఁ బెనంగి
పక్షిరాడ్ధ్వజభూరివక్షఃస్థలము వోలె లాలితకమలానుకూలమగుచు
ధర్మాభితుసభాస్థానంబు వోలె నలక్షితపంకకలంకమగుచుఁ
బ్రమథనాయకునిశిరఃప్రదేశము వోలె విమలభాసుర-వీవిహారిమగుచు

గీ. దంబుమీఱెను చంద్రమండలము వోలె, నధికతరచారుకువలయహ్లాదమగుచు
నట్టిజలదాతపమయసమాగతప్ర, పన్నశిరపాత్రశాపదగాత్రులందు 244

క. తొగవరి లోకేశుఁడు త, స్కరజారవ్రజముల నెఱు చలిచీకులపై
నురుగతిఁ జల్లిసముగ్గను, కరణిఁ గువలయాను మోది కౌముది ప్రబలెన్. 245

ఉ. అట్టిశరన్నిశన్ హిమకరాతపమాత్మకు నాత్రిగూర్పఁ దోఁ
బుట్టువు కేలుపట్టి రఘుపుంగవుఁ డాలి విరాళిఁ దూలి న

స్ఫుట్టులికింపఁ జొచ్చిరతిభీకర లీస్మరవారిజారులీ
పట్టుఁ బ్రాణములెగ్గుచుఁ బ్రాణము లేటికి సీతఁబాసిలిన్. 246

వ. అనిపలికి చంద్రోపాలంభనపరుఁడయి లక్ష్మణుం గనుంగొని 247

క. ఇతఁ డమృతకిరణుఁడే కా, డతివిషముఁడు గాకయున్న ననుఁ జూడఁ దారా
యుతుఁ గానిన న్నఁ దారా, న్వితుఁ డేఁచం దగునె యామినీచరవృత్తిన్. 248

క. తగ నెంతయుం గువలయహితుఁ, డగు రాజుకళాప్రపూర్ణుఁ డగుఁ గాక కడుం
దెగనిక్కుకళ్ల మిక్కిలి పలు, ధగుదార్క్షితి కగుఁ గాని తక్కునె చెపుమా. 249

క. అకలంకుఁడ సన్మార్గుఁడ, నకుటిలుఁడనటంచుఁ బొంగు నమవసఁ గ్రుంగు
న్నకలంకుఁడ సన్మార్గుఁడు, నకుటిలుఁడుం గాఁడ్వ్యఁ డితని చందమెఱుఁగమే. 250

వ. అని రాకపోకలు జనులు లెఱుఁగరేతుని వెంటియు. 251

ఉ. ఈతఁడు చోరకోటికి ననిష్టుఁడటందురు కొంద ఱీతఁడే
ఘాతయొనర్చుఁ బాంథుల నకారణ మిమ్మహి నంతఁ డెంతయున్
క్రోధకుఁడంచు లోకములు కూడఁగ నించుక సిగ్గునొందఁడా
పాతలపోయఁగార్యుఁడగు నాతఁడు లజ్జ నెఱుంగఁడేకదా. 252

వ. అని యివ్విధంబున. 253

క. వనజారిదూఱి మఱియున్, జనకసుతావిరహవహ్ని సముద్ధృతి న
మ్మనుజేంద్రుఁ డంతఁ గడుఁ, గ్గునిఁ గూర్చి విశేషశోకపూరితముఖుఁడై. 254

క. తుంటవిలుకాని తేజియు, నంటి నగుఁ గుసుమదుర్వృతము లవరికిం
గంటఁబడని సచివుఁడును మా, కంటికి నొక్కింతయుండు గాఁగినసికన్. 255

క. అట్టివిలుకాఁడు పేర్చే, పట్టున విరహిజనవ్యాజయపాటవమునఁ దా
నిట్టవయి వ్రాహింపఁగ, నిట్టివి గావే విధాత్రకృతచిత్రంబుల్. 256

చ. కటకట పూవుబాణములఁ గమ్మని విల్లున నాల్చి చెల్కఁ దే
రిటు నిటుఁ ద్రిప్పుచు న్హరిసహాయత నెంతయు దర్పమొందనై
చటు దపం బొనర్చుచు ఘరభ్రజ బాసిన రాజమౌళిపైఁ
బటుగతి నేలపోయెడు వృషప్పము గాఁగల కంబనాగ్నిచేన్. 257

వ. అని పలికి నిట్టూర్పునిగుడించి. 258

క. తమ్ములకోకమ్ములుఁ గుఁ, దమ్ములు నంతమ్ములగుచుఁ దనరారెడుచో
తమ్ముల సెయిదు ననుఁ గుము, తమ్ములనే యీ మటలైన దనవుఁ దొఱఁగుసుమా.

క. అనిపలికియు నిట్టూర్పులన, వనజారిన్ దూఱిదూఱి వనుకేళుఁడు మె
ల్లనివల్లిగాఁ పుఁబి, ల్లతాఁకున కోయవకఁ జలంబటిపలుకున్. 260

చ. అనిలుఁడ విన్ము నిన్ను హరహంబు ననంతుఁడు పట్టి ప్రింగ నా
తనిజఠరాగ్ని నించుకయు దగ్ధము గాక తదాస్యవిఘ్నగ
ద్ఘు విషవహ్ని లోఁడువడఁగా విగహ ప్రజకు వ్ర కాననం
బునయత నేర్చి పేర్చెదు దయాపరిహీనుఁడ వుగ్రమూర్తివై. 261

సీ. ఘనజాలములనెల్లఁ గానీ యొక్కచోటఁ గాదు నీయునికిపట్టు
జనులెల్ల నిను ప్రభంజనుఁడని పలుకుదు రెట్టివారలనైన నెడిరికొందు
వంతకుదెసనుండి యరుగుదెంచెదు చలపట్టిరహస్యంబు బైటనిడుదు
పుగకలకడుపులనుండి వచ్చెదు వరితమలఫలంబుల నరులప్రోతు

గీ. వాతిపోయెడు పవులాగ్ని నా అనీవు, జీవవారలఁ గనుఁగొన్న బిట్టునేరు
వట్టినిన్న జా ప్రాణుఁడనినపంక, జాసనుం డేమి చతురాస్యుఁ డరసిచూడ 262

వ. అని వెండియు బహువిధప్రలాపంబులు గావించుచు లతోభాగవిఫలారుణకిసాలర
సాలసాలాగ్రంబున గండుమీఱు అశు కీరకిశోరంబు నవలోకించి విభ్రమితాంతఃకర
ణ యగుచు నిట్లనియె 263

చ. అలరఫలోపభోగమున హోయనవగ్రసముం దనగ్రను
జ్జ్వలనిగమాంతవాసము వాస్తవలాయత నొందిరాముని
గలుగఁటు ప్రాణిహింసనము మానటయిట్లఖిలస్వహెంతయుం
గలిగి యొకకీర్జజముఖ బున రాగముఁ బూను టుగ్రమే. 264

చ. అనుచు విరలిఁగూలి తనయాలిక చాలివినీలివంబవో
లినవధలిట్టుపలంబు లురలీలసుగ నవు విస్తరించుచుక్
ఘుటతలాలతాంతవ్రదుకల్పితడోలికల నమారణాం
డనుచెలియాయ్ నాగగని యూడ్ డు సీతఁ దలంచి యార్తుఁడై. 265

క. సీతాయుష్మద్విరహా, జ్జాతనలచెట్లు నాకుఁ జల్లాఅుభవ
చ్ఛీతానపమారుచి, స్ఫీకటాక్షతుణాభిషేకము లేవి మా. 266

క. అలుకొదుక వరుఁడు కైదువ, జలపి చెడనట్లు నీరసాలసాలం
బలికిచచెలిపనెలయు, గలవలవఁడెక మగలు నవండగదే. 267

క. అటనాట్రనెయ్యమునో, లలనా యొక నిముసమం దలంపక మఱచెం
గలనా కుకవరకల, కలనాడిముకిప్రుడు వనముఁ గలుపఁగఁజొచ్చెన్. 268

వ. అని పలవరించు వివిధవియోగంబులు సహింపక. 269

ఉ. తావులఁ గ్రుమ్మరించెడు లతాభవనంబులఁ దూఱివచ్చి క్రొ
మ్మావుల నీడకేగు నట మానికొలంకులఁ జేరఁబోవు న
వ్వావిడెలుం బరిస్ఫురితసూనరజంబు నలందు మేని సీ
తావిరహార్తి రాముఁ డొక తావునఁ గాల్నిలువంగ నేర్చెనే. 270

వ. పరితాపంబు నొందుచుఁ బరిభ్రమించుచుఁ బరవశత్వంబు నొందుచుండ నుచితవచన శిశిరోపచారంబులఁ గొంత సేదదేర్చె లక్ష్మణుండు. 271

ఉ. ఏల పరిభ్రమించెదు మహీశ మహాశనికల్పతాడకా
భీలశరావలీజ్వలనభీమశిఖోష్ణసహిష్ణు లద్రి
శ్యాలురు సత్యరౌష్యగిరిపాలురు గా రటులైన సాధ్వి
బ్బాలల నాకుమారి నృపపుంగవ ముందఱఁ దెచ్చియుంచరే. 272

ఆ. అంతరయేల యనుజ యాంజనేయాంగద, జాంబవత్ప్రముఖసారవానర
భల్లుకోత్తములను బటుగతిఁ బిలిపించి, సీతవెదుక నాజ్ఞ సేయుఁడన్న. 273

చ. అనుటయుఁ గ్రోధశోకపరతంత్రుఁడు రాముఁడు లక్ష్మణుం గనుం
గొని కనుఁగొంటివే ప్లవగకుంజరు వాలి వధించి తన్మహా
ఘనవిభవంబు లిచ్చుటకుఁ గైకొని దుర్మదమెక్కి నిత్యమున్
స్త్రీలఁ దలంపఁ డయ్యెను రుమాపతి గోత్రుల నమ్మఁజెల్లునే. 274

వ. అనిపలికి మతియును నతఁ డిట్లనఁ గిష్కింధాపురమున కరిగి యతనిఁ గని భూ
తనయం గనఁ బూనుట మఱి, గని దైర్యము కాకయున్న ఖండింపవలె. 275

మ. అని యిట్లాజ్ఞయొసంగఁబడిన సుమిత్రాతోకోద్భవుం డేగి రాం
చె నభోల్లేఖితశాఖిశాఫలరసస్వీకారసమ్మోద
ద్రవశాఖామృగశాఖోత్కరయుతాక్రాంతోరుశాంతారము
న్ఘృణిసంత్రాజితాంధకారమును గిష్కింధాపురీద్వారమున్. 276

వ. కని చేరంబోవు నవసరమ్మున నచ్చటి ప్లవంగపుంగవులు భీతిలోన. 277

మ. అహిమాంశుండు మహానురాగముఁ బ్రతాపాశనాపేక్ష ని
మ్మహిఁ గేతెంచెననంగ నొప్పు జగదామ్నాయం డనంతాభరో
ద్వహనాశ్రయతనమర్థుఁ డీతఁ డని తత్సౌందర్యగాంభీర్యస
న్మహిమాలోకనదర్పంబులను సంభ్రాంతాత్ములై వచ్చిరా. 278

క. చని సుగ్రీవుఁ దారా, వనితాప్రియుఁ గాంచి మ్రొక్కి వానరవరు లి
ట్లని రోదిననాయకుండు, విను మొకవిన్నపము విన్నవించెద మెలయన్. 279

ఉ. వాసవతుల్యుఁడు న్విబుధవంద్యుఁడు శక్రధనుఃప్రకాశబా
ణాసనపాణి గోపురసమాగతు నొక్కరుఁ గాంచి యొంటరియుం
త్రాసము నొంది తారతని విన్నము సుస్తము నీవు దెల్ప వి
చ్చేసినవార మాకుఁ బ్రసిద్ధస్ఫురాంతవ్రాజుఁ డాయకా. 280

వ. అని పలికి కందుఁ గొందలము. 281

క. విను మను మనవాలిం దు,మ్మినమున కొంద్రుండన నీ యమిత్రకులధ్వాం
సమూర్తికి వేఱుగలుగ, దనఘ యుతరికంబెం గ్రోధ మధిక మితరికిన్. 282

క. అన విని సుగ్రీవుఁ డిక శన, మ ముఁ లక్ష్మణుఁ వెత డు మయశేంద్రుఁడు వం
పిన రానోపు న్సను నె,వమునొ యకను న్ససంభ్రమాయత్తుండై. 283

వ. తారాసమేతంబుగా నెదురు వోయి భయభక్తియుక్తిం బ్రణామంబుఁ గావించి
యుచితరీతి సమర్పిత యర్ఘ్యపాద్యంబులం బరిగ్రహింప నొల్లక రఘునందనుండు
రవినందనుఁ కిట్లనియె. 284

చ. అకవిమోకంబు లెల్లను సహాయము గాఁగ రఘుప్రవీరుఁ డ
య్యెడ విపులార్తిభారము వహించుటఁ జాలియ దూరియుండ ని
య్యెడ విభవాతిరేకమున నీవు వలంపఁగ వైరి చుమ్మ నె
య్యెడ విపినాటు యూర్థుఁ దమ కిష్టుఁడు నాఁ జనెట్టు లేరికిన్. 285

క. మా యన్న దుర్మనుం డగు, మీ యన్న వధించి రాజ్య మీ గాని జడత
న్మా యన్నఁ దలఁపవైతివి, మీ యన్నం జూడ బుద్ధి మిగిలెనె నీకున్. 286

క. అని యిట్లు పలికి తారా,వనితాప్రియవచనరచన వత్సలుఁ డగు న
మ్మనుజేంద్రనందనుఁ కిట్లనియె న్సుగ్రీవుఁ డుచితమగు వినయమునన్. 287

ఉ. ఇంతకుమున్న వానరుల కెల్లను నాజ్ఞ యొసర్చినాఁడ వా
రింతకు నంతకుం బుడమి యానికకై వడి నేరుదెంతు గ
ర్వ్యంతమతూహలంబు మ కయ్యెడు నూరక యూముమండఁగా
నంతకృతఘ్నవర్తనుఁడ నయ్య తలంపుము డింపు మగ్రతన్. 288

క. ఏ వచ్చి మిమ్ముఁ జూడం,గా వేడుక నొందుచుండఁగా నియ్యెడను
న్నీక యురుదెంచినాఁడవు, కావుఁ బోవుదము న్పపునికడ తిరువునమున్. 289

వ. అని తత్కాలంబుగా నుత్తరం బిచ్చి యుత్తరణిమలాభరణ చిత్తంబు మెత్తవడం జేసి
యుత్తలంబుదక్కి యుత్తరుదర్పోత్తముండు వెండియు. 290

క. ఏనైనవచ్చెదు పుణ్యము, గానఁ నటులుగాక నుచితగతి నెంతియు స
న్మానంబుదోఁప నాకు, న్మానవపతికి న్సమాగమంబు నడపుమీ. 291

చ. అని పదివాలిఁ ద్రొక్కిన మహాగ్రహమందుచుఁ దామమారుతోఁ
జనియెను రామునిం బ్రథితశాత్రవగోత్రపవిరామునిం గనుం
గొనికటు లేగి రాఘవునకుఁ హృదయంబునఁ గ్రోధశాంతికై
మును మును లక్ష్మణుం గనిచి మోదముతోఁ నతిఁ జెట్టొనర్చెఁగన్. 293

వ. మోడ్పుఁగేలు ఫాలంబునం గీలించి. 294

క. పడపడి నపంకుమకుఁగు తత్పదపద్మంబులకు మ్రొక్కి ప్రస్తుతు లెసఁగన్
సృష్టి యడరుచుండ నపుడ, యుద్యద్దివసమానముఖుఁ గొనియెఁ బలికెన్. 295

క. శాంతగుణాకర చతురా, శాంతంబుల నున్న యాద్రిచరముఖ్యుల నే
నింతకుమును పిలిపించితి, కంతోమము నొందు మిపుడ చనుదెంతు రనన్. 296

వ. శ్రీరఘురాముం డగుణఘునందనుండు మహాసంతోషంబుం దపవనందనుం దదమాత్యులం గనుంగొని తనుఁ గొనలఁ గరుణారసంబు జాలువారఁ వారలం గలపికొని యుండె నంతం గపివీరులు. 297

మ. లాంగూలోజ్జ్వలనోచితశ్వపచలీలాధూతధారాధరో
త్తుంగుల్ గలశీఘ్ర దృష్టు లధికోద్యుక్తుల్ మహాభృన్మహా
భీలాంగుల్ బహుబాహుయుద్ధనిపుణుల్ నిర్భీతు లత్యుద్రిక్తుల్గో
లాంగూలోత్తము లేగుదెంచిరి మనోల్లాసంబు సంధిల్లఁగన్. 298

వ. మఱియును. 299

క. దాశరథులకుం గిష్కింధేశునకున్ స్వాంతపంక్తి బహుళతనొందఁ
గీశులు చనుదెంచిరి నానాదేశసమూహంబు లవని యదరఁ గరణిన్. 300

క. గిరినిభుఁడు గవయుఁడు, దరిపంకజముఖ రక్తాంబి యగుదగ్గఁ జుఁడున్
హరిక్రమముంద కేసరి, చనుదెంచిరి ప్లవగసైన్యతతి వేర్వేఱన్. 301

సీ. అపరిమితాద్రిచరానీకములు గొల్వ, నరుదెంచెఁ గుముదాఖ్యుఁ డనునతండు
కొలఁది పెట్టఁగరాని కోఁతిమూఁకలతోడ, నరుగుదెంచెఁ గవాక్షుఁ డనునతండు
గణుతింపరాని వృత్తుచరభటాళిఁ ద్రొక్కొనిటిచ్చెను శరభుం డనునతండు
లెక్కపెట్టఁగఁజాలలేని వానరులతోఁ, జనుదెంచె వడిఁ దారుఁ డనునతండు

గీ. అలివసముద్యాంకకీశబలసహితముగ, నర్థి నేతెంచెఁ గుంజరుం డనునతండు
నరయ సంఖ్యింప నవరాని తరుచరాళి, దనరఁ గనుపట్టెను పనసుం డనునతండు. 302

క. వివిధవిపినాటసైన్యప్రవృతులు నరిమథనులు నపరిమితబలులు న
చ్చి విడిసిరి వినతమై యింద్రద్వివిదులు నలనీలులదధిముఖప్రముఖుల్. 303

చ. అతిబలు లుగ్రవేగులు మహాశనికర్కశదీర్ఘబాహు లు
ద్ధతులను లన్యసైన్యవిపినశ్వసనాకృతు లిద్ధకేసరీ
శతబలులైన వృత్తచగసైనికు లెంతయుఁ దమ్ముఁ గొల్వఁగా
శతబలి వచ్చెఁ బద్మహితసంభవు పంపిన పంపునర్వఁగన్. 304

క. నల్లని మేనులు సెంతయుఁ, దెల్లని మోరలును గల్గి తెల్లను భీ
షిల్లఁగ బొబ్బలు వెట్టెడు, భల్లూకములతోడ జాంబవంతుఁడు దోఁచెన్. 305

క. మానవనాయక భాస్కరసూనులకు స్వాంతసంబు సొంపువహింపం
గా నేగుదెంచెఁ దరుచరసేనలు దనుఁ జుట్టిరా సుషేణుఁడు కడిమిన్. 306

క. అద్రులఁ గనకాద్రి సురల, రుద్రుఁడు తారకల హిమకరుండును బోలెన్
క్షుద్రం బగు కపిభటసముద్రంబునఁ బవనసుతుఁడు ముఖ్యుం డయ్యెన్. 307

క. శతవర్షబిందుతారాగతికిం బరమాణుసైకతలవంబులకు
న్మితి వెట్టుఁగాక సర్వజ్ఞపివితతి నెక్కింప విధి యైనఁ బడునన్నే. 308

వ. ఇట్లు ఘనంబుగ నట్టాయితంబగు వనచరచమూసమూహంబు సముద్రజలంబులం బుడి
సిలింపను, బ్రహ్మాండభాండంబు వగులింపను గులాచలంబులు విసరివేయను జాలి
కయ్యంబునకుఁ గాలుద్రవ్వుచుండె నంతియును. 309

క. అనుపమతర వారిసేనాఘననిధి ఘననీలగజగవయశరభనలా
ద్య,ఖురక కేసరివేష్టనమునఁ బనసనుతరప్రశస్తిఁ బొలిచెన్. 310

వ. భుజబలాంగదుం డగు నంగదుఁడును విపులకపిసేనాసమేతుండై సేనాముఖంబునకుఁ
గడచి నిలిచె నట్టియెడ. 311

ఉ. అక్షులకుం బ్రియం బొదవునట్టి ప్లవంగమసేనఁ గాంచి రా
మక్షితినాథుఁ డాదరసమగ్రుఁడు భాస్కరపుత్త్రుఁ గాంచి ప్రా
గ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరపథంబుల జానకిఁ రోయ నెంతయుం
దక్షుల బుద్ధివారిధులఁ దప్పక యిప్పుడ పంపు మింపుగన్. 312

క. అనవుడు మహాప్రసాదం, బనఘ యటులు చేయువాఁడ ననికపిసేనం
గని పోఁగి జనకజాన్వేష,యునకు నెరచి తత్ప్రతి నర్హులఁ దలఁచెన్. 313

క. వినతాసుత సమానజవ,విను తగ నని నీవు నూఱువేల ప్లవగులం
గొని నైరృతిఁ దూర్పుం, జని జనకజ వెదకి రమ్ము దయ్యన నెలకున్. 314

మ. అని తద్దిక్పతిభూభృద్దరగోత్రార మహత్రీగుహా
ఘనగంభీరసరిత్ప్రవాహములు శోధింపం దెటతెల్లంబుగా

నిశాచరు దాశరథి యా నాతింగి వినుతుం డేగ స్వడిం బూర్వాది
గ్వనితాకర్ణస్ఫుటప్రపాట విరావాపూర్ణనై న్యాభ్యుదై. 315

వ. తదనంతరంబున. 316

చ. అనిలసమానవేగు ననిలాత్మజు నాత్మజసన్నిభుం గనం
గొని రఘువంశశేఖరులకుం దగ నాతనిఁ జూపి వారి కి
ట్లనియె దృఢవ్రతుండు జతురాగమవేదియుఁ గామరూపకుం
డనిలసమానవిక్రమవిహారి మహారివిహారి యారయన్. 317

సీ. కనకాద్రి మెచ్చు దీతని ధైర్యరమ మించు జడదారిదొరకుఁ జేపడిరొ ననుచుఁ
దపనుని మెచ్చు దీతని తేజ మెక్కుల మొకరీతిగా నుండ నోము ననుచు
నుదధిని సరకుసేయఁడు వీని గాంభీర్య మలమంథనగము చేఁ గలఁగె ననుచు
నీమహామహుఁ డవం బీడఁ గాదను … దయురువనోరయమున కోప దనుచు

గీ. నీకటునితాల్మి భూతధాత్రీవనితను, గేలిఁ గావించుఁ జంతుప్రకృష్టభార
కమున మెడఁ గోరి యొక్కకసారి బ్రహ్మ, విష్ణురుద్రాదులకు మొఱవెట్టుననుచు. 318

క. అంతియకా దీతఁడు విన, కాంతమనంబుల జయించెఁ గఁతని గారి
తాఁతున కె యగు నీవాన్యమఁతుఁడు ధృతిమఁతుఁడు డంశుమఁతుఁడు కాంతన్. 319

ఉ. చాలు నితండొకండె కలశోదకసాగరసంబులుం దిశా
పాలపురంబులుం గ్రమ్మదక్కి భుమించిన నెఱిఁగ రా యశ
శ్శాలి మహాత్ము నీతని వెస న్నియమించిన వార్ధిగర్భస
త్కూలవహీధ్రభూరమానకుంజముల న్మహి పుత్రి కోరయంగన్. 320

వ. అని పలికి కరివలిగా దలిపట్టెఁ గౌఁగిటం జట్టి సస్నేహంబును, సబాంధవంబును,
సగౌరవంబును, సవినయంబును సాదరంబును గా నతని కిట్లనియె. 321

క. అతిబలకపిసేనాపతి, వృతుఁడ వగుచు యావ్యధికకు వేచని లిద్ది
క్షితధరణి కెడకిడమ్ము న, హితనూజ స్నన ఏను హితుఁడవు నాకున్. 322

చ. అనవుడుఁ బొంగి సంగి నొరయాం దనవాలము వెంచి భానుజ
న్మునకు నరేంద్రసూనులకు మ్రొక్కి మహామతి యప్డు వారి కి
ట్లను ననిలాత్మజుండు జనకాత్మజఁ గన్గొని వచ్చువాఁడ నం
బునిధిఁ గడాచియైనను జము న్విదళించియు నైనఁ దెచ్చెదన్. 323

వ. అని పలి. 324

గీ. లక్ష్మణము దక్షిణము వీడఁ డేలనన్న, వ నవుఁ గన్గొని రాముఁ డత్యంతహృష్ట
చిత్తుఁడై సజకార్యసంసిద్ధి యనిన, కలన నగునని తలఁచి యాఘను నరించె. 325

క. మూఁడవ నెలయును నవ్వల,మాసముతోఁ బోఁగడి రామమహీనాథుఁడు ప్ర
జ్ఞానిధి జనకజకుం బ్రజ్ఞానార్థం బంగుళీయకం బొసఁగుటయున్. 326

వ. స్వామికార్యధురంధరుం డగు గంధవహనందనుండు గంధగజంబు తరుణకిసలయం బుఁ బట్టఁ గ్రహించు చందంబున నయ్యంగుళీయకంబుఁ గరంబు రాగంబుమీఱం దత్త ఱంబ దక్షిణకరంబు సాఁచి. 327

క. కొని వారివాక్యముల నూఁకొని వానరసమితిఁ గూడికొని వారల వీ
డ్కొని దక్షిణపథమున కై కొని యేగ నొక్కవ మలమికొని హెచ్చింపన్. 328

వ. ఇట్లనిలనందనుం డనంతసత్త్వసంపన్నులగు నల నీల గజ గవయ గవాక్ష గంధమాదన దధిముఖాంగదజాంబవదాదిమహావీరపరివృతుం డై యెల్లవిధంబులం బుడమిపట్టిం గనిపట్టి వచ్చుపట్టి ప్రతిన వట్టి చనియె నంత. 329

ఉ. ఆదట నున్న యున్నతమహామహిభృత్సరసీవనంబు ల
త్యాదర మొప్పఁ దెల్లముగ నాతనికి న్వివరించి భీమసం
పాదిప్లవంగసైన్యము నపారముఁ దోడ్కొని యంపె నాప్రతీ
చీదిశ సీతఁ జూడఁగ సుషేణుని వైరివనీకృశానునిన్. 330

క. అతనికి నొకమాసంబు, న్మితి వెట్టి యనంతరమున మిహిరసుతుఁడు ద
గ్గఱపర్వతగవానాదులు, వితతమతిం దెలిపి రామవిభుఁడు నుతింపన్. 331

క. ఒక్కొకఁడ చాలి నాలుగు,దిక్కులు వెదకంగఁ గాలు ధీరులఁ గపులం
దెక్కులఁ ద్రోడుచేసియు, దక్కుభంబునను వాతశబలిఁ బుచ్చెన్. 332

వ. ఆతండు నొక్క మాసంబునం జనకతనయాన్వేషణంబుఁ గావించి మరలువాఁ డై
చనియె నిట్లు. 333

క. శాస్త్రామ్రతమునఁ జతుశ్శాస్త్రవిచయనసమగ్రగతులు కపివరుల్
శ్శాస్త్రావాంకృతు తెనఁగ గ్రిస్త్రాత్ములు చనిరి గహ్వరీసుత నరయన్. 334

వ. ఇట్లరిగి. 335

క. తిరుచరవర్యులు మునుముగఁ, దరుణిం ధరణీతనూజఁ దడవిరి మిగులన్
దరుల న్నదీనదంబుల, దరులం దిమిరప్రగాఢతరులం జరులన్. 336

సర్వలఘుసీసము.

మఱియుఁ దరుచరులు మసలక యవనిజ వెదకఁగఁ దొడఁగిరి వివిధగతుల
బుఱుఁగులు మెకములు మొలఁగడు నెఱవులు బులుఁగులరుతములఁ బొదలుపొదల
నుతువులఁ బొరువులు మడులను శిలలను బొలములఁ గొలఁకులఁ బులినములను
బురములు నుపవనములు నటుకటములు నహులవివరములు గహనములను

గీ. మనుజులు దపములుగలిగెడు వనములను శబరులయునికులు దలిరుం బరంగులతలు
నటజములు నకటములు బహుళశిఖరము లపరిమితభయదకరము లగుతలములు. 337

వ. ఇట్లరయుచు బోవుచును. 338

ఉ. భానుసహస్రచారుతరభానుపరిస్ఫుటధాత్రిసీమ గా
లూనిన యంతవట్టయిన నూంమునొందక యుండునట్లుగా
జానకి నుర్విరత యు జానుగ గోసి యెఱుంగలేక య
వ్వానరు లెల్లఁగూడికొని వచ్చిరి క్రమ్మఱ దైన్యచిత్తులై. 339

వ. దక్షిణదిశాపరిశోధనార్థం బరిగిన యన్వేషణులగు హనుమదాదులు తక్కం దక్కిన
యక్కపులెల్ల నొక్కమొగిం దిక్కులరుగుచు జనుదెంచి రాజపుత్రరవిపుత్రులం
గాంచి నమస్కరించి తమపోయివచ్చినచందం బెఱింగించువారై యిట్లనిరి. 340

మ. సితకీర్తి ప్రియులార యేమం బ్రతీచీప్రాగుదీచీదిశ
స్థితశైలోన్నతపర్వతంబులం బయోనిధితాపగాతీరవి
స్తృతకాంతారములం గుహాంగముల ధాత్రీపుత్రి శోధించి వ
చ్చితి మెచ్చోటను వార్తయైన వినమా సీతానిమిత్తంబుగన్. 341

క. ఇక నెందు వెదకువారము, పెకలితుమె భూతధాత్రిం బెల్లగిలన్ స
ప్తకులాద్రులం ద్రొక్కితిమె వా, నికిఁ గోఁతులు వెదకుదుమె యశోధనులారా. 342

గీ. అజ్ఞ యొసఁగుఁడు మాకని యంత రామలక్ష్మణులు నినజాండును దక్షిణంబు
వెదకంబోయిన యమ్మహావీరవరులు, మీఁదఁ బ్రాణంబు లిడియుండి రాదరమున.

వ. అంత నక్కడ దక్షిణంబునకుం జనినవచ్చిన వాలస్యంబున దక్కు యెక్కడ ప్రమాఁదము
లు మరల నెక్కు వీక్షించుచుం, జెడవిన ప్రదేశంబులు వెండియుం దడవుచు, నేమ
మేమ జనకజం జూడగాంచుమని ప్రతినలు వట్టుచు రాఘవుండు మహానుభావుండు
తదీయ కార్యనిర్వాహకుండ సర్వోత్కృష్టుం డని యాడుచు హనుమంతుం గొని
యాడుచుం జని చని. 344

సీ. కొలంకులు శోధించి కొలంకుల లేకున్న, గొలంకులు బురదగాం గలంచివైచి
పొదరిండ్లు పరికించి పొదరిండ్ల లేకున్న, బొదరిండ్లు బయలుగాం జిదిమివైచి
తరువులు వీక్షించి తరువుల లేకున్న, దరువులు వ్రేళ్ళతో నుఱుల ద్రోచి
నగములు గనుంగొని నగముల లేకున్న, నగములు వీట్లు పెల్లగిలంజేసి

గీ. గుహలు దరగాంచి సీత గద్గుహల లేమి, గుహలు నగ్గోలుగజీచి యత్యుగ్రతులిట్లు
తరులుగిరులును బొదలుబొదలుకొలంకులు,గుహలుశోధించియమ్మహామహులువరియు.

వ. సీతాన్వేషణంబు గావించుచు. 345

చ. ఫలములు గాంచిరేనిఁ దనుపార భుజింపరుఁ బుష్పఁజేనియు
దళములఁ గాంచి క్రొవ్విరుల దనుకింపరుఁ బెద్దవరించిరయేని నే
మలసత నొందినాక మన గాఁక లికప్పియు లెక్కసేయరుం
గలఁగరు వాన కెండకును గాలికిఁ గార్యధురంబు పెంపునన్. 347

సీ. అచ్చోట జనకజ నరయుదు మనిపోము, నచ్చోట లేకున్న దైన్యము వహింతు
రాకడ సీత నాలోకింతు మనిపోదు, రాకడ లేకున్న నలసు లగుదు
రాచక్కి మహిపుత్త్రిఁ జూచెద మనిపోదు, రాచక్కి లేకున్న నలఁగఁబడుదు
రదుర రాఘవుదేవిఁ గందు మనుచుఁబోదు, రందు లేకున్న గుందుచుందు

గీ. రంతుదత్సతిఁ గన్గొందు మందు రకట, కడచని యొక మాస మందురు కపులు మనసు
నాత్రిఁ బనినేల యిచ్చు నవాత్రపిందు, మందు రొకకొంద రతిగతి నందు మతియు.

సీ. రామునిఁ బల్క కీరరమణి సీతఁగా, నూహించి నిలిచెద రొక్కమాటు
దాతచ్ఛన మృగులతాతన్వి జానకి, యోయని చూచెద రొక్కమాటు
ఘనకలాపశిఖావఁ గలకంఠి భూపుత్త్రి, యొక్కయని తలఁతు రొక్కమాటు
నటునిశాచరవిద్ధ పద్మిని రఘురామ, నునిదఁగా భావింతు రొక్కమాటు

గీ. పోతుఁ బాసి తపించు కపోతి మహిజ, యున్నదని చేరఁబోవుదు రొక్కమాటు
శాంత్యవృత్తుల నై కవిసూనుఁ జేరఁ, జంపు వనభూమిఁ గొందఱు శైలచరులు. 349

ఆ. మఱియు వివిధగతుల వసలక జనకజ, యున్నచో టెఱుంగ కున్నతంబు
లైన పర్వతములు నగములు శోధించి, యలసి సొలసి యున్న యవసరమున. 350

చ. అభయకరం బిలం బొక్కఁ డాగని తారసిలంగఁ దద్గుహాం
తర్భుగుహాఁజొచ్చి గాఢతిమిరంబుఁ గ్రమించుచుఁబోయి యాత్మవి
ప్రభయుతరసస్సు కృత్త నొకతెం గని భక్తి నమస్కరించి త
చ్ఛుభకరుణార్ద్రదృష్టి గుహ సాంపుగ వెల్వడి రొక్కపెట్టునన్. 351

వ. ఇట్లు మహాయాసంబునం బెక్కుదినంబులు సొచ్చిన యాబిలంబు బనాయాసంబున నొక్కక్షణంబున వెల్వడి ప్రభావతీప్రభావంబున కచ్చెరువు నందుచు నిరాకృత క్షుత్పిపాసాశ్రమున్ లై యుండి యన్యోన్యసుఖావలోకనంబు సేయుచు నిట్లనిరి. 352

మ. ఇఁక సేయంగలకార్య మెద్ది మన కయ్యత్నానువంశోత్తరుం
డకలంకుం డగు రామభార్యఁ గననైతో నెల్లచో ట్లింతద
క్క కశోధించిత మెందునుం గనము శోకధ్వాంతవిచ్ఛేదకం
బకటా చంద్రముఖీసువార్తనగుఁ గా కస్యాంబులం దీను నే. 353

క. అరిగింత సంగదుం డిట్లనియె న్వేడ్కఁ జాల మదనిజ నెటుకుం
బనిగలదె పోవఁగ మన, కనుచుఁ బ్రాయోపవేశ మొందఁ గరయున్. 354

సీ. అనుచు గద్గదకంఠుఁడై యెల్లవారల నీక్షించి మఱియుఁ దా నిట్టులనియె
శరనిధిఁ గనుఁగొన మని యటువోయినఁ జంపు గాని యనుగ్రహింపఁ దగ్గ
నందరుం డాట రానందుల కిచ్చోటఁ బుచ్చెగ నసువులు పొందు మీర
లెల్ల మీమనముల కిమ్ముగ నెలవుల కనుచు మోమున దైన్య మాక్రమింప
ఆ. నశ్రు లురులుచున్న యంగదుఁ గనుఁగొని, యఖిలవానరులు మహోగ్రిఁ దూలి
నిశ్చయముగ నేము నీతోడివారము, గాక మాకుఁ బోవఁ గలదె మఱియు. 355

వ. పరమము రామచంద్రునకు సమ్మతిగా నొనరించి పుణ్యలో
కములు జటాయువంతయును సుఖ మ్మునఁ బొందినయట్లు రామకా
ర్యమున సమస్తప్రపంచముఁ దిరంబుగ నీడితమైనఁ బుణ్యలో
క మెసరు వమ్మనంచుఁ బ్లవగప్రభు లాతనిఁ జుట్టి యేడ్చిరన్. 356

వ. దైన్యహీనమనస్కుండు హనుమంతుండు వారల కిట్లనియె. 357

క. మనము పరమాత్ముఁ డగు రాఘవుని మనమునం బడయులేమి మార్గుల మని య
య్యనఘుఁడు నిజ నారాయణనామ, మనిపేర్కొనలఁ జేయఁ జచ్చినం జాలున్నె. 358

ఉ. కావున దైన్యము న్విడిచి యకారణ మిగ్గిరివార్వరులులం
జాలఁగ నీల యాప్పరమసాధ్వి నిలానుజఁ గాంచి పోయి ధా
త్రీవరుమన్ననం బడసి తేజము నొందఁదలంపుఁ డిట్లపు
ఛావితలి త్రవృత్తు లగుపాలకులట్ల తలంక నేటికిన్. 359

వ. అని పెండియున్ నుచితవచనంబులఁ దేర్చి. 360

క. కదియుఁగుఱుదు సీతవెదకం, గడుగుడు మఖాబు లద్రుకలితంబులు న
న్నమునుండు కార్య మనునెడ సదయుండు పగిది విహంగనాథుఁడొకఁ డొగిన్.

వ. సంపాతి యనునతండు. 362

ఉత్సాహము. అచటనుండి వారి గ్రుంగ నరుగుదెంచువాఁడు త
ద్వచననగణిఁ దనమనమ్ముఁదమ్ముఁ డీల్గుటరసి వృ
త్తుచరబాధ వరులఁ జేరఁ జనుదునవుడు గాంచి వా
నిచరితం బెఱుంగలేక నిఖిలకపులు భీతులై. 363

ఉ. కాలివపర్వనంబులక్రియఁ గల్గినమేనునఁ గూటమైన యనం
గ్రాలుగళంబులు నెత్తికొని గ్రచ్చుఅవచ్చెను నొక్క భూతమ

శాఖలని ప్రేరణంబునఁ దగ స్మరణోచ్చ లహించి యున్న శ్రీ
శాలిఁ గ్రసింప దీనిపని నా మనకెల్ల మనోరథ బులున్. 364

క. అని మనల ప్రిష్యగుచు బ్రాహ్మని నిర్ధ్వితాత్మ్య లగుచు నఖిలకపులుఁ వా
నిన చూచుచుండఁ జేరం,జనుదెంచి విషాదమెసఁగ సంపాతి యనున్. 365

క. ఎక్కడి జటాయు వతఁడే, చక్కటి సమరంబు సేసి సమసె బిడప మీ
రక్కరణి నెఱ్ఱంగితిరి, రక్కటు చెప్పఁడే యవాని యుగ్రజుఁడఁ జూఁడీ. 366

క. వానికిఁ గోపంబున నె,వ్వారలతో రణ మొనర్చె వానికిఁ బోరం
గారణము మీ దురాత్మకుఁ, గారణముం జెప్పుఁ డీవు గారవ మెసఁగన్. 367

వ. అని యడిగి చింతాపరిక్రాంతుండై. 368

క. కలకులనోత్రంబుఁ బొ,క్కల గాలి విరిచ్చి చేయుఁగలఁడు కృపణుఁడై
కలనఁ బనవలసె మనము వి,కలమయ్యె జెప్పుఁడ తత్సకలకృత్తంబున్. 369

వ. అనిన నప్పవంగపుంగవుఁ గాప్లవంగపుంగవు లిట్లనిరి. 370

సీ. దశరథసుతుఁడు సీతానాథుఁ డనుజన్మసహితుఁడై పితృవాక్య సద్వ్రతంబుఁ
బూని పంచవటంబుపొంతఁ బర్ణకుటీర మొనరించి నియతి నుండఁగ బత్త్రి
కంఠుండు రామలక్ష్మణులను వంచించి జానకిఁ గొనిపోవు సమయమున జ
టాయువు రావణునాఁగి మహాహవం బొనరించి యొనరించి యుక్కడక్క

గీ. దనుజచంద్రహాసదళితపక్షుఁడై, ధరణిఁ బడఁ గొంచు దైత్యనాథుఁ
డెక్కడేనిఁ జనియె నక్కడ రాఘవు, లవనిజను లేమి నలమటించి. 371

వ. తదన్వేషణార్థం బఖిలదిక్కులుం బరిభ్రమించుచు వారిచరం బగ్నితోపమానుండై పడి
యున్న జటాయువువలన నత్తవృత్తాంతంబు విని యనంతరంబున ప్రాణపక్షి
ణుండగు నప్పక్షివరేణ్యు దశరథక్షితినాథునకుఁ బోలె దహించి తిలోదకంబు లొసం
గి శబర్యాశ్రమంబును బంపాతీరంబును గడచి ఋశ్యమూకంబున వనచరేశ్వరుం
డగు సుగ్రీవునితోడ సఖ్యసంబద్ధుఁడై సద్ధింబుగా వాలి దునిమి తత్పదంబొసంగినం
గాని పనుపునం గల ప్లవగపుంగవుల రావించి సీతాన్వేషణనిమిత్తంబుగా నెల్ల
దిక్కులకుం బుచ్చిన నే మిద్దక్షిణంబునకుం జనుదెంచి యెందునుం జనకనందన
సందర్శింపనేరక యూరకపోఁ దీక ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు విడువ
నున్నవార మని చెప్పి యప్పులుఁగు తేనికి వెండి యు నిట్లనిరి. 372

క. పక్షివర నీవు నీగతిఁ, బక్షవిహీనం బగుట విపక్షకృతమొ శా
పాక్షరసంకలితమొ మా, కీక్షణమునఁ దెలుపుఁ బల్కుమీ నీవనుఁగున్. 373

ఉ. చేరయములర్చ భానుమును చేరఁగనోపుదు నేవనేనయం
చాపినులాద్రి కాయుఁడు జటాయువు నేనును బన్నిదంబునం
బోరఁగ సూర్యరశ్మి యను బొందిన సమ్మహాగ్నియు వేగికి
న్లావులలావులెల్ల వికలత్వము నొందుచువచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 374

ఉ. తమ్మునిపక్షయుగ్మకము దగ్ధము గొంచుట కోర్వలేక శ్రీ
ఘ్రమ్ముగ నెద్ది మూర్ఛిలి ధరాపతనోన్ముఖుఁ డైన వానిమా
ర్గమ్మున నాత్మపక్షములఁ గప్పిన నప్పుడు నాక నా పక్ష
త్రమ్ములు గాలె నాతఁడు సురక్షితుఁ డయ్యె మదాత్మ నొందఁగన్. 375

క. ఇట్లు చండకిరణప్రచండకిరణదగ్ధగరుద్వయుండనై 376

క. ఇక్కుధరంబునఁ బడి కడుఁ జిక్కినవాఁడ నగుచు నేన సేయుచు నిచటం
బెక్కుదినములుండి యతం డెక్కడకేని చనె యన్యథేచ్ఛాపరుఁడై. 317

వ. నాఁటంగోలె నాకు మాయందు సుపార్శ్వుండను సుపుత్త్రుండు నిత్యంబు నాహార
మగవంబు నిర్వర్తించుచుండ నంతం బదంపడి జటాయువు ముని స్థానంబగు జస్థానంబు
నస్థానంబుగా నున్నవాఁ డనినంతి నొక్కసమయంబున మదీయపూర్వసంపాదిత
పుణ్యకర్మవశంబున బాలసఖుం డగు నొక్కతపోధనుం గనుంగొని సభక్తిక
సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి ప్రార్థించిన నస్మద్దీనదశాకారణంబుఁ
దనదివ్యతపోమహిమభావంబున నెఱిఁగి నావలన వెండియుం దెలిసి యక్కరుణా
కరుండు నాకుం గరుణించి పవిత్రవరాధరాసురాన్వేక్షణంబు నెపంబుగ నగచరులు
రాముాజ్ఞ నెన్నఁడే నిట్టలునకు నరుగుదెంతు రమ్మహాత్ములకు సీతావృత్తాంతంబు
దెలుపుదండెల్పి లబ్ధపక్షుండవు గమ్మని దీవించి వేంచేసియుటయు నాఁటంబట్టి మీ
రాకఁ గనిపెట్టి ప్రాణంబులు చిక్కంబట్టియున్నవాఁడఁ గృతార్థుఁడ నైతి నని పలికి
తమ్మునింగూర్చి యార్చిపేర్చినశోకం బుడిపికొని యువ్వానరోత్తముల సహాయంబు
నం బుణ్యనదీ స్నానంబు గావించి జటాయువునకుం దిలోదకపిండప్రదానంబు వెట్టి
పవిత్రుండై వారలం గనుంగొని 378

చ. నగచరులార యింక మరణవ్యవసాయము మానుఁ డిప్డు సీ
తఁ గనువిధంబు లిమీకు విదితంబుగఁ దెల్పెద దూరదృష్టి మా
కుఁ గలదు లంకనున్నది యకుంఠితసద్వ్రత రాముదేవి యి
య్యగ కతిరూపజనంబులు సముద్రముఁ దాఁటుఁడు గానవచ్చెడున్. 379

క. అని మఱియుఁ బెక్కుభంగులు, వనచరులకుఁ దెల్పి పక్షివర్యుఁడు సంపా
తి నిజపత్త్రమ్ములు గ్రల్గిన సంతసమంది వారికిం దగ ననియెన్. 380

ఉ. అక్కట వాఁడు నత్తఱిని యొక్కపుఁ డుబ్రభవించె సత్త్వమిం
పెక్కుపతివ్రతామణి మహీసుత వీఁపునఁ బెట్టి లంకలో
నిక్కడఁ దెత్తునో యిడు నహీనజవాఢ్యు మదీయపుత్త్రకుం
జక్కఁగఁ దోడ్తెరన్ బ్రకట సద్గుణాస్పదులార చెప్పరే. 381

చ. అనవుడు సంతసించి ఖగనాథప జానకియుండె లంకలో
నని తెలియంగఁ జెప్పితి సహాయము గాదొకొ నీవు నీసుతుం
డును జనఁ జిట్టచెర్తనఁ గడుంబటువైన సముద్ర మెవ్విధం
బున నయినం దరించి మహిపుత్త్రిఁ గనుంగొన నేము చాలము. 382

క. అని పులఁగు తేనిఁ బోవఁ,బనిచి కపిప్రభులు నెఱఁగు బంటిదొరలు ను
ల్బణ నాదముచుఁ బాడుచుఁ జని, చని దక్షిణవార్ధితీరశైలోత్తమమున్. 383

చ. మలయగిరిం బ్రదక్షిణనమస్కృతు లొప్పఁగ నెక్కి వానరా
వలి గనియె న్సముద్రము నభంగతరంగరవాతిరౌద్రము
న్గలితనిజోరుఫేనరుచిలజ్జితనిర్మలతత్త్వశుభ్రము
న్జలచరభద్రము న్మహితసారప్రవాళలతావినద్రమున్. 384

క. కని తత్తరంగశీకర,జనితపరమశైత్యముం బ్రసన్నతలీలం
గొని మలయసమీర మెదు,రొక్కని తమమార్గశ్రమంబు గొంచెపఱుపఁగన్. 385

క. ననుఁ బ్లవగు లెట్లు కడచెద. రని నవ్వోనుభంగి ఫేన మడరం బోని
త్తునె వీరల నాఁగక నను, ననువున భంగంబు లంతకంతకుఁ బెరుఁగన్. 386

వ. ఘూర్ణిల్లుచున్న వారాకరంబుఁ గనుంగొని భయభ్రాంతు లగువారును మూర్ఛాపరవశ
త్వంబు నొందువారును మహానందంబు నొందువారును తరుగుల్మలతాగ్రంబులనుండి
వీక్షించువారును విస్మితులగువారును, సరకుసేయక తత్తరంగంబుల నోలలాడువారు
నై రంగత్సంగదుండు తమవారిదెసఁ గలయం గనుంగొని. 387

క. ఎవ రెన్నియోజనంబులు, జవమున జలరాశి దాటఁ జాలుదు రనిన
న్నవదశయోజనములదాఁక రచించిరి ప్లవగభల్లుకప్రభుముఖ్యుల్. 388

గీ. ఇట్లు తమతమకొలఁదుల నేర్పఱించి, యఖిలవనచరులును జెల్ప వాలినంది
యింద్రనందనందనుం డిట్టు లనియె, వారి నెల్లను సంతోషమునఁ దేల. 389

చ. అసదృశవేగి వాలి కన యానధికుండనుఁ గాని తక్కుఁ గాఁ
దసమున నీతఁ డించుఁ గపులందఱు సంస్తుతి సేయ వారిరా
శి సరభసంబునం గడచి సీతఁ గనుంగొని లంక నగ్రతన్
శిసలిపి మీమనంబు లమలీనసవృత్తిఁ దలిర్ప వచ్చెదన్. 390

వ. అని తాను శతయోజనంబు లవలీల దాఁటనోపుట యుగ్గడించి యొక్కింత విచారించి
వెండియు న్తరుచరులతో నిట్లనుఁ. 391

కం. తరుచరు లానందింపఁగ, శరనిధి వెస నుత్తరించి జనకజఁ గని త
ద్వార్తఁ గాలఁ జమరి క్రమ్మతి, యరుదెంచుట నాకు శక్య మౌనో కాదో. 392

వ. సంశయంబు గలదని పలికి ధైర్యాతిరిక్తంబున వెండియు. 393

చ. అది యటులుండనిండు ముదమారఁగ నిద్దియెడ నుండుఁ డేను బో
యెద నిదె పల్వలాకృతి వహింపఁ బయోనిధి దాఁటి నాఁగ నం
గదుఁ గని వారలెల్లను సగౌరవ మొప్పఁగ నాడి రీవు చా
లుదు దధి దాఁటి యెల్లపనులు న్సమకూర్చి మమ్ముఁ బ్రోవఁగన్. 394

కం. అయినను నీ వేగిరఁ బ్రకటి, యయినను నే మార్గ్వ జాల మనయంబున మా
నయనములు చల్లఁగా నీదయినశుభాంగంబు గాంచి యలరుదు మెపుడున్. 395

కం. ఈ కడలి దాఁటి తగసత్యనిశ్చయం బూని రాఁగ నీవొప్పుదు నీ
పోక కపివరుల యసువుల, పోక సుమీ కలమె నన్నుఁ బొమ్మని పలుకన్. 396

సీ. పసితనంబున ఫలభ్రాంతి నెక్కుటకు బాలభాను నెవ్వాఁడు చేపట్టవిడిచె
దుష్టవర్తనుల దైత్యులఁ బట్టి పాలార్చి మునులచే నెవఁడు దీవనలువడసె
దివ్యాస్త్రముల కసాధితుఁడ గా బ్రహ్మాదిసురలచే నెవ్వాఁడు వరములందె
నితనిచే మనపనియెల్లఁ దీరఁటంచు ముద్రి కెవ్వనికి రాముం డొసంగె

గీ. నెల్లవిధముల జానకి నేనెకాంతుఁ, బ్రకటగతి నని యెవ్వాఁడు ప్రతినఁబట్టె
నట్టిహనుమంతుఁ డతిశాంతుఁ డరికృతాంతుఁ, డుండ మనకేల యోయఁగ దుండగనఁగ.

వ. అని యవ్విధంబున నాంజనేయుఁడు వినుచుండఁ బలికి వెండియు నమ్మహావీరు
జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబు లుగ్గడించి యయ్యంగదుం బురస్కరించుకొని జాంబ
వదాదులు హనుమంతుఁ బ్రశంసావచనంబుల నగ్గించుచు డగ్గఱి. 398

శా. ఖద్యోతద్యుతినిర్జితాత్మరుచి లోకప్రాణసత్పుత్ర నీ
వుద్యత్పుచ్ఛగతిం బయోధితరఁగోద్యద్గంబు గావించి యా
శుద్యత్కంబగు వానరాళిఁ బ్రబలప్రాణవాతంబుగా
విద్యుద్దీప కడంగుమా జానకీన్వేషాగ్ర వర్తించుచున్. 399

కం. ఈచరు లిట్లనఁ గాఁగ, గని తల్లడరు తమకుఁ గడవఁ గొండిదిగా
దని పురుషోత్తము నీశు, న్మనమున దాఁటు తెంతభరమాహింపన్. 400

కం. గరుడఁడగు పాదయము భవ్యగ్రుడఁడగు పాదరయము బత్తినలుఁడు జగ
తిఁడగ నీ పాదయమున న్గరుడయమున నెట్లు లెఱయగు నట్టివార్త. 401

వ. అదియునుంగాక. 402

చ. ఒకనిముసంబునం బహుళయోజనముల్లను శ్రీఘ్రరీతితో
నొకనిముసమ్ముఁ బాయక తదున్నము నొర్చి నభఃప్రచారివై
సకలకళావిభూతి రవిసత్కృప నేర్చినయట్టి నీకుఁ జా
టుకఁ దలి దాఁటు టేపని కటా యిటు లొప్పరికించి చూచెదే 403

వ. అని మఱియుం బెక్కుభంగులం బ్రార్థించి యగ్గించుచుండ వానరేశ్వరుండు వారి
దైన్యదైన్యంబులు వాయం బొంగుచు నిట్లనియె. 404

మ. రయతం బిచ్చుకగుట్టఁ గేసరికిశోరం బెట్టులంఘించు నా
క్రియఁ బాథోధిఁ గడాచి యందుఁ జని శత్రుగ్రీవు లంకాపురీ
తతసౌధోపవనోపకంఠముల నాత్మస్ఫూర్తి నీక్షించి యా
రయ యనస్మద్రిక నిత్తుఁ దెత్తు ముదమారం బ్రత్యభిజ్ఞానముల్. 405

క. అని పలికి వారలెల్ల, దనమోమునఁ జూచ్కు లునిచి తద్దయుమోదం
బుఁ గామముండఁ దనపుతు పృథుజాండొప్పారె హైమవతసింహాసనం. 406

వ. మఱియును.

చ. అతులితపర్వతాగ్రమున నాహనుమంతుఁడు వొల్చెఁ బూర్వప
ర్వతశిఖరోదితోజ్జ్వలదివాకరబింబసదృక్షుఁడై సమా
వృతకపివక్త్రపద్మములు విస్ఫురితంబులు గా నిశానచో
ద్ధితరుచిభాను లొప్పఁగ మహీచరఖేచరకోటి యుబ్బఁగన్. 407

క. ఇప్పగిది నొప్పి యెల్లరుఁ, దప్పక దీవింప నిజపదద్వంద్వంబుం
గుప్పించి యుప్పగంబున, కప్పుడెగసెఁ బర్వతాగ్ర మవని సమముగాన్. 408

వ. ఇట్లు లీలావాలోచ్చాలనంబుఁ గావించి నిఖిలవానరమనోనయనానందకరుండును
రామకార్యపరాయత్తచిత్తుండును నప్పవనప్రియనందనుండు దక్షిణాభిముఖుండై
సముద్రలంఘనంబు గావించి. 409

క. గిరిచాపవినిర్గతమై, యురుజవమున నరుగు శరమొకో యన లంకా
పురదహనార్థ మడరెఁ, నంబరచరులకు విస్మయంబు మల్లడిగొనఁగన్. 410

వ. వెండియు నత్తరుచరసత్తముండు 411

క. ఖేటకమురీతి వాలముఁ, బాటవముఁ ద్రిప్పికొనుచుఁ బటురభసమునన్
ఖేటములఁ బట్టికొన నా, ఖేటమునకుఁ జనినయట్లు కీర్తిగఁ దయ్యెన్. 412

వ. అంత. 413

గీ. ఘనతనోరయువాయువేగగరుడజవ, శరశరభసంబులను మించి చనుచునున్న
హనుమఘనదేహ మంతయు నంబకకక్షి, గోచరము గామిఁ బ్లవగులు చూచు చుండిరి. 414

వ. మోముల విన్నందనంబు గదుర నమ్మహాత్ముని రాక వారిధి తీరసికతాతలంబులం
బ్రాణంబులు చిక్కంబట్టియుండి రంత. 415

క. ఆ కార్యపరత్వము నిర్భీకత్వము దృఢతరయంబు వీక మఱచి య
ట్లాకాశంబున నేగుమహాకాయుం గాంచి పొగడి రంబరచరులున్. 416

గీ. ఇట్లు ఖచరాళినుతిగని యేగునమ్మహాత్ము కాయోద్ధతశ్వసనాహతాబ్ధి
పాయుచున్నటులయ్యె నప్పరమసాధ్వి, నందు వెదకుచుఁ జనియెనో యనిన కరణి.

వ ఇవ్విధంబున నం బరమసాహసంబు నేకచరుండై ఖచరసంస్తూయమానగమనంబు
నం జను నత్యుగ్రచరవయ్య నద్దేశించి నిజకుక్షిసుగుప్తతంబగు మైనాకక్షితిధరంబున
కంబుధి యిట్లనియె. 418

ఉ. ఇమ్మహితాత్ముగోత్రముఁ దహీనజవాధ్యుఁడగ్గునై నట్టులో
ర్వుమ్మడి సాహసించి శతయోజనముల్ చన దప్పి వుట్టుఁబో
మ్మమ్మహనీయ వేగు భవదగ్రమున న్నిలుపంగ రామకా
ర్యమ్ము కిక్వరేనియు సహాయము సేయుట మా కెరుంగదే 419

క. ఈకడలి వెడలి మత్ప్రభు, మీ కార్యముఁ దీర్చునోపు దీనెట్లను మే
నాకుక్షిఁ బుట్టినాఁడవు, నాకుక్షిన వృద్ధిఁబొందినాఁడవు గానన్. 420

ఆ అనుచు నట్లొసగును నని శింశుమారక, ర్కటకశాలకాంత ఘనవిశుద్ధ
పాదశోభి యగుచుఁ బాథోధిమిత్రిని, బయలు మిఱియ వెడలెఁ బర్వతంబు. 421

వ ఇట్లు కడలి వెడలి హనుమంతున కభిముఖుండై. 422

ఉ. ఓకపివంశసాగరపయోరుహశాత్రవ వాయుపుత్ర మై
నాకుఁడ వార్ధిమధ్యమున నున్నతిరిత్తంబులన వచ్చినాఁడ నా
మ్యాక్కృతి గాంచి సేవు నిలు వస్థమురూపున తకూటకోట్టి ని
శ్లైకరయంబునం జనఁగ నేల శ్రమంబు జనింపఁ జెప్పునన్. 423

వ. అని పలికి వెండియు. 424

క. హాలసదృశనఖర కోలా, హాలబహుశం బిప్పయోధితుం దునికి హాలా
హాలగళుండు బావ కోలా, హలఁ దన్న పి మాద్రి కన్నయాతఁడు నాకున్. 425

చ. అనవుడు నమ్మ హానిపుణి హస్తము సాఁచి ధరేంద్ర వార్ధిబం
ధనఁ జనుదెంచితింటి కడుఁ బ్రీతమనస్కుఁడ నైతి జానకిం

కనుఁగొని కాక విక్రమముఁ గాంచుట మేరె తలంప నూఱుయో
జనములమాత్ర దాఁటుట యసాధ్యమె హా మ్మని వీడుకొల్పుదుర్. 426

వ. అగ్గిచుచు వచ్చెదవంచును నమ్మె నాకుంచు సతుటయు మన్నిటు మిన్ను దఱిసి
పోవుచు నబ్బల్లిదుడు. 417

క. సురఖేచరగంధర్వోరగనరవిస్మయకామరూపధరణము పేర్మిన్
గురుసమ్మతి నేతెంచిన, సురసమ్మతివాంగ నవిచి సుస్థిరుఁ డపలన్. 428

మ. ఛాయాగ్రాహిణి తన్ను నాఁగిన నవష్టంభంబు ం జేర్చి త
న్మాయాజాలము లెల్ల మార్చి వెస నన్ క్రంచరీప్రోజ్జ్వల
త్కాయంబు న్నిజవాలపాశముఁ జిక్కంగట్టి యంభోధిని
వ్వాయుద్భంగనిమగ్నఁ జేసి విలపింపం జంపి తా నేఁగుచున్. 429

క. నే లవణాబ్ధిఁ గడచి యా, వేలం బవనాత్మజుండు వీక్షించె మహో
ద్వేలతరయోజనాంబుధి, వేలఁ గుసుమసౌరభాతివేల సువేలన్. 430

క. దండిమగఁ డిట్లుకనియు ద్దండగదాదండవాలకండ మెసఁగ న
గ్రొండవయి న్వేల్వోకండ, గొండపగిదిఁ బ్రాలెఁ బిట్టు కుతలము గ్రుంగన్. 431

ఉ. హా నమంతుండు సువేలమీఁదడిగి శైత్యాపాదిమందానిలం
బనుకూలం బగుచుండఁ గన్గొనియెఁ దుంగాంచద్విటంకాకరి
న్ఘూర్ణసౌధస్థితదగ్ధణాంకులవారీఖద్యోతకాంకాకరిన్
దనుజాహార్యనగేంద్రబృంహితమహాధ్వానోగ్రలంకాపురిన్. 432

వ. కనుఁగొని నిజాంతర్గతంబున. 433

క. గోపుర వలభీ జనమం, గోపుర మల కాపురంబు గనుఁగొన నీలం
కాపురము నెవ్వ యగునే, కాపురమయ్యె న్నిశాటగణభరితంబై. 434

క. ఈపీఠు సురభయంకర, రావణపాలిత మగుటఁ గరంబొప్పును సౌ
మ్యాకృతియైన విభీషణు, చే వెలయు నటన్నమఁ దలఁచెఁ జితముల్లోనన్. 435

ఉ. ఈగతినెంచి తత్పురి మహాసుతరోయఁ దలంచి భూరిహే
మాగసదృశకగ్రోతనిజాంగముఁ గుంచి సమీరనందనుం
డాగిరి డిగ్గి డిగ్గి యలనందము లైన పురోపకంఠభూ
భాగములం దలిర్చ్చిరిపంచిళులం గని యాత్మ మెచ్చుచున్. 436

సీ. నవరత్నఖచిత సుందరవేదికామధ్య లసితంబులైన యాలవాలవరములఁ
గల్హారచక్రచక్రఘరాళశైవల స్ఫారంబులైన కాసారములను

మకరందబిందు సమార్ద్రిత మేదినీ భాగంబులైన యుపవనములను
రత్నకంబళ మహారజతసింహాసన స్థానంబులైన యాస్థానములను
సీ. జవలనంటి తెలింగడు సౌధములను, నతిపవిత్రతరమహోత్సవాలయములఁ
గామరూపధరుండగు కపివరుండు, వెదకి జానకిఁ గానక విహ్వలించి. 437
సీ. మతియును వర్తనశాలలు మందురలును, నాయుధాగారములుఁ గృత్రిమాచలములుఁ
బ్రాకటశిరోగృహంబులుఁ బ్రబలు ప్రపలు, నంతిపురములు నరసి యనంతరమున.
ఆ. అనిలసుతుఁడు రావణాంతఃపురంబున, నవనితనయ నరయ నరుగువాఁడు
లంక బిఁకమింక లంకిణి నిక్కంకఁ, బిలుకుమార్చెఁ గడిఁది బీకమెుప్ప. 439
ఉ. వంచనఁ దర్పురంబుఁ జొరవచ్చిన వారి నెతింగిపట్టి బా
ధించు నిశాటి తన్ను నరథీరణ సేయుచు దవ్వి చంపనూ
హించిన నవ్విధంబున మహింబడ మెట్టువఁ దాఁచుడున్వెలా
బ్రించుచుఁ గూలె లంక యాబ్బ్రాదముచే పమునంచుఁ దెల్పుచున్. 440
క. లంకాస్వరూపయగునా, లంకిణి గూలుటయు నిమ్ముళింబుఁడు నిశా
తంకుండు గుచుమణిప, ల్యంకము నరపేత్రశాలిలసితం బగుమన్ 441
వ. అనేకవిధాలంకరణ శోభితంబగు లంకాభ్యత్రు శుద్ధాంతంబున శుద్ధాంతఃకరణుం
డగు భృత్యుచరాభ్యత్రుండు మానవాభ్యక్షు శుద్ధాంతంబు నరయుచుం జని చని కాం
త విధుకాంత శిలాస్థగిత గిశాలరమణీయతరంబగు నొక్క ప్రదేశంబు. 442
సీ. మణిమద్యపుత్రికా మహిత నిజప్రతిబింబభేదముఁ జలసంబుకతన
పిశాచిరాత్రిత న్యవాక్ర్యకర విభాగము దగు దాళమానము కలియున
రమణీయ దీపికా రత్నదీప ప్రభాస్యము దమునొందు నాష్ణము కలయున
చంద్రికాపాండురసౌధదీప్తి స్ఫారాంతరము చకోరమోదంబు కలఁ
గీ. దగనెతి గి యుహార్ని కాతారతమ్య, మళనవిద్రా విహారభోగాదికములఁ
దెలిసి భాగకంబుఁ జాపులన తెలిసి, సకల కార్యాంబులకు నవసరము దెలిసి 443
క. స్వస్త్రీ సమానలగు గ, తుస్త్రీ నివహంబులు పరిచర్యలొనర్పన్
వస్త్రాభరణంబులఁ గుసు, మాస్త్రశరప్రతిమ దేహయష్టి వెలుంగన్. 444
క. ఈమేనిమద్దిగాఁ దగ, దామేలిక దాని దీని కనుమానము లే
దేమేనిఁ బసింశికిఁగల, దేమేలగు తాని యువనుతికిఁ బాగ్రత్తై. 445
వ. ఒప్పు మెఱయుచున్న 446
సీ. కాంచనామోద దేహముక్తాఫలప్ర, వాళరదన రదచ్ఛద వారణపతి
యా లసమానయసమాన మానగుణభ, రితఁ గృశోదరి మందోదరీసమాఖ్య. 447

క. దల్పాటునఁగని జనకజ, నల్పాఁగఁగంటి నని మహోజ్జ్వలుఁ డిదలో
నల్పా కీడు దలంచితి, నల్పలిక వేడ్క నల్పు నాయిట్ఠంగిన్ 448

క. పతిఁబాసిన కతమున స, మ్మతిలేమిం దాల్మిఁ దూలి మగుడ రఘువరు
స్మృతిఁదలఁచుచు మేనున్ గను, మతీరజము వ్రాయ వగల మఱుఁగక యున్నె. 449

వ. అని తెల్పరలంపుచేసి మతియును రావణవిహారస్థానంబు లగు నయ్యాయి ప్రదేశంబులఁ బరమపవిత్రచరిత్ర యగు జనకపుత్రీసమన్వేషణపరుం డై యెందునుఁ గా దనూపమున్న హనుమంతుండు నిజాంతర్గతంబున 450

సీ. కడుఁ బ్రయత్నమున లంకాపురి శోధించి, కాంతామణికను గందునొక్కొ
కని రామచంద్రుఁ డిచ్చిన యభిజ్ఞానమె, వ్వడు వేడ్క సీతచే నిడుదునొక్కొ
యిడి ప్రత్యభిజ్ఞాన మెలమిఁ గైకొని కపు, ల్గ్రొప వనధి లంఘింతునొక్కొ
లంఘించి శ్రీరామలక్ష్మణ సుగ్రీవులకు శుభవార్తఁ దెల్పఁగలనొక్కొ

గీ. తెల్పి జలరాశిదాఁటి పృథ్వీవధూటి, పుత్రిఁగని కపులుబ్బ నబ్బోటిపాటి
మగలరాఘవులకుఁ దెల్పు మారుతియును, పొగడుకఁ బాత్రభూతుఁడనగుదునొక్కొ

క. అని తలఁచి యనిలతనయుం, డనిలజవుం డంత నొక్క హర్మ్యము నెమరం
గనుఁగొని తదగ్రమున కొ, య్యన గమున కెగయు హరిశ్రేయుం డాటితగన్. 452

క. రామరమణియగు సీతా, రామామణి నరయును తరహీనచ్చింత
బ్రామాద్రవపూగబహుళా, రామ మొకటఁ గాంచె నంతరంగము వొంగన్. 453

చ. ఫలదళబంధురప్రసవబంధనచారుశలాటుమంజరీ
లలితలతామహీరుహవిలక్షితనిష్కుటమట్లు గాంచి య
వ్వలనికిఁ జేరఁబోయి హరివర్యుఁడు గ్రమ్మహితాంతరంబు ం
గలయఁ జరించి భాగ్యమునఁ గామినినొక్కతె రాక్షసీవృతన్. 454

సీ. మంచుబొట్టులఁ బసమించని తమ్మికైవడి మోము కన్నీట వాడుదోఁపఁ
దామరతూండ్లు బెండడి డిందువడు మాడ్కిఁ బుజములు దుఃఖవ బ్రుంగుడుపడ
సొందచే నొగిలిన యివురు నా వేఁడి నిట్టూర్పుచే వాతెఱ యొప్పుఁదప్పఁ
బొగచుట్టికొనదివ్వె జిగివట్టిన గతి మాపుడుఁ బుట్టుమ మేని పొలుపుతూలఁ

గీ. దడి మకిలవొందినట్టి యద్దముల కరణిఁ, జెక్కులఁ గమ్మ చెమటచేఁ జెన్నుదొరఁగ
మానినియలంత నొక పెనుమ్రానినీడ, నుల్లముడుకఁ బ్రలాపించుచున్న దాని. 455

సీ. అపయశంబునకుఁ జోటైతి నా హాయని, విన్ననిమోములో నున్న దాని
బతిభక్తి సతుల కాపద్దారయని రాము, నడుగకఁ దలఁచుచు నున్న దాని
మనుజాదులు గ్రసింతురని భీతి సంగంబు, చెన్నఱ వడఁకుచు నున్న దాని
నాథుఁ బాడంగల్గునా యనుతలపోత, నుల్లంబు వఱుగుచు నున్న దాని

గీ. దుష్టచేష్టాసురీసమాకృష్టసముఁ, సిద్ధనఖకేసరిప్రతిరుద్ధబాల
మృగియనఁగ నెంతయుం దనహృదయమదర, నుఱుకులిడువంగఁ గమకించుచున్న దాని
క. అనలసతాంతం జింతా, వనతవదన పిహిత కృత్త వస్త్రాంత స్త్రీ
హనుమంతుఁ డంతనంతఁ, గనె దుఃఖాక్రాంత రామకాంత భ్రాంతన్. 457
క. కని మునికన్యయగుట భూపతినయయగుటఁ దెల్పు ప్రథంబున జడల
ల్లిన కేశపాశమున మన్మనఁ బోరలెడు జానకిం గనుంగొని వంతన్. 458
చ. తగునె విధాత కిట్టియుపిదం బలిఁబాయఁగ శేఁత సీతయు
ప్పగిది నెసంగుచున్న పతిభక్తి విశేషముచేత నొప్పెడుం
దగనియులంత హేమువెలిసమ్మి దుమారమున మ్మనంగ హీ
నగతి మలీమసార్థవస స్థితి నెంతయు నొప్పుచుండియుండ్. 459
క. క్రిక్కిఱిసియు రక్కసులలో, నిక్కంజదళాక్షియొప్ప దించుక యయను బ
ల్లక్కసుల నాగవల్లిక, చిక్కి క్రియ యయ్యె నేమిసేయఁగవచ్చున్. 460
క. మంచెడి రాక్షసుచేసవ, మతినొందితి నిట్లు దిక్కుమాలి మిగులఁగు
ర్మ్మతినఁ మ దూఱుకొంచుం, బతివ్రతాతిలక మి త పదునె కటకటా. 461
గీ. వధుకరవ్యాప్తి సుపరాగ మహిత పంక, జాతమునుఁబోలె నిమ్మహిజాతమోము
చూర్ణకుంతలభృంగసంకీర్ణమగుచు, భూపరాగపరాగసంపూర్ణమగుచు. 462
వ. అని వెండియు ననేకప్రకారంబుల శోకించుచు జానకీసమాశ్రయాశోకానోకహ
శాఖోపశాఖావిలీనుండై తదీయలక్షణంబు లిమ్ముగ విమర్శించుచుండె నంత. 463
చ. బలిమిఁ గుబేరునిం గెలిచి పంతమెలర్పఁగఁ దెచ్చికొన్నయు
జ్జ్వలరుచి పుష్పకం బసురవారిజనేత్రలు గొల్వనెక్కియు
క్కలనికవచ్చె సీత నతిఖిన్నఁ గనుంగొని మానినీ కరం
బలమట మాని నీసుహృదయంబున నెన్గయికొన్నఁ గూడదే. 464
క. నినుఁ గానక రాముఁడు, ననుజన్ముఁడుఁ జాకిరోన్నఁ ంబుధిఁ గడువ
జనునే కడచిన మనుజాదనుల గెలుచు టెట్లు వారిఁ దలఁచు టుడుగుమీ. 465
సీ. జగదీశ్వరుండగు శర్వవాస బంఁ గైలాసంబు బంతిగాఁ జేసినాఁడ
శక్రునంతటివాని సాధించికట్టితె వలతియా పుత్రుండు గలుగువాఁడ
నలకాధిపతి నన్న యునకి మానంబుతోఁ గొఱలు విమానంబుఁ గొన్నవాఁడ
దేవతలకునైనఁ దితిచూడఁగరాని పట్టంబు బలధిఁ బడసినాఁడ
గీ. బ్రహ్మ చంపకమునిమను బ్రస్తుతించి, విశ్వమున జయమందల విడచినాఁడ
నట్టి నన్నొల్లదలంపక యధికభోగ, భాగనుత్తమ వీక్రమ వడటమేల. 466

క. పతివ్రతయనుచు నను(బతి, పతియును దివస్పతియు(బ్రేతపతియును నంధః
పతియును గొలువంగ మది(బతి, పతి యని పలవింతువొ యుర్వి(బామరు నరుగన్. 467

ఆ. పద్మహస్త కరుణ(బట్టి కైకొనవు మన్మథుండ(గాని వారనాయులకును
దలపు దీర్చి నన్ను దేవారికుం గాగ, జేసి యేలరాదె చెప్పనేల 468

వ. అని మతిహీనుండు కామోపహతుండు గావున నవివేకభాషణంబు లాడుచున్నం
జలించి, 469

క. పరపురుషుల(జూడని యప్పరమపతివ్రత ప్రాణంబు బరికింపుచు(దా(
బరమపవనుం డనుకుం డిప్పరుసున నాడుచు నొప్పగంబడి యుట్లనియెన్. 470

శా. సారాచారవిదూర క్రోధిమతివై శార్దూలి గామించునా
సారంగంబును జెంతసింగమును వాంఛించెద నూహించు నా
సారంగంబును జాతిపన్నఖరవిస్తారావలింగూలు న
ట్లాయూడిన్నను సాధ్వి నాసపతి చా నంతకృతింబొందెనే. 471

క. ప్రభుతిలకుండగు రామప్రభు భార్యనైన నన్ను నాసపడియెదు వహ్ని
ప్రభ(గాంచి చేరవొ శలభప్రతతుల కాదె నీచలం బూహింపన్. 472

క. నను(గారింపక దనుజాంగనలకు నాజ్ఞాపించుట(గాదింపుము భూ
తనయాగ్రసింపు(డనుచు నీ, తనయశ నిర్ఘాతకుము వృధావచనంబుల్. 473

క. భోగేచ్ఛ లేదు ప్రాణ, త్యాగేచ్ఛయె కాని నాకు దశకంఠ నిను
ద్భోగేచ్ఛ నన్ను గోరక, భోగేచ్ఛం దవైరి గాసిలోన్మత్తరఘుపతిన్. 474

వ. అని పలికి తన్ను నుద్దేశించి, 475

ఆ. కలుషమార్గ(గామి(గామి గామికి నీకు, నెట్లు తెలియవచ్చు నిపుడు రామ
చంద్రు సాంపరాయసాయకముల, దవని నొఱగివారలునపుడు గాక. 476

వ. అనియుగ్రవచనయై పవిత్రబాష్ప జలపూరిత కపోల యగుచు చెక్కుల(
జేయి జేర్చి తలయూ(చుచు దైవంబు(దిట్టుచు నిట్టూర్పు నిగిడించుచు నూర
కుండుటయు(బఙ్క్తిగ్రీవుండు నీరం గాచికొనియున్న రాక్షసీనిరీక్షణుల నిరీ
క్షించి క్రూరాక్షరవచనంబుల నిట్లనియె. 477

క. ఈకరణి(దపింపక సౌమ్యాకరణము తెలుపు నెలలకయిన(గలుగు న
స్త్రీకరణి నేని దీనత్వ, శాకరణ నొనర్పు(డనుచు(జెప్పుము(జనినన్. 478

వ. పాలదిండిపాలంతులుం బుదమిపట్టి బుట్టుమట్టి రావణుం జెట్టపట్టుమని బిట్టుబాధ
లంబెట్టి చెట్టి యొక్క యవసరమ్మున. 479

క. కావలివారలు జనకజ, కావలిదెస నాక్రనొంద నపుడెఱిఁగి యశో
కావనిరుహంబు డిగియెం, బావని ఖేదమునఁ బరుపపావనిఁ జూడన్ 480

వ. ఇట్లు డిగి. 481

మ. వినయంబెల్లఁ గపిస్వరూపమున నావిర్భావమైనట్టి చా
తుర్య సామీరి నతోత్తమాంగుఁడయి మోదంబుంగేలు ఫాలప్రదే
శనిబద్ధంబొనరించి భక్తి యెసఁగన్ క్ష్మాజాతకుం జేరి ప్రమో
ద్భవవిభ్రాంతభయాంతరంగయగు మాం గీర్తన్నమోక్షించుచున్. 482

క. ఇతఁ డెవ్వఁ డొక్కొ ప్లవగా, కృతి నాకుం దోఁచె రాక్షసేశ్వర మాయా
కృతి నేతెంచినయట్టి సు,కృతియోనిం బట్టి ప్రమింగఁడే యొనలరన్. 483

వ. అని బహుప్రకార విచారంబులకుం జొచ్చి తలంకుచున్నంత శాంతస్వాంతుండు హనుమంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నక్కాంత కిట్లనియె. 484

క. మాయమ్మ రాముదూత సు,మా యమ్మలికంబు వాయు మాపదలెల్లన్
బాయుమ్మకు నీయులుకసుమా, యమ్మకు నక రావణాసురపతికిన్. 485

చ. అనఘుఁడు భానుసూనుఁడు మహాత్ముఁడు రాముఁడు సంతసింపఁగా
జనకజ నిన్నుఁ జూడఁగఁ బ్రశస్తుల వానరుల న్వధింప వా
రరిగి రెల్లదిక్కులను రోయఁగ మత్సుకృతంబు పేర్మి ద
క్షిణమున కేను వచ్చి కృతకృత్యత నొందితి నిన్నుఁ గాంచితిన్. 486

క. హనుమంతుండనువాఁడఁ బవనపుత్రుఁడ నేఁ గలోకవంద్యుఁడ జగతీ
తనయఁ బొడఁగంటి నని రా,మునకు న్వినుపింపఁ గనుట ముదితాత్మలకా. 487

క. విను మారీచుని మాయ,న్మునిగి శ్రీరామలక్ష్మణులు నినుఁగోల్పో
యినవారలగుట లజ్జా,వనతవదనులగుచు నగయువా రొక్కొయెడన్. 488

ఉ. ఆయటవీస్థలంబున జటాయువుఁ గాంచి తదీయవృత్తం
బా జనకాత్మజుండు దెల్పి తదనంతర మాత్మఁ బరిత్యజింప శో
కాయతవృత్తిఁ బత్త్రిరథునాత్మునకు న్వలపించి తత్పత
న్నాయకునగ్ని సంస్కృతి నొనర్చిరి నాకజగన్నివాసిగాన్. 48

వ. తదనంతరంబున భవన్నిమిత్తంబుగా మహారణ్యపథంబులం బరిభ్రమించువారు. 490

గీ. బంధురహితానుబంధుఁ గబంధుఁ గాంచి, మోక్షితునిఁగా నొనర్చి లోలాక్షి శబరి
శుభపరిభక్తి కోసంగు పూజలు గ్రహించి, పంపపర్వతశృంగ మప్పంపఁగడచి. 491

వ. ఋశ్యవానరచయాకంబగు ఋశ్యమూకంబునకు వచ్చి భక్తి వశ్రగీవుండగు సుగ్రీవు తోడ నగ్ని సాక్షికంబుగా మత్సన్నిధిం జెలిమిఁ గావించి. 492

క. లోఁ జేసికొనుచుఁ జోరీ వాలిని, దరుణిం గైకొన్న వాలిఁ దనుచరకాలిం
దరణికులుఁడు శ్రీరాముఁడు, ధరణింబడఁ గూల్చి తత్పదం బొసఁగదఁచున్. 493

క. పేర్చి కథ్యతి వాలిం బరిమార్చి యతని వైభవంబు లన్నియుఁ దన్నుం
జేర్చిన వానరుల స్వామ్యమార్చి యనిచె నాల్గుదిసలకు న్నినుఁడో యనన్. 494

వ. ఇవ్విధంబున ప్రత్యుపకారపరాయత్తచిత్తుం డగు మిత్రపుత్రుండు 495

ఉ. పంపినవానరోత్తము లపారబలాఢ్యు లమాయకత్వవు
ల్గుంపులుగట్టి ముద్దెసలకుం జనఁ గొందఱు తేము యామ్యది
క్సంపరిశీలనార్థము వెసం జనుదెంచి కనంగలేక పెం
దెంపునఁ బ్రాణము ల్జలధితీరమున న్విడువందలంచుడున్. 496

క. చావఁ గలదె మీకు గడుం, జేవగలిగి జలధి దాఁటి సీతఁ గనుఁడు ల
జ్జావనతవదన యగుచుం, జావఁ దివిరియుండె లంక జానకి యనుచున్. 497

క. ఖగపతి యొకండు దెల్పిన, విగతత్రాసోపవేశవృత్తులమై వా
రిధి గనుంగొని వనుఁ బొమ్మని, నగచరు లమ్మఁ బంగ దాఁటినాఁడే పయోధిన్. 498

వ. ప్లవంగసంప్రార్థితుండనై నేను పూర్ణశశిశోభాజనవిస్తీర్ణఘూర్ణమానమహార్ణవాత
తీర్ణుడనై పటుతరవానరరూపరూపంబున లంకాపురం బంతయుం బరిశోధించి రావ
ణుండు సీతోద్ధరణంబు లాముసప్ప దశకగజ్జుండనై వానిపయిం దొప్పు
సేయక యుర్వ్యశోకవనంబు నొదిగియుండి యుద్ధురాత్ముండు వోయునం
జోదకట్టితి నని పలికె నెల్లవానరుల మద్దేసంబది వర్ణింపనర్హమిన విట్లనియె. 499

ఉ. ఆదట భూమిపుత్రికనగాచలు లందఱుఁ గామరూపు ల
య్యాదట సారవేగహసితాశుగు లందఱు శూరులైన వా
రందఱు నిన్నుఁ గాంచి చరితార్థత నిమ్మెయి నొందినాఁడ న
న్నందరు పుణ్యకీర్తుల నవం దయచారికిఁ బ్రహ్మచారికిన్. 500

ఉ. అన్నిలివాక్కి యిట్టనియె నన్ను భవద్వచనోద్గమత్సుధా
క్లిన్నమనస్కు నయ్యెనిటుఁ గృత్రిమవానరరూపమూని మా
యన్ననఁ గాఁచియుంబట్టుప నారయ రక్కసుఁ గాఁగ సంశయా
పన్నహృదిస్థుడై యొకఁడు వల్కెడ నేర్పడ విన్నవించెదన్. 501

క. రాముని కూరిఁ సుచు నాత్రో మొనలం బల్కెడి నుడుండవు నాకు
న్నామాముఁ డాచుటం జే, తో మోదంబయ్యెఁ బల్కుడు న్నిలోదన్. 502

ఉ. రాముఁ డరణ్యభూములకు రాఁ బనియేమి తదీయ భీమసం
గ్రామములోన నెవ్వరు పరాజితులై రతఁడే ప్రతంబుపైఁ

ప్రేమ దరహించి యుండును మహీభృద్వరుఁ డేక్రియ మేనివారికిఁ ద
త్స్వామియుఁ దమ్ముఁడుఁ గనుఁ బ్రసన్న మనస్థితుఁ డన్నవారతే! 503

క. సౌమిత్రి యెట్టివాఁడా, రామునకుఁ బ్రవిజాననుఁ డిరింబరు సఖ్యం
బేమియుఁ గల్గె బయోనిధి, నేమియు దాఁటితివి తెల్పు మేర్పడ నాకున్. 504

చ. అనవుడు నమ్మనిట్లనియె నమ్మ భవత్పతి కైక వాంఛకై
కనలక వచ్చెఁ గానలకుఁ గవ్యముఁ గైకొనఁగ నోడ భార్గవుం
డనితరసాధ్యుఁ డాన్నపతి ఘాతనిచే మృతినొందె ట్రి వా
రనయము తాటకాదులు ఖరాదులు ఘోరవరాదు లంగనా. 505

వ. మఱియు నమ్మహాధనుర్ధరుచే మారీచాదు లనేకులు బంచత్వంబునొంది రది యట్లుం
డనిమ్ము. 506

క. వాలముఁ ద్రుంచి రాఘవుఁ, గీలించి చతుఃపయోధికీలాలముల,
దేలించిన యవ్వాలిం, గూలించె నరేంద్రుఁ డొక్కకోల న్లీలన్. 507

క. సుగ్రీవ రామునకేది ప్రి, యుగ్రతమని తొలుత నడిగి తాలింపుము స
త్స్వస్థిత మదికొక్కఁ డేల పతివ్రత ప్రియమే కనుఁ సతీవ్రతముఁ గదూ. 508

క. రాముఁడు మేచకజలద, శ్యాముఁ డతఁడు దమ్ముఁడుం బ్రసన్నహృదయుఁడై
తామిని యెట్లుండును స్వ,ర్ణామినిఁ గడు జిత్తములు చలించుచునుండన్. 509

తే. లక్ష్మణుఁడు లక్ష్మణుఁడు కృతలక్షణుండు, తప్తకాంచన భాసురధామదేహుఁ
దన్నయునఁ భక్తిఁగలఁడు నిర్వ్యాత్మఁ దలఁచి, తలఁచి తనకొందు పొత్తిల్లి గల్లియనుచు.

క. నీవు ధరాపతిపుత్రులు, గావించిన భూషణములు గాన్పించినఁ సు
గ్రీవునితో బద్ధస్నేహావేశులగుచు ద్ధమైత్రి నధిపతి మిగులన్. 511

వ. రామలక్ష్మణులకు నాదిసఖ్యంబు నంగల యనుకంపాదిశేషంబు ను మజ్జనకుఁడగు
జగత్ప్రాణుని ప్రసాదంబు గలిమిం గడలిఁ గడచి వచ్చితి మహీయాగమనంబున
కెమురు చూచుచున్న కపికరంబు కరంబు నానందంబునొంద స్వపదప్రస్థా ను
నం బొనరింపఁ మరల నశ్రమంబునం దాఁటిపోవంగలవాఁడ నని పలికి వెండియు

క. భూవిభుఁ దనంతుఁ డనఁదగు, నావిభుతమ్ముఁడు ననంతుఁ డతులితబుద్ధి
న్నీవు వసంతపు తుమకు, న్నావృకు నంతటను జనకనందన ప్రీతిన్. 513

చ. వెడవెడ నమ్మ యిట్లనియె వీరవరా మదధీశునాజ్ఞ ని
జ్జడధిఁ గ్రమించి వచ్చినయసాధ్యబలాఢ్యుఁడ వౌదు రామభ
ద్రుఁడు డిటమచ్చి దానవులఁ ద్రుంచి బలంబెసలార నన్ను నె
వ్వుడు గొనిపోక గల్గు నతుబోట్టికి దుఃఖము పారమొందున్నే. 514

చ. అనివచనంబు వచ్చి విపులాశ్రుసమార్ద్రకపోలయుగ్మయై
జనకజ యూరకున్నఁ గపిచంద్రుఁడు తత్సతి కిట్లు పల్కె నీ
మనమునఁ జింతఁ జెందకుము క్రమ్మఱ రాఘవుఁ డిందు వచ్చి దై
త్యనికరము న్వధించి ముదమార నినుం గొనిపోవు నంగనా. 516

ద. అంతియేల నీవనుమతింపవు గాక వీఁక నియ్యశోకవృక్షవాటి రాసహితంబుగా నిన్నెత్తికొనిపోయి రాఘవునిసన్నిధిం బెట్టఁ జాలనే యని పలికి వెండియు,

ద్వ్యక్షరక దళము. మామము నీమనమున నను, మామము నను నమ్మి మిన్నమనుమని నన్న
వాక్యాని నీ మేనుఁ గన, నూన సమానమున నెమ్మి నూనుము నమ్మకే. 517

చ. అనుటయు సంతసించి జనకాత్మజఁ గ్గొని మన్నెజాకృతిం
గనఁబలదేని నా పెద వనంబులు వాదగు కాలి పెద్దవే
లిఁ జిమునంగఁ జాలి బలిష్ఠునఁ డంచుఁ గడంగి మేను వెం
చినతఁడు విశ్వరూపముఁ బ్రసిద్ధముగా హరి వాల్చి కైవడిన్. 518

క. మిక్కిలిఁ దలఁపుప్వులుగా, నక్కంజభవోద్భవత్వ నవతంసముగా
దిక్కులు వసనంబులుగా, నక్కపి సర్వజ్ఞుఁ డొప్పె నతిపూర్ణుండై. 519

ఉ. ఈగతి మేను వెంచిన కపీశ్వరుఁ గాంచి మహీజ చాలఁ జా
లింగతి నద్భుతాకృతి వహింపఁగ నేరికి వచ్చు నీవు మ
న్నెగతినుండి యిట్లు ధరియింపుము సూక్ష్మశరీరము న్నభో
భాగము భూమియుం దెసలు బద్దలుగా నదు వింకఁ బెంచినన్. 520

క. కడు నమ్మితి నీరూపంబుడఁ గీలకిమించెఁ బెంచు టుడుగుము కన్నా
పుడు విరళదేహుఁ డై యుక్కుడు మోదము జనకకన్యకుం బొనరించెన్. 521

వ. ఇట్లప్పటియట్ల సూక్ష్మశరీరుండై యమ్మహీతనయాకుం బునఃపునర్వందనంబులు గావించి తత్సుందరీదండంబు మహాకండబు నొండందగు భావణ బులాడి యొక్క యవసరమ్మున. 522

క. హనుమ ప్రయత్నంబున దాఁచినరాముని యుంగరంబు సీతకుఁ గాన్పిం
చినఁ జూచి యాయిందీవరాక్షి నిది యొద ల్లంకలతకుం గగుర్పొడువంగన్. 523

ఉ. కన్నుల నద్దుచు న్నును మొగంబునఁ జేర్చుచు ముద్దుపెట్టుచుం
గన్నుల నమ్మదాంబువులు గ్రాలఁగఁ గపీంద్రు నెంతయు
న్మన్ననసేయుచు న్మగనిమాటలు దెల్పుచుఁ దుంచు నూర్మికం
బ్రన్న నేడ్చ చదుఁ బ్రతిఁ గాంచినయట్టుల సంతసించుచున్. 524

సీ. ఇందాఁక నను బాసి యెందుండితి వటంచు, విభుఁ గూర్చి వచ్చితివే యటంచుఁ
గడలి నెవ్విధమునఁ గడచి వచ్చితి వంచు, నీ వెట్లు పొసఁగితి వృపతి యంచు
నీవున్నఁ దెచ్చునే రావణుం డనుచును, రాముండు నను జూడ రాఁడె యనుచు
రామలక్ష్మణులకు క్షేమమే యనుచు న న్నెంత పాపపుజన్మ మొ త్తెననుచుఁ
గీ. చేర్చు ముదమున శిరమునఁ జేర్చికొనుచు, భర్తసన్నిధి వడసిన పగిది నధిక
మోహమందుచు మఱియు నమ్ముద్రికాళి, వీక్షణ మొనర్చి పల్కెఁ బృథ్వీతనూజ.
క. మేనికిఁ బ్రాణముఁ దెచ్చితి, దానవు మర్దితమునకు నిదానవు గానం
దానవుఁ గూల్చ నరేంద్రుం, డే నవు నవుఁబాటు గల్గదే తెమన్నన్. 526
క. నీవిట వచ్చెడు నీతో, విభుఁ డేమనియె నన్నుఁ దోడ్కొని పోవం
గా వచ్చితివే యని యాప్రోవని చూడ్కులు నిగుడ్చెఁ బొంగుచుఁ జెలంగున్. 527
వ. ఇవ్విధంబున నతికృతార్థపరాయత్తచిత్త యగు నమ్మత్తకాశిని యత్తరుచరోత్త
మున కిట్లనియె. 528
క. నీవసమానుండవు నీ, నేవిధమున నీ ఋణంబు నీఁగుదుఁ మునిసం
భావిత నీకతనఁ బునర్జీవిత నైతిం గడుం బ్రసిద్ధముగాఁగన్. 529
ఉ. నాపతిపాటు లెల్లఁ బవనప్రియనందన చూచినాఁడవు
బ్యాపతితోడఁ దెల్పి రఘుపుంగవుఁ దోడ్కొని వచ్చి రావణు
న్నాపదఁ బాపరు ల్వగడ రూఢి వధింప నొనర్చి నన్నసం
ప్రాపితసౌఖ్యఁ జేయుము కృపాపర మ్రొక్కెద వేయు నేటికిన్. 530
వ. అనుటయు నప్పవనతనయుం డమ్మహికన్యక క్రమ్మఱ దేవి నయ్యమ్మకు నెయ్యమ్ము
గా నిట్లనియె. 531
క. ఖరనఖరంబుల నరహరి, హిరణ్యకశిపున్ వధించు నే దైత్యారో
ప్పరనఖరంబుల రాముఁడు, దురాత్ము రావణు వధించు దురమునఁ దరుణీ. 532
ఉ. సుందరి యామేల రాముఁ డనుజన్మసమేతముగాఁ బ్లవంగపు
ల్వెఁ దడిసేయ నెట్లయిన సాగరము న్వెస నిగ్రహించి దై
త్యుం దునుమాడి యూరకఁ బటుత్వమునన్ గ్రత నొందియాతఁడో
సుందరి నిన్నుఁ గైకొను విశుద్ధచరిత్రవు శోక మేటికిన్. 533
వ. అని కొండియాడం దగు వచనంబుల నూఱడించి. 534
క. నారాక కెదురుచూచుచు, నీరాకరతీరభూమి నిలుతురు ప్లవగు
ల్వీరా కపివర్య యనుచు, నీరాకాచంద్రవదన యొసఁగెను నెఱవుల్. 536

క. నావైఁ బ్రాణములిడి రఘుభూపతియుం దదవతఁ బొందుఁ యూవరకుండుం
నాపుణ్య దీపుఁబెట్టఁగ, భూపుత్రి మారుతి సుతుఁడ పోరఁగవలయున్. 536

ఉ. జానకిఁ గాంచితచ్చితి నసాధ్యజవోన్నతి లంఘనంచు భూ
జానికిఁ దెల్పఁగం గను నిజమ్ముగ నమ్మఁగనిమ్ము ప్రత్యభి
జ్ఞానము నాపుడుం జనకకన్యక సంతసమంది యమ్మరు
త్సూనుమొగంబు గాంచి పరిశుద్ధపరిస్ఫుటభాషణంబులన్. 537

ఉ. భాసురచిత్రకూటకృతపర్ణకుటీరమున న్వసింపఁ గా
కాసురుఁ జేరుదెంచి నను నా రతియొనర్ప నరేశ్వరుండు ని
ష్ఠాసితుఁ జేసె వాని నొకకన్ను దగిల్చి యొసంగ రక్షణం
బ్రాసవిహార యిద్ధనము రాఘవు లిర్వురు నేనుఁ దక్కఁగన్. 538

క. కావున నీ కెఱిఁగించిన, యావిధము నరేశ్వరునకు నేర్పఱచినచో
నీవు ననుఁ గాంచి వచ్చుట, భావింపఁ దలంచుఁ దెలియఁబలికె మునదమునన్. 539

క. వీఁడు ధరానందనఁ గ, న్నాఁడని రాముండు మిగుల నమ్మఁగఁ బలి
చూడామణి యొసఁగె న్నిజ, చూడామణి బ్రహ్మచారిచూడామణికిన్. 540

ఉ. నూత్నసరోజగంధి సుమనోహరమూర్తి నివ్విధి న్మరో
రత్న మొసంగినం గొని కరంబునఁ జేర్చుచు నమ్మణి న్మహా
యత్నముతోడఁ దాఁచి పవనాత్మజుఁ డంతయు వేడ్కఁ దానినీ
రత్నము నీకుఁ దెచ్చెనని రాముఁ డనంతపరితుష్టమూర్తియై 541

క. దుర్భరపరితాపము, నిర్భయము జనకకన్యలో రావణుఁ ద
ద్భార్భటినాశ మొనరింపన్, దుర్భరక్రోధవహ్నిఁ దరికొల్పదగెన్. 542

వ. సహింపక హనుమంతుండు లంకాపురాధిపుఁడైన కేళివనోద్యానంబునకుం జొచ్చి. 543

క. తోఁటలుఁ బూఁదోఁటలుఁ గెడఁ, దోఁటలు సుమనోజ్ఞములగు పూఁదోఁటలుఁ గల్చ
న్నాటములు వాటికల, వాటము లురుపేదికాకవాటము లూడ్చెన్. 544

వ. వెండియు. 545

సీ. విస్తారఫలతరు విస్తారములు రాల్చి సాలము ల్వాలము ల్చేలఁ గలపు
సారమ్ములైన కాసారమ్ములు కలఁచుఁ గొమ్మలు గొమ్మలుఁ గూలఁద్రోయు
గోపురస్పర్ధులు గోపురమ్ములు వ్రాల్చు ఖగముల ఖగములఁ గదలఁద్రోలుఁ
బోటుల గుంటుల పోటులఁ బెదరించు ధామము ల్ధామము ల్నాశమొందించుఁ

గీ. దారలమ్ముగ భద్రదంతావళమ్ము, లున్న శాలలు నురుమాడు నుగ్రవాల
జనితవాతూలవిభ్రమజలదకళల, సంభవుండగు బలమానసంభవుండు 546

క. వారనికింక నలంకాద్వార మధిష్ఠించి దైత్యవారము దన్నుం
దూరమునఁ గాంచి సింహకిశోర మనుచు మిగుల భీతిఁ జొచ్చి కలంగన్. 547

క. విహరించుచుఁ బ్రాణంబు లపహరించుచునున్న ప్లవగపతిఁ గాంచి భయా
వహమగుచుఁ బాఱెఁ దనుజని, వహము పురిం గాంచి కదుపు వాలువదుపున్.

మ. అంతం గొందఱు మానవాదనులు రక్షోధ్యక్షునిం గాంచి యు
త్పాతంబుల్ భువిఁ బుట్టె దుర్విజయులై హాహాధ్వను ల్మీఱ ని
ర్భీతోత్సాహంబుగ నట్లు వచ్చె దశాస్యా పట్టణద్వార మా
క్రాంతంబయ్యెఁ జుమీ యొకానొకప్లవంగస్వామిచే నెంతయున్. 549

చ. కటకట యెట్టివిక్రమసమేతుఁడొ కానము బ్రహ్మచారియై
గట్టుఁ దొలఁగి డీపుదెచ్చిన ధరాసుతయుం దగు మాటలాడి యు
ద్భటగతి నందు వచ్చి మనపట్టణలోకము నొక్క ప్రక్కభు
గ్భటకమలాకరంబుఁ గలప దొడఁగెం గరివోలె నుగ్రుఁడై. 550

క. ఉపవనములు పవనహతి, న్నప్రలాపతితంబులై విధమున మిగుల
న్పుపులతదగ్ధవాలవి,నిపాతితములయ్యె నొక్కనిముసములోనన్. 551

క. కపిమాత్రుఁడు గాఁడు నృపా, కపిమాత్రుఁడు గాని లోకకంటక వాని
న్నిపుణత కతఁ డొకనృపతిఁ, గృపఁ జూచితేని బాఱఁ గీదఱు మనకున్. 552

వ. అనవుడు. 553

ఉ. కన్నుల నిప్పులొల్క దశకంఠుఁ డమంతితవాహులస త్త్వసం
పన్నులఁ గాంచి తూపుల వారిజవాతుల్యులఁ బల్వురన్ని రా
పన్నుల దైత్యులం గని కృపాపరిహీనుని మర్కటేశుని
న్మన్ననఁ గల్గి రఁడు మిము మన్నన సేయుదు నంచుఁ బల్కినన్. 554

క. ధృతిగలిగి తత్సేనా, చతురంగములను మృదంగభేరీభాంకరముల్
చతురాశాధ్వేరితముగఁ, జతురత నడిపించి రసురసైన్యాధిపతుల్. 555

వ. ఇట్లు సైన్యంబులు నడిపించుచు. 556

శా. దంభులు జంభభిత్ప్రముఖ దర్పహరేకులు ఘోరవీరు లు
త్సాహంపుఁ జట్టుమట్టి నిశాప్రదరంబుల నొంపఁ దోరణ
స్తంభస్థు దృక్తతుం డమరసత్త్వుఁడు వాయుతనూజుఁ డాహవా
రంభుఁడు నేర్చి నృతునిరసమ్ముఁ గరమ్ముల బట్టి వైచుచున్. 557

చ. దనుజులు వారిదమ్ములకుఁ దుల్యులు నైశయుఁ బాణవర్షము
న్మునిచినఁ గొండకైవడి విరిచ్చెను లృత్తి సహించి బాలసం

జనితమహోద్ధతిం దనుజసంఘము నుద్ధతి మాన్చి వెండియున్
మొనసిన నుగ్రుఁడిట్లు కపి మూర్తి సహించె ననం గరాళుఁడై. 558

క. పదవాలకరనఖరముల, నదిమి విసిరివేసి వచ్చి యక్కపి లీలన్
మదగజయుగరగస్వనదన, పరాతులహరించెఁ బవనభవుఁ డొకమాత్రన్. 559

వ. ఇవ్విధంబునం జతురంగంబులం జాఱిసమరి. 560

ఉ. రూఢధృతి న్విరోధుల విరోధుల వాలముచుట్టి తోరణా
రూఢుఁడు వాయునందనుఁడు రోదసి పిక్కటిల్లఁగ నార్చుచుం
గాఢజవంబునం జలధిఁ గల్పుచుఁ జేర్చుచు నవ్విధి న్సమి
త్ప్రౌఢిమ ఖేచరాళి దనుఁ బ్రస్తుతిసేయఁ జెలంగి యాడుచున్. 561

ఉ. వారక వెండియుం దనుజవారము దన్నెదిరింప నయ్యెడ
ద్వారముఁ జేరఁబుచ్చుచు నవార్యబలోద్ధతియై తన ప్రభు
ద్వారముఁ జేరి నిల్వఁ దనవారల చావు గనంబుఁ బుదలా
వారలచే నెఱింగి పరివారముఁ గాంచి దశాస్యుఁ డాత్తుఁడై. 562

ఉ. ఘోర విచిత్ర మొక్క ప్లవగాధముఁ జిందఱ గాత్రసోత్రమా
చారుల సద్విచారుల విచారవిమూఢులఁ జంపె నద్దురా
చారునిఁ గూల్చి రండని ససంభ్రమత న్నియమించెఁ బాపవి
స్తారచరిత్రులన్ దివిజశత్రుల నేడ్వురమంత్రిపుత్రులన్. 563

ఉ. తత్ప్రభుదజ్ఞుఁడై విభుఁడు దమ్ముఁ బంపఁగ సత్వరంబున
న్నప్రహతోగ్రమంత్రిసుతసప్తక మెంతయు నుల్లసిల్లి ము
త్యుత్రభుజుల్ నిశాచరులు దారుణరావుల గూడి తొల్వ సం
తప్తసువర్ణభాసురరథస్థిరదార్ఢ్యసమాసమేతులై. 564

క. చని పరాక్రమోజ్జ్వలునిఁ గనుఁగొని పోఁడిమి దేయఁ దమచం గోల్లలసేయన్
హనుమంతుఁడు తనవునుఁ, దనుమాన మొకింత లేక యతిమాత్రుండై. 565

క. గొందొని మదకరిపదముల, జెదఁ బడిపిసభంగి శుక్రశివ్యులలంబు
జిదురుపలు సేసి మందమొదు, దనుజమంత్రిసుతసప్తకముఁ గిట్టి వెసన్. 566

క. వాలము కరవాలముగా, వాలము గావించె మర్కటాధ్యక్షుండా
భీలముగా దనుజాలకుం, గాలముగా నప్పు డిమప గాలంబు లనుమన్. 567

సీ. ఇట్లు పోరాడి యాయువు రెత్తి కేలఁ, బట్టి శిరముల నొండొండఁ బగులవేసి
దానవామాత్యపుత్రసప్తకము నొక్క, పెట్టఁ బంచత్వ మొసరించి పేర్చియార్చి.

క. పంచవర్ణం బొనరించె నృపంచవర్గ బంచభూమహాహాతులం ద
ద్వంచకము మంత్రిపుత్రక, పంచత్వం బొందెఁగ దనుజపతి మది నోవన్. 569

క. ప్రాప్తమువాలభ్రమణ, వ్యాప్తజగత్ప్రాణసమపహాయక పాతమ
ద్దీప్తాగ్ని మంత్రిపుత్రక, వ ప్తకదన మిట్టులేచ్చి నరభసవృత్తిన్. 570

క. క్రమ్మఱ నెత్తురి బట్ల తోరణస్తంభాధికూధుండై విజ్య భించుట యుం. 571

క. పాతకేషు చేఁ దనమంత్రికనూజాలు డెగుటవిని యుధికకోపనమ
న్వితుఁడగు రావణుఁడా తి, నతనిసుతుఁడు వచ్చె నత్యుబలుండగుచున్. 572

సీ. కాలకింకరసద్విశాలదేహంబులు గాల పార్శ్వములు రాక్షసులు నడువ
రథహేమహాహసిధుగఘుసపదోద్ధతరజము నాకపుదిగర్దము సేయ
నంతఃక్రమశాలి నిరుపమాదనని తద్రథనలోవ సమిత మోదంబు నొంద
సత్త్వయం దితఁడు ఘాలాక్షుఁడుదుసర్వసప్తద్వీప సురావలి వడంక

గీ. నధిప రాక్షసరాజసుతుండు దెల్వ, వితతముగఁ బత్తులపసద్యగతులఁ దియగ
నరదమునఁ డెక్కెమున గ్రద్ద లామచుండ, నెలమి రాణాంగణంబునం డిట్లు వచ్చి

క. ఆక్షయుఁ డీక్షించె న్సాహిత్యక్షసద్వక్షు ప్రపక్షరక్షాదక్షు
న్స్వక్షచరాధ్యక్షు నసుకృతక్షోభితరక్షాపదక్షు రాజితదక్షున్. E84

వ. తమంతరంబ. 575

క. బలపడి తంకంబై న్నజు, దలపడి పోరాడి భటభటనయుని వాహా
బలజుంధమున్న మది నిజ, బలజలధిం గాంచి కోపభరితుం డగుచున్. 576

క. కోల లయుటుఁ జేయ న్వటి, గోలలక్షయ పానుమ లెక్కఁగొనక బలువిడి
న్వాలముల గురిసి నసుర కీసాలంబులభంగి వానిఁ జక్కడఁచి వెసన్. 577

ఉ. పొందిటయుఁ బండవాండములు వేనిరాజ్యము గుమ్మరింపఁగా
మందెడు నగ్నిపోలె హనుమంతుఁడు పేర్చి దశాననాత్మజు
ద్రుంచఁ దాచాపుగాడ నొక దొడ్డతిలంబు బలస్సిలి నొచ్చి యా
తం బతివేగయ్యాండియుఁ బడంపడి విక్రమదోహాలంబునన్. 578

చ. మనుజవిరోధి తన్ను వెనమాటలు విన్ననఁ గోపమెత్తి యు
ద్దనుజవిరోధి యక్షయుకృతప్రకృతు ద్దమనొందనీక యా
తనిమెడ వాత్మవాలకలికమ్మగఁ జేసి ధరిత్రిఁ జేయుడుం
గనుఁగవ నత్తుధార లొలుక న్విలపించుచుఁ గూలె నోలుచున్. 579

క. తుయరహితుఁ డనిలసుతుఁ డ్కృత్యయు రహితప్రాణుఁ జేయఁ గమ్మితి దనుజు
ల్భయవృత్తిం బుత్రపరిత్యుతు నొదలఁగించుటయుఁ బక్కెకంటు దాటిన్. 580

క అక్షయుఁడు దెగినయపుడ దు,లకే. దనుజుల్కెఁక వేయులకులరిగిన
స్వప్నకుచరాధ్యక్షు, బ్రతి, శిక్షింపఁగ లేకటంచుఁ జింతయుఁ బొంగన్ 591

చ. అతనికుమారుఁ డక్షయుని గర్వజుఁ డింద్రజితాహ్వయుండు దం
డ్రికిలఁపు వీరు సేనని నడిం జతురంగచమూసమేతుఁడై
వితతరథప్రబద్ధహయవేగుఁడుఁ జాపము మెచ్చుఁ దోరణా
స్థితు హనుమంతునిం దొడరుధీరత వల్వడియుం దురుద్ధతిన్. 592

ఆ అట్లు వెడలి యక్షకుమారకు నంతిక, సద్భటుఁ గాంచి పరమసాహసుండు
జేగసరిగి జ ధజిక్కెతుఁ డిట్లని, పల్కెఁ గనులనిప్పు లొల్కుచుండ. 593

ఉ. ఇక్కడ వచ్చి కొండ విపిన పరాక్రముల న్వధించి నీ
వెక్కుడు కుత్సకాలినని యెంతయుఁ బొంగెదు మచ్చరాహతిం
జిక్కవయోని యొకికి నసామ్యుఁడవంచుఁ దలంపవచ్చు నం
చక్కరినాత్ముఁ డాత్మ చతురంగములం బురికొల్ప నుగ్రుఁడై. 594

సీ. గంధాంధసింధురఘనఘటాంధము ల్రాల్చుఁ గేసరికిశోరంబు వంగఁ
బటుతరోద్భటవిగ్రహచర్ద కేళి నత్తరింపఁ గలయుగ్రమూర్తి యనఁగ
రథరథిక శాంధి ధ్యక్కోటుల నీవలావలఁ గావించు హరియనంగ
బక్కెక రుం ద్రైస్యపతిని దోఁక విగించి వసధిలోఁ బడ ఘుంఘు వాలి యనఁగ
గీ బ్లు సంగరకేళీవిహారమగ్న, లింపఁ దన్నునిలింపు లగ్గింప మెఱయు
చున్న పవనతనూజాతు మరుభుజావి, జృంభణము నై పతయ్యె ప్రతిగుఁ డలిగి. 595

మ. ఘనపై సాలచయంబువైవ నదియుం ఖండించి నిర్వర్తించి యా
తనిపైఁ దీక్ష్ణశరంబు లేయుటయు నద్దైత్యుంబు భీతిల్ల న
శ్వని కాయంబులుమన్న నెంతయు సరోషస్ఫూర్తి నవ్వానరేం
ద్రునిటాలాంబువము స్ఫలీము ఘుసులం దూటించి వెల్లార్చెనన్. 596

ఉ. వానరుఁ డొక్కగండశిల వైచిన జూర్ణము చేసి యెంతయుం
బూనికవైమదివ్యశరము ల్హనుమంతుఁడు వొల్లు సేయ న
ద్దానవుఁ డంబుజాననకదంబము దేవకదంబమెల్ల నా
హానిఁదంబు సేయఁగ రయంబెసఁగం దెగవాపిరయాయుధుల్. 597

క. మతుసమావేశితు హాను, మంతుం బట్టికొని బ్రహ్మాస్త్రమగు నమోఘాస్త్రం
బంతఁ బ్రబంధించెం గను, బాతంబులు బ్రమియ గగన మల్లలనాడన్. 598

స్రగ్ధరావృత్తము. శ్రీమద్బ్రహ్మాస్త్రపాశాపిహితు హరిసుతుం శ్రీమదాటోపబద్ధా
త్యుత్సాహోదగ్రప్రకాశు న్నభగచరితు నక్షీణపుణ్యవత్తుద్రుమద్య
ద్గ్రీవచ్ఛిన్నప్రతాపు న్బృథుమహితయశోర్ధి న్మహాబాహు దీర్ఘా
యుష్మంతుం బాపుఁ దద్దైత్యులు గని యధికోద్వృత్తిఁ జేరియుండిరా.

క. పట్టిరి నిజరథంబునఁ, బెట్టిరి నిజయోగ్యతఁ దమేశ్వరుఁ డెవరికిం
బట్టువడఁ డిప్పుడంబునఁ, బట్టువడుట లీలయనుచు భావింపఁ దొడఁగెన్. 590

వ. ఇట్లు దురభిమానంబున దైత్యవరేంద్రు నిజరథంబునం బెట్టికట్టి మహానందంబులు శంఖ
భేరీ మృదంగ ప్రముఖ నిఖిల జయవాద్యనంబులు నింగి ముట్టం గదలి. 591

చ. పురమున నిల్లవారు దను బోరన నీరనసేయ వారు ల
ల్లరమునఁ దేల యిట్లు కపిపుంగవుఁ డోడి పెకల్చి రాక్షసే
శ్వరునకు ద్రొక్కి చూడుము నిశాచరనాయక కట్టితెచ్చిరం
చరుచరుసంతునఁ జూపిన ముదంబునఁ బుత్రుఁడు గౌఁగిలించుచున్. 592

ఉ. తోరణమెక్కి రక్కసులఁ ద్రుంచుచు నక్షకుమారు న్వధించి యా
ద్వారముఖ్యులం జగిపి దోర్బలవిక్రమ వైనసీ
తో రణమాచరించుటకుఁ దోఁచినవాఁడు బట్టితెచ్చితా
కాని కుమారు నిన్నుఁ గొని యాడఁగ నేరిరెందరు చెప్పుమా 593

వ. అని మఱియుఁ బ్రియనందను నపరిమిత మధురవచనంబుల నగ్గించి రక్షోధ్యక్షుం
డృతకవరాధ్యక్షు నిరీక్షించి యాక్షేపకపరుషవచనంబుల నాక్షేపించి 594

క. ఎవ్వాఁడ వెవ్వఁడవు నీ, విప్పురరాశిం గరించి యేతెంచితివి
న్నెవ్వఁ డటఁ బంపె నఁవుడు, నెవ్వని పనిఁ దనుకుతోడ నవ్వఁడె సంగన్. 595

ఉ. రాముని యాజ్ఞ నిచ్చటి ధరాసుతఁ గన్గొన వారిధి ప్రభు
స్వామియనుగ్రహంబున జయంబున దాఁటితి వాయుపుత్రుఁడ
న్నీపురి నీదు సైన్యుల ననేకులఁ బట్టి వధించితిం గపి
స్తోమము సంతసింప సమ్రాసి భవత్పురిఁ గాల్చి పోయెదన్. 596

వ. అని పలికి వెండియు. 597

క. అవినీతిపరుఁడ వగుచు, న్నవనీపతి సతి హరించి యవనీతనయా
వనితాపహరుఁ గొనిచను, వరశ్యమన రాక్షసేంద్రుఁ డాగ్రహుఁడగుచున్. 598

క. ఈతఁడు చరితుఁ గపటా, న్నీతిని వధింపఁ దగుదు విభీషణుఁ డతని
ద్దూత ఘనుఁడు వారింపం, దూత యవధ్యుఁడని పలుకుచును బుధునిను మున్. 599

క. ఈకరణి నివారింప మ,హాకోపము నొంది రావణాసురుఁ డసురా
నీకములఁ గాంచి యాకపి, తోఁకను నగ్గిఁ దవిలించి త్రోలుం డనినన్. 600

మ. దనుజుల్ తైలవిలిప్తవస్త్రనికరం బద్వానరాధీశవా
లనిబద్ధం బొనరించి ఘోరగతిఁ గీలాప్రస్ఫురద్ధవ్యవా
హనుఁ గీలించి సురేంద్రజిద్విహితబ్రహ్మాస్త్రప్రబంధప్రమో
చనవాతాత్మజుఁ బొమ్ము పొమ్మనిరి హాస్యంబుల్ ప్రసంగించుచున్. 601

ఆ. ఇట్లు సోఁకుమూఁక లెలమి నవ్వుచుఁ దను, జిఘ్యుసంతసింపఁ జేరి వాని
తోఁక రవులఁ బెట్టి తోలఁగి పొమ్మనుటయుఁ, గాలిచూలి మిగులఁ గసువు వోదము

క. కీలిప్రకలితనిజఘన, వాలాలాతభ్రమణవివర్తితవహ్ని
జ్వాలాజాలుఁడై యాగ్గోలాంగూలోత్తముఁడు సకోపుం డగుచున్. 603

క. పురమునఁ గల బంధుర సుందరమందిరవారణాయూథస్థలగోధ్యా
సురుచిరలసత్ప్రవాసా, వరథంబుల కొక్కపెట్ట దహనము వెట్టెన్. 604

క. పొగ వెడలి మొల్లదిక్కుల, బాగుగ హనుమంతు లెగయఁ బోరిబోరిఁ దనుజా
ల్యగ నొంది పత్త్రికఁ ధరుఁ, డెకసిరి సతిసీత నేల తెచ్చెనటంచున్. 605

వ. అంతం గ్రమక్రమంబున సప్తార్చి ప్రవృద్ధార్చియై పేర్చి. 606

క. దళమగు వహ్నిజ్వాలలు, ఢెళ ఢెళ యని మిడిగి సౌధబృందము నడఁగా
గళగళ మండుచు హాటకభు, క్ప్రియ యాయుగా వగచి మిగుల భయపడి రసురుల్. 607

గీ. రాముకోపాగ్ని యిట్లు మర్కటశరీర, మూని లంకాపురము నీఱు చున్నదనఁగ
వాయుతనయుండు గోటిపైకడి రజోగు, వాలవదంబు ద్రిప్పుచు వర్తిలంగ. 608

సీ. ధామము ల్సద్ధూమధామము ల్చేసి దోకమరుపురాఁ దోఁటలు గమలఁ జేసి
వర్ణంబులను గృష్ణవర్ణంబు లొనరించి భూరికాంతియును విధూతిఁ జేసి
కలశాలలెల్ల నింగలశాల లొనరించి జాలంబులను శిఖాజాలముంచి
యవరోధ మధికధూమావరోధమునఁ జేసి పటురూపములు విరూపము లొనర్చి

గీ. మంటపంబులు మండెడు మంటఁ గలిపి, గుమ్మములనెల్ల నిప్పులు గుమ్మరించి
కాయమానంబులు ధగద్ధగాయమాన, ములుగ నొనరించె హరివాలకలితవహ్ని. 609

వ. ఇట్లాత్మవాలాభీలవహ్నిజ్వాలాజాలంబుల వాతూలతనూజుండు లంకాపురభేదనం
బు భస్మంబుఁ గావించుచుండె నట్టియెడ. 610

ఆ. కంటిమంటఁ దోఁక కంటించి కొనవచ్చి, క్రాలుచున్న కాలకాలుఁ డనఁగ
నీతఁ డొప్పెనంచు హృదయంబులు చలించు, చుండ దనుజు లున్న మార్తిచేత.

చ. కొలఁకులఁ జేరువారుఁ దమకుం బొగచుట్టిన నక్రువారిక
న్గొలుకులఁ గాఅువారుఁ గపికుంజరుఁ గాంచి భయాతిరేకులై
తెలఁకులఁ బాఅువారుఁ గడుఁ గేకలు వెట్టుచువారు నెంతయు
న్వెలవెలఁ బాఱువారు నయి విహ్వలమందిరి రాక్షసాధముల్. 612

సీ. బడబాగ్ని జలనిధి వెడలి లంకాపురి, నేర్చుచున్నదని యూహించువారు
వడవిభీషణుఁడు పుణ్యాత్ముఁ డాతని యిల్లు, సోఁకదగ్గి గాని వీక్షించువారు
నీకపిలయుఁ డగ్రాఁ డిదె ప్రళయం బగుఁ గాఁగ, స్థిరంబు గాదని రోయుచువారుఁ
గాని తెచ్చుకొనినట్లు క్రొత్తలోఁకకు నగ్గిఁ, బెట్టె నీలయుటు చుఁ దిట్టువారుఁ
తే. బూర్ణమైన మంటకు ఘనబాష్పభారక, లాపముల క్రుంగుచువారు విలాపమందు
వారుబంధుల బేరొంబ్రనువారుఁ బాఱి, వారునైనక్రైనులు గడు వగలఁ బొగుల. 613

క. వాయుసుతుం డిసకొల్పఁగ, వాయుసఖుఁడు పేర్చి పురము వాఁడి నేర్చె
న్వాయుదవార్వ్య పతీభర, ధాయాతకేతననికేతనాదులతోడన్. 614

తే. కపికులాధీశ్వరుఁడు దాపికాఁడు గాఁగ, బొవలు నూఁకలగుచు లుఁ దురము సొచ్చి
ముఖ్యధనధాన్యపరిధానములు హరించె, గాలిచెలి కాఁకుఁ జిచ్చనఁగఁ గాఁడె. 615

ఆ. సమనివార్యభావిసాగరబంధన, సాధనోపకరణసమర్పణలకు
సదితయత్న మొప్ప నంగారములు గాల్చి, చంద మొందె బర నగరము. 616

వ. తదనంతరంబున నిజలాంగూల ప్రభవ దారుణ మధన సముద్భూత హావనీయాగ్నిం బూర్వసుధాకరనర మధ్య వ్యాధారాచ్ఛటాసేకంబున ప్రబుద్ధంబు గావించి మంత్రిసుత సప్త రాక్షసకుమారాది పశు విశసనంబుఁ గావించి వేల్చి పురందరాది బృందారక సందోహంబు ముహానందంబునొందఁ రాక్షసస్త్రీ విలాప మంత్రంబులతో లంకాపురంబుఁ బూర్ణాహుతిఁ గావించి తద్ధూమాఘ్రాణంబున ఖచరకిన్నరీ కాంతాసంతానంబులు మొదల రాంజనేయ సోమయాజి యాజిలీలావభృథంబు నిర్విఘ్నంబుగా నానందసాగరావభృథస్నానంబు గావించి శాంతిం బొందిమరలు వారు వర్ణనసేయుచుం. 617

క. వాలాగ్నిలీల మురుసై, వాలగతిం జల్లఁగుట వసుధాతనయా
ద్వ్యాలకరుణాసుధారస, మూలంబని తలఁచికొని ప్రమోదభరితుఁడై. 618

క. తనసేయుమాగోరిదు ధూ, తనయుకు బ్రణమిల్లి పోయెదనని తదాజ్ఞం
జనిలాంచె వారిరాశిం, జనితపరమశైత్యలీలజఁ దాక్లేశన్. 619

ఆ. వనితమ్రాఁకఁ గాంచి కాశేరదిస్సుఖుఁ, డగుచుఁ గదలి దాఁటె సత్రమమునఁ
దన్ను గొరుదుసూచు తనచరకయ్యల, ప్రాణలాయ వసఁగ బలసుతుఁడు. 620

వ. ఇట్లు మహాబలుండు నిజవిక్రమకర్కశలాంగూలవిక్షేపప్రసారప్రభూతమహాబలంబున
సముద్రంబు పాయువడచి తీరంబు నను నడుగిడెంచు నను యెంబున నవలివలిముఖులు నను
లోన. 621

మ. చనుదెంచెం బవమాత్మజుండదె ఝంఝామారుతారావమో
యనవీతెంచెను దద్రమోవిశేరయుం బయ్యాంబ్రతీక్షించుచుం
డ నభోభాగము భూమియుం దెసలు నిండన్ బర్వు తేజంబుతో
ఘనుఁ డాకీశవిభుండు వచ్చెఁ బ్లవగోత్కంఠతం బయ్యంతంబుగన్. 622

ఉ. దక్షిణవార్ధితీరము ముదంబెసలారఁగ నిట్లువేగ న
వ్వృత్తచరోక్తమయ్యుం గని ప్రహృష్టమనస్కులై వానరాళి ప్ర
త్యక్షసమీరణుం డితఁడటంచు నుతించి నవ్వుంగలించి తా
రాక్షితిపుత్రివార్తఁగని మాతఁడు వచ్చె తెలింగి యయ్యుమన్. 623

ఉ. గంతులువైచి రంతఁ బ్లవగప్రభు లంగదముఖ్యులున్ముదా
త్యంతతఁ జుట్టిముట్టి కడు సంతసమందుచుఁ బల్కి రీవుస
త్యంతబలిష్ఠతం బరఁగి యంత జలరాశిఁ దరించి ధారుణీ
సంతతిఁ జూచి వచ్చితి వసాధ్యబలుండవటంచు నెంచియున్. 624

క. వేయువిధంబుల నవ్వుతి, సేయ న్మనమునను వేడ్కసేయం దగన
వ్వాయుతనూజుండపుడును, నాయతగర్జాధ్వనిప్రహాసవిధ్యానతోన్. 625

గీ. జలనిధిఁ దరించి క్రమ్మఱ సాగరంబు, దాఁటివచ్చుట మొదలుఁ దుదయగునట్లఁ
గలుగువృత్తాంతమెల్ల నక్కపివరులకుఁ, దెల్పె నెడతెగక బాష్పస్థిరుండు. 626

క. పతి రాజవరాళిఁ బాసిన, గతిఁ బ్రాణముఁ జిక్కఁబట్టి గతిలేమినసం
గతి నిలుగుమిగులసీతా, సతియున్నది రాజవరాళి సన్నిధిలేమిన్. 627

క. కావున వేవేగన్నవ, మీవిధము రఘూత్తమునకు నెఱిఁగింపుటకుం
బోవుద మనఁ బుడమి విని సం, భావనమెసఁగం గపిప్రవరులు ముదమునన్. 628

క. అడుగిడుదుఁ బాడుదురు గుమి, గూడుదురు సమీరజన్ముఁ గొనియాడుదురే
క్రీడుదురు రోంకదురుత్సర, మాగుదురు మనంబులధికహర్షంబులుగాన్. 629

వ. తదనంతరంబున. 630

ఉ. అంగదజాంబవద్ధనుమదాదులు తత్క్షణ మమ్మహోదధి
స్సంగతతీరము న్విడిచి శైలశిలామహీరుహశ్రేతామహో
త్తుంగనదీవిశాలమగు తోరపుమార్గము పట్టి యంత న
తొప్పెంగుము భల్లుకప్లవగపుంగవు లెంతయు హెచ్చరింపఁగన్.

వ. నిరంతరప్రయాణంబులం జని చని కిష్కింధాపురసమీపంబున మధువనంబుఁ గనుంగొని

క. ఉల్లంబుల వెల్లివిరియ, నుల్లాసలసల్లహరిక నోలాడి కపు
ల్లల్లుకరయు లక్ష్మీముం, బల్లవ పిఱువంకఁ జొచ్చి భయవిరహితులై 634

సీ. ఫలములనెల్ల నిష్ఫలములుగా రాల్చి యాకులప్రోవుఁ జీకాకుపఱిచి
విరిపిందెఁ గోసి వాఁడిరిపిడి గావించి లవములు గాఁగఁ బల్లవములూడ్చి
మూలములెల్ల నున్మూలముగ్గావించి యూడల వ్రేలాడి యూడఁదీసి
కలకంఠములనొప్పు కలకంఠములఁ జోపి గములయి వణిలు భృంగములఁ దోలి

గీ. ఘనలతాకుడ్యములు బరిక్రియవెడలించి, కపివరులు వనమెల్లను గావిచేసి
రవనిజావార్తఁ దెచ్చిన యట్టివార, లగుటనించుకయేని భయంబులేక. 635

క. మధుపానం బొనరించుచు, మధుపాన మొనర్చినట్లు మత్తులగుచు న
మ్మధువనముఁ గాచువారల, విధువనము సేసి రసమవిక్రమవృత్తిన్. 636

క. జనకజఁ గనుఁగొనఁ జనమున, వనరాశియుఁ దాఁటి యిట్టు వచ్చెననుచు న
వ్వనరాశిఁ గావిచేసిరి, దనుజులనివార్యశౌర్యవర్తను లగుచున్. 637

ఉ. తద్వనరక్షులాత్మలను తాపముఁ గాంచి నమస్కరించి భా
స్వద్వ్యగపుత్రచిత్రమొకవార్తవినందగు నంగదాదులు
ద్యద్వీరదండులౌయు భయంబను మాత్రము లేక వీఁకయూ
మ్మగ్ర్యవనమెల్లఁ జెల్లఁగిల సాల్పడఁజేసి నొక్కింత లోపలన్. 638

క. శ్రీప్రకరమేను దని స్తవ, ప్రభులంగాంచి యడుపఁగా నడుగక వా
ర్ప్రపరిహారప్రభావుల, గ్రక్తికులు నగుచు నవనిఁ గొపిరి దనమున్. 639

క. ఇందిందిరములు కుఱుచు మ, గందముగ్రోలునెడ కుసుమశర సంగ్రములు మో
పందలఁకుసనట్టి నసువన, మందులు నగచరులుఁ గలఁచి యాడిరి స్వేచ్ఛన్. 640

చ. అని వనముఁ గలంచిరని యాడిమాటకుఁ బొంగి బాంకిం
గనుఁగొని వచ్చి రట్లగుటఁగా వెన్నియు శోకయింతలేక మ
ద్వనమున సంచరించు రనివార్యపరాక్రము లంచు రామచం
ద్రున కనుజన్మయుక్తునకుఁ దోయజమిత్రకులీనుఁ డిట్లనున్. 641

క. మన వానరముఖ్యులు రా, మునవేళ్ళ సంతసబు వల్లడిగొనఁగా
జనుదెంచి యిపుడు మన్వను, వనముఁ గలఁచి యానుచున్నవారట విన్నే 642

క. తద్కార్యసిద్ధి నరుడెం, చితిరుని సంతోషభరితచిత్తు లగుచు వా
రలిలోకపరాక్రము లీగతి దర్పింతురని మదికిఁ గానఁగ వచ్చెన్. 643

ఆ. అనిన రామచంద్రుఁ డనుజన్మసహితుఁ డత్యంతహృష్టమానసాబ్జుఁ డగుచు
నిజము స్వామికార్యనిర్వాహకుల కిట్టి, చనవు దగును గాదె యనఁగ నూడ. 644

క. అని పల్కి నంత ధాత్రీపుత్రీకళత్రకులమిత్రాపుత్రులు తదాలోకన సీతానువార్తా
ధనశ్రవణపరాయణచిత్తవృత్తులై యుండి రత్యుపగతక్షణంబున. 645

క. అనినఁ బ్రథమమున పీ,తాంబర మొనరించి పృథురయంబు మెఱయుచు న
ప్పావని మున్నిడికొని ప్లవ,గావలి సన దెంచె ధరణి యంతయు నద్రువన్. 646

ఉ. ఆత్మజవాపహాసితరయంబు చెసలారఁగ నిట్లు రా సమీ
రాత్మజుఁ డాత్మజన్మవిజితాత్ముఁడు జాంబవదంగదాదివా
తాత్ములఁగూడి హర్షవినయంబుల ప్రోవన నేగి గాంచె శు
ద్ధాత్ముల రామలక్ష్మణుల మోంతికపుత్రుల సచ్చరిత్రులన్. 647

ఆ. కని నమస్కరించి కరములు జోడించి, తనముఖంబుఁ గాంచి తరుణి ధరణి
తనయ నిరతిఁడు గాంచి చనుదెంచె నిరాముఁ, డాత్మఁ బొంగ నట్టులనియె నతఁడు.

మ. కనుఁగొంటి న్వతిసీత నశ్రుకణాత్తాదాయస-పీత నె
కనిక్కృత్తాంబరపూత నిర్మసలిలాక్రాంతాననాబ్జాతఁ దా
వ- సౌశీల్యసమేత భ్రమ్యదసుటీవ్యాహారసంభీత నా
త్మనిషిద్ధోగ్రధనద్విరోగపటభూత స్మోరలంకారికన్. 649

సీ. అతిభయదోల్కాప్రసహస్రంబులోపల నొక్కతె రోహిణి యున్నయట్లు
శాతకంటకలతాప్రాతంబురంబున నొకలతకల్లి యున్నయట్లు
ప్రకటితేహామృగప్రకరదుర్గంబున నొక్కటి సారంగి యున్నయట్లు
బహువిధశ్వాననికాయమూపంబు నొకఁడు బాలకపోతి యున్నయట్లు

గీ. ప్రబలమార్జారశాకదంబంబులోన, నొక్కచిలుకఁ గిరి కణాకుచు నున్నయట్లు
కృద్ధదైత్యాంగనాప్రతిరుద్ధయగుచు, నున్నయది సీత సన్నుతాపన్నరాత.

క. అని విన్నవించి దీనమతుం డగుహనుమంతుఁడు. 651

క. ఏ మరిగి యావ్యదిగ్గతి, భూమీధరతరునికుంజపుంజంబుల న
ట్ఘామాజ వెదకి తానిక, యేమనపోదమని వికలహృదయుల మగుచున్. 652

ఉ. వెండి కడఁగి రోయుచుఁ గుభృద్వివరంబు బోకఁ దేముఁగాంచి మా
ర్తాండమరీచికావిరహితంబగు నగ్గుహ సొచ్చి యందు నిం
దుఁడన కల్గునాననవ లోఁ దప మొప్ప ఘటించుచున్న యా
ద్దఁడవహానుభావ నొకతెం గని భక్తి నమస్కరించుచున్. 653

వ. నిజప్రభాపటలతిరోహితకుహూయామినీయగు నాస్వామిప్రభ మరియు నాతిర్యగ్వచన
సమాచితాతిథేయంబులం బ్రియంబు నొదవించి యామ్రహాసలంబు వెలువరించినం
దదుపాంతకాంతారాంతరంబున భవత్పాదాంతికామార్గణార్థ చింతాక్రాంతుల మగు
మేము తరతరమ్ముల మగుచుం బ్రాయోపవేశంబు సేయఁ గుశాస్తరణంబుల శయ
నించియుంటి మత్యవ్యసనగంబున. 654

క. మృత్యర్థుల మగు మాకిట, కత్యర్థస్వాదువాడుఁ డగునొక్కఁడు సం
పాత్యభిధానుఁడు గృధ్రా, పత్యస్థితిఁ దెలిపి చనియెఁ బ్రముదితుఁ డగుచున్. 655

ఉ. ఆ ఖగేంద్రుఁ డిట్లనె రాగ మహోదధిమధ్యమంబున
ద్రావణపట్టణంబున ధరాసుర యుండుకుఁ దెల్పి పోవ నే
మావనర తిఁ దాచిత మన తరి మెంతయు వాఁ రాలి సం
భావన సేయ వార్ధి కుల్లంఘంబునఁ దాటెద ద్వద్యమాద్యులన్. 656

ఆ. ఇట్లు కడలి గడచి యుడనడ నిఘ్నంబు, లెన్నియైన గలుగ నేను గలుగ
కప్పురంబు సొచ్చు దవటు లంకిణి వచ్చు, తరిగితాగి యొక్క తరవుసీడ.

మ. కనఁగొంటి న్నత సీత నత్రుకణముక్తాదామసంసిత నే
కనిక్పత్రాంబరపూత ఘర్మసలిలాక్రాంతా నాజ్ఞాతఁ బా
వనసాతిల్యసమేత భ్రామ్యదసురీవ్యాహారసంభీత నా
త్మనితద్రోగ్రథకద్వియోగకభూతి స్థూలంబు పుటన్. 658

క. అని కనకంబునఁ జేరఁ, జనఁ నప్పుడ రావణుఁడు సన దెంచి జగ
జ్జననియగు సీత బరుషవచనముల నొప్పించ యతఁడు సనియెం బెలుచన్. 659

చ. కనుఁగొని యయ్యతుఁడు డిట్లు పొవుటయు సంక్రాంతుౖౖ భీతత
ప్రతిమయ దమిన లాతకంబునను గర్జారావము ల్మ్రోయఁ బ
ద్మాక్షి రావణుఁ జెట్టపట్టుమని యాక్షాకారౖ లెట్టుఁ ద
న్నాత్మేకేయ ధరా కుమారి పటుదైన్యక్రాంతయై మూర్ఛిలన్. 660

క. నీకు సుధంబగు నసురా, నీకు కుహకము గాఁగ నేఁ గలుగంటి
న్నొక్కింత సేల యని సీతా తాటిఁ దెచ్చి ప్రజటు లగువాక్యములన్. 661

వ. తత్సమయంబున. 662

క. మాయమ్మ రామదూత కుమా యమ్మలికంబు వాయ మాపది లెల్ల
న్మాయ మ్మగు నీయుఁడు కుమా యమ్మగు నంక రావణాసురపతికిన్. 663

క. అనుచు నవీనుఁడనై యుల్లసమైకట్టుఁడు నన్న నక్కలసతీమణి న
మ్మఁ ప్రాదయంబునఁ బో యొనమ్మని పట్టన నేను కరుణార్ద్రుఁడ నగుచున్. 664

క. మన్నిజరూపముతోఁ బన్నగనుతభవదంగుళీయకముఁ జూపిన నే
దెన్నన్ను నమ్మి మిగులఁ బ్రసన్నహృదయ యగుచుఁ జనకజాత ప్రియమునన్.

వ. భగవతీసుందరచరణారవిందంబులు వందనంబుగం దలంచి వందనంబులు గావించి సుమిత్రాపుత్రు సేమం బడిగి మీకుం బ్రత్యభిజ్ఞానార్థంబు గాఁ జిత్రకూటచిత్రకూట కృతకకృతక వాయసకథా కథనంబు నడిపి యప్పతివ్రతాశిరోమణి శిరోమణి యొసంగి సెలవొసంగినం బ్రణామంబు గావించి వాముగిడి వచ్చునప్పుడు లంకారాతిముఖుండనై యెదిరికొనిన దనుజమంత్రిసుతపుత్రంబుఁ బంచత్వంబు నొందించి యక్షయుం బరిక్షయంబు గావించి తదనంతరంబున నింద్రజిత్ప్రయుక్తాస్త్రశిలీముఖ పాశప్రబద్ధుండనై నగరుమదీయవాలాగ్రంబున నద్దనుజపతి యగ్గి ముట్టించిన నయ్యనలం బస్మత్క్రోధోద్రేకవాయువశంబునం జేర్చి కరంబు దగ్ధకరంబు భస్మీభూతంబుగా విరచించి వెంటనె తిరుచరచమూసాగరమ్మున నానందంబు ప్రమ్మం బ్రమ్మఱ సాగరమ్ము గడచి యేతద్వృత్తాంతంబు నీకెఱింగింపం గంటిఁ గృతార్థుండనై మంటి నని పలికి సీత నుద్దేశించి వెండియు నిట్లనియె. 666

క. కన్నీరు దుడవంగఁ బడి, సన్నగిలుం గాని కాల్య సాఁగుట లేదే
మన్నా విను జనకతనయా, త్వన్నవతిరి కహృదయతాపము పేర్మిన్. 667

చ. అదియొకఁ డేమిఁ గంటి పను మన్నలినాళికనేత్రవంతి మ
ట్టపదములగాఁచి భ్రమ్మరసపాన మొనర్చు గండుఁగోకిల
ల్లిసుమ పల్లవంబులు ద్విజవ్యాళి వాయువుఁ గ్రోల వేమిచే
ప్పఁ దిరు లికుర్వ వాల్గ ఫలఘాతకుణ సేయవు పక్షు లక్వాపితన్. 668

తే. పొంచ్చి దశకంధరుఁడు చెఱ దెచ్చిపెట్టి, ఖచరకాంతలు దమకు తోఁ గట్టిపెట్టి
యంతిఁ గరంబుల మహిళా కాలఁ గూర్చి, చింతనొందుదు రిఁక వేఱ చెప్పనేల. 669

వ. అని పలికి రామచంద్రుం గనుంగొని. 670

క. జగతీసుత సంతోషాభిగమ యగుచు నీకుఁ బ్రత్యభిజ్ఞానార్థం
బుగఁ జూడామణి యొసఁగెన్, జగదీశ్వర చూడుముని పొసఁగఁ జేనిడినన్. 671

క. మణిఁ గాంచి జనకకన్యామణిఁ గాంచినయట్లు పొంగి మహివిభుఁడు నభో
మణివంశజాఁడు సద్గుణమణి లక్ష్మణుఁ గాంచి మధురమందమ్ముగాక్రిన్. 672

గీ. రత్నగర్భాతనయ శిరోరత్న మిట్లు, పంపుటకెయ్యంగ నిజభార్య పరమదుఃఖ
భరితయై యుండనోర్చి తెప్పగిదిఁ గఠిన, హృదయయై యుండవలెంచు ననుఁదూఱుచుఁ గొనెన్.

వ. అని పలికి కన్నీరొలుక నూరకున్న యన్నం గనుంగొని సుమిత్రాపుత్రుండు సాదం బడర నిట్లనియె. 674

క. అవనిజ యమ్మహాత్మునకుఁ గ్ర్యావిహీనయై చెంపు దూలు టదిసూచించెన్
భరతంగుళోపలాలిత్యమవు నిమ్మణి తొంటికట్ల నలిమిఁ గంటే. 675

క. పద్మభవుచేయిది రత్నుస్సరోమ్మపవనోపవాసంస్థితివల సెం
బద్మాలయోపమకు నన్ఛన్మయతి! నట్టు లనదచాడ్పునఁ గట్టా. 676

క అని వగచుచున్న తమ్మునిఁ, గనుఁగొని రాముఁడు శోకగద్గదకంఠం
బున నేడ్చి ధరణిసుతఁ జేర్కొని తరణికులుండుఁ గూడికొని శోకింపన్. 677

వ. తదనంతరంబున హనుమంతుని పలికిన శాంతవచనంబుల నంతయుం దెలిసికొంది రమ్మ
హీభుజుం డవనిజ్రుం బ్రియవచనంబుల నభినందించి. 678

మ. బహునక్రోద్భటతుంగభంగవిచలత్పాధోధి లంఘించి దు
ర్వహాగర్వస్థితి దైత్యాదికనుజవ్రాతంబు ఖండించి త
ద్గ్వహాసౌధాటక మాగ్నవాలికలితాగ్నిజ్వాలఁ జక్కాడి యు
మ్మహిపుత్రీశుభవార్తఁ దెచ్చితివి సామాన్యుండవే పావనీ. 679

క. క్షోణీసుతవార్తఁ బరీక్షిణీకృతమయ్యె ననుచుఁ జింతించెడు మ
త్ప్రాణము నిలిపితివి జగత్ప్రాణాత్మజ పశమె నిన్నుఁ బ్రస్తుతిసేయన్. 680

వ. అని మఱియుఁ బలవరిసియుఁ, గొనియాడె రామప్రభుండు గుణుదెపుజుండుం
గొనియాడె లక్ష్మణుండుం, గొనియాడెం బ్లవగతతియుఁ గొనియాడెఁ గడున్. 681

మ తను నిట్లు దయా సన్నుతింపఁగ జగత్ప్రాణాత్మజన్ముండు రా
మునరేంద్రాదులఁ గాంచి యిట్లనియె నాథ్మపుత్రి లంకాపురి
న్ఘుదుఃఖార్థి మునింగియుండఁగ నపేక్షాత్రి గాదింక నూ
ల్కొనఁ డంభోధి దరింప రకింపఁ గుశీలుం బట్టి పాలార్పఁగన్. 682

వ అని యిట్లు హితనయము చెప్పినపని కనుకూలుం డగుచుఁ బృథుహాధ్గాబి
మన్నింగి రని చెప్పి కొంచియు, ననుమోదరసార్ద్రహృదయుండై యిట్లనియెన్ 683

మత్తేభకందగర్భితసీసపద్యము.

స-జలమేఘాకృతి సాధుపోషణాంతీ సామాగమోద్యత్స్మతీ మహేశ
స-లలితానందద సారసాంచితపదా లాక్షణ్యనాభినవాక్షితఫర
ప్ర-బలదైత్యోత్కర పర్వతాశనికరా పాపాఖుపర్వీకరా పరేశ
య-ఖిలబాధాపహహారి సద్గుణాగుహా శ్రీశౌరుసౌఖ్యావహా శశిముఖ
నిమలజాకీ పండితానః। సమస్తపదయా, చక్రహస్త సర్వాత్మక సా। రసుకుట
గరుడతురగ వి। శ్వరహిత ప్రణమన్నమభి, విధికవిహిత తత్త్రీ మునివినుతయాత్ర. 684

చతుర్విధకందము.

హంసతతి నేత్ర ధైర్యవ్రతహంసా। కంసితచరిత్ర। ధైర్యవ్రత। కంసా।
హంసహయరంహ్యపారశు, ధ్వాంసా హంసనుత నిర్దయావిధ్వంసా. 68

మాలిని. నిగమనిగమవాసా నిస్తులస్వర్ణవాసా, విగతవిగతదోషా వేదవించాబ్జదోషా
సుగుణసుగుణరుద్ధా శుద్ధసాక్షీ రుద్ధా, జగతిజగతిగోళా చక్రతత్ప్రాప్తగోళా.

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణ భూరివైశ్యవంశ రామనార్య
తనయ పండితసేవాసముద్భవ శ్రీ త్రిపల్లి లక్ష్మణప్రణీతం బైన దాశరథివిలా
సంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము

శ్రీరామ.

దాశరథివిలాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీమానినీమనోజ్జ్వల, తామరసమరందపాన తాత్పర్యమిళిం
దా మేరుతుల్యవేంకట, నామమహాభృదళింద నామమునుంగా. 1

గీ. అవధరింపు మధికహర్ష వాల్మీకిమహర్షి యిట్టు లనియె నట్లు సంత
సాద్రి మునికి రాముఁ దర్భానందనుఁ గాంచి, యిట్టు లనియెఁ బ్రేమ మెసఁగ మెసఁగ.

క. ప్రాణంబులు మనకు జగత్ప్రాణాత్మజుకరుణఁ జేసి క్రమ్మఱఁ గలిగెం
బ్రాణము లారింపక మత్ప్రాణేశ్వరి వెదకె నితఁ డుదధిమధ్యమునన్. 3

చ. ఇతని నుతింప నాకు వశమే యది యెట్లు లయ్యెడు నిమ్మునీ
శ్వరులబలాఢ్యులైన ప్లవగాధిపుల న్ననుకూలు రబ్ధి ను
ల్లిఘనసభం గలద్దిరిఁ దరించి దశాస్యు హరించి మించి మ
త్సతి సతి సీతఁ గాంచక యసాధ్యము పరితాప మాయనే. 4

సీ. శీతకాంతశిలాస్థలవికచితసుమశయ్యాతలంబులు ఁ జవనాద్ర
దేహ లై సౌరభోద్గీర్ణకాంతాళివృంతానిలాగోలవిపులమార్గ
మంతల లై మహాత్ర్యంతాసదృశ్యరిచారి నాళీకసహస్రములు గన్న
సైన నూడికములు సల్ప మద్భాహుద్వయోపలాలిత లై యనూహ్య సౌఖ్య
లీల మెలఁగుట్టిలేమయ భువనాంతరమునఁ గత్తి నేల రాక్షసీమ
హోగ్రతర్జనముల నొక్కట వణఁకుచు, నుండవలసెఁ జిత్ర మొక్కఁడు గదా. 5

క. అని పలికిన రఘురాముం, గనుఁగొని సుగ్రీవుఁ డేమి గలుగ విచారం
బున నిదియేమని ధరణీశ్వర యాపహరణఫలము విను మనియెన్. 6

వ. అని యిట్లామోదవర్ధనంబు లగుభాషణంబు లాడి యప్పుడు. 7

క. అవనిఁ గలప్లవంగములు కపులన్ రప్పించి తెచ్చి కనుఁగొంటె మహా
దానవకర్తాంగు లిమ్మోహ్యాధవకుల కడ్డమె ఘోరోద్ధతదైత్యబలంబుల్. 8

ఉ. సంతరియింపఁ జాలునె యసాధ్యతరం బగుమధ్యగంబు వి
శ్వంభర నీ ప్లవగసైన్యము దాఁటెను సద్భటులన్

దంభ మొకింత లేదు వసుధాధర చూడుము నావుడున్ బ్రభో
జ్జృంభితకీర్తుఁ డవ్విభీషణసింహుఁ గని సంతస మంది యిట్లనున్. 9

క. కడు సంతస మందితి నిఁకఁ దడ, వేటికి నబ్ధిఁ జేరఁ దరుచరబలము
న్నడిపింపు మనుచు సూర్యసుతుఁడు సంభ్రమ మొసఁగ సమగ్రదోహలుఁ డగుచున్.

క. హనుమద్గజగవయగవా, క్షనలాంగదపనసదధిముఖప్రముఖకపీం
ద్రనికాయాంతాదర మగు, సైన్యనికాయము నాహవంబునకు నూల్కొల్పెన్. 11

సీ. కుంభినీధరముల గ్రుద్ది బ్రద్దలు సేయుఁ జాలినహస్తముల్ సాఁచికొనుచు
ఖచరకాంతాకుచస్తబకంబులు గుడివడి తిరుగ వాలంబులు ద్రిప్పుకొనుచు
దిక్తటదళిత స్ఫూర్తితముగా సింహనాదంబులు చేసికొనుచు
వెలయ డెబ్బదిరెండు వెల్లువల్ గలకపిసేన నవ్వేళ వీక్షించి రామ
చంద్రుఁ డధికహర్షసాంద్రుఁడై యుద్ధతి, నేంద్రవనాంజనేయజాంబ
వత్ప్రముఖవనాటభల్లూకప్రవరులఁ, గాంచి యిట్టు లనియె గారవమున. 12

క. భద్రముగాఁగ నపూర్వస, ముద్రమునం గందు మిగిలి మొన వెడలేదు న
న్నిద్రగతి నింక శాత్రవ, విద్రావణకేళి కిపుడ వెడలుద మనుచున్. 13

శా. తద్వాహిన్యధినాథు లెంతయు మహోద్యజ్జైత్రయాత్రాప్రశం
సద్వాక్యాగుణప్రశస్తభరితోత్సాహంబునన్ బాగిమా
ద్యద్దోర్దండకఠోరగణభూజద్వంద్వంబులు పెంపొంగఁ గా
నుద్యన్మహోద్వహనార్హకూటములు సమీరోద్యోగులై రంతటన్. 14

క. ఉదయగిరిశిఖరవిస్ఫురి, తదినేంద్రుల రీతి దశరథసుతు లనిలజాం
గదభుజశిఖరప్రదేశస్థులఁ దనర్చిరి యామవారలకు ముద మొదవన్. 15

వ. ఇవ్విధంబున మహాశూరు లగు ద్దాశరథుల కీశముఖ్యులై కొలిచి నడువ నంత వనచర
సమూహంబును భాస్కరసుతప్రేరితులై పుడమి గడగడ వడంకఁ గదుపడి సముద్రతీ
రం బొడంగ నెట్టియెడ. 16

క. తతవానరసైన్యసము, ద్ధతభూమీరజము వొలిచె దివిమధ్యంగా
స్థితరక్తసరోరుహసం, తతికిఁ బరాగ మయి యుద్భటస్థితి దోఁపన్. 17

క. పొన్నఁ జెలఁగిన వాలము, లన్నిటి దివి నొరయఁ ద్రిప్పి యాడుచు విసతో
మిన్నంటిఁ గూడఁ బొంగెడు, మన్నిటికిఁ జేరఁ బడిచె మొనలు యలఘుగతిన్. 18

చ. ముదమున నట్లు లెంతవసముద్రమునం గపిసైన్య మేగి త
త్సదమలతీరభూరుహలపీఠాలసత్పులిన ప్రదేశమున్

గడిచె నదంతరంబ పొడగాంచిరి రాఘవభానుసూను లా
పదపథసన్నిరుద్ధఘనభ గవివిక్రము నాసముద్రమున్. 19

క. కని యంత రామలక్ష్మణు, లనఘులు పవనతనయాంగదాంసతలంబుల్
ఘనరుచులు డిగిరి గిరియగ్రమున డిగు హైమరథసింహములజాడ యనఁగన్. 20

వ. ఇట్లు కల్పకతరుస్కంధంబులందోని తరుచరస్కంధంబు లవతరించి చమూనాథపరి
వేష్టితులై సమవిశాలచంద్రికాధవళచిత్రశిలాస్థలాసీనులై సముద్రతరణోపాయం
బుఁ జింతించుచుండి రంత నక్తంచరజనంబులును దత్తీరపర్యాసగహనంబుల విడి
సె నయ్యవసరంబున లంకాపురంబున దశకంధరుండు. 21

క ఈలీల రామలక్ష్మణు, లాలమునకు వచ్చి విడియు టాలించుట నొ
డ్డోలగమున మంత్రులఁ గా, ర్యాలోచన మడుగుచున్న యపు డతనిభ్రాతన్. 22

మ. దశకంఠానుజుఁ డవ్విభీషణుఁడు భ్రాతం జేరి కేలొగ్గి వి
నతుఁడై యిట్లనిపల్కెఁ గష్టుఁడ యమర్త్యశ్రేణి ప్రార్థింప భూ
రితరారాయుధధారి వైరివుల మర్త్యుం గూల్ప నీలీల మ
ర్త్యశరీరంబు ధరించె నమ్మఁ డన సీతాపహ్నాకోబాలికై. 23

క. అని నారదాదిమునికరు, లనఁ బిందుము తాకయున్న నసురులమీఁద
గ్గిన వాలు చనదె తుదరె చెప్పి పని గాంచుచున్న కపిప్రకరంబుల్. 24

ఉ. ఒకకపి మున్న రామునికి యోగ్యముగన్ జలరాశి దాఁటి జా
నకిఁ గని యూఱడించి తిరిగంటెరి మొక్కట మంత్రిపుత్రస
ప్తకము వధించి యక్షయకుమారు శౌర్యమదంబు ణడంచి తా
నిఃపురి గాల్చి పోవఁడె భవత్పరివారము చూచుచుండఁగన్. 25

క. వాలి నినుఁ గొన్న హైహయుఁ, దూలించి భార్గవు న్విధూనముఁ జేసె
న్వాలిం గూలించుట నీ, వాలించితి చలము విడువు మా ప్రతిపయిన్. 26

వ. అని పలికి వెండియు. 27

క. ఎంటిఁ దమ్ము నెఱుఁగవె, కదిసెద క్రొగ్గడి పలు దుడికి నెడఁదం
గుదిరెడ నీరయున, న్నెదరు చిడిచి క్రమిగ్రణలయు పిన్నలఁ జెద్దల్. 28

క. కనర విమనజా లిప్యర్థమున దాఁ జెదగని తిలంపఁబోకుము మది న
[illegible] 29

[illegible] 30

చ. కనకరథాంబుజాక్షిఁ జనకకన్యక నుంచి నరేంద్రవరాని క
ప్పన మొనరించి కావుము కృపాంబుధి మున్నతిశోభ నైన కో
పనుఁడవు గావు నీ వనుచుఁ బ్రాంజలివై ప్రణమిల్లుదేని యే
మనియెడువాఁడు గాఁడు శరణాగతునిం గరుణించు నక్కలిన్. 31

క. కోలము నొక్కఁ గరించితి వాకోలము నిల్లుబ్బు మని నృపుత్రకుఁ బ్రణమిల్లం
దలఁపకుట మాకుఁ గ్రూరము, నలఁపఁ దటుల గాన యిపుడ నగు నిటు సేయన్. 32

చ. వనవిధి దాఁటి వారిటు వస్తుటు సుమ్ముగాఁగ బాసిం
గొని చని రాఘవలక్ష్మణులు నృపరాణం బని సంధి చేయుటో
పృథ నను మెల్లఁ బంపులకు బోఁడిమి నెఱుఁగ నీవు సీతఁ దె
చ్చినదినమున్ గొనంగి శకఁ జేయుము సౌమ్యత రాజమౌళికిన్. 33

వ. అని మఱియు ననేకభంగుల నుపన్యసించుచు. 34

ఆ. వెఱ దోషరహితుఁ డట్టిదవుఁ డిల్లు, నీకు సౌఖ్యములకుఁ జెల్ల మాని
సీత నిచ్చి రాముఁ జేరి ప్రార్థింపుమట్లు కంటె బ్రదుకుఁ దెరు వొకండు లేదు. 35

చ. అన విని క్రోధతామ్రనయనాబ్జుఁ డికృటిల స్వహాసము
గనుఁగొని చాలుఁ జాలఁడఁగి కయ్యము చేయఁగఁ జాల లేవి క్రే
వనోదిఁగి యుండెదట్లు బలవంతుఁడ మానవులందు దెల్పుచు
న్మనుజపుంగవికిం బిత్తిమాటలు దెల్పఁగ నేల చెల్లరే. 36

ఉ. యక్షునియోఁడఁ గాడి చనవప్పుడు మృత్యువిడిరి క్రిటప్పసా
ధ్యక్షులఁ గ్రోధమప్పుడు భయంబొందుత్రము లేని రాక్షసా
ధ్యక్షుఁడ నోర్చు మర్త్యుని సబంధిం బని చేఁకుట మొట్లు విద్విష
త్పక్షము బూని నాకు హితంబొరింపఁ దలంచి తాత్మలోన్. 37

సీ. తపమున మెచ్చి ధాత వరంబులీయ రానెంచి యుక్కున మాసించినావు
బుద్ధి చెప్పుటకునై యుద్ధవాంఛితుఁ డపితనూజుఁ జంపింప మిడినావు
బలియుఁడై నిర్జరభామలఁ జెఱబెట్టు నప్పుడు వలదని చెప్పినావు
అలనాఁడు వారిఁ బొలుకుమా ర్గనీక మించినపురముఁ గాల్పించినావు
నిండుకొలువున మనుజుల యందుఁ జేరి, కొలిచి బ్రదుకు మటంచు వాక్రుచ్చినావు
వేదబంధుఁగఁ దలపోసిచూడ నీవు, మొదలనుండియు నరకుణమ్ములకు తావు. 38

వ. అని తనమనంబున నిలంచు మనీయవైభవబలపరాక్రమంబులకు ననూనగర్వస్ఫురితుండై
పలుకువాఁడు గాకేమి యని నిజానుజుం గనుంగొని. 39

మ. వికటభ్రూకుటికుర్వి రీక్షుడగుచు న్వాఁ శ్వాధ రాకేశవై
రికటస్ఫ దన మాఁ తరించి ప్రబలార్చిష్మచ్ఛిఖాజాలవ
త్ప్రకటక్రోధకషాయితాక్షుఁ డగుచున్ వాదంబునం దన్నిమ
న్నికటంబుల న్వెసఁ బాసిపోవు మనియె న్నిష్ఠాగ్రణాహాక్రియన్. 40

ఉ. పాపిని తండ్రియే న్గుణభూషణుఁడైన విభీషణుం డ్మహో
గ్ర మ్మగుమాటలన్ జూచి దశకంఠుఁ డనుచరితలీలఁ జంద్రహా
సమ్మున ద్రేయఁ బూనుటకు సుభ్రముఁడై పటితెంచి మాను ఘో
ర మ్మని యాఁగ నయ్యెడఁ బ్రహస్తుఁడు హస్తము వాఁచి రావణున్. 41

క. ఆ న్నివ్విధమునఁ గనలుచుఁ, దన్ని వెడలు నగ్రజు శోకతాపితుఁ డగుచుం
దన్నిక్కృతి కోపనక ద్రాఘిష్ఠస్వన వనముల నరిగెం డిట్టిగొనెన్. 42

ఉ. పిల్లములోన నీ చెడుట కోర్వక యొంటియు నొత్తి చెప్పన
న్నొల్లవు ప్రాణమాయితను నొల్లనివాని క్రమంబున న్మహీ
వల్లభుఁ గానఁ బోయెద నకర్మము నిన్నుఁ దొలంగి సజ్జనుం
డెల్లెడ నెట్టి యాపదఁ దగు న్వెనుఁ ద్యజించుట నీతి మార్గమున్. 43

క. అని పలికి మొక్కి పిన్నోగ్రుని, చను దెంచి యథార్థ పూర్వసాష్టాంగంబున్
జని కొనరించి యాపెను, వినిచె నిజాగ్రజుఁడు పరిభవించుటఁ దెలియన్. 44

చ. ఇటు వినిపించి రావణుని కే సభియూరగ నైతిఁ దల్లనీ
కిటు విను మింక రాఘవపుహిల్వయువిం గొలుచంగఁ బోయి త
త్కటుకరుణాకటాక్షపరివర్ధిత గన నొంది యుండెదం
గటకటపాటు మాని గజగామిని వే సెలవిమ్ము పోయెదన్. 45

క. అనవుడు భగమంగుచుఁ దజ్జనని ఘనూనకునిఁ గాంచి సాత్వాంతములోన
న్మను పొడి నిజధర్మచంచులు దలపోసి వీతసంభ్రమ యగుచున్. 46

శా. సంతోషంబు సుపుత్ర నీ కనుము వాత్సల్యంబుగా బల్కి యా
ర్యాంగప్రీతిఁ గుమారుఁ గౌఁగిటికిఁ బియంబొంగి యశ్వత్థకా
కాంతారమ్మును వీడి కొల్వుడసె నిజప్రాణనాథాహిభూ
కాంతు న్రాము సలక్ష్మణుం గనుఁ డపేక్ష న్సంభ్రమాయత్తుఁడై. 47

మ. కరమర్థిం జని యాత్మ నాశ పరమం గాశోల్లసన్మందహా
సరమ న్వీడ్కొని రాఘవేశ్వరపదాబ్జద్వంద్వసందర్శన
స్థిరబుద్ధి న్నిజమంత్రు లెంతయుఁ బ్రసత్తి న్వెంటరా నంగొల్వఁగా
వర పుణ్యుండు విభీషణుండు జలధివ్యాకీర్ణ తీరంబునన్. 48

చ. వెలుఁగడి యంతరిక్షపథవి న్నవఘనోదధి సంభ్రమించు నా
నలువురు మంత్రు లిర్వనమునం దనుఁ గొల్వఁగఁ గొల్వుగోపలన్
బలుగడి యున్న త త్పరిధనం బొనరించుచుఁ జెప్పుమా కపు
ల్బలువురు గొల్వ నున్న నరపాలకు పాలికిఁ బోవునంతటన్. 49

క. అంచిత మగు తద్రక్షః, పంచకము దనర్చె మిగులఁ బావకుఁ డనుచు
న్వంచించి రావణాఢ్యుఁ, పంచప్రాణములు వెడలి పోలె మదంగిన్. 50

వ. ఇట్లు చని. 51

క. క్రోధనిరోధకు వీరవిరోధకుఁ జితాసురావరోధ మధిగసం
బాధముఁ బృథులాంగూలో, గ్రోద్యముఁ గపియూథ ముసుకశేఖరు లెమరన్. 52

చ. కనుఁగొని విస్మయంబునఁ బ్రకంపము హర్షముఁ గ్రమ్మఁ గీశవా
హిని దరిఁజేరి రాఘవమహీపతి నారయుచున్న వేళ న
ద్దనుజకులాధివాసుల దితస్వవిరోధుల సాధులన్ జగ
జ్జననుతవాదులన్ వ్యాకవిహాసుల వారి విభీషణాదులన్. 53

క. రాకాసు వేగులవారలు, గావలయు నటంచు నెంచి కపులెల్లను ద
ద్భావము లెఱుఁగమి వారల, నేవురఁ బట్టికొని చనిరి నృపుసన్నిధికిన్. 54

వ. తోడ్కొని చని తారకానీకరమ్యభాగభాసితుం డగు ప్రాచేశయమయూఖుండు నంబోలె సను స్తవానరస్తైని కాంతారంబునం బ్రజ్వలిల్లుచున్న యన్నరేంద్రుం గనుంగొని సభక్తికసాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి రాక్షసోత్తములం గానిపించి మహాత్మా వీరు లక్ష్మిసైన్యోగ్రాస్త్రవర్గంబు పరిగ్రహించు రాక్షసాచార్యులవారలు గానోపుదు రిప్పుడు చక్కంబుగఁ బాద నొసంగుడు మే యని పలుకు నిజయోధుల వాక్యంబు లాలకించి కరుణారససాంద్రుం డగు నా మహేంద్రుం డజ్ఞాని వ్యారించి వారిం గాంచి 55

క. ఎవ్వరు పంపినఁ వచ్చితి, రెవ్వరు మీ రేమి పనికి నేతెంచితిరో
యెవ్వఁడు ననికి నిఁక..., నివ్వేళల దెల్పుఁడీ యని యు సస్మితుఁడై 56

తే. నగుమొగము తోడఁ గారుణ్యమి యొప్ప..., రాముఁ డీరీతి నడిగినఁ బ్రణతుఁ డగుచు
భక్తిఁ గేల్మోడ్చి యిట్లని ... విభీషణుం డు.

చ. కపికులకీర్తి యేను దశకంధరుసోదరుఁడ ... నమం
త్రివరులు వీరు నీ కనుమతింప భవచ్ఛరణంబు వేఁడి నీ
దవుద యు సిద్ధపుణ్యజనతాంచితభూమి గడుం గలిర్పఁగా
నవు నని యన్నఁ బాసి భగవద్రుములు గొల్వఁగ నిందు వచ్చితిన్. 58

క. రామునితో నెదిరించి సంగ్రామము సేయఁ దైవఁ జేయఁ గాలేఁడు రఘు
గ్రామణి శరణముపొందుము సీతామణి నొసఁగి యుండ కను హితంబులు సెప్పన్. 59

ఉ. యుద్ధము సెప్ప నెవ్వఁడవు పొమ్ము మహాత్మ విభీషణ కిట్టిసం
బద్ధపుమాటలాడకవు ప్రాణము దైవఁ ద్వదేంద్రుఁ గాని యూ
తోద్ధతి తూల మర్త్యునిసమున్నతి నెంచుట యెట్లు రావణుం
డిద్ధబలాఢ్యుఁ డొకఁడు యొక్కటి నిల్పు ప్రాణంబు లేఁదకున్. 60

క. అని పలువరాల పరిభవ, మొనరించిన వరనియొక్క మండక నిమ్నం
గని కొలిచి బ్రదుక కన్నతి, వనసుమతీ యీ విభీషణాఖ్యుఁడంతన్. 61

తే. మాటలాడ నెల్ల నోర్చు మామాట మిగుల, లేక యీతని బ్రదుకున కడఁగి
యొత్తి చెప్పఁగ నీకు మెత్తి బిట్టు, కాలదన్ని నెనఁగ బెట్టు కాలనన్న! 62

వ. అని సకరుణంబుగా వాక్ప్రవృత్తి సమస్తము నెఱింగించి భవత్ప్రత్యక్షోత్సుకుం
గలిపికొని రక్షింపుమని ప్రార్థించి రాముం డతని గటాక్షించి కపులదెస నిరీక్షిం
చుటయు. 63

క. పగవాని తమ్ముఁ డితఁడుం, బగవాఁ డగుఁగాక యెట్లు మైత్రి యొనర్పం
దగువాఁ డగుఁ గను నిక్కంబిటు, దగువాఁ డగుఁగాక యనిరి తమతమ తెల్లన్. 64

తే. అంత హనుమంతుఁ డితఁ డతిశాంతుఁ డింద్ర, జిద్వధాశాస్త్రవినివార్యశౌర్యయుతుండు
సమయమున రావణునిచేత సమరవాద, నితఁ డెకాఁడె నన్పిడిపించె నిద్ధబుద్ధి 65

క. వాలి యితఁ డనుచుఁ దెలిసి, సీతాత్ముఁ డివ్యంబు నిందామ్యుఁ దగున్
వాలిని కను విభీషణుని చేత మిగుల వలచు నిది ప్రసిద్ధము యనుటన్. 66

క. అనిలసుతుఁడు నుడివిననట, లనుకూలము లగుట రాముఁ డయ్యాసురవరు
గనుఁగొని యభయము బొసఁగితి, ననుమానం బేల డాయు నరుదెమ్మనఘా. 67

చ. అని నెవరాగఁ బల్కి యతఁ డానతుఁ డైవ గవు గిలించుచు
న్నాతుమ విరోధికమ్ముఁడవు నిగ్గుణించుట వింత గాదు న
న్నని శరణంబు వేఁడిన జగత్త్రిగవాకులు మెన్ప రావణుం
డనుడుక తప్పుడు నిర్గుల దుర్గతికి స్వర్ణార్థి వస్యుఁడే. 68

వ. అని యివ్విధంబున నభయంబు బొసఁగి కృపాలితుండున. 69

క. కలువకలుపిత తాత్మ్యుఁడు యు, క్కులఁ దగుభరత ప్రజమ్మ గాయము సలిము
క్కులు సేసి యా తనిపకని క, కలువమతి నిమ్న విభుఁడు గావించు దయన్. 70

క. అని యతనిఁ గలిపికొని యా, రవమర్త్యుల గారవించి తన్ముఖమున శ్రీ
ద్రుని బలపరాక్రమాదులు, వినుమ మునను నొందుచున్న వేళ నప్పుడు దా. 71

వ. హనుమంతుం డిట్లనియె. 72

చ. కరము దురం బొనర్చి దశకంఠునికంఠము లూడ్చి తత్సహో
దరునకు వానియేలెడుపదం బొసగూర్చుట యెంత పెద్ద నీ
కరయ విధాతఁ గాదని తదంచితశౌర్యతిసత్యతాలోకసు
స్థిరవిభవంబు లాశ్రితులఁ జేర్పఁగ నోపుదు వాక్కు మెచ్చినన్. 73

కం. అను పని భవత్సహాయ్యంబున వానిం గడఁగి తీర్పఁ బోలని కార్యం
బనఘా యొకఁడుం గల్గునె, యని యతని న్మెచ్చి రాముఁ డభినందించెన్. 74

వ. తదనంతరంబున సుగ్రీవాదులు రామచంద్రుఁ గరుణాసాంద్రుం దవపొగడిరి విభీష
ణుండును మంత్రిచతుష్టయసహితంబుగా సంతోషించె నంత రాముండు నిశాంత
గ్గతంబున. 75

కం. అంభోరాశి నభీకము, గుంభితనక్రాదిజంతుఘోరము విపులో
జ్జృంభితకపివారము గ, ద్గంభస్థితి దీని నెట్లు దాఁటఁగ నగునో. 76

వ. అని కించిన్మీలితలోచనాలోచనుండై. 77

కం. తుష్టి నుదధిఁ గొల్చి తదుపదిష్టసరణి గపికులాంబుధి న్నడిపి మనో
భీష్టముఁ బడసెద ననుచుఁ బ్రహృష్టహృదయుఁ డగుచుఁ దలఁపు లిగురొత్తంగన్.

కం. అరాముఁడు శుచి యై దర్భాచితపవిత్రాసనాసీనత నా
హారాంచన్నిద్రాహారవిహారంబులు మాని జలధి నారాధించెన్. 79

ఆ. మఱియు భక్తియుక్తి మాసంబునఁ బయోరాశిఁ గుఱుపఱిచి రామవిభుఁడు
భావ మేకముఖముగా నిల్పి సదధికప్రౌఢి మెఱయ నిట్లు ప్రస్తుతించె. 80

కం. సరిదోఘంబెల్లను దమి సరసుఁడ వగు నిన్నుఁ జేరి సమ్మోదించున్
దరణిస్థితి భవదీయా, దరణంబునఁ గాదె నిలిచెఁ దలపోయంగన్. 81

వ. నీవు సుగుణరత్నాకరుండవు గంభీరుండవు కపిశ్లాఘనీయుండవు నపారుండవు భువన
ప్రశస్తుండవు వని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతించి కరకమలంబులు ముకుళించి.

మ. మఱి నాపైఁ గరుణించి యాత్మగుణ సన్మార్గంబు దోఁప న్సరి
త్పతి నాపైనము నిర్వహింపు మనుచుం బల్మాఱుఁ గీర్తించి యా
నతుఁడైనం గరుణించి రాముని జగన్మాన్యస్థితం గనం బోఁ డపాం
పతి నిర్గంధుఁడై యారెఁడ చు విలధుల్ పైపై బ్రసంగింపఁగన్. 82

కం. ఇటు పొగడి జలధి నాథుఁ, డిటువలె సాక్షాత్కరింపఁ డిలఁపఁ డనుచు ను
త్కట కోపదీప్తుఁ డగుచుఁ గటము చెదరఁ గల్పి ఘోరకార్ముకధరుఁడై. 83

శా. క్రోధోద్రేకవశోల్లసజ్జాతుఁ డగుచున్ ఘోరాస్త్రముం బూని యు
ష్మద్ధోరాశి హరింప నిష్ఠురకృతప్రారంభుఁ డైన ప్రభో
వీథి న్వ్యాసె నిమందు తారకలు పృథ్వింగూలె మల్లోకము
ల్వ్యాప్తం జెందెఁ గులాచలంబు లారగన్ ప్రవ్సెం జతుర్దిక్తటుల్. 84

శా. విశ్వామిత్రఁబున కట్ల పుట్టుటయుఁ బాధస్వామి ఛీతిం గడు
స్సాధ్యంబున రామున ప్రపదకృత్యాకారుకాయ త్రప
ద్వ్యాధ్యస్తి నోఁడెఁ గాని పటుభక్తి స్వీకృతుచువ్యాఁదటం
చు నట్మన్నావఁగఁ బోవఁ దయ్యె జడగాను ల్వానుల న్నేత్రురే. 85

వ. ఇవ్విధంబుఁ బొడము భయాతిరేకంబున. 86

క. బడబాగ్ని వేఁడికి న్నడి,నడియుడునే నిప్పుడు రాముబాణాగ్నిఁ గడుం
జెడనె యని యలిని జూడ, న్వ్యాకులె జడన మాంసంబు వేగిరపడఁగన్. 87

తే. వెడలి తరుణి మూర్తిధరించి జలధి, కన్యకాగాత్రమీముఖ్యమాన్యమణులు
మూర్తిమంతంబులై తన్ను మూనసి కొలువ, నర్ధిసానుకంపకసాధ్విఁ జేర 89

క. వెలవెలఁ బోవుచుఁ జనిత,మలసచ్చరణయుగము మ్రొక్కి వినీతిన్
జలనిధి నుతించె న్నృపవర, పలుచనివారలము కలఁగఁబడమె యలిగినన్. 0

క. ఏ దెలియ నెంతవాఁడ మ,హీమహితృవరా భవన్మహిమ బ్రహ్మసురేం
ద్రాదులు నెఱుఁగరు శ్రుతివి,ఖ్యాతి మదపరాధ మాత్మఁ బెట్టకు మింకన్ 91

క. ఈ యంబుధి నెట్లు దాఁటుదు,నో యని తలపోసెదే యనవు లుధవిబున
న్యాయముగ నమేయుఁడవు నా,రాయణుఁడవు నీవు మార్గ మడుగఁ దలయా నే. 92

క. కట్ట యొగాక దాశ్రైఁ, గట్టులక వహింపనేల గట్లం బెట్లం
గట్టయొకఁడు కట్టక పొడ,కట్టున మార్గంబు నన్నుఁ గడవఁగ మీకున్. 93

ఉ. సేతువు గట్టి రక్కసులఁ జీల్చి వధింపఁగ సేతు తోడ నీ
కీర్తి నేఁగు మంచు నచియించి సముద్రుఁ డదృశ్యుఁడైనను
బ్రాకటతూపాలంబు నిశాచరజాతుల నిర్భిడక్షిసం
జాతులఁ గూల జేసె మునుసాగరవేయఁగంబూను గోఁచేత. 94

వ. అవ్విధంబున రాముండు తదనంతరంబున నిజసైనికుల నాలోకించి కార్యదశానిరూప
ణంబుగా నిట్లనియె. 95

ఉ. గట్టులఁ జెట్లును వ్రేటించి నధిపయుఁ బదషైరి యద్దుగాఁ
గట్టయుండుంచు గట్టిన సుఖంబున లంకకుఁ బోయి రావణుం

బట్టివధింపవచ్చునని పల్కిన రాముని భాషణంబులం
బుట్టినసంతసంబునఁ గపుల్ చెలరేఁగుచు నాడి రెంతయున్. 96

క. ఒకకట్టు గాదు జలనిధి, సకలంబును బర్వతముల సంపిహితము చేఁ
తవుఁ జాలునట్లు గాఁగఁ, బెకలించుఁడు మందరాదిపృథ్వీధరముల్. 97

క. అని పలికి మఱియు నిట్లని, రఘుకులజానకిచ్చి నట్టులు సేయం
జనుఁ గాదె సేతుబంధం, బొనరింతము మనము సద్భుజోత్సాహమునన్. 98

క. బలిముఖు లబ్ధినిధికి, న్బలిసిధు లొనరించి విష్ణుపతి కెఱఁగి కడున్
బలిమి మెఱయ నందఱు గబ్బలులం బెకలించి తె న్నృపాలకునాజ్ఞన్. 99

వ. నలుదెసలకుం జని రభసమున. 100

సీ. లకణవారాశిఁ గాలువచేసి యిరుమాఱు దాఁటినపవమానతనయుఁ డొకఁడు
తాతకంటెను బలాధికుఁ డితం డని పొగడంగఁ దగువాలిపుత్రుఁ డొకఁడు
నుత్తరాశాపార మొకక్షణంబునఁ జూచి వడిరావలఁతి శతబలి యొకండు
మును శైలకూటంబు మునులకై మోఁచాలఁ బగులఁజేసినసుగ్రీవపతి యొకండు
దధిముఖుఁ డొకండు గంధమాదనుఁ డొకండు, నీలుఁ డొకఁడు సుషేణుఁడన్వయుఁ డొకఁడు
పనసగజగవయగవాక్షనలతార,కేసరిప్రముఖులును దక్కినకపులును 101

మ. విపులాభాగము సంచలింప విబుధుల్ వీక్షించి హర్షింపఁగా
విపులాద్రుల్ పెకలించి తె నలుఁడు పృథ్వీనాథునాజ్ఞన్ వన
కపులు లారీతిని దెచ్చి పెట్టె నుదగ్రగ్రావాళిఁ జేకొంచి న
ల్కపయోరాశిని వైచి కట్టెఁ దొడంగెం గట్ట న్మహోజ్జ్వలస్థితిన్. 102

క. తానేమేని సముద్రుని, మానంచి మునుపఁ దగుటఁ బటుమధరంబు
ల్తెచ్చిరఁట నలుఁడు సేతువు, దానొనర్చుఁ దర్యూఁ గడు నిదానముగాఁగన్. 103

వ. అప్పుడు. 104

క. ఒకతరుచరుండు పదిగిరు, లొకగిరిఁ బదుగురుదనాటు లొకవృక్షచరుం
డొకగిరిగా నిచ్చ్వనముగఁ, బెకలించి తెచ్చి రతితుంగపృథ్వీధరముల్. 105

చ. కడుకొని వాలపాశములఁ గట్టి మహీధ్రచయంబుఁ గొందఱ
ల్పుడు గొని తెచ్చు టొప్పె మును పూర్వసుధాశనులు న్సుధాశను
లుడుగక పయోధిఁ దెచ్చి రదిగాదని ఘోరసముద్ర మొక్కఁడో
కడఁడ తరువడంగఁ గూని రను కైవడి నెంతయు నద్భుతంబుగన్. 106

క. మన్నిఁక జలము చీఁకువరనిబ్బ ముఁ దేఁడి తరుచరులు జలధములం
ద్రొన్నఁ దడక్కని కచ్చుచు, మహాన్నతిఁ ద్రవ్వ నెత్తు రొగి ఘనగిరులన్. 107

వ. తత్సమయంబున. 108

క. అంగస్ఫూర్తాంచితయ, జ్ఞాంగఫలప్రక్రియాబ్జభాండంబులచే
తంగేటిలు విశ్వామిత్రక్రియం గాలికొడుకు దశార్ణ నధికోగ్రులచేన్. 109

సీ. ఏఁ గుంభకారుండ నిదె కుంభము లటంచు నిరుగేలఁ గొండ లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నేఁ దంతువాయుండ నిదె యంశుకము లంచుఁ గఱకుతాఁబలక లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నేఁ గృషీవలుఁడ నిల్లిదె హాలంబు లటంచుఁ బఱపైనఱాఁడు లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నే రథకారుండ నిదె రథంబు లటంచు గిరిశిఖరంబు లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నొకరొకరిఁ జూచి మెచ్చక యుబ్బుమీఱ, నవ్వులాడుచు శతయోజనప్రమాణ
సేతుబంధనిబద్ధప్రసిద్ధవృత్తి దయ, వర్తనస్ఫూర్తు లగుకపిమూర్తు లంత. 110

తే. లంకలో నున్న ఘోరసాలంబు లిట్లు, నెఱుతు మన రీతి సాలము ల్వేఁచి తెత్తు
రసురగోత్రఖనన మిట్లు యాచరింపఁ, డీలు నని గోత్రముల్ త్రవ్వి తెత్తు రొప్ప. 111

క. తమకౌతుకవైభవగో, త్రమాంగముల మున్ను వేడ్కఁ దమ తెచ్చి గో
త్రము లిడి నిలిచెద రధికప్రమోదమున భారవహనధర మురుఁగఁగన్. 112

ఉ. భూవనితాకుచాగ్రములనుబోలు ధరోదకచందనాద్రిగో
త్రాళిఁ బట్టి యాడినకతంబున సంభవమైనయట్టి పం
కావహవృత్తి లేక వికలాత్మత నొండగ నేమి తర్లవం
గావలి యుబ్బుమీఱ ననయంబు వహోదధి నీఁదులాడుటల్. 113

తే. సేతుబంధనదీక్షాప్రసితమనోబ్జు, జాతు లగుకపులు భాస్కరాతపంబు
గలుగకుండఁగ నీరంధ్రగతిఁ దనర్చి, పెను ఖచరవైమానికపంక్తి చదల. 114

వ. ఇవ్విధంబున నజకౌనులగు నమ్మహాబలులు నగనగోన్మూలనంబుఁ గావించుట [illegible]
గాఁ [illegible] యుండె నట్లు [illegible] డగు [illegible] భువన [illegible] సంఘటించిన
తత్సేతుబంధనం [illegible] హోల్లాసకరంబు గావుఁడియు [illegible] హోల్లాసకరంబై వనచర
గమనానకూలంబు గావుఁడియు [illegible] నానకూలంబై పుణ్యజనత్రాసకరంబు
గావుఁడియుం [illegible] త్రాసకరంబై [illegible] భంగంబు గావుఁడియు [illegible]
[illegible] భంగంబై [illegible] గావుఁడియు [illegible]
[illegible] పంచ [illegible] ప్తం బగుటయు 115

[illegible] పృథ్విఁ గలదే
[illegible] 116

[illegible] భా
[illegible] చూచి దు

మ్రోఁతయుఁ గనప్పయోధి నౌకకట్టి యొనర్చిరి రీయకంబు సు
స్థిర మయి యుజ్జ్వలంబులఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కెదె పర్వకాలముల్ 117

క. అనఁగ నపులు భరదవగ్రహ, ముగఁ గాక కను స్సముద్రమున సేతు వొన
ర్చను మానవకులె నీమన, మునఁ దలఁచినకార్య మది యమోఘము కాదే. 117

వ. అని సన్నుతించి రంత నంతర్వృత్తాంతంబును దశముఖుండు దెలిసి కలంగి శుకసారణాదిమంత్రులతో మంత్రాలోచనంబు గావించి లంకాపురంబు సురక్షితంబు గావించికొని యుండె నద్దినసావసానంబున. 119

క. నూత్నమతి స్వనురాశిఁ బ్రయత్నంబున దాఁటికొన్న యాతనిఁ జూచెఁ
బ్రత్నాకరుం డంబర రత్నము లోఁగొని మె నవఁగ దగ ద్రుంకెఁ దగన్. 120

వ. ఇట్లు కువలయవ్యధాకరకరగ్రహణంబు చాలించి యినుండు గ్రుంకుం దగుటయు.

—: సాయంకాలాదివర్ణనము :—

సీ. పదమతిదూరసానిఫాలభాగంబున సవరించు కాశ్మీరజన్మ మనఁగ
సంఫుల్లలోధ్రకసానుపమ చిత్తాస్తమహీధ్రగైరికధాతు వనఁగ
రవిరథపతనకారణవిభాజితసరస్వన్మధ్యవాడబవహ్ని యనఁగ
బ్రాహ్మణార్ఘ్యోదకబాణప్రభిన్న మందేహదేహోత్థశోణిత మనంగఁ
గోకనదపద్మరాగబంధూకబింబ, శుకముఖాశోకతామ్రకింశుకలసత్ప్ర
వాళసురగోపజతుచక్రవాకపక్ష, కాంతి నిరసించి సాంధ్యరాగము రహించె. 122

తే. సాంధ్యరాగప్రభుచ్ఛవి సాగరోద, కంబు కీలాలపద్ధతి గాంపింపఁ
దెలఁగి యసురులు తద్రక్తసేవ సేయఁ, దోఁచె రన నొప్పె నియమ ప్రదోషవేళ. 123

చ. అతపమదుఃఖపంకమలినాంగలతాటపరిశుద్ధయైన వా
ననవనజంబు వాడఁ గని నస్తవచక్రము లుబ్బువీడఁ బ
ద్మిని విమసంగ్రహం బనుమతించె మనోజశిలీముఖాహతు
లదనిన నోర్వలేక నపుడ్గవా యిమ్ముల నాసినదోష హేతువుల్. 124

తే. విష్ణుపద మనువిఖ్యాతి వెలయుచుండుఁ, గావున న్యోమ దోఁచు నఖంబు లనఁగఁ
గ్రమతరపద్మరాగప్రకాశమాన, తారకంబులు నభమున బూఁనెత్తెలె. 125

వ. అంత నొక్కింతసేపునకు. 126

తే. రాజు చనుదెంచుచున్న వార్త విని ప్రమద్రాంగన నిశాననాంబుజ మలముకొనిన
భ్రమరకంబుల నెగయించి ప్రబలెననఁగఁ, జీఁకటులు వాసి ప్రాగ్దిశ జెన్నుమీరె.

క. పవలు కువలయము రవిచే, నవమూట విని యమృతసేచనము సేయ సుధా
కరకలశ మెంతయు నొనర, సువిధాత్రుం డెత్తె నన హిమాంశుండు వొడిచెన్. 129

క. త్రిజగత్ప్రవిశద మగు తద్ద్విజరాజోదయము మగుడు నధికరాజీవ
వ్రజము ముడింగె భువనముల, భుజంగవిలసన మడంగెఁ బో భువనములన్. 129

తే. ఇట్లు చంద్రోదయం బైన నెల్లదిశల, వెన్నెలలు పిండి చల్లినవిధము గాఁగ
దెలిమఱుంగులు కలిగిన తీరు దోఁప, నిండికొనఁ గప్పు లెంతయుఁ గండుమీఱె. 130

చ. హిమకరదీధితు ల్దనర్చి హేమమయం బయి తోఁచు వార్ధితో
యములపయిం బ్రవీచులసహాయమునం జనుదెంచు మించుచై
త్యమలయమారుతంబు మలయం బులినంబుల సేతుబంధన
శ్రమ మఱుఁగంగ భావిసమరస్థితు లాడుచు నిద్రఁ జొక్కఁగన్. 131

వ. హనుమదాదులును రామలక్ష్మణులు మహాయశఃపుంజంబు బోని యప్పుండువెన్నెలబైట
నారాజశేఖరుం బరివేష్టించి నిద్రాసుఖం బనుభవించి రంత.

క. ద్విజసత్ఫలాప్తిఁ జెలఁగిన, వ్రజినము సచ్చక్రనిరతవేదాపటుహే
తుజనితదోషము రాజు ప్రజఁ జెలఁచి చన నిండుఁ దల్పభానుం డయ్యెన్. 133

వ. తదనంతరంబున. 134

సీ. తారాపథాంగణ దాల్చు తారావళిఁ గనుపట్టు నాయకమణి యనంగ
జారచోరవికారకారియై సాంకుల నటునిటు నడిపించునౌషధ మన
నాకమహీరుహప్రాకటపూర్వదిశాశాఖఁ దగు గుళుచ్ఛం బనంగఁ
గమలారికరలిసకాంతము తెన్పవెంట యాభ్రధునీచరద్ధంస మనఁగ
మిత్త్రుఁ దగుదెంచుట సహస్రపత్త్రములకుఁ, బద్మగర్భుఁ డెఱింగింపఁ బంపినట్టి
పత్త్రలేఖ యనంగఁ బ్రాగ్భాగమునను, వెలసె నెంతయుఁ దెలువెక్క వేగుఁజుక్క.

మ. అగణీభాగ్యము వార్ధి కట్టితిరి యెం డాలస్య మింకేల నో
యగణీరాట్కులార! యంచు నవనీజాగు ల్వడి న్నేర్పుచు
న్నవనం గోకిలకేకికీరముఖనానాపక్షిసంఘాతమె
ట్లవిధిం బ్రోల్కొనె విరాలరుంగపటుశాఖాశాఖికాగ్రంబులన్. 136

వ. అంత. 137

క. ఉదయగిరి మండనంబు, పొదవి ప్రాగ్దిశ వికస్వదుత్పలము రక్త
చ్ఛదమై ప్రతాప మాక్రమ నొదవ నరుణుఁ డెంచుచున్నదో యన నెసఁగెన్. 138

వ. ఇట్లు లోకచక్షురాహ్లాదకరుండై భువనచక్షుం డుదయించుటయు. 139

ఉ. అంతకమున్న రాముఁడు సహానుజుఁ డక్కపికోటితోన ని
ద్రాంతము నొంది కృత్యముల నర్మిలిఁ దీర్చి దినేంద్రపుత్త్రుఁజుం

భ్రాంతికవానరయూథపశ్రేష్ఠులను భల్లూకనాథను షేషణముఖ్యవి
క్రాంతుల సేతుప్రద్ధిముఖ్యాదులఁ గాంచి యిట్లనుఁ. 140

కం. దేవాసురవరులకు, భావంబునకైన నిట్టి పని యొనరింపం
గా వలఁదు తెలియుఁ డది మహాప్రాభవములు నిల్పు మీరు కపులే తలపన్ 141

వ. అని మఱియు ననేకవిధమధురవచనంబుల నగ్గించి కార్యవచనంబుల ప్రసంగించి 142

శా. గర్జాభీమపలాశవాగ్విహితలంకాద్వీపము న్ముంప వి
స్ఫూర్జద్బాహుతరంగవానరబలాంభోరాశి దుర్వ్యాప్తిమ
న్నిర్జరస్థితి నేఁడు ఱట్టులు మది న్వీక్షింపుఁ డీ రంచు స
ద్వ్యాజ్ఞామూర్తవపుర్విలాసుఁ డగు గోత్రానాథుఁ డామోదుఁడై. 143

చ. అనవుడుఁ బావనిప్రముఖు లాతనితో భవదీయసేతువై
దనుజులమీఁది కాలి యను దాఁకఁగ నేర్చిన యుద్ధయాత్రకీ
ఘనమతి చేసినవ్వడి జయావహమై చనుహాత్ర మట్లు గా
వున నడచెన కిప్పుడ తవుం జన లంకపయి న్మహీశ్వరా. 144

వ. అని పలికి యమ్మహామోదు లామోదనంబున నుల్లాసపులకితులై నక్రాపి యూథంబులు యూథనాథసనాథంబులై విబుధవరూథినీవిధానంబున గండు మిగిలి రాకానిశాకరోదయంబునకుం బొంగు నీరాకరము ననుకరించి పొలిచి వెడలు నత్యుగ్రసంరంభనం బరస్పరాహ్వాననదంబులు దేవదుందుభిధ్వానంబులు జలధితరంగ విరావంబులు నేకీభవించి దిక్కులు పిక్కటిల్లె నంత రామలక్ష్మణులు వనచర స్కంధస్కంధవాహరూఢులై సప్తజిహ్వునకు ద్విముఖంబులు దాల్చినచందంబునఁ బ్రతాపంబులు మేనై యవిధంబున సేనామధ్యం బలంకరించి మహాకపివీరపరివృతులై రంకకరుం డగుసుగ్రీవుని సంగంబులు జోడించి యంబుధిం బూజించి ప్రార్థించి యాంగికంబు లగు శుభనిమిత్తంబులకుఁ జిత్తంబులు హర్షపరాయత్తంబు లగు చుండ విభీషణుండును మంత్రిచతుష్టయసహితుండై యంతరిక్షమార్గంబునం బఱతేర సేతుమార్గంబున లంకాపురాభిముఖులై నడువం దొడంగి రయ్యెడ. 145

కం. మీకెరుకవచ్చు దనుజానీకంబుల యీర్పు విరియు నిజ మిట్టున
ట్లాకడలిఁ దరంగంబు లనేకంబులు వెడలి పెలుగు నెదురఁ గపులకున్. 146

సీ. అంబుధిమూభయపార్శ్వంబులఁ గనుఁగొని యడికి కట్టనడుమ నడుచువారు
మేరమీఱి జగంబు ముంపక పాథోధి నిలుచు టబ్బురం బని తలఁచువారు
జలనిధికుక్షి నిశాచరు లెట్లు వసించిరో యనుచు నూహించువారు
నేటికడల్లి యబ్ధి మేఖలామేఖలాకృతిఁ గ్రహించె నని తర్కించువారు

వర మొఱఁగెనొ యింక లేక సాగరములోన, నీఁదులాడుచు సేతువు నెక్కువారు
మించి చనువారుఁ జాల హర్షించువారు, నైకపు లాహవాపేక్ష నరుగువారు.

వ. ఇవ్విధంబునం గపిసమూహసాగరంబు సాగరంబుపై నురవడించి చనునప్పుడు. 148

క. వారిధితరంగశీకర,వారంబుల లెక్క పెట్టవచ్చు ధరణి నె
వ్వారికిఁ బ్లవగచమూని,స్సారమ్ము గణింపవచ్చుఁ జాతుర్యమునన్. 149

చ. అని ఖచరుల్ నుతింపఁ బ్లవగౌఘ మమోఘరయంబు మీఱఁగాఁ
జనిచని వార్ధి దాఁటియును నిశాచరవాసము లంక దవ్వులం
గనుఁగొని క్రోధఘూర్ణితముఖంబగుచున్ దరిఁ జేరి రాక్షస
ధ్వని విని యంత నిల్చెఁ బ్రవిదారణకేళికి నుత్సహించుచున్. 150

చ. నిలిచిన సేనఁ గాంచి ధరణీప్రియపుత్రుఁడు చేయి చాచి పే
రలుకగు లంకమట్టు దిగుఁ డిఁకఁ భయం బొకయింత లేదు నా
బలిముఖులన్ని శాఖలఫలంబులఁ బ్రోలికిఁ బోక నొక్కట
న్వెలువడి యెక్కుచున్న తరువేలము సద్విటపీవిశాలమున్. 151

వ. ఎక్కటి యీ నక్కథగగనంబు ధరాసమం బయ్యెనా నప్పర్వతంబు సాంద్ర
కాననసంచయతంబునుం బోలె నయ్యెడసరంబునఁ గపులు. 152

సీ. అరివినిర్భేద్యదుస్థిరతరాకారమయద్వారబంధకవాటతతులు గలిగి
పృథులోగ్రదంభోళిభిన్నతుంగోరువృశ్చిత్రపుస్థగితకుడ్యములు గలిగి
దనుజసంగత్రిత దారుపాషాణయంత్రప్రకల్పితగోపురములు గలిగి
శిఖరసంస్థాపితాసితమరిశాఖరశాచలకలసాలగణము గలిగి
యుగ్రబాణబాణాసనయోధవీర,బృందధనధాన్యఘనరసేభ్యగలిల
కరిసబహువిధయంత్ర సంగ్రహనిశాచ,రప్రమాపితఘోరదుర్గములు గలిగి. 153

క. భృంగాకర్షిత మదముా,తంగపవనజవపరిహాసితతురగంధరో
త్తుంగరథవీరభటసే,నాంగచతుష్టయము గలిగి యతులితభంగిన్. 154

క. ఒప్పారుచును లంకాపుర, మప్పుడు వీక్షించి ప్లవగు లధికాత్యుక్త్యం
బుప్పతిల దానిచుట్టును, గప్పికొనిరి ఘోరవార్ధికైవడి నంతన్. 155

చ. విడిసిన సేన చూచెఁ దనుఁబభీమణహుంకరణంబు మీఱఁగా
విడిసెడుసేనయు న్విడిసి వేకక నొందెడుసే- సేతువు
న్నడిచెడుసేన పొంగెడుమ-స్థితిలో వెసఁగట్టు నెక్కఁగా
నడలెడుసేన యయ్యెఁ రఘువీరు- కొంకయు సంతసంబుగన్. 156

వ. ఇట్లు లంకాపురంబునకు దెసలం బుడమి యీనిన క్రమమున్నం గ్రమ్మికొనిన యద్రుచ
రవాహినీవిస్తారంబు. 157

క. ఆపుత్రికహృదయమునపరీ,తాపము వాయు నని తలంచి ధరణీసతి హ
ర్షాపరిమిత గా మేనన్, వాపట్టెను పులకపటలశోభం దనరెన్. 158

ఆ. ఆ ఇట్లు లంకయను మహాలతాభవనంబు, నలమికొనిన వనహుతాశన మన
నున్న సేనఁ గాంచి యుల్లంబున సంతోష,మగ్న మగుచు నుండె మనుజవిభుఁడు. 159

వ. సోదరసహితుండుగా వనచరస్కంధావతరణంబు గావించి త్రికూటప్రాంతసమ
విశాలరమణీయప్రదేశంబున యోధవీరసహితుండుగా సమాసీనుండై విభీషణుం
డయ్యాయిప్రదేశంబులు వేఱువేఱ నిరూపించి చూపుచున్న యవసరంబున. 160

క. కోపారుణలోచనుఁడై, భూపాలవరుండు లంకఁ బొడగనఁ దొప్పెం
దూపుల నేర్పక త్రిపురిఁ, బాపుల నేర్చు నభంగి శోభిల్లంగన్. 161

క. అంత దశాస్యుఁడు తద్వృ,త్తాంతము విని చింతనొందు తదవసరమున
న్సంతోషము పెరుఁగఁగఁ ద,త్సంతతి యగు శక్రజిత్తు తా నిట్లనియెన్. 162

ఉ. ఏఁగలుగ న్విచార మది యేటికి మర్త్యుల నాప్లవంగుల
న్నేఁగఁగఁ గాంచి బెబ్బులి చలింపఁగఁజేసి వధించునట్లు లా
భోగుల నగ్రుఁడై ఖగవిభుండు హరించునట్లు క్రుంతు వా
రిఁగల గంధసింధురము నేను ననుం జెనకంగ నేర్తురే 163

చ. అను నెడ ఖడ్గహస్తుఁడు ప్రహస్తుఁడు రావణుతోడ నీకు మా
రున కిది తప్ప రక్కసులమయ్యును నొక్కఁడ క్రమ్మఁగఁ జాలుఁ ద
క్కపిశతాళులుం గడఁగి కీశుల నాశము సేయనేర్తు రి
నవితరసాధ్యవిక్రముఁడ వాత్మ విచారము సేయ నేటికిన్. 164

వ. అని పరవసంబు సేసి పల్కె నంత నతికాయ మహాకాయ మహాపార్శ్వ సుపార్శ్వ
దులును ప్రఘసమహానాసమత్తాసహోషణంబు లగుభాషణంబు లాదిగా నయ నద్ద
శాననుండు గండుమిగిలి భండనంబునకు నెందు నెం దనుచు నుద్ధండు లగు దండ
నాయకులు తత్క్షణంబ. 165

సీ. కాలకూటసంకాశదేహంబులఁ గ్రాలురక్కసులఁ బెక్కండ్రఁ గూర్చి
కాటుకకొండలకైవడి నెసఁగు కరులనుత్తమ లనేకములఁ గూర్చి
పృథులసమ్యగ్రదక్షిణగతిశీర్షంబు లగు తేరిగములఁ గూర్చి
పవమానవేగంబుఁ బరిహాస మొనరించు నశ్వరత్నము లసంఖ్యములు గూర్చి

భూరికాహళభేరికాఘోషనినద, మాకసము దీటుకొనఁ జతురంగబలము
నిర్వ్యథంబున సమకూర్చ నేపు రేఁగి, యవనియీనక్రిందఁ గ్రుంగియుండె. 166

క. ఠంకారరహితస్థిత భట, హుంకారమ్ములును మదమహోత్కటగజకృ
ద్ఘీంకారము లసురధను, ష్టంకారములుం జెలంగ సైన్యములోనన్. 167

వ. ఇట్లు కట్టాయితంబై రాక్షసబలంబు కయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచుండె నట్టి
యెడ. 168

క. రాముఁడు సాధుపికైరా, రాముఁడు పరిహసితపరశురాముఁడు సీతా
రాముఁడు దర్పితశత్రువి, రాముఁడు కరుణారసాభిరాముం డగుచున్. 169

— అంగదుని రాయబారము —

క. వాలికుమారుఁ గుమారుం, బోలి బలశాలిఁ గాంచి భూమివిభుఁ డిదన్
వాలి మిగుల నిట్లనియెను, వాల ముడిగి గాఢబాంధవము పెడబుద్ధిన్. 170

క. వృత్రారిపుత్రపుత్ర జగత్త్రితయశత్రుఁ డగు పంక్తికంధరు దుశ్చా
రిత్రుఁ గని నీవు వాక్స్వాతంత్ర్య మెఱయఁ బల్కు మేము చెప్పెడి భంగిన్. 171

ఉ. నాయనుజుండు నేను వనవాసంబునఁ గ్రుమ్మరువేళ జానకిం
దోయజనేత్రఁ దెచ్చితివి దొంగతనంబున దానఁ గోపమ
త్యాయతమైన వానరబలాంబుధితో జలరాశి దాఁటి యం
హోయుతు నిన్నుఁ గూల్పఁగ మహోగ్రత నీపురి కేగుదెంచియున్. 172

చ. మఱిఁ గరుణోద్భవం బగు క్షమాసుతఁ దోడ్కొని వచ్చి తప్పు సే
సితిఁ గరుణింపు మంచు నను జేరినఁ బ్రాణముతోడఁ గాతు ను
ద్ధతిఁ దొడరం దలంచిన విధాత్మునిఁ జొచ్చియు మచ్ఛరా
హతి మరణంబు సిద్ధము కటా! యగు నీ బలవద్విరోధముల్. 173

వ. అని యానాడినచందంబున నేర్పడం బలుకుమని చెప్పి మఱియుం దగినవచనంబు
లుపన్యసించి. 174

క. లంక విభీషణునకు నక్తంచరధృతికి నొసఁగి నిర్భయనగరినాకుం
బంకజముఖి సీత నొసఁగి, శంక విడిచి బ్రతుకు మనుము సారవిచారా. 175

చ. అనవుఁడు నంగదుండు భవదస్త్రపాతం గడు నొచ్చి వాలి ని
స్సని శరణంబు వేఁడుటకుఁ గా దశకంఠుఁడ యిందు వచ్చు నీ
కనుపమ సత్కృపానిరతమైన మనస్స్థితి రామభూవరుం
గన నటుఁ బంపనేల నయమార్గములం దెలియ రాయబారమున్. 176

క. అని సీతను బ్రోవఁ గేసురారిసఖప్రముఖులు గని వడిం దక్షిణ ను
ద్యానపరుఁడు లంకపైకుతిక కుని నాళీకరధూమకేతువు నాఁగన్. 177

ఆ. వె. వినయ మెసఁగ రామవిభునకుఁ బ్రణమిల్లి, యతనియాజ్ఞఁగొని రయంబుమెఱయ
లంక మీఁది కిట్లు లంఘించి పంక్తికంధరుసభాంతరంబుఁ జతియు నరిగి. 178

ఉ. ఇంచుకయేని భీతి వహింపనిచిత్తములోడ రావణుం
గాంచి జయంబు మీఱ దశకంధర! రాముఁడు రాయబారమున్
బ్రేంచి భవత్సమీపమునఁ జేటుపడం దగుమాటలాడఁ బు
త్తెంచిన దూతనౌటఁ జనుదెంచితి నప్పని నిర్వహింపఁగన్. 179

క. అంగదుఁడ భూతముల కహితాంగదుఁడం బటుభుజాబలాంగదుఁడను నీ
వంగద నొందక తెలియవి, నంగదవయ్యా మదీయ యువచనంబుల్. 180

ఉ. రాముఁ డమోఘగోచరుఁడు రాతిభయంకరుఁ డప్రమాణతో
సాహ మొసర్చి బ్రాహ్మను నసాధ్యుఁడవై మను బొప్పఁగాక, సం
గ్రామము సేయువాఁడు సుముఖస్థితి రాముని కేను భూమిపు
త్రీమణి నీ నటంచుఁ గుమతీ చెడనొప్పనె దుర్వివేకివై. 181

తే. గీ. లంక నీటిముంచకు సకలంకమతివి, భీమబాణ మిచ్చి రఘుకుభూమణునకు
జనకజాతి సమర్పించి శరణుసొచ్చి, కంటె బ్రదుకుఁ దెగువోకుఁ దుంగ సొట చెపుదు.

వ. అని తెగనాడి రావణుండు తానాడిన యంద ఋష నాడుమని యాయా బలిచిన వాక్యంబు
లన్నియును నగ్గడించి వెండియుం దగిన వచనంబులు ప్రసంగించి యంగదుండు. 183

క. సింధువు దాఁటియుఁ గరుణాసింధు వగుచు నీగతి వాచింపఁ బనిచె ద
ర్పాంధత చన రామునితో, సంధి యొనర్పు మిది మేలు సకలంబునకున్. 184

క. మహిపుత్రి నొసఁగి రాముని, స్వహితాత్ముఁ డ్వైరాను సొచ్చి మనుటకడుఁ దగు
న్బహుపుత్రమిత్రనాశము, మహాహవైరింప నెట్టు లగుఁ గలహామునన్. 185

క. కడు సంధి గోరవలవం, తుఁడు దూతిం బనుప వానిఁ ద్రోచిన మిగులం
జెడుట నిజము ఘనవైద్యునిఁ, గడపి నరోగి క్రియఁ బంక్తికంధర వింటే. 186

ఉ. నావును నవ్వి క్రోధ్వ ఫపినాటు నిశాటకులాధినాథుఁ డ
న్నీవిధి నొక్కఁ బల్కె దతిహీనులు మర్త్యులదెంత ముష్టయు
ద్ధ్యాకలిఁ దోలియాడిన మహాబలశాలికి నాకు లంకయున్
దాకదవంబు వానరపతంగములస్వడి బ్రమింగ కుండునే. 187

తే. గీ. బుద్ధి చెప్ప నిక్కవచ్చి బుత్తెంచినాఁడ, బుద్ధి నచ్చు నిన్నుఁ బాలియుఁజేయ
నని దబుద్ధులు లైరాననుఁ దెగదు, రట్టి చెప్పు మగరాయ ధటుఁ తోడ 188

ఉ. అట్టియెడ న్మహోగ్రబలుఁ డంగదుఁ డింద్రుని మన్మఁ డట్లు త
న్నట్టఁగవచ్చు రక్కసులఁబట్టి నఖంబులఁ దన్ముఖంబులన్
జిట్టు వగిల్చి వాలమునఁ బెట్టు నొగిల్చియు మెట్టమెట్టి య
ట్టిట్టు విదిర్చియున్ వడి ననేకులఁ జంపెఁ గిలాసకాలియై. 189

క. ఇటులు పొలియించి రోషో,త్కటుఁ డగుచున్ దశముఖుండు గనుఁగొనుచుండం
బటురక్తసిక్తనఖుఁడై, తటుకున రామావనీంద్రు దరికిం జనియెన్. 190

ఆ. వె. చని నమస్కరించి సకలంబు వినిపించి, రఘుకులాబ్ధిచంద్ర రాఘవేంద్ర
చేటుమూఁడెఁ బంక్తిశిరుఁడు నకుఁ డేల, యాలకించుఁ బథ్యమైనదాని. 191

వ. కావున ననుమానము మాని భవదీయదివ్యాస్త్రంబున నవధరించిన తెఱంగున మాకు
నాజ్ఞాపింపుం డని కపులం గనుంగొని పలికిన మందస్మితసుందరవదనారవిందుండై.

క. రక్తనిభదీర్ఘవాలుర, నత్యుగ్రకర్కశాయతాంగుల నతినూ
త్నక్నత్రు విలాసుఁడు ఖర, రక్షకులజనాధుఁ డాదరము నిండారన్. 192

చ. రవిసుతముఖ్యభూరుహచరప్రభుసత్తములార మీర లా
హవమునఁ దుందిరం బగు ప్రయత్నము సేయుఁ డనంగఁ బొంగి నిం
గిదగుల వాలదండములు గేల నమర్చి విదిర్చుచు న్రఘు
ప్రవరుని యానతిన్ క్షితిధరద్రుమహస్తముదగ్రపాణులై. 194

ఉ. వృద్ధులు పౌరుషవిక్రమసమృద్ధులు వానరు లెల్ల యుద్ధస
న్నద్ధులు గాఁగఁ గాంచి నరనాథుఁడు రాముఁడు లక్ష్మణుండు ను
ద్బద్ధనిబద్ధహస్తులు ముదంబున నిల్చిరి వెన్క ద న్క య
ట్లుద్ధతి మోహరించిన మహోగ్రబలు ల్కపు లల్కపెంపునన్. 115

—। యుద్ధారంభము ।—

శా. పాషాణంబులు వైచి కోటములఁ దీవ్రప్రక్రియన్ ఉగ్ర వి
ద్వేషం బుప్పతిల న్మహోరవము దద్వృత్తిం బ్రయోగించి దీ
ర్ఘ పాకర్కశవాలసంహతిఁ గనత్కర్కశవ్రజం బూడ్చి య
ట్లీవర్ధితులు గాక లంకపయి నశ్వ్రత్తొటు లాటోపరతిన్. 196

సీ. సాఁచు లన్నుఁ గిస్సారఁబుచే రల్చి కోటము ల్గూటపంక్తులఁ బగిల్చి
నఖములచే వాస్తినఖములం గోరాడి కడగోపురముల గోపురము లడఁచి
వాటంబు లైనకవాటము ల్విదళించి గములచే వెడలురక్కసులఁ గూల్చి
యశ్వశాలలఁ గందాశ్వము ల్నొండించి దంతావళముల దంతములు గాలిచి

స్యందనమ్ముల నురుతరస్యందనముల, ద్రుంచెఁ గడుమోచి దానవయుద్ధరాత
రోధివ్యూహయూథరోధివిఘ్నోష్ఠు లరిజిగీషు లక్ష్యాంతకోష్ఠులు కీర్తి లిప్లు. 197

క. చలము సాధించుటయు నభ్యుత్థానంబునం గలవారాకులత్వ బొంది హాహాకారంబు
లానర్చి రంత. 198

క. మండిపడి దశాననుఁ డు, గ్రాకులఁ దగఁ గని యున్న దానవాధిపుల
స్యందనమునను వరూథిని, గంతుమికుల నటుపుఁ డని సగర్వస్ఫూర్తిన్. 199

క. శస్త్రములు వఱికి శరశా, స్త్రప్రముఖాలయుములం గలఁచి యాడిరి ప్ర
క్షిప్రప్రక్రియఁ దరువరు, లప్రతిహతవిక్రమాఢ్యు లగుచు నెలవన్. 200

క. తరసము మెసవెను మాశా, శరసము గదు మేలుగాను తలపోయంగా
తరసమ్మతి మది కలపోం, తరసముఖులఁ దరువరులను దలుకుఁ దుఁగవడిన్. 201

క. అనుటయుం జేర్చి చతురంగసైన్యంబులం దత్సేనాధిపతులు జక్కంబునకు నూఱు
కొలుపుటయు. 202

చ. నరభుజు లాహవోపకరణంబులతో రణభేరికోరుభాం
కరణములతో మదేభతురగంబులతో రథచధ్వజకోటితో
నురవడి గర్జితాభ్రములొకో యనఁ గోయని యార్చి తాఁకి ర
త్తరుచరవర్యులం బరమదారుణచర్యుల దైత్యముఖ్యులన్. 203

క. ఇత్థంబున దలపడుట యుం గని యుక్కటాయితులై యున్న యాతుధాన
బలంబులునుం బొంగి నింగిరగులు సింహనాదంబులతోడం దాఁకుటయు. 204

చ. కరుశరకోటుల న్నఖరదారుణకుంతములన్ ధరేంద్రము
ద్గరముల వాలఖడ్గముల దంతకుఠారములన్ ద్రుషద్భయం
కరపరిఘంబుల న్ననికాయము గ్రాని పొంగఁ గ్రుంగ న
త్తరుచరమానుషాకు లతిదర్పితులై సమరంబొనర్పఁగన్. 205

ఉ. మేదశ్యాదము లస్థితాగము లిషుర్త్రింశంబులున్ ఛత్త్రస
తాండంబాబులు కేతుతూర్మ్ములుఁ జక్రగ్రాహసంకీర్ణము
లాతోదండావాలు రక్తవాహినులు రక్షోరణ్యసంభూతము
ల్యాదోనాథునిఁ జేరె మస్తశిలావ్యాప్తంబులై యత్తతిన్. 206

లయగ్రాహి.

విచ్చిచనవొచ్చియుడియచ్చరులు మెచ్చఁగమహోచ్చవగముల్వ్రేతిచి తెచ్చియసురాళిన్
ద్రమ్మ్చ్చులమమ్ములను జొచ్చికడుముచ్చకము వెమ్మ వెఱఁగన్మగులఁగ్రమ్మకొంచిదిం

బుచ్చి బల మచ్చుపడ విచ్చుసురియు లనవు లుచ్చిచన గ్రుచ్చిపడి చచ్చినశవంబుల్
పుచ్చుకొని హెచ్చిపయికచ్చెడు తమక్చ్గసముచ్చయము చూపఱకునచ్చెదవొ ర్చెన్.

క. తాలంబులు విసరుచు వా,తూలసుతాదులు గడఁగి తోలుడు బలముల్
తూలశకలములఁ దగిం, చూలి పఱచె నాగ్గుదిస లగ్రువ ఘెఱ లికుచుల్. 208

వ. ఇట్లు రాక్షససైన్యంబు సైన్యంబు నొంచి జన్యంబునకుఁ దొలంగుటయు, సన్య
హైన్యవిధ్వంసనంబు సహింపక వాహినీపతినాధులు. 209

క. క్రమ్మఱ భీకరసంగ్రా,మమ్మునకుం గొల్పుటయును మహీరుహచయము లు
గ్రమ్మఁగఁ గ్రమ్మికొనుచుఁ గో, కొమ్మని తాఁకుటయుఁ జేయుఘోరమ్ము మ్యోగ్.

వ. అట్టి సంకడికయుద్ధంబున పోలెను మత్తదంతావళంబులును సోలెనువాహంబులును గయ్యంబునకుఁ గాలుద్రవ్వెను వందవములును గలహంబు మానెను పదాతులును నొప్పటించినవారి నిలువిల్లు దని యుద్ధను సేనానాయకులును బాణప్రహారణంబులఁ బూర్వపాదంబులును చెక్కు రథ్యంబులును ముక్కెమ్ముగ్రమంబులును ద్రేలెను కర్ణంబులును స్వేద మూరెకు నేనా బులును బాతెను రథంబులును సురియుం గోసెను శాశ్వకులును గుస్సెను నగంబులును బట్టెను గంబులును దట్టెనుకరంబులును గురారబులు ఏచగుసాసులును శగాంచనంబు తెత్తెను రథికులును సాంపరాయిశాగ్ధుడి గడు నొమోసులును మడిఁగెను సాగధులును నొకనికంటె నొకఁడు పదియుగుంగు రెక్కుడుగా విక్రమింపువారును లెక్కుదుకుంగులు గాఁ బ్రవహించు రక్తపానం బొనరించు భూతబేతాళంబులును భైమకుంగులు నోవుట లెక్కసేయక యుక్కుమిగులువారును ద్రక్కలగు ప్రక్కలును ముక్కలగువక్కలును దుండెంబు లగు తుండంబులును బిండికుగుతు పిండియుం శాదంబు లగు మేకంబులును నిపాతన బులగు కేతనంబులును గ్రోణ్నాల్లంబులగు వాలంబులును దూలంబు లగుసాలంబులును కర్ణంబు లగునర్ణంబులును బ్రోవులగు ప్రేవులును శకలంబులగు సకలంబులుం గలిగి వాలసైవాలంబులు హాస్తికపద్మకోశంబులు జామరఫేనంబులు గీకసమీనంబులు రక్తకీలాంబులునై యుపగాఢ్వాని నాకరంబు ననుకరించె నట్టియెడ దనుజవాహినీపతులు.

సీ. అతిరథాయుధుధోన్మాథ సంబాతనూ, క్షోణిరజంబు బద్ధుండిగాఁగ
గరిమ భయదరనోగ్రసాంద్రతరక్ష, క్రధారాచ్ఛటలు వసంతంబుగాఁగ
వస్తిమార్గంబుచే నత్తిన మిడను చంద్రప్రసూనజత సుగంధంబుగాఁగ
జలజాతనిధనంతరలయుగనారుణ, క్షతములు మాలికాక్రమము గాఁగ
నుబ్బుచూడకు భూతసముత్కరంబు, చాతురమగు నాగవాసంబు గాఁగ
నాహవోద్యానమండపాధ్యంతరమునఁ, జెల్లి పెద్దలభంగి నొప్పి రపుడేల. 212

మ. హనుమంతుం డొకకొండఁ జేకొని మహాహంకారహుంకారుఁడై
దనుజస్యందనవాజివారణభటవ్రాతంబుఁ గూలింపఁ జొ
చ్చిన భీతిన్ హతశేషు లాహవధరాభ్రాంతిఁ జేరన్ గ్రుక్కై
చని పంక్తిస్యందనునకు యుద్ధకలనాసందేహ మున్నోహుంగఁగన్. 213

క. కని భీతిల్లిన హ్రస్వత్రస్తులై చతురంగబలవితానము వనసీ
జనిచరులు కలఁచి రూపుట, వినిపించి దశముఖుంకు విని మన మలరన్. 214

క వానరసాంద్రుల నగచారులు దోడ్తొ పుట్టి కనుచి వాలముల లంకా
పురవరనిలయముల క్రుళ్ళి, కరుకరుణాంపసము దన్నెఁ గాఁబోలు నికన్. 215

క ఫలభోజను లిద్దఱు గన, ఫలభోజకులన్ దోడ్తొ విఫలు లగుట మహా
ఫలములపైఁ బడి కండోఁ, పలుకులు వలఁగుంగతి యయ్యె బొంకింపంగన్. 216

క. అని వగచు నతనినట్టి కీర్తనములు నృత్య మాసుఁ గాలుఁడు నృపతి నయ
ల్పవచయులు నెఱయ మయ్యును, బహుభుజుని బ్రహస్తుఁ డోడ్తి మంత్రవరేణ్యుల్. 217

చ. పలికిన మీరు వోవుదు నమోఘవానరసాలుగం ప్లవం
గులఁ బొలియించి రండని సకోపముగ న్నలువఁ బ్రహస్తము
ఖ్యులు రథవాజివారణసమగ్రగముం గొని సింహనాదంకా
హాళముకలానకంబులు విహారించు బగిలి ప నుద్ధతిన్. 218

క హయకృతుల గలసి ధనుశ్శకృతులు సెలంగ రాక్షసబలంబు మహా
హాంకృతి నడిచె ముమంగ కరిస్ఫుకృతి నేనిపకవంబుఁ గ్రిందుపడంగన్. 219

క. వడిఁ జడిచి కపుఁగడలికృగడిఁ జొరనవానసైన్య వాహినిఁబూదం
గనుగొని గదబు లనియెను, మునుపటి క్రోలి తాఁకి యుద్ధము దలిర్పన్. 220

క. ఈకరణిఁ దాఁకుట యుఁ బిఱుతి చని మెఱయ నుద్ధతిన్ గృతుచరా
నీకము నేకవిధోగ్రస్త మొకం బొనరించె గుకె శాఖాసమితిన్. 221

వ ఉభయబలంబులు ధయకరగంగి దంపతి యన్యోన్యవిజయవాంఛా పరాయత్త
వృత్తి నిర్మర్యాదంబుగా సదడి కదనం బొనరించు సమయంబున. 222

ఉ దంతిముఖంబు చండభుజ దండుఁడు [illegible] గ్నినా గదా
దండము త్రిప్పివైచుటయు [illegible] శేల [illegible]
త్రుండు దశాస్యనూతి విరథుండుగ నేసి నొంచుటెం దు
ద్దండత నింద్రజిత్తు పరితాపము నొందకపోయె నవ్వుచున్. 223

క. సంపాతిఁ గలిసి యాయువిశగ, సంపాత మెంచ్చు బ్రజంఘుఁడు మెఱయ
న్నంపుల్లాత్కోత్సాహ్రత, సంపిహితుం జేసె నుభజంఘులు విలుంగన్. 224

ఉ. అంతట జంబుమాలి వినయంబు నశుంబు ధశుంబు మాలి తా
నంతట నిండ వార్చి గొనకుంబున వారి నమర్చి తూర్పుల
ర్యంతరయంబున న్విపర నద్దనుజాధముఁ డోరకఁ జుట్టి తా
లాంతకుఁడో యనంగఁ బవనాత్మజుఁ డుద్ధతిఁ జెచ్చె నద్ధిన్. 225

క. విఘ్నప్రియకార్యుఁడు మిత్రఘ్నుఁడు మిత్రఘ్నుఁ డసురి దశముఖసహితో
పఘ్నము దొరయుడు నతనిఁ గృతఘ్ను వెఁడుపఱిచె శరుఁడు దాయణాశ్రికిన్. 226

వ. విభీషణుండు మిత్రఘ్ను పేరుకులు వగులుచు నయ్యెడ. 227

క. నలతపనుల నలతపనుల,కోలఁడిం బోరాడఁగని నికుంభుఁడు నీలుం
దలపడ నయ్యెడవుగఁ గొం, దలదవేక నగంబు లవఁగఁ దారొక్క-నిరనికిన్. 228

ఉ. వేదరిప్లవంగబలధృత్యగ్గమహాలవిరావు లుల్లస
న్నీవులు దీర్ఘహస్తపరికీలితఘోరశరాసనోజ్జ్వల
గ్గ్రీవులు రక్తలోచవశరావులు తీవ్రగతిం బ్రహస్తసు
గ్రీవులు కృత్రవాసవులగ్రేణి యొనర్పఁగఁ దాఁకి రార్చుచున్. 229

ఉ. అక్షులఁ గెంపు దోఁప నిశితాస్త్రపరంపర వేయుచు న్విరూ
పాక్షుఁడు లక్ష్మణుం గవియ నాగము పల్కనిచుఙ్గుఁడు న్విరూ
పాక్షుఁ దవంగఁ బ్రత్యతశరాసన మెక్కిడి యొక్క-కోల వా
రాక్షసు మోర్చువుచ్చెఁ గపిరాజ మొదంబున నుబ్బి చూడఁగన్. 230

క. నలువురు దనుజాధీశ్వరు, లలుక శరాసారఘోరులై రామాగ్నిన్
శలభప్రక్రియఁ జుట్టిన, బలిమియెలయ న్వృషుఁ డధిజ్యరాణాపతుఁడై. 231

వ. అగ్నికేతు మార్గణాగ్ని కాహుతి చేసి, రశ్మికేతు బాణగణ్ముఁ గూల్చి
కోపమెక్కు యజ్ఞకోపను సుప్తఘ్నులఁ, గూలనేసె జాటకోటలేసి. 232

తా్సా. వజ్రముష్టి మైందు మహా సక్రక్రమంబునన్
వజ్రసన్నిభంబు లైన వాఁడిపిడుగు లేయుచున్
వజ్రబల్లి మీఁద బండి వాతినట్లు పోయి వే
వజ్రముష్టి నీచయుష్టి వచ్చెఁ గ్రోఁతు లుబ్బఁగన్. 233

క. ద్వివిదుం డై పె నశనిప్రభుఁ, డవిరళశరవృష్టి గురిసి యార్చుచు వానిం
గవిసి యశనిప్రభుని శిర, మవిచు నెగిచె ఘోరభూరుహప్రకరములన్. 234

క. ప్రతపనుఁ డంగదుఁడు మహోద్ధతు లితువురుఁ బోరునెడలఁ దరుచరతయుపం
హాతిహతి వింశితద్వ్యస్థిఁ దొలఁగెన్ దనుజుఁ డనికిఁ దేఱాయునితోన్. 235

క. దర యింతయు లేక మహో,దరుఁడు శితప్రదరముల నుదరగొంప నిరా
దరుఁడై సుషేణుఁడు కృశో,దరునిం గావించె దైత్యదర్పచ్యుతుఁ గాన్. 236

క. ఋక్షాధ్యక్షునిపై మక,రాక్షుఁడు రూక్షగతిఁ గవియ నజునితనయుఁ డా
రాక్షసు నృక్షచయాంబుస,దక్షు మగల్చెన్ స్వపక్షవానరు లలరన్. 237

క. జృంభితవిక్రములు దిశా,సంభరితవిరావు లగువిశాటవనాటుల్
కుంభుఁడును ధూమ్రుఁడును మద,కుంభులక్రియఁ బోరి రమితకోపంబులతోన్. 238

క. అంతకసన్నిభులైన న,రాంతక దేవాంతకుల రణం బుడిపిరి కా
లాంతకనిభుఁ డగు పనసుఁ డ,నంతభుజావిక్రముఁడు గవాక్షుఁడును ధృతిన్. 239

చ. త్రిశిరుఁడు ఘోరబాణవితతిం గపిసేన వడంకఁ జేసి యు
త్త్రిశిఖరసన్నిభుండు నతిధీరుఁడు వానరపుంగవుండు నై
నశరభుఁ డుగ్రమార్గణగణంబుల నొంచిన సంచలింప క
ప్పిశితభుజుం ద్రియామచరుఁ బిట్టుగ నొంచె నవ్వుచున్. 240

క. కుముదాకంపను లెకసిరఁ, గుముదాయంబుల దురంబు సలుపునెడం బే
జము గాడి విడిచి కుముదుఁడు, జముదాడికి వెఱచి పఱచు చాడ్పునఁ బాఱెన్. 241

క. ఇషుపంచకమున వానర,వృషభుఁడు వృషభుం జలింపఁ జేసిన వాఁ డ
ద్విషసాగరు నొంచి లక, వృషభుం దాసారమున ననిఁ దెరలఁగఁ జేసెన్. 242

సీ. అతికాయుఁ డతికాయుఁడై చలంబున దంభవినతుల వేర్వేఱ విశిఖపంచ
కంబున నొంప సాలంబుల ద్రశకంఠపుత్రుబలంబు కుంఠితంబు
గాఁ జేసి యార్చె రక్కపినయు లలుక ధూమ్రాక్షుఁ డు బలువిడి నక్షమవిషుఁ
బిడికిటఁ బొడిచిన బెదరక కేసరి కేసరిప్రతిముండు కీకులార్వ
దూలముల నన్ని శాచరుఁ దూలనేసె, నమితమాయావి యగుచుఁ దన్నాక్రమింప
విక్రమించి దనుజులు వెఁగడుగుడవ, శుకునిఁ బడనేసె వేగదర్శి కడుఁ గలఁగి. 243

వ. పార్శ్వచరులు తన్ను వినతించుకిలని వాని పార్శ్వస్థులు నలఁగ గంధమాదను
మహాపార్శ్వుఁడు త్రేసిన నాతనిఁ దరునికాయనిపాతంజేసి యాలంబు నొప్పించె.

క. ఉజ్జనితప్రమదుఁడు వి,సృజ్జహర్షుఁడు శితబలిన్మహోగ్రగతిఁ గవియ
న్నజ్జవిడిచి పాఱ నరిని, వజ్రా! మహితాగముల విమర్దితుఁ జేసెన్. 245

వ. ఇవ్విధబలానం దలపడి యమ్మహావీరులసముసముగ్రకాళలంబున విజృంభించుచుండిరి
తక్కినరక్కసులు నుక్కుమిగుల నక్కపిబలంబు నెక్కడక్కడ దరిమి మార్కొనిన
నబ్బలద్వయంబున కదనం బగువిగ్రహంబు మహోగ్రంబుగఁ జెల్లుచుండె. 246

క. పోదవుఁ డెయ్యాదుఁడు కదియఁడు, చదుకుఁడు పోనీకుఁ దద్దు చనుఁడు రిపులకుం
జెదరకుఁడు చెదరకుం డను, పొందలగునుడు ఉభయసైన్యములఁ గడు నిండెన్. 247

సీ. శత్రులచేత మర్కటశరీరంబులు గోసి క్రొన్నెత్తురు గ్రోలువారుఁ
గుంభినీధరములఁ గుంభికుంభంబులు పగిలించి మీఁదికి నెగయువారు
కల్పాంతమార్తాండకాంతులై క్రోఁతుల విచ్చుకత్తులఁ దలల్ ద్రుంచువారు
స్యందనంబులఁ బృథుస్యందనంబులఁ బిండి గావించి రథికులఁ గలచువారు
ఘోరనారాచముల గుది గ్రుచ్చువారుఁ, గ్రూరపాలాశనికరంబు ద్రొబ్బువారుఁ
గ్రొవ్వఁ జీరెడువారు బాల్ నవ్వువారు, నైరి యుభయబలంబుల నసురకపులు.

ఉ. రత్నమయంబున. 149

క. అమితప్రవాహినులు శల్యమహాశిటమాంసకర్దమారుతశవమీ
నమదేభనక్రములునై, యమరె నుభయసైన్యనిర్గమార్ణవములన్. 250

క. అంతట రాఘవుఁడు దివ్యాస్త్రంబులపాటప్రదక్షిణగాఁ సా
ర్థ్యాతరణాంబై దనుజాల, కంఠకు లంటి లయాంగకాంతరుఁ దగుచున్. 251

సీ. మండలీకృత మహోద్దండ కోదండుఁడై చండకాండముల వేసండతుండ
కాండముల్ ఖండించి కాండప్రకాండ పిచండము ల్చెండిచి దండి దనుజ
షండ లమండితగండము ల్వ్రచ్చి దోర్దండము ల్తుండి మార్తాండభీమ
మండలసదృశుఁడై పుండరీకభవాండ భాండంబు లవియఁ గోదండ రవము
ఖండమై నిండ రథపంక్తి ఖండిగాఁగ, భండనంబున మెండైన ప్రాంతవింప
మండలపతుండు రాముండు గండుమగలు, మెండు మండెడు కాండ జన్యుండసంగ. 252

క. అంగము పెరఁగంగ సుఖా, ప్రాంగము లేఱవడఁ బొదివె నాసురభట మా
తంగతురంగశతాంగబ, లాగమ్ముల నృషత్కమ వాగ్జాగ్నిజ్వాలల్. 253

క. మన్నిగొనహాసంబులు పడి, రన్నిగొనుగజము లొరఁగి రటిఁగడి తేరుల్
మన్నుగొనఁ దలలు న్రయ్యస్త్రజ్ఞాలు డగు మహీశుసుమున్. 254

సీ. సమదనిశాటవక్షఃకవాటములపై రయమార నిమ్మపస్రాసము లెగుచు
విస్ఫులపీపల్ల విమతాశ్వకార్యభాగంబుపైఁ గదంబములు నిముడఁ
ప్రకట మాయాజాల రక్షోరథికమకుటంబు లపై శిలీముఖము లేయు
నానాశ్వయూథదానవఘోరనాథిదమ్ముల శరసముదయము నించు
నిరుద్ధ వన రథమదేభ పేఘ్రాణముల మీఁద నాఁకగవ్యాప్తి నెఱపు
నారదుఁ డుకఁటి ధర్మ దురార్కస్వయము, సఁదనా కెఁడు శేఁడని దదరు లెస్స

సీ. కుప్పలుగా నేలఁ గూలిన రథకేతు దండంబు లురుతరవిగ్రహములు గాఁగ
నుడుగక మడుఁగులై కడువడి వెసఁ దెచ్చు కీలాలధారలు ఘృతములు గాఁగఁ
దఱచుగా నెల్లెడఁ దొరఁగినసముదగ్ర ధళకలములు సమిధలు గాఁగఁ
బోరఁబోరి వెడలెడు భూతబేతాళము లుద్వము నొందెడుసభాసదులు గాఁగ
మార్గణాలి ఖగాక్రమమ్ము గాఁగ, నాగ్రహోద్భవనీ ఘోరాగ్ని వానరభట
పశువిశసనంబు గావించి ప్రబలి వేల్చె, బుధహితకరుండు రామధార్మికవరుండు.

సీ. శూలప్రతీకాశసునిశితాస్త్రము లేక్కు నొకమాటు రాజవరాళి గదుమలిగి
చక్రసంకాశప్రమత్తోగ్రఘుము నిగుడ్చుఁ బాయపో త్రికుం డొకపరి కడంగి
బ్రహ్మాండస్పృద్భృగ్భణజాలము లువ్వు నొకవేళ లోకేశుఁ డుగ్రశక్తి
వజ్రనీకాశ దుర్వారేషువులు చిమ్ము నొకతూరి నభుఁడే గ్రుఁ డుగ్రమిగిలి
కాలదండసదృశోగ్రకాండచయము, ముంచు నొకసారి యకాలమూర్తి కనలి
ప్రాలి యొకప్పుడు వీఁక గడ మొనర్చె, రాముఁడు శరాసనరణాభిరాముఁ డగుచు.

వ. ఇట్లు రెండవరుద్రుండు పోలెఁ బరాక్రమించు నద్భుతోద్దీప్తమహోగ్ర విజృంభణంబు సహింపక తత్సైన్యంబులు మహోపార్శ్వకంపనాదు లలోకం బలోకసామాన్యగతిఁ బరవసంబు సేసి యతులయశోనిధి యగు దాశరథిం దొడరుటయుం దచ్చరంబులు లోఁగొని ధగంబుల నందిందుటయు నయ్యామినీచరసమూహంబు పాదపడంగ నంతఁ దత్సైన్యసాంధ్యరాగారుణప్రభాభాసితం బగునభోభాగంబు నపహసించుచున్నదో యన భూదేవియు సాంద్రతరగ్రక్తధారాపరిషిక్తయై యుప్పొంగ నట్టి రూఢ సౌమిత్రియు నసేకచతురంగజాతంబులం గృశీభూతంబులం గావించి మించెం గుంభినీధరంబులుం గుంభిసంఘంబులు వగిలింపు సాంజనేయుండు నానానేయంబుల నత్యాతిరిక్తంబుల నత్యుత్తమనికరంబుల శస్త్రంబులు గావించి నంగదుండును బరుషపాషాణప్రహారణంబున నిద్రజిత్తు నంగద నొందించుటయు నతండతని గిరిరించి సమరంబునకుం దొలంగెం దత్సైన్యకరంబును రక్కసులం జెక్కుం డ్రద నొక్కుమొగి నుక్కుమిగుల గ్రుక్కించుచుండె నిట్లుగదురం గేడించి ధండనపరాక్రముండై దశాననందనుండు దురాలోచనంబున. 267

క. అగ్నిసంభవమగునరదంబు శరశరాసనకవచంబులు సంగ్రహించి
ప్రబలెడునంధకారమునకు మాయాతమంబులో నదృశ్యుఁడై రయంబు మీఱగా
నుతిమెఱుఁగు వెలఁద మెఱయన మేఘనాదుం డగవ్యగ్రుండు గదంగి
దశవదనాంతర్గత శౌర్యంబు విఱుగుఁబో నేఁడని విన్నుఁ ద్రొక్కి

రాఘవులను వానరప్రకరముల భల్లూకనాయకుల ననేకవివిధ
ఘోరసాయకములు గొదగొని పుంఖానుపుంఖములుగ వేచెఁ బుడమినిండ. 258

క. ఒకదెస వెసనార్చు నృతి, యొకవైపుననుండి వేచు నస్త్రాస్త్రము లిం
కొకకడఁ గడుఁ బేర్చుఁ గశాపికలై కపిసేన యొడుఁగ భీషణవృత్తిన్. 259

సీ. ఒకమాటు పదినూటులు కటారు లరుదారు గతివైమఁ గపుంజకాండలు నిటుంగ
నొకనిముసమ్ము మహోగ్రమ్ముగాఁ జిమ్ముఁ గఱకుమ మ్మహితుల కనుఁడవోవ
నొకవేళ శరజాల మురులిలఁ బటుసాలచరులపై నేయు వక్షముల వగుల
నొకమాటు నగకోటు లొగిమీటు కపినాటుల శిరంబులు ఫలంబులగతి నలఁగ
బాపురే కొంతసేపు సమీపుఁ డగుచుఁ, జూపు నిజరూపుఁ బ్లవగులయేపునోర
రూపుఁడై మాపు నరవడిఁ జోపు మేఘనాదుఁ డెంతయు మాయావినోదియగుచు.

గీ. దారుణరణంబు మేఘనాదంబు గాఁగ, దేహదీప్తి విద్యుత్ప్రదీప్తి గాఁగఁ
గలితశరవృష్టి వర్షంబు గాఁగ నొప్పె, జన్యమున శక్రజిత్తు పర్జన్యకరణి. 261

వ. అంతటయు నయ్యింద్రజిత్తుండు శాంబరికుండు గావున భండనంబునం గంటు మిగిలి ఝంఝూసమీరణం బరణ్యంబునం బోలె వానరసేనాకాననంబు నిజాశుగసముత్ప్రభంజనంబునం బడల్పఁ జేయుచున్నం గనుంగొని హనుమదాదులుం దద్రథఘోరణం బుపలక్షించి పృథక్పృథక్షోణీధరక్షేపంబు గావించి విఫలప్రయత్నులై యతిప్రయత్నంబున నిజసైన్యంబు ధైర్యంబు నొందకుండం దన్మాయాప్రతిబద్ధుండు గాని విభీషణుండు తోడ్పడ నోపి రక్షించుచు నచ్చెరువంగుచు భరంబు నొందుచు నిష్కారణంబ రణంబుం గూలువారలకు విషాదంబు నొందుచుం బరిభ్రమించుచున్నంత రాముండు సన్నద్ధుండై. 262

క. ఏమిరాం బ్లవగానీకము, డీకొని పోనీక కడు వడిం బోరెను ఘో
రాకారాకరదనుజా, నీకముఁ బోకార్చి క్రోధ మిమ్మడి గాఁగన్. 263

ఉ. రావణి రేఁచియు మార్గణపరంపర వానరసేన దీఱం
బోవక యుండ భూరిశరము ల్పగిడించి తదీయబాణవి
ద్రావణకేళి నున్నరయుద రాముని రాముసితమ్మునిం దశ
గ్రీవతనూజుఁ డేసె విపరీతరయోత్కటచాపనైపుణిన్. 264

క. ఏది గోచరుఁడు గాక యెల్లదెసల, నాటుకొని యాలుక్కక్రమణం బొనర్చి
నట్లు తె ఱయుడు నైపకయన జాఁగఁచి, వ్యాకుల ముడి కఁగ రాఘవుఁ డిట్లనియె.

క. [illegible] దనచే
[illegible] 266

ఉ. కావున సంశయింపఁ బనిగాదు విరించిశరంబు దీనిపై
దేవతఁ గర్త మన్న రఘునాథుని గన్గొని లక్ష్మణుండు దు
ర్భావుఁడు దీనిపై నెగడఁ జాడియె బ్రాహ్మము నస్త్ర మన్యథా
దారలి దీని ద్రుంపఁ బరిమార్గము మాత్ర ర కార్త్రి పూర్త్రిగన్. 267

వ. బ్రహ్మాస్త్రం బల్పవిదుల కెల్లం బ్రయోక్తం బై బ్రజగత్సంహారంబు గావించు నీత డోపంబుఁ దక్కు మే నేవిధంబున నేని దీనిఁ బరిమార్పఁ దక్కుదునే యని పలి క రాముండై. 268

—। నాగపాశబంధన కథ ।—

క. మాయాశమిత్ర మెంతయు, మాయం బగునట్లు రామమహీకాంతుఁడు ఘో
రాయతమార్త్రి ప్రభాకర, సాయక మేఘం దలంచు సమరము లోనన్. 269

శా. నాళీకప్రభవప్రవర్త్తవరగంధన్యాత్రి నుద్యగ్రసి
క్ష్వేళాబద్ధురవిక్రమంబు మాని జిహ్వాగం దతిప్రాంశ
త్క్ష్వేళానేకముఖోగ్రదంతభయకృజ్జిహ్వాశిఖాజ్జ్వల
ద్వాలప్రగ్రహబంధపీడితులఁ జేయం జూచె భూపాలురన్. 270

వ. రామలక్ష్మణుల నాగపాశంబుల నాశంబు నొందింతు నని తలంచి యత్తఱి రక్కసుండు 271

చ. కసదస్త్రం బరివోసి యేయుటయు నక్కాకోదరాస్త్రప్రసం
జనితాహిప్రకరంబు భోఁజను మహోగ్ర్యంబు సంధిల్లఁగాఁ
జని యుద్యద్గతి రామలక్ష్మణులఁ బంచత్వార్థమ్మై పేరులన్
దివక్కన్యాశ్యల నక్షదమ్ములఁ బ్రబంధించె నత్యుగ్రాకృతిన్. 272

క. బంధించిన నురగవరశ్రే, సంధానాకగ్ర నాడి సామర్థ్యము తే
జిం ధాత్రి బడిరి యూర్కి, గంధ మెడలి పడిరి వృపులగంబుల భంగిన్. 273

వ. ఇట్లు నాగపాశప్రబంధబంధితు లగు రామలక్ష్మణులు మేనుమందగంబు లారఁగిన చందంబునఁ గపిబృందంబున హాహాకారంబు లెసఁగ వ్రాలి రట్లు వ్రాలిన రాజనన్ద్వయంబుఁ. 274

క. నిద్రాపవిద్రుఁ డగు లయ, రుద్రునికి యనొరఁగఁబడిన యూథత్రిగం
ధద్రుమము భంగి వసుపృథ్వి, పద్రాశిపుడు రామభద్రుం డొప్పెన్. 275

గీ. చిల్వత్రాటికట్లఁ జెన్నుదొరంగి, రాజసుతుల నిజరాజసుతులఁ
జూచి దోరి దనుచు సోఁకుమూఁకల లేని, ప్రభుఁ దుత్సవమునఁ బురికిఁ బోయె. 276

శా. చెంగల్ దైత్యులు హెచ్చరించుచు నతుల్ సేయన్ మహోర్మిన్ న
త్యంతంబున్ ఖచరాళి సన్నుతులు సేయం బర్వతాళిన్ విభి
న్నాంతః శత్రుభిపాటనక్షమజయధ్యానంబు మీఱంగ ని
శ్చింతం బ్రహ్మకు నిట్లు నాయు ప్రతిబింబించెన్ దశాస్యాంబికన్. 277

క. తని ప్రముఖుల్ కపులు గతిలిరి, విని హనుమంతు గని తల చెలి చెడలియుదం
బుగ దేలుమి ప్రకటింపు, దనయుని గాంగ కనియు నేని తలంక మనమునన్. 279

వ. అనిన విని యప్పుడు శస్త్రాస్త్రాదికంబును గనుంగొని మహోత్సాహంబునన్

క. ఏంచినశత్రుల సమూహం, బు తిరిగి చూచినయది యశోకరతంబుం
గాంచితి విలువిద్యన్న, సేచి క్రియం దొల్లి యెయులు నేర్పిర యెందున్. 280

గీ. రణములోన విచిత్రముగ మెండుకొని బహు, నాయకులు దలంక నాయకుండ
నహితశాస్త్రకోటి సహిత నాగకోటి, గొట్టి వైచితి నేను గొనుచు నావు. 281

క. అని మతియుం దెల్పి పిమ్మట దనయుం గొనియాడి జనకతనయామణికిన్
వినుచుండు గాస్త్రపాశ, ప్రశమనమును చెడిరి రాఘవులు మనమున్. 282

వ. అని సగర్వంబుగా నాడి. 283

చ. భుజదళకద్వయంబు దనుకప్పు గవుం డాప్పులం గాంచి మాపున్
న్భుజగశరోగ్రపాశముల బొల్పు హరించితి మిక నంగ్రదశి
ద్విజయము లీటు దాటు దని తెల్పుచు నంతిపురంబులోన శా
త్రిజనదభీష్టఘాతుకుడు దత్ప్రమదంబున బోయె నవ్వుమున్. 284

వ. తదనంతరంబున మనుజుండు నిర్జితుండును ధిక్కవిలాసంబగు నిజనివాసంబు నం
బోయె నంత గాపురంబున గల్గుసుందరుల గాంపురంబు నగుల కాపురంబున నిజ
యశోమానంబు విశేషంబు బహు నమ్మి దానికి లకులకల్గుటంబు బుష్పితానోక
హానేకఘనం బగునశోకవనంబునకు జని మాలిమూసరితాలకజాతవవనకలాకలు
జనకజాతం గాంచి యిట్లనిరి. 285

తే. పావని పావనప్రముఖపాదపచారుల నెల్ల గూల్చి మా
రాకణి సర్వమార్గణపరంపర ద్వగ్వతి దత్పసహోదరు
లోదనికిన్ నేని పాలిపుచ్చి నిజంబుగ నాత్మలోన రా
మాదినివాని గూల్చి వగ నందకు మింక శుభంబు నీ కగున్. 286

క. ఈతని తరలం బోగిలెగ, ఏ వని యోదార్ప మమ్ము నివటికిం బంపెన్
రాతణుం దఖిలజగన్నిక్రమం డిందక వగవనేల రాజనిభాస్యా. 287

చ. అనుపలుకుల్ విభీషణుల కుట్టుకునుం జెవుయూర్పు నొంది యు
త్తమతరమధ్య సీత విజితప్రకటీకృతభంగి గాఁగ ప్రా
లిన వన మాకు గావితిఁ జలించెఁ గడు న్మహాజస్థితిన్ దనుం
దనరె పాతివ్రత్యము మదప్రవిచారము గల్గియుండుటన్. 288

చ. అనఘుత మూర్ఛనొంది యదరాత్మజవ న్విజవాక్యనాథిచే
చనముననఁ దేర్చి పుణ్యజన జాతకుఖ ల్పనుపట్టి పుష్పకం
బునఁ ద్రిజటాభినా నొందవోయి రమాస్యవిధిత న్పుప్పలైసి
వనములఁ గన్న వారని ప్రమదంబునఁ దెల్పి మఱల్చె నూరమున్. 289

క. ఈవిధమున నస్త్రప్రతుల, చావని సౌమిత్రిఁ గిరిచి యాత్రిజట పుష్పకముల్
వేవఁ దలించి యశోక మహావృక్షము క్రింద నద్ధాత్మజ డించెన్. 290

క. నిక్కము చింతాపహ మా, యక్కమునకుఁ దనకు దశము రాఘవుల నసిం
ద్రేంక్కఁ జేసెఁగ నీటునిమ, మెక్కుడినక్క సురగాత్ర మెక్కుడ నక్కా. 291

వ. అని మతియుం దగిన వాగ్వంచుల నస్వర సుపతిప్రత కప్పుణాత్యుత్కటాలు మనస్తాపో
పశమనంబు గావించుచు డె వంత నక్కడ. 292

క. దర్వీకరపాశంబుల, నోర్వీశ్వరు మాలి నరపతులు చిక్కిన ని
ర్గర్వులగుచు నటు నటు, సర్వసుహాదగులు దగము మండెసు వేళన్. 293

సీ. నిజన తేజుల నొప్పగ జనించె వారిత సుర నఘదెంగు నర్య్యము ఛ ంగఁ
దనఁ బుంతినారు వేగఁ నొంగి గని గారె నగుదోము భూదేవుదునఁ దినంగ
దివిజపతుల దప్పి కీర్త్యు కిఁ ద్రిపుంపుక నాగ్య నమ్ముత్రంపు ముద్ద నునఁగ
విలదతి మూర్తిభవించి రాఘవునకు రాజ్యు నాక్యము జేసి హరిభక్తి యునఁగ
ఘుమల లీలామనుష్య విగ్రహుల రామలక్ష్మణుల జేఁ వచ్చెఁ గల్మములదవ
నాశనహుతాశనుండు గణాశనుండు, నానుఁగ, యా సుదర్శనసమ్యనారదుండు. 294

క. వచ్చి నిజకాంతి నంచగు, లచ్చోగపతిమార్గ నభగరాష్ట్రప్రహత
వొచ్చిన రాఘునకు నిమా, పచ్చి వినంచిగుతు డిట్లు పొగడం దొడఁగెన్. 295

దండకము.

శ్రీమన్మహాభానువంశాబ్ధిసోమా రిపుస్తోమభీమా గుణస్తోమధామా ప్రభాధామ
ధామా జగద్గీతనామా మహోద్దామ నామాభిరామా సురాంచత్ప్రకారామసీమా సమా
కాయ రామా మునిస్వాన్తరామా క్షమా రామ చంద్రమా రామ నీలాంబుదశ్యామ సుత్రా
మగోత్రాయత్రవేద సంగ్రామయోగా కృతక్షేమ సర్వత్రలక్ష్మమణరామా దశోమాధ

రిం ద్వ్యత్రిభాగప్రకారంబు లగ్గింపన వ్యాసునిం దీర్చ దేనెఱ నీ నాది విష్ణువ వావ్యాత రూపున్నంద రచత్రిప్రపంచస్వరూపుండ వీభూతజాలంబుగ వ్యాప్తమూలంబున న్నుండి యున్నాఁడ వేదత్రిపంచప్రవృత్తంబు సర్వంబు నరేంద్రుమిత్రంబులం జూచు పూహింపఁగా శత్రులు మిత్రులు నీ కు లేరైన దుష్టానుకర్మంబు శిష్టావనార్థంబు నగ్గించుటకై జన్మకర్మములం బొందితి రింతు వాదిన్మహామీనకూర్మక్రోడ ఘోణిన్నృసింహోరురూపమూ వటు భార్గవాకారము లూల్చి దేవాపహ నోమ కాఖ్య నృహేంద్రారిముఖ్యు న్విదారించి మంథానపృథ్వీధరం బెత్తి దర్పోద్ధ హిరణ్యాక్షు ఖండించి తత్పూర్వజుం జంపి హాలిం బలింబట్టి బంధించి మున్యేకుమారుల్ ఖలావన్యధీశావలిం గూల్చి వేశ్వ న్వింశచామరోర్వీపతిద్రాగ్వుత్రేత్ర ఖరాదులం ద్రోచి తీలీల లీలామనుష్యుండవై దేవ తిర్యఙ్మనుష్యాదుల న్బాధ నొందించు దుష్టన్మనుష్యాసు లోకత్రయాగారును ద్రారుణం బుత్రమిత్రాదిసంఘంబులో గూల్చు సందేహముల్లేదు నీవింకను బ్రామకృష్ణావతారంబులఁ బుద్ధకల్కిస్వరూపంబులం దాల్పుచున్నాఁడ వా తిరం గరింద్రుండు రావే కటాక్షించి రక్షింపవే యంచు మున్వేదబం బొప్ప నిక్కేశఁగాఁ బొడితాశేషభూచక్రముం జక్రము న్విక్రమం బొప్పఁగా వైచి యానక్రముం గూల్చి తీవ్రక నెన్నెవిరుం జేసి తల్లుండని మృత్బ్రహ్మమూఁ డీవాయుపుత్రుండు నీపం క్రికంరాగజన్ముండు నీధక్తసంఘుంబులో వారమేకాక యేవార మేభాగము న్లేక కైవారము న్నిన్నుఁ గావించు నా వారమే వార మాత్రాప్తుతాత్రాప్తు లావేళ తీవేళ లాత్మన్మహాత్ముల్ భరత్పూజ గావింతుర త్రాంతిము న్నిన్నవత్రింపఁ గాలేరి యాకాలము న్గాలము న్నీకు దాస్యం బవశ్యం బుపద్మాత్మతం జేయఁ గాలేని యా కాయముల్గాయముల్నీ సమారాధనాహీనముల్ భోగముల్ భోగముల్నీకుఁ గానివ్వ యర్ఘం బనర్ఘంబు నీవిగ్రహారాధన ల్లేని చంచత్సుమంబుల్ సుమంబుల్గను నీకృపాపాత్రముల్గాక లాభించు నాయుమ్ములాయుమ్ములే నిన్నవం బాలసన్నీతి యేబాములుం రాముతే బ్రహ్మవున్నీవ రుద్రుండవు న్నీవ విష్ణుండవు న్నీవ జిష్ణుండవు న్నీవ కాలుండవు న్నీవ నక్షత్రము ల్నీవ భూమ్యాదిభూతంబులు న్నీవ దిక్పాలురు న్నీవ యాచార్యుఁడున్ శిష్యుఁడుం గర్తయున్ భోక్తయుం గార్యముం గారణంబు న్సరిద్వార్ధులు న్వేదశాస్త్రంబులు న్నీవ పర్వంబులు న్నీవ లోకంబుఁ గల్పించి రక్షించి శిక్షించుట ల్నీవ పుంస్త్వంబునున్ స్త్రీత్వమందత్వముల్ సౌఖ్యదుఃఖంబులున్ జన్మకర్మంబులు న్నామరూపంబులు న్బాల్యవృద్ధత్వము ల్నీకు లేవందు నేకాగ్ర్యమం దాదశీనాంతరంగస్థమై యైన సేనాక్షవిజ్ఞాపనం బిప్పుగావింపఁగా నచ్చితి న్నర్వసామగ్ర్యవంతుండవై యుండియుం గానిచందంబున న్నాకుల న్నాకుల న్లోకులన్ ఘోరసంసారసంబద్ధులం జేయు నీరీతి న్నాగపాశప్రబద్ధుండవై చిక్కు టక్కంటికం దత్ర మిథ్యాత్రి సౌమిత్రి

ధాత్రీరజచ్ఛన్నుఁడై చెన్నుఁ బోల్పదఁగాఁ బేదగా నున్నవాఁ డన్న నిప్పన్నగవ్యా
ప్తి నెల్లున్న నీబన్నముం గన్నలం గన్న విన్నన్నహోపన్నశ్శత్రున్నరుల్ భిన్నరుల్ మన్నన
న్మన్ననల్ ఖిన్నతం గన్నవారే కదా వీఁక దాఁకొన్న రక్షోవిపక్షోగ్రశాతాస్త్రజాల
ప్రభూతప్రభూతప్రశాంతుండవై యుంటయు న్నిను లీలావిశేషంబు కాఁబోలుఁ గా
కున్నఁ జీకాకునం గాకులంబోలె నీమూఁకలం బోవఁగాఁ జూతువే చూడు నీమూకల
న్వారె లంకాపురిం గాఁపురం బున్న రాక్షసులం గోసి పీతాకులం జేయఁగాఁ జాలియు
న్నోపలియున్నావు నీవంచు వాతాత్మజాదుల్ విచారించి కన్నీరు మున్నీరుగా నించు
చున్నారు కన్నారుగా రిపుసన్నద్ధ ఘోరాగ్రవోత్తీక్ష్ణ దక్షప్రకారంబుఁ గ్రూరంబుగాఁ
శైల్లు నైన్యంబు జన్యంబు హైన్యంబుగా నాకు దైన్యంబు వాటిల్లె వేయేల నీదాస
కోటిం గడు న్మేటి నద్దైన్యరుండుం గరుత్మంతుఁ జింతింపు మూర్తి స్వభద్వాహ నావాహ
నం జేసి యాశీఃమప్రగ్రహంబుల్ గ్రహాధీశుఁ గన్గొన్నప్రాలేయజాలంబులంబోలె
దూరంబులౌ నమ్ము హా కాయుఁడౌ వైనతేయుండు గాకెవ్వరుం జాలరీయార్తి దీర్పంగ
నేఁబోయిక న్యాయభావంపు భావింప ధర్మార్థకామంబులు న్మోక్షము న్సత్త్వము న్నాద
సంబుం దమంబుల్ దయాసత్యశౌచంబులు న్శాంతియు న్దాంతియు న్నికటాక్షోపలబ్ధం
బులైన నీకన్న వేరైన మార్గంబులే విజవత్వంబు నీకేల యర్థేందుజాటా నమత్పాద
కంజాతకంజాత సంజాలసంజాత కంజాతనాభీనదా మానివార్య ప్రదాయీ సదా యాత్రి
యన్నిన్ను వర్ణించువారెవ్వరున్ లో విశ్వమూర్తీ నమో రామమూర్తీ చిదా
నందమూర్తీ జగద్గీతకీర్తీ సుకీర్తీ లోకానుమూర్తీ నమస్తే నమస్తే నమః 296

క. అని నారదుం డుపనుతించిన దివ్యజ్ఞానబోధశీలుం డగుచు
న్మునినాథుఁ బొగడి వీడ్కొల్పిన రేంద్రుఁడు మానసమునఁ బ్రియము మిగులం దన్.

శా. పాకారిప్రముఖామరుల్ దినతింపన్ బ్రహ్మపుత్రోక్తిని
శ్లోకవ్యాకులతి న్సమాహితమనస్కుండై తలంచెన్ ఘదా
స్తోకోజ్జ్వాతమరుద్వ్యఘాతిహేమవంతున్ ధైర్యవంతుం బ్రభీ
మాకారాహిక్షతాంతుఁ బాలితగరుత్మంతున్ గరుత్మంతునిన్. 298

చ. తలఁచుడుఁ దక్షణంబ కనుధాధరకాయుఁడు వైనతేయుఁడు
త్పులహితకాంతనిర్జితపత్రనికాయుఁడు నిర్వ్యపాయుఁడు
జ్జ్వలనఖసాంపరాయుఁ డసురసాధువిధేయుఁడు గాఢగూఢపా
తుఁబలభయాదాభిధేయుఁడు రఘుప్రవరుం గనవచ్చెఁ దచ్చిరన్. 299

ఉ. వచ్చుఖగేద్ధరత్నప్రభవవాతము వేతము సోఁకినంతనే
హెచ్చు దొలంగి పాములు విహీనధృతి న్నృపబంధనక్రియా

వ్యాప్తమురర్వ మేది సమయ స్థితి మాయము నొందె గాలిచే
నెచ్చటు నైన సర్పములు హీనత నొందును యందమః బాడెఁగన్.

క. శాతప్రకాశుఁడై యా, శాతంబున వచ్చు గరుడు గని పని భీతి
న్నాశనము నొందె సర్పక, నాశనబంధములు పవనగనాయకు లలరన్. 301

క. గరుడపవనంగోదయమున, నురగత మోబంధనంబు లుక్కడఁగెఁ గనుం
దరుచరముఖాంబుజంబులు, పొరిఁబొరి వికసిల్లె లోకము దెలివొందెన్. 302

క. మరుదారవణిజుగఁడు, స్వర్గురు దారక మేసఁగ వచ్చి మది దలఁచె
స్వర్గదారకఁ గనరు సోముగఁ, మరుదారఁగ సమయ భూసుత ధీమనకున్. 303

వ. వచ్చి నమస్కరించి నిలిచిన సువర్ణవర్ణ సువర్ణుం డగు సుపర్ణు గనుంగొని నిగతశోక దరహాసాభిరామం డగు రాముం డనుజసహితుండై యవ్విహగమహుఁ బ్రత్యభినందన పూర్వకంబుగా సంభావించి 304

ఉ. నీ విట వచ్చుటం గడు వినిర్మల మయ్యె మనంబు నాగపా
శావహృత్తి మాన్చి మము సక్రమలీక దరిఁజేర్చి తెట్లు సం
భావన సేయనేర్తు నిను వర్గుణమూర్తి పతంగవంశసం
జీవన యంచు సన్నుతులు చేసినఁ బొంగి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనున్. 305

వ. దేవా నీవాదిపురుషుండవు బుగపోతకుండవు గాలస్వరూపుండవు గుణవు. భవదీయసంకల్ప వికల్పంబులం జేసి యీత్రిప్రపంచప్రపంచనిర్మాణములు సెల్లుచుండు నట్టి బ్రహ్మాదిసురప్రార్థితజయుండవై నీకుఁ బలాశవాతాశన బాణపాశనాశనంబు వింత గాదు రావణకుంభకర్ణ మేఘనాదాదిదనుజవధవిధోపాయంబు సత్రినసాధ్యంబు యని పలికి వెండియు సహస్రనామతుల్యంబును భవభయతారకంబు నగు భవదీయ పవిత్రనామస్మరణంబున జనంబులు గలికల్మషంబులం బొందుగుదు రని చెప్పి వాసర హృదయభయశోకాతంకంబులతోడ నంతర్హితుం డగుటయు రామలక్ష్మణులు మహానందంబునం బొదలి రయ్యవసరంబున. 306

క. తతనాగపాశబంధ, చ్యుతులం బంధురతర ఘనతుల సమిహిమో
న్నతులం గని కపు లెల్లరు, హితులై భయదావనద్రదేశము లగుడున్. 307

క. ప్రాణోరగబంధచ్యుతు, లైర ఘవు లద్రిచరుల నాహవమునకుం
బ్రేరేపించుట దనుజుఁడు, చారులచేఁ దెలిసి కడు విచారించె నెదన్. 308

వ. చింతించి యుద్ధశిబిరమునందు సవిస్మయంబును సవిషాదంబును సభయంబునుగా నిజ సైనికులం గనుంగొని. 309

ఉ. ఖ్యాతమహాహిపాశములఁ బాసిక రాముఁడు లక్ష్మణుండు ను
ద్ఘాతకుతూహలంబున స్వసైన్యము సంగరకేళికి స్సమా
యాతముఁ జేసి పేర్చుట మహాద్భుత మక్కపిసేనయున్ స్వను
ద్యోతితపూర్ణిమాహిమకరోదయవార్ధి తెఱంగు దోఁచెనున్. 310

చ. పృథివిని వానరుల్ నరులు భేదము నొందమి వింత రాలు వా
రిధిపయిఁ దేలియుంట విపరీతము మర్త్యులు నాగపాశసం
శిథిలులు గామి యెంతయు విచిత్రము దానవులార యింతయు
న్వృథ చతురాస్యుఁ డేమిటికి విస్మయ మందఁ గడంగుఁ డాజికిన్. 311

చ. అనవుడు ఘోరమస్తులు భయంకరహస్తులు హస్తివాజివా
హనులు మహారథస్థులు ప్రహస్తసముఖాసుర లేమ మేము భం
డనమునఁ జేరవాఁడి నెగడం గల మంచుఁ గడు న్నడంబులం
బనివడి గద్దలాడ దిగిభశ్రుతిదారణకారణార్భటిన్. 312

క. లంకాపురంబు వెలువడి, శంకాతంకంబు లేక జలజహితకులా
లంకారుసైన్యము న్నా, హంకారతఁ గనిసి యార్చి రాహూఘధృతిన్. 313

ఉ. తాఁకినఁ బోకుపోకుఁ డని తారొకని కేకలువెట్టి వానరా
నీకము వీఁక డీకొని యనేకవిధంబులఁ దింత్రిణీక శ
మ్యాకమధూకభూరుహచయంబులవైచిన దేవదానవా
నీకము చందమొంది తదనీకినులల్లు పెనంగునయ్యెడన్. 314

సీ. కంఖాణరింఖావిశృంఖలసంఘాతధరణీరజంబు రక్తంబువలన
భూరికాహళఘోరభేరికాహవజయధ్వను లుగ్రబృంహితధ్వనులవలన
బంధురసింధురసైంధవసుభటకబంధము ల్బేతాళపటలివలన
వాలధ్వజనిరంతరాళప్రజనితాంధకారంబు కరవాలకాంతివలన
శ్రమము లాహవవిజయవాంఛలవలనను, శిమటబొట్టులు చిందగ్గిసెకలవలనఁ
బ్రాణభీతి పరాక్రమక్రమము వలన, డిందుకడ నొప్పె నపు డక్కడిందిపోరు. 315

వ. అట్లుభయబలంబులు నాహవదోహలంబునం జేరువాఁడిఁ బోరాడుచున్న సమయం
బున. 316

క. అక్షీగళత్ర్యక్షు హ్వాతతి, దక్షుఁ బ్రహస్తుఁ డీభృత్స్వద్పక్షు సురక్షున్
రక్షశ్శిక్షాదక్షున, పక్షయానక్షయవిచక్షుఁ బ్లవగాధ్యక్షున్. 317

మ. పరమాస్త్రప్రియమాణవుఁ గదిసి రోషస్ఫూర్తి విస్ఫూర్జదు
గ్రకరేష్వాసఘోరరక్తి నభోభాగంబు గ్రమ్మన్ ధరి

త్రిదశాంక స్థితతారకంబుల విరోధి త్రెవ్వసి నొప్పించె దై
త్యవరూధిన్యనుకూలవృత్తి యగు ధూమ్రాక్షుండు తామ్రాక్షుఁడై. 318

క. నొంచిన దైత్యాధముఁ గోపించి నభస్వత్సుతుండు పృథుసాలముల
న్ముంచినఁ దద్ద్రుమములు దూలించి నరాదుండు గళవళింపనమదిలోన్. 319

క. శాతాస్త్ర నిహతి వనచర, జాతున్నొప్పింప నద్రిచరసత్తముఁ డు
గ్రాక్రోధమున ధ్వజంబు, పాతం బొనరించెఁ బ్లవగబలము చెలంగన్. 320

క. కేతనముతోడ నాతని, సూతునిఁ బడవైచి హయుల ద్రుంక్కించి కపి
వ్రాతము తన్నానియూడ విభీతకమున యాతుధానుఁ ద్రిమ్ములఁగ నేయన్. 321

చ. విపతితసూతకేతనుఁడు వీతరథాశ్వుఁడు నయ్యెఁ బావనిం
గుపితమనస్కుఁడై గదల ఘోరశిరంబుల నొంచి యార్వ న
క్కపికులశేఖరుండు పటిఘాయితదోర్యుగళుండు దానవుం
గృప యొకయింత లేక కొకమహీధరకూటము వైచెఁ బిండిగన్. 322

క. ధూమ్రాక్షి భయదుఁ డగునా ధూమ్రాక్షుం బిండిచేసి తోడరివకినుకం
దామ్రాక్షుండై దనుజాల, నామ్రమ్మ తొడిరుహముల నాత నొనరించెన్. 323

క. తెంపున ధూమ్రాక్షు బలముఁ, జంపెను ద్రిచరనాథు సైరింపక ని
ష్కంపితవృత్తుఁ డగుచుఁ ద్రుంకసనసుతుమీఁద నయ్యకంపనుఁ డడరెన్. 324

మ. అమరాకంపనుఁ డయ్యకంపనుఁడు ధూమ్రాక్షాంతకుఁ జుట్టుము
ట్టి మహాకార్ముక మెక్కువెట్టి శరవృష్టి న్ముంప మన్నీతిచే
సమరారంభము మానియొన్న యసురు ల్పన్నంబులై వానరో
త్తమసేనం దొడర న్విరుద్ధముగు యుద్ధం బయ్యె నప్పట్టునన్. 325

క. అభ్రదుపరాతిపదాహతి, విపులధరారేణువులు రవిప్రభ మాయం
గప్పులుం దైత్యులు సమ్మ, ర్దపుఁ గయ్య మొనర్చి రద్భుతస్థితి వెలయన్. 326

క. బలులగు నకంపనమహో, బలసుతులబలమున దైత్యబలకపిబలము
ల్బలువిడి దురమొనరించెం, బలలమునకుఁ బోరు దేగపసువులు వోలెన్.

వ. తదనంతరంబున నభయసేనాప్రస్రావితరక్తధారాచ్ఛటాపరిషిక్తంబై సర్వసర్వం
సహాతలాంధకారం బడఁగుటయు నక్కపిబలంబు.

సీ. కుంభంబుల మదేభకుంభంబులు వగిల్చి కుంభులఁ గుంభులఁ గూలనేసి
యశ్వకర్ణములచే నశ్వకర్ణము లూడ్చి నశ్వాలి నశ్వత్థపాళి వధించి
యతులంబుల భయంకరాతులంబుల విరిచ్చి లలిరథంబుల రథంబులను నుల్చి
స్కంధము ల్కర్కశస్కంధరలుల నగిల్చి వీరతరులఘోరవీరతరుల

నలఁటి వైజయంతికల వైజయంతికా, పాతుల నవలిఁ గూల్చి యసురసైన్య
మాతులమున మిగులఁ జీకాకువడఁజేసి, యమితవిక్రమమున నడరుచుండు.

క. నిజసైన్యము ప్లవగులచే, గజిబిజి యగుటెల్లఁ గని యకంపనభూమ
ధ్వజ మస్త్రశిఖల నహిత, ప్రజవన్యావృత్తి ముసుము నవార్యస్ఫురణన్. 329

చ. ఘననిభుఁ డాంజనేయుఁ డురుకాయుఁ డకంపను తేరి కడ్డముం
జని తరుదగ్రశాతశరజర్జరితాంగుల నంగదాదుల
న్వనుకరుఁ ద్రోచి వాలమున వ్రేసిన దానవుఁ డొల్లఁబోక యా
తనిపయి నేసెఁ గ్రూరనిశితప్రదరంబు లనేకసంఖ్యలన్. 330

ఉ. వ్రేసిన వాయుపుత్రుఁడు పవిత్రుఁడు కొండరథంబు గుండగాఁ
జేసిన నొండుతేరి కతిశీఘ్రగతిం బఱతేర నాఖలుం
డాసి నరాదను ల్పొడివడం గుధరాహతిఁ గాలగోచరుం
జేసి నభంబు నిండికొన సింహరవం బొనరించె మించఁగన్. 331

క. అవ్యాహతబలుఁ డపరిమి,తవ్యూహప్రకచనాతిదక్షుఁ డసురసం
భావ్యచరిత్రుఁ డమిత్రమ,నోవ్యాధినిభుం డకంపనుఁడు మృతినొందెన్. 332

క. శోకవ్యాకులమున్ హా, హాకారము సైన దానవానీకము న
ప్రేకంబునఁ బురికొల్పి యు,హాకాయుం డాహవమున కాయిత మయ్యెన్. 333

క. అంగదముఖ్యులు వాసప, యుంగవి సిన సైన్య ముత్సహించి యసురసే
నాంగముల గూపుమాపఁ దొ,డంగిన దనుజుండు ధనువు టంకృతి మెఱయన్. 334

చ. కపులఁ గదంబవృష్టియును గన్ దనుజాధముఁ డేయ నేయ న
ప్లవగులుఁ గదంబవృష్టియును గన్ దనుజాధము నేయ మారుచే
విప్రులరణాంబొనర్చి యును విచ్చినసైన్యముఁ గ్రమ్మతింప న
క్కపులకు దైన్యనాగులకుఁ గయ్యము చయ్యన నయ్యె నయ్యెడన్. 335

క. ముక్కులముక్కలుఁ గొక్కుల,చక్కలుఁ గిక్కిరిసి పడిన శవనరదనముల్
చెక్కులచెక్కలు క్కడ, నక్కడ నక్కజ మొనర్చె నక్కదనమునన్. 336

క. గుంభితః క్రమ లగుచుం, గుంభులచే మత్తకుంభికుంభము లలతిం
గుంభములట్ల పగిలిచి, కుంభినిఁ గప్పె రపుదేవుఁగులపీనుఁగులన్. 337

వ. ఇట్లు వనచరబలంబు లురవడించుచుండె.

సీ. బంధురకంధరగంధసింధురములు బలువైనకొండలచెలువు గాఁగ
ధారామనోజ్ఞగాంధారాశ్వజాలము ల్పాపవైనతరగల పోల్కి గాఁగ

జృంభన్మహాధ్వజ స్తంభోద్ధరథములు తీరైన నావల తెఱంగు గాఁగ
తతదారుణవిహారదానవాకారము లక్రమనీయజలజంతు కరణి గాఁగ
గావిదొత్తురు బడబాగ్ని కరణి గాఁగ, నసురచతురంగసేనామహాంబు రాశి
మార్గణమహాశుగవ్యాప్తి మట్టుమీఱె, వానరద్వీపము న్మాంపరమ్మునంత. 338

చ. చెలియలికట్టభంగిఁ గపిశేఖరుఁ డంగదుఁ డాత్మయోధుల
గ్గల మగుశాత్రవాబ్ధి మునుఁగం బడనీక సముద్ధరించి ని
శ్చలధృతిఁ దచ్ఛరంబుల కసాధ్యతనుం డయిపోరె వానరా
వలిఁ గడుమేటి యీతఁ డని వారక యెల్లరుఁ దన్ను మెచ్చఁగన్. 339

వ. ఇవ్విధంబున మహాకాయుసైన్యంబు దైన్యంబు నొందించుచు. 340

గీ. ప్రకటగతి దాసి చక్రరక్షకుల నేసి, సూతుతోడ రథ్యంబుల ప్రుక్కఁజేసి
యమ్మహాకాయుసూనకాయమ్మహార్య, హాతివలఁగ నేసి చెలరేఁగి యార్చుటయును.

ఉ. మత్తశిఖండిసద్ధ్వజ సముంచిత మన్యరథంబు నూకుఁ డా
యత్తము చేసి వేఱ యొక్కఁ డప్పుడు వేగొనితేర నెక్కియుం
ద్వృత్తి బలంబులం బ్లవగవీరులపైఁ గవియించి యార్చుచుం
గుత్తుకబంత్రి నెత్తురులు గ్రోలుచుఁ బోరెరాక్షసాధముల్. 342

వ. అట్టి సంకులసమరంబున. 343

క. పృథుఁడు గవాక్షుఁడు నిరువురుఁ, బృథుతర మగురణ మొరచ్చి పృథివిఁ గలిపిరా
రుధిరాశు వజ్రనాభు, న్రుధిరాశున్ ఘోరకటుతరప్రవిహాతులన్. 344

వ. పృథుగవాక్షులు వజ్రనాభరుధిరాశుల విగతాసులఁ గావించుట సహింపక. 345

సీ. కాలదంష్ట్రుఁడు మహాకాలదంష్ట్రికరాళ శస్త్రంబుఁ లేయుచు నహితసైన్య
మెల్ల భీతిల్లంగ నేతెంచుటయు వృషభుండు వానరవృషభుండు వాని
బాణంబులెల్లను బాణంబుల మరల్చి సింహనాదము దిశాసింధురముల
కర్ణరంధ్రంబులఁ గదలుకొనఁగఁ జేసి యాత్మయోధులకప్పు డధికహర్ష
మాకళింప నొకయహార్యకూటంబున, దనుజు వ్రేయ నతఁడు దానిఁ దుమురు
సేయుటయును దడవు సేయక వానియే, మ్ముంగుకొమ్ములను దుమురుగ నేసి. 346

వ. ఐరావతకులసంభవంబును బర్వతనిభంబు నగు నిభదంతపాటనంబుఁ బాటవంబున
నాచరించుటయు దనుజసైన్యంబుల హాహాకారంబు లెసంగ నంత నక్కల
దంష్ట్రుండు. 347

క. ద్విరదం బరద మగుడు నొక, యరదమునకుఁ బోవఁదలఁచినపు డరుదుగ వా
నరుఁడు గిరి వైచి గపులు, బ్బిర యతఁ డేమంగులోడఁ బీమంగయ్యెన్. 348

చ. పనసుఁడు కాలకల్పవిషాఖ్యగజేంద్రము దాఁకి ఢీకొ బ
ల్వనసమహీరుహంబులఁ బలాశకుటుంబులు వైచి యుగ్రవం
దునిమి నిశాటసైన్యములఁ దోలిన దుర్భగవిక్రమంబునన్
ఘనగతి దుర్ధరుండు సగగన్నిభమోఘుల నూఱుకొల్పుచున్. 349

గీ. నడచి యాతఁడే యుగ్రకూరబాణములనెల్లఁ, బుష్పములు వోలె మహాపుష్పుఁడు సకలు
గొనక కడకాళ్ళు వట్టి యుద్దముజువాశి, నెత్తురురులంగ మోఁదికి నెత్తివైచె. 350

క. దుర్ధరుఁడు సారథ్యయోధ, నుర్ధరుఁ డిట్లీలుటయుఁ గనుంగొని ధూమ్రుం
డర్ధేందుబాణజాలస, మర్ధుఁడు తీవ్రగతిఁ గ్రోధనాఖ్యుం దాఁకెన్. 351

క. క్రోధనుఁడున్ ధూమ్రుఁడు న, క్రోధనులై వానరాసురులు మెచ్చఁగ నా
యోధన మతిదీర్ఘఘనృ, క్రోధనగాజిహ్మగముల రూఢప్రౌఢిన్. 352

క. పెద్దతడ వాచరింపఁగ, నద్దనుజాధీశుపక్షు చువియఁ బిడికిటన్
గ్రద్దన గ్రుద్దిన నాతఁడుఁ, బెద్దనిదుర వోయెఁ గడుఁ గపిప్రజమార్వన్. 353

క. శతముఖుని జంభుఁడుగ్రాలె, శతశరశతములఁ దొడంగఁ జేయుచుఁ గడిమిన్
శతమాయుఁడు శశమాయుఁడు, శతబలినాభిలసింహాశతబలిఁ దాఁకెన్. 354

సీ. ఒకమాఱు శూలినై యుగ్రమూర్తి వహించు వహించి నిజదృష్టివహ్నిఁ జిలుకు
నొక్కమా అచలుఁడై యుత్తుంగతఁ దోఁచుఁ దోఁచి పాషాణముల్ వడిపార్చు
నొకమాఱు జిష్ణుఁడై యురుబలాంతకుఁ డగు నయిశాస్త్రవాగముల్ వాత మొనర్చు
నొకమాఱు ఘనరేఖ నుపక్రీడఁ బఱతెంచుఁ బఱతెంచి శరవృష్టిపరఁగఁ జేయు
గంధవహుఁ డయియొకమాఱు గానరాక, యుండుఁ ట్లుండి కఱకుదుమ్ములి విసరు
శాస్త్రవాంబునిధి గలంగ శతసహస్ర, మాయుఁ డనఁబరఁగు శతమాయుఁ డిట్లు.

క. బలిముఖచమూసమూహం, బలమిఖ నగకోట్లనెల్ల నచ్చెరువుగఁ
బలిమివెలయ నప్పుడు శత, బలి మిగులం గోపమెత్తి పార్థివులలరన్. 356

మ. కృపరయొక్కింత యులేక పాదపమహావృష్టిన్మహాకాయమం
త్రపయి న్నానరుఁ డాగ్రహించుట కు దైతేయాధముం డుగ్రగం
ధపరీతాత్ముఁడు దైత్యయక్షసురగంధర్వాళి భీతిల్లఁగా
విపరీతస్థితి ఘోరమార్గణములన్ వ్రేసెన్ మహాగ్రక్రుఁడై. 357

వ. ఏసిన యనంతరంబ నిండ నార్చుటయుఁ జలింపక. 358

క. సారథిశతబలి దానవు, సారథి వేయుట కుఁ దలితసారథికిమున
త్రైపురజక్షోణికిఁ గను, దూరముగా రథ్యవితతి దొలఁగఁగ నీడ్చెన్. 359

చ. శతబలిసింహనాదము దిశాముఖము ల్వగులంగఁ జేయ దు
ర్మతి యమగాధముండు శతమాయుఁడు నైఁపశ యుండ నూతునిన్
ద్రుతగతిఁ దోడొనర్చికొని తోఁచి వనాటులనేర్చుచు న్మహో
ద్ధతి మెఱయన్ దృఢస్థితి రథంబనియించెఁ గపీంద్రుఁ డుగ్రుఁడై. 360

క. శతకాయుఁడు, శతమాయుఁడు, గతమాయుఁడు వానరప్రకటబలగతశతాం
గత నొందితము జెకనొందక, జననంబున దుర మొనర్చినమతము లనఁన్. 361

ఉ. అయుతకోవరక్తభయదాక్షితయుగుండు కపిప్రభుండు శా
ఖాచయతఘోరసాలమునఁ గంఠమున్ వ్రేయుచుఁ జాలనొప్పి వై
రోయసన్వృత్తిఁ దర్పదనుజాధముఁ దోఁకఁబిగించి చావఁబో
మ్మోయని కూలనేసె శతమాయుని మాయలు మాయమందఁగన్. 362

గీ. ఇత్థంబున శతమాయుఁ గ్రొవ్వ చెఱచి, సుస్థిరత మించు శతబలిఁ జూచి కాలిచి
దైత్యబలము పలాయనతత్పరత్వ, మగుటఁ గాంచి మహాకాయుఁ డాగ్రహించె. 363

క. ఘనరథముఁ గపిబలము నైఁ, జననిమ్మని పలుకుటయును సారథిసరయ
మ్మున్గఁ దేరునోటనిచ్చెఁ, గనుఁగొని దనుజాధములు సగర్వస్ఫూర్తిన్. 364

క. నాదము దివిండ మహా, నాదముఖాసురులు బలసి నకుతంగపుల
న్నాదగుశరములఁ గూల్చన, నాదరమొప్పంగ నని మహాకాయుఁ డనిన్. 365

చ. ప్రదరముల న్వనౌకసుల బ్రద్దలు సేయుచు నన్యహృద్భయ
ప్రదరభఘులున్న గుచ్చుచు సురప్రజముద్దము వచ్చె నేనియుం
బ్రదర మొనర్తునందు నలపావని ముఖ్యులదేహయష్టిక
ల్ప్రదరము లొందఁజేయుచు నృపాలుర పైఁ బడఁ బ్రబలించుచున్. 366

క. నభము వితిగి పటుభంగి, న్నభశ్చరులు వెఱఁగుపడ ఘనప్రదరముల
న్రభసం బుద్రేకముగా, సభయాకృతి దుర మొనర్చు నందనడిలోనన్. 367

క. పాదుకొని మహాకాయుని, సోదరుఁడును గక్తపటురసోదరుఁడు మహా
నాదము దివినిండ మహా, నాదుఁడు నతిభీమ్మతరరణం బొనరించెన్. 368

క. అట్లన్నదమ్ము లితవురు, గట్లపగిదిఁ జెట్లపగిదిఁ గసిమసఁగిన ను
మ్మెట్లనఁగ శిలలు గట్టుం, జెట్లు విసరి కపులు రణము సేయుచునున్నన్. 369

క. దేవాసురసంగ్రామము నా, నెక్కుసదుగు మహారణం బయ్యెఁ గరు
ద్వీపులుగా సురరథములు, నావులుగా నొప్పె రక్తనదులు భయదమై. 370

క. దండడి నుభయబలంబులు, కండడితయ్యం బొనర్పసాగినరుధిరా
నందడిని యోద్ధరంగము, వెండతిసై యొప్పెఁ గరుల పెల్లంగన్. 371

సీ. కరిఘటాకుంభము లప్పుడవలపోలిక బహువిధంబులుగాఁగఁ బగులునెడలఁ
బృథుహయరింఛోళి పిచ్ఛచందంబునఁ దళముగానందందుఁ దొరుగునెడల
నసురకరంబులు హస్తంబులట్టులు పటుసాంద్రగతిఁ దెగిపడినయెడల
ఘనరథాంగములు చక్రమ్ములరీతిగా మొనసిరక్తనదుల మునుఁగునెడల
నతినిశితకంకపత్రమ్ము లాకులట్లు, వాలవాతూలవినిహతిఁ దూలునెడల
నయ్యెఁ దపనసుతాదు లహంకరించి, మించుచేతుకఁ బోరొనరించునెడల. 371

క. సంగరదార్ఢ్యమున మహా, సంగర మొనరించుకపుల సమయించుచుఁ రా
శిం గరవాలముఁ బూని తె, సంగరములు ద్రిప్పుచు న్నిశాచరులలరన్. 372

వ. మహానాదుండు భుజబలాంగదు నంగదుం దలపడుటయు నతండు.

క. కరవాలమూడిపడ ధీ, కరవాలము ద్రిప్పివైచి క్రవ్యాదనభా
సురసాలంకృతదేహము, సుసాలంచేసి దాని చూర్ణముచేసెన్.

క. అనుజుమహానాదుం జం, పినవాలిసుమారుకోపభీషణుఁడగుచు
న్ఘనసి మహాకాయుం డా, తనిపై నిగిడిచె సుతీక్ష్ణశరసాయకముల్. 373

చ. నినిచినవర్షధారల వినిశ్చలతం దనరారు నద్రిచా
ద్పునను దదుగ్రశాతశరముల్ విపినాటుఁడు లెక్కసేయ కా
తనిపయిఁ గింశుకంబులఁ గదంబములు న్నిగిడింప నాతఁడుం
దునుకలు సేసి లోన పటిలోమరము ల్దారగించి యార్చుచున్. 374

క. పటిలోమరములు లీలా, స్పదుఁడై తను దాఁకకుండఁ బట్టి విరిచి యం
గదుఁడు గదావినిహతికిం, గదలక శిలవైచి సూతుకంధరముఁ దునిమెన్. 375

శా. సూతుం గంధరము ద్రుంచి యాతుణమరక్షోధ్యక్షు నీక్షించి ఖ
ద్యోతుం డుగ్రముగాఁగఁ బిట్టుడరి ఖద్యోతంబుఁ బట్టం బ్రభా
తీతుండై చనునట్లు వానిపయి నుద్వృత్తిన్వడిన్ దాఁటి వి
ఖ్యాతుం డంగదుఁ డాహవోద్ధతు మహాకాయు న్మహాకాయునిన్. 376

క. పట్టుకొని యట్టునట్టు, న్నొట్టిపడఁగ నీకఁ గాలమెట్టిపుడమిపై
బెట్టువిసరి కడురుధిరం, బుట్టిపడ న్నొట్టిచంపె నుద్ధతిమెఱయన్. 377

మ. ఇలు మ స్వక్రుఁడు చంపుచుందమున నప్పాపాత్ము నారూఢని
శ్చలుఁ డాకీర్తి కదించి రథ్యముల నాశ్చర్యంబుగాఁ గూల్చి ది
క్కులు భేదిల్లెడు సింహనాద మసురక్షోభంబు గావింప ను
జ్జ్వలుఁడై తేరటికాఁ హిమాలయము స్వేచ్ఛన్ దిగ్గసింహాకృతిన్.

వ. ఇవ్విధంబున దక్షిణద్వారంబు వెలువడి వచ్చిన మహాకాయు దక్షిణదిగ్ద్వారంబుఁ
జేరం బుచ్చి నిజసైనికులం గలసికొని సముల్లాసంబున వారును దానును రాక్షస
సంహారంబునం దనివిసని రామచంద్రు చరణారవిందసంస్మరణంబు గావించుటయు
నమ్మహాత్ముఁడు మహానందంబునొంది పురందరనందననందను గనుంగొని. 378

క. ఏమొదల మహాకాయుఁడ, శేరుఁడని పిలిచెనుఁడు వచించుచునుండు
న్నాయెదురఁ ట్టివాని నుగ్రాహుతంబునఁ జంపి తెల్లు ప్రస్తుతిచేయఁగన్. 379

సీ. అని పల్కి మఱియు నయ్యంగదు బిగియారఁ గౌఁగిటఁ గదియించి కపులనెల్ల
సంభావనముసేయ సంతోషమునఁ దేలి సింహనాదంబులు సేసిరంత
హతశేషులెల్ల దశాస్యునిపాలికిఁ జని మహాకాయుని చావుఁ జెప్ప
నతఁడు గ్రాస్సడి తనయాప్తగుణంబులు తలఁపోసి తలపోసి తల్లడిల్లి
యుచితభంగి మంత్రులూఱడింపఁగఁ దల, యెత్తి దెసలు చూచి యెంతయాప్త
సైన్యవారితోదయ్యైన భాషింపక, యుండియుండి యుల్లముడుకుచుండ. 380

శా. సేనానాథుఁ బ్రహస్తుఁ గన్గొని కటాక్షింపు దలంతేని మ
ద్దీనాబాధచమూసమూహమతిభీతిం బోకయుండెం గృపా
నూనత్వంబున దీనిఁ జేకొని యుద్ధేయుండ్ ప్రహస్తుఁడు నాఁ
గానొప్పారె నప్లవంగశిరముల్ ఖండించి రాఁ బోవనా. 381

ఉ. అనవుడు నాతఁ డిట్లను దశానన యేఁగలుగ న్విచారభా
జనతఁ గృశించు టర్హమె నిశాచరజాతులు సంతసింపఁగాఁ
జని తనివారల న్విపినచారులఁ జంపక యోహటించి ని
గ్గనఁ గొన వెండి శత్రునెసగర్వుఁ బ్రహస్తుని సేవెలుంగవే. 82

వ. అని పరవసుఁలు దోఁప నాడి యప్పుడు. 383

క. అధికాశ్వికసైన్య త్రింశిక, రథికత్రాసికసుహస్తిపకశాక్తికస
త్రథితోగ్రయాష్టికవర, శ్వధికులు దనుఁ గొలిచిరా ప్రహార్యస్ఫురణన్. 384

క. క్రందన మురరత్నాస్త్ర, క్రందనముం జెల్లరేఁగి గగన మద్రువ సం
క్రందనభయద మగుమహా, స్యందనమెక్కెడలె నాప్రహస్తుఁడు కడిమిన్. 375

క. రణకాంక్షన్ శ్రవణవిదా, రణకారణభీమవిజయరణము మొఱయుచు దా
రుణ కాహళాంకణంబుఁ దరమా, గ్గణఁడు ప్రహస్తుఁడు పూర్వపని వెడలడన్. 376

సీ. అపుడు ప్రహస్తు తూర్యములు గర్జనయు మ్రోఁగ నెవ్వరఁ దము మట్టుపడఁ
బటుసిరంబులు ధరభాగంబులైఁ గాలి ప్రస్తారముగ గాలికవపడ

నుత్తమాశ్వంబుల కొల్లెడు కన్నీరులురుకణంబున శ్రమనొందకుండ
మొనసి ప్రత్యాసారములను రక్తాసారములు గల్గు మేఘముల్లులువకుండ
బూకరించుచు నెదిరి వాపోవుచుండఁ, జెలఁగి వంచకములు భీతిఁ జెందకుండ
సైన్యమునకుబ్బయిం బఱగ సంచరించు, మృత్యువెవ్వారలును దన్ను నెఱుఁగకుండ.

క. అట్టిమహోత్పాతంబులు, పుట్టిన దానవులు వెఱపుఁబొందక చలమున్
బట్టి కఱతెంచుటయుఁ గని పెట్టికపులు సమరోద్భీమణులగుచున్. 388

వ. వృక్షపాషాణపాణులై సమరసన్నాహసముత్సాహంబునం బొలిచినిలిచి రట్టియెడ న పూర్వసముద్రంబుల చందంబున నుభయబలంబులు నొండొంటిం దలపడి ఘోరంబు గాఁబోరం దొడంగుటయు. 389

క. పడువారలు మిగులం జే, డ్పడువారలు హితుల నడ్డపడువారలు ప్రా
స్పడువారలు నసమునఁ దల, పడువారలునగుచు దురము భయదం బయ్యెన్.

సీ. తఱచుగా నెగసిన ధరణీపరాగంబు కడుచిత్రమగు మేలుకట్టు గాఁగఁ
గడునడి నుడుగక వెడలెడు కీలాల మతిమోద్యమగు కలయంపి గాఁగఁ
గాళులు దెగిపడఁ గదలనేకయున్న వార లెల్లను దలవరులు గాఁగఁ
బలుపురోక్కఁ నిఁ జలపట్టివధింపుట తులువలశిక్షించు చెలువు గాఁగ
స్యందనంబులు ఫలమహీజములు గాఁగఁ, దగినవారలు వినోదపాత్రములు గాఁగ
నొప్పగాం జేసమిద్భాగమున్ స్వేచ్ఛ, భాతిభాసితమగు సమిద్భాగ మనఁగ. 391

వ. అట్టి దారుణవ్యవసాయంబునఁ గింశారుసంగరం బగు దానవసేనాసస్యంబు రక్తజలాభిషేకంబునఁ బెచ్చు నెఱిఁగి వానరవాలవాతూలంబునం బడల్పడం జొచ్చెనంత. 392

ఉ. అంతకదండహస్తుఁడు ప్రహస్తుఁడు చాపము నెక్కువెట్టి తా
లాంతకరాశి క్రమహ విహార వినోదనిబద్ధచిత్తకా
లాంతకశూలసన్నిభమహాశరజాల పిసద్ధదిఙ్ముఖా
త్యంతకుతూహలుండు ప్లవగావలి నుద్ధతిఁ జుట్టుముట్టెన్. 393

చ. పులిఁ గనఁ గొన్నతేళ్ళగమి పోల్కిఁ బ్లవంగము లార్తనాదులై
నలుగడఁ బాఱఁ జొచ్చిన దనాట శిఖామణి నీలుఁ డేచి యేఁ
గలుగఁ దలంకనేల యని క్రమ్మఱ సైన్యముఁ గ్రమ్మతించి ని
శ్చలధృతి వానిరథ్యరథసారథులం బడనేసె నంతటన్ 394

మ. ఒహలశాస్త్రాగ్నుల జంటు మంటలు కడుం బర్వ స్వాజృంభించి గుం
భహనం దద్దాడిం బెంగుటయు నప్పాపాత్ము నాభీలతై

త్యహీతుం డాయెఁ దుదాయుఁడై కలిసి త్వార్క్ష్యసూత్రి సంధిల్ల ధ
న్వహనం జేసి వధించె నాతఁడును రక్షఃశ్రేణి భీతిల్లఁగన్. 395

ఉ. తద్విజయంబుఁ గాంచి పరితాపము నొంది నరాంతకుండు మా
ద్యద్విరదాశ్వతిం బ్రబలి యద్రిచరావలి యార్తి నొందఁగా
నుద్వృతతాశ్వవృత్తిమెయినుండెఁ గరంబుఁ జలంబుమీఱఁగా
నద్వివిదుండు సింహాక్రియ న్నలిరేఁగి వధించె గోరులన్. 396

వ. తత్సమయంబున. 397

క. నాదసముస్నతుల మహా,నాదసమున్నతుల నాధితనయదుర్ముఖులు
న్మాదహరిముఖులు గూల్చిరి, భూదేవికి బలియొసఁగు పోలికగాఁగన్. 398

క. బలియురు వలఁపుగ నిజముగ్రాలు కూలిపోవుటఁ జూచి శోకరోషసమగ్రా
కులచిత్తుఁ డాప్రహస్తుఁడు, కలనుకలను జూచి మిగుల గర్వమెలర్పన్. 399

ఉ. అప్రతిమగ్లానము మహారథముం గొని వచ్చి వైర్యనీ
కస్యధినాథు నీలుఁ బ్రతికృష్టమనస్కుత నొవ్వనేసి రా
జన్యునిమీఁదికిం గడు వెసం జనఁజూచిన వాని నాఁగి రా
తిస్యలావతిం బలువిడి బ్రథవాజులఁ గూల్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 400

క. రథము విరథమగుడు న్నారథియు డొంకిరథము సత్త్వంబునఁ గొనిరా
నధికమతి నధిష్ఠించి స్వనధిశాస్త్రంతేయఁ బ్రథమ మక్రూజమరియ్యెన్. 401

వ. అట్టియెడఁ బ్రహస్తుఁడు. 402

క. అలిగొనినపులిచాడ్పునఁ గఁ, గేకలిడుచు నీల దీసఁ గడసితనుచు న
మ్మ్రగల లియుదెసల నొదఁగఁగ, రోఁకలి విసరెన్సమగ్రరోషుండగుచున్. 403

క. ఆసమున వెస విసరిన యాయుమ్ముసలము పసఁగట్టి కొనియుపోషుము దీన
స్వసమదము మని కసరుచు బన్నసమున నసమగతి విసరె వనుమతి యదరన్. 404

ఉ. వైచిన నష్టబాణముల వాఁడది చూర్ణము చేసి డాయఁగాఁ
జూచి నగాటుఁడుం గదనసుస్థిరుఁడై గిరిఁ గేలఁబట్టి పై
త్రెంచినకిస్క నాతనిపయి న్నిగిడించి శిల్లు నమ్ముగలన్ 405
వైచి మహాద్భుత బగురవంబున నేడ్చుచుఁ జచ్చెఁ జచ్చినన్

క. ఒలిముఖులు సింహనాదంబులు సేయుచు సంతసమునఁ బొదలి సిలిచిరా
కులమానసులై హతశేషులు దోషాచరులు లంకఁ జొచ్చిరి భీతిన్. 406

వ. చొచ్చి మరులమరణప్రకారం బెఱిఁగించుటయు రావణుం డదరిపడి ప్రహస్తుం
జేర్కొని విలాపంబు గావించి పట్టికేలను ధైర్యం బవలంబించి యంతర్గతంబున.

క. దనుజు లనుజహితబాంధవ, తనుజులతో నేగి మడిసెదరు వానరుల
న్మనుజుల జయింపలేకే, మనఁజను విధికృతము తెంపు మానక చెందున్. 408

ఉ. రావణుఁ జెంత నొందఁ బరిగా దిక నేన కడంగి యాప్లవం
గావలిఁ గ్రుంకు నందు భయశాహవకేళికి నుత్సహింపఁ ద
ద్భావ మెఱింగి యయ్యెడను వచ్చె సువర్ణసుగాత్రి శారదాం
భోజశరాబ్జనేత్ర మయపుత్రి చరన్మణిపుత్రికాగతిన్. 409

వ. పరిచారికాశతసహస్ర పరివృతయై మందోదరి నుంపనుంద యానంబునం జనుదెంచి.

క. అంతఃపురిఁ జింతాక్రాంతాంతఃకరణధృతి రావణాంఘ్ర్యమలసరో
జాంతికకలితశిరయగుచు, నంతఃపుర మిట్టులనియె నతనికి నిభృతిన్. 411

తే. చెలఁగి మున్నిట్టిసీత దాల్చిలిపినపుడ, కపులు దేవత లగుట నిక్కము తలంప
నట్టివారలఁ బనులకుఁ బెట్టినపుడ, దేవదేవుఁడు ఖరవైరి దివిజవైరి. 412

వ. రావణ నమ్మహామహుతోడి విగ్రహంబు బెద్దగాని లగ్గు గాదని పలికి వెండియు 413

క. ఇంతకు మున్నుఁ బ్రహస్తుఁ డ,నంతభుజావిక్రముఁడు మహాకాయుఁడు శా
ంతము నొంది రకంపనుఁ, డెంతటివాఁ డట్టివాఁడు మృతుఁ డయ్యెఁ గదా. 414

క. కపులఁ బొలియించు మని చని, క్షపాచరులు కపులచేత సమసెదరు మహా
విపరీత మిట్లు గావున, నపగత బుద్ధివయి చెడుదు వాగ్రహవృత్తిన్. 415

చ. మిగిలినవారిఁ జంపక నమేయ బలాఢ్యుఁ గృపావిభూషు స
త్యగుణాకరిష్ణు సర్వజనవందితు నాశ్రితవత్సలుం గళా
ధికతు విశేషమాత్ర తిరుతుం ముముక్షు జనానుకూలు రా
ముఁగనుము సీత నిచ్చి కులము న్బలము న్నిలుపం దలంచినన్. 416

శా. సీత న్భాసుర తప్తకాంచన రుచి స్ఫీతన్ సమర్పించి భూ
జాతం దెచ్చిన తప్పు సైఁపు మని సమస్కారంబు ని కంచు భూ
నేతం బ్రార్థన చేసి వానరులను న్మిత్రత్వముం జూపినన్
భ్రాతిం గాంచిన నట్లు చూడుమఁ జనుమీ రాముం బ్రసేవింపఁగన్. 417

చ. అతిబలుఁ డిత్తి పైవిడిసినప్పుడు సధి యొసంగు గాని యా
దతిఁ దొడరం దలంతు విన నయానయవేది విభీషణుండు మా
న్యతముఁడు దీర్ఘశస్త్ర మతఁ డాఱిక నిన్నుఁ దొఱంగి మాఁగర
ప్రతిముఁడ యౌని ధీఃమతి రాఘవుని న్శరణంబు వేఁడునే. 418

క. అను నప్పలుకులు విడవిడ, విని మానవుఁ గొలిచి దిటవు వీడి బ్రదుకకం
టెను రాఘవుచేత సమరంబుఁ గూలుట యొప్పునేయు మదిరానాథున్. 419

క. మద్భుతకర యుద్ధ ద్వ్యా,క్పద్ధతి వినవచ్చుఁ గీడు వాటిలు నైనన్
యుద్ధము గలదని యిట్లు వి,రుద్ధపుబుద్ధు లిపుడేల రోషము పెరుఁగన్. 420

క. జయ మొసఁగన్ రిపుఁ బరా,జయమును గావింప రాక్షసప్రవరునకుం
బ్రియ నీవాక్యములు మనః,ప్రియములు గా వెల్లభంగిఁ బ్రభులాడి యగున్. 421

క. అతివాద మేల నగరక, మతివా యంతఃపురమున కతిశాయిపుర
స్కృత్యత్తై చను మనఃటయు మయు, సుత మందోదరియుఁ జనియె శోకముగదురన్.

వ. అంత రావణుండు. 423

క. లయకాలకరాళయమా,లయసన్నిభ ఛద్దగ్రలపనము లలరన్
రయమునహితపిశాచాసన, హయములఁ బూంచిన రథంబు నధిరోహించెన్. 424

వ. అనేకవిధబాణబాణాసనవర్మకలితంబును జయధ్వజవిరాజితంబును గోత్రిద్వయఘంటాఘోషప్రకాశితంబును నగు రథంబున. 425

శా. శింజారింక మొకింతలేక యసురోత్సాహంబు మీఱన్ ధను
ష్టంకారంబు విహాయసంబు నిండ జంద్రహాసంబు వీ
రాంకంబై తనరారఁ జేక్కొనెను పటుశౌర్యస్ఫూర్తి రత్నకలా
లంకారుండగు రావణుండు వెడలెన్ లంకోత్తరద్వారమున్. 426

వ. ఇవ్విధంబున యమకింకరసదృశనిశాచరధ్వజినీపరివృతుండై వెడలుటయుం గనుంగొని.

క. చాపకళానిపుణుఁ డసమ,చాపుఁడు ఘోరప్రతాపసంయుతుఁడు సుహా
సోపాయనిరతాత్ముండై, యూపాక్షుఁడు వెడలె రణజయోన్నతి వెలయున్. 428

క. కుంభినుతాపరివృతుఁడై, కుంభిరి గ్రక్కదల శౌర్యసంభృతుఁ డగుచున్
జంభాంతకభయదుఁ డగు ని,కుంభుఁడు కుంభీనసోగ్రకోపుఁడు వెడలెన్. 429

సీ. నరసురఖచరకిన్నరయక్షతతులకు నెత్తిపిడుగు శక్రజిత్తుఁ డొకఁడు
బూరువరక్త సంపూరితోగ్రపిపాసఁ దగు దేవాంతకుం డొకండు
సకలజంతుగ్రసనాసక్తవృత్తభీకరుఁ డగు మహోదరుఁ డొకండు
బరిపంథిచిత్త నిర్బంధకృత్ప్రదరనికాయుఁ డౌ నతికాయుఁ డొకఁడు
మఱియుఁ ద్రిశిరాదిసుతులు లురుమత్తమతులు, వెడలి యొక్కుమ్మడి దనతోడ నడువ నడరి
దశముఖుతాళను జైనడి దశముఖుండు, కవిసె వానరవాహినీకాననంబు. 430

క. దుర్భరసమములకు వెలవక, దుర్భలుఁడు రావణుండు దొడిఁబడఁ గపుల
న్నిర్భరత నిట్టు గవిసి ధ,నుర్భుజశాఖి నొకవెట్ట నుగ్గునూచము సేసెన్. 431

క. ఈవిధమునఁ గపివాహిని, చేవసెడ మహారణంబు చేసెడువానిన్
రావణుఁ డశా విభీషణు,చే' ని రాఘవుఁడు విండ్రు చేఁబూని వెసన్. 432

వ. సమరసన్నాహంబునం బొలిచి నిలిచి రంతక మున్న. 433

క. సుగ్రీవుఁడు సముదగ్రస, మగ్రహుఁడై యుద్ధపడి మహోగ్రాకము న
త్యుగ్రగతి వైచుటయుఁ బం, క్తిగ్రీవుఁడు తుమురు సేసి కినుక రౌలర్చెన్. 434

క. పదిచండకాండములఁ దో, మ్మిదిశితసాయకము లొక్కమేటియలుగుచు
న్మదవృత్తి వైవ నయ్యా, పదిశరములు వాలనిహతి ప్రక్కలుసేయన్. 435

చ. రవిసుతుపెన్నెరం బురుశరంబు రయంబున దృష్టిముష్టి సౌ
ష్ఠవమున నాటనేసి వివశత్వము నొందిన యాప్లవంగపుం
గవుఁ గని రోషశోకములు గ్రమ్మఁగఁ దన్నెదిరించు వానర
ప్రవరులలెక్కసేయక ప్రహారకులం దొడరం దలంచుచున్. 436

చ. మలఁగని కోపవేగమున మారుతిపైఁ దొరఁగించు మ్రాఁకులా
కులగతిఁ గూలనేసి యొకకోల ముఖంబునఁ బ్రక్కకంఠుఁ డు
జ్జ్వలగతి నాటనేయుటయు వాయుజుఁ డెంతయు నొప్పమీఱె త్వం
గలితమేరుభూధరము కైవడి నెల్ల వశంబ్రధీరుఁడై. 437

క. కోల వెఱికి వైచుటఁ గఠో, గ్రాలంబ బాణముఁ గిలక్కనుటయు వా
తూలసుతుం డోర్పామఁ, ఫాలస్థుండై యమట్టిఁ దనరుచున్. 438

ఉ. రావణుఁ ఘోరమార్గణపరంపరను న్వినుకంబ వేయ క
ష్పావని వానితేరికి గుఱాలనదాఁటి తదీయదీర్ఘమూ
ర్ధావళి సంచలింపఁ జరమాంగము నొవ్వఁగ నేసె నయ్యెడం
బావని వానరాసురులు సంతసమందుచుఁ గుందుచుం డఁగన్. 439

క. రక్షోధ్యక్షుఁడు ప్లవగా, ధ్యక్షు నిరీక్షించి కలుషితాత్ముఁ డగుచు నో
వృక్షచర భద్రగతి మా, యాక్షునిఁ జూచి మరల నదెంచితిఁ జూ. 440

మ. అని సాటోపమనస్కుఁడై శమనదండాభీలచండాస్త్రమే
సిన సామీరి తురంగమున్ గాఁడి టంగున మూర్ఛిల్లె నిబ్బాఘాతవే
దనకుం బావనుఁడు రావణుండనెసె చింతిల్లె వ్రాలు చంద్రదంబునన్
హనుమంతుం డదిమాఁచి వానరులు హాహాకారముల్చేయఁగన్. 441

క. కనకాచల మొరగిన గతి, హనుమంతుఁడు నొచ్చి నేలఁ బడుటయు నా
తనిపాటు గాంచి తాఁ గ్రో, ధనుఁడై నీలుండు దశవదను నెదిరించెన్. 442

ఉ. అల్లెదిరించు నీలుఁడు దశాస్యుముఖంబులు ద్రచ్చ ఇట్టుపుం
జిల్లు నిరర్చ్యతుం గవిని చిక్కులుపెట్ట నరాదుఁ దోలిని

వాట్లుచీగింపు నంచు భయదప్రదరంబుల నీలుమేను జెం
దూట్లొనరించి దేరతలు లొట్ట్రుపడ న్స్వపనార్చి నార్చెఁగన్. 443

ఉ. అక్రమ మప్పులాకు నవలాంశభవుం డగు నీలుఁ డగ్నిభూ
ర్విక్రమఁ దద్రులం దరుల వ్రేసి మదించిన భూరిపుంగరో
పక్రమఁ దద్దశాస్యుఁడు కృపాపరిహీనమనస్కుఁ డంతఁ జ
క్రక్రకచోగ్రశూలపరిఘాప్రతతు ల్విగిడించె నయ్యెడన్. 444

క. తనకన్న మున్న తెలివొంది తపనజుఁ గూడి యుగుగు దెంచి యానుబ్రథం
ఘనతురుఁడు రణాధిజ్ఞతఁ, జనఁ దద్దు రావణుఁడు సంభ్రమఁ దగుమన్. 445

క. అంతటఁ దన నంతఃప్రహా, స్త్రాంగుడుఁ దరదంబుఁ జేర నరుగ నతఁడు నీ
గంటు లుడిగింతు ననుచుం, బంతంబున నగ్గిచిలువుఁ బైనిగిడించెన్. 446

ఉ. అయ్యనలాస్త్ర మొర్వియు విహాయసము న్విజదీప్తి పర్వఁగాఁ
జయ్యనవచ్చె నీలుఁ డదె చచ్చెను జచ్చె నటంచు వానరుల్
కుయ్యిడఁ జుట్టుముట్టి కపికుంజరుఁ గుంజరవైరివిక్రమున్
దియ్య నొనర్చె శత్రులు వడంక నిశాచరు లుబ్బి యాడఁగన్. 447

క. రావణుఁడు శిఖివిశిఖమునఁ, బావని నీలుఁ గని కడువిచారించుచు దు
ర్భారమున నద్రిచరసే, నాపింపం బస్త్రధార నతఁ డెడు నెడలన్. 448

క. సౌమిత్రి ససంభ్రముఁడై, రామునితోఁ బోసు మిట్లు రావణుఁడు కపి
స్తోమము నలఁచెడు నీతని, తామారగ్ని వీని దుర్మదం దలఁకింతున్. 449

వ. అని పలికి యన్నకు నమస్కరించి తదాజ్ఞా ప్రకారంబున. 450

శా. సింహాధ్యాసనాగ్రతంకృత ద్వీపత్సేనాతి భీమంబుగా
రంహఃప్రక్రియ నేగుదెంచి సమరారంభంబు మీఱన్ జగ
త్సంహారంబొనరించు రుద్రుఁ డనఁ బ్రత్యర్థిప్రశిఖాకారియై
యుహాదూషితయంచు లక్ష్మణుఁడు సాహంకారఘోషంబుగన్. 451

క. మర్మవిభేదకములు ఘు, మర్మచ్ఛేదకము లైన వాలమ్ముల న
ద్దుర్మతిపైఁ బోరఁగించెఁ బ్రముఖముఖ్యాసురులు నుతులు సేయంగన్. 452

వ. ఇట్లు పోరఁగిని యద్దురాత్ము నుద్దేశించి. 453

చ. కపటము వన్ని జానకిఁ గలిమ్ముఁ దెచ్చినయట్లు గాదు మ
ద్విపులశరాగ్ని సంజ్వలిత వేదన కోర్చుట యంచుఁ బైపయిం
గుపితమనస్కుఁడై విశిఖపుంఖశరంబులు నింప రాక్షసా
ధిపతి దశాననుండు జగతీపకంపనము గాంచి నవ్వుచున్. 454

క. అన్నపయిం గలమన్నన, నన్నము విడనాడి కాయ లాకులుఁ దిని యి
ట్లున్న సహింపక నిను మీ, యన్న ననుం జెనకఁ బంపెనా చాలంగన్. 455

క. అన్నం బలిచితిఁ దమ్ముని, దన్ని విభీషణుని వెడలఁ దఱిమితి శరణం
బన్న రక్షించితి సాధుల, నన్నెఱుఁగక యెదుర వచ్చినాఁడవు కుమతీ. 456

ఉ. కోఁతులఁ గొండముచ్చులను గూర్చి పయోధిఁ దరించినంతనే
పోతర మెత్తెనే చనక పోటరి వై నిలు మంచు మించుకో
పాతిశయంబునన్ దశరథాత్మజు లక్ష్మణు సప్తమూర్ధనా
ఘాతునిఁ జేసి యార్చె దశకంఠుఁ డనుఁ గిరిలీల నార్చుడున్. 457

గీ. పంక్తికంధరుశిరములు పదిశరముల, నొవ్వనేసి సుమిత్రాతనూజుఁ డాతఁ
డెన్ని శిరములు నిగిడించె నన్ని శిరము, లుగ్రవృత్తి నేసి మరలించుచున్న వేళ. 458

ఉ. పావని ముఖ్యు లద్దనుజునై వెడలింపఁ దొలంగుఁ డంచుధా
త్రీవరుఁ డెంతయుం బ్రణవిధిజ్ఞుఁడు పోరొనరించె నీసుమి
త్రావరపుత్రబాణహతి రావణుఁ డోపక కాందిశీకుఁ డై
పోవక నిల్చునే యనుచు బోరన దివ్యులు దమ్ము మెచ్చఁగన్. 459

శా. యూపాక్షుండు మహోదరుండు నతికాయుం డా నికుంభుండు సా
టోపుం డైన నరాంతకుండు దరఁ దోడ్తో వారి నెల్ల బ్రణ
వ్యాపాదుం డగు లక్ష్మణుండు కఠినవ్యాహారఘోరుండు ర
క్తాపోస్నాతులఁ జేసి యార్చె నిజయూథాంకారదుర్వారుఁ డై. 460

క. కోపమునఁ బంక్తికంధరు, చాపముఁ దునుమాడి యొండుచాపముఁ గొనఁ ద
చ్చాపమును దునిమి రథ్య,వ్యాపార మడంపఁ దలఁచు నంతటిలోనన్. 461

క. శక్తి మిగుల నసురేంద్రుఁడు, శక్తి నెగువ మంట లాకసము నిండ నుర
స్సక్త మగుచు నురునిద్రా, సక్తిక్రియ మూర్ఛ వడియె సౌమిత్రి వడిన్. 462

వ. ఇట్లు మహాశక్తి ప్రయోగంబున సమ్మూర్ఛితుం డగు లక్ష్మణుం గనుంగొని యద్దు
రాత్ముండు రథావతరణంబు గావించి. 463

క. నెట్టుకొని నిజరథంబునఁ, బెట్టుకొని వనాటబలము బెదరఁగఁ బుఱికిం
బట్టుకొనిపోవఁ దత్తను, విట్టట్టుఁ గదలింపలేక యొంతయు నెత్తెన్. 464

చ. ఇరవది చేతులం బెనచి యెత్తఁగఁజాలక మేరుధన్వితాఁ
పుర మగు కొండకొండ సరిపోవునె లక్ష్మణు దేహయష్టి క
చ్చెరు విది యంచు విస్మయముఁ జెందెను రావణుఁ డ్రోఁచి తత్కృతి
బరము గ్రహించి మారుతి కృపాళువు పాలికిఁ బోయె నంతటన్. 465

చ. అరుదుగ నప్డు శక్తి సరయంబుగ రావణుఁ జేర లజ్జచే
నరదము గ్రమ్మఱంగ విబుధాహితుఁ డేడ్తెఱ మీఱ నెక్కి వా
నరకరవాల పత్త్రచరణంబులు ఘోరరణంబులోన భీ
కరకరవాలపత్త్రతతి ఖండములై పడ నేయుచుండఁగన్. 466

చ. పొదలెడుకిన్కఁ జాపరవము న్నిగిడించుచుఁ గన్నుదోయిఁ గెం
పొదవ లయాంతకాకృతి కరోగ్రగదాకృతి నూఁగఁబిచ్చుకం
బొదువుఖగేంద్రుమాడ్కి నృపపుంగవుఁ డేడ్తెఱ రాక్షసేశ్వరుం
బొదివిన సంతసించిరి కపుల్ముదమందిరి మింట నాకపుల్. 467

వ. అరఘుకులశిఖామణి నిజవిశిఖశిఖిశిఖాకలాపంబుల నీకరణిం బొదివిన. 468

మ. మహిజాన్యాపహరు న్సహింపక రణోన్మాదంబు మీఱ ప్రమూ
ఢ్యహుఁ డప్పౌరుషశాతరాస్త్రనిహతిం దగ్ధాత్మమారుత్కసం
పిహితంబు న్నిఖిలం బొనర్చి యహితా ఖిలాట్టహాసంబుతో
విహరింపంగని దానవుండును సమిద్విన్యూహ్రి దీపింపఁగన్. 469

మ. పటువింద్లక్కిడి చాపఠంకృతి నభోభాగంబు భేదింప ను
న్నదుఁ డుద్వృత్తుఁగ రాఘవేశ్వరు పయి న్మార్కొంటయు త్యద్భుతా
స్పద మయ్యెన్ ఖచరాళి కప్పుడు సభాపాత్రంబు రాము ప్రతా
భ్యుదయం బేరి నికేత నిట్లనియె హర్షోత్కర్ష చిత్తాబ్జుఁడై. 470

క. సుగుణుం డగు రావణు భూ, మిగతుఁడవై మాఱుకొంట మేల్గాదు నరే
శ్వరవర కరుణామతివై, పరగున నెక్కుమిదె మద్భుజస్యందనమున్. 471

వ. అని మహానందంబునం బలుకుచున్న నమ్మహాబలనందనునందలి మన్ననంజేసి లాంగూలధ్వజవిరాజితంబును మనోవేగంబును మహోత్తుంగంబును గామగమనంబును నగు కపిరథం బధిష్ఠించి యుదయశిఖరి శిఖరస్థితుండగు తరుణారుణ మయూఖుండునుం బోలె శిలీముఖమయూఖప్రసారంబున శత్రునేత్రకుముదంబులకుఁ గుముదం బొనరింప దశముఖున కభిముఖుండై. 472

క. శరణార్థి నగుచు నించుక, శరణార్థివి గాక తొలఁగి చనకున్న నినున్
శరణాభవుఁడో యిటుడ, శరప్రణాశిఁ జేసి యిట్టు చంపుదు నాజిన్. 473

వ. అదియునుంగాక. 474

చ. అవికలశక్య్వెందు శరణార్థి వధించుట కుత్సహింప రీ
యవనిఁ బుద్ధిసాధ్వి వసుధాత్మభవం గొని తెచ్చి యిచ్చి దా

నచరులమున్ హరింపకు మనం గరుణించెదఁ గాక బంటవై
బవరము సేయు నుద్దవిడి భస్మముసేయక యూరకుండునే. 476

వ. అని పలికి తోడన. 476

క. సాలుగ విసరెడి విశిఖజ్వాలలు వరుణాస్త్రనిహతిఁ జల్లార్చి మహీ
పాలు నురంబును వనచరు, ఫాలంబును నొవ్వనేసి పంక్తిముఖుఁ డనుక్. 477

క. వినుమాలిమీఁది యాసం, జనుదెంచితి గాక నీకు శౌర్యము గలదే
మనుజునొకనిశరణము చొత్తునె వెఱతురు నాకు దిక్పతులు మార్కొనఁగన్.

క. వనచరసమాశ్రితుండవు, మనుజుండవు వశమె నీకు మార్కొన మనుజా
దననాథుఁ బంక్తికంధరు, ననుచు వెసం గవియుటయు మహోగ్రహుఁ డగుచున్.

సీ. నారవు ల్వాచ్చు దర్వీకరంబులభంగిఁ దూపులు వీఁపునఁ దూఱనేసి
కులమహీభృత్కూటకోటిపైఁ బిడుగులు పడుభంగిఁ దలల రోపములు నినిచి
యటవిపై దావాగ్ని యలమికొన్నవిధాన నవయవంబుల విశిఖాగ్నిఁ జొనిపి
ఘనవారిదమ్ముపై గాలివీచినమాడ్కి నరదంబు నాశుగాహతి విరిచ్చి
వెగడుపడిచెఁ బాలివోని విక్రమంబు, మెఱయ దశకంధరుఁడు పరికఱుటమ్ము
లేయఁ గనలుచు నవ్వాహులేయసదృశుఁ, డాయతాంబకముల బాహులేయుటయును

ఉ. అక్కజ మందుదైత్యుఁ గని యక్కటికం బొకయింతలేక వి
ల్లుక్కఱలు చేసి తోడన యమోఘశిలీముఖవృష్టి ముంచి యే
దిక్కునఁ దానయై పటుగతి న్విహరించినఁ బంక్తికంఠుఁ డ
మ్ముక్కఱ నరుండుగాఁ డితఁ డహర్పతితేజుఁడు రాముఁ డారయన్. 481

చ. అని తలపోయు రాక్షసముఖాంబుజము ల్చనఁగ న్శిలీముఖ
ప్రణిహతి నొవ్వనేసి ప్రసభంబున వెండియుఁ జండకాండము
ల్చనిచినఁ గాలుఁ జేయిఁ గదలింప సమర్థుఁడు గాక భీతుఁడై
మనము గలంగ వానరసమాజము నవ్వఁ జూచుచుండఁగన్. 482

వ. సంగరపరాఙ్ముఖుండై. 483

క. రౌద్రోద్రేకన్పపశరో, పద్రవమున కోర్వలేక ప్రాణాపేక్షన్
విద్రావితత్రిపుండు భయద్రుతుఁడై లంకఁ జొచ్చె నసురులు దలఁకన్. 484

ఉ. ప్రల్లద మేది యిట్లసురపాలుఁడు లంకకుఁ బాఱె మేదినీ
వల్లభమూర్తి వెన్దగిలి వచ్చెనచందము దోఁప నెంతయుం
దల్లడ మందుచున్న వసుధావిబుధాహితుఁ గాంచి బాంధవుల్
చల్లని యిష్టవాక్యముల సాధ్వసముం దొలఁగించు నయ్యెడన్. 485

వ. సమరతలంబున. 488

గీ. దనుజశరకోటి తను నంత దాఁకకుండ, నాఁగి యున్ముల్లు శోణితం బానకుండ
నుచ్చి చనఁజేసి యసువుల నుక్కడంచెఁ, గడురయంబున నొక్కఁడె కడకకుండ.

గీ. రాముఁ డరుణాంబుజముఖాభిరాముఁ డగుచుఁ, దక్కు ననిశాచరుల నెల్ల నుక్కడంచి
మీఁతి యంతకును మూర్ఛ దేఱియున్న, యనుజుఁ బొడఁగాంచి కపిరథం బవతరించి.

వ. గజగవయగవాక్షగంధమాదననలనీలసుషేణపనసవినతతారకుముదవేగదర్శివృషభమైంద
ద్వివిదసుగ్రీవాంగదపవనతనయకేసరిశతబలిదధిముఖప్రముఖవలీముఖపరివేష్టితుండై స
ముల్లాసంబునం జేలుచుండె నంత నక్కడ లంకాపురంబున నెట్టకేలకు నొక్కింత
భయంబు దక్కి దశముఖుం డాప్తుల నవలోకించి. 489

క. హరికులిశము హరిచక్రము, హరువక్షోజలమును గ్రౌంచహరు శక్తియు నా
హరిభీకరతరదండము, సరిగా శ్రీరామచంద్రుసాయకములకున్. 490

చ. ప్రథితయశుండు ప్రహస్తుఁడు నృపాలశిఖామణి నోర్వలేక దై
న్యథనుఁడ నయ్యె వైరినిచయంబులు నవ్వుచు సంతసింప వే
పథువు జనింప లంక కిటు పంటవిధంబునఁ బాఱివచ్చితి
న్వ్యధి విపరీతవృత్తిఁ బ్రభవించిన యాపద కింత యేట్రికిన్. 491

వ. అని పలికి పిశాచవేదనాదోదూయమానమానసుండై యూరకుండి. 492

ఉ. నాయనుజన్ము నన్యకపిప్రబలార్చికకాండజన్ము నా
గాయుతసత్త్వుఁ బర్వతగుహాసదృశోగ్రవిశాలవక్త్రగ
ర్తాయుతచారునేత్రుఁ బితామహదత్తవరప్రలబ్ధని
ద్రాయుతుఁ గుంభకర్ణుని నిదప్రవిదారితకుంభికర్ణునిన్. 493

క. బోధింపుఁ డాతఁ డైన విరోధిపరూథిని వధించి రూష్ఠధృతిమను
ప్యాధములఁ గూల్చి లవణాపయోధిఁ గలపి మరలి వచ్చు నొకనిముసమునన్. 494

గీ. శాన నాతమ్ము సుఖసుప్తినుండి యుత్థితుఁ, వాని మేల్కొల్పి యాహారవర్గనంబు
నిర్వహించి మదీయసాన్నిధ్యమునకుఁ, దోడుకొనిరండు చానరాదులు కదంగి. 495

క. ఘననిశ్వసనోచ్ఛ్వాసనో, జ్జనితధ్వనిసమయము నతినిశాచరమయము
న్నున బాహ్యస్థితికలచయముఁ, జనికాంచిరి కుంభకర్ణు శయనిలయమునన్. 496

వ. కనుంగొని యతిప్రయత్నంబునఁ. 497

క. చేరి ఘటకర్ణకర్ణ, ద్వారంబులు రెండు బెట్టు ప్రయత్నంబు గాఁగన్
ఘోరహరినాద ఘనశంఖారవము లొనర్చి నిద్రఁ గదలకయుండెన్. 498

సీ. కృష్ణకర్ణనిశాతకీలలఁ గాఁచిన తైలంబు కర్ణరంధ్రములఁ జొనిపి
ధారాకఠోరకుఠారస్ఫురత్తులచే ముఖమున నందంద మొనసి మోఁది
మత్తదంతావళమల్లంబులఁ గొనితెచ్చి కడువడి నురమున నడవఁజేసి
పలువురు బలియురు పనిపడి తెచ్చి గండాళ్లజాలంబు దేహమున విసరి
కదలఁ గిడిచియుఁ బొడిచియుఁ గఱచియు మఱియు నెన్నియే వ్యాపారనిర్వహణ నిట్టునట్టు
పొరలి నొసవాపులింపుమఁ బొంగ నిద్ర, యొట్టకేలకుఁ దెలివొంది యిట్టు లనియె.

గీ. దివిజరిపులార నన్నుఁ బ్రబోధింపనేమి, యవసరం బిప్డు వచ్చె దశాననుండు
రోషవిమనుండు బలవద్విరోధ మెదిరి, తెచ్చికొనియెనో తెల్పుఁడు దడయకుఁడు గాక.

క. కులభూషణుఁడు విభీషణుఁ, డలఘు సుబుద్ధి నుకలియే కదా యతఁడున్నం
గలుగదు విపరీతపుటా, పులపా టిపుడేల మేలుకొలిపితిరి నను గా. 501

గీ. పెద్దనిదుర వేయ్విపెద్ద తరం బిమ్ము, నెపల బలిమి నెక్కరేని దెలుప
నాఁడు పెద్దనిదుర వీడ్కొందుఁ దవుదాను, లేచెనేని జగము లేఁచుననియె. 502

వ. అట్లు గావున నా పాశాద్మసికసుఖప్రవస్థుండ నగు నాకు యుద్ధంబున మరణంబు
సిద్ధం బని పలికె. 503

సీ. ప్రకట నిద్రాభంగ కల్లోచనము లంగారభానికల ప్రకాశమొంద
నలసత దోషంగ నావులించిన కర్త మద్రిగహ్వరలీల నమకరింప
నాఁకలిగొని చెన్ను గంటిన జఠరంబు బహుశిఖిజలరాశి కీడుగాఁగ
దంతసందష్టనోద్గతిఘోరనాగావ ముర్భంబు పెట్టిరెకునమ్ము గాఁగ
నున్న కుంభకర్ణు నుజ్జ్వలానలకళ్లు, గ్రభాగమునను నడుగ వెఱచి
పార్శ్వముల వసించి ప్రణుతించి యల్లన, నిట్టు లనిరి ప్రశస్తప్రశ్నపరులు. 504

క. ఓ యన్న మహాకార్యము, మీయన్నకుఁ గద్దె నిన్ను మేల్కొలుపఁగ న
త్యాయతమతిఁ బుత్తెంచిన, నీయన్నడ యరుగుదెంచి నిపుణత మెఱయన్. 505

క. నను లేపిరి మన్నెలన, వినఁ దగు కార్యంబు లెట్టి విందు బుభుక్షా
వినివృత్తి గాఁగ మాచే, సిరంటుకములను దృప్తి నెసఁగుచు మనవుడున్. 506

క. కావ్యములు దీర్చి గంధసుమాల్యాగ్రకాకసూపసుహితదవరలు
కావ్యస్థుధరములు దధికుల్యంబులతోడ భక్ష్యకోటులతోడన్. 507

వ. పొతాళవివరంబునుం బోని నిజకంఠబిలంబునం దిగవైచి వెండియు నమ్మంభకర్ణుం
డనేక మాహిషమాంసంబును నపరిమితకుక్కుటపలలంబును నిశ్శేషమహిషామిషంబు
నఁ బహుసుస్వరతరసంబును సుపర్వగ్రథ్యంబును నగణితమాంసపేశితంబును

నధికగోధికాధారువును సమధికమూషికపిండికయును నతిరక్తవిహంగమకాళికయును
సమగ్రజలనగపలలంబును రాశీకృతరక్తప్రవంబును మెసవి. 508

క. శతఘటశోణితముతో దశశతఘటమద్యమును బంచశతఘటమధువుతో
శతఘటగోఘృతము న్నవశతఘటతైలంబుఁ గ్రావి సమునుం డగుచున్. 509

మ. విపరీతాకృతి ఘోరహుంకృతిఁ గులాగ్నిస్ఫూర్తినాసోన్నతిం
జపలప్రక్రియ రాజపద్ధతిని జేపట్టెన్ భ్రాతృవిజ్ఞానప్రలో
లుపబుద్ధిం జమకుంభకర్ణు ఖలశీలుం గాంచి నిశ్చేష్టమై
కపిసంఘంబు భయార్తిఁ జేరెను రఘుశ్రేష్ఠ నాథుసామీప్యమున్. 510

వ. మహోద్భుతలంకాసముద్భూతభూతంబు చందంబున నరుగుచున్నం దనీయవిక్రాంతాకృతిం గాంచి వితిగి పడుచు తరుచరుల నోడకుం డని ధనుర్ధరుండును సత్యసంధుండు నగు పూర్వవంశభూషణుండు దోషాచరకులవిభూషణుండగు విభీషణుం గనుంగొని.

మ. తనఘోరాకృతిఁ గాంచి భూతమనుచున్ దైన్యంబు పాల్పడఁ జే
తనరాహిత్యులపోలె వానరవరుల్ త్రస్తాత్ములై యుండఁగా
తనశస్త్రంబులు జారి లగ్నములుగా దర్పంబుఁ బోవ నీ
తనిపేరెయ్యది నాకుఁ దెల్పు మరియున్ దత్ప్రక్రియావేశినై. 512

క. అనుటయు నమ్మహాత్మున కన్వనీతాత్ముండు. 513

సీ. వీఁడు రావణు ననుజుండు వీనిపేరు, కుంభకర్ణుండు నిద్రగూరియుండు
సమధికబలుండు సమరప్రచండుఁ డాజి, సుస్థిరభుజుండు నాకగ్రజుండు వీఁడు.

గీ. నాగరకుల నెఱుఁగక నిద్రనాగరికము నాఱునెల లితఁడు పవళించుచున్
జాగరమొకదివసము నాఁ, డోగిరము భుజించు సుఖసమున్నతిఁ గాంచున్. 515

వ. మఱియు నద్దివసంబున దివిజులకు నజేయుండగు నీఁడు ప్రజాగరణదినంబు గాన నెత్తిగియున్న దశకంధరుండు భవదీయదివ్యాయుధశిఖిలీకృతదేహుం డైనవాఁడు గావునం గార్యాకార్యవివేకశూన్యబుద్ధిహీనుండై ప్రబోధింపఁబంచినం దెలివినొంది యగ్రజాలోకనాయత్తచిత్తుండును మత్తుండునై చనుచున్నవాఁ డిన్నండేని యన్యులచేత బలాత్కారంబున బోధితుం డగు నాఁడ మృత్యువుం జెందు నని బ్రహ్మవచనంబు గలదు గావున నితండు నీకు శ్రమసాధ్యుండు గాని దుర్భేద్యుండు గాఁ డని పలికి వెండియు నక్కుంభకర్ణు జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబులు వేఱువేఱ విన్నవించి నిలిచెను. 516

క. కపులవెలుపు దీటఁగ నిక్కపుఁ బ్రత్యక్షుఁడు గాఁడు కాష్ఠకల్పితవివర
త్కపటాకృతి యని చూడఁ బనుపు మనవుడు మెచ్చి నృపుఁ డనుజ్ఞ యొసంగెన్.

క. నీలుఁడు సమస్తసైన్యము, నాలోకించి కపులార యసురుఁడు గాఁడు
ద్వ్యా మగు నాయుధంబులు, సాల స్వీకృతంబు గాల్చెఁ బరి యార్పెదమున్.

చ. అనవుడు గ్రమ్మఱంగ విపినాటచమూనివహంబనీకసా
ధనమయి నిల్చె నట్టి తఱి దానవరాజు దశాననుం డనన్
ఘనభుజవిక్రముండు ఘటకర్ణుఁడు దీవనఁ బ్రోలు ప్రణ్యకా
మిను లురుసౌధకూటముల మీఁద వసించి పయి న్వయస్వఁగన్. 519

మ. చని కాంచె న్నవరత్నకీలితమనోజ్ఞస్తంభసంవాహమున్
గనదభ్రంకషకేతువాతవిచలద్ఘంటాలజవ్యూహమున్
ఘనజగ్రాహము వైరిభీకరచమూమంవీక్షితోత్సాహమున్
దనుజవ్యూహముఁ బార్శ్వకంధరమహోదంచత్సభాగేహమున్. 520

క. కని యాహాక్షుబిరూపాక్షులు నికుంభాదుల్ నిమిషక్రుపం భృతగేహం
బనివారితుఁడై చేరం, జని యాజ్ఞ చరణసీమలకు మ్రొక్కెన్. 521

క. మ్రొక్కి నిలిచి సహోదరు, నక్కడఁ గదియించి యర్ధ్యాసనుఁడు గదుపెం
పెక్కఁ దగ్న పూర్వదియు, దక్కఁ నడఁ బాచెఁ గు భక్తగుణుఁ డగన్. 522

వ. సముచితం బగుదాని పలువురు రక్కసులు వెక్కసంబుగాఁ గొనివచ్చి యుడివ
సమున్నతంబగు పసిండిగద్దియ సుఖాసీనుండై పలుకృతుల నభోభాగం బవియించు
చు నన్నంగనంగొని. 523

ఉ. తె పయిలై నిలిపు లవధీరణ చేయుదలంచినో విరో
ధి పుమ న్నుదిక్పతులు జేతిగొ నూ ముఖ్రహోఁ వే
ధింపఁ దలంపు గల్గినో సుధీజనమేసుసమిాగ నవ్రబో
ధింపఁగ నెమిగారణము దెల్పుము నిర్దుగ దీరకుంటఁగన్. 524

చ. కలఁచుమనో పయోధి యాదకింబులు బెండడిగాఁగ మేదినిం
గలపుమనో నభంబు దిలుగంబడఁ గ్రోఁచి దినేంద్రచంద్రుల
న్నిలుపుమనో నభోయసకణిం జనమండఁగ నాకుఁ గార్యమున్
దెలుపుముగాక నావుడు నతిప్రమదంబునఁ బొంగి యిట్లనున్. 525

క. మనకు న్సోదరి శూర్పణఖ నిరపరాధఁ బట్టి ప్రసభంబున ఘో
రనిశాతక్షేత్రాస్త్రి ముక్కును గర్ణయుగంబుఁ గ్రేవ్రగోసి గాఢేప్సన్. 526

వ. జనస్థానంబున నుత్తమస్త్రీ మునులుం దొంతంత ప్రియానుజప్రియాసహితుండై బ్రహ్మ
ఋషుల్ న్నాం గనుంగొని సహించెన్. 528

చ. అనఘమతు ల్చతుర్దశసహస్రనిశాచరసైన్యయుక్తులై
మనఖరదూషణాఖ్యు లసమానబలు ల్చని పోరి సర్చి త
ద్ఘనశరవృష్టిఁ బ్రాగినఁ బడంపడి వంచన నేను గాలవే
దినగుచు వానిభార్యఁ గొనితెచ్చితి సీతఁ గజాతలోచనన్. 528

క. పటుకపటంబునఁ దత్సతి, దటుకునఁ దెచ్చుట యెఱుఁగని దమ్ముం డను ను
త్కటశోకవేగమున మర్కటులం గూర్చుకొని కడలిఁ గడచెను వెడలన్. 529

క. అర్కసుతుండు రాముఁడు కోట్యర్కవిభుం డాదివిష్ణుఁ డనుచు మఱియు న
మ్మర్కటులు దివిజు లనుచుం, జేర్కొని తెలిపించె నను విభీషణుఁడు గడున్. 530

క. ఏమమహీసుతరామున, కీనని పలుకుటయుఁ గోప మెక్కిన నను నీ
వానితరణంబు వేడఁగఁ, దా నప్పుడు వెడలించెనుఁ దనమంత్రులతోన్. 531

వ. తదనంతరంబున రాముం డనేకవానరసేనాపరివృతుండై సేతుమార్గంబున లంకా
పురంబుపై విడిసి ప్రహస్తధూమ్రాక్షమహానాదమహాకాయాకంపనాదుల రాక్షసుల
ననేకుల సంహరించి మించి పరాక్రమించి యున్నవాఁ డది యుద్ధ మంగాక. 532

క. హనుమంతుం డంతఁ గా నొక్కవ చరుఁ డనఁగను వెసఁ జవ్వి బలిమునుపై
విను మింతకు మును విక్రమసునుఁ నక్షయుఁ జంపి లంకఁ గాల్చి పోయెన్. 533

ఆ. మఱియు నింద్రజిత్తు మహితోరగాస్త్రాళిఁ, గిష్కవనరాజసింహసూనుఁ
గదిసి యేసిపోయి కాంచినీడు డమై, జరగినచ్చితిని నిజంబు దెల్పు. 534

క. నీవు సహజబలశాలివి, గావున బోధింపవలసెఁ గయ్యమున ధరి
త్రీవరుఁ గూలిచి నాచే, నీవు నడచుము మన నతఁడు ధృతిఁ బలుకుండై 535

సీ. కొంతలడవ్వారకుండి యకుంభకర్ణుఁ, డన్నఁ గన్గొని వింటె దశాస్య వింత
గాదె నరవానరులు వార్ధిఁ గడచు టెల్ల, భంగిఁ దైవపోఁయ డాను శుభంబు గాదు 536

మ. మునుమున్ దాటకసంహరించి భృగురామున్ గెల్చి కోదండవిరా
ధునిఁ జక్కాడి ఖరాదులం జిదిమి మత్తుండైన మారీచునిం
దునుకల్ సేసి బృహన్మదాంధునిఁ గబంధుం గూల్చి యేకాకుగ
మ్మున వాలిం బడనేసినట్టి రఘురాముం డేల మర్త్యుం డగున్. 537

క. సముఁడైనవానియెడ సా, మము దానం బధికునెడల మత్తునియెడ భే
దము హీనుఁడైన యెడ దం, డము [illegible] 538

క. సింధురసైంధవరథభట, బంధురబలతతి దెగఁ గాంచి పదపడి రిపుతో
సంధి యొనర్చిన నదియు, స్సంధి యగుంగాక మొదల సామము లయ్యెన్. 539

క. లోకంబులకుఁ ద్రివిష్టప, లోకమునకు మన మొనర్చు లోపంబులు ము
ల్లోకములకు హితుఁడగు నా, కౌకేశుఁడు మున్న శేషలోకేశునకున్. 540

మ. వినయం బొప్పఁగ విన్నవించుటయు నవ్విష్ణుండు దైవాళి న
వ్వినయం బొప్పఁగ బ్రహ్మతో దశరథోర్వీనాథపుత్రుండనై
దనుజధ్వంసన మాచరింతునని యంతర్ధానముం జెంది య
వ్వినుతాకారుఁడు రాముఁడయ్యె బలవద్విద్వేష మింకేటికిన్. 541

క. మును పిడి యాత్రయు నారద, ముని వినిచెం దద్వచన మమోఘము నాకుం
జనువు గలిగి తెలిపితి నో, జనసేయుము వలదు దుర్విచార మనవుతున్. 542

ఉ. పక్కన నవ్వి పెద్దయని పాడి దలంపక నిద్రఁ గొల్వఁగం
జెక్కులు ద్రేలి నాఁడు వనబృందము సంతసమంద నట్టి నీ
వెక్కుడిసోదరుండ వివి యేటికి నీతులు చాలుఁ జాలు నీ
వెక్కుడ సంగరాంగణ మదెక్కుడ నిద్దుఁ బొమ్ము పొమ్ముకన్. 543

చ. పెనఁగొను భీతిచే మును విభీషణుఁ డెంతయు నొత్తిచెప్పె నా
టని దోకచిన్నవెత్తి పిరికంబుగ నీదోక పెద్దవెత్తి యా
తనిక్రియ నన్ను మాటినకితంబున బింక మెలుంగకట్టి నీ
రునినిను లేప్రనాదోక విరుద్ధపునెత్తిగదా తలంపఁగన్. 544

క. రాముఁడె బలమురిదాల్ప వ, లీముఖు లవ్వాల్పలైరి లిబ్బపడెఁ బసీ
తామానినియైనను నగు, సామంబే నొల్ల నెట్లు సంగ్రామమగున్. 545

వ. అది యట్లుండనిమ్ము నిద్రాసక్తులు నంగనాసక్తులు భోజనాసక్తులును సంగ్రామం
బున కర్హులుగారు అధికనిద్రాసక్తుండవు భోజనప్రియుండవు భయభ్రాంతుండవు
గావున నీసహాయం బే నొల్ల నెల్లభంగి సమరంబున విరోధుల వధింపక తక్కుమాను
యని పలికి మొగంబు గంటువెట్టుకొని యూరకున్న యన్నం గనుంగొని కుంభకర్ణుం
డు తనమనంబున. 546

క. దుర్ణయుఁ డీతఁడు వినఁడివి, నిర్ణయవాక్యములు వినఁగ నేర్చునె యనుచున్
ఘూర్ణితలోచనుఁ డగు ఘట, కర్ణుం డిట్లనియె నన్నకర్ణము లలరన్. 547

చ. తెగనిసుషుప్తిచేఁ బలికితిం గలహంబు బలుభం బటంచుఁ ద
ప్పుగొనకు మిప్డు లేచితి నుపుళ్లపు లెంకటివారు వైరులం

దిగిచి క్షణంబులోనఁ బగ దీఱ గ్రసించెద మేనఁ బ్రాణముం
దగ వసుధాతనూజ నరనాథున కీయఁగ నీయకొందుమే. 548

క. బాణకృపాణపటుతను, త్రాణంబులు వలదు బాహుదర్పమున రిపు
ప్రాణములు గొందు మూర్ధ, ఘ్రాణంబు లూరించి కుంభకర్ణు ననుపుమా. 549

వ. అనుటయు సంతసించి. 550

క. వాలి నడిచి కపుల రవిజు, నేలించిన భంగి నిన్ను నేలించెద నై
త్యాలి రిపుఁ దునిమి యనుచుం, బ్రేలునఁట స్వపుంసు మన విభీషణునొద్దన్. 551

వ. అదియునుంగాక. 552

క. నిద్రితుఁడవు నీవధికవ, యుద్రుకుఁడను నేను నగుట నహితబలంబు
త్యుద్రేకము మాపెద, నత్యుగ్రచరావలి వధింప నరుగు మనవుడున్. 553

సీ. శరశరాసనకవచస్యందనాదినిజోపకరణముల సజ్జగించి
యుపజయం బెతేఁగించు సమితితూర్యధ్వనులకు బ్రతిధ్వనులకు వెఱవక
శూలంబుఁ జేదాల్చి శూలికైవడిఁ బొల్చి పురజను లోర్వనఁ బొగడుచుండఁ
గలిపయుభయదరత్నసైన్యయుక్తుఁడై తనమునిద్రాభంగమును విరించి
తనయువాక్యములును దలపోసి మగణంబు సిద్ధ మగు టెఱిఁగి చింతలేని
మానసంబుతోడ మానవేంద్రునిచేతఁ, జావుఁ గోరి వెడలె సమరమునకు. 554

క. వడిఁ బురవీథ్యంతమున వెలు, వడి పనివడి కలహమునకు వచ్చెనివాఁడె
క్కడిశంతని కపులచ్చెరు,వడి చూచుచు నుండి కొంతవడికిం దములోన్. 555

ఉ. నీలుఁడు చెప్పెనట్లు రజనీచరరూపక కాష్ఠపుత్రిగాఁ
బోలును గట్టిబొమ్మగని పోఁడిమి దూలఁగ నేల రామభూ
పాలుఁడు దీనిఁ గూల్చు నని పల్కుచు నుల్కుచుఁ నామచుండ నా
భీలుఁడు కుంభకర్ణుఁడు విభీషణపూర్వజుఁ డాత్మయోధులన్. 556

క. తలకడచి దావదహనము, చలిచీమల నేర్చుపగిది సర్వకపులఁ గొం
దలమందఁ గుంభకర్ణుఁడు, లలిఁ బ్రమింగఁ దొడంగెఁ బ్రవిపులముఖుం డగుచున్. 557

వ. భీషణాటోపంబునం గనిమసంగి వనచరులం దిగిచి యహార్యగుహాకుహరసదృశం
బగు నిజబంధురకంధరసుషిరంబులకొలాఁటి విడుచుచుండం గనుఁగొని. 558

చ. పనివడి వానరుల్ వనసపంటికిఁ జీమలు చుట్టినట్లుగా
మునుకొని గంధభద్రగజము న్వడి నీఁగలు మూఁగులాగునం
బెనఁగొన నబ్జమిత్రసుతుఁడు కుంభిన్నిభమూర్తి విదిర్చి వెండియుం
గొనకొని బొక్కఁ బోచ్చె రఘుకుంజరు లంతయుఁ గాంచి పొక్కఁగన్. 559

క. అద్రిచరావలి తనపై, నుద్రేకము మీఱ వైచు నుర్వీరుహపూర్ణో
రాద్రిప్రకరములు పృథు,చ్ఛిద్రము లొనరించి దనుజసింహుఁడు మఱియున్. 560

సీ. పలువుర బలియుఁడై పట్టి యూర్వ్యుత్తుగ దిగమ్రింగి వక్త్రంబు దెఱచి యార్చు
మఱియును వేఱొకమాఱు వేవుర ముద్దగావించి మేనునఁ గలయ నలఁదు
నొకమాఱు నూర్వుర నొగి శూలమున గ్రుచ్చి శాఖాగ్రోన్నతుఁడు వ్రేఁచు
నింకొక్కసారి యనేకుల నేకులకైవడి దూఱంబుగా విసర్చు
నివ్విధంబున దానవుఁ డేచి విలయసమయసమవర్తి సమవృత్తి సమదమూర్తి
సమయఁ జేయుచు సమరవసుమతి విడిచి, పాఱిరి వనాటు లసుర రేఁపారి మూఁక. 561

చ. సమరము సేయఁ జాలక విసంబయి తత్తఱసేఁగాంచి రో
షమహితుఁ డంగదుండు రభసంబున ఖడ్గమువోలె శాఖివా
క్యములు వచించి వానరులఁ గ్రమ్మఱ నాజికి నాలుకొల్ప నొ
క్కుమొగి ద్రుమంబులన్ దనుజు కాయము గప్పిరి దాన నెంతయున్. 562

క. లింగము మాలూరదళా,లిం గప్పినకైవడిం జలింపక యతఁడో
లిం గముల కౌటికి గ్రుంగఁడో,డఁగిన ద్వివిదుండు గడు వెసం గుటిలన్. 563

ఉ. రక్కసు పెన్నురంబు బుధరాధరకూటము వైచి యార్వఁగా
నక్కరివార్యుఁ డుక్కుమెఱయన్ నిజకేవహాతిం బగిల్చె యా
చక్కటి వానరోత్తములఁ జక్కఁగఁ బం గని మాయతాత్ముఁ డుం
డొక్కయుపాగ్య వద్దనుజుఁ డొక్కచియుంగఁగ వైచె వైచినన్. 564

క. తద్ధతి కించుకసోలి దు,రుద్ధతి నక్కుంభకర్ణుఁ డుగ్గడిడి సమి
ద్విద్ధతిచెడి మూర్ఛిల్లి బ,లోద్ధతు హనుమంతు నేసె నురుశూలమునన్. 565

సీ. ఆలంబు మాని వాతూలబాలుఁడు నేల వ్రాలిన నీలుఁ డుర్వ్యులుఁ దగుచుఁ
శాఖాత్త నిలు నిలు పాతిపోకు మటంచుఁ బాషాణపటలంబుఁ బఱవఁ జేయు
నది పిండిగాఁ జేసి యతఁ డున్నడ గవాక్షనలవృషభాదు లనలసదృశులు
తన్నెదిరింప నందఱఘోరహుంకారముచేఁ బాఱఁగఁ జేసి వనచరాలి
బిట్టు చుట్టుముట్టి పీనుంగుపెంటగా, వింమచున్నఁ జూచి విహ్వలించి
యాత్మసేన నిట్టు లలయించు నే యిద్దు, రాత్ముఁ దమచు వాని కడ్డ మేగి. 566

క. వాలిసహోదరుఁ డురుతర,శైలంబున వైవ దానిఁ జక్కాడి వడిన్
శూలము విసరుడు నదివా,తూలసుతుఁడు మూర్ఛ దేలి తునుకలు సేయున్, 561

క. శూలంబుఁ గేలఁ దాల్పని,శూలిక్రియం జేర్చి రాక్షసుఁడు తపనజు ను
త్తాలాద్రికూటమున మూ,ర్ఛాలసుఁ గావించెఁ గపిబలాంబుధి గలఁగన్. 568

వ. ఇట్లు లంకాపురవాసులకూటపాటనంబున సమ్మూర్ఛితుం గావించి యుక్కాలంబున నేని కట్టిం బట్టుకొని భుజంబునం బెట్టుకొని. 569

క. లంకాధిపుఁడై చను లంకానాథానుజుం దలంకక శ్రీరా లంకారుఁడు హనుమంతుఁడు, హుంకారములో నెదుర్చ నూహించి మదిన్. 570

క. ఇరజుఁడు విక్రమఘనుఁ డేఁచునన్ తనదాన తెలిసి యురుదెంచ నరా దను మోసపుచ్చి యూరిం, దనితఁడ భేద్యుఁ డని తలఁచునంతట్రిలోనన్. 571

ఉ. అన్నకుఁ డాపువేళ్ల హరికశ్యసుతుం బృథుగాఢమూర్ఛితుం
గ్రన్నన గొంచుఁ బోవ ఘటకర్ణుని గన్గొని పౌరభామ ల
య్యున్నతసౌధభాగములనుండి సుమంబులు పైవిరిచ్చి రా
పన్నత వానరుల్ వివిధభంగుల నేడిచి రార్తవాదులై. 572

గీ. అంతఁ గుంభకర్ణు నంసభాగంబునఁ, బుష్పమాలికయును బోలియున్న
రవిసుతుండు చేతి రక్కసుచే నిట్లు, కట్టువడితిఁ దప్పెఁ గార్య మనుచు. 573

క. లోసంతాపము నొందుచు, నాసనుకయంబున విభీషణాగ్రజు చెవులు
న్నాసికయును మొదటికిఁ దెగఁ, గీసెన్ ఖరనఖరకంఠతీవ్రత మెఱయన్. 574

క. ఆక్రందనరవములుగ, ముక్కుం జెవులుసుగఁ ద్రుంచి మరితాత్ముండై
దిక్కుంజరములు గ్రుంగఁగ, నక్కుంజహితాత్మజన్ముఁ డవనికి నరికెన్. 575

చ. పృథివిని శాతకుంభమహీభృచ్ఛిఖరాగ్రవిహార పింగళ
ప్రపృథుకము దాఁటు మాడ్కి నసుహ్రుత్పుటభేదకోటి నెంతయుం
బృథుగతిఁ జెంగలించి ప్లవగేశుఁడు కీశులభిష్టుతింప భూ
మిధవుఁ రాఘవేంద్రుల సమీపముఁ జేరెఁ గరంబు మెచ్చఁగన్. 576

ఉ. అంతటఁ గుంభకర్ణుఁ డవురాణిపరీగపు వానరంబు ము
క్కుంతయుం రక్కసోమె నిక నన్నుఁ గనుంగొనఁ బోవఁజాల నా
గాతుకక్రోవి నమ్మసలిక్రోధి వైచెకటంచు శోణితా
క్రాంతశరీరుఁ డాతుణాను క్రమ్మటిమె ప్రణ మాచరింపఁగన్. 577

చ. మిగిలినవానరాలి దిగ్భ్రమింగఁ దలంచెడు కుంభకర్ణుని
న్మిగిలి నరాదు లుద్భట సమిద్రపసితాత్ముఖు పోనొర్ప రాఁ
దగిలినకీశ మర్కటవితానము దారొకని తిద్పలంబులం
దగిలి నటించె నద్భుతవిధంబున నెత్తుట నీఁదులాడుచున్. 578

క. తనసైన్యము దైన్యముఁ గనుఁగొని రోషావేశుఁ డగుచుఁ గుంభశ్రవసుం
డనివారితుఁడై మర్కటులను గారించుటయు చూచి లక్ష్మణుఁ డలుకన్. 579

శా. జ్యానాదస్తనితంబు నిష్ఠురధనుష్టంకారనిర్ఘాత ము
గ్రానేకాంబకవృష్టి మర్కటమహోద్యచ్చాతకామోదము
ర్వీనాథానుజధూమయోని ఘనమూర్తిం గుంభకర్ణాద్రిర
క్తానూనోత్సవ మొంచె దానవహృదబ్జామోదహీనంబుగన్. 580

చ. ప్రకటబలుండు రాముఁడును బాణపరంపరఁ బెల్లు ముంప మ
త్తకరికి నిర్పు చూపిన విధంబున నున్మదలీల శాత్రవ
ప్రకరము నైజసైన్య మనుపాడి దొలంగి కరంబు సాఁచి యం
దఱొని గ్రసింపఁ జొచ్చె నవధీరణఁ గ్రోఁతుల దైత్యజాతులన్. 581

వ. అకైకసీనందనుండు రామలక్ష్మణభయంకరాస్త్రవహ్నిజ్వాలాపిహితుండును వి
నాశితస్వసైన్యుండును విదారితనాసికాకర్ణకోటరుండును నిరాయుధుండును నిరవధి
కాయోధనశ్రమయుక్తుండును నయ్యును జలింపని ధైర్యంబున. 582

క. కరి తుంగమడుపు సొచ్చిన, కరణి న్మందరము జలధిఁ గలఁచుపగిది ని
ర్జరముఖుఁ డరణ్యమేర్చు ప్రకరణంబునఁ గలఁచెఁ గుంభకర్ణుఁడు కపులన్. 583

క. కట్టలుక నిట్టలంచుచుఁ, గట్టిడి యగునట్టి కుంభకర్ణుఁడు గనియెం
గట్టెదుర విభీషణుఁ డోఁ, బుట్టువు నంచద్గదావిభూషితు దుఃఖిన్. 584

చ. కనుఁగొని తండ్రి కుందవు వగం దనుజాన్వయమంతరింప నుం
డ నిలుపువాఁడ వీవ నరనాథు దయ న్నను నెల్లఁబాసిపో
తి నని మనంబునం దలఁపఁ దీరదు మగ్గను లైన బంధుల
న్మనుమును రోసి నిత్యసుఖముం జిరకీర్తియుఁ జెందఁ జెల్లదే. 585

క. నీకబ్బులు వినని యపశ్రీకరుఁ డగు దశముఖుండు చెడుట నిజము సు
శ్లోకుండ వీవిధంబున, శోకింపఁగ నేల తొలఁగి చూడుము నన్నున్. 586

వ. అని పలికి తనకు నమస్కరించి యధోముఖుండను నిరంతరబాష్పసలిలధారాపరిపూ
రిత లోచనుండునై యూరకున్న విభీషణు ననునయించి యతనిం దలమిగిలి. 587

క. చని వానరు లడ్డము సొచ్చిన వారల నింత నురవు సేయక రాముం
గని యిదె వచ్చితిఁ గలహంబునకు ప్రా రమ్ము తొలఁగి పోవకు మనుచున్. 588

చ. పొగరున నిన్నెదిర్చి సరిపోరుట జక్కసలంబు పోరిలోఁ
దెగిరిన యేని చెండియును దేజము నొంద జనించి నీ మొదం
బగనొని గెల్తు నందు నినుఁ బట్టి జయింపఁగఁ జాలనేని పొం
దుగ నినుఁ జేరి బంటు నగుదు న్వను మిట్లు ప్రతిజ్ఞఁ బట్టితిన్. 589

క. ఏను మనుజమాత్రుండను, గాననికాఁబోలు నింత గర్వించెదు నీ
తో నెనసి పోరవచ్చిన, యేను దనుజమాత్రుఁడనె రహింం దలపోయఁగన్. 590

క. సర్గస్థితివిలయములు న్విసర్గముగాఁ గలుగు నింద్రజాలుఁడవు గదు
న్నిర్గుణుఁడ వనుచు దాఁ ధనుర్గుణసారణ విభుఁడు దనుజపతితోఁ దగన్. 59

క. నీకంఠము దునిమి మహో, గ్రాకుండగు రావణు న్వధించెద నని మూ
పోకలఁబోయినఁ జెల్లను, మీకని దశరథసుతుఁడు సమీకోన్ముఖుఁడై. 59²

సీ. ఘటకర్ణ సముదీర్ణ కర్ణ కోటరములు పటుపత్రులకు మన్కిపట్టుచేసి
పాపర్ధను నేత్రకూపము లిక్కిలి కలుచుగా శరపూరితములుచేసి
రాక్షసుముఖగహ్వరంబు నానాజిహ్మగములకు వాసయోగ్యంబుచేసి
దశకంధరసహోదరశరీర కాంతార మతులబాణకదంబయుతముచేసి
కైకసీపుత్రు హస్తశాఖలను ఖగని,వాసములుచేసి మఱియు సవ్యాపసవ్య
ఘోరదక్షక వాటంబుఁ గ్రూరనార, సంబులకుఁ దావుచేసి రోసంబు మిగుల.

క. వాసి గలుగు వాలింబడ, నేసిన యస్త్రమును దానికెన్నఁదగు గుణా
ణాసాంబున మంచుచు, నాసురపతి నొచ్చియును మహాగ్రహముఁ దగుచున్. 594

క. గొదకొని వైరిబల ములు, కదనంబున వెచికొనుచు వారనికినుకన్
గదగొని కదనంబునకుం, గదిసెం గాలాంతకప్రకారము గాఁగన్. 595

వ. కదిసి భయంకరసింహనాదంబు గావించుటయును సహింపక. 596

క. హాసిసహస్రబలుఁడు కృత,హాసుఁడు వాయవ్యశరనిహతి దనుజుబ్బాహ
ధ్వస్త్రము త్రుంచుటయుఁ బరిస్ఫు,సంబై పడియె గదయును జగతితముగన్. 597

చ. గదయును బాహుదండమును ఖండము లైపడ నొండుకేల ను
న్మదుఁడయి సాలముం బెఱికి మానవనాథుకు వ్రేయఁబూనుడు
న్నదురనితేంద్రసాయకముఁ బెద్దయు వేడుక నారిఁ గూర్చి నిం
డఁబెగిచి తక్కరంబును బడ న్వడి నేసె నమోఘవేగుఁడై. 598

క. శరయుగమున ఘటకర్ణుని, కరయుగముం గూల్పఁ జెల్లు గానవియుగమి
ధరణిఁ బడి చదిపె నసురో,త్కరముం గపిబలము నద్భుతస్థితిపోఁపన్. 599

క. శాఖారహితమహోన్నత,శాఖిప్రక్రియ దశాస్యసహజుండు దురా
శాఖిలమానసుఁ డగుచుపి,శాఖనిభుం గవిసె రామచంద్రు న్రెగన్. 600

క. పదహతులన్ ధరణి వియ,త్పదమున్ హుంకృతులఁ గరక్కదల బద్దలుగా
నెదిరించి యిట్లు గవియుడుఁ, గదనకఠోరుఁడు సమధికబలోద్ధతుఁడై. 601

క. తరుచరు లౌననఁ గర్కశ, శరణంబులు దనుజలోకశరణంబులు సం
చరణంబులు ఘటకర్ణుని, చరణంబులు దునిమె నర్ధచంద్రాస్త్రమునన్. 602
చ. పలితభుజుండు నిర్దళితపాదుఁడు నై దనుజుండు ఘోరప
ర్వతముక్రియన్ గుహాతులితవక్త్రము విచ్చుచు వైరిసైనిక
ప్రతతి గలంగఁ గ్రుంగ నరపాలు దెసం బొరలంగ నద్భుత
స్థితి వెలయంగఁ దచ్ఛిరము ద్రెంచె భయంకరసాయకంబునన్. 603
క. సుత్రాముఁడు భీమరణంబున, వృత్రాసురుఁ గూల్చినట్టివిధమునఁ గుంభ
శ్రోత్రుని యామ్యాస్త్రమున సుమిత్రాపుత్రాగ్రజుండు మేదినిఁ గూల్చెన్. 604
గీ. ఘోరసంగరసముదీర్ణుఁ గుంభకర్ణు, ధరణిఁ గూల్చుటఁ దత్కబంధ మురరక్త
ధాతువై యొప్పె నపరసంధ్యాసమయమున, హేమమయగిరినోలె దైత్యకతి చెదర.
వ. తన్మస్తకంబు కదంబవేగంబున రెండవమైనాకంబు చందంబున నంబుధిగర్భంబు సొచ్చె నంత రాఘవుపయిం బుష్పవర్షంబులు గురిసె దేవదుందుభిధ్వానంబులు చెలఁగ నఖిలవానరులుం దమ్ముఁ గ్రమ్మఱ జీవించినవారలుగాఁ దలంచుకొనుచు రామున్ జయజయశబ్దంబుల నగ్గించుచు విభీషణపురస్సరంబుగా నతనిం బరివేష్టించి రతండును సహోదరసహితుండై మహానందంబు నొందుచు నగ్నిజ్వాలాభీలకటాక్షవీక్షణంబు లంకాపురంబుపై నిగిడించుచుఁ గలహంబున కెదురుచూచుచున్నంత నక్కడ.
క. హతశేషులచేఁ దమ్ముని, మృతివిని దశముఖుఁడు దాను మృతునివడువున
స్మృతిచెడి మూర్ఛవడియె ఖండితమగు వటభూరుహమువడిన చందమునన్. 607
వ. పడి కొంతవడికిం గామినీకరకలితలలితశీతలజలాభిషేచనంబునను గ్రమతరసౌరభ్యజనవీజనంబులవలను నొకయించుక తెలివినొంది యాప్తులం గనుంగొని దుఃఖాతిరేకంబున. 608
చ. బుసగులువెట్టుచు న్నిదురవోయెడుతమ్ముని లేపితెచ్చి యే
నసదుగలంపున న్వనచరావళికిం బలివెట్టినాఁడ నాఁ
డ్త సమరమేల మేలని వెడంగు తలంపు దలంచితంచు భీ
తిసెడి విభీషణుండు దగఁ జెల్పె వెఱంగక మోసపోయితిన్. 609
క. అసువ్యర్థప్రాయున సమిద్వసుమతిఁ దానొఱగుచున్నవాఁడై వసుధా
నసమున దూఱఁడె యిపుడే, నసువులయెడ సీతయెడ నిరాశుఁడనైతిన్. 610
గీ. పృథులదర్పసమీరసమేధితంబు, శూలకీలాకరాళమై శుష్కఘోర
వర్కటాటవి యేర్చి రామశరవృష్టి, నాఱిపోయెను గుంభకర్ణానలంబు. 611

క. ఏకాకరుండన వైరులఁ, బూని వధించెదనటంచుఁ బోయి రిపులచేఁ
దాన మృతిఁ జెయ్యెఁ బురుషుఁడు, దానొకఁడు దలంప నొకఁడు దైవము దలఁచున్.
వ. అని బహుప్రకారంబులం బరిదేవనంబు గావించి తమ్మునిం జేరఁబోని. 513
క. హా యను మేరుతులితదే,హా యను వక్త్రజితగిరిగుహా యను దనుజా
హా యను రిపువనహవ్యవ,హా యను సుమనోమచాపహా యను మతియున్. 514
మ. అనుజా నిన్నుఁ ద్రివిష్టపస్థులను డాయన్నేను నీకట్టివా
మనుజాధీశ్వరమార్గణాగ్నిశిఖలన్ ద్రుందం గనుంగొంటి నే
నని వాలింబడి రావణాసురుఁడు ధైర్యావృత్తిచిత్తంబునం
దనుజాలింగని యిట్లు వల్కుఁ బటుచింతాక్రోధఘూర్ణాత్ముఁడై. 515
చ. గతజలసేతుబంధనము గాదె మృతుండగు వానిఁ గూర్చి శో
కితమతు లౌట మీ రరిగి ఖేచరకోటి దలంక నష్టది
కృతులు వడంక హస్తిహయపద్గరథధ్వజినీసమేతులై
హితమతులార రాఘవమహీశులఁ గీశులఁ జంపరం డనన్. 516
క. అంతకసన్నిభు లగుచున, రాంతక దేవాంతకులు మహాపార్శ్వాఖ్యు
ల్వింతతికునంబులకు న, త్యంతగ మంతయును లేని యాత్మలఁ దోడన్. 517
సీ. కాటుకకొండలు కదలి యేతెంచెడుభంగినొప్పెడు మదేభనికరంబుఁ
బూర్వవాయువుల నుప్పొంగు సముద్రంబు తెఱఁగునఁ బోలు సైంధవచయంబు
సంచరద్ఘనసమయాగ్రకాకాల వాళిఁ గ్రమమునఁ గాంచెను శతాంగవ్రజంబు
సమవర్తికింకరసదృశఘోరస్వరూపప్రదీపితవీరభటచయంబు
నాహవపటిష్ఠ మగుచుఁ దో నడుగుదేఁ, సమరభేరీరవంబులు చదలునిండఁ
గదలి యుద్ధాశకంబు లుత్కంఠులగుచుఁ, దాఁకె రిపుమతిబలంబులు తల్లడిల్ల. 518
క. తాఁకిన నంతకమూర్తి స, మీకోన్ముఖు లగుచునున్న మిహిరసుతాదుల్
డీకొని ప్లవంగపృతనా, నీకముఁ బురికొల్ప సురము నిష్ఠుర మయ్యెన్. 519
క. ద్రుమచరులు తగుశిలావ, ర్షము దనుజుల మీఁదఁ గురియ రాత్రిచరులుం ద
ద్ద్రుమచరులమీఁద శరవ, ర్షముగురియించి రతిలోకసాహసవృత్తిన్. 520
చ. అపుడు నరాంతకుండు పరయాఁలు హయాఁలు మరల్చి సాధ్వస
వ్యపగతవృత్తి వానరచయంబు గలంగఁ గొలంగఁ గ్రుంగ శ
క్తిపటిమ శక్తివైవ నుతించుచు దైత్యులు కందడించి ర
ట్లపరిమితప్రతాపనిధియై దన బాధముఁ దాక్రమించుచున్. 521

క. కని వానియేపు సైఁపని, హనుమంతుని కడ్డ మరిగి యంగదుఁ డురుసా
లనిహతి శిరంబు విపులా, శ్మనిహతి వక్షంబు గూలి చదియఁగఁ జేసెన్. 522

చ. అటుల విహీనశాంతికు నరాంతకు నంతకుచెంత కంపుడుం
గుటిలమనస్కులై రిపులు గూడి తొడన వాయుసూనుఁడుం
జటులరయంబునం బరమసాహసులం బృథుఘోరయుద్ధలం
పటుల నిశాటులం జదిపె బాహుబలంబునఁ జల్లు మీఱఁగన్. 523

వ. మరుత్పుత్రమరుత్ప్రేరితంబును వాలజ్వాలాజాలంబును రోమధూమావృతంబు నగు
వంగదానలంబు విరోధిసేనాకాననము దహింపం దొరకొనుటయు సహింపక. 524

క. అశనినిభుఁడు దేవాంతకుఁ, డుశనాంతేవాసిపతి మహోదరుఁ డసుహృ
త్ప్రకరాశి మహాపార్శ్వుఁడు, త్రిశిరుండును గదఁగి యానదీపితు లగుచున్. 525

శా. సుగ్రీవాంగదజాంబవత్ప్రముఖు లక్షుద్రప్రభావాఢ్యు ల
త్యుగ్రగ్రావమహీరుహావలి సమీకోద్రేకముం జూప దా
శగ్రీవాగ్రణు లాత్మ మెచ్చక ధగద్ధుంకారము ల్సేసి తీ
క్ష్ణాగ్రామోఘశరౌఘము ల్వఱపి బాహాదర్పము ల్చూపఁగన్. 526

క. ఆ నడుమ మునుమున ముసలీ, తంగూరిన దైత్యులకును దేతికపులుం
బొంగుచుఁ దలపడుటయు నురు, సంగరము బలద్వయికి నసమగతి నయ్యెన్. 527

క. తలఁప విపరీత మగురీతి, తలము గనుంగొనఁగ నద్భుతస్థితి నయ్యెం
దలఁపడునెడయు న్వైరము, త్రుపడునెడయుం గడంగి తలపడునెడయున్. 528

వ. అట్టి క్రందుకయ్యంబునందుఁ గబంధసారీనబహుళంబులును విపులాస్థిమార్గ సైకతప్రదేశంబులును నూ నకర్ణనంబులును వాలశైవాలంబులును గరవాలవ్యాళవ్యాళంబులును గపాలపుండరీకషండంబులును నగుచు రక్తప్రవాహంబులు వెడలి యనేకముఖంబుల సాగరసంగమంబు లగుచుండె నట్టియెడ. 529

ఉ. ఆనన వెట్టువాఁడఁ బ్లవగావలి మీఱ సురత్రుసూజపా
చానన ముగ్రభంగి నఖరావలి శాత్రవకుంభికుంభను
ల్మానక త్రెళ్ళింపుచుఁ బలాదనకాననవృత్తినున్న దై
త్యానుగుణంబు గాఁగ విబుధాంతకుఁడుం ద్రిశిరుండుఁ దాకినన్. 530

క. శరములు ముంచునెడ మహా, కరుఁడు మహాపార్శ్వుఁడును మదంబునఁ దోడై
యరుగుడు నీలవృషభు లా, హరివరునకుఁ దోడుగ మహాహవ మయ్యెన్. 531

గీ. త్రిశిరదేవాంతకులఁ గులాద్రిప్రతిముల, నప్రతిహతప్రతాపుల ననిలసుతుఁడు
పిండి గావించె గండాశ్మ పిండిఁ జేసి, యుగమనోహరతరరథయుగముతోన. 532

క. దరమింతయు లేక మహో,దరుని బ్రహస్తాంతకుఁడు ముదంబునఁ గూల్చెం
దరుచరులు మెచ్చికొనఁ ద,త్కరియును ఘీంకారపూర్వకం బయి వ్రాలన్. 633

క. అదర మింతయు లేక మ,హోదరుసోదరు వధించి యొప్పెను నీలు
న్నైనిఁ గూల్తు నవరణా,హ్లాది మహాపార్శ్వుఁ డట్టహాసములోడన్. 635

ఉ. నీలుపయి న్నతాంగ మహనీయుహచారులు తల్లడిల్ల నా
భీలతఁ బోవనిచ్చి శరభీకరవృత్తి వహించఁ గాంచి యా
న్నీలుని వెన్కఁ ద్రోచి యహనీయుహముం బెకలించి యొంతయుం
జాలిక లేనికిన్ వృషభుం దరిభిద్వృషభుండు వ్రేసినన్. 636

గీ. బిట్టు మూర్ఛఁ జెంది పెద్దతడవునకుఁ, జేతిమీఁద మూర్ఛ దేరియున్న
యతఁగురంబుగాంచి యమ్మహాపార్శ్వుని, వాతనెత్తురల త్రాతైచె. 637

వ. పవనతనయప్రముఖులచేతం ద్రిశిరదేవాంతకమహోదరమహాపార్శ్వులు గూలుటయుం గనుంగొని కపిబలంబు లుప్పొంగి దనుజబలంబులం గలంపం దొడంగుటయుం. 638

క. తుండంబులు దెగిపడు నే,వండంబులుఁ బడెను బాహుదండంబులుఁ గో
దండంబులుఁ దొరిగెడు హా,యుఖండంబులు నరుచుఁ గ్రందనకయ్యం బయ్యెన్.

ఉ. చిట్టలు గాఁగ వాష్పద సింహములతోడ నెదిర్చి పోరి తోఁ
బుట్టువు లేవుయం బొలిసిపోయి నుగ్గతశోక వేగుఁడై
కట్టలుక న్రథంబు నతికాయుఁడు వే మరలించి క్రోఁతులం
బుట్టలుగట్టులం జెదరి పోవఁగ నేసె మహాస్త్రసంపదన్. 640

క. ఇట్లని నర్వరచాయలఁ, గ్రొవ్వాడికరంబు లేసి క్రొవ్వు చెదరమ
న్నవ్వుచుఁ జవ్వడిఁ గదియును, దవ్వుల నవ్వీరు రాము తమ్ముఁడు గనియెన్.

క. కని సరభసంబు మీఱం, జనుదెంచి తొలంగు మిఁక నిశాచరకులపాం
సన రిత్తచావు నమ్మా,ర్గసపన్నగము నా దశాస్యకొడుకు దిట్లాయెన్. 642

చ. ఇటఁ దతికాయుఁ డీతవిపయిం జనుదెంచితి పిన్ననాట న
ప్రతిహతబాహువిక్రముఁడు పంక్తిగళాత్మజనాఁ బ్రవుడఁగ
ప్రతిముఁ దనల్పుఁ దల్పుల దురంబున మార్కొనఁ దెంచు విక్రమో
న్నతు భవదగ్రజన్ముఁ గదనప్రియుఁ రాముఁ జయింపఁ జాఁచెదన్. 643

క. అలంబుల లెలఁ గాంచఁగని, వాలుండవు తొలఁగు మనుచుఁ బటుగతి విశిఖ
జ్వాలలు నిగుడింప మహీ,పాలానుజుఁడు గ్రొక్కల్చెఁ బ్రతివిశిఖమునన్. 644

వ. మరలించి యార్ధాస్యయాలిసీఘ్రతునకు సుమిత్రాపుత్రుం డిట్లనియె 645

చ. కదనము సేయ నిన్నెదిరి గర్వము లేర్పడ నున్న నన్నుఁ జూ
ల్కఁ దనము స్త్రైణ టక్కామె ప్రలాపములం దగు బంటువోలె నీ
వదలిది యొందుచో ట్రికి భయంబున వంచన చేసి పాటిపో
వఁ దలఁచి తి తెకాక బలవంతుఁడవే గణికాయమాగణా. 846

గీ అనిశ్చ్రణీకరించి యాద్రిపైఁ బిడుగులు, వడి తెఱంగు గాఁగ బహుశరములు
కలిపి యట్టహాసభాసురుం డగుచుఁ గోల్పులిర్పమంబుఁబోలెఁ బొదువుటయును.

క. హరినాథునెదిర్చిన మద,కరినాథుని భంగి నిగ్రహఁ గదిసిన మహీభృ
త్స్వరణి హరిఁ దాఁకుక్రైటభు, కరణిం దాశరథి దాశకంధరు నెదిర్చెన్. 848

క దివ్యాస్త్రరాజ మగువా,యవ్యాస్త్రం బహితుఁ డేయ నసనికుడ దై
త్యవ్యాపాతఘోరతరాకృ,తవ్యాపారం బడఁప రావణి కినకన్. 849

క. దోషాచరులు నతిఁపఁగ, నైషికరౌద్రాస్త్రములు రయంబారఁగ న
ప్పూర్వమఘలీలని వ్రేయుచు, శోషించిరి కపులు నృపుఁడు ప్రుక్కెటుంచున్. 850

క అగ్నినిభ బ్రహ్మాస్త్రము ఘో,రాగ్నేయాస్త్రంలు నేసి యది పొడిపైన
నభగ్న భ్రుకుటియగుచు ఱగ, మగ్నినిఁగాఁ జేసె నృపుఁడు మార్గణవహ్నిన్. 851

గీ. ఏసి వల్లూరెదు సేసి సూతుని మెడ, దీసి కెక్కము వడఁ బ్రోసి పగతు
డాసి పార్శ్వచయులఁ గోసి వారనికిన్కఁ, జేసి లక్ష్మణుండు వాసి మిగుల 852

క. అస్త్రశిఖామణి యగు బ్ర,హ్మాస్త్రమున నభేద్యకవచు నతికాయు ఘను
శ్వాస్త్ర విధిజ్ఞు వధించెఁ గ్రొ,త్తాసుర్జఁడు రాజసుతుఁ డగచర వలి పొగడన్. 853

వ. కుంభకర్ణుండునుబోని యతికాయుఁ గూడఁగూలిన చందంబుఁ గూలనేసి సింహనా
దంబు గావించుటయు. 854

క. వనచరులు సుమిత్రాసుతుఁ, గొనియాడుచు గుంపుగూడికొని యాడుచు రా
మునిఁ జేరఁ బోవుటయుఁ ద,మ్మునిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చె నతఁడు ముదమున నంతన్.

క. రణహతశేషులు విప్రల,బ్రణ శోషులు దైత్యవరులు వడిలంకాప
ట్టణమునకుఁ బాతి యటరా,వణుఁ గన్గొని యిట్టులనిరి వడఁకు నోదలితోన్.

గీ సమర మొనరింపఁజాలక, సమసె నృభవవీరపుత్రమట్కము మేము
స్సమరవిముఖుల మగుచుమనీ, సముఖమునకు వచ్చితిమి నిశాచరనాథా. 857

వ. అని యట్టిట్టి కట్టిట్టివారిచేరఁ దెగిరని నిరూపించి చెప్పి, యేకనిశ్చయంబున నద్వితీ
యం బగు సంగరంబు త్రిలోకభయంకరముగా నాచరించి సేనాంగచతుష్టయం
బుతోఁ బంచత్వంబు నొందె భవదీయపుత్రపట్కం బనుటయు సుప్రత్యసనపరిభూ

యుండగు రావణుం దప్పుదిక్కులం బరికించి యక్షీణనయన పుండరీకంబు లెత్తి వద
దశాననంబు లెత్తి దుఃఖదశానిరుద్ధకంఠంబుగా నిట్టులనియె. 658

క. అమితబలాఢ్యులు లతికా,యమహాపార్శ్వత్రిశిరోనరాంతకులును ఘో
రమహోదరవిబుధాంతకు,లు మరణ మందిరి దైవలోపమునఁ గటా. 659

క. ఏకముఖరావణుఁ డసుహృ,త్ప్రాకారప్రాకటఘటకుఁడు తలఁ
చేఁ రణి నిల్చెఁ బ్రతగా,నీక మలర ధాన్యమాలినీసుతుఁ డరిచేన్. 660

క. సుతుఁడు వసుఁ డని హృదయము శోకంబుఁ దెముల గుటి లేమిఁ జర్చింప నయ్యె
న్స్వల మని తలఁచెద దురిము, నేఁడు పడెఁ దడిసె దానవావలి యెల్లన్. 661

వ. అని పుత్రశోకవ్యాకులచిత్తుండగు నైకసీపుత్రునకు మందోదరీపుత్రుం డిట్లనియె.

ఉ. వనరుహమిత్ర పంక్తిరథ వైరుల నెల్ల ద్వితీయవ్యవా
నాలితికందుడై పృథుఁడనైతిఁ గూలఁగఁ జేసి సంతసం
బుగఁ జనుదెమ్ము నీవనుచుఁ బొమ్మని వే సెలవిచ్చి యాఁపిసం
బగ యడఁగింతు రాఘవులఁ బట్టి మహోగ్రనిరాహరింగ నోఁతులన్. 663

క. అని ప్రేమఁ జరితుఁడు మోదంబున సెలవొసఁగు నపుడు నహ శుభాయిత్రానన్
ఘనమగు పూజాదీపితవిజ్ఞానితఁ రథాశ్వోచితచతురథికుఁడై 664

క. చతురంగతురంగసుకట్టు,శతాంగఘనపదక్రమణాగమకతినన్
క్షితి గ్రక్కదలఁగ నిరవ,క్షితి విజయలీల నింద్రజిత్తుఁడు వెడలెన్ 665

వ. వెడలి తూర్యఘోషంబులు శంఖారవంబులు సింహనాదంబులు ధనుష్టంకారంబులుఁ
గరిబృంహితంబులు హయహేషారవంబులు సుభటక్రందనంబులు రథనేమివిరావంబు
లు నింగి నగలించుచుండఁ జెలంగి ఘోరంబుగాఁ గపిసేన విజృంభించుచుండె. 666

చ. జయమునఁ బొంగుచున్న వారిసైన్యము దైన్యము లేక రాజరా
ప్రియతనయాస్త్రహేతిపటుభిన్నగళాద్రిశిలాళి దు
ర్జయగతి నొంచి యార్చుటయు రాక్షసరాజతనూభవుండు న
ల్దెసల సమస్తమూర్తి నయనాగ్నిసద్భుక్తి కోటి నించుచున్. 667

ఉ. వెండియుఁ జండకాండముల వేసిన నొడక చండభానుపు
త్రుండు మరుత్సుతుండు ద్వివిదుండు నలుండు గజుండు జాంబవం
తుండును వాలినందనుఁడు దోర్బలి భూరుహశాఖి నింద్రజి
త్తుం దెగ నేసిరి ప్రథమాతశరోద్ధితచమూసమూహులై. 668

క. స్వర్గ మిగుల నతిలోకధనుర్ధరుఁ డప్పంక్తిముఖతనూభవుఁ డనుహృ
త్కార్ముకయష్టి యస్త్రదం,ష్ట్రి బహించె స్వమోఘపసమేతుఁడై. 669

వ. అత్యనేకవిధరణవిధానంబు శాంబరీవిధానం బై. 670

క. కడిఁది విసుగులజడి కమ్ముకొనఁ గడి సాఁవడి బాణశ్రేణి చెఱఁ బ్రుంగ, గనఁ జే
డ్పడి పడియుఁ బ్లవగబలమొక, యాఁడుగిసఁగా వసువు లేని యాట్టలుగాఁగన్. 671

సీ. కరినాథ్యుఁ డొకమాటు గవనాటులు దలకొని బట్టు తిఁ బాషాణపటలి బుగ్గి
దండ్ర్యుఁ డొకమాటు క్రుమచాలు లభునోదఁ బనిచెడి ముట్లుఁ గంపలుచు విసరి
తరసాదుఁ డొకసారి తగునాంగణమోఁద సడుగు గ క్కసంబు గురిసి
గరభయ్యుఁ డొకవేళఁ బిజాలగు గదక బాంబుడిఁ ఖడ్గోలలు నిగిడ్చి
కొఱవి గిరగిరఁ ద్రిప్పునతెఱఁగు గాఁగ, ఘనోపలములు ముమ్మరముగా బయారనట్లు
నైజమాయావిశేషగుహాకదరాలి, కెందుఁబోనివఁ డా వైర యేఁపురేఁగి. 672

తే. ఒక్కెడ దెసనాచ్చుఁ బేర్చు వేఱొక్కెయెడల, నొక్కచోఁ బొగ నాగు నింకొక్కచోట
నొక్కచోఁ దోఁచు వైమ నింకొక్కెడిశను, బృసుశరావలిమత్తుఁ డయ్యింద్రజిత్తు

వ. ఇట్లు మాయాత్మవిషులీనుం డయ్యసురవలీయ స్ఫుసేవ్యా జయించి నేక యెల్ల
వారులును దపఠను నైన గండోపలంబులు విఫలంబు లగుటకు నచ్చెరువందువారు
ను గాలుఁజేయి తునిసినం బడి పొరలువారును గిట్రపరశుయుగంబు గాఁబోలు నమవారు
ను గర్రంబుల డాఁగువారును మ్రొక్కరమ వభటుని దికబంధంబుల దూఁగువారును
రాఘవులం జీరువారును నమ్ము లెమ్ములఁ గెడిపడూ. గాకుమ నెక్కడుచలంబున
జేయవాఁడి రక్కసులా దంపడ పోరాడువారునై మనుపము డ్ర నునుగొని. 674

మ. ఆవానకేళికిఁ దిశకిధాత్యు పూజలు మీఱ లేమి సం
దేహముఁ బొందుమున్న యెడ దివ్యశరాగ్నికి వైరికోటి బూ
న్లాహుతి సేయుచుం దనుజాధముఁ డేడెఱ గాఢశక్తి స
మ్మోహనబాణ మేసె నృపులిం బొదుగుతగ నపు లుర్విఁగూలఁగన్. 675

గీ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లి కక్కేగి తేఁడ్రిక జయ, మెఱుఁగఁ జేయ నాతఁ డెల్లవారిఁ
గలయఁ జూచి పుగ్రుఁ గొఁగిటఁ గదియించి, మమితహర్షమన్కుఁ డయ్యెనంత.

మ. చావని శత్రుకోటియెడ సందియ మించుకలేక యున్నచోఁ
బావని ద్రోణభూధరసభాని విభాతుసాద్యమై సం
జీవనఁ జేసి వానరుల సేనయుదంగి గ్రమ్ముఱంగ యూ
ద్రావనికిం దలంకక ప్రసూనమెయి ర్చిర గందుమీఱఁగన్. 677

వ. దివ్యాస్త్రబంధబంధితుఁడుగాని పవననందనుండు దనుజమాయామోహితుండుగాని
విభీషణుండు సహాయుండుగా నిందుక తెలివి నొంది యున్న జాంబవంతుపక్ష

ళంబున ననేకవానరవీరస్థితంబగు ద్రోణపర్వతంబు ననహాయశూరుండై సముద్ర మార్గంబున వెంటనే తెచ్చి ప్లవగసైన్యంబు సముద్ధరించి రామచంద్రు నలరించి తత్పాదేశంబున నద్దివ్యౌషధులను యథాస్థానస్థాపితంబు గావించి వచ్చె నివ్వి ధంబున. 678

క. సమ్మోహన శాస్త్రంబున, సమ్మూర్ఛిత మగు వనాటుసైన్యము సంగ్రా
మమ్మునఁ గ్రమ్మఁగొని రెపుడుఁ, గ్రమ్మఱ బలగర్వసమధికస్ఫూర్తి నసుర్. 679

వ. అసమయంబున. 680

క. నవ్రమింగు నితఁడు తేజ, మ్మురుతున ననుమఁ బవనపుత్రుని జూడ
న్నవమున నిగ్గువోడమి యేఁగ, కైవశి నప్పుడు నగ్రికిం జేరెన్. 681

క. పంకజహితుఁ డరుగుడు సా, యంకాలప్రసంధ్యరాగ మతిశయ మయ్యెన్
లంకాపురమంతయును ధూ, మాకునిచే నిల్లుకాలు నని తెల్పఁగతిన్. 682

క. సంజీవినీవహామన, సంజీవితులు ప్లవగసైన్యము గలుదం
గుంజరములు వనుదె మగతి, జేకఁటు లడరె నెల్లదిశలు మునుంగన్. 683

ఉ. వానరులంత రామనరవల్లభు నానతినొంది ఘోరదం
తానగరంబుఁ గాల్పనుకిట్టి నహోల్ముకపాణులై యయు
గ్రానలమంతనంతఁ దమ కొలమై సెంపొందనందఱు
స్వానలుదిక్కుల దిగులఁ జెట్టిరి వహ్నిశిఖాకలాపమున్. 684

వ. అర్ధరాత్రసమయంబున. 685

క. జట్టించి లంక ననలము, ముట్టించి ప్లవంగకులశేఖరులు భయముం
బుట్టించి సంక్షోభింపఁ, దిట్టించిరి సిరి నెల తెచ్చినటువంటున్. 686

క. పొగ మిగుల నెల్లదిక్కుల, బుగబుగమను శిఖలు వెలుఁగఁ బొరిఁబొరి భవనం
టుగ నౌకమంటఁగ దామ, టఁ గూడి మేని వేల్పురవర ప్రబలుతున్. 687

క. సీతాశోకాగ్నిపరి, స్ఫీతమగు మలంకఁ జూట్టఁ బెట్టైన నగ ధ
ర్యాతిశయసముదయాసమ, మయ్యె, మారుతి చ్యవన మహోచ్యము రాజమైనన్. 688

సీ. వడిఁ జవులొత్తని శిఖానవులు విరుల ముడిచినవాలుపుల వ్యజనముల విసరువారుఁ
దమరొత్తమాను సౌధములరిలు దొరకులఁగ నింటిగడెలకు నెగయువారుఁ
గన్నులఁ బొగ మట్టి కదలనేరక యున్నవారిఁ గన్గొని శ్రేష్ఠ వాలువారుఁ
దమ్మిదిరించి యుద్ధముఁ జయ్యవారిఁ బట్టి మంటలలోనఁ బెట్టువారు
నింటివారలు పైత్రికి నేగుదేగ, కుడగొట్టిముఠుల విగఁ గొట్టువారుఁ
గొండ్రులుఁదండత్రిప్పుమఁ గొలువారు, నైరికపినాథు లుత్సాహమతిశయిల్ల. 689

క. ఆ వెడిమందిరము లొరగి, యా వెడిమందిరలు నడుగుకొట్టములాసెక
నొప్పెడు సింధురములు ద్రవత్ప్రాంతంబుల మిగుల నస్ఫుటముగ జరించెన్. 790

వ. అయ్యవసరంబున నస్త్రార్చి బహుళార్చిష్పేచ్ఛ యనేకవిస్ఫులింగ దావాగ్ని పరీత భానుండు
గుటుగ జిత్రభానునామధేయంబును రాక్షసనగ్ర సార్థకంబున శుక్రసమాహ్వయంబును
సార్థకంబులు గావించుకొనియె నప్పుడు మరుణాయిద జ్వాలాజాలాభిషిక్త
మహోదధిపానస్పుటస్ఫారవప్ర దీప్తిసౌధంబులు కరగి నీరై ప్రవహించినచందంబు
ను గమలాకరాత ప్రజలంబులం బ్రాణపరిక్షీణ బాలై తేలియుండ జరకమరపాశంబు
బులు వారకులు వైరాగ్ణినూతి లనోంద ప్రకారంబును గాన్పించె నాయుధాగా
రంబుల మంటలు వెడలుటయ వింత గాకయుండె రథంబులు ధూమధ్వజాభిరామంబు
లయ్యె నయ్యెడ. 791

ఉ. రావణువారలెల్ల సమగం బొనరింపగ నోర్వలేక ధూ
మావృతనేత్రులై కరద యల బిభీషణు నాలయంబునం
గ్రోవులుగట్టి యగ్ని భయమును దమ బొందమి నిల్చి రాక్షసా
భాసతు డీల్చెను బహుభంగుల నారక ప్రస్తుతించుచున్. 792

క. భూతిధరు కిరీటిగ, నూత్నతనూ జాలిమాల్య గ్రాంతనకం
పాతమున లంక భస్మ, భూతమగు దైన్యమిత హాగిలెను నెడన్. 793

క. సౌధంబులు త్వర ద్రగ్ధ, రోధంబులు గాలె నని నగౌడహితునకున్
బోధించుపగిది నసి రోధంబుల గ్రకవాక దళితములు నెల్లెన్ 794

క. బలులంకాదహనంబున, గిరి ధూమమున నభము గాటుకవారెం
దెలిమిన్నెటిపలంబుల, గోలుచు రములు దెలుపు తూర్పునయ్యెన్. 795

క. తమజాతికెల్ల సంవాసము లుపవనములు పొలయుట చర్చించి విహం
గముల పిమర్శించు నపేక్షమొలవ వర్షించు కరుణసముద్రముమయ్యెన్. 796

చ. అపుడు దనుజేంద్రయుంబు [illegible] దిసునల్లర్చిగి తూ
రుప్రదేశ జాక [illegible] బుగ
గపు లవిపుర [illegible] ల్లి [illegible]
యుతుల రాఘవకుశల చేయగ [illegible] బించిరంతటన్. 797

క. తతముఖజిహ్వహా స్త్రగుండ పెచ్చి మించి వానల్లి ప్రల్లాకన్
బ్రతికి పురంబు గాల్చి సమరంబొనరి పగ నుత్సహించి ర
ప్రతిహాతులికి వీరల మునింబున గెల్చుట యెట్టులంచు విం
తభుజు దేశతంబున నివారమిం గ్చ్రమంగు గుండుముందగన్. 798

క. తెంపరులై దానవులు న,లింపఁ గరితురగభటాశ్వ్యప్రోథ యుతులై
కంపనముఖ్యులు పఱరా, కంపనుఁ [illegible] ప్రహస్తకుఁ జంపెన్. 799

క. కుంభనికుంభులు భీకర, కుంభీనసయుగముఁ [illegible]
కుంభనిభులు పఱలిరి, కుంభినిఁ గ్రక్కదలఁ [illegible] ంభితు లనికిన్. 700

క. క్రోధనుఁడుఁ బ్రజంఘుఁడుఁ, గ్రోధనులుఁ బ్రజంఘుఁడును ఘనోగ్రతులై
యోధనులు వెడలిరా, యోధన [illegible] బంధితులై వెలసెన్. 701

క. అకుటిలమున కడిఁదిపర,సిక్తుని కాగ్గి [illegible] ప్రసిద్ధి [illegible]
పాతుక కరాక్షు లతిభీ, మాక్షులకుమ నిలికి శోణితాక్షుపహితులై 702

క. హుంకారము లధికధను, ష్టంకారములు ప్రహోద సాధనభేరీ
ఝాంకారములు చెల్లఁగ నం,హంకారతి నిలికి వెడలి రసురులు పటిమన్. 703

క. ఇట్లు పురి వెడలి సోఁకులఁ, జిట్లు గడంగుట యెఱుఁగ దడవు సేయక [illegible]
చెట్టు విసరి యుపితులఁగపి, కోట్లుం దలపడిరి బోరు ఘోరం బయ్యెన్. 704

వ. అయ్యుద్ధంబు సేనాపరాహతి సముత్పాదిత ధరాధూళి [illegible] ఘనరాజికుట
యము వినుమద్వయము [illegible]
వంత. 705

సీ. ప్లవగశిలాహతిఁ బ్రాణము లిడుచిటుఁ [illegible]
రక్షోవిదారిత [illegible] మానవదితి [illegible]
గీర్వాణ [illegible] కీలాల ధారలఁ దడిసియు [illegible]
వానరమూక [illegible] తను
బ్రాణముల [illegible] దుర్మ్లేచ్ఛనముల [illegible]
[illegible] 706

తు. నగముల్ [illegible] సుధాంసస్ఫ్రుల [illegible]
స్వగము [illegible]
పగ కీనాశపురీ [illegible]
[illegible] ప్రజంఘాదులన్ 707

క. వాహనములు మెఱయు యుడా, వాహాంతులై నైజయోధవరు లలర నస్త్ర
గ్రాహినులయున నగుటు, వాహినుల నడుము యుద్ధసమ యలోకన్. 708

వ. అంగదుండు తోడ. 709

శా. సుగ్రీవుం డయి చూచి కంపనుపయిన్ హుంకారమేపార భా
స్వద్గ్రావంబు నిగిడ్చి తిన్నహతి మూర్ఛం దన్ని కొంచుస్న సం
చగ్రవేగకచాపక ధరమిళాచక్రంబుపైఁ గూల ను
దగ్రావంబుల నపైచె దాఁ...వు ను హాహాకవముల్సేయఁగన్ 710

వ. శిలాపాతంబున మూర్ఛితుఁడై పర్వతాఘాతంబున. 711

క. కంపనుఁడు పడినఁ గ్రోధమునఁ, డుప్రజంఘుఁ బునిఁడ నంగదుఁ గడిమిం
జంప్రదునని కోపమున నిల్చి ప్రలు ...ంపు ను దివిలిచి ధనుముఁదన్. 712

క. మూఁడు శరంబులు మూఁడుఁ, ... చి ... వ్య ము ముఖంబున నేయు
...శరంబుల ..., ...ప్రజంఘుఁ ...ంగుం దలఁకఁ జేసెన్. 713

ఉ. మూఁడుఁ ...ఁడుం బదేను నీదు నీ
రెంటి నిశాతబాణముల నేసి ... దూఁ
గాడియు నీడఁ బోవక మహా... ... లు వైచి చ
... ... మార్గమునఁ గేడిసేయుఁ న్ 714

వ. అదిగని క్రోధనుండును జంభా... ... ప్రజ ఘాంతకుం దలపడియె, యూ
పాతు శోణితాక్షులు మైందద్వివిదుల ... కుంభనికుంభులు సుగ్రీవపవనతనయులను
... పురందరి... ... దలపడుటయుఁ దారుణ
ములు 715

క. కుంభములు ... ... కాలి కొండలభంగిన్
... ... ధనుఁ ... దయుచై 716

గీ. అంతమీఁది కంపనాంతకుం డంగదుఁ, డహిత ... ... తిది
తోఁ ... ..., ...ఁ గ్రోధనుండు కూలె. 717

క. ద్వివిదుఁడు శోణితాక్షుఁడు, ... వాని పరియింప విరో
ధివరూధిని తలఁకఁగ ..., ... దలవఁకుఁ జేన్. 718

సీ. క్రుద్ధుఁడై యూర్ధ్వ...ఁడై శోణితాక్షునితోడి యాతఁ డిషుపటకంలు
... ... ఖండంబులు గాఁ జేసి సాలంబుచే ... దరవిభుండు
వెండియు మైందుపై ... ...
... ... వైచి యేచి
వానిఁ ... ..., ... కాలమెట్టి ...
శోణితము స్రవింపఁ బ్రాణంబు విడిచియూ, పాక్షుఁ డక్కజముల 719

క. తరుచరగణోద్ధీశ్వరు, లరిభీములు నఖశిలీముఖాయుధులు పర
స్వగవిజయార్థులు పోరిరి, ఖర మంభోజాప్తకుంభకర్ణతనూజుల్. 720

క. ఒండొరులమీఁదఁ బేర్చుకొని, గొండెలక్రియఁ గండు మిగిలి ఘోరాహవ ము
ద్దండులయి యాచరించుచు, నడఁచ మహోశ్చర్య ముభయయోధులకయ్యెన్. 721

ఉ. అజ్జిమయందు దలంబునఁ బ్రభాకరనందనుఁ డశ్వకర్ణము
న్నెట్టఁ బట్టి యేయు నతనిన్ రుషామునం గదఁ బిండి చేసి యా
పట్టునఁ గుంభకర్ణజుఁ డపారశిలీముఖపంక్తి నింపఁ జె
న్నట్టఁ బెకల్చి మస్తకముఁ గట్టుకం బగులంగ నేయుడున్. 722

గీ. కుంభకర్ణుఁబోని కుంభునిఁ గూల్చి, జంభు నన్న పాకశాసనుఁడు
వోలెఁ గూల్చె ననుచు బోరన సుగ్రీవుఁ, బొగడి రెల్లకపులు భూమిపులును. 723

ఉ. అంత నికుంభుఁ డగ్రజుని హతుఁ గని యంతు నెదిర్చె మోమున
న్క్రాంతిని గాఁగ నూర్గాచకులంబు గదాబలంబు రొప్ప వెండియుం
గుంతపరశ్వథప్రముద్గరఘనాయోముసలంబు మొనలు నగ్నిఁ బిండు లా
వంతయు లెక్కసేయని కులాద్రిక్రియం గపినాథుఁ డుబ్బుచున్. 724

క. పవనజుఁ డవ్వేమఁ డు, శ్చ్యవనరిపుభుజాతలంబు సాలంబున బి
ట్టు విదారింప నికుంభుఁడు, పవనసుతుం గూలు తరువు భంగిం దూలెన్. 725

గీ. కృష్ణసర్పరిఁ గవియు మక్షికము భంగి, నపుడు ఖరనందనుఁడు మకరాక్షుఁడేచి
యాతులసునిశితనారాచవితతి బఱపె, రాముమీఁద విరోధివిరాముమీఁద 726

వ. అప్పుడు దుర్మదంబున. 727

చ. ఇపు డిటు నెంతుఁ బోయెదవనిశ్వ చిత్రగతి వన్యనీయచం
దపటుశరాగ్ని కద్దము వడి న్నగలోపయి గ్రుద్ది తెల తా
నపుడు గుణంబు మీఁటి రజనీచరు గుండెలు మున్న నిరో
ర్చి యిపుడు వాని కిట్లు వచించె లయోగ్రఘనాఘనార్భటిన్. 728

శా. తాతం జంపి యిన్నాళులకు క్రోధస్ఫూర్తి నేతెంచి దు
ర్నీతుల్ ప్రేలితి వింటు వైదేక థమాత్రిం బోయి నీరాతము
త్రాతం జొచ్చినఁ జావు దప్పదని వ్యథాదర్పంబు లిట్లెత్తి కై
న్నాలోఁ బోరఁగ వచ్చితంచు నసురా న్నానాప్రచండాస్త్రముల్. 729

క. విగరుఁడు నాతఁడు దాశర, విసరంబుల కోర్చుటధిక విస్మయము దివా
కులులుఁ గారించె నపుడు, కసరు మిగుల ఖరసుతుండు కార్ముకతతిన్. 730

చ. పతి నిశితాశుగంబులు నృపాలశిఖామణి నేఁడు రాముఁ డుం
బదిశతము ల్పగిడ్చి పరబాణముల న్విదళింప వెండియున్
గదఁ గొని రక్కసుండు సరగం జనుదెంచిన నించుకేనియుం
బ్రిదులఁగనీక శక్తిఁ గెడపెన్ మకరాక్షుని శోణితాక్షుఁడున్. 731

క. మకరాక్షుం గూల్చుటయుం దక్కినరక్కసులు. 732

క. గాఢముగఁ బెరిఁగెను భీతి, న్వెలిగి ప్రగను చొచ్చి దనుజవిభుఁ గన్గొని యం
దఱునొర లిడ్డుకు చూత్రని, కెరలించిన నల్కపడి విహీనస్యుఁడై. 733

క. అగ్రభాగవర్తి యగు నగ్రసంభవుం గనుంగొని. 734

చ. తనయ మహోగ్రుఁ గెల్చి పడిత్రుంపఁగ నోపినవాఁడ వింద్రజి
ద్ఘనతరనామధేయము జగంబున నీవ యగుండ వట్టి నీ
తనయుఁ జేర్చి శత్రునివహంబుల నోర్చి కరంబుఁ దండ్రి నె
మ్మనమున బుట్టిపెట్టి నగమాన్పవు నీకిది వీరధర్మమే. 735

క. విస్ఫారంబు లజాండము పగిలించెడు మాచరింప రిపుల హింపం
బ్రాస్ఫురితధనుర్గుణ టంకారస్ఫాలం మాచరించి యారుకు మనవు కుఱ్ఱ. 736

ఉ. తామసవృత్తి దోఁపఁ దంత్రి నయించిన నింద్రజిత్తు సం
గ్రామ మొనర్చువేడ్క బలగర్వితుఁ డెంతయు నేకతంబునన్
హోమ మొనర్చి యందు నయ మొందిన కృత్తి సహాయ మొప్పఁగా
నామున బాడి వెట్టఁ జతురంగసమేతముగా నుదగ్రతన్. 737

వ. ఉత్తరద్వారంబున దండు వెడలి శస్త్రాస్త్రసహితంబులై దారుణంబుగా నెదుర్కొను యాతుధానులను శివాయతంబులకుఁ దలకక నడిచి వనచరబలంబుం గనుంగొని నిజబలంబునకుఁ జేయివీచుచు నుండు. 738

క. పూనికఁ దనుశరకోటులు ల, నానుగా విసరికొనుచు యుద్ధము సేయ
న్వానరతతు స్సేనా, శాసనములు రక్తసిక్తములు లయ్యెన్. 739

క. అంతట నధికాగ్రహుఁడై, యంతకనిభుఁ డింద్రజిత్తు దమ్మకగతితో
నంతర్ధానుండై సభ, మంత్రముఁ దాన యాయి మిగులనాప్పులు నెలఁగన్. 740

చ. పటులగుణధ్వని స్ఫురిత భీరఘనాఘము మిన్నుఁ బ్రాఁకి ఘో
రతిమిర మావహించి సమరస్థల మంబకవృష్టి భూతస
మ్మతరుధిరప్రవాహము మానకయుఁ బఁ దరింపలేక దు
స్థితిఁ దనుబాధ్య వుమ్మటు నదీరక నానరు లార్తనాదులై. 741

క. ఘల్లనఁడి రామమండ రణోల్లాసము మెఱయ నతియు నుగ్రాస్త్రములం
జెల్లాచెదరై పోవఁగ, నెల్లయెడలఁ దాన రామ కపీంద్రులనేయన్. 742

చ. దనుజుల కుబ్బుమీఱఁగ శతక్రతుజిత్ప్రథితాంబకంబుల
న్మునుఁగఁ జేయఁగాంచి రఘుముఖ్యుఁ డధిజ్యశరాసనుండు దమ్మా
ఘనిశితసాయకాస్త్రములు కొంచొనరించి విరోధిబాణముం
డస మొనరించె భద్రమున దిక్తటముల రూపుమాపుచున్. 43

గీ. రఘుకులశిఖామణీ భయంకర ప్రచండ, దనుజశరకోటి కపికోటిఁ దాఁకకుండ
నుభయశరంబుల మరలించుచుండె నంతె, కాని దాపుఁ జొన్నెడఁ గానఁడయ్యె 744

మ. దనుజుండున్నెడ గానకున్నెడఁ బయోదస్ఫూర్తి నాకాశమె
ల్లను నిండ్రధ్వనిగాఁగ నెంతయు రణోల్లాసంబు మీఱన్ దశా
ననపుత్రాగ్రణి వెండియుం జెలఁగి నానాఘోరఘోరాస్త్రసం
క్తి నిగుడ్చ రఘునాయకుండు కనలంగ బాయరంజిల్లఁగన్. 745

చ. గుమిగవడి సుప్రయోగవిశిఖుం డితఁడంచు నుతింప లక్ష్మణుం
డమలుకనొంద బద్ధశరధిక్షితిభృత్తనయాగ్రజుండు స్వా
ర్థ్య ఘనుఁడొసంగి భీకరమహాస్త్రము నాంగిరసప్రశస్తము
న్వ్యమెఱయ నారిఁ గూర్చి రిపుఁ గూర్చి కడుం దెగలాగి యేయుచున్. 746

క. దిగ్ధ మొనరించె నదిశాత్రవ, దిగ్ధముగా నక్రూరదంష్ట్రమహాసముపేతన్
స్నిగ్ధాయణసారభీకర, స్నిగ్ధాగ్రాపిహితమూర్తిఁ జెన్నుఁ దెరిక్రొత్తిన్. 747

క. కృత్తిక వపు డివ్విధంబున, మిత్తిగొనిన శాంబరీకమిశ్రమ మడఁగుడున్
వత్తుఁ దగునిర్జితుఁడు, చిత్తమెఱయఁ దోఁచెఁ గపులవిత్తములలరన్. 748

క. మనుజపకారపరుఁడ, మరుదాదేశము రామమహీకాంతుం డాం
గిరసాస్త్ర మేసి కృత్తి, బరిమార్చన నంత బహులు పడియు వెఱవమిన్. 749

చ. తిరుగఁ థ మెందు నప్రతిహతంబయి తర్తిలుచుండ వాలినం
దనరవిపుత్రమారుతసుతద్వివిదవాక్షథవాక్షభూకుమా
రనలకుషేణముఖ్యులు ధరాధరభూమిరుహాళ్ళజాలము
ల్పగఁగున నింపఁ బెండిగ రజంబుగఁ జూర్ణముగాఁగ నేయుచున్. 750

క. ఉత్కృష్టుఁడగుచు నేపాటి, మనుష్యముఖ్యుల నేనతెచ్చి మాయాప్రౌఢిం
గన్పట్టిఁగి యింద్రజిత్తుఁడ, సన్నద్ధుఁడు తొలఁగి చనియె సమరంబునకున్. 751

వ. చని కుహనోపాయుండై. 752

ఉ. పౌలస్త్యత్రిలోకదనపాయత హోమము సెల్ల శాంబరీ
సీతసమర్పి సంగమము చెంతకు వేకొనివచ్చి వానర
వ్రాతము చూచుచుండఁ దల వ్రక్కలు సేసె నిశాతహేతి దుర
ఘాతరయంబున రఘువరాయని యేడ్చుచు నేల వ్రాలఁగన్. 753

క. మాయాసీతం గపటో,పాయంబున నిట్లు చంపి ప్లవగబలము హా
హా యని వగ నొందఁగ నస,హాయుఁడయి నికుంభిలకు రయంబున నరిగెన్. 754

వ. అరిగి స్థండిలాసీనుండై. 755

క. రిపువంశభయంకరము, స్వపక్షశుభద మగు నాభిచారికహోమం
బపరిమితక్రోధమ్మున నుపక్రమించి యతఁ డమ్ముఖోత్సాహమునన్ 756

వ. మధుమధూక మదిరాసవ విశేషస్నేహసంబులవలనను దధ్యాజ్య
తైలాద్యాహుతిబహుళంబు వలనను దేవముఖు సుముఖుం గావించుచుండె నంతఁ గల
హనుముఖంబున. 757

ఉ. తప్పనుత నిశ్చయంబుగ నిశాచరశాతకృపాణిధారఁ బ్రీ
తాసుత నొందె నింకఁ గలహం బొనరింపఁగ నేటి కంచుఁ దా
రాసుతముఖ్యులున్న యెడ రాఘవుఁ గని విన్నవించె ఘో
రాసురకృత్య మంతఁ బవనాత్మజుఁ డాత్మవిచార మందుచున్. 758

క. అశ్రుకలితాననయు దైన్యాశ్రయహృద్యయును నైన ధరాత్మభవ విశే
షశ్రమముఁ నేద్య నసంప్రశ్రితుఁ డదయుఁ డయి చంపె వడవైచె ననన్. 759

క. విని వినిపాతముగుటై యిట్లని గని పని వీటఁ గటకటా విధి వెయిదిం
దసరిను వభివినుతసతీ, జనజనకజ ద్రుంగె నే నిశాచరుచేతన్. 760

గీ. అనుచు మతిఁ దూఁగి ధరాత్మజఁ దలపోసి, వనరి కనరి మోము వ్రేటు వసువకొరగి
రధికవాతవిపతితాశ్వకర్ణకరణిఁగ, భంగి గాఁగ ప్లవగబలము దడల. 761

క. మృతులచందమున మూర్ఛితులయి మహీతలంబునం బడి రంత నొండొరులఁ జూచి
రామచంద్రుండు ప్రేమాతిరేకంబునం బ్రేమసెల వేర్పడని. 762

చ. విధిఁ బలిఁ బాసి శోకమున వేఁగియు నెన్నఁటికైన భర్తస
న్నిధిఁ బడయంగ గాంతునో యే నని ప్రాణముఁ బెట్టుకొన్న వా
ర్నిధి నసురాధివాసమున నింద్యచరిత్రవు గాకయున్న దో
షధనుఁడు నిన్వధించె కుజాతి ప్రభాత కజాతలోచనా. 763

క. నను మాయలేడిఁ గొని తే, మ్మని పనిచినాఁటఁ గోరె నతివ భర్త
గ్నఁ నెన్నఁ దగునోకో నా, కని తలఁచెద నత్తలంపు గర్వంబయ్యెన్. 764

వ. వారు నీ కోడిద లోకం బగుంగాక యన్యథా గ్వాం బగునే యని నిజచరణసమీపం
బునం బలవించుచున్న సుమిత్రానందనుం గనుంగొనుచు దుఃఖాతిరేకంబున నడలు
చుండ నఖిలవానరులు బాష్పాకులలోచనులై చిత్రరూపంబులం జిత్రరూపంబులై
చేష్టలు దక్కియుండిరంత నేతెంచి. 765

ఉ. శత్రువిదూరకర్తుఁడు విభీషణుఁడంతయు భక్తిశక్తుఁడై
చేతులు మోడ్చి యిట్లని వచించె మహీధవ భ్రాతృధీమణీ
జాతముఁ గావు గల్గుట మృషాస్థితి దుఃఖము దక్కు మాఖిలుం
డీతఁ డాచరించెఁ గపటేచ్ఛుఁడు నెమ్మది వ్రేఁగుఁ బెట్టఁగన్. 766

వ. అని రాకాని నిశ్చయంబుగ జానకి వధింపుటలేదని నమ్మంబలికి వెంటనే సుర
కులవిభూషణుఁడగు విభీషణుం డిట్లనియె. 777

క. బుద్ధానభయద మగుస్వ, సిద్ధోమము పూర్ణమగుఁడుఁ దజ్జనితమహా
యుద్ధోపకరణధనుఁడై, సిద్ధమతిం దనికి వెడలి చెకఁదయౌనిన్. 768

ఉ. చెప్పెడిదేమి బ్రహ్మకు నజేయుఁడు వాని నెదిర్చి చంపఁగా
నిప్పుడు లక్ష్మణుం బనుపు మీ వన రాముఁడు సంతసించి నీ
తప్పని నిర్వహింపు మనఁ దా నను భక్తి నమస్కరించి పెం
పొప్పెడు దీవన ల్వడసి యుగ్రధనుశ్శరచాపహస్తుఁడై 769

క. పవనజభరకరణము, భవనజాధము దయశిఖి భానుపగిది నె
క్కు విభీషణుండు ముంగల, గవిభీషణస్ఫూర్తి వెడలెఁ గలహంబునకున్. 770

క. ఘనశాచలనిభతను లగు, జనపర్వతసద్వ్రతకర్కశశరీరులు గా
లనిభకటీయూధదళిత, ఘనదేహులు కీశభల్లుకవలాధిపుల్. 771

ఉ. తారకురాద్రిఁ బాదముల కెన్నిపగుల్ప గనోపువారు దు
ర్వారవరదంబునం బలసి రా రఘువంశవరేణ్యుఁ డెంతయున్
దూరము వోయి దైత్యపరివృత్తవిహారమున న్నికుంభిలా
ద్వారముఁ జేరి శాత్రవభిదాచణచిత్తుని శక్రజిత్తునిన్. 772

చ. కని రిపుహోమకర్మము విఘాతము సేయఁదలంచి వానిని
ర్విఘ్నతురంగసైన్యములు పీనుఁగుపెంటలుగాఁగ నుజ్జ్వల
ద్ఘనరణతాత్పరిష్ణుసుతనూజుఁడు దా నిగిడించెఁ గ్రవ్యభు
గ్ఘనరథద్విపక్షభూణరిశీ తమదర్పగణాద్భుతాగ్రతిన్. 773

ఉ. అంతట దుస్సహానలసమానుఁడు ఘోరతరుండు కోపితో
డించెయుఁ దాఁగి దానవబోద్ధవారేణ విట్లు మించి బ

ల్యంతరణంబుమీఱ నతివేలపరాక్రమవృత్తి నొంచు న

ద్యంశము గాంచి ఘోరబడబానలతుల్యమహారథస్థుఁడై. 774

క. యాజ్ఞాధికారహోమవ్యక్తుం డగుచుం బవిత్రముఖసురశ్రేష్ఠుండా

రక్తనయనుండుఁ గలహోద్వ్యక్తుండై యల్లవడలి హుంకారయుతన్. 775

వ. మెఱుంగుమెఱసిన చందంబునఁ గొఱవి గిఱగిఱఁ ద్రిప్పిన ప్రకారంబున ఝుం-ఝూమారు

తంబు మూర్తీభవించిన తెఱంగున దశదిశలం దానయై కడంగి. 776

శా. చాపం బింద్రధనుస్సుగా నెసఁగుపర్జన్యుండు గాఁ దాను ద

ద్వ్యాపోద్యద్రవరము ల్లతిత్వమిటిగా జ్యానాద గర్జధ్వని

వ్యాపారంబుగ నారణస్థలవనాటారణ్యమున్ముంచె ధీ

మాపాద్యంబకవృష్టిశోణితము కల్యాగ్రక్రియుం దా వ్రేగన్. 777

క. లెక్కయిడరానిప్లవగుల, నొక్కొక్కని గణితాంబకోత్కరములచే

నుక్కెసెఱఁ గ్రుక్కుచుటు, యొక్కొక్కయెయ్యెం దివాసానలి కంటన్. 778

చ. కొఁగదురుపడంగ నెల్లుఁ బ్రతివీరులెల్లఁ గలంచి యాడి క

స్త్రిగిరము లక్ష్మణుం బ్రముఖతీక్ష్ణశరంబుల నొవ్వఁజేసి గం

ధగజముభంగిఁ బవిత్రముఖనందనుఁ డాతఁడు వంచనామతి

న్నగుచుండగ నేగ హోమము సమాప్తము గా నెఱవేర్పఁ బూనికన్. 779

క. చని హోమంబు సమాప్తం, బొనరింపఁదలంచి యాతఁ డున్నసుమిత్రా

తనయునకు విభీషణుఁ డిట్లనియెం గార్యదశ దెలియునట్లు నిపుణతన్. 780

క. అవికృతహోమకర్మము, నవనిశ ఘటించి మగుడ నరుదెంచిన దు

ర్వ్యవసాయుఁ డీనిఁ జంపఁగ, నవశము గుంబోధ వనిదియు యవసరము కదున్. 781

క. క్రమ్మఱహోమమ్ము నన్యక్రమ్ములగు శరమ్ముల నిఃసరమ్ములు పఱపెన్

సమ్మెట్లవ్రేటులటుగుచు నగమ్ములదపాతమ్ము లనుచు రావణి నొవ్వన్. 782

వ. అండియుం జండకాండంబు లొండొండఁ దండోపతండంబులుగా నిగిడింప నింద్ర

జిత్తు మండిపడి. 783

క. అపగతహోమకలాపుఁడు, వ్యపగతనిజసైన్యధీకరాలాపుఁడు న

త్యపగతకోపుఁడునై బిట్టుపఁడునై నేగు నాతఁడు మహోగ్రుండై 784

వ. విభీషణుండు దృగ్గోచరుం డగుటయు సహింపని కోపాతిరేకంబున. 785

క. కన్నకొడుకు సట్టిద నాకన్నకొడుకు బిఁ దటన్నకరుణామతి లే

కన్న నను జంపఁబో నీ,కన్నను కీడు పగతుండు గలఁడే నాకున్. 786

గీ. నరుని జేరి బంధువాశంబునకు నోడి, గట్టి దయయును నీతి గట్టిపెట్టి
వాఁడ వట్టినీవు నాకు నెక్కుడిపిన, బిగ్రుడి వనధి నరుఁడు ప్రత్యక్షంబు. 787

సీ. నవ్విభీషణవృత్తి నవ్విభీషణుఁ డిట్లు పల్కు దురాత్మ నీ బాంధవంబు
చాలు పోనీక నోర్వఁజాలక బలవద్విరోధంబు గలదని యూధభఁగి
నీకు నీతిఁ ద్రికి నేనెంత యొత్తి చెప్పిన నీవుఁ గొల్వఁ బ్రియములేక
యభియాతిరీతి నాకభిభూతి యొనరించినందున మిమ్ముఁ బాయంగవలసె
వడియఁగాక దుష్టమైనబంధుగతి విసర్జనీయము గ్రుసజ్జనుఁకు
నాఁటిమాటలాడనేటికి నేఁటికి, మృత్యువశుఁడ వైతి ప్రతిహతి 788

చ. అనవుఁడుఁ గోప మెక్కి నగలాకలహంబున ద్రోయుంచువా
రని వెసఁ జాప మెక్కిడి జగానకము ల్మ్రోయఁగఁ గ్రక్కుఖు
జ్జనవుఁడు బ్రోఁకద్రోగ్ భుజగమపుంగవుపందమెంచినన్
దనుజలు పోక నిక్కి ప్రమదంబు మరొక్కని నిక్కపై నృపున్. 789

క. మార్కొనుటయుఁ గపిబలము సెగడక్కిన నమిత్రులు రెండు దురము నెరిచెం
జేర్కొని నెత్తురు పుడమిం, జేర్కొ భూమిచరక్షుచర భీకరము గాఁగన్. 790

వ. తత్సమయంబున నిభిన్న గదాంగిలును శిలీఁగుపు దండంబును నిష్టహారిప్రతాపంబును
విజృంభమాణ రాక్షససంచారఘోషంబును విస్ఫురన్మానస్తుత్కప్రకాశంబునునై
సంధ్యాసమయంబునుంబోలె. 791

గీ. తనమతి తుత్సతభుజపీఠి నుని దహోగ్ర, శఖపిస్ఫురత్తెంటగు సింహ మునఁగఁ
భోల్యసౌమిత్రి శరవృష్టిఁ బొదివెఁ బత్తి, కంధరసుతుండు కథ క్రమము గాఁగ. 792

గీ. పొదివి చిక్కి తెంపుఁ బోయెదు నిలుమని, చులుకమాటలాడి కఱకుటమ్ము
లాలునాలు వైవ నగ్ని బాణంబులఁ, ద్రుంచె వాని నృపసుతుండు కనలి. 793

ఉ. త్రుంచి దురాత్మ నీశిరముఁ ద్రుంచెదఁ జూలును నుఁడు దైత్యుల
ద్రుంచి ప్రము త్తశత్రువినివృత్తమాంసు శౌంబుకొంత నం
ధించి బలంబునం దిగిచి తెంపు వానిష హర్షగలు
దించిన మృత్యుకంగతుగతి నృహి నాతఁడు ప్రాలెఁ దెచ్చెరన్. 794

క. తెలిసి నరాధిపుఁడు ఫలిపై, బలిసి నృపభటులు పోవుఘఁగి జనుటయుం
దెలిసి నరేంద్రుఁడు వానిం, బలిసిన రక్కసులు నెఱగఁబడి పలవంగన్. 795

శా. క్రాంతా క్షినతుఁడు రఘువుఁడు దోర్వీర్యంబు నిండారఁ జం
డ క్రోధంబున వైరిభీకరధనుష్టంకార మేపార శా

శక్రూరాస్త్ర మొకండు దీర్ఘగతి నద్దైత్యుండు నేయ భస్మా
క్రాంతాత్ముఁడు గాక నాఁ ప్లవగనాథుం డర్ధ్యసంరంభుఁడై. 796

క. మర్త్యాగతి మరగాస్త్రము, బూర్ణక్రోధముననేయఁ బోవఁడచె గరుడా
దీర్ఘగతి లక్ష్మణుం డాకర్ణాంతము గాఁగఁ దిగిచి గరుడాస్త్రమునన్. 797

క. గరుడాస్త్రనిహతిఁ బ్రై, మురగాస్త్రము పడిన వెన్ననాగ్నము దశకం
ధరనందనుఁడు దశరథవరనందను నేసె నలుక బ్రహ్మాస్త్రమునన్. 798

ఉ. ఏసిన నించుకేనియుఁ జలింపని చిత్తముతో సుమిత్రయుం
జేసి తదస్త్ర నాశనవిశేషధృతిం బరిగింప భాస్వద
స్త్రాసనబాణయుక్తుఁ డయుంబునఁ బోరొనరించె దేవతా
త్రాసమొనర్చు నంత వసుధాస్థలిఁ గూలెఁ బరస్పరాహతిన్. 799

క. అవ్యాహతరీతి నాగ్నేయవ్యాస్త్రముల దానవాధిపుఁ డేయ
న్నవ్యాపసవ్యగతి బ్రతిదివ్యాస్త్రంబుల మరల్చె ధృతి నరపతియున్. 800

వ. ఇవ్విధంబున నన్యోన్యబాణనిదారణంబునుం బరస్పరశరచ్ఛేదనంబును మిథఃకోదండ
ఖండనంబును గావించుచు. 801

క. నారాచాహతి వారివారి గిరిగిరి, కరికరి కరిక్రీడనంబుఁ గనిరవయం
జెరపి కలహింపుమగతి నన్నిగని దనుజవరు లని యొక్కరి కడిమిన్. 802

గీ. కార్ముకాస్యంబు క్షేపణలోకరసము, గస్త్రనదములు ప్రత్యేకనాగమాన
భూరికరణపాలు లసురస్ఫురాగనను, లలుకఁ బోరిరి జంటబెబ్బులికరణి 803

వ. అద్దశరథదశకంఠనందనులు వరుసయి తను త్రవంతావళిరయంబుచండ లునమాంస
పరిగ్రహార్థగృధ్రగ్రసమనస్కములై ధనుం బూర్వాపర సంధ్యాసమయోద
యాస్తమయాచలంబులం ప్రతిఘటించి లక్ష్మణాదులు మండలీకృతకోదం
డుండై పరివేషమధ్యగతుం డై ప్రభ్యండిన ప్రద్యోతనుంబోలె శరకిరణసహ
స్రంబుల వేఁడిమిం బ్రకాశించు చలిపించి దైత్యాతిరేకంబున నింద్రజిత్తు భంగిసం
బద్ధుఁడగతి నాగరి మయుండై నపృథ 804

గీ. అసురమానవప్రభంబు లసుపతినె, నంసముహాస గాహతి డిండుపడుట
దనుజబాణాగ్ని నాగప్రశిఖవృష్టి, నాశిసోపుట గని చూచిరి రమురవరులు. 805

క. సాధుసౌమిత్రి శరా, సారం బుగ్రంబుగఁ దానసాధిపుసుతుం
డేయ మరలించి రంజకుమారుఁ డుమానవిభుఁ బొదివె మార్గణవహ్నిన్. 806

వ. మఱియుం బాలివోని విక్రమమునం బొదివి యాగాలణి. 807

గీ. గంధవహసూనుకుమారు రక్కసులు వాని, నైరువానాగాచకుల ఁజేసి యూర్పుటయును
పమరలంపటుఁ డహితుఁ డర్థ్యకుల నేలఁ, గూలఁగా నేసె మెఱుఁగారు కోలఁ జేసి
వ. లక్ష్మణుఁడును తోడన వాని కోదండంబుఁ ఖండంబులుగా వించుచు నింద్రజిత్తు.
మ. విరథుండును స్వనికృత్తచాపుఁడును నిర్విణ్ణాంతరంగుండునై
సురసంఘంబులు పిచ్చలింపఁగ మహేష్వస్త్రంబు లిచ్చించె భా
స్వత్కోదండ మొకండు పుచ్చికొని తచ్చాపంబు ఖండించిన
న్సరయం బాఱఁగ నొండు విల్లుఁగొని తా జక్కాడె దృష్ట్యనన్. 810
ఆ. వింటిసెల్ల యొక్కవెట్ట విఱుచుచు, సుప్లఁగాది వైరుఁ డుక్కుదక్క
యధికసుఖమగ్నుఁడై యిట్లు తలంచె, న్యాయకుమునఁ బ్రమత్తుఁ డింద్రజిత్తు 811
తే. శరబసద్వృశంబు లస్మత్కుల బకులు గలఁబముల పోలె నాటువు లక్ష్మణుని
శరబసద్వృశంబు లనుచుఁ దరబకములు, తనువు నొప్పించు నెంత యూఁదగవులయ్య.
ఉ. ఇంద్రు జయించి తద్విభవ మెల్ల హరించి సిరింపు చేసి యు
న్నింద్రజితాహ్వయంబు జగ మెల్ల నెఱుంగఁగ నొంచుకట్టి దై
త్యేంద్రుఁడు ద్రెంద్రుని జయించుట దుర్లభ మయ్యెఁ జిత్రవ
ద్యేంద్రుని ద్రోచు వేఁటకను పేంద్రుఁడు మానవమాత్రు డయ్యెనో. 813
క. అని తగచి మతిమఱఁదన యేసినశక్తి ప్రముఖములు నశించిన లజ్జా
వనతాననుఁడై లక్ష్మణు, నని బాహాబాహిఁ జెనఁగ నాలోచించెన్. 814
క. ఈరీతిఁ దలఁచి నగుచుఁ, గోటలు నాతెన మహోరగునిక్రవడి వి
స్ఫారామర్షంబుఁ దాల్చి, వీరు నెదుర్చుటయు నరఁ దవిరొప్పంగుఁడై. 815
చ. అదరుగ శక్రదత్తమగు నస్త్రము వారి నమ్చి పేచ్చు సు
స్థిరభుజశక్తి లక్ష్మణుని శీర్షముఁ ద్రుంపఁగ నుద్దల
స్ఫురితము దైత్యయూథము నను ఘోరద్రేల్ల మహోగ్రహాతో
ద్ధురమదనుర్విగర్వ్విభుఁడు తోయమున్ నృహీ సంచలింపఁగన్. 816
క. తలఁకుడుగ నింద్రజిత్తుని, తల నంటలకర్ణశోభితంబు బకుము నుపీ
తలము దిగఁద్రుగ నమ్ముచ్, తలవడిఁ గంపల కలియుదంబు లొంపించెన్. 817
వ. తత్సమయంబున. 818
శా. నానాకంబులు నిర్మలోదకములై నానాస్థలంబు లో
భాసాదంబులు తెల్పఁ దాల్చి దిశలు వ్యాపిల్లె నెంతేనియు
న్నానాభద్రఫలీకృతార్థకముగ ధన్యాగమంబార సూ
నాసారంబులు పెల్లుఁగ్రెస్సుగ వెశ్వాలాస్యము లెంతేనిన్. 819

క. సురదుందుభిరవములు వానరుల జయజయధ్వనులు వినంబడ ధరణీ
వరుఁ డట్టి నీడి పోరను, వెఱపుఁ గైకొన్నవాని విధమున నలరెన్. 820

వ. మహానందంబున నిజయోధవీరపరివృతుండై నికుంభిలాద్వారంబు వెడలి వచ్చు నవస
రంబున. 821

సీ. మలయగంధరాధరోజ్జ్వలహారిచందనప్పృథ్వీసుహాసుతతో బెనఁగులాడి
గంభీరతరవిశాలాంభోనిధితరంగశీకరంబులతోడఁ జెలిమిచేసి
మల్లికాజాతిచంపకకురవకసుమోపవనంబులను బూలబంతులాడి
భాస్వదభ్రధునీవికస్వరకాంతారస్వర్ణాంబుజాతముల నయ్యాలలూఁగి
నందనంబున వసంతయానంబు నేర్చి, చైత్రరథమునఁ జైత్రుతో సగసమాడి
నట్టియురుద కరము హర్షమావహించె, భాసితులకు మరుత్సుమిత్రాసుతులకు. 822

వ. పిదప నమ్మహావీరుం డగులక్ష్మణకుమారుండు నిజాగ్రజవార్తాశ్రవణకుతూహలాయత్త
చిత్తుండగు రామచంద్రునకు ననతిదూరంబునఁ గపిధ్వజావృతుండై. 823

క. యూథపవృతిఁ జేరి వినయోద్యూథగ నగ్రజుని చరణతోయజముల కా
రూఢప్రౌఢిమ ప్రముఖుఁడు, గాఢాదరతత్పరమునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 824

క. స్నేహ మెసఁగఁ దత్తఱగా నుపగూహనసౌఖ్యంబు నొంది కొనియాడె మహా
సాహసు దానవవీరు ఘనాహవమునఁ జంపినాఁడ వనుచు నతిప్రేమన్. 825

క. దేవాసురవరు లోకస్తుతి, నైవచ్చినఁ జిక్కఁ డమ్మహామాయికుని
న్నీవు వధించి నస్మత్ప్రాభవ మానందపూర్ణమగ్నం బయ్యెన్. 826

వ. అని వెండియు ననేక మధురవచనముల నగ్గించుచు దారుణవిపక్షబాణక్షతశతం బగు
సహోదరుదేహంబు నిమురుచు నిట్లనియె. 827

క. నీ వింద్రజిత్తుఁ గూల్చితి, కావున నే నెల్లభంగి ఖండింతు దశ
గ్రీవుని కురమున మసస్సుగ్రీవాదులు చూచి మిగులఁ గీర్తింపంగన్. 828

వ. అని యదనంతరంబున. 829

ఉ. సన్నుతి లొప్ప మారుతిఁ బ్రశంస యొనర్చి విభీషణుం గడు
న్నన్నన మాటలం దనిపి మర్కటకోటి బహూకరించి తై
లోక్యసన్నుతి రావణుం దునుమ నున్న యొడం దదనీక మింతయుం
జెన్నువహించెఁ బున్నమ నిశీథినిఁ గన్నపయోధిలోయనై. 830

క. అట దశముఖుండు భయదోత్కటసంగరమున సుతుండు గడతేఱుట నె
త్తుటఁ జేఱుట కింపాడిమఖుభటులవలనఁ దెలిసి విగతభావుం డగుచున్. 831

క. పెదవులు దడిపికొనుచు × స్తనిక బడినొగ్గు దెలిచి కరి...నమున
నద్దిచెదర నేడ్చె నపు డిర్వదికగముల దశశ...ములు బాలుకొన వగ. 332

క. బ్రహ్మాండకోటిపరిపోషకు ... నారాయణు ... కుమారు దలంచి. 333

క. ప్రభ నీ వున్న యపుడు సుర,నరులకు నీవెలుపు ... నని ...
ప్రభ నీవు లేమి నియ్యెడ, ... వెలిన ... నాయు ... 334

క. మతినారయ ... సుర ... నయ్యె ...
సురత నీపకటు యిది ... 335

క. మూలల నాదిగి ... భ ...
... 336

సీ. గరుడ ... నీకోడె కాదె
దుర్వారమహాగి ... నీ ... కాదె
లీలమగా నెదిరించు ... నీకు ... కాదె
యవ్యాహత ... నీకు ... కాదె
యధిక ... నీకు దలచ కాదె
యట్టి ... వైనాడ ... విధికృతయగాదె. 337

వ. అని వెండియుం. 338

ఉ. రాయనుగాను బల్కు ... యన నాయయ ... ప్రేమతో
రాయను ... మిదేల చేగరా
రాయను ... వైతినూన ...
రాయను ... బంధుసుఖ ... యనుచు. 339

ఉ. రాయను నింత ... కీర్తి ...
రాయన ... మానవు ...
రాయను ... మాయమా ...
రాయను వైరుల ... చూతురా యనుచు. 340

క. ... వగుచు
... 341

వ. ... యున
...
...
...

వనధిమథనవేళాసముద్భూతఘుమఘుమాయితధ్వానంబుల ననుకరించుచుండ దశ
ముఖుండు రోషారుణముఖుండై. 842

క. సీత వధించెద నీసతి, చేతం గాదే సుగ్రీవసేనాలంఘ
జ్ఞాతు లదె పట్టని మహా,ఘాతము నిపంబు భార్గవగస్త్రక కగణింతే. 843

క. ఆలి వఁదన్ను నన్నుడి, యాలింపక వాలు వెతికి యులుకక బుదముగ్రో
ద్ధూలి యొనకంగ గూర్చుంగ,మ్యాళి వధించెద నటంచు నసురపతి చనఁగా. 844

చ అప్పుడు సుపార్శ్వుఁ డుద్ధతబలాయుతుఁ డోయి దశాస్య మానినిం
గృపణ నధ ము నమున్నెరికి దయఁ గోఁతులకోడి గోఁడని
ట్లపరిమితోగ్రవాఖుననమహోసివిప్రవేసిన నవ్వ రెట్లు స
త్కృప యొకయుంటయు న్విలవదే మది రాక్షసవంశవర్ధనా. 845

క. సామిలు నన్నఁ దడి మన, సామునకుం జొనిపె పాదుతునటు సమమున
నా్ని దగురీతి నెంత యు, సామునఁ బచి యాలముసలిఁ జంపుట గాదే. 846

వ అని యనవసరోచితవాక్యోపన్యాసుండగు జనకితన యావస్థోద్యోగంబు నివారించు
టయు. 847

శా. శోకక్రోధసహాయితాప్యహు దశాస్యుం డాగావాపేక్షన
స్తోకక్షిప్రతురంగమౌర్యము నసుస్తోకప్రదీప్తబు నుం
టాకోత్రిక్ష్యదూకల్పితంబు నగుమంచె న్స్వదనాయానుఁడై
కాకోలూకసుఖోగ్రపక్షిపతనాకంపధ్వజస్తంభుఁడై. 848

క. మత్తులకు సురాపానో, న్మత్తులు హా స్తిహాసమపుసముద్భటులై గూ
డ్యత్తనిగని వంశజముసం,పత్తి మెఱయు బాహ్వ నసుపార్శ్వుఁడు దశరథా.

వ రక్తగంధమాల్యాంబరాభరణభూషితుండై విఘటితకోవిదావంబులు సెలఁగ రథ
వహులు దుర్గంబునకు వెడలుటయు. 850

సీ. మనుసాహ్వనము త్రిశూలముల గొఱికెవిరాలా నిన పసుపి కుల వారు
శోణితపానప్రశోణఘోరాక్షులు మిత్తితో మనుష్యుల మ్మాటల వారు
క్రవ్యనిషేవణోగ్రముఖులు కోలంత పెట్టు నంపదండ్ల వారు
జనలఖ దర్భక్షణవివశాస్యులు దరతేర యాస్త్రశస్త్రములవారు
తెంట్రతే ట్రిచేతబల్లెముల వారు, సమితిసంగ్రామ ప్రఘులకుదుములవారు
వితలి గ హావను కు స్వేతివారు, ఒలి సొగసుగాల నూలబలంబు వారు 851

క. వితలి చమునవరఁ నఁ గదలి వి ...ప్రమగ ...సు నలుగడ
ల్గవలుకొని ప్రతిబలబులు, బడలుపడ న్మెత్తి... నై దనవముల్. 852

క. శరదంబుదములకైవడి, నరసంబులు మిన్ను ముట్టి యరుగఁగ నడిచెన్
ద్విరదంబులు మహిఁబడుపుడు, శరదంబులభంగి మదరసస్రావములై. 853

క. సురరిపుతురగఖురాహత, ధరారజఃపాతమున గదా గంగాభా
స్వరాత్రస్వర్జలజము, లురుపంకజములుఁ బరాగయుతములునయ్యెన్. 854

వ. బహుబాణప్రదీప్తంబుగావున వనరాశిచందంబున సారస్యందనంబుగావున వనరాశికైవడి భటాంకకాంతిగంబైన యమ్మూర్ఛలబల నలాహకపటలంబు నిబిడంబై శరాసారంబున ముంచుటయుఁ దెమ్మెరలఁగి యర్కవంశగసేనాసస్యంబు దలమొత్తి కవిసె 855

క. వ్యూహములు రెండు నమితో, త్సాహముఁ దలాతలింగఁ జాకచి బాహా
బాహి నఖానఖి సత్కృ, ద్గ్రాహవ మొనరించె ఖచరు లచ్చెరుపడఁగన్. 856

చ. అమృతనిమిత్తపూర్వవిబుధాసురసంఘములట్లు చండవి
క్రమమున దైత్యభూరుహచరప్రకరంబులు పోరొనర్చునం
గ్రమమున నేలవాలె రుధిరంబది సంకులదానవాంతర
స్థమగు ప్రశోణగైరికవిశాలకేదారికప్రవాహమై 857

క. పలువురు బలియుర లొకసిపై, నలయక మార్కొని పెనఁగు ట్టి యెడల న
ప్పలువురు బలియురు నొకఁడుఁగ, నలి మార్కొని చలముగ నెనఁగదు నెడలన్.

సీ. పాషాణములు పిండిపిండిగాఁ దాకెను వోట్లఁ బాషాణములఁ దలల్ వగులు వోట్ల
విచ్ఛేదులు కట్టి వితిచెకు నెడలును విచ్ఛేకతుల కొదలిమ్ము నెడలు
భూరుహంబులు చూర్ణముగఁ జేయుచోట్లను భూరుహంబుల మృతిఁ బొందుపట్ల
బాణజాలంబులఁ బాఱఁద్రోచెడునిక్క లమితబాణంబులు నడఁచునిక్క
శేముఁగుల ముష్టియుఁ బడనేయుతావు, లేఁగులు ముష్టులచేత నీల్గుతావు
లాకలు తలములు నొరగింప నున్నతలము, లయ్యె దంచద్దైత్యసైన్యములను.

వ. ఆ యుభయవాహినీయోధవాహులాయోధనధను లోచాటింపక యోహారిసాహరిం గేవంగులాడునప్పుడు కేలువడినం జెఱకేలఁ బరాక్రమించువారును దలలువడినను లత్త్యంబులం బడనేయువారును జిక్కువడియు నుక్కుచక్కనివారును బ్రేవులు బ్రేలాడినఁ బేరువాఁడిఁ బోరాడువారును బ్రాణంబులు విడిచియుఁ గృపాణంబులు విసవనివారును రుధిరంబులు దడిసియుఁ జలింపనివారును జచ్చియు ముఖంబులఁ గ్రోధంబు డిఁపనివారును నిచ్చియుం దెమ్మెరలఁగి కమ్ముకొనువారును గాలుసేతులు దునిసియుఁ గటువ నప్పళించువారును బడియుందుం బోనపోక యుండువారును సహాయులు మన్నిగొనినను కన్నొనివారును నై దయ్యవపరమ్మునన. 860

తులస్యశకలసైకతములుఁ, శల్యతటంబులుఁ గబాధశవమీనంబుల్
కాల్యాంత్రబ్జము లస్త్రక్షుల్యాశతములును బహురక్తంబిని వెడలెన్. 861

గీ. ఘోరవిజయశంఖభేరీరవంబుల, హుంకృతులును జాపటంకృతులును
జిత్రరథచక్రరణిత సింహనాదంబుల, సంగరంబు ఘోరభంగి యయ్యె. 862

క. అసురశరాగ్ని ప్రభూతధూమోద్రేక మగుచుఁ దత్తమిగాని ధరా
కసవవ్యాపాహము సేయుచు నున్న రాఘవుఁడు మహోగ్రుం డగుచున్. 863

క. కందర్పేక్షణములఁ గ్రోధనదీక్షణము లొనరించి కపులలరఁగ న
జ్జనకులనాథుఁడు పలకె, జనకులనాశన మొనర్చు సంరంభమునన్. 864

క. ప్రత్యాలీఢస్థుఁడు శత్రుభృత్యాండస్ఫోటనరణధీరాగ్రేసరుం
డృత్యనుపమచాపధరుఁడు, భృత్యతిరస్కృతుఁ డయి యొకించెఁ దీవ్రాంబకముల్. 865

వ. ఎరుచుటయు నద్దివ్యశరంబున ననేకఘోరసాయకంబులు భూనభోంతరాళంబు నిర
వకాశంబు గా నుద్భవించి. 866

సీ. కఠినదానవజాలఖండంబులను జెక్కి పాడవైన దొమ్ముకలఁ బొందుముచేసి
మేదురమవహా స్తిమేదము గ్గర గించి కమనీయతరగభటాంగములు దట్టిగ
తరధావములు చిత్తములు గావించి సాంద్రశోణితరక్తజలముఁ దేర్చి
గాత్రముసౌధులచిత్రంబు లుడికించి కఠఘాణఘోరాప్రకరము గాల్చి
ప్రకటఘోరకపాలపాత్రికలు గూర్చి, సూనత్రింపులు చేసె భూతావళులకు
రణమహా పసన దశరథసుమీశ్వరాశగములు చిత్రనూపజనులట్లు. 867

సీ. మానవాధీశ్వర మార్గణాళుసు లేచి యమరపరోధికంతములు వెదకు
భూమీశ్వరానిశరంబులు మట్టుపరాలుచుఁ గట్టిడిదనుజాల కిట్టునూంచుఁ
బార్థివాధ్యక్షునిపత్రులు బారులై రాక్షసశ్రుతకోటరములు దూరు
క్ష్మాన యుతశిలీముఖంబు నలిరేఁగి నరలభోజనుఖాజ్జము లద్రావు
మిత్రకులస్వామీభ్రుదాశుగములు వారై, ఖలనిశాచరకరినాంగములు స్పృశించు
నద్భుతాకహము లచుము నొగ రాత, చంద్రుసాయకజాలము లార్థకములు. 868

క. వచ్చినవారల నంతుగ, వచ్చిన యని గనుమరాణవర్గ నసురులన్
గ్రుచ్చికొని మొదలు నుండ, నుచ్చిన క్రక్క నుంకునుండగ వేగన్. 869

క. గుదుసునదు కంట శరములు, దొనకట లై వాపుడు యును దోఁపదములపైఁ
బకటము దనుజా లవనిం, బకటమునఁ దోఁచు నొక్కుధిగిన యొప్పుచున్.

వ. వెండియు రామచంద్రుండు. 871

సీ. పటుగుణస్ఫూర్జద్బాణరజ్జువులచే గుఱ్ఱముల్ నొకవేళఁ గ్రోపి యడుగుచు
యంత్రించి పటుద్రోణయామాంధ్ర సేనఁగులఁ బడఁజేయు నొకవేళ భయదుఁ డగుచు
భూరికదంబము లభ్రంభానుఘుఁఖము ల్వ్రేగిడించు నొకవేళ నిపుణుఁ డగుచు
దానవోపాస్త్రశతఘ్ని మార్గణాగ్ని కాహుతిసేయు నొకవేళ నుగ్రుఁ డగుచు
దనుజశత్రుకవాటపాటన మొనర్చు, ధారుణీనాథుఁ డొకవేళఁ గ్రూరుఁ డగుచుఁ
దాళఫలముల పోలికఁ దలలు రాల్చు, భూదయితుఁ డొకవేళ నసౌమ్యుఁ డగుచు 872

ప్రసృతాగ్ని శాస్త్రమై కీశసైన్యంబు రేకెత్త సంగ్రామభూమిధరాగ్రస్థమై శస్త్రాస్త్ర
నామితప్రౌఢి దైత్యాటవి నణ్ణించె శ్రీరామరాజన్యధారాధరం బీక్షితకుచ్ఛ. 873

వ. అర్ధచంద్రాకారంగతుండు ద్రోగ్ధవ్రాణపాండిత్యంబుఁ జూపుటయుం జయురంగం
బగు సమరాంగణంబు శల్యసంకీర్ణ కంటకక్షితిజాతం బగు దుర్గమారణ్యంబునుం బోలె
నందుఁ గపాలంబులు పుష్పాలంబు లగువారును ప్రభ్రష్టాంగంబులు ప్రభ్రష్టాంకంబు లగు
వారును గండంబులు మండలంబు లగువారును ఖండంబు లగు వేదండతుండంబులును
నాళ్గంబులు నగునశ్వాంగ్రంబులును విహారపంబు లగు రూపంబులును రజంబు లగుధ్వ
జంబులును భూతంబు లగుభూతంబులును గల్గి పుండరీకపుండరీకంబును శిలీముఖ
శిలీముఖంబును రథాంగరథాంగంబును బరాగపరాగంబును భంగభంగంబును రక్తో
త్పలరక్తోత్పలంబును వాలశైవాలంబు నగుసంగరసరోవరంబు రౌద్రబీభత్సానుభావ
భయానకంబులకుఁ దావలం బై యొప్పె. 874

క. ధానుష్కకుంభభవుఁ డరశ్రోత్రఘుసృణమూలబలపరాజయకరతాఁ
శ్రీరంగాలను రాము, న్నారపురుషనాయకుఁ ద్రసోవణి యగుటన్. 875

తే. లవాము లంపింది ద్వైన విలవను లగుట, చరణములు నదులయి విచయిణు లగుట
హస్తములు తెగిపడిన విహస్తు లగుట, నచ్చభోజనమయ్యె నభ్యాహవంబు 876

క. మూలబలమహోగ్రాన్యులను రామాసు ప్రముఖ మని మహీ
పాలు నెదిరించె రక్షఃపాలుఁ డలుకవిరాళి సైన్యపాలురు మెచ్చన్. 877

వ. నిజకాంతిపరిహాసిత ప్రకాపి కాసుఁ బగు చంద్రహాసఖడ్గహాసభాసురుఁడై రామ
చంద్రుమై రాకుడై డాకెడిఁ మటయుం దనుజభటపరివృతుండై 878

క. ఎత్తిచని విమరిపాకో, వృత్తులను సుబాహుఁడును వశనానబలము న
వ్యత్తుఁగఁ దలఁపడిపోరెను, సత్తిన్ ఖండసము గను భయాంకర మయ్యెన్. 879

క. ప్రేవులప్రోవులు పాచవటు, వేవులుగా నెమ్మెలిసుకతిన్నెలుగా బా
ణావళి తరగలుగా రక్తావిలకీలాలసంగరాంబుధి వెలసెన్. 880

క. ఆతఁ డాకసమున వచ్చి విరూపాక్షోన్మత్తుల మహోపార్శ్వాయస్తుల దయిఁ
దృక్శోణికి బలిగాఁ దద్రక్షఃకులంబులు భానుసుతుఁడు ప్రేక్కులు సేసెన్. 881

తోవకము. అంగదుఁ డుఱ్ఱటు సంగము పొంగఁ, దుంగరసాలము తూర్ణము గాఁగన్
ద్రుంగఁగ దానవపుంగవు నేయ, న్భంగము నొంది సుపార్శ్వుఁడు వ్రాలెన్ 882

వ. నిజపార్శ్వవర్తులును మిత్రులు నగు సుపార్శ్వవిరూపాక్షోన్మత్తుల మిత్తిగొనుటం
గనుంగొని రోషాతిరేకంబున . 883

క. దశకంధరుండు కార్ముకదశకంధరుఁ డగుచుఁ గిరికటి నెంతయు దు
ర్దశనొందింతు ననుచు నిజదశనంబులు గీటుచును రథంబు మెఱయఁగన్. 884

గీ. వాన కురిసినకైవడి వడిగ విసురు, చల్లినట్లులు విరులచాలు భంగిఁ
దెఱపిలేకుండఁ దొరఁగించె దివ్యబాణపటలి నొక్కట విపినాటభటులమీఁద 885

వ. సంవర్తసమయసంవర్తకంబో లె విజృంభించి. 886

మహాస్రగ్ధర. పరిచండాస్త్రంబులు న్మృష్టిగనిశితరోపంబులు న్నాల్గుకాతి
ప్రదరంబుల్ వైచి శౌరిం బవనతనయునిం బాకభిత్పుత్రు నొంప
న్ననువై యమ్ముప్పురంద ప్రకటము లదర న్నావుఁ న్మొంప నాను
గ్రహవృత్తయుం దాజ్యాహుతిం జేర్చినహుతవహుఁడో యనఁ దంచుం దలంకన్.

లలితపదము. హరిఁగి దివౌకసభీయము గాఁగం, దయచరవంశవితానము నెల్లన్
శరగుహులగ్ని జ్వాలల పేర్మిం, దరికొని కాల్చె హుతాశనమూర్తిన్. 888

వ. దశకంఠుం గనుంగొని రాముండు సమీపించి. 889

లయవిభాతి.

రథసతినెదిర్చిభుజగభ నదముఁ గార్ముకముఁ బ్రభమిగుఁ దాల్చిచరవిభుఁడథ మువ్రతిన్
గుభగుభ మున్నొరము నభమనియా మున్మ్రన దిగిభములాగి మూర్ఛగడ బుభుతటికినెంతే
విభవమెసఁగం బ్రదిదినభ వొగడ మీటుచును శుభభరితదృష్టిఁ బ్లవగభటలతిహర్ష
ప్రభవ మగుమంత రపినిభశరముల న్విసరెఁ గుభృద్దిధిపుమీఁద నెగుచుభిమగమల్లున్.

కవిరాజవిరాజితము.

తనయయి నిల్లమితం బగుబాణవితానము వైచినఁ దా నలుకన్
దనుజకుభుండు మదాత్తతరోపులఁ దత్తణమాత్రన దాశరథిం
జొనిపిన నిర్వ్యరుఁ జూడఁగ నొప్పిరి శోణితగాత్రులు శోకియుగం
బనఁ దమఁ బుష్పితమై నట్టియుంచె నటుంచుఁ దలంపఁగ నట్టియుడన్. 891

స్రగ్ధర. రౌద్రాస్త్రం బుగ్రలీల న్రఘువరునిపయి న్రావణుం డేయఁ గ్రోధో
న్నిద్రుం డారాముఁ డం దన్నిశిచరపతి నాగ్నేయ మహాసాయకం బ

త్య్రక్షకన్యాత్రిమై నేయఁడు శరయుగళం బుద్ధతిం బోరి కూల
ద్రొద్రిద్వంద్వంబు నాసికద్వయ నిజవిజయాగ్ర్య ల్మహోఘోన్నతిన్. 892

వనమయూరము.

కొండియ నిశాచరులు వృక్షచరకర్యు, ల్పండిగను మెచ్చ రజనీచరవరుండుం
జందశిరణాస్వయుఁడు శాతశరకోట్లిన్, దండిమఁ లిప్పగిదిఁ దార్కొని వెనంగన్.

క్రౌంచపదము.

ఒక్కలఁ జీఁక ద్రెక్కెడు నయ్యెన్, దినకరరుచి యులుకఁ గవదచ్చెం
జొక్కులు ధాత్రిం జెక్కులు రాలె, న్నొలు వనములనఁ బాలసిరి భీతిన్
దిక్కుక కంధు ల్మిక్కిలి యుంకె, న్నగమనిశాతి యవని నొరిగిపడియెన్
నిక్కము గాఁగ స్మక్కలు రాలె, న్విబుధరగిరివినిగమములందన్. 894

తరళ. అపుడు రావణుఁ డార్చిపేర్చి శితాస్త్రపంచక మొక్కటన్
నృపతిసింహుని వేయ హృద్యనీయ కార్ముకుఁ డెంతయుం
గుపితుఁడై పలలాదువక్షము ఘోరదివ్యశరాహతి
న్నిపుణుఁడై పగిలింప మూర్ఛనునింగ వానరు లార్చఁగన్. 895

ఉద్ధురమాల. అంత నమ్మూర్ఛితు సద్దశాననుం, జెంతం జేరక చిత్రరూపులై
భ్రాంతిం జెందిరి యుపాయహీనతఁ, జింతం బొంది కృశించి రాశరుల్. 896

మత్తకోకిల. తేరిమీఁద మూర్ఛదేలి యధిక్యకార్ముకుఁడై సము
ద్ఘోరవృత్తి నృపు న్వధింపఁగఁ గోరివచ్చు దశాస్యుఁ గం
ఠీరవంబు గజంబు డీకొనునట్లు మార్కొనియె న్మహా
వీరవర్యుఁడు లక్ష్మణుండు విశ్వదర్శిరసంపదన్. 897

క. అన్నకుఁ గన్నడై యి, ట్లన్నగభోజను నెదిర్చి యాతనిధనువు
ల్మున్ను విఱిగించి పిదపను, గ్రన్నన నొగసి యున్న రాని మేదినిఁ గూల్చెన్. 898

ఉ. అట్టియెడన్ గదాకలితహస్తయుగుండు విభీషణుండు తోఁ
బుట్టువు రథ్యసారథులఁ బొంక మడంగఁగ మోఁది యార్చెం
దొట్టిన చింత నట్లు విరథుండు సహస్తశరాసనుండునై
కట్టలుక న్విభీషణునిఁ గాంచి భోమ ల్ముడి వెట్టి యిట్లనన్. 899

ఉ. బుద్ధుల చెప్పరద్దనిఁ బోయి నరాధము నాశ్రయించి ద
ర్పోద్ధతిఁ దిద్ధిరంబుగ మహోత్కటు నన్నెదిరించి బంటువై
యుద్ధము సేయవచ్చితి మహోగ్రమృగేంద్రము సాకమేయు మే
పద్ధతి యార్కొనంగల దుపాయ మెఱుంగ కహో సహోదరా. 900

వ. అని పెలుచ నాడి. 901

క. వడిఁ దోఁపురగము లై చనుచు, నడిమికి లక్ష్మణునకు వాని నడుమ నంత
న్గడఁగి కోప మెత్తి యుంచుక, యడరుక యొక్కట దివ్యాస్త్రమ్ములన్. 902

ఉ. వైచిన విస్ఫులింగము లవారణఁ గ్రమ్మకొనంగ నయ్యెడం
జూచిక నస్త్రమై పిలుచు వొప్పన వచ్చుడాని దవ్వులం
జూచి ... పరశుధరసన్నిభుఁడు ... ని క నా
లోకన ... బ్రహ్మగోత్రము ... మంతఁ ... 903

చ. అనఘు ... లక్ష్మణు ... సమజాతముల క్కికి నద్ద మేని త
త్త్వనివహాశుభ ... నకళభావము ... ము మూర్ఛిత ...
చ్చి ... నాత్రమునకు స్మృతిచె ... కోర్వక ప్రాణహాని ...
సని తెలిపో ... కు కరణాఘ్రుఁ బోదఁదలంచు ధార్మికుల్. 904

క. శక్తి యూరము గాఁచుము విజ, శక్తి ... లక్ష్మణు ను జగతీతలసం
సక్తుఁడగుము నటనద్రా, సక్తి ... ము దోఁచె రాక్షసనాటులుకున్. 905

ఉ. భూపతి తాల్పు ... యన భూరికరంబులు సాఁచి లక్ష్మణుం
దాపన నొరిమ్మ్ ... సపన్న్యయు ... యు మెక్కు యు
ద్దీపితచాపహస్తుఁ డయి దివ్యశరంబులు గుచ్చ ...
డూపిరివృచ్చఁ ... నిప్పులఁ గంటి ... 906

గీ. శస్త్రసంజాత ... సాశరము ... నాయుధ ... దియుఁ
బలితోద్దండ ... భాసి కాలు మూర్తి ... ము ... ముట్టెనుడు. 907

చ. చిరగిరికంకటంబును గృశించినభీష్ముఁ గాని సెస్తుం
న్యగ్గిన సేము సైన పతిమోములరక్షుఁ ... కెక్కి నొ
చ్చిన పతి స్రుక్కఁ బోవిడిచి చేతులు సాఁచి ...
మునిదేసఁ జూడఁజాలక చుమోహనుయు ... 908

వ. కాందిశీకుండై ... రథపదములంబును బోని కేక లాపుచు ... నౌరలి
యాడ ... పుర ము సొచ్చె. 909

క. తనకు న్నితిశరంబులు, దనక న్నిలువఁగలే ... దశకంఠుఁడు నా
తెమకం ... వేసె వాటిని, వెనుకం జనసేల గని ... 910

క. కల్పవృక్ష ... వల్పురీ ... ధ ... భాస్వ
త్కల్పుఁ డగుచు నునుమూర్ఛాకల్పితుఁడై పడిన యట్టి ఘనలక్ష్మణునిన్. 911

చ. కనుఁగొని చేరి యల్లముదుకం గదుఁ గంపితగాత్రుఁ డాస్రపూం
డుఁను శిరమూర్ఛ నొంది యతిశ్రమఁ గొండొకసేపు ధూళిలో
మునిఁగిన తమ్ముఁ బాష్పఝరి మోమిడి యశ్రులు వెల్లిగొల్పుచున్
జనకసుతావరుండు కపిసైన్యము దైన్యము నొంద నార్తుఁడై. 912

క. సహోదరుం బేర్కొన. 913

క. తూలమ్ముఁ జిమ్మ పటువాతూలమ్మన రిపుబలమ్ముఁ దూలించిన నీ
వాలమ్మున నొరగితివె ని, ట్టాలమ్మునఁ గడునలుకపటుల మలమిగొనఁగన్. 914

తే. అధికమదలీలఁ బటుకలహప్రసిద్ధ, విపినభూమి నిరంకుశవృత్తిఁ దిరిగి
శత్రుకీలాలంబు క్రోలి నామిత్రవాను, మత్తకరి పంక్తిముఖపంకమగ్నమైతె. 915

క. భరతుఁడయ్యెను నీబ్రదుకు క్షద్ధరణికిని ధరాధురాధురంధరవరసు
స్థిరుఁడగు నహీనమూర్తిక, సుకహితుఁ జేఁ బడఁగవలసెఁ జోద్యము గాదే. 916

క. పుడమిని బంధుల గురులం, బుడమినిసువు విడిచి విపినభూమిఁ దిరుగున
ప్పుడు నిడుఁగని ప్రాణంబులు, విడువ నిప్పుడు విడుతు నిన్ను విడిచినకతనన్ 917

సీ. కూరిమి నిద్రింపఁ గోరినయప్పుడు పల్లవచారుతల్పం బొనర్తు
వధికనిద్రాసక్తి నందియాఁడినయప్డు చేరి యల్లన నొదసేవసేతు
రాఁకలిగొని యాహారణాసక్తి నొందినఁ బండునిఫలములు దెచ్చి యిత్తు
వవనీజఁ దలపోసి యలఁత నొందినవేళ సుచరిత్రముమాటల నూఱడింతు
వట్టి నీ వట్టివో నన్నుఁ జెట్టనిడక, పోక తగునయ్య యదియును గాక చిత్త
మెంతయుడలిన నూరార్చ వేటిధర్మ, మలుకనొందితె పిలిచినఁ బలుకవదె 918

క. తమ్ముఁడ నీపడుటకుఁ జీ, త్తమ్ము శరసహస్రశకలితము గామిని నీ
తమ్ము పృథుశరనరుఁజక్రి, తమ్ముగుటుం గాదె నిశ్చితం బూహింపన్. 919

చ. నిను విడనాడి ప్రాణముల నిల్పఁగనోపితినే రావణుం
డును మఱఁగనేర నొక్కరుఁ గనుక్కుఁ నేర్చితినేని పిట్టికిం
జనుటకుఁ జాల నట్టు చనఁజాలితి నేని సుమిత్ర నుత్తరం
గనుఁగొనఁజాలఁ గాన నిటఁ గాలశరవ్యము నొందు టొప్పగున్. 920

గీ. ఒంటినున్నయప్పుడు సౌఖ్యమొందునట్టుఁడ, నాడునప్పుడు బంధులఁ గూడినప్పుడు
మఱపురాక సహోదరమరణశల్య, మెన్ని యుగములకు నెఱుకు నూళ్లకైన. 921

ఉ. ఖండనభూమి నీపడినభంగిఁ గనుంగొని వానరుల్ భయా
ఖండితరాత్రి నేర్పుటయు కాదు విహారసుమండపస్థలా

ఖరాదులకుముఖ్యులుం దెలిసి గాననిమూర్ఛ మునింగి రింద్రజి
త్తనుఁ డగ్గెనం జెటులు గాంతును బారము దుఃఖవార్ధికిన్. 922

ఉ. ఏటికిఁ జీమలడ్డముగ నేగి భయంపడునట్లు నీధను
ష్కోటికి నగ్గమై వెలుపు గూరకు దానవకోటి యేమియు
న్నేటికి మాఱు నీవు ధరణిం బడఁగా నని యింగనేమి నిం
కేటికిఁ బ్రాణ మేటికి మహీసుత నాకని మా కిమాత్రికిన్. 923

వ. అనేకవిధవిలాపంబుల వగచుచు ధూళిధూసరితం బగు సహోదరశరీరంబు నిము
రుచుఁ గౌఁగిటం జేర్చికొని మానవమూర్ధుండు గం... లె నిశ్చేష్టనుండై కొంతతడ
వూరకుండి దీనాననం బెగయించి. 924

క. మిగులఁ దనకంటె వగలం, బొగులు కపిబలంబు నెల్ల బొంకగని కరుణం
బుగ వారికిట్లు ... బెల్లుగ నోదవెను గద్గదికనెలుఁగు రాలుపడన్. 925

ఉ. కాననవృత్తికంటె జనకక్షితినాథతనూజ రాక్షసా
ధీనత నొందినం గలుగు దీనతకంటె సహోదరుం బ్రా
ణానకుఁ బాసి ం గను ఘనవ్యథకంటె సుమిత్రపుత్రశో
కానల మైనఁ జూచుట భయం బగుఁగాన మృతుండ నయ్యెదన్. 926

క. అనుటయు బాష్పములలో, చను లవ్వానచరులు రామచంద్రు సద్రిశో
కనిమగ్నమానసుం గన్గొని దుఃఖించిరి రణంబు సూనము గాఁగన్. 927

గీ. అధికశోకమగ్నులై హనుమనముఖ్యు, లు ... సుషేణుఁ చిత్రభంగి
డాయఁబోయి మూర్ఛనొంది లక్ష్మణు, నంగకంబులెల్ల నరసి మాఱి. 928

క. హృదయము బెదరుట, ధాతువు లదరుట వ... కాంతమైయుండుట నె
మ్మదిఁ దరసిచూచి రాముం, గదిసి సుషేణుండు నిట్టలనిట్లనియెన్. 929

మ. అవనీభారధురంధరప్రవరధైర్యస్థైర్యచిత్తాబ్జ నీ
వవివేకింబలెఁ జింతనొందకుము మూర్ఛాయుక్తుఁడై లక్ష్మణుం
డవశత్వంబునఁ బ్రాలెఁ గాక మృతదేహం బిట్లు నిద్రావికా
రవపుఃప్రక్రియ నొప్పునే యితఁడు సత్ప్రాణుండు నిక్కంబుగన్. 930

వ. అని సమ్మ్రం బలికి. 931

ఉత్సాహ. జీవశతసహస్రశేముషీపశేషలక్ష్మణుం
జీవయుక్తుఁగాఁ దలంపు చిత్తమం దితండు ని
క్కీవుఁడేని దేవ యిట్లు చెన్నుమీఱ దింకను
జీవనీమహౌషధంబుచేతఁ దల్వనొందెడున్. 932

ఉ. నీవు కృతప్రతిజ్ఞుఁడవు నీకలపోసినదాని కంతరా
యాకలి యెన్నఁడుం గలుగ దక్కపిలాగ్రణి పద్మపీఠునో
భావితుఁ డయ్యెడం దుదయపర్వత మెక్కఁగ నాకమున్న సం
జీవనిఁ జేసి లక్ష్మణు సజీవుఁ జేయుట చాల మేలగున్. 933

క. అని హనుమంతుఁ డప్పుడు జనని యక్కపిఘనశక్తికృతాంతు స్వామిప్రభకా
ర్యనిరూఢబుద్ధియంతు సనుపమధైర్యహిమవంతు నత్తఱిఁ గాంచున్. 934

ఉ. శ్రీరమణీశభూధర శరీరుని ధీయుని గీర్ణసైని కా
ధారుని నిర్వికారుని సదాగతిసద్గుణమానుని గనుం
గూరిమితోడఁ గన్గొని కకుప్పతిముఖ్యవచంసనాయమా
నోపయయోఁబు నైకొనఁగ నంబుదవర్ణుఁడు రమ్యుఁ జెప్పఁగన్. 935

వ. అని ససంభ్రమంబును సప్రేమంబును సస్నేహంబును సగౌరవంబును సబహు
మానంబునుగాఁ జేరఁ బిలిచి కార్యజ్ఞశాసనరూపంబుగా నిట్లనియె. 936

గీ. ద్రోణధాత్రీధరము కడ దూరము, గలుగుసంధానసౌగంధికావళీ యందు వి
శల్యసంజీవకరణులు సన్నకలును, దాని యారోగ్యపథ్యసాధనము వెలుఁగు 937

వ. సర్వసేనామూర్ఛ మైనంబున జాంబవంతుండు దెలిగించిన వృద్ధుంబున దూరంబును
మార్గంబును లక్షణంబును నీ వెఱుంగుదువు 938

సీ. ఈవల నావల నినమాలు మమ్ములు గాంటునోపుదు పయోధిక పంక్తి
పవిత వేగంబున సర్వనిధికసత్త్వంబులతోడఁ బాఱంగనేర్తు
భూనభోవలయంబు పూర్ణంబుగా మేను పెరిగింపఁ గానేర్తు బిగువుగాను
బాలలీలాప్రౌఢ భానుబింబము నైన బట్టియాడఁగ నేర్తు ఫణిభుజంగ
దత్తు వేసీమలఁ గ్రమ్మ త్రిప్పి నీకున్న యంతరాయములు గ్ర
హించి వారించి సంజీవనీగణంబు, నిముసమాత్రంబులోనఁ దేనేర్తు వనధి. 939

గీ. అనుడు మఱువఁది యొంటఁ దివ్యప్రహావధీక్షేమ మాని తేఁదలంచిఁ దవీయ
ముఖకాంతిబు గాంచి రాముండు ప్రహృష్టుండై యిట్లనియె హనుమంతుతోడ.

శా. చంద్రద్రోణధరాధరాగ్రస్థసంజీవని సాంబరి
సా ద్రోహాలఁ గన్న మొదలక క్లేశ శ్రేణి యాగ్రింపఁ బ
క్షి గ్రుంగఁ దక్కృత్యం విజయుఁ డగుచున్ హేలాగతిం దెచ్చిన
ద్రోణముల కెత్తి తెచ్చి యిపుడు డప్పింపఁ దాన వీరతిమ్మసిన్. 940

క. భువిదలయు లాభుగనుమ నోనేగము లాభుగనుమ నోభవ యట్లు
న్నవసనుఁ జాలుసనదగ, దేవరవు నైనఁ దీర్పు మికార్యంబున్. 941

క. అనుటయు మేరువుగతి మేనునిగిడ్చి నరేశ్వరుం గనుంగొని సంజీ
వని దెచ్చెద నరుణోదయ, మనువు న్మును గాఁగ వగల ననుఁగక మింకన్. 942

వ. అని యనుజ్ఞ వడసి. 943

క. ఆక్షణమునఁ గపులక్ష్మీ,లక్షణుఁడై విజయలక్షణంబునఁ బొంగం
బక్షీంద్రుమిగిది నిజవా,లక్షేప మొనర్చి దాఁటె లవణపయోధిన్. 944

వ. దాఁటి యెగసి మిన్నుముట్టి యుత్తరాభిముఖుండై 945

క. ప్రకటబలవంతం బునిధిఁ బి,ప్పిక కుంటునిభంబు గాఁగఁ జూపట్ట నగ
ప్రకరంబులు దినకరుం డొ,ప్పి కడవలైనం బడఁగ నతిత్వరితగతిన్. 946

సీ. బహుదూరమార్గోణపర్వతం బేర్పఁ జన వాఁడనో యనుసంశయంబు
యతిగతిఁ బ్రాప్తి చెందంబు మార్గంబు బోర్కొనుచుండె నెట్టింతయో యనఁ గుండెదిగులు
నాలస్యపుబుద్ధి యంతర యాయబులఁ దోఁచెనో యనెడునాలోచనంబు
నహ్రపనామధుర రింతుంబు నెప్పుడు గదుగొంతునో యని వనతలఁపు
రింగుగయు లేక నిజకంఠహీనకరణము,బ్రహ్మలోకంబువారికి భయముగూర్పఁ
బూతిసంజీవనీమానినిబద్ధి, నరుగ పవమానసుతుని లోకైకనుతుని. 947

క. పొరిఁబొరి సురలగ్గించుచు, నరులు గురిసి రమరదుందుభిధ్వానంబు
ల్గరము మెరసె దైవ్యసమా,కరుఁడై సుతు నెరయకొనియెఁ గరువలికరుణన్. 948

వ. అంత నగాగ్ర జనని నిరంకుశశౌర్యపుంబు కుశద్వీపంబు గడచి యెడనెడ వినోదంబు లగునదీనదంబులను హేమాద్రిశిఖరోచ్ఛ్రయంబులై పాలసముద్రంబునం బోని యభిన వంబు లగువనంబులను విశేషంబు లగుఘోషంబులును మహోత్తుంగంబు లగుమహీ ధ్రశృంగంబులను గతమునిజనతాశ్రమంబు లగు నాశ్రమంబులను జూచుచు నేక నిశ్చయంబునఁ జనునవసరంబున. 949

గీ. పంక్తికంధరుఁ గుపసిద్ధి కంధరు, పంక్తి వోనికృంతకబహుళమైన
కానఁగూర్చి యుదుఁ గాలనేమి యపంబు, నలిపె నిక్రపుంజటిలునిభంగి. 950

సీ. మకరందరసతుందమధుకరానికరఝంకారశుభకరోత్కృష్టమహాంబు
సహకారకిసలభక్షణప్రమత్తప్రమత్తకపాకారపికవ్రజంబు
లంబఁబింబోరణాలపనాటలంబభపాకవనీయుశోకాకరంబు
సముదాంతప్రాణశృదృష్టదంక్రమణనునవోహారహారిణప్రముకంబు
గావన మొనర్చి యాచ్చోటఁ గపటవేష,ధారియై దనవాధమాధముఁడు కాల
నేమి తప మొనరించెడు నెవ్వగాఁచి, యంతరంగంబునం బవనాత్మజుండు. 951

క. మను సంజీవనిఁ దేఁబో,యినఁ దత్తి నిర్వ్యసనముఁ గాన నే మార్గమున
ప్పినవాఁడనో యిమ్ముగ నికత,ముఁ దెలియుమనఁ మ దాని ప్రొమొక్కి నితిక. 952

క. ఇక్ష్వాకుకులుఁడు శ్రీన,ప్రక్యేకనఁ దహించన తేపవనాంకుగఘుని
దక్సోళ్ధారి లయసమ,దక్యోళగళుండు రాముఁ డనువయులక 953

క. అతనితమ్ముఁడు లక్ష్మణుఁ, డాతతమూర్త్యాశాక్యుఁ డగుటయుఁ దెలుపక
దూత నగుట సంజీవని, దేతెమ్మని పనుప వచ్చితి నగ్నినాథా. 954

వ. అని తదీయ సముద్రప్రకారంబు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించి వేఁడియు. 955

క. వచ్చితి మార్గము దప్పితి, నిచ్చట నినుఁగంటిఁ బ్రోవ యొతిఁగించి దయం
బుచ్చు మదిగాక కొలనొకఁ, డిచ్చేరువనున్నఁ జెప్పవే దగఁగొంటిక. 956

చ. అనుటయు సంతసించి దన బాధముఁ దీఱెయటంచు నిశ్చయిం
గనుఁగొను వానిపోలికి మొగం బొకయించుక యెత్తి మాఱి పా
వనిఁ గని సర్వముం దెలియవచ్చెను మామక దివ్యబోధచే
నననిభ తేజ లద్దశరథాత్మజుసేనాజుల కింక మేలగు. 957

సీ. వాయుపుత్రు వాక్య చెల్లింప వచ్చినాను, వచ్చి ఘోరాటవిఁ జరింపఁ జొచ్చినారు
రాటకాత్మజుపంకికండునలుఖులు, హెచ్చి వారి నదట మోసపుచ్చినారు 958

వ. వంచించి సీతాపహరణంబు గావించుటయు వనచరసహాయుండై సేతుమార్గంబున లం
కాపురంబుపై విడిసి. 959

క. ఉద్ధతవిస్ఫారంబు హా,రోద్ధసిద్ధమతిఘటబద్ధరిభూతగఙక
యుద్ధ మొనరించి పిదప స,మిద్ధశరక్షణ లక్ష్మణుండు మృతునివదు పునక. 960

ఉ. రావణుశక్తిఁ గూల సుకరంబుగ నాతనిఁ దెల్ప వేద్రుల సం
జీవనిఁ దేర నీటుడఁ జెచ్చెర వచ్చె నెఱుంగుదుం దదీ
యావసరంబు లేదు విమలామృధరాజము లేనొసంగుదుం
ద్రావుము నీరు నీ వతిమధురంబు నిర్మలాకరంబునక. 961

వ. అని పలికి తదీయాంతరంబున మకరంబు మెలఁగుట దా నెఱుంగుం గావున 962

క. అకలంకున కామాయికుఁ,డా కరాంగుళిఁ జూపె నట మడుగునొక్కండు
న్మకరాకరతుల్యమును హి,మకరాలిపఫేన ముక్రమకరాకరముక. 963

క. చూపుడు కంభూకారం,భూషణసక్రమకతిఁ భాగం బగున
వ్యాపిఁ గనుంగొని యా ప్లుకృ,తాపోశసబద్ధి డిగ్గె యన్వేషడిగ్గెక. 964

క. కడఁగి కొలనఁ గాల్సేతులు, గడిగికొనఁ దలంచి మించి కమవలికోమరుం
దడు గెడు డిగ రాపమ్యతి, సడిగొడుగతి మకరి యుతని యడుగుం బట్టెక. 965

ఉ. నక్ర మనక్రవిక్రమమునం జరణంబులు పట్టిన న్వశాహా
పక్రమవృత్తి గాక యొకపట్టున దాని విదిర్చి వారిపా
నక్రియ నుత్సహించిన ఘనక్రమ మొప్ప మదత్కుమారపా
దాక్రమణంబొనర్చె సరసాంబున వచ్చు కరంబు వీడియున్. 966

వ. ఘోరంబుగా సాగరంబునను మానంబు గాలంబు వనవంబునం బొదువుటయు. 967

క. కూలంకషకల్లోలాంలూ,కూలము వెస ద్రిప్పిద్రిప్పి కొట్టి యుఁ గోలాం
గూలోత్తముండు పడి తడఁ, జాలక ఘనక్రొవ్విడింగుబాలకుఁ దగుచున్. 968

క. గ్రాహంబుం బాదపరిగ్రాహంబుం బ్రాణి మరణగాహంబు ఘన
గ్రాహానిర్దీర్ఘభుజాఁ గ్రాహావనిపుణుఁడు విడుగ్వ నాలోచించెన్. 969

వ. ఆలోచించి, 970

క. దుష్పించి యంటి! ఖేచరుల, మెప్పించియుఁ దోఁక దాని మెడఁ జుట్టి కడు
నొప్పించియు నమ్మకరముఁ, దప్పించుకొనఁగ లేక దిరుచుచుఁ డాత్మన్. 971

ఉ. లక్ష్మి మనమఁడు సంగరతలంబున దక్షుఘోరశక్తిచే
నక్కతి మూర్ఛనొందఁ గని యౌషధులం గొన నిందు వచ్చి యేఁ
బెక్కతి నక్కటా మకరిచే నుడికంబులఁ గ్రోలఁబోయి యొ
క్కొక్క విధానఁ బాదము మొందినఁ గష్టము దప్ప దెంతయున్. 972

క. అన గనుచుఁ గాని మకరము, దన బట్టు టెంతమకరమునుఁ దలఁకఁడు హృదయం
బున రాము నిలిపి హనుమంతుని బట్టగ నెల వొరకు నొసఁగులు గలవే. 973

వ. అని చింతించి దైన్యాక్రాంతంబున, 974

క. అత్యనుపమభంగి నూత్న, విర్భావశరీరుఁ డగుచు బుధులు మెచ్చ
న్నిర్భగవాగ్నంబునఁ బద్గర్భము వెసఁ జొచ్చి విర్భవకఁ దబిలగరిన్. 975

చ. తరుణగను స్తనత్వమునఁ దజ్జఠరాంతరసీమఁ జొచ్చి సు
స్థిరమతి నాడికాననము చీల్చుచుఁ బ్రేవులఁ ద్రోవుఁ ద్రుంచుచు
న్నగములఁ ద్రెంచుచుం బవననందనయోగమహావిషంబు గ
గ్భరు నొనర్ప నోడి మకరంబు శరంబు భరంబు నొందుచున్. 976

క. నరుఁడు విషాన్నము గుడిచిన, పగనుఁ గను నావదిన్న పసరముభంగిం
దిరము చెడి మకర వల్లుఁ, బియుగఁ గొనఁగ మడువునను దిరుగుడవడఁగన్ 977

వ. జలచరంబులు సుశీతల జలజంబులు చిక్కువడం బరిభ్రమించు నెడ. 978

క. బుడిబుడి నానగను కను బెక, తెక్కు నెత్తుటం దొప్పదోఁగి లేఖాద్భుతమై
మకుతమర సంజకడఁగెం, పడగిన ధూమకుపీఠికరణి నాసమయమునన్. 979

క. అలసత వాఁ డెఱమునఁ దృష్ణలముఖ బెంగ గూర్మిఁ ద్రిశిరు రూపమగు మఱి
జలములు రాఁ గతుక ద్రచ్చే, పుల ప్రోవు బవనజుఁడు దవుల్కొనఁ జేయన్. 980

సీ. వనగజముల గ్రసించిన దానఁ గావరే ఘనతరంగిఁ బద్మనద్ధంబు పొమ్ము
నెలనెలని వ్రేగొల్లు నెలకొన్న కృపఁ గూడ నెరు ఘనతరంగిని నిఁగిఁ జూమ
థ ఘంటాపథకూఁడై ననుదానఁ నవమాడ్కి నాత్రగాంకెఁ బునింగ మొదిఁగిము డు
జలచరం బలుకొండి స్థలనం బయ్యెనో యనుచట్లు లోనికి దిగిరలుచు
రామకార్యంబు కు సంతరించు నటె, నైతిచిని పకనిర్కృక్య మై పోల్కిఁ
బోగలు మిగులఁగ వెశవెశలుపడఁ జొచ్చు, మొనసియూపిరి వెడలకఁ ద్రసలి మెసలి

వ. మఱియు ననేకవిధ బులం బరితాపంబు నొందుచుం బరిభ్రమింపఁ జొచ్చెఁ దత్సమ
యం బర్ధరాత్రి బయ్యె గ క్రత్ఫలమ్ము గాంబుఁ దంబును గుముదకుముదంబువలను
జక్రప్రబోధకారణంబునను భాస్కరోదయావసరంబునుం బోలె 981

క. వనచరుఁడ నేను మకరము, వనచర మటు గాన దుఃఖవననిధి తీరం
బునఁ జేర్పవలదె యనుచు, ఘనబలసుతుండు దాని క్రోధముఁ జేర్చెన్. 982

ఆ. వె. ఇట్టు గట్టిఁ బెట్టి చిట్టు ఘనముసడి, గొట్టుపట్టి దాని గట్టిఁ బట్టి
చిట్టు చించి రక్తపిహితశరీరుఁడై, వెడలె నిదఁడు మర్మ వెడలు నంత 983

వ. ఉపాయంబున వెడలుటయు నయ్యుపక్షణంబున. 984

సీ. తాటంకగ చిధగద్ధగిత బులగు పెమ్మ టద్దము ల్కరి కావ్య ప్రగులగ
ముఖసరోజంబున మూఁగెడు భ్రమరకంబులమాడ్కి భ్రమరకంబులు నటింప
చలిపంపుఁ బట్టుకంచెలఁ బిక్కటిలఁ జేయు లోర ఘనకుచ జంద్రోయిగలుకఁ
గమికొన్న కామాంధకారంబు వెన్న టుకైవడి నుగదలకట్టు దనరఁ
దావల మకరందబిందుసందోహ ముగలా, కరణిసంతోషబాష్పముల్ గ్రమ్ముకొన్న
కన్నులమరంగ నమ్ముల మిన్న యనఁగ, సౌష్ఠనసుపక్వబి బాధరోష్ఠ మొప్ప.

క. కాసారలక్ష్మి భువనోల్లాస నొసర్చితివి సుర్బలచరము చావం
జేసి యని వాయునిఁగని చెచ్చెనఁగ మకరియొక్క చేసియు గనుమన్ 985

ఆ. వె. ఎదుర నిలిచి మ్రొక్కి యేధా శ్రమాలిని, నొక్క మానసాపయు క్రిఁ జేసి
మకరిరూపుఁ దాల్చి నుసువున గండుటి, నిట్లు నెన్ని గొని యె ద్దె బట్టి 986

వ. అని తత్కరం బూర్యసంచిత మునిశాపం బెత్తింగింపం దలంచి దిగ్యై. 987

క. అస్ఖలితాగమవిదునకు, స్ఖలితాపావనకు మహాప్రభువు భు
ద్ధాస్థాలిలోక్తి కీన న, య్యస్ఖలితబ్రహ్మచారి కన్నగన యనఘా. 988

క. చండకిరణసంకాశుఁడు, చండక్రోధుఁడు తపోవిచారుఁడు శాండి
ల్యుం డను పేరిటి మునినాథుం డొకరతి నన్నుఁ గని ప్రథుమకోరహాతిన్. 991

గీ. మనము గలఁగ ధాన్యమాలినీవ్రుమపుష్ప, మాలినీ తపంబు మాలి నీకుఁ
జిక్కుపడితి నింకఁ జిక్కులు వెట్టకు, తీయవిల్తు బారి కీయకుమని. 992

వ. చిడిముడిపాటునం దమకించిన యాధ్ధరణీదేవతాసత్తమునకు నుత్తమంబును సంప్రా
గ్ధ్వంబును సవినయంబునుం దేటపడునట్టి హితవచనోపన్యాసంబునం జిత్తంబు
మెత్తనయి యొత్తింగి. 993

క. ఏను రజస్వల నన్నన్, భూసురగుణ యొవ్విధముఁ బొరసెను స్నానం
బైనఁ జను దెంతుఁగ, వయామ, నానట్టులు చేయుమన యనఘుఁ డతిఁ దయగన్. 994

సీ. ఏగాన మిది తాహ్పాదయోనువ్రాదయంబు గరఁచి విమానంబు గలుగఁజేసె
నేగాన మద్భుతం బెసఁగ రాల్గరఁగి చిట్టిమ్రాఁకుల నన ల్వట్టఁజేయు
నేగానము భవాబ్ధి నీఁద నూహించు మానీంద్రులకైన మోహింపఁజేయు
గంధర్వకామినీగణముల నేగాన మింపుచూకేనియుఁ దలయుత్త నీయ
దట్టిసంగీత మొకసమయమున గంధ, మాదనంబునఁ దగుతాళమానముగను
విస్తరింపఁగ నచటికి వేడ్కవచ్చె, రావణుండు త్రిలోకవిద్రావణుండు. 995

క. వచ్చి నను మెచ్చి కలదని, యచ్చుపడం దెలుప వినక యనిలహతలతా
వచ్చలిత నన్నుఁ గైకొని, యచ్చపలుఁడు దేలియాడె నభిమతిగతులన్. 996

క. అతనికతన నాకడుపున, నతిబలుఁ డతికాయుఁ డనెడునతఁడు వొడమినన్
సుతుఁ గొని యప్పతియుఁ దసుర్యతి సనియున్ నైజయోధపరివృతుఁ డగుచున్. 997

గీ. అంత నాలతవాఁడు నీరాడి వలిప, తెలిమడుఁగుఁ దెలిపూఁతయుఁ దెలియలరులు
నలర నేనున్న శాండిల్యుఁ దనియెడి జడ, దారి చనుదెంచె నలపునపుడారి యనఁగ.

వ. వచ్చి నిజతపోమహానుభావంబున నాదుండగం బెఱింగినవాఁడు గావున నపరిమిత
క్రోధమున్మరీతుండై. 998

క. ఇంతుల పాపమునకుఁ గుదు, రింతుల యన్నశప్రవచన రింతుల కరల
య్యంతు లోకనిరిం గూర్తురు, యింతుల నమ్మంగఁ దగునె సుమేషునకైనన్. 999

వ. అని నన్నుం గనుంగొని. 1000

మ. మఱి నన్వంచన చేసి రావణు నసుహ్మానుష్య సత్వనంప్రేమిఁ దే
ల్చిరి వివాహ్యపరాధహేతువున గాసిం బొంది నక్రంబు నా
కృతి దుఃఖస్థితి ఘోరయాత్రి నగుచుం గ్రీడింపఁ బొమ్మంచు శా
పితఁ జేసె న్ననుఁ గీకరంకకలశాబ్ధిప్రోజ్జ్వలేందూదయా. 1001

వ. తదనంతరంబున. 1002

క. మదమునఁ దెలియకనిట్లు, సదమదీన ప్రావరుఁడు సుమతి క్రీడన్
గదియుట సుతిహితయుతుఁడై, యెనుఁగును సంఘాతమరణ మొందు నరులచేన్.

వ. అని యిట్లు ధ్వంబున. 1005

క. వాఁడును గోపికగుచుఁ బట్టు, శాప మొసఁగిపోఁ దలంచు సమయంబునఁ జిం
తాపరతఁ ద్రవగుచు, తాపసిపదములను భక్తి దాల్చ్యెను దాన్. 1006

చ. కరములఁ బట్టి సన్నుతిగాఁగ శపించెదె యెందుఁ గామిను
ల్గన మఃనీవు విల్లగుటఁ గాదె బుధు దప్రతిపద్మినీ
పరికరదభి గాక యాసపాయతపోమహిమాతుభావ ను
స్థిరమతి నిత్యసౌఖ్యగున జెంది సుఖింపుమనుండు నెప్పుడున్. 1007

వ. యతివరా శాంతుండవు గమ్ము తపఃఫలభంగంబగు నన్యాంగనాసంగ మసంగుండ
వయ్యును దానిచేతను మహాక్రోధంబున కేలపరిగతిం బొందెదవని ప్రార్థించుటయు.

క. అవనీసురవరమహ్యాదను, నవనీతము బట్టి గారుణాదిదోజమహా
స్త్రీరుద్ధము గావుచున్, ఎన్నవలోకించి కరుణారసార్ద్రీభావయుతుఁడై 1009

క. స్వర్గ మగుని మదాద్యయు, సార్థ మగుంగాక ఘోరశాపక్రతిమో
క్షార్థిని విను రాఘువని, రాగ్ధి త్రిలోక హితకారి యనిఁ జూడ దేటకన్. 1010

క. వచ్చు మొసని నీయుదర్ము, వచ్చు నినికతనఁ బాపరాశిఁ దొలఁగి పో
వచ్చు దివంబున కని సెం, వచ్చుపడ నొసగి చనియె నదిజమహత్వన్. 1011

వ. మహాత్మ భవదీయచరణారవిందదర్శనస్పర్శనంబులు శాపమోక్షంబు గావించుట
వింతయే. 1012

మ. కపివంశోత్తము వాలవేలు యను రక్షోశ్రేష్ఠుఁ డీగతి ని
క్కపుమానింపలెఁ ద్వత్ప్రపన్నుగను విఘ్నప్రధ్వంసులై
తపస్విమనోచిత మృపాస్థితి ప్రకటితాస్థు జేయు వీనిం బరం
తప ఖండింపుము పాపు నిన్నను దక్రక్రోణశైలాంతమున్. 1013

క. కృతకార్యసిద్ధుఁడవు నిన్ను, హ్రుతిరాభీష్టుతుఁడ వగుదు కీర్త్యోత్తమ దు
ష్కృతము లడు నన్ను బహి, ష్కృతిఁ జేసితి వాత్మ సంతసించితి ననుచున్. 1014

క. తన తపఃస్ఫూర్తిఁ గావించి, దనుజుం దినతోడ సుగీతమున నవుఁ గొనిపో
మనమునఁ దలంచియో వాఁ, రిని జపఠ ధ్యాన్యమాలిని పనుచు టన్యున్. 1015

వ. పనిచి యద్దుర్గమ్ము శాపట్యాంబును మహాపదీశధనుష్ప్రధానసంధానకరణా
ద్యవధస్థారక్రమంబును సవిస్తరంబుగా నెఱిఁగించి యామ్మహామహు వల

గాని యదృచ్ఛాప్రహార శిల యగుచు నుద్ధాన్యమాలిని యుద్ధాంగంబు నొందుచుండు
బరమాద్భుతక్రోధసంభరితహృదయుం డగుచు నాంజనేయుండు కల్పాంతప్రళయా
నలజ్వాలా దైన్యం బనుభవించుచు లంకాపురము భావించుచు వతం డతనితో నిట్లనియె.

క. తడసితివి మిగుల నెత్తుటఁ, దడిసితి విది యేమి మంత్రతంత్రావధము
ల్పడ చెనవే గురుదక్షిణఁ, బడసెనవే నత్తు నాఁడు భావవికృతిగన్. 1017

క. గురుదక్షిణ యొసఁగ నిదె గని, గురుదక్షిణాభుజము సాఁచి క్రుద్ధాననుఁడై
గురుదక్షిణ నొసఁగ నిదు, గురుఁ దక్షిణ నురఁ జలంబు గొని పోవునెడన్. 1018

ఉ. అక్కసమున్ ననంతఁ గడు వింత శరంబున రూప మారి యా
మ్మక్కలి రక్కసుండు కపిమూర్ధము శాతనఖాళిఁ జీరఁగన్
నుక్కు పగిల్చి యక్కులను ముక్కలు చేసిన ధంబువింటఁ జే
రుక్కున నక్కపీంద్రుఁడు మహోద్ధతుఁ డాప్తుఁ గాల నేమియుం గన్. 1019

క. సింహప్రక్రియ వానరుఁ, సింహాంబున కడ్డ మేగి స్థిరధృతి నరుహా
త్సాహారణకరణాభరణఖ్య, సంహాతుల నొంచఁ బవనసంభవుఁడు వడిన్. 1020

ఉ. పాటవ మొప్ప వాలమునఁ బట్టి యీతఁ పటాచ్ఛటా సను
త్పాటన మాచరించి వెస దంష్ట్రలు నుల్చిన దుష్టచిత్తుఁ డ
త్రాటక మన్నఁ దప్పతివిధంబు దొలంగి దినేంద్రసూనుఁడై
గాటపువైరి మొప్ప సముఖంబున నుండ జగదెంచి యిట్లనున్. 1021

క. అట్టియెడ బాహుబలప్రౌఢుఁ డగు లక్ష్మణుం డాగ్రహకరముడై
వాగ్రీయముగఁ గదిసి దేవేంద్రశత్రుపై నేల యామాఘ మెరనమునకున్. 1022

క. సౌమిత్రి మూర్ఛ దెలిసె, సామీరిం దోడి తెమ్ము దయ్యాన వనమునన్
రామాజ్ఞ వచ్చి యయోధ్యా, రాముం బునఁ గాంచి మణిరత్న మిమ్మనినన్. 1023

ఉ. ఇంతక సంలయించి మొగ మెత్తి కపిం బరికించి పోల నూ
హించి దినేంద్రసూనుఁ డట కేమిత్రికిం దనుదెంచు వీఁకైన
న్యంచన చేసి యాకరణి వానరమూర్తి వసించె వీని ఖం
డించెద నంచు నెంతయుఁ గడింది ముగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 1024

క. తెలెమ్ము దురాత్మ యనుచుఁ గోలెమ్ము పితిగడనట్లు ప్రద్ధిఁ నతఁడే
తెలెమ్మయిఁ దెలిసె ననుచుఁ, గోలె వ్యన నోరు తెఱచికొని వివశగతిన్. 1025

క. పడియుం దనుజాధముఁడు గ్రీ, ద్వాడి శరశ్రేణుల డయు వేగ వానరపతిపైఁ
బడినఖరాయుధములఁ గడువడి నొప్పించుచుండఁ గొంతవడి కదయుండై. 1026

మత్తకోకిల. కాలపాశముఁ గాలపాశము బాహుదండము దండమున్
గాలయాంతకుఁ డీతఁడో యనఁ గాలనేమి మృషాకృతిం
గూలఁ ద్రోచిన వెండి దైత్యుఁడు ఘోరమాయపురూపముల్
చాలఁ దాలిచి వాయుసూనుఁడు సంహరించుచు వచ్చినన్. 1027

క. ఉక్కఱి మారీచసుతుఁడు, టక్కరితన ముడిగి కుడిచెదం గటకాలపుం
జక్కరకతి వానెత్తుక, జక్కర వెదలంగఁ బట్టి చంపె మగఁటిమిన్. 1028

వ. ఇట్లు నిజరూపధరుం డగు కాలనేమిని రణంబునఁ గాలనేమిరణంబు ప్రవిసం బుచ్చుటయుఁ దదీయ మాయాజాలంబులోన కానరం బద్భుతం బగుటయు విస్మయాంతరంగుం డగు నబ్బల్లిదుండు. 1029

చ. పృథురయ మొప్ప నేగి కనియెన్ హనుమంతుఁడు ద్రోణశైలమున్
ప్రథితమహౌషధీద్ధలతికాచ్ఛవిభాకరదీపజాలమున్
ప్రథితగుహావిశాల విచరత్సురకిన్నరకామినీమణీ
మధురసుధారసప్రచురమానిత గానవినోదమూలమున్. 1030

వ. అమ్మహాబలవంతుండగు మహావలాహకంబు ద్రోణధాత్రీధృచ్ఛిఖరప్రస్థంబు బగుటయుఁ దత్సవిధదిక్సముద్రప్రకటౌషధీలతావితానం బంతర్ధానం బందుట గనుంగొని. 1031

గీ. పరమధార్మికుఁడును జగద్బాంధవుఁడు రవివంశ్యుఁ డగు రాముని యాజ్ఞఁ బై వచ్చినాఁడ
నేజగత్ప్రాణతనయుండ నీవు జగతీధరసహిష్ణుఁడవు మందుతీవలిమ్ము. 1032

వ. అని హనుమంతుఁడు సంప్రార్థన మొనరించుటయు ద్రోణధాత్రీధర మా
తని పనికొదవు పయసపుఁ జిన్నమున నీరీతియేక దాఁ రూపుఁన్. 1033

వ. వెండియుఁ బవమానమానవకుండు. 1034

ఉ. జన్యములోన రావణుని శక్తి యురంబున నాఁటి రామరా
జన్యుని ముద్దుసేయు ననుజన్ముఁడు లక్ష్మణదేవుఁ డిప్పుడా
త్యుగ్రమూర్ఛ నొందిన వడి న్విమలౌషధసంగ్రహార్థమై
ధన్యమహాద్రిప్రవరయూథంబున వచ్చితి నిన్నుఁ గాంచితిన్. 1035

క. రఘువరులకు నెలవగు, మహీధ్రస్వరూపాకటకముండవ నాకున్
బహుళౌషధధనముం గరివనప్పుదయఁ గాక కొసఁగినన్ జగమెల్ల గన్.

వ. ఏను కృతార్థుండ నగుదు నీవును మహోన్నతుండ వయ్యెదు నాకుం గరుణింపవే యని
ప్రస్తుతించి. 1037

క. లక్షింపని ద్రోణము నుపలక్షించి వెస నృహోపలత్వేషముగా
ప్రత్యగ్రబలుఁడు ఘనరోషలక్షలగుచుఁ బాదఁ గడుబలంబున నార్చెన్. 1038

సీ. అర్చి నిజదీర్ఘవాలవల్లార్చి కన్నుఁగవను గప్పార్చి కణములు గ్రమ్మ రేఁగఁ
జేసి గిరిఁ బట్టి పృథుగతిఁ జెరచి బలిమిఁ, జెఱకి దంతావళము ద్రుంచు చెలికినట్లు.
వ. భైరవాట్టహాసుండై చటుచ్ఛటాళబ్దధూర్వ్యాకంబుగా మహామహీధ్రశృంగోత్పాటనం
బాచరించి యవ్వటుశిఖామణి శిఖామణిం బోలె నిజమూర్ధంబున వహించుటయు
సహింపక. 1040

క. గర్వోన్నతు లద్రోణనామక, పర్వతముం గాచియున్న బల్లిదు లసమా
ఖర్వమతు లసంఖ్యులు గంధర్వులు పోరు మని తద్విధం బాఁగి రుషన్. 1041
క. మను నేమతించి భూమీధ్రము నురువ్యాపధీయుతముఁ గొనిపోవన్
బ్రమగర్దైనె కీశకులాధమ నిలు నిలు మనుచుఁ గడు నదలుచు నేఁగన్. 1042
క. అసి ముసల విసర మెసఁగఁగ, న్వసరి ముసరి కసరికొనుచు విసువక యసఁబెం
బసఁ బోసఁగి కనిమసఁగ నసమసమసమవిస్ఫురబలుఁడు మసల కసమునన్ 1043
చ. అనుపమశక్తియుక్తిఁ బవనాత్మజుఁ డప్పుడు మత్తనాగమో
యనఁ బటువాలతుండమున వియచ్చరసంచయవక్త్రసరోజముల్
చినుఁగఁగఁ ద్రిప్పి దంతములఁ జీల్చి నఖంబులఁ జీఱి పాదఘా
తంబుల ముష్టిఘట్టనములం బరివోవఁగ మోఁది చెండియున్. 1044
సీ. ధరణిధృచ్ఛాతు కృష్ణనగ్నయుతు దీర్ఘవాఁకీలాకరాళంబు వాయుపుత్ర
దవ మదంబుట రోషవాతముచేఁ జేర్చి, కాల్చె నీరసగంధర్వకాననంబు 1045
గీ. చిత్రసేనాదిగంధర్వసేన పటుకృపాణములలోన విడిచెను ప్రాణవాంఛ
హానుమకరవాలదగ్ధమై తాంగ మగుచు, ప్రాణములలోన విడిచెను ద్రోణవాంఛ. 1046
క. గురుబుద్ధిప్రియయు నాకవిహారము సుధర్మగతు రిపుబలాంతకు జిష్ణున్
హరి గిరిభేదిం గల్పకసురసుమములఁ గప్పి రతిముదంబున విబుధుల్. 1047

వ. లబ్ధవిజయుండై మహాముదంబున మిన్నుముట్టి మరుత్కుమారుండు మనోవేగంబున.
ఉ. తామసమింత లేక జలదంబు విధంబున సత్పథంబునన్
భూమిధరంబు వేడ్కఁ గొనిపోయెడు నాథ యదద్రియామ శ్రీ 1048
రాముఁడు లక్ష్మణుండు సమరస్థలిఁ దైలపటిప్లుతాంగులై
దీమసమేది పంకపరిదిగ్ధులుఁ గాఁ గలఁ గాంచి భీతుఁడై. 1049
క. భాస్వద్గోత్రుఁడు భరతుఁడు, భాస్వద్గోత్రుఁడు భరతుఁడు బంధుసహితుఁడై
దుస్స్వప్నదోషపరిహృతి, శస్స్వప్నులఁ దలఁచి మ్రొక్కె నవసరమందున్. 1050
క. తర మద్భుతాకరముగా, గిరిఁ గొని సంతసము మిగుల గిఱికొనఁగా నం
బరవీథిం బఱతెంచెను, గురుబలుని గాంచి దుర్భకున మనుబుద్ధిన్. 1051

ఉ. అద్భుతరామలక్ష్మణుల కాపదవొందెనొ భూమిజాత కే
చిక్కు ఘటిల్లెనో మఱుఁగు కెట్టెలు నగునొంటి వారిం
డెక్కడఁ డిట్టుఁ బట్టి పులులొత్తక వే కొనిపోవఁ దొచ్చెను
నిక్కము ఘోరరూపదనివరభూతము గాఁగ నోపెనే. 1052

క. పమవాలున బ్రాబులు, దుదిమిట్ట నవచ్చె నిపుడు దుర్నయనంబి
ట్లావఫున రామన కేరూపక వచ్చెనొ యనుచు వగచి పదపడి కియుకెన్. 1053

శా. శైలాగ్రస్థుఁడు భూమిభృద్వరకుశ త్ర్యక్షుస్వరుం గాంచి ఘో
రాకారం బిది కాలువంచు ద్విదభేద్యగ్రాగవారాన మ
స్తోకత్రిప్రభ నేఁడు కాచుదుఁ బరిత్రాణంబు లద్యైక దివ్యై
దూకంబు ల్గలఁగెం బయోనిధులు గట్టుల్ ద్రెగ్గ నుల్కలు ల్వాడెన్. 1054

వ. అయవసరంబున. 1055

ఉ. అంబరవాణి యోకశేకతాంగతనూభవ మాఁడు పీఁడు నీ
కుం దెలవాఁడు గాఁడు కపిపుంగవుఁ డాఘరాము దూత పీ
ని బరిమార్పఁ గాచుటవునే విడుకోవటము వెల్వఁగ
యద్యంబరరత్నకంఠ్యుఁడు భయాన్యుగ్రసంభ్రమ పస్మరాత్ముఁడై. 1056

క. కోపమున హ్వాక యుపరి,తాపముతో నహితహ్వాకయు దాంతాకృత
చ్ఛ్రాపముతోఁ దోనములను,కోపము విడనాడి యాఘప్రభుఁ డంటెన్. 1057

ఉ. పాయక రామమూర్తికి విధప్రతిపాదకదేవతాగ్రణిన్
చేయూముమనుండి నట్లు కపిసింహుండు వేచని కాంచెఁ దుంగధం
గాయతతో ప్రగాఢపరిఘాత్యుపగూహనలబ్ధదాహ్నవి
ప్రాయతలోహితాంబుజపరాగలసత్సుస్పుణప్రవర్తనన్ 1058

క. వనచరకులానుకూలము, వననిధికూలమ్ముఁ గాంచి నననగుఁగు భవాం
బునిధి దరించుపగిది నం, బునిధి న్వాస నల్ప వింగి యా మునునెనెడలన్. 1059

క. హనుమంతుఁ గూల్చె ద్రోణము, సన్నిధి వైపె చిర నగ్రావృణ్ణాన్
దనుజవిభుఁడు దశకంఠుఁడు, పనిచె న్మశిసుంబు మాల్యవంతు న్మంతున్. 1060

వ. పనుచుట యు నయ్యామినీచరవరుండు. 1061

క. పోసఁగినపున నచటనదికో, ట్లనమబలాఢ్యులనురులు పహాయులుగా స
త్రపమృద్ధి నేగి యాఁగె, న్వాప ద్రోణముఁ గొంచుఁ బోవువీరశ్రేష్ఠున్. 1062

క. ఇట్లాగి ద్రోణ మేత్రిఁ, బోట్లాడక విడిచ ప్రబలపొమ్మను నెడలన్
జెట్లైనఁ బిలిచెఁ దాళన్,కో ట్లాకనిఁ బట్టుమట్టి కో యని తాఁకన్. 1063

చ. పవనసుతుండు మూర్ధ్నిశతపర్వయుఁ దండఱ కన్నెఱూపశై
జవ మొసఁగం బరాహతుల జర్జరితాంగులఁ జేసి కొందఱం
బ్రవిమలదంతకుంతనఖఘాతములన్ హతులంజేసి కొందఱన్
రవనిభుఁ డుగ్రదృష్టిశకలంబులఁ గొందఱ బిట్టు చంపుచున్. 1064

క. రంహఃప్రక్రియ నసురవ్రాతమ్మున్ సంహారణలసదిశకంటకనడి ఏ
తాంహసుఁడు వాలమున్ ద్రిప్పుచు, సింహధ్వని చేసె దిశలు చెవుడుపడంగన్. 1065

వ. భైరవాకారుండై యసురజీవితకాలక్షేపంబుగా వాలక్షేపంబు గావించి. 1066

క. గాలి వడుడానపసువు, దూలించినభంగి నగ్గి దూలించుచుఁ గలం
గాలించనపోల్కి సోఁకుల, గాలిసుతుఁడు ద్రేసె వేవ్రు గాలిమువదిలోన్. 1067

గీ. ఇట్లు లోకనిర్ణై నట్టట్టు పోనీక, చంపి జలధిలోనఁ జల్లు టరయ
దనుజులందు గాన దనుచరంబులకెల్ల, నెరసు వెట్టె ననఁగ నెసఁగె నంత. 1068

మ. అతిసన్నాహతు దానవాస్త్రతతులు దహనానన్నూర్గాస్త్రము
స్ఫురితుండై గగనాగ్ర్య నప్పవనసూనుం దూంకించె స
త్వరుఁడై యుద్ధము చేయు పోటు మనుడు న్యాత్ములచాలునే ను
ద్ధురసత్త్వాతిశయంబులమేఱ గపిసేన దోర్దర్ప మేపారఁగన్. 1069

చ. మొదలఁ బదర్వరుండు దనుజాన్వయాగ్రణి దిన్ని మాల్యవంతుఁడుం
గదలక మాల్యవంతి మఱఁగా నచేష్టిత నిల్చియుండె దాం
చనక మహీధ్రభిత్సుతపవనసంభవు నొక్కటెత్తి వెట్టె దు
ర్మదుఁ డగుపంక్తికంధరు సముత్తముఁ జేర్పఁ దలంచెనో యనన్. 1070

క. తదనంతరమున భయదప్రదరగ్రహణాసి ముసలపరశుగదా దు
ర్మదశక్తిప్రముఖంబులఁ, బొదివె బయోధరము ధరముఁ బొదివినమాడ్కిన్. 1071

చ. పొదివిన రంహముక్కెవి వెస బొందని యుండమునోడ వానరుం
గదిసిన పింగదృష్టి యనఁగాఁ బర ప్రియనందనుండు ర
క్తవసనిలంబునన్ రుధిరధారలు గ్రమ్మఁగ బిట్టురంబు బె
ట్టిదముగఁ దన్ని దౌడలు కడిందిబలంబున నూడఁ బీకుచున్. 1072

వ. తొల్లి గరుడవాహనుండును జక్రధరుండును నగు విష్ణువుతోడం గడంగి పెనంగి యో
హటించని యమ్మాల్యవంతుండు వివిధమాయాజాలంబులు ప్రయోగించి విఫలం
బగుటకుఁ జింతించుచు నగ్రకేతుపసరి యది యనుం బొల్లుపోయిన నిష్ఫలంగాఁ దిరి
యుండఁ బరననందనుఁడు నద్దురమ్ము నిజవాలపాశంబున నతనిఁ గరంగరం ద్రిప్పి చిత

ద్రోణంబు తాఁకునఁ బ్రాణంబులు వదలి తోడి దానవులఁ దోడు చేసికొనం బోవు
చందంబున నంబునిధి మునింగె. 1073

క. హెచ్చి పవమానతనయుఁడు, తెచ్చెడు విపులాంచితౌషధీయుతధరసము
ద్యచ్ఛాయలోహితరుచిస,ముచ్చయముం గాంచి రాముఁ డురుచకితుఁడై. 1074

వ. అరుణోదయంబనుతలంపున 1075

మ. అనుహ్వాద్దౌష్ట్యమున స్వసహోదరుఁడు మూర్ఛాయత్తుఁడై యుండఁగా
నమహ్వాద్ధుఃఖధరంబులన్ స్వరతి సింహం బెట్లు చింతించె నో
యి సుమిత్రాసుత సంగరాంగణమునం దీవిట్లు డించితో
యిసుమిత్రాదిక బంధుకోటి కెవరై యేనెట్లు జీవించెదన్. 1076

క. ఏనిన్నుఁ గూడవచ్చెదఁ, గాని బ్రదుకనోపఁ దిగ్మకరుఁ డుదయింపం
గానున్న వాఁడు మారుతిసూనుం డరుదేఁక మున్నె సుకరుం డగుమన్. 1077

తే. రథికసంజీవనీయుపహాధురులఁ జేసి, వెలయలక్ష్మణుప్రాణము ద్రోలి యుండఁ
గ్రాలఁజొచ్చెనినుఁడు వంశకర్త యయ్యా, తల్లి పిల్లలఁ దినసేమి తగవుగలదు. 1078

వ. భగ్నప్రతిజ్ఞుండనైతి నని కపులంగలయ గనుంగొనిన వారలు నవిరళబాష్పధారాపూ
రితలోచనులై రందఱుఁ గొందలంబు చిత్తవచనంబుల నాశ్వాసించిరం గురుతర వదన డిం
డంబున దినకరుఁ డుద్దేశించి కలుషించి. 1079

తే. హారితపసుఁ డగ్రమూర్తి మాయూనోడి, పద్మినీకాముకుఁడు సత్రభాగనోడి
కోకహితవర్తి కువలయక్షోభకారి, తవునె యాటని లోకబాంధవుఁ డనంగ. 1080

ఉ. మిత్రుఁడు గాఁడు నాకితఁ డమిత్రుఁడు నన్నుఁగరంబు భూమి భృ
న్మిత్రునిఁ గాఁ దలంచె నతిమాత్రమదీయకరాగ్నిహోత్ర మి
ద్ధాత్రివడంక నిప్పుడ పతంగముఁ బోలెఁ బతంగు నేర్చి లో
కత్రితయంబుఁ జీఁకటులఁగమ్మఁగఁ జేయుదు యద్భుశితాక్ష్యుఁడన్ 1081

క. అనిరౌద్ర మెసఁగ రాత్రాస్త్రనిరూఢప్రహారిఁ దరణి ధరణింబడనే
యనిరూపించెదు రాముఁడు, గనుఁగొని యిట్లనిరి భల్లుకప్రభుముఖ్యుల్. 1082

మ. నృపచూడామణి వాయునందన సమానీతప్రశస్తౌషధీ
విసరీతచ్ఛవిగాత్ర భాస్కరకరావేశంబుగాఁ దోఁప దీ
నపలాపింపకు చెల్లవాఁ డనని ధైర్యస్థైర్యచిత్తుండవై పూఁ
డిచరిత్రింపుము మూఁడు యామములు వర్తించు న్నుజంటింతము. 1083

క. భూమీశయిపుడు పాల్గవ యామము ప్రవేశించె నుదయసమయం బగునే
నీమెయిఁ దారక లలరునె, కోమఁ భూమిరుహకోటిఁ గూయవె పులుఁగుల్, 1084

క. త్రచ్చనెదిరించు దనుజులఁ, దెచ్చును సంజీవనీ లతిక లిప్పుడు నీ
కిచ్చు న్మోదము మరల, న్వచ్చు న్నహినాథలక్ష్మణప్రాణంబుల్. 1085

క. మనమాత న్మనమాతతి, వినుమానికమునకు ముగ్ధ వినుమావచ్చు
న్ననుమానవపతి లక్ష్మణుఁ, డనుమానము మాను మాత్మ ననుమాత్రంబున్. 1086

క. అంబరమణి సంక్రతులకు, నంబరమణి కొలఁకుగాని యాతఁడు బడనే
యం బరికింతువ డింపుచ,లం బెమురుగఁ బనుపు కపిబలము మారుతిన్. 1087

ఉ. సందియుమేల యొక్క నిమిషంబునకుం జనుదెంచు నహ్మరు
న్నందనుఁ డౌషధంబులు ఘనంబుగఁ జేకొని వాయుసు న్మహా
నందము నొంది రామనరనాథుఁడు కీశుల భల్లుకేశులం
గ్రందుగ వానరేంద్రుసెడు గన్నయమించె ననేకకోటులన్. 1088

వ. అయ్యుత్తరక్షణంబున. 1089

సీ. ద్రోణధాత్రీధరద్రుమసంచలనపతత్పుష్పములాచార లాజములు గాఁగ
విపులకరశేఖరారిపుభయంకరదీర్ఘ తరవాలయష్టి కైదండ గాఁగ
సదమలమణివిభాచ్ఛాదిసంజీవనీక్షోణీధరము వెలిగొడుగు గాఁగఁ
దగ నెదురొగ్రనవచ్చి తనచుట్టు నడిచెడి తరుచరపతులు కింకరులు గాఁగ
నిజరయప్రజనితమహోన్నద్రభూరి, పవనసంచారములు బరాబరులు గాఁగఁ
బ్రకటసంజీవనీధనరాశిఁ గొనుచు, క్షిప్రగతి మీఱ వచ్చెఁ గపిప్రభుండు. 1090

వ. వచ్చి యమ్మహామహీధరంబును యథోచితస్థానసుస్థితంబుగా డించి. 1091

క. తివిరి కపు లభినుతింపఁగఁ, బవనసుతుఁడు మోడ్పుఁగేలు ఫాలతలమునం
దవిలిచి సరభసగతి రా,ఘవునింగని యిట్టు లనియెఁ గడు ముద మొదవన్. 1092

ఉ. విఘ్నము లెన్నియేని ప్రభవించినఁ ద్వద్దయవాని మామకో
పఘ్నముఁ జేయనీక యొకభంగిగ మందులు దెచ్చినాఁడ శ
త్రుఘ్న వనాకసావలికిఁ, దుష్టి కడున్ జనియింప నింక శ
త్రుఘ్నని తోడఁబుట్టువునఁ దూర్ణము దెల్పుద మేల గాసిలన్. 1093

మ. అనిశం బెన్నిధిగన్న పేదక్రియ నయ్యారాత్రయాధ్యక్షుఁ డా
హనుమంతున్ బిగియారఁ గౌఁగిటికిఁ దీయం బొంగి మిన్నందె నా
ఘనుఁ డావేళ సుషేణుఁ డౌషధులఁ జక్కం జూచి తా నేర్చు తె
చ్చిన సౌమిత్రి ససంజ్ఞుఁడై తెలిసె నక్షీణప్రభాపూర్ణతన్. 1094

క. వృత్రునరిపుఁడు మెల్కను విధమునఁ దెలిసిగని రామవిభులసద్రక్షి
గ్రథితశిరస్కుఁ డగుడు భూ,మ్యధినాథుఁడు కౌతుకమున నాలింగనమున్. 1095

వ. కావించె నయ్యవనీపతిం గనుంగొని వనచరులు నపరిమితపరితోషభరితు లై రంత హనుమం
తుం గని యనుగ్రహాతిశయంబున లక్ష్మణాగ్రజుం డిట్లనియె. 1096

గీ. తొల్లి ఖగనాథుఁ డమరులఁ ద్రుళ్ళడంచి, తల్లి వినతాగుణవతీమతల్లి సంత
తమ్ము ముద మొంద నయ్యమృతమ్ముఁ దెచ్చెఁ గరణి, దెచ్చితి సంజీవకరణి వత్స.

చ. వనచరవర్య నీవబలవంతుఁడవు న్మగవాఁడ వెల్లచోఁ
గనుఁగొనరమ్ము సీత ననుఁ గాలిచి వచ్చితి వంక్తికంఠు పు
త్రున మిపు దౌనఘంబులు మదంబునఁ దెమ్మనఁ గొండఁ దెచ్చి తె
ట్లు నతి యొనర్తు నేరుతు వటుప్రవరా నిను నీగుణంబులన్. 1097

క. మారుతి యొగతి నేఁగుచు, నీటుగ మన్మముల్ నిలిపితివి సమి
ద్ఘోరస్థలి మూర్ఛకడిఁ, యీగ జనుమాగు నెత్తి యెంతయుఁ గరుణన్. 1098

వ. రెండవ లోకేశుండవై లక్ష్మణప్రాణంబులు సృజియించితివని యని కొనియాడు
చుండె, నవ్వేళ నమరులు నమృతరసాస్వాదంబునం బరితృప్తి నొందిన ద్రోణసానుమ
త్సానుప్రదేశంబుల ఫలరసమధురమధురసాస్వాదంబునం బ్లవంగపుంగవులునుం బ్ర
మోదమగ్నమానసు లైరి. 1099

క. మిత్రసుపుత్రసుమిత్రాపుత్రాదులు నిజరయంబుఁ బొదఁగని పొగడన్
ధాత్రీపతియానతి నా ధాత్రీధర మంటివచ్చెఁ దగ నెప్పటిచోన్. 1100

వ. జంఘాలుండగు నమ్మరుత్సందనుండు స్థూలజంఘులగు స్థూలజంఘాదు లనేకులు
పొదివినం జిక్కువడక యొక్కుమ్మడిఁ జిక్కువఱిచి యుక్కడంచి యమ్మహా
మహీధరంబు యథాస్థానస్థాపితంబు గావించి వచ్చినంతట. 1101

క. తన కంతేవాసి మిగులఁ, దనయంతేవాసి ద్రోణధాత్రీధరముం
గొనితెచ్చి వైచివచ్చుట, విని కనుఁగొన వచ్చెనన రవి యుదయమయ్యెన్. 1102

గీ. ఇట్లు భానూదయం బైన నెల్లకపులు, నుల్లసంబున రాఘవయుక్తు లగుచుఁ
గయ్యమునకు సాయత్తులై కాలు ద్రవ్వ, చుట్టు చాయలచేతను వింటఁ జేసి 1103

వ. విషాదవేదనాయత్తుండును బశ్చాత్తప్తుండును నగు దశకంఠుండు. 1104

క. శక్రాంతకత్వము డిగి వైరక్రమము దొలంచి విగతరాక్షసుఁ డైన
న్వ్యక్రమ స్వపక్షక్షితిక్షణ, శక్రుండని యిట్లు లనియె శోకితుఁ డగుచున్. 1105

చ. గురుతర రావణ తోడఁ బగఁగొట్టి సహోదరుఁ గుంభకర్ణు సు
స్థిరబలశౌర్యధుర్యుల నజేయుల నాత్మసుతుం బ్రహస్తు భీ
కరులగు నస్మదీయ సైనికనాయకులం గడతేర్చె గొట్టి నీ
బలు లు నకీవణాం గడచితి స్వామి తొంటిభూమి చెల్లునే. 1106

క. అతికాయమహాకాయ, వ్యతిరేకపరాక్రములు లయంబందిరి నా
గతి నీక యుంక చేసె, గతి హితులఁ గూల్చి హితులగతి నంటింతుగా. 1107

క. శుంభనిశుంభసదృక్షులు, కుంభనికుంభు లనఁగాఁ గూలి రహితదో
స్తంభనిగృహీతు లగుచున్, దంభముగా దెట్లు వారిఁ దఱుమఁగఁ గన్నన్. 1108

క. హితసుతసోదరబంధుస, హితుఁ హితులచేత దిరిగి లీగ్గి పోవ
హిత యిష్ట నీకుఁ బ్రసమి, హిత మిది యని తెలుపు మార్య భృగుకులవర్యా. 1109

క. పత్రనమాం గా లిచి నప్రత్తముచే ఘోరగతిఁ గపిప్రకరము లా
గత్తున మిత్రీఁ జెక్కి, తి, నిత్తతిఁ జే పట్టుకొన్న నెవ్వధిఁ బోదున్. 1110

వ. అని సరవానరాక్రమణంబును నిజపరాజయంబునుం జెప్పి. 1111

క. శ్రీగ్రీవధరము విఘ్నలక్రతు, భుగ్నవితాక్ష్యము కుంతపాలుపటుకుండగ
దిగ్విజయము గ్వాసనక్రమ, గృగ్నిశకర గాదె మున్న తేజము నొందెన్. 1112

ఉ. కావున భూమిసుట్పరవిఖ్యాతసమాశ్రితు లన్నరాధము
ల్లావు దొలఁగి నిగ్గతి చలంబు మహీసుతిలోన డించి నా
పోవుచుఁ బోవుట్లు భృగుపుంగవ యెట్టు లనుగ్రహించితో
నావుడుఁ బంక్తికంఠుపదనంబులు గన్గొని కావ్యుఁ డెంతయున్. 1113

క. బోధించి బుద్ధి చెప్పిన, గ్రోధించిన యట్టి సురవిరోధిం బ్రజనో
వ్యాధినిరోధిం బంక్తిశిరోధింగని శుక్రుఁడు గురుం డిట్లనియెన్. 1114

క. దిక్ప్రభులు దలంకఁగ హుత, భుక్ప్రియముగు హోమకర్మము నొకఁడు మాంపా
ప్రక్రకత్రిత మొనరించి యుస, కృత్ప్రబలుండ వారు వింత దివిజులకైనన్. 1115

ఉ. తూర్ణముగాఁగ వేలిమి యమూపితమై దిధవంగమై కుసం
ఘూర్ణమునొంద -ం దసుకపుంగవ వర్మశరోయచాపని
స్తీర్ణధనంబు వుట్టు నది చేకొని వైరులగాడి కట్టినా
జీర్ణపలాశము ల్పవను వేతఁ బలెంగడ నోహరింపరే. 1116

క. నరు లెల్లఁజెట్టివా రీనా, నరు లెల్లఁజెట్టివారి కీడనుచని వైశ్వా
నరుఁ బూజింపు గుహాలఁగి, న్నరులు పొగలు మిగులఁ బాగుల సరతరసాపీ. 1117

క. నిఘ్నకృతిగాక వేల్మికా, నిఘ్నం బగునేని రిపుల వేఁచెదు నమును
న్విఘ్నము గల్గిన శివ నో, పఘ్నముగఁ బోదు విది నిబద్ధి తెలియుమా. 1118

వ. అని తన్మంత్రంబును దదాహుతిప్రమాణంబును దత్పూజాప్రకారంబును దన్నిధానంబు
ను దద్విధానంబును యథోచితంబుగా నెఱింగించి సుముహూర్తకాలచక్రం బెఱు
గున్నంత దగ్గదానంబు నొందుటయు

శా. ఉగ్రాంశుప్రతిమానతేజుఁ డగు నయ్యుర్వీసురాగ్రేసర
స్యగ్రాహేశముఁ జాలనమ్మి నిజధైర్యస్ఫూర్తిఁ బోత్రోఁచి నీ
లగ్రీవుం బరమేశు నీశ్వరుఁ గనెన్ లక్ష్యంబు గావించి పం
క్తిగ్రీవుం దపు దగ్ని కార్యకరణాంగీకార చిత్తాబ్జుఁడై. 1120

క. పెద్దయుఁ బ్రొద్దు చింతించి యేకనిశ్చయుండై. 1121

మ. మహనీశక్రుండుఁడు పంక్తికంఠుఁ డసద్భక్తిశ్రీభృత్పంచద్గుహా
మహారం బొక్కుఁడు చొచ్చి యందు హుతభుక్కుండంబుఁ గల్పించి దై
త్యహితుం డెల్లెడఁ గాపువెట్టి పలరక్తస్రోతకస్థూర్చి న
ష్ట హుతాశ స్వయశోల్పి వేల్వఁదొడఁగె న్సయ్యగ్నిధానంబునన్. 1122

క. దారుణహోమకర్మగుఁడును రక్తగంధమాల్యాంబరధరుండును మాంత్రికుండు నై
కుక్కుటమార్జాలాదిఖగమృగనివహంబులు సంగ్రహించి. 1123

క. దుర్భాశశస్త్రాస్త్రంబులు, దర్భలుగా రక్తమాంసదధ్యాజ్యముల
న్నిర్భర శ్మశానమహీ,గర్భాభీలాగ్ని వేల్వఁగాఁ దొడఁగుటయున్. 1124

క. గ్రహరాజపరిగ్రహణా,గ్రహమున కెల్లను తమఃప్రకాశమున భయా
వహ మగుచు నెల్లయెడ హుతవహానిగ్గతమైన ధూమవర్గము విషరలెన్. 1125

సీ. వనచరు లొక్కవలంటు మనలంకఁ గాల్చుచున్నారేమొ యని దైత్యనాయకుఁ డల
ఖచరకాంతలు దశకంఠుఁడు పంపిన కాలిస కెలలంచుఁ గదల కొదగ
బిలములలో నున్న యెలుకలగతి నద్రిగుహలఁ గిన్నరుల మునుగాఁ జొగిఁప
వనురాధనుమహోపనుశ మిన్ను ముట్టి భవించి రోదసి నాక్రమించె నంగ
హోమధూమంబు వెలువడి యుగ్గ మగుడుఁ, గపుల నవ్వుడు జేరి తత్పురాణంబు
కలనుపడఁగ విభీషణుకలనఁ దెలిసి, జన్యకేపుమూర్తి రామంజయ్యమూర్తి 1126

శా. తద్ధోమప్రవిఘాతసంఘటనబద్ధస్పర్ధుఁడై పంచెనం
చద్ధాత్రీధరభూరిసాలుల మహోచ్చత్మ్యుమహాగాయులం
బద్ధాశ్యంబున రావణీమఖకృతాపస్పర్ధనిరోధశా
వ్యద్ధైర్యభ్రమదబ్జసంభవహయ వ్యాపారవిస్తారులన్. 1127

మ. నలనీలాంగదవాయునందనసుషేణక్రోధనాథుల్మహా
బలసంతానులు కీశు లాక్షణము నానాదిక్పరిస్ఫోటనో
జ్జ్వలవిక్షేపులు కామరూపులు దృఢప్రాకారదుర్గాంతమున్
ఖలరక్షోగణగుప్తము న్జయదలంకాపట్టణప్రాంతమున్. 1128

క. వడిఁ జేరి యూహకంబులు, గడిదేఱిన వారి నూరి కావలివారిం
గడతేఱిచి ప్లవగులు బసి, బడిఁ దేఁచల నద్రిసన్నిభముల నిధములన్. 1129

గీ. విఱిచి ప్రోవులు వెట్టుచు విసరికొనుచుఁ, గోప మొదవంగ ఘోట్టాణకోటిఁ జదిపి
యుంగడులు రచ్చకొట్టము లవనిఁ గలిపి, లంక సకలంక నిట్లు కలంచి చూడి 1130

క. కొండియు వెండియుఁ బైఁడియు నిండఁగ నుండెడు నిశిథినీచరవిలస
ద్భాండాగారము లసన్య, భాండాగారములు నీఱుగావించి కడిన్ 1131

వ. గృహారామసీమా మనోహర ప్రదేశంబులు, గలంచి యయ్యాయుస్థలంబులఁ ద్రిమ్మరి
యెంతయును దారుణరావణహోమస్థానంబు గనుంగొన నేరక తొట్రుపడుచున్నంత.

క. రాకాసుఁ డీయెడ వేలిమి, గావించెడు ననుచు పరమ కపుగొనముల వెం
దీవి విభీషణుఁ డెఱిఁగిపె, దేవి యుహంసగతిఁ దమకుఁ దెల్పె చనటుయున్. 1132

క. బిలముఖమునఁ గీశులు బిల, బిలఁ జని యొక చోట నైఁచిలగహ్వరమున్
జ్వాలాసమర్పణభృతచయు, కలితకరు న్వింశతికరు ఘుత్రిశపరికరున్. 1133

క. కని కత్తిఁ జీమలు చుట్టిన భంగిం బ్లవగు లురవడిం గని చలం
బున నెన్నియేని బాధలు, పొనరించినఁ జలింప కనుగవ గవుఁచు ధ్యానిన్. 1134

శా. నిర్విఘ్నంబుగ హోమకార్య మనుసంధింప న్మహాక్రోధు ల
య్యుర్వీకుత్సితనాథచోదకులు ఘుర్ఘుస్థాక్షతస్థాలికా
దర్వీగ్రాభాస్రగ్భస్మసమిద్గ్రావాప్రశాదికా
పూర్వప్రాకటహోమవస్తుతతిం బోకార్చి వెల్లార్చిరన్. 1135

క. వదలని మౌనంబున దశ, వదనుఁడు నిష్ఠమెయి హవ్యవాహుఁ గృశానుం
బదిలుఁడై యుపూజసేయుచుఁ, గదలక యుండుట గని రోషకరినాత్మకులై. 1136

క. కనకాద్రి నిసుపప మొట్టులను గ్రాక్కిస మాడ్కిఁ గదుఁ జలంబునఁ గపుల
ద్దనుబాధము ధృఢదేహము, ఘనముష్టిప్రహతి నొంచి కదలక యున్నన్. 1137

వ. హోమవిఘ్నము సేయు చూడిడియుం బొడిచియుం గఱచియు నద్దనుజాధముం దించు
కయును సంచలనంబు గానక కాననచరులు నివ్వెఱగంది కని యుండి రయ్యెడ

క. శుద్ధాంతకన్యకాఁ దగుచు, శుద్ధాంతము సొచ్చి వాలిసూనుఁడు నయసం
సిద్ధాసుర సిద్ధచయు, శుద్ధాంతముఁ బంక్తికంఠు శుద్ధాంతంబున్. 1138

తే. చేరి తత్సుందరీపరిచారికాస, మాప్రమత్తప్రహృష్ట నేత్రాంత మగుచు
నొడుగ మందోదరికబరి నొడిసిపట్టె, భయదరుఘుపాశసదృశోగ్రవాలుఁ డగుచు

వ. మందారకుసుమదామసంబంధం బగు మందోదరీచికురబంధంబు వామకరంబునం
బట్టి రక్షోరాజ్యలక్ష్మిం దిగిచికొను చందంబున మణిమయోన్నతాసనంబు డిగం ద్రోఁ

క్రోధి కొమ్మవిందుసందోహంబు కరహాసముక్తాఫలముక్తంబై నెలరాల భద్ర
దంతావళంబు మృణాళనాళంబుపంక్తులెల్ల నిష్ప్రాణి పోయి దశకంఠు సమక్షం
బున నెట్టి నిర్దయుండై. 1142

క. అజ్ఞ దెలిసి దశముఖు నీ, పజ్జకుఁ గులకాంతఁ దెచ్చి పతిమదముచుండఁగన్
లజ్జించి వెనుకఁ బాడక, యొజ్జల బుద్ధి విని చనె హోమము సేయన్. 1139

శా. ఫుల్లాంభోజముఖీనవీన సుమచాపుల్ ఘోరచాపుం గృపా
కల్లోలిన్యధినాథు రాఘవు వరుంగా వాత్మనూహించి సం
పల్లాభంబులు పొందెదెల్లు కపటోపాయంబులుఁ జాతించి ము
న్నుల్లోకంబులమాత సీతఁ గనుమానోగ్రహంబుం దెస్తురే. 1140

వ. అని కరిణోక్తు లాడుచు వనిం బడఁ గ్రోసిన నమ్మహాసతుల. 1141

క. వలఁ గట్టుబడిన పులుఁగన, నిలుగు మిగుల దైవకునిషేధించుచుఁ దా
పలిగట్టుఁ గదలక రిపు, నలుగక యున్న ధవుఁ గాంచి యడలుచుననియెన్. 1142

క. పతి డాగుకించి సీతాపతి దెచ్చిన వోగవృత్తిఁ జప్పించు భవ
త్సతి మందోదరి దీనతఁ, బతిసన్నిధిన కపిచేత భంగముగుడిచెన్. 1143

ఉ. వాలికుమారుఁ డాలి బలవంతకుగాఁ దలకట్టి యూర్ధ్వ దే
వాలిఁ దలంకఁ జేయు త్రవిణాధ్యుఁ డిశం దని చెప్పునొందఁగాఁ
బాలివనాఁ డవయ్య మునినాప్పన నూరక చూడఁగాను నీ
వేలిమి బూడిగాను బడవేయుము మత్పరితాపకారకున్. 1144

క. అని పదరి యింద్రజిత్తున, దనమదిలోఁ దలఁచి పుత్రుఁడా నీవున్న
న్నను దేలి చూడఁగా వచ్చెనె మర్కటకటకంబు నికనుచు శోకించునెడన్. 1145

వ. పరిత్యక్తనిజహోమకర్మకలాపుండై 1146

ఉ. ఆయతరోషలోహితదశాననుఁడైన దశాననుండు
తేఁయక మ్రగ్భంగిగమకించుచుఁ గేల నసక్తి నూర్ధ్వగన్
ద్రేయుండు నంగదుండు పెరిపడిన తాలిమి వీడె నాసురీ
స్వాయు దసగ్ఘసత్త్వగనుబంధముఁ దత్సతికేశబంధమున్. 1147

క. భీమము విచకిత ఖేచర, భూమము సంపిహిత ఘన నభోవలయ మహా
ధూమము నిజసంకల్పిత, హోమము విఘ్నంబగుటకు మహోగ్రుం డగుచున్. 1148

క. హనుమ్మ నిడాసి దశముఖుఁడు, నుమ్మాత్రిచ్చు నంగదు నిల్లశాంతింపఁ బ్ర
త్న మొన్నరింపనెఱిఁగి త్వరితమయ్యెనెవసాన్ని మాలుక్కసుకు సనకల్పెన్ 1149

ఉ. ఈకరణిం గడంగిన కపీంద్రుఁ జిరంబుగఁ జూచి దానవుం
డాకలి గొన్న మృత్యువుక్రియం బదిమత్తుకలెత్తి వానితో
నాకుల మెల్ల నీగతిఁ గొనర్చితి వక్షయపుత్రుఁ జంపి నీ
వేకరియుండ వెల్లకపివీరులలోన మదం బడంచెదన్. 1150

వ. అని మిట్టిపడి యగ్గలిట్టుపట్టం దొట్టి చెట్టుమనికిపట్టు దిట్ట తిట్టులం గట్టిసెలకట్టి
యలం గొట్టి నజెట్టుంబున్ దట్టుకుఁ జలపట్టి చుట్టుముట్టి మెట్టుల మెట్టియు నెట్టన
మొట్టియు జెట్టుఁ దిట్టియు నిప్పట్టున నెట్టుపట్టం గుట్టు వట్టు వెట్టి 1151

క. పగతు న్నిస్త్రాణైర్యాపగతుం గావించి ప్లవగభల్లుకముఖ్యుల్
విగళితమూర్ఛాకళకుణులు, దగ వాలిసుతుండు తమకు నగ్రేసరుఁడై. 1152

గీ. కదలఁగఁ గడుము నున్న కావలివారల, దటిమి తాయువగులఁ దన్ని చొచ్చి
నట్టి బిలముఖమున నంకణు నడిచినడిచి, క్ష్మాతలిరామధరణివిభునిఁ గాంచి. 1153

వ. తాము పోయివచ్చిన కార్యం బెఱింగించి తదీయసంభావనాతిశయంబునం బ్రమోదం
బునొందిరి. అధికత్రపావనతవదనమై యిజా రిఃపుంగఁబుసొచ్చి

క. దరిఁగడచి సిబ్బి సు, దరి గంధగజేంద్రయానతగుచానఁ గృశో
దరి కమలనేత్ర మందో, దరి కన్గొని శోకగద్గదస్వరయగుచున్. 1154

ఉ. మన్నన గల్పితాప్తులఁ గుమారులఁ బ్రేమ సిభంగిపాటు నీ
కన్నులనిండఁ జూచి గతగర్వత నొందితి మున్న శత్రు ద
ర్పోన్నతిఁ గాంచి నీ తయునొంచితి వేత్రిచలంబు సౌఖ్యసం
పన్నరేంద్రు రాముఁగని భక్తి మహీసుతనిచ్చి మ్రొక్కునన్. 1155

క. నినుఁ బ్రాణయుక్తుఁగా వాం, ఛని కృపరతుఁ డెవ్వఁ డేలె రక్షోరాజ్యం
బున నీతమ్ముఁ విభీషణుల, దనరఁ బ్రతిష్ఠించి చనుఁ గృతక్రియుఁ డగుచున్. 1156

ఆ. వె. సీతఁ దెచ్చి తప్పుచేసితిఁ గరుణింపు, మనుచు రామభద్రు నంఘ్రియుగముఁ
బట్టుమింకఁ జెఱుపట్టుగ నేటికి, వినుము నాదుపలుకు దనుజనాథ. 1157

క. మానవు గద చలము రిపు, న్మానవుఁగఁ దలంచుట యనుమానవుఁ బాటు
న్మానమున కనువుగదు నను, మానము నూనమగు ననుపమానవిచారా. 1158

వ. అనిన నిజవల్లభకు దనుజవల్లభుఁ డు. 1159

క. కాయంబులు బహుళసుఖని, కాయంబులు వివిధధననికాయంబులు లభి
ప్రాయంబులు ప్రాయంబులు, ప్రాయంబులు సరి తృణాంకురప్రాయంబుల్. 1160

వ. కావున. 1161

క. ఆశల జయించుటుడిగి దు,రాశలన జయించి జనకజాత్మాధీశున్
చాశార్హ్వప్రతినిధి న,ద్దాశరథిం దొడరి పోరఁ దగు నాకిట్లున్. 1162

క. తగనీతచ్ఛరధారా,పరిధారాప్రకటితాత్మ పంఘుఁడనై ను
స్థిరపుణ్యాలోకసంప్రా,ప్తిఁ హింసం దలంపుచేసితి న్మదిలోనన్. 1163

వ. అని కృతనిశ్చయుండై. 1164

క. ముదితచెయివట్టి మెల్లన, మది తల్లడము డుగునట్టి మాటలు పొసఁగిం
చిదశాస్యుఁ డిట్టకేలకుఁ, దదన జ్ఞాతుఁడయి కదల తాత్పర్యమునన్. 1165

సీ. బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలి బీఁటలువాఱ ద్రుతగతి విజయదుందుభులు మొరయఁ
గల్పాంతబహుప్రకారఘోరాకార యుములువాఖడ్గరోమాదు లరుగ
జలములపై నోడ చలన మందెడుగతిఁ జతురంగబలగతి జగతి గదలఁ
బటుహారిద్గరికర్ణపుటభేదన సమగ్ర కలితశంఖారవంబులు సెలంగ
శంఖశతకోటి సదృశంబు శాతఘోర,చంద్రహాసంబు చేసజాంసంబు దనర
రథమధిష్ఠించె లోకవిద్రావణుండు, రావణుండు మహాహవైరావణుండు. 1166

సీ. సలలితకళ్యాణకశపరిపూర్ణమై పాణాత్మతుకోద్భవస్థానమనఁగ
ఘనరాహుముఖకేతు కలితాంబరం బయి మహానీయతారకామార్గమనఁగ
నధికసారాక్షుబాణాసనకలితమై కరినకాంతారభాగం బనంగ
దరసువర్ణసహస్రహరిపరిస్ఫురితమై ప్రచండభానుమండల మనంగ
నగణితమణిప్రభాధగద్ధగిత మగుచు, సదమలోత్తుంగరోహణాచలమనంగ
నొప్పునరదంబు రక్తగంధోత్తరీయ,మాల్యదైగంధ మొసఁగ సమ్మదిక్కెనెక్కె. 1167

చ. అనుపమశక్తి షోడశరథాంగపరిస్ఫుట నేమి ఘట్టన
ధ్వనియును ఘంటికాపృథురవంబును నొక్కట విస్తరిల్లఁ బె
ల్చన వరదంబుఁ జిత్రగతులం దనసారథి కలకేతుఁ డా
య్యనఁ గడపం దదశ్వప్రదయంబున కెంతయు నాత్మ మెచ్చుచున్. 1168

క. తనసాపసన్యగతుదు,శ్శకునంబని యాత్మ నద్దశశిరుఁడొకయిం
చుకయేని సంశయము నొం,దక కడిలో వెడలి యోధతతి పొగడఁగన్. 1169

వ. అనర్గళవీరస్వర్గాపవర్గమార్గ నర్గనర్గులరై పెంగుఁడని చేయివీచి. 1170

క. రాముం జంపెదఁ జచ్చెద, రామునిచే నింతెకాని రణరంగమునన్
దీమసమేది చలింపక్రియే మగడి పురిఁబుఁ జొత్తునే యొప్పంగన్. 1171

వ. అని బలవసంబుగావించె. 1172

క. కపిసేనావార్ధిపై విపరీతాసురబలాబ్ధి వెల్లి విరిసెనా
నుపమాతీతమగుచుఁ బొంగి పయింబడనతియూ నిశ్చలగతి మొనయన్. 1178

క. వ్యాప్తమతిఁ బూర్వమరుద్వ్యాప్తమలోకంబు వారి కెఱుఁగుదుపఁగా
నద్వయమగు సంగరము బలద్వయమునకయ్యె సతతలబహులమగుచున్. 1179

క. రజనీచరచతురంగధ్వజినీవ్యకుచరఘోరవాహిస్యంద్రి
ప్రజనిహతభూతధాత్రీరజోంబరజలధమంబరంబున ఘనమై. 1180

క. శరవర్షము విపులోపల, కరశాయిత మగుచు బలయుగవనద్వయి ను
ద్ధరసింహనాదగర్జాస్ఫురితం బైకరిసె గ్రక్తు నదులుగాఁగన్. 1181

ఉ. హత్తిన కన్నతత్తతిరాదనయోధులు గండగొడ్డళుల్
లత్తులు డొంకెనల్గుదెలుఁ గట్టెలుఁ గోలలు ఖాటటీఁ బెలు
న్నొత్తముగాఁగ వానరచమూనివహంబులపై విదుర్చుచుం
గుత్తుకబంతి నెత్తురులు గ్రోలుచుఁ బోరెఁ గరించి రార్చుచున్. 1182

శా. మధ్వాపానపఁ ప్రభతుణ నదోన్మాదంబునం బేర్చి సిం
హాధ్వానంబున భోధ్వని ౘయభీమాపాదిగా నెంతయుం
బృథ్వీభృత్ప్రవితతి నిక్షభంగఘనకుంభిస్యంద వారోహులై
పృథ్వశ్వంబుల నెక్కి దైత్యులరిమూర్తిస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁగన్. 1183

క. రిణానుకంపులై పా,షాణాసారమున సుభటసామజరథఘో
ట్టాణాశ్వకరథికనికర,ఘోణాపుటములనలంగఁ గొట్టుముఁ గపులున్. 1184

ఉ. దుర్దమభంగి శాత్రవకవిధూననకేళియొనర్చి క్రీస
వ్యర్దపుటాహవంబున విమర్దితమైన నిశాచరాకలిన్
దుర్గళనొందనీక మునిదూషితనాముఁడు తద్గరోముఁడ
స్పర్ధయుఁ దేచి బీరమున నిర్జరయోధులు పిచ్చలింపఁగన్. 1185

చ. కడలి దురం బొనర్పఁగని కృశ్చకరోముఁడు సర్పరోముఁడుం
గడకొని మార్గణానలశిఖానిచయంబుల వానరాటవిన్
బడలుపడంగఁ బేర్చి ప్రసభంబున వేడిమి నన్యసైన్యముల్
గుడిసెడ నెంతయుం గ్రమరసుస్థిరులై విహరించిరయ్యెడన్. 1186

క. బెడిదములగు నడిదమ్ముల,జడిదమ్ములనొప్ప శైలచరయోధులు దం
డడి మార్కొని చేరి మాను సం,దడి కయ్యంబు ప్రవర్త్య దర్పోత్సవమున్. 1187

సీ. పరిపంథిదారణప్రణిపాతవారణమ్ముదుపసాధనసమితిధరించి
ప్రేవు నోడ్డాణము ఛ్చ్రిగ గట్టంగూర్చి కత్తుకచిమ్ము గ్రొవ్వలూని

రహీనిమేదోమాంసద్రావేపనమొనర్చి నగలెల్ల నస్థిమయ గతట్రినూడ్చి
పటుకుంభికుంభకుంభస్థలంబులనెక్కి వాలశైవాలనవ్యలికిద్రోసి
ముఖజలజాలోచనోత్పలంబుల వెలుగుచు, శవనగ్రప్రాంతకీలాలఝుసముగంటుచు
బలలఖుండావలుచరజంతువులు సుడివడి నోలలాడి భూతబేతాళసతులు. 1197

చ. అపుడు మరుత్సుతుండు దవుగాయుతుడై త్రికూటనగంబులోనుండి
దపరిమితప్రతాపనిధి యాంను సుగ్రీవునుతించుచు వచ్చు
దపటుండు దంభకుం బాడవడంపడ గడంగినభంగి గాఁగ నా
ర్యపటిమ ఖడ్గభీకుని మహాబలురాక్షసు ఖడ్గరోముని నే. 1198

క. ముట్టికొని చెట్టు నీవి, వ్వట్టి గిట్టి యుముచెట్టు వట్టు మనుముఁ జెం
జెట్టు నసర జైట్టుగా, మిట్టిపడం గొట్టె దాని మిట్టు బలుమట న్. 1199

వ. [illegible] భూరుహంబు విమతాకుగాహతి నిష్ఫలం బగుటను నిర్వేగించి యుత్తరు
చరోత్తముండు. 1200

గీ. ఖడ్గరోమునిచేతి ఖడ్గంబుఁ గనిమి, యట్టి సరంబు నిజవాలయష్టి నరి
శక్తి వైచిన నది నిజశక్తి [illegible], మారుతుండు ఘోరపరిపంథి మారుతుండు.

క. ఘోరాత్ముండు [illegible] ఘోరలిత గంబు [illegible] పవనజుఁ డసుహృ
త్ఘోర [illegible] ఘోరన మొనరించెఁ గడు గుబాలు మనంగన్. 1202

క. తానవుగాక యనంగ న, ద్దానవుఁ గరి నటు చరిపె తనియన్ మదిరా,
పాన మొనరించి ఇలకో, పాన మొనసి యొడలువడచి పలభుజుఁ డలగ న్. 1203

సీ. ధైర్యమందరవహీధము [illegible] దనరగ [illegible] రాశి గల్గుచుఁ
గమనీయ [illegible] మాంసామాయ తిమం బడంచుఁ
జండప్రతాపానలుండో యనఁ దనరఁగ దానవతుష్యకాంతార మేర్చు
[illegible] బలభు జ్జ్వలాభ్రపటలిందోలు
మారికమారుండు [illegible] దగుచుఁ
గోప మొదవంగఁ గనక్వరూపుఁ డగుచుఁ, దరనిశాచరప్రాణవాతము లుగ్రోలు.

సీ. [illegible] పగులఁదంచుఁ
గిటు [illegible] ఘోటకంబుల నిరు ఘటడదిర్చెవన్యత్తి గిటడంచు
[illegible] తలంబుల [illegible] పగిలిర లప్పు
[illegible] ఖండముల నొనర్చి
[illegible] సింహసులఁ
[illegible] మొనర్చి, మారిమసఁగినదారి సామీరమూర్తి. 1205

క. సమరస్థ్య దుతము లకుసకు, మునుపేాశ్వసని యూకెమై నాజి నసుకుల
స్పసుసాహస్రక్రమమున, సమయి పంగం వె పవనజుమ్ము పాధమున్ గా. 1206

క. అని తమ్ము నీనిధ బున, నామిషు లగ్గింప మారుతాత్మజపుడు వా
రనికిన్ వని దొమునప్పుదు, వనితగ్గ్య డము యుమ్న చూతనిసాంచన్. 1207

ఉ. పన్నగరోమఁ డాప్పల నఘ గిరి బలితెంపి క్రన్నంత
బన్నగమో యు గ నా మ సు నెపుప్ప సరోషదార్ష్యపం
పన్నగతు గడ గుకుతు మాయణి వెన్బుడుc ద్రోచి తానిరా
పన్నగభీకరధీరుc దకె నగనం దంగముc దమ్ముభాక్పతిన్. 1208

తె సర్పరోమ నీకుదన్పు బడ చెద, నిలుము నిలుము నాగ నీcc దేcచి
తెమ్ము దన్ని నిలువ వృశ్చికరోమఁ, నీలుc నాcc బోరు నిలిచె నమ్మ.

క. వృశ్చికరోముcడు నీలుని, గెశ్చ యుధ్ధతి నంగమున్ ఫణి నాపహుcడుం
బశ్చాత్క్షితి నురుసురని, పశ్చర్యారు లమునరు ల్లనకులుc బొగడన్. 1210

వ. తలపడి 1211

క. విగ్రహ మొనరించు నెడ ను, నాగ్రహయై యుగ్నివర్ణు డెదలించుము భూ
పాగ్రణి దశరథసూనా, గ్రాసుతు నాకె క్రోధ మధికము గాcగన్. 1212

ఉ. ద్వాదశసార్వదశాత్మలమండలంబు తేకీభవించిన చండంబుగ దేతాను లోకహృటి
గాయునవిధంబున నిజతేజోనలంబు విరోధివాహినీనికసాగణ్యంబు దహింపం దాcకి.

చ క్రమమున శంఖ మొత్తి నిజచాపగుణరవ కృతి గంటగొట్టి సం
భ్రమము దొరంగి సంశయము మాని సమాగ్రకరంకపత్రప
త్రముల శతాంగగంధసహితంబుల్ నొప్ప గc బూజసేసి స
ప్త మొనసి యుగ్నివర్ణు డపు పుణ్యజనాగ్రణి రామమూర్తిన్. 1214

గీ. వాడి రాకుమునc పురంగాన్ప్ర త్రిశిఖా, వీరవాక్ప్రిరావాసవిశేషబుద్ధి
యగుచు శ్రీరాము భానువంశాబ్ధిసోము, గప్పె శరమసుమంబుల నొప్పిమిగుల.

క. లసలీలన చవలీలc బ్రలనదిగ్ధము తెమల్చి భంగి లస్తకమునక
య్యసవీవిభుcడు నలీముఖు, లవలోకింపగ విఱిచె నగ్నిభర్తన్. 1216

క. విల్లు దునిమి తోడనె పటు, నల్లంబున దైత్యగధము భగ్నము సేయం
జెల్లాప్పను నగవడి నృపుతల్లజునై వాcc బలుకc బొల్చి మొనసిన్. 1217

గీ. అలిగి కాయత్థశిఖండిసోమc, దంటకాకారమునc జేర్చి యగ్నివర్ణు
మస్తమునగ్గభూపాల శస్త్రమునc, దొల్లి గసెసెc బటువడ దల్లినాతి.

క. అంతకముక్కు విల కుసుమ, కాంతకనిభు లంగదప్రహస్తాంతికులన్
కంతు లుడిపి రయ మెంచిరి, కంతుగొన వృశ్చికశతనూమహాలన్. 1219

గీ. ఖడ్గసర్పవృశ్చికశతనూరమహాలవారము, లనయు వాలితనయదమానతనయు
లురక గూలుమటయు సుగ్రీవుఁ డప్పుడు, గుక్కిబొరిగొనుట రావణుండు దెలిసి.

క. కనకరథమున్ హ్రాదయుండారఁ, గనకగముఁ దలంచి కొంత ఖులుఁడై దొసఁగుం
గనకరయముగదకరుఁడు ప్లన, కనకరముం జిల్చికొనుచు గర్వసూర్ఛితిన్. 1221

సీ. ఖచరవిస్ఫురదవిశఖశిఖాకలాపమా బడబాగ్నిపై వార్థి నడచి ట్లు
శాతాస్త్రఘం దాండజప్రభూతమునిశైఁ గూరసర్పం బెమరొ్రవినట్టు
లమితప్రబాదారథపార్శ్వబింబంబుపైఁ బటుకీముఃపటుల బు ప్పొట్లు
ఖరశరనఖాగ్రమా కరిరకంబుపైఁ గొప్ప సామజము గాల్గొనినట్లు
క్రోధకలశకోటి కంఠాలి భూధరంబు, డీకొనిన యట్టులు హుటాహుటిగ దశాన
నుండు గంతుమిగిలి దోఃప్రచండలీలఁ, దలపడియె రాముఁ గూరశాత్రవనిరాయు.

క. నరసింహాకృతిఁ బూనిన, నరసింహు నెదుర్చు గాణపలాదన మూ
తిరహించిన కనకకశిపు, కరణిం గపిమూప సుగనికర ము లగంగన్. 12[illegible]3

గీ. ప్రాగవిస్ఫార మంబుగస్థలిఁ బకుల్చఁ, బొట్టుక్రొవ్వు నిట్టులు బిట్టుదిర్చె
ములుకులను బోలుపలుకుల మున్నె కొంచి, మొనసి సాయకవృష్టిచే ముంచి నతియు.

క. దర్పముఁ గార్పణ్యంబుఁ ద,నర్పఁగ వాల్పు దలిర్చ వరవ దమహా
సర్పతుఖరావలుల న,హార్పతికుల నాథు నొంప నాతఁడు గినుకన్. 1225

క. హామ్మని హుమ్మని కరిసిం,హామ్మపగిదిఁ బొదివి విగ్రహామ్ముఁగ రిపుకే
హామ్ము చిమ్ముగఁ గరనిక,హామ్ములు నిగిడించి యాగ్రహామ్ము మిగులఁగన్

క. దాశరథి యిట్టు లనియె, న్నాశరగుల కగ్రమైరి వాశము గుణుగా
వాశగ నిస్తగాదవశమె, కేశవ లోకేశ గగనకేశుల కైనన్. 1227

ఉ. వాసల నెండలంబడి లతాంగు క్రోధము లేక సాధులై
కాసల నున్న తాపసులఁ గాతి గువెట్టఁగవచ్చు నీలుపుం
బాసలఁ జొరవృత్తి నియసంబుగఁ బట్టఁగవచ్చు మత్తదం
బాసల మోర్చె దిట్టులు దశానన ప్రకసీవిధూననా 12[illegible]8

వ. అని మర్మవిదారణంబు గా నాడి క్రోధోద్రేకంబున. 12[illegible]9

శా. అరిధాంఘ్రియుతుండు రాఘవుఁడు జైత్యస్వామి నోనేయుచో
గోరిధావివకంబులం ధగుదగుల్ గూగస్థిర న్నెంగఁ బ్ర

త్యాగిధన్యుఁడు పంక్తికంధరుఁడు శ్రౌర్యనూత్నాద్రి శోభిల్లఁ జా
పాలీఢాంకరణంబు మీఱఁగను సాహంకారభావుండునై. 1230

గీ. కదిసి కపికోటి శోకమూల కాదు గనెని, రాముఁ దలఁకింప రాత్రిచరప్రవరసృష్టి
నెనరుముంచిన నాభరణమై గ్యానగ్రప్రతిభవ మమ్యెఁ జూచి తత్సమయమున.

మ. రథినై రావణుఁ డుగ్రసంగరకళాసంరంభంబుఁ గాన్పింప భూ
రథినై రాముఁడు పోరఁ బొల్పవని సుత్రామాదు లూహించి సా
రథి గా మాతలిఁ గూర్చి దివ్యరథ మారాజస్యపంచాస్యు నీ
రథి గా భీకృతిఁ జేరఁ బంపి రసురారాతిస్థితిన్. 1232

గీ. ఇట్లు పనుప నిజద్యుతిహారి నుమును, మెఱయు మెఱుగు నవోదమున్మహితవజ్ర
భూషణములఁ జేరవచ్చి పొల్పుగాంచి, యనఘు రామునింద గనుంగొను వేడుకలు.

చ. కనుఁగొనుచున్ననాదిపుసుఖం బొసఁగం జనుదెంచె భాసమా
ననిబిడఘంటికాఘుమఘుమాకరణస్ఫుటభీమనిస్వన
ప్రవిహితకర్ణకఠోరక్రమబాల్యహితాంగ మందితా
భిమతపతంగకేతుమహాస్థితితాంగ మహ్నంగవైఖరిన్. 1234

క. చనుదెంచిన యద్దివ్యరథంబు మణిప్రభాపటలపిహిత దిశావిధంబుఁ బ్రదక్షిణనమ
స్కారపూర్వకంబుగా మాతలిప్రార్థనం బవనిసుతాధిపుండు గని 1235

క. తద్వారి విభ్రమముఁ దనకేత దివ్యరథమధిష్ఠింపన్
దివకరుఁ డుదయాచలమున దినకరుఁ బోలి రాఘవదేవుఁడు వెలుఁగన్. 1236

ఉ. మాతలి సూతకృత్యము సుమార్గ మెఱుంగఁగల్గుటాని ధా
త్రీతలనాథుఁ డెట్టులు జేయు నొంచి గుణంబు మేటిగ
న్నాతులితోగ్రవాజ్యగుల రాక్షసనాయకుఁ డెంచి వైచెను
గాంగలసత్త్వ కాంత్రంబు నగంబునవంబు గాఁ దగన్. 1237

క. కాఁడి కత్తివెంగు సూడగా కనకాంకితాంగ సుదర్శ భయముఁ జ
క్కాడి తమనెల్లఁ బాఱంగ, కాంచి మహితాగడ సుధాకరుఁ డరుదుగన్ 1238

క. తోమరములైచి మాతలిఁ, దోమరలు పఱ మదనమయి సుర్దమగతి నా
రాముని ముఖాబుజంబు కృతిలఖులల నించె నలఁతి నాఖులమేలన్. 1239

క. తనసారథి నొచ్చుటయుఁ, దనయుఁడు కోపించి రిపుశరప్రాకటమా
తనకేతనపాతనమున, తనరయ రిచి రోషకలుషితముఖుఁడగుచున్. 1240

క. రథ్యములఁ గూల్చి వైచుతా, సాధ్యుఁ డతనిఁ గనఁ దేఱఁజక్కాడి ధను
ర్జ్యన్యయుల విఱిచెఁ జతాన, న్నధ్యంబున వారలెల్ల నిమ్మెఱపడఁగన్. 1241

తే. అంతఁ దత్పూర్వుఁ డింగోత యంగద మాయు, గమ్మ గాసించి తెచ్చిన దానిసేకి
మతియు విభులుపూని రామపహి తాంతు, నెమరుఁ గదన యుపిష్ట హాస్పద మొసఁగె
డ. ఆదశరథసుతుఁడు. 1243

క. పదివిండ్లక్రిడి శరయులు, పనిపమువలిగిడ్చి హార్కి బగపడి శరయు
ల్పదినూటల లాక్రవింటను, పనియండ్లాసను రామభద్రుఁడు మతియున్. 1244

క. మునుకొను వైశమునఁ గ్రమ, మ్మున నూ బశగంబులీరు మునువైచి యా
యమ్మ నుశమక వైవినశరం,బును దాఁకెను నొక్క నిముసముఁన జిట్లుగన్. 1245

ఉ. పూర్ణధృతి న్నరేశ్వరుఁ డపూర్వశరంబులు నాఁటఁ గూర్చుకు
ల్యూనమూగాఁగ నేయుటలఁ దూణములోని శరాళిఁ గొంటులు
న్నిర్ణయమెప్పఁ దోఁప నొక చెయ్వన దక్షిణహస్త మెప్పగం
గర్ణముఁ దాయకుంటు కనఁ గానరుఁ దక్కరలానుసంబునన్. 1246

సీ. పావపంబులు కంకపత్రమయములయ్యె నుపవనంబులు బాణయూథములయ్యె
నంబరంబెల్ల ఖగాకీర్ణమయ్యెగా శరమయాంబరమయ్యె సాగరము శరము
సాంకపరిపూర్ణమయ్యె రోదసి నారమయ్యె మందురంబులు కాండమందిరములు
కోశపూర్ణములయ్యె గుయులశాభవనము లతికదంబపూర్ణము లయ్యె గిరులు
రామరాజన్యమాన్యధారాధరంబు, ప్రసునముగ్గాగ్రహపీణ యుయుమ
సారనిరంధ్రసాయకాసారమునను, మొనసి రావణుధరంబు ముంచుటయును 1247

గీ. ఆకరించి మనువుఁ శరకాయుఁ బంపెఁ, దద్ధయుల కెండ దవులఁ దూఁ
గూడదవము మాఁగఁ గూఁడుగట్టినభంగిఁ, బఱపె నంబకములు పార్థివుండు 1248

క. వడిచెవక పాలసుపెండియు, నడివోవనితాల్మకల్మ నొప్పు చిలుకుల
ప్పాను పుడమితోఁ గొంచిఁ, గడమోసులగతి సాయకాక్షరణుఁ డై. 1249

వ. ఇరువుర వనోర్వ్యనిశ యకాంతపరామత్తులై ప్రత్యర్థిమిథహాస్తియుగ్ము బునంకరంబు
నఁ బరివేషాంతరిత్విభాసితభాస్వద్బింబద్వంద్వంబులు ... నికిరణంబులు నెఱపుచు
మండలీకృతకోదండదండులై మండలాదిస్థానపంచకంబుల నెఱయు బాస్వరక్త
పరిషిక్తనానాముఖాయూథంబులు మహోత్కధిలరంగంబులకుఁ బ్రవాళలతావితాన
ప్రకారంబు గావింప నుద్దవిడి నుద్ధమజయమజల్లనుల పోరాడుచున్న సమయంబున.

గీ. ధర్మగుణయుక్తిఁ బూని వక్త్రమున విమను, చిలుకుచాపము చిలుకులు చేరి రామ
చంద్రుఁగాఁడి యధోగతిఁ జెందకున్న, యతఁగ నృపుమాని పాతాళమంటుఁజొచ్చుం

గీ. శరథిఁజన్మించి సద్గుణస్పృశ్యనొంది, యాధికదైత్యారి పాణిగ్రహణ మొసఁగ్చి
నట్టిసాయకలక్ష్మి నెల్లఁబోటుమున, గలఁగె దానవఘోరటకాపుధి. 12౫2

క. నిర్ఘాతపాతసప్రలఘునిర్ఘోషము నిక్కటిల్ల నా శూలవరంబుల్
దుర్ఘటవేగం బొప్పఁగ, దీర్ఘభుజాబలుఁడు రాముదేవుఁడు వైచెన్. 1252

సీ. పార్థివుం డేఁచి సర్పముఖాంబకం బేయ గరుడాస్త్రనిహతి రాఘవుఁ డడంచు
నాగ్నేయసాయక మసురేంద్రుఁ డేసిన వరుణాస్త్రనిహతి భూవరుఁ డడంచు
సర్వంసహాధర పర్వతాశుగ మేయ వజ్రబాణహతి రావణుఁ డడంచుఁ
దివిరి దశాస్యుండు తిమిరాస్త్ర మేసిన భాస్కరాస్త్రహతి భూపతి యడంచు
సింధురకోటంబు మానవసింహుఁ డేయ, సింహశరమున దానవసింహుఁ డడఁచు
నివ్విధంబున వడి నితరేతరాస్త్రఖండన మొనర్చుచుండిరి భండనమున. 1253

క. కంధరపృషత్కముం దశకంధరుఁడు నిగుడ్చె నృపతికంఠీరవుఁడున్
గంధవహాశుగమున సరగం దానిం గూల్చ నలిగి గంధాంధుండై. 1255

క. శూలధరుఁ డో యితం డన, శూలము రాఘవుని యురముఁ జూచి విసరెడున్
భూలోక మెల్ల వహ్నిజ్వాలాజాలములఁ గప్పి వచ్చెడునెడలన్. 1256

గీ. పిచ్చలించుచు ఖచరులు విచ్చి చనిరి, యచ్చెరువు నొంది కపులు హాహారవంబు
లిచ్చి రసురులు రణ మెచ్చుకొనిరి, చచ్చెబో యీన శ్రీరామచంద్రుఁ డనుచు.

తోటకవృత్తము. మాతలి మెచ్చ నమానవతేజో, రీతి నరేంద్రవరేణ్యుఁడు కేళీ
ప్రీతికరంబుగఁ బిడి యొనర్చె, న్నాతదిక్స్పతి సంచితశక్తిన్. 1258

క. ఈలీల నద్రివరవరు, లాలోకింపంగ భీకరాలోకుఁడై
శూలము సురలోకవ్యధయ, శూలము బ్రహ్మలోకఘటితసూలముఁ గూల్చెన్. 1259

మత్తకోకిల. శక్తిచే నిజశూలశక్తి కృశత్వ మొందిన నాహవో
ద్వృత్తుఁ డుద్ధతకంధరుండు మహోగ్రసాయకముం జయా
సక్తి నద్ధతిఁ బూన్చె తన్నృపచంద్రు తేరిసిడంబు సం
సక్తవానరసంచయంబు విషాద మందఁగఁ గూల్చినన్. 2601

క. సాధ్వసముగ నిజదివ్య రథధ్వజము దశాస్యప్రదరభీకరధూ
మధ్వజమునఁ బడినఁ బ్లక్ష్యగ్రధ్వజనీనాథుఁ డలిగి కనుంగొన నలుకన్. 1261

క. రఘువంశనాథుఁడు విశ్వామిత్రుఁ డొసఁగినట్టి సాయకములలో
పాముద్రాపతితత్తర మోఘశరంబు లేయ నసురేశ్వరుఁడున్. 1262

గీ. సకలక్షోణీరుహంబులను నస్త్రయమునఁ దగఁగ రవము కలవాకను, ఖగడ పునిఁదె
భూనభోంతరమంతటను కప్పెను నదిఁ, జెప్ప దరమె కూఁడినవోర్చుచుండె. 1263

గీ. పటులవణవార్ధిఁ బుడిసిలింపంగ నైనఁ, గడఁగి వింధ్యంబు నణఁగఁ ద్రొక్కంగ నైనఁ
జాలువాఁ డరుదెంచె నచ్చటికిఁ గుంభ,సంభవుండు మహాకులాసంభవుండు. 1263

ఉ. వచ్చి నరేశ్వరుల్ జయ నవశ్యను నీకగు నలచుఁ దెల్పుచున్
గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని ఘోరవిరోధిశరాళి నెంతయున్
నొచ్చిన కాయము న్నిజమనోహరహస్తముచే స్పృశించి పెం
పచ్చుపడంగ నట్లనియె సమ్మహితాత్ముఁడు భక్తిరక్షకున్ గనన్. 1264

క. దశకంఠు ద్రుంచుటకున, విశదింపఁగ నొప్పునట్టి వెరవు దెలిపెదన్
దశరథరాజకుమారవిభు, దశరథరాజాని వినుము దాని తెఱంగున్.

సీ. హరి జగద్బంధుఁ డమోపహారి సహస్రపాదు సత్యాధారుఁ బరమపురుషుఁ
గమలానుకూలుఁ జక్రప్రియుఁ బుణ్యజన ఫలప్రదానుఁ దుగ్ధఖగయాను
నమితప్రతాపు నిస్త్రాణాధ్యు నాలంబు ఘనవిభావస్వభిఖ్యాతమనోజ్ఞు
నఘు దేవోత్తము ఘనగ్రహమువృగాంక మిత్రు సత్త్వాత్ము విచిత్రచరితు
నిరత వేదాధ్వసంచారు నిర్వికారుఁ, బ్రకటనుశీలుఁ బీతాంబరరుచిజాలు
నచ్యుతు ననంతుఁ బుణ్యధీరాగ్రగణ్యుఁ, బ్రస్తుతించినవారికిఁ బ్రాఁతె జయము 1266

భుజంగప్రయాతము.

త్రిమూర్తి స్వరూపు న్మదీపాపదీపున్, భ్రమాశోకసంతాప రాశీనిరూపు
న్నమోచీనభక్తిప్రజాతాంతరక్తి, ప్రమోదంబునం గొల్వ భద్రంబు గల్గున్. 1267

క. కస్తి దొలఁగు నురుకలన, స్వస్తి యగుం గాన ఖరగభస్తిం గరితా
హాస్తనతిఁ గొల్వు మనుచు న,గస్తి తెలిపి చనిన సమధిక ధృతూహాలుఁ డై. 1268

క. భాస్కరు నాశ్రిత సుశ్రేయస్కరుని సహస్రకరు నహస్కరు విపులో
దస్కుఁడు రాముఁడు భక్తిపురస్కరుఁడై సనయమెసఁగఁ బ్రణుతులొనర్చెన్.

వ. అనంతరం బయ్యనంతరాత్మ కంటకరాక్షసాభివకుధాకరుండు ప్రభాకరుం గూర్చి
తివిజవిరోధి దళశరోధిశరధారా పాత్రస్నాతుండును దివ్యదధిచిత్రాసక్తుండును
ధరాత్మభిరతుండునై సూర్యాం దర్ఘ్యముండు భగుండనుని యాదియగు సప్తోత్తర శత
మహానామోచ్చారణంబు గావించి చిత్రరవిసూర్యభాను ఖగపూషాహిరణ్యగర్భమరీ
చ్యాదిత్య సవితృదీన ద్వాదశనామోపన్యాసంబు నడిపి సౌరసూక్తంబులు పఠించి
యగస్త్యోపదేశప్రకారంబున. 1270

తే. హృదయ విలంగ నాదిత్యహృదయ పఠ, మాచరించి తదీయదయాసమృద్ధి
నధికతరతరుఁ డగుచు నయోధ్యాధిపవరుఁడు, గట్టిగాఁ దాల్చె దశకంఠు జెట్టిరిచ్చ. 1271

శా. మారీచాధము దుస్సహోద్యమున చర్మన్యాత్రిపై యున్న య
న్నారీరత్నము గొంగిలించితివి కానం గాన నస్మద్ధనుః
స్సారాపోఘశిలీముఖప్రహతులన్ ఖండంబు లొంచెంతు న్నో
రోరీ రావణ యుగ్రశాంక యుడుగ న్మా యోహా రుచుల్ చెల్లునే. 1272

క. నారీమణి సీత మరు,న్నారీమణిపూరి నిచ్చినను దనుజులు మ
న్నారిపుబ్రదికె దేరు,న్నారీవేళ నటుగాక వను మాటొప్పనగన్. 1273

వ. అని కఱకుగోరకలనఱసులం బోని చుఱుకుఁబలుకు లమ్ముఱను నెఱకులు గాఁడ నాడి యంతనిలువక. 1274

మ. ఉదితధ్వానధనుర్గుణుండు ప్రథమోద్యద్భుజుండు కామత్సుం డై
ర్వ్యాఖీమప్రపదగంబు లేరుటు నం నిక్ష్వాకుం దశగ్రీవుఁ డై
ర్వ్యాఖీమాస్త్రములేసి యొక్కె మొగిఁ బైపై నుద్గప్రాస దు
ర్మదశక్తిప్రముఖుణాయుధలుం బఱప కుంభద్ధ్వజ సంరంభుఁడై 1275

గీ. శిఖిశిఖావిఖ మగ్రవిశిఖ మసుకళి,ఖామణి యూఁడు గాఁడఁగ రాముఁడేయ
వికలధర్ముఁ డశాంతుఁడు నగుచుఁ జావు,వోనియూర్చ మునింగె దశాననుండు. 1276

ఉ. చచ్చె దశాననుం డని విషాదము నొందరి రాక్షసాధముల్
ముచ్చట లాడుచున్ ఖచరముఖ్యులు సమ్మదసు దిరెల్లభూ
భృచ్ఛ్రులిచ్చ మెచ్చుచు నభిస్తుతి చేసిరి రాముని క్రమం
బొచ్చెటు వారె నుద్భట రథాంగళతాంగముఁ గాలకేతుఁడున్. 1277

క. కొంతవడికి దశముఖుఁ డొ,క్కింత తెలిసి యుల్లసిల్లి లేచి సమి
ద్ద్రాఘంతి నరదంబు త్రిప్పితి, సుంత కడిమిలేక యనుచు సూతుఁ గినియుచున్. 1278

వ. తదీయప్రతివచనరచనానుకూలుండై. 1279

క. ముఖము లెగయించి కలహో,న్ముఖుఁడై దశముఖునకు దేవముఖభయదశిలీ
ముఖుఁడై నిజసారథి శఖి,ముఖుడై యనరథము నప్పముఖరాంతకుపై. 1280

వ. అని పలికి యుత్తరంబట్ల చేయ 1281

గీ. మలయు కీలాలధారలు మదము గాఁగ, గరధనకరవికలశిరనికరము
కరము దనరారె దైత్యకుంజరము పేర్చి, తీవ్రగతి నన్నృపతి పింగదృష్టిదారి. 1282

ఉ. నిక్కపుబంటువోలె రజనీచరయోధులు నవ్వఁ గొంచపున్
ద్రుక్కుడిమూఁక నేర్చి కడు మోహము నొందెదు నీవు నీవపే
రుక్కుగలాని రావణు మదోద్ధతు మార్కొని యింటు ముల్లు మ
త్రెక్కి శరంబులు చొచ్చుగతి నెల్లిద మైతివి యూనవాధమా. 1283

క. కాయలు నాకులుఁ గూడుగ, మేయుచును జరించు త్రిమిత్రివి నీకుం
గాయలు నాకులుఁ గూడుగ, మేయుచును జరించి కొవ్వ్రముకములు బంటుల్.

తే. తాటకాదులఁగూల్చి వనాటపతుల,చేఁ బనల్గొని వార్నిధి శిలలు నిలిపి
యచ్చరించెదు నీవొకయాయుధుఁడవు, గాని నిక్కపు యుద్ధవీరుఁడవె నరేంద్ర 1285

క. మానాభిమానములు నవ,మానంబును నీకు లేవు మానిసి వోలెం
బూని విహరించెదవు గుణ,హీనుండవు నిన్నెఱుంగనే శత్రునిధీ 1286

చ. చలమున నన్నుదుర్చుటకుఁ జాలక సంద్రముఁ జొచ్చి నీ నిముం
బలమఱ మోచి తేనియును బద్ధలుగా మహి వ్రక్కలించి యు
మ్మలఁ బకలించి తేనియును క్రౌంచునఁ బడ్డగిలించి తేనియుం
దెలియక పాలువాఁడవయి తేనియుఁ జంపక పోవనిత్తునే. 1287

క. అని శార్ఙ్గకడికకగుణ,ధ్వనిగ్రాయుతుఁడు నాయుధతటిద్వ్యాప్తుఁడుగా
ఘనుఁడసురుఁడు శరధారల, మునిఁగించె రామశైలముఁ గప్పులంపడఁగా. 1288

క. త్రేతాభిముండై ప్రత్యేకన విసరములు విసరి పైడియు నిప్పుల్
తోడన రోదసి నిండఁగ, వాఁడి మిగుల వైచుతఁ త్యవసరను ఁడఁగా. 1289

మ. త్వరితనిర్యద్రుధిరప్రవాహుఁ డురుమేఘశ్యాముఁ డారాముఁ డు
గ్ర శరకోదండమహేంద్రచాప మమర గ్రాక్రంచకాధీశప
ర్యటరాజంబు జగద్భయంకర ఘోషత్వాన్వయత్వైరమ్మవా
త్రుతము౦ జేసె శుణార్ణవ స్తనిత ముర్వీభాగభీమంబుగన్. 1290

క. ఉగ్రాంశు నిశాచరవశ,గ్రామణు లుగ్రబలులు సంగ్రామమహో
దగ్రులు భూనాయకప, క్షిగ్రీవులు పోరుటధిక కీర్తి మయ్యున్. 1290

క. అస్థిశకలములఁ దలకుగ, పస్థానంబులను మాంసభక్షణ వనభూ
దస్థిరనత్రసముల గల, పాస్థీభయదవ్యవస్థితావస్థకమై 1291

వ. జగద్భయంకరంబు గాపెంచె నప్పుడు. 1292

క. ప్రౌఢిఁ బెలయఁగఁ దా ..న,గాధశరాకళులు పంక్తికంఠుపయి జయా
రూఢి నిగిడించి ప్రత్యాశాధూర్తి పేరుఁ దగుచు మాతలిప్రేరితుఁడై. 1292

క. పదిశిరములు వెడలిన సర్వాదిశిరములు వైచి భూమిపయిఁ దొలఁ గూల్చెం
బదిశిరములు రాఁగను నిర్వాకరములు నొక్కపెట్ట వానికిఁ జక్కన్. 1293

గీ. అట్లు పడగొనక మీద్వాటి నొట్ల మొలచి, యున్నకరశిరములు చూచి యుగ్రవృత్తి
వెండి పడగొనిని మొలచిన వెండి కూల్చి, వెండి మొలచిన నురవడి వెండి కూల్చె.

క. పదపడి యెదిరినవారిం, బదిలుండై కూల్చి యిట్లు బహుబాణంబుల్
పొదలింపఁ గూల్చుచుఁ జిత్రా,స్త్రవిద్యాప్రయోగంబునఁ దధిద్యావాపుఁడు కదఁకన్.

క. త్రెంచుం గరశిరములు మొల, త్రెంచుం గమ్మఁగ నవి వధించు నృతి యే
త్రెంచు నవి ద్రుంచు వేసరి, త్రెంచు గణముగ రణం బతిద్భుతభంగిన్. 1296

క. శ్వేతతోరణము మెఱుఁగుల విస్ఫురితోరస్కుఁడు కదంబములు నిగిడింపం
గరతోరణ శిరతోరణ, శరతోరణపంక్తి నాకసము దివి నిండెన్. 1297

క. పుడమిఁ బడి పొరలుతలలుఁ, బుడమిం బడుతలలుఁ బుడమిఁ బొడదనితలలు
ప్పొడు తెగినతలలుఁ దెరువుల, లుడుగక వెడఁబు తలలయ్యె నుగ్రరణమునన్. 1298

క. లలి నెన్నిమూర్ల దునిమిన, మొలతుము నీవేత్రి కత్తముం బొందెదవం
చెలఁగుచు నవ్వుగలి లాలగ్రక్కుడు పంక్తులపములపనము లొప్పెన్. 1299

సీ. భరితవిపులచతుర్థాపరిసరములు, భయదవేతాళఖేలనపరికరములుఁ
బరమశోణితప్రతోయసాగరశిరములు, కరముఁ దనరారె దళితకరశిరములు.

గీ. కృష్ణవర్త్మ భాయుని కీలలనఁగ, శరధిమథితుగల వెడలెడు తరగలనఁగ
భానుబింబంబుఁ దోఁచిన భానులనఁగఁ, దఱుగు వంబకములు నృపుల కరశసమున.

గీ. సంగరసరోవరము నామసామజపతి, ఘనవిరంగశవవ్రతనఁ గలఁచుచుండఁ
గామ లూదిన నెత్తమ్ముగము లనంగ, నవ్వలసుడ్డి మొగములు నొప్పె నచట.

శా. భూభృచ్ఛాత్రశిలీముఖాగ్రయుగపద్భగ్నోజ్జ్వలద్ధనుశ్రీ
శోభాభాసురదీర్ఘబాహుపరిఘాస్తోమంబునం దత్సమి
ద్భూభాగంబు మణిప్రభావిభవసద్భోగస్మహాభోగనా
నాభోగాన్వితభోగిసకులసన్నాగేంద్రలోకశ్రీయున్. 1303

వ. ఒప్పె నయ్యవసరంబున నశ్వపతిసుతకదంబకాండరాశికిం దిప్పలుకుచ్ఛిన్నలై మహానాతపత్రగండోపలతాళఫలోపమానంబులైన శిరంబులుం గమంగొని తీవ్రసత్పృథ్వీఁ గరంబు నివ్వెఱఁగందఁ గందిన డెందంబున. 1304

క. శరశక్తియు హైతామహ్యవశక్తియు శాక్తపంక్తి వదనువసనముల్
శరములు నాశికము నాపని,శరణిం బ్రభవించు నొక్కరుఁ డిన నీతమున్. 1305

క. అని శరములు విదిలించుచు, వినిహతమతి నవి శిరములు విఱిచి పకర
జ్జననాథుఁ దున్నఁ శిరం,జమదెంచి విస్మితపరిత సమ్మతి యగుచున్. 1306

గీ. ఇద్దనుజువాభిఁ గుండలాకృతి రచించి, యమ్మురమున్నది వీఁగ యశోర్ధి దాని
నవురఁజేయక రాతణు పౌరదఁగక, వెలుఁకరలపనంబులు మొలవమన్న.

చ. అనుచుఁ దదంగజాతవిభ్రమలాద్భుతశక్తియ్య మెఱుంగ నావిధి
మణుఁడు ధరాత్మజాహృదయసారసహేళి రామహేళి
స్వానయ మెలగ్నుఁ దెల్ప బృథివీధృదధీశుఁడు గూర్చియేసె నొ
క్కనిమునమాత్ర వేనివురఁగా నపు దద్దహనాంగాగ్ని చేతన్. 1808

వ. ఇట్లాఘంబునం దనూనపాచ్ఛిలీముఖశిఖాజాతహాంబులం దనీయవాధిస్థా పంక్తి వనను
ధాబిందుసందోహంబు డిందుపతేవి యుద్దశ స్యందనాంవతుంతు వెండియు నవోత్త
రశతశారంబులు శిరశ్శరవారంబు ఱత్తరించి నూటపదియునమూఱు మాఱులేని విక్ర
మంబునఁ గ్రమక్రమంబునఁ గరయుగంబు నొక్కొక్కశిరంబుఁ దెగ్రవేయుచు
తచ్ఛిన్నయ్యాయుసముచ్చయంబుల నగ్రబ్రహ్మ తేకీధవించినచంచంబున, నష్టసువు లొ
క్కటి యొకవిధంబున సు ప్తస్వపనఖులు మూర్తీభవించినపగిది మతియు సుప్తమూను
లంబులు ప్రోవునకువకువున మణుక్కు ఖాక్కృతిఁ బాచావను ప్రకారంబునఁ జయరా
మ్యనమువునఁ ద్రిమస్తకు నందంబున స్వాశయక్రవడిం బోలి వె నిట్లు దశముఖుం డేకము
ఖుండై యుండియుం బోలినోం మగంట్రమిం జేర్చి యూర్చుచు. 1809

క. మిగిలిన బాహాయుగంబునఁ, బొగలెసఁగడు కార్ముకంబుఁ బూని శేద్రుం
దగిలి శరంబులు నొంచిన, మిగిలిన నిజబాహుబలసమృద్ధి నృపతి గూడన్. 1810

క. అశనాయాసంటకిత, దశశాగాకి యన రోపదశశాహాతి న
యమ్యాశనాంతేవాసి వ్యాళశరేంగఁ బాదువుటయుఁ గలంగినమదితోన్. 1811

క. మర్మములు గితి తొడిగిన, వర్మముఁ చినింగి యుంపవాన తలమునం
గాద్ముకను వెఱుగ వాదు మ్ముక్కఁగు చేయునదిలేక గతమతి యయ్యెన్. 1812

మ. అసహాయుం డపమూర్ధబాహుఁడు ననాహంకారఘోషుం డపా
స్తమహోస్పర్ధుఁ డపేతదివ్యకవచస్థైర్యుం దకైర్యుం డనా
స్త్రముగంధుం డపహృక్కులంబుఁడు నతితామోఘుఁ డయ్యె న్నరా
ముసలాసితోమరాదిసాధనముల న్నచే న్నృహీనాయకున్. 1813

క. హీనాత్ముఁ డివ్విధమున మృహీనాయకు నేసి యావియు వృథగా దంష్ట్రా
హీనాతి దీర్ఘనిపులా,హీనాకృతి నొంది జేవిలేచ్చ విడిచియుఁన్. 1814

వ. కీలాలధారాధరుండై కులనగంబుచందంబునఁ గాఢపరిపూర్ణుండై కదలివిధంబున
దుర్నిరీక్ష్యుండై ప్రభాకరుకరణి సగంధుండై కరువలిక్రియ భూతహితుండై మృత్యుం
జయువిధానంబున నసహాయుండై మహాకూయనిచాతుర్వన శైత్యాగంభీర్యతేజోధ్ధ
తోర్జ్యగ్రవిక్రాంతులు మెఱయ నపూర్వపాత్ర్యుండు మాయికుండై మహాసాయుసం
తగు నమ్మహీనాయకుం బొదువం దలంచె. 1815

క. అహిత మిచ్చినయతన స్వప్రాహారాగ్రంబు లగ్రమై చెల్లె జగ
ద్రోహి తథియుంపు మిక సం, దేహింపకు మనెశి సాధిరచనరచనన్. 1816

శా. స్వస్త్రీభ్రూణవిభేదకుండు పటుధ్వానోద్ధతుండు ర
క్త స్నాయ్వరవలావసూతవిపులాకారంబుఁ బచ్చిన
చ్ఛస్త్రాజీవకజీవవానిలఫణీచ్ఛన్నాగ్రసహస్యంబులు బ్ర
హ్మాస్త్రంబు ధృతిఁ జాఁగఁ గూర్చి ప్రబలాహంకారహుంకారుఁడై. 1817

చ. ప్రకటభుజాభిషిక్త మిలఁగ నగుఁ గా కని డీలని దృష్టి ముష్టి సు
స్థితి వెలయ స్వమంత్రకముఁ జేసి సరోజభవాస్త్ర ము
ప్రతిహతక్రమప్రమధుగంధకు రావణుఁ గూర్చి పంప నీ
క్షిత విస్ఫులింగములు చిమ్ముఁ జలన్ముఖ బహుమ్ము గ్రమ్మఁగన్. 1818

క. స్వపతిప్రకటోద్ధతజపశక్తిప్రౌఢ్యమై బ్రహ్మాస్త్రము వై
తతులావన తనుగిరిశిఖరపరిమితంబైన తద్బీరంబు దిరుగఁ గూల్చెన్. 181

శా. ధాత్రీమాతృకలీపుభాగ్యనిజమూర్ధన్యస్తమై యొంతయున్
ధాత్రీభాగము క్రుంగ రావణకబంధం బప్పుడే క్త్రమై
చిత్రన్యాప్తరిని గూలు టొప్పె శఖగచ్ఛన్నాత్తధారాభ్యర
ద్ధాత్రీభృద్వ్యగమో యనంగ విబుధాళ్య తాంత్రభావానితైన్. 1820

ఉ. ఆ తకము క్షయుద్భతరయాత్మపముద్భవహాస్యముక్ఛఖా
క్రాంతి వగ తినూతయుకధ్వజసంయుత మైన తేజనిం
తింతలు చెక్కులై పడఁగ నేర్చి మహోగ్రగతి ప్రసాతలో
పాంతముఁ జేరి మీఁటి పాడితాం డిమడి న్మహీతాంబకం బొగిన్. 1821

సీ. పర్వతాగ్రము లైనఁ బడఁ ద్రోయు దీ వీనిఁ గ మొగ రేయని చెప్పుటనఁగ
సీతాపహారి నిర్జించిత తగవకు మనుమధాత్రికిఁ దెల్పఁ జనియె నఁగ
దానవర క్తసిక్తతఁ బాప భోగవతీసరిత్స్నానంబు చేసె ననఁగ
బ్రహ్మహత్యాలిరసవాగ్ధ మర్థించి వచ్చి రాముతుఁ జేర్చెననఁగ
రావణుని తల గోసి ధరాతలంబు, దూసి పాతాళలోకంబు డాసి రయము
వాని నృపతినిమంగసంవాసి యయ్యె, నుర్వరంబరు విక్షిప్తు వ్వశంబు. 1822

క. హర్షించిరి నరులు వియులు, వర్షించిరి సురలు వరానిరయులు ముదము నా
కర్షించిరి ఖేచరు లుత్కర్షించిరి జముని సన్నుకర్షించి రగుల్

సీ. అమృతపాన మొనర్చినట్లయ్యె సురలకు మునులు బ్రహ్మానందమునఁ బొదలిరి
ఖచరులకెల్ల నెక్కటిలు వచ్చినట్లయ్యె భయముమేకి పరమంచు బయలువెలుగు

గ్రహనాయకుఁ డగ్రగణిరోఁది మిన్నంటె భగణి యంతయును సుస్థిరతఁ బొలిచె
గోలఁకులు కమలానుకూలతఁ గొమరారెఁ గడుఁ గిన్నరులకు రాగములు బలిసెఁ
దిశలు విశదంబులై యొప్పె దేవదుందుభిధ్వానలు నప్సరోవరప్రభృతులకొండ
కంబులును జెల్లె నారదుఁ డంబరమున, నాఁడె రావణు పనుపుకు నాత్మఁ బొంగి.

క. మందారకుసుమమయోగా,నందసురభి యగుచు మలయమరుహితం బగుచు
నందనానిల మయ్యాశ్రిత,సందాయని సమ్ముఖమున మలసె శిశిరతన్. 1325

క. శౌరియు సౌమిత్రియు సా,మీరియును విభీషణుండు మృదువచనములం
జేరి కపినికరయుతులై, బోరన వినుతించి రాస్యములు వికసింపన్. 1326

క. కంధరములఁ దునుమాడిన, గంధవహాత్మజుఁ బంక్తికంధరుని లస
త్కంధరములు చిదిమి మహా,గంధవహుం డగుచు నృపతి కడు నొప్పారెన్. 1327

గీ. అంధకార మడంచిన యర్కుఁ డనఁగ, నంధకారాతుఁ దునిమిన యభవుఁ డన మ
దాంధు రావణుఁ బరిమార్చి యప్పు డొప్పె, సాంద్రవిక్రముఁ డగు రామచంద్రవిభుఁడు.

చ. భృశబలు లంజనాసుతవిభీషణముఖ్యులు హర్షకృత్యముల్
విశదముగా నొనర్ప రణవేదిక సంబరవహ్ని విద్విష
త్పృథువిసరం బసృక్ప్రఘృతస్రుక్షణం దగ వేల్చి ట్టిర
ద్దశరథసూతి యాజ్యవభృథా బదిసెల్లె మహామువంబుధిన్. 1329

వ. అంత నమ్మహీనాయకాగ్రేసరుండు. 1330

గీ. సంతసమునఁ జెఱవిడి వ్యసనముచేత, గొప్పరించిన మదనునియొప్పు గాంచె
సౌమిత్రుముదంబుతోడ విల్లెక్కుడించి, లక్ష్మణునిచేత నిడి కృతలక్షుఁడు. 1331

ఉ. రాఘవఘోరకేసరి శరస్ఫుటదీర్ఘవిశాలభీకరా
మోఘనఖావళిం బ్రలయమున్ గను రావణభద్రదంతి వీ
తాఘుఁడు దత్సహోదరుఁ దహంకృతిదూరుఁడు మాన్యసజ్జన
శ్లాఘి విభీషణుం డురువిషాదమునం జని కాంచి దీనుఁడై. 1332

క. పుట్టిననాఁటంగోలెను, బెట్టితనము గట్టి పట్టి బిఁబాధిప్రొక
బిట్టులుకఁ బెట్టు నీకుం, గట్టా కట్టాగవలసెఁ గట్టెఁ డివకుటన్. 1333

క. ఘటకర్ణుఁడు సోదరుఁ డఁట, పటిమ నిపుణుఁ డింద్రజిత్తు కొడుకఁట తాను
త్కటబలుఁడు రావణుండఁట, యిటు కటకట పుడమిఁ గూలునే విధిచెయిదిన్.

క. బలవద్విరోధ మేత్రికి, కల దని నిన్నెత్తి చెప్పి వారింపఁగ లే
నిలఘువ్యాఘృద్ధిగుణా,దు లభింపదె బంధుయుగణఘోరాత్రిఁ బడన్. 1335

క. అని మఱియుఁ గుంభకర్ణున్, దనుజవరుం దలఁచి తలఁచి తదసుఖుఁడు విషా
దనితాంతహృదయుఁ డగుచుం, దను బ్లవగులు దెర్పఁ దెలిసెఁ దదవసరమునన్. 1335

సీ. గమిగొన్న శోకాంధకారంబు నెఱిగొన్న జాడఁ గొప్పులు వీడివడి యాడ
నిట్టూర్పుగాడ్పులు సెసిలే ధాత యని దూఱు సత్తెఱంగునఁ గరోద్వృత్తి దనర
సరసిజావలి మంచు దొఱఁగెడుగతి నయనంబుల నశ్రుజలంబు లురల
నగములపై జలదాళి కప్పుందూఱెడుభంగిఁ గుచాగ్రములఁ బైఁట జాఱ
గొంతు లెండఁ బదంబులు గుదివడంగ, దానవాంతఃపురస్త్రీవితాన మెల్ల
లంబరమునిండఁ జని కాంచె సమితభీమ, భూమిభూమి జగద్భయాఘభూమి. 1336

క. కని యుల్లలఁ జేకఁ, జని రక్తము దోఁగి యున్న స్వజనాంగకము
ల్గని యూఁడుడు మిగులఁ టుఱుము బోఁ గసనేవిచి రొక్కపెట్టి నంబరమ ద్రుమదన్. 1337

ఉ. కెంపిడు ద్గళకంధరసుందరీకందోళంబు విపులాత్రిం గూరునప్పటి యవస్థ
మాంసకబళనాగ్రసమాయా మహాభూతబేతాళవ్రాతంబులకు జాలిఁ బుట్టించు
ట్టిదయ్యె నమ్మ మండోదరి సుందరుం జేరఁగాని. 1338

సీ. నిర్జరాంగన దిగుఁ జల్విటద్దగు చూప మనుజకన్యక యాకుమడుపు లొసఁగఁ
గిన్నరీకాంత సంగీతంబు వినిపింప గరుడసుందరి యుడిగము లొనర్ప
యక్షకంజాతాక్షి యక్షకర్దమ మీఱు దనుజభామిని కయిదండ యొసఁగ
సిద్ధవిద్యాధరస్త్రీలు సేవలు సేయఁ జెల్వ చెల్వగు కలాచికఁ వహింప
దైత్యపద్మాస్య పదవిమర్దన మొనర్పఁ, దఱిఁ గంధర్వసతి పూవుసండ యొసఁగ
నిన్నుఁ గూడి సుఖించు నన్నెలఁతదిక్కు, మాలి నేఁ డెని దూఱుదు మాయమధని.

మ. సకలాశాపతిచిత్తశల్యభయదాచారానుకూలాత్మనిం
దుకళామాళి పదద్వయీఘటితమస్తున్ రౌద్యభూమిధ్రకం
దుకలీలాలసితోగ్రబాహు పరిఘాస్తోముం బరుల్గాల్చి రం
దుకు నా వేల్పికిఁ బౌరుషంబు విధి యొందుందున్ జయం బందగున్. 1340

క. తను నెల్లవనితలకు ముఖ్యనుగా మన్నించు భర్త గడతేఱినచో
ననుగమనము చేయుఁ దలఁపనికష్ట యటంచు నాకు మాఱ్పలుకవయో. 1341

లలితపదవృత్తము. అమరవిరోధి దశానన నిన్నుగ్రమగుణంబున రాముఁ డేగుడఁగా
నమరచమూపతి యుగ్రహుఁడై క్రూరసమరములఁ గూల్చెఁ దలఁడు దోఁసెన్. 1342

క. తమ్ముల నవాక్యమ్ములుఁ జిత్తమ్ములు దలఁపోయ దక్కుఁ దమ్ములఁ బడితే
తమ్ములతోఁ దనయులతో, తమ్ములతో బాంధవాయుతమ్ములతోడన్. 1343

గీ. మయతనూజాత యింద్రజిన్మాత శక్ర,వైరివధూమణి కుంభశ్రవోవధూనిక
రేకరంటుకు పట్టపుదేవి యనఁగ, యయ్యె ధరణి మేమి బలకంఠమైనవిధిని. 1344

క. అని పలికెడుఁ జెక్కుల జేఅంగుల, దనుజవిభుం దలఁచి పనివి తద్వల్లభశో
కనిమగ్నయగుచు నటఁ గనుఁగొని యెన్నిజపుత్రమిత్రశోకోత్రికవంబుల్. 1245

వ. కని సహింపని దుఃఖాతిరేకంబున. 1346

సీ. పరిపంథికాండాగ్ని పరిపీత మయ్యె నే యయ్యనేఁ డింద్రజిదంబురాశి
విద్వేషకృపటుశరవృష్టిన యా తైవయారె నేల ఘటకర్ణాలబు
అరికుమారకశక్తి పాలఁజేసి మాయయ్య మాయమ్మగు నె యతికాయశిఖరి
యభియూత్రఘోరాళు గా పాలఁ జెల్లఁబో చెల్లఁగోలఁ బ్రహస్తసితఘనంబు
దస్యుశోపదవానలదగ్ధమయ్యె, శక్రుటకటా నిశాటభాగ్యాటవిప్ర
దేశ మని భీమభూతనివేశ మగుఁ గనుంగొనఁగ లేక మూర్ఛ మునుంగటయును.

క. వనచరులు దెలుపఁ దెలివొంది నమ్మట్టి పక్షిమణులంత ధీరోక్తుల న
వ్యాతకడఁ జేరి తేర్చెచె, ననయాను యనయాసవినయాలాపముల్. 1348

వ. తదనంతరంబున. 1349

సీ. అస్రవాహినులనోలాడుభూతములు నెమ్ములు చవిచూచెడు భూతములును
బిట్టల నాఁ ద్రేను బిల్చుభూతములుఁ బ్రేవులు గబళించెడు భూతములును
మెదడు దెచ్చికొని తిని మదమెక్కు భూతము లొప్పెచ్చలు వెట్టెడుభూతములను
పీనుఁగులను ద్రొక్కి పీఁకుభూతంబులుఁ బొగరుఁద్రేఁచెడు భూతములును
ఆడుభూతములును బాడుభూతంబులు, నాఁడుభూతములును బాడభూత
ములుఁ జెలఁగుభూతములు నవ్వుభూతను, లతిమభూతసంచయమును గలిగి. 1350

వ. భూతభయంకరంబు గాకుండియు భూతభయంకరంబై కీలాలపరిషిక్తంబు గాకుండియుఁ గీలాలపరిషిక్తంబై హారికలీము ఖచక్రపుండరీకబహులఘనరసాకరంబు గాకుండియు హారికలీముఖచక్రపుండరీక ఘనరసాకరంబై కబంధప్రసారితంబు గాకుండియుఁ గబంధప్రసారితమై యొప్పు నప్పౌలికలను నెట్టకేలకు వెలువరించి. 1351

చ. ధృతి వృకబంధకోటికి విధిఁ దగ సాధనయుక్తి వహ్నిసం
స్కృతి పొసఁగించి యెల్లకకల్పితం బకలోకస్తుత్యా
కృతి నెగడొంది యొప్పిన సుధీనుతు శావ్యదశాచు వానర
ప్రతతియుతు స్వభీషణుని రాముఁడు గన్గొని సాదరంబుగన్. 1352

వ. సౌమిత్రిం జూచి. 1353

క. రాక్షసుచేఁ బాలితమగు,దీవికిఁ బ్రతిష్ఠింపుము రా
జైకెలయఁ గాంచె నీరం, డాకుధుగిరిజఠీతీరకాలకేడగాఁగన్. 1354

వ. అని సత్యసంధుండును గరుణాసింధుండును దీనజనబంధుండును బ్రతిజ్ఞాబంధురుండును
నగు రామభద్రుం డాసరిచ్చాటుయు మహాప్రసాదం బని సువర్ణ స్వర్ణ మహార్ఘ వార్ణపరి
పూర్ణభద్రకలశహస్తులగు రసచరప్రశస్తులసహాయంబున నమితవైభవాస్పదం బగులం
కాపురంబుఁ బ్రవేశించి యుచితసమయజ్ఞుండై. 1355

క. పుణ్యగుణులు సేసలిడఁగఁ, బుణ్యయుతులు సన్నుతింపఁ బుణ్యదినమునం
బుణ్యజనసమ్మతమ్ముగఁ, బుణ్యాత్మ నాసీనుఁ జేసి పుణ్యావిధి దగన్. 1356

క. లంకాపుటభేదన మకలంక ధృతి విభీషణునకు లక్ష్మణుఁడు గుణా
లంకారుఁ డింపు కేలి గలంక గొనక యాభిషేకలక్ష్మిం గూర్చెన్. 1357

క. పరమామహితు విభీషణు, పరమామహితు న్నఖిలనిశాటపదవికిం
గరుణారససేచనభా,సురతరపట్టాభిషేకశోభితుఁ జేసెన్. 1358

చ. అమరులలోన నింద్రుఁడు హిమాద్రికులాద్రులలోనఁ దారకా
సముదయమండలంబున నిశాపతి భూరుహకోటిఁ గల్పక
క్రమమున నవ్విభీషణుఁడు రాక్షసరాజికిఁ దా నధీశుఁడై
యమరవిరోధివర్గలసదంతరము న్వెలిఁగించె నెంతయున్. 1359

క. ఈచందంబున సకల ని,శాచరరాజ్యాభిషేకసామ్రాజ్యయుతుం
జూచి విభీషణుఁ బొగడిరి, భూచరభూమిరుహచరనభోగాంత్రి చరుల్. 1360

వ. అంతంత నఖిలరాక్షసరాజ్యలక్ష్మీవిరాజమానుండై మందోదరీప్రభృత్యంతఃపురకాం
తాసందోహంబానందింప వర్తనంబునఁ బ్రసిద్ధుండై 1361

క. పతిమోహలయ్యతమ్ముఁడు, పతితేయల జియ్యకొడుకు పజ్జఁజనితాఁ
బదివేత్తజే లాఁ రింపఁదివిరి శేశెలు తెలి పయి విరివాసల్. 1362

తే. మరియు రత్నాలాడిరి మొనసెదేవ, దుందుభులు మింట నతిశయానహ్చగచాంద్రుఁ
డతి పవిత్రుఁడు మిత్రవంశాబ్ధిసోముఁడు, మిత్రుఁ డాతని మిత్రతమిగఁ జూచి 1363

వ. అభినందించెఁ దదనంతరంబున. 1364

చ. సరసబహూకృతి న్వెలవొసంగిన మాతలి తేరుగొంచు ని
స్ఫురితగతిన్ దిశల్వెలుఁగ సూర్యసుతేశ్వర బాహుసాహస
స్థిరధృతి విక్రమాదులు నుతించుచు నప్రతిలీల దేవతా
వరులకు నుబ్బుమీఱఁ ద్రిదివంబున కేగ ననంతరంబునన్. 1365

సీ. తరవిరూగాతపధరశ్రీలరై ఘనోదయముఁ గోరతులతాతన్వి యనఁగ
నినకరస్పర్శనాపేక్షమై దోషావరనిబద్ధ తైనపద్మిని యనంగ

గతిఁ బలాశ్యగ్రలుఠితలై మాధవాకాంక్షిత శ్రీకలకంఠి యనఁగ
పార్శ్వవిరక్తతాహారలై రాజాతతంగు నెంచుసతీమతల్లి యనఁగ
రాఘవగతాఘదగ్ధ వామోఘబద్ధ,బుద్ధి సద్ధరణిజ జగద్ధితుఁడు మ
రుద్ధితనుతుఁ డు వినతూవతుద్ధుఁ డగుచు, నల్లనల్లన మిగులఁ బ్రియమునఁ జేరి. 1866

చ. కను గొని కేలుమోడ్చి జనకక్షితినాథతనూజ కుల్చు దోఁ
కనిధృతి వాయునందనుఁ డపాస్త భయుండగు నాంజనేయుఁ డ
ట్లనియె నబ్జమాహితకరాంశు పరిస్ఫుట యోగఘూర్ణమా
ననిబిడవార్ధి భంగచయ నవ్య పరస్పర ఘట్టనార్భటిన్. 1867

తే. అమ్మ వినవమ్మ చాలమే యమ్మనీకు, జాలమేలమ్మ రాముఁడొ...నఘసేయు
సమయ మాసన్న మయ్యె నసత్యమాడఁ, జాలమేలమ్ము...నైన జనకతనయ.

ఉ. సేతువు గట్టి రక్కసులఁ జీల్చి విభీషణునెల్ల వానర
ప్రీతిగ లంక నిల్పి విపరీత భవద్వ్యసహాళిభూత చి
త్తాతురుఁడైన రాఘవుఁ డవార్యబలిజ్జుఁడు దాఁ ద్రిలోకవి
ఖ్యాతజయోక్తి నీకుఁ దెలియ న్వినిపింపు మటన్న వచ్చితిన్ 1869

చ. మనమున నూఱడిల్లు మనుమానము దక్కుము నాఁ దదీయవా
క్యనికర వారియోగ జనకక్షితినాథ కుమారికా నిదా
ఘనిహతి చారుచారు...క్లమథం బడఁగ న్మరందబిం
దునపమ సమ్మదాశ్రు నివహంబులు జారె సుమాంబకద్వయిన్. 1870

క. పూని యిటు సంతసించి మునిని జనకమహీభృత్కుమారి కుమారుం
బోనివారికుమారునిఁ దర, నూనిన మదిఁ గాంచి యిట్లనుం దెలివి మెయిన్ 1871

క. ఏకతమ యివ్వనంబున, నేకతమ శ్రమఁ గుంది యిట్లు డిమ్ము
న్నేకతము ప్రాణంబుల, పోకఁ దమిఁ గాక యూఁపి బ్రతిచ్చితి వత్సా 1872

వ. భవదీయ దయావలోకనంబున నాపత్సముద్రంబు ముసుంగక వెడలితి నన్నా ను
మహానందంబు నొందుము నీ మనసునందున నన్యాయమూఁ డామణి వాక్యరత్నంబులను
మెఱుఁగు వెట్టిన చందంబున విభీషణ ప్రేరితంబగు దాసర పుణ్యకామినీసమూహంబు
లు పరమాపురస్కృతం జనకనందనం గదిసి 1873

సీ. ఘనవేణి కురులకుఁ గమ్మనూనియ రాచి యంబుధారాపూరితిం బోనర్చి
మృదువాణి మేనున మేలిసొమ్ములు వెట్టి శరదిందుధవళాంశుకరుచి గూర్చి
గగనావలగ్న ముఖమునఁ దిలకముంచి తారకానూత్నరీతిఁ దీర్చి చేసి
లలి లతాతన్వికన్నులఁ గాటుక పొనర్చి సుమనోమనోహరస్ఫురణ నొసఁగి

గంధగజయానమైనను గంధ మలరఁ, బద్మరాగమిత మృదులీలఁ బాదుకొల్పి
దక్షరాక్షసానేక విమానాధిరోహు, లేసి రాముని సన్నిధి సేసిరపుడు.

క. తడయక జేజేపూజఁ, దడియుచు సరమాపతియు సదాగతిసుతుఁడున్
జడియక ముంగలసందడి, జడియుచు నా సీతఁ దెచ్చి సమ్మతి నిలుపన్. 1874

క. ప్రీత స్విభవమ్ముగివి, స్వీతత్వ దృగబ్జాత రాక్షసీసను పేశన్
భూతలసంభూతం బరి, పూతం గని సుకలు ముదముఁ బొందిరి మిగులన్. 1875

ఉ. మాన్యచరిత్ర కజ్జనకమానవనాయకపుత్రి కప్పురా
జన్యనిఁ దాచువేడ్క మహిజానికి జానకిఁ దాచువేడ్కసా
మాన్యముగాక యెల్లనుల మల్లడి సేయఁగఁ దద్వనాంతరా
న్యోన్యముఖావలోకన మహోముద మొక్కట తెల్లఁబెల్లుగన్. 1876

క. చిరకాలవిరహదుర్భర, తరచింతానిస్సు భూసుతాదాశరథుల్
గరుపారిరి మేనుల నొం, డొరులం దాచికొని పొంగి రుల్లములఁ గడున్.

క, నిధిసన్నిధి యగు నధనుల, విధమున జలరాశి నీఁదివెడలిన భంగిం
బృథివీతనయారాములు, మిథస్సవిధులగుచుఁ గరము మెఱసిన యంతన్. 1878

క. పావనిముఖ్యులు లక్ష్మణ, దేవునితోఁగూడి యపుడధికహర్షమునం
బావనిఁ బుణ్యసతీసం, భావినిఁ గని నెమ్మనములఁ బ్రబలిరి మిగులన్. 1879

సీ. బ్రహ్మాదిదేవతాపటలంబు సనుదెంచి సుమనోభిరాము రక్షోవిరాము
జితపరశ్వధరాము వితతసద్గుణపికారాము నాత్మారాము రాముఁ బొగడి
పుష్పకము ప్రవేశపరవశుచిరుచిరయు వహీశస్యఁ బ్రస్తుతించి
సారకల్పకసుమాసారపూర్వకముగా నప్పతిప్రవరఁ బతికొప్పగించి
యరని మతి వొంగ నప్పుడా యతులరణమ్ము, తులఁ బ్లవంగపతుల నమృతలలితప్ర
వృష్టిప్రబదికించి వెండియు వివిధగతులఁ, బొగడిరి నరేంద్రు రవివంశపూర్ణచంద్రు

రగడ. జయజయపూతనుసంతితతిభూషణ, జయజయదూషణ జలజైరావణ
సుజనవిధాయక సుఖసంధాయక, కృతి వినుతజన వేదవిశత్రన
సురసనిబంధన సాగరబంధన, భరితసలాంగద బాహుబలాంగద
అరిచయ మారక యాజితమారక, సుగణవహోవన సూరిమహోవన
శుకసమత్రన శోకనివర్తన, శుకలప గూవణ సాధితగూవణ
వ్యసన సుదారక సంతతదారక, యసదనోదన హాస్యవినోదన
జనకసుతావర శక్రహితావర, వినుతమహాబల విపుల మహాబల
ఖలఘనధీవర శక్రేందీవర, కలితసులోచన కారుణ్యలోచన

పృథుభవతారక హితబృందారక, ప్రథననిశాచర పద్మనిశాచర
సమిత విభీషణ నాస్తికభీషణ, విమల యశోధన విద్యాశోధన
వపుజిత నారద వందితనారద, విపులనిరూపక విశ్వగురూపక
నతశశిశేఖర నరపతిశేఖర, శ్రితవరదాంకిత సిద్ధపదాంకిత
భయహారివారణ ప్రథనావారణ, భయదశిలీముఖ భక్త్యశిలీముఖ
నిహతశిరోరుహనేత్రసరోరుహ, బహునుతబాడబ భవవనబాడబ
స్మయఖగనాశన మదపవనాశన నతగుణవర్ధన నరభుగ్వర్ధన
మునిపరిపాలన రూక్షవిఫాలన, యానఘనికేతన యహిరిపుకేతన
వశచతురాగమ భక్తవరాగమ, భృశబలవిక్రమ భీమత్రివిక్రమ
కలిమఖరంజన వరద నిరంజన, సలలితతారక సన్నుతతారక
శైశికకంధర కంబుసుకంధర, వీశసువాహన విబుధావాహన
అనయకదంబక హననకదంబక, కనకకృతాంబర కాంతికృతాంబర
పాలితగోగణ పావనగోగణ, కాలనిరూపణ కార్యారోపణ
సకలసభాజన సమ్మదభాజన, ప్రకటనమజ్జన పంకనిమజ్జన
తమ తీరుల నెఱుఁగము నీకంటెను, మముఁ బ్రోచిన భర్తను నీకంటెను
దీనులకొఱకెత్తితి వవతారము, మాకుగ నీనామము భవతారము
చెదరక నిన్ను భజించెడువారికిఁ, గదలఁగనేటికి గంగావారికి
కృతకృత్యుఁడవై కీర్తి వహించితి, కలిశయమిూ శ్రమ మంత సహించితి
నీకగువారము నీదేభారము, ఏదియునేరముఁ గొంచక నేరము. 1881

సర్వతఃప్రాససీసము.

నిస్తులదురిత నిరస్త సదాభయహస్త విశామ్య ద్విహస్త విపుల
శాస్త్రగసంసార దుస్తరాంభోనిధి విస్తారక బుధేష్ట వస్తుదాయి
ప్రస్తుతనుజన సమస్త మునీశ్వర ప్రస్తుత విద్విషాహస్తగంధ
శస్త్రప్రదశర యశస్తోమ తీక్ష్ణగభస్తి వంశాబ్ధిప్రశస్తసోమ
విస్తరామ్నాయ సువిహార నాస్తికహర, హస్తిరిపుకోటి శౌర్యవిధ్వస్త చార్య
త్రస్తలోకోద్ధరణ ఘనోపాస్తికరణ, స్వస్తిపదరామ భక్తవిన్యస్తకామ. 1882

ముక్తపదగ్రస్తకందము.

స్మరసుందర దరసంహార, హారవందిత దితమహారిహారివిభవభా
సురసురభూజిత జితఖర, ఖరశరశరకీర్తినికర కరపదపద్మా. 1883

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము. రామనాథ సోమధామ రాజరాజపూజితా
కామితార్థ దాయకా సుకీర్తి సద్విధాయకా
కామినీ సితాబ్జసాయకా మనోజ్ఞనాయకా
కామశోక మోహలోభ ఖండనాదికారకా. 1884

చక్రబంధ శార్దూలము.

జన్యాలక్షితరాత్రిసోత్కర దయాసామర్థ్య శౌర్యక్రమా
ధన్యాగ్రజ్ఞ వపత్రపామరవిరామా ధ్వస్త శోకక్రియా
యన్యాయాపహ నాగభాస్వరకరా నావంద్య భూభ్రమా
మాన్య శ్రీజనకామ నిర్భయద రామా శ్రీదయాదృక్క్రమా. 1885

పాదాదిపాదాంత ముక్తపదగ్రస్త సింహావలోకన ద్విప్రాస నిరోష్ఠ్యకందము.

శరధిధర కేశరధీ శరధీహితకీర్తి నరత చలితాశరధీ
శరధిస్థగితేశరధీ, శరధీరా త్రిభువనాన చయదాశరధీ. 1886

గోమూత్రికాబంధకందము.

సరసీజాక్ష రమాభా, సుసీతాకామ దాసశోకవిరామా
సురభూజా వరశోభా, ధరభూతారామవాసమైకపరామా. 1887

క. అని యిటువలె విధంబున, నిమిషు లిట్లభినుతించి నందఱకును ద
ద్విజనాథుఁడు సెలవొసఁగినఁ, జని పొందిరి రథిమ్రలీల స్వస్థానంబుల్. 1888

వ. అయ్యవసరంబున దశస్యందనుండును నందన సందర్శన సంస్పర్శన సంభాషణ సంభా
వనంబుల నమందానందకందళిత హృదయారవిందుండై 1889

క. మీ కొఱ గొడ్డెములాడిన, నా కొఱ గాయములు సహించి నా కొఱకు మదిన్
శ్రీ కొఱకు లెక్కసేయని, మీ కొఱకులు సమానులే సమిద్యములారా. 1890

చ. అని పరిచేలచందముల నాత్మజులం దడవాడి కౌఁగిలిం
గనుఁగొని రాముఁ జూచి జనకక్షితినాథతనూజ సాధ్వసా
ఖ్యనిహతి చాత్మనోర్చి యనఘస్థితి లోకము కెక్కఁ జేసె నే
మని పలుకంగ వచ్చునని యాడి కడుం గొనియాడి వేడుకన్. 1891

క. తనయుఁ దగుభంగి మ్రొక్కిన, తనయుల దీవించి దశరథవిభుఁడు మునువ
చ్చిన సురసమాజరాజి, న్మన్ననఁ గ్రమ్మఱఁ జనియె దివిజముఖ్యసహితుఁడై. 1892

చ. హరిపదబద్ధురంబుఁ గనలానుగుణంబ బరుణప్రభాఢ్యమున్
గరుడసహస్రము వేగ మనఘంబ బలిరిక్త విశాలతిన్నరా

మరకతచరాభినంద్య విపసమానకళాఢ్య మన:శరణ్య వి
స్ఫురితము సూర్యమండలముఁ బోని కుబేరకపుష్పకాగ్ర్యమున్. 1393

మ. అధిరోహించి సతీసహోదరులు దన్నర్థిం గ్రేసేవింప నం
బుధిపైత్రోవ నుదగ్రశాఖిమృగముఖుండై పూర్వస్తవంగావలి
గ్రథితంబైన విమానరాజమున దిక్శ్రేణియున్నిండఁగాఁ
బృథివీనందన సేతుధర్మమున శ్రీతాత్మఁ గావించుచున్. 1394

మ. చని కిష్కింధయు ఋశ్యమూకము జనస్థానంబు వేర్వేఱ భూ
తనయాసాధ్వికిఁ జూపిచెప్పుచు ప్రగాంధసాంద్రముం జిత్రకూ
టనగేంద్రంబు నతిక్రమించి నదిరూఢ స్వల్పకీరాగ్రభా
దఁబద్ధేష్టఘటా విడారికా తమః భరద్వాజాశ్రమోపాంతమున్. 1395

ఆ. తాంచి యచటఁ బుష్పకసమానతీర్ణుఁడై, రాఘవుఁడు వసుధరాసుతాస
తీసహోదరుల్ నుతింప భరద్వాజు, చరణపీఠమునకు సాఁగి మ్రొక్కె. 1396

వ. అమ్మహానీయు సంయమీంద్రుండు మేదురాదరాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నొసంగు
దేవోపచారంబులఁ బరితుష్టుండై యాష్టగోష్ఠివినోదంబులం దగిలి యుండునంత. 1397

క. హనుమంతునిచే నంపియు, వినటుం బ్రయోపవేశ వృత్తి దొలఁగి త
మ్మునితో నందిగ్రామము, మునిభుఁ డాధగతిఁ భుఁడు నుదనున్ వెడలెన్. 1398

క. కడలేని వేడ్కయునియెడ, కడలిమునిఁగి తేలి వెసలి కైకొండుకెదం
గడలుకొనిన పేరిమి నలు, గడలం దగవరులు గొలిచి కదాగ్గ సన్. 1399

వ. శత్రుఘ్నుం గనుంగొని 1400

క. తల్లులకుఁ బౌరజనులకు, నెల్ల సుహృద్బాంధవులకు నెతిఁగింపుచు సం
పల్లలితుఁ డగుచు రాముఁడు, డెల్లి యయోధ్య కరుదెంచునంతయు వేడ్కన్. 1401

క. అని చెప్పి శోభనపదాగ్రనిధి న్నాకేతిరాజధాని నల ఘా
రనిరూఢిఁ బెంపు మీఱఁగ, నొసరి పంబంపు మని సముచితభంగిన్. 1402

శా. కైకానందను దభీష్టదానహితవాక్యశ్రేణితో ర్వీసురు
ల్లోకానూనుఁడు దిగ్విభూగళీ సమాలోల ప్రశస్తప్రభా
స్తోకానూన యశఃప్రసూనుఁ డహితస్తోమానధీనాస్త్రవి
ద్యాకారుణ్య గుణప్రధానుఁడు సమాధానావధానం డొగిన్. 1403

తే. పటుజటోత్కట వల్కలపటలితోడ, వినయమార్గ్యపూరిత విధములోడ
హర్ష సంభ్రమ భయవిస్మయములతోడ, సముచితాచార సజ్జనోత్తములతోడ. 1404

మ. చనిగాంచెన్ ఘనసీలుఁ బింగళజటాజాలున్ వలీయుక్తహీ
తనయాలోలు సలోలు మోక్షపదవిద్యాజాలుఁ బుణ్యాలవా
లు నిరాభీలు సమస్తలోకపరిశీలున్ సంగరోద్వేలశా
లు సవాచాలు ఋసన్నిభాలు సుకృపాళున్ రామభూపాలునిన్. 1405

క. కని మోదస్వాంతలు పొలుపు మున్నఁ జేరిచి భరతభూవిభుఁడు మహితనయా
వనజాత ముఖీలత్స్థితా, నయానాశ్వాసుఁడ ననృపతిపదంబుల వ్రాలెన్. 1406

క. వ్రాలి నుదగ్రభుజుఁ బ్రస్తావిత పదకములుఁ జేయఁ గని రామమహీ
పాలుఁడు సోదరుఁ ఖువ్యద్వ, ధాళింగితుఁ జేసి మూర్ధ మాఘ్రాణించెన్. 1407

శా. ఆశీర్వాదపురస్సరంబయిన మూర్ధాఘ్రాణముంజేసి ధా
త్రీశుండల్లుఁడు పల్లవింప బ్రియమున్ గృత్యంబు దీపింప శో
భాశాల్యాత్మకరాంబుజాతపరివృద్ధస్వాంతకేద్ధాంగక
ప్రాశస్త్యంబలయి సేమమే భరత యుష్మద్వైభవ శ్రీ వ్రతా 1408

క. అని యాడి పిమ్మట మ్మనఁ, గుసుమాస్త్రు జెల్లెలును గురునకును బురం
బున గలవారలకు నఖిల, జనపదవాసులకుఁ గనుఁ గుశలమేయనినన్. 1409

వ. భరతుండు మహానందభరితుండై. 1410

చ. స్మితరుచికాముదీపటు సముద్రనిబద్ధలోచనోత్పల
ద్యుతి మకరంద రూప విధవోజ్జ్వల సమ్మదబాష్పపుష్పధా
ప్లుత విలసత్ప్రియోయ పరిపూర్ణ భవన్ముఖచంద్రమండల
ద్యుతిఁ గని యొంతయుం గుశల మొందదె యాశ్రితదృక్చకోరముల్. 1411

తే. అట్టి నీదర్శనమున మా యట్టివారి, కెల్ల సేమంబు గల్గుట కేమివింత
యడవి నీవున్న పనువాల్గుహాయనమ్ము, లారయఁ జతుర్దశాయుగంబు లయ్యెనాకు.

చ. కుశలము నీసహోదరునకున్ గురువర్గులకున్ జనంబు భూ
పశుభము పౌర జానపద బాంధవకోటికి సమ్మదంబు ని
త్యశుచి యరుంధతీపతి కహర్పతివంశ పయోధిచంద్ర నీ
కుశలమె సర్వభూతములకుం గుశలంబు దలంచి చూడఁగన్ 1413

క. చలిదండ్రుల మదికోరిక, దెలిసి యడవికరిగి కొండ్రదిమ్మరి ప్రోవున్
గొలువుగొని పీఁకసోఁకుం, గొల మరచిన నీకుసరియగుదు రేసామ్యుల్. 1414

క. అని మఱియుఁ బెక్కుభంగులఁ, దనుఁ బొగడుచున్నయట్టి తమ్ముని భరతున్
గ్రేమమున హర్షించి పునః, పున రాలింగనములవ్వియుం డొనరించెన్. 1415

వ. తదనంతరంబున వసుంధరానందనాకుందరపదారవిందంబులకు మ్రొక్కి యయోధ్యాపు రవిముక్తదుర్గుణంబు లగ్గించి మిక్కిలి దీవనలు వడసి సమస్తంబు కుశలంబ యని యడుగుడు. 1416

క. అతఁ డరుదైన విధమునఁ, గౌతూహల ముప్పతిల్ల గాఢస్నేహా పేరమతిఁ గౌఁగిలించిరి, ఖ్యాతిసుమిత్రాసుతుండుఁ గైకాసుతుఁడున్. 1417

తే. అచట శత్రుఘ్నుచే రాఘవాగమనము, విని వసిష్ఠుఁడు ముదమంది విన్నుముట్టి దశరథాంగనలును దోనఁ దగినయాన, పంక్తిలోఁ జనుదేరఁగఁ బయలుదేఱి 1418

క. పరమోత్సరం బయోధ్యా, పురమునఁ గావింపఁ బంచి భూరిద్యుతివి స్ఫురితాంబరప్రస్ఫురుఁ, డము భరద్వాజనియమిధన్యాశ్రమమున్. 1419

ఉ. చేరి వనాటరాత్రిచరసేవితు నాతఁడు భ్రాతృయుక్తు ధా త్రీరమణీసుతాయుతుని శ్రీరఘురామమునీంద్ర వంద్యుఁగ న్నారఁగఁ జూచి జన్మము కృతార్థత నొందె నటంచుఁ దన్నమ స్కారము లర్ఘ్యపాద్యములుఁ గైకొని కైకొని యాదరంబునన్. 14'0

వ. ఆశీర్వదించి యభినందించి. 1421

క. దశకంఠుని బాధల దుర్గదశఁ గంతుకాంతులైన ప్రజల దివిజుల న్వశదగతిఁ బ్రోచు మతిమను,జశరీరం బూనినట్టి శార్ఙ్గి సుమూర్తి 1422

త్రిమూర్త్యాత్మక సవకందకము. శశవిప్రవినుత యమ్యత,భవభయ మోచన శశిప్రభాకరరాజీ వవిలోచన దేవముఖవి, భవభాషానాథవంద్య భవ్యవిధానా. 1423

వ. అని యనేక విధంబుల నతని విపినవాసకథాసేతువిధానుగకథావిక ప్రయోజనం బు లుగ్గడించి సౌమిత్రి యుచితవర్తనంబుఁ గీర్తించి జానకి యుత్తమగుణంబులు తెత్తి పొగడి యానందించుటయు. 1424

క. అంత వినుమన్న సుమిత్రా, సంతత్యవరజనితుండు శత్రుఘ్నుఁడు ఘా లాంతాంజలి పుటుఁడై సక్ప,త్సంతోషముతోడ రామచంద్రుపదములన్. 1425

క. తననయనచకోరంబులు, దనివోవఁగ నూఁదియార్చ తమ్ముఁ శత్రు ఘ్నుని నప్పుడు గాఢాలిం,గన మొనరించి నృపంబుఁ గడుమూర్కొనుచున్. 1426

క. దీవించుచుఁ దమ్ముని సం,భావించుచు నిర్విఘ్నునఁ బరిరంభణసౌ ఖ్యావహమున మేను మఱచి, భూవిభుఁ డసకృత్ప్రమోదమున మునుఁగుటయున్.

వ. లక్ష్మణానుజుండునుం బోంగియుండె నంత రాముండు ననుజసమేతుండై. 14:8

క. మొగిచిన చేతుల ఘాల, మొగ్గిఁ జేరిచి నిభృతిపారసూత్రమమణిచే ముగురమ్మలఁ బోలిన యా,ముగురమ్మల పాదపద్మములకున్ మ్రొక్కెన్. 1429

ఉ. త్రొక్కినరామలక్ష్మణుల మోముల మోములు చేర్చి చేర్చి యా
యక్కులు నక్కుమారకుల యక్కుల నక్కులు మోపి మోపి చ
న్మక్కుల దగ్గఱి దువ్వులు మోముల సమ్మదబాష్పపూరముల్
గ్రక్కుచుఁ బారణీయమును గాంచి మునింగిరి సమ్మదాంబుధిన్. 1430

క. బుడుతలు తమకు నమస్తులఁ, బుడుకుచు మ్రొక్కుకు శిరములు మూర్కొని మేనుల్
పుడుకుచు శుభాశీస్సులు నప్పుడు గాల్చిరి చింతలనెడు ప్రమదకలనెల్లన్. 1431

వ. వెండియు నపరిమితానంద భరితలగుచుఁ గుమారుల ముహుర్ముహుర్నమస్కారంబు
లనుచుఁ బునఃపునరాశీర్వచనంబు లొసంగుచుఁ దదీయవనవాసాదిక్లేశంబు లుగ్గడించి
కన్నీరు నించుచుం బ్రత్యేకముగఁ బ్రశ్నంబు సేయుచు 1432

తే. కటకట కటిక క్రొగ్గంటి తుటుములతోడ, నొడల క్రేలెడు నిడుద కెంజడలతోడ
మురువు దఱిగిన మెట్టుఁదామరలతోడ, వచ్చి కన్నులఁ బడినార వత్సలార. 1432

వ. అని యిట్టి ప్రేముడి పలుకులం బాలకులం బొదివికొనియుండి రట్టియెడ సీత యా
త్తలకు మ్రొక్కుటయు. 1433

ఉ. గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని కోడలి దీవనలిచ్చి మచ్చిక
ల్విచ్చి పెరుంగ నా పెగుణబృందము లెంతయు నచ్చి మెచ్చి నా
పుచ్చి పతివ్రతామణిరొ భూసుత పుట్టిన యిల్లు వేడ్కమై
జొచ్చిన యిల్లుఁ గీర్తులకుఁ జొన్పితి నిన్వినుతింపనేర్తుమే. 1434

క. దాసీనివహం బెల్లను, దాసీనివహంబు గాఁగఁ దలఁచి సుఖములం
బాసి మది విసువవైతి స్వదాసిక నినుఁ బోలునట్టి పడఁతులు గలరే. 1435

క. శృంగారము గతి నలవాణియు, మంగళదేవతయు సర్వమంగళయును గా
కంగనలు నీకుఁ బురుడే, మంగళదేవతవు సర్వమంగళవాణీ. 1437

సీ. క్ష్మాతలసంవ్యాప్త తాళకపరిపూర్ణవనములు క్రీడోపవనములనుచుఁ
బటుపలాశపలాశ భయద కంటకలతా భవనము లేకేళిభవనము లనుచు
వ్యాళసంవేష్టిత వ్యాళమహాద్రిగుహలు విలాసాంతికగృహంబులనుచుఁ
గ్రవ్యాదకంచళక్రవ్యాద సంకలితాద్రులంచలక్రీడాద్రులనుచుఁ
గతనరాసరభూసురాగాధనిర్ఘ, రీకదంబంబు దీర్ఘికానేక మనుచుఁ
దలఁచి యొదఁ దాల్మి నెలకొల్పి ధవుని పిఱుఁద, విపినములఁ దిరిగి వచ్చితివి గదమ్మ.

క. నినుఁ గోడలవని మన్నించిన యత్తమన మాకులము ప్రసిద్ధి వహించెన్
నినుఁ బుత్రిగాఁగ మహిఁ బడసిన జనకుని భాగ్యమహిమ చెప్పన్వశమే. 1439

వ. అని సీతం బొగడి కన్నులం గప్పికొని పురుషార్థ చతుష్టయంబుం బడసిన పుత్రచతుష్ట
యంబుం గని ప్రమదం బావహింపం దమమనంబుల. 1440

క. వసురాశిం గనిన చక్రము, లసదృశ్యవసురాశిఁ గనిన యధనులుం గడుసం
తసమందు రీతిఁ బుత్రుల, వసునిభులం గాంచి యుత్సవము నొందు నెడన్. 1441

వ. భరతుండును భృత్యామాత్య పురోహితాది సముచితపరివార బంధుసమేతంబుగా
యాత్రక్రమంబున భరద్వాజ సందర్శనంబు నడిపి పవనతనయాదుల సాహసోపకార
ప్రకారంబు లగ్గడించె నపుడు. 1442

క. జానుమెఱయు రాఘవుఁ డాజానుభుజుండు రాముఁ డుల్లసము మీఱ మహీ
జానుజులతో భరద్వాజానుమతిం బడసి కపిచయం బగ్గి పడెన్ 1443

సీ. కువలయానందమై గురుతైర్థ్యకరమయి నవనూత్నచంద్రమండల వసంగ
నమితచంద్రామోద మైసద్విభూతియై పరమేశ్వరుని జటాభాగమునఁగ
నవిరళ నీలమై భువ ప్రశస్తమై యుచితప్రావృడ్ఘనము చమనంగఁ
గంధాతిమయమయి కలితావదాతమై మేరుకైలాసప్రకారమునఁగ
భూరిసార ప్రవాళ విస్తార మగుచుఁ, బ్రకట హరిపూర్ణతరవనరాశి యనఁగ
యూథి దనరారు పుష్పకారూఢుఁ డగుచు, రాముఁడును సుజగదభిరాముఁ డగుచు.

క. వినుత హరికోటిరమణునఁ, జని నందిగ్రామము న్విశాలమతిగపా
వనదిగ్రామము నెనుకం,గని భూమివిభుండు పుష్పకముఁ దగ డిగె నెడన్. 1445

క. వసుధామకులమణి ముఖ్యన, వసుధామయవాజ్ఞితుండు భరతుండు భక్తి
స్వసుధారాజ్యభరముతో, నొసఁగిన పాదుకలు దొడి యుహాజ్జ్వలభంగిన్. 1446

వ. నందిగ్రామంబున నపూర్వవిలాసం బావహింప భరతావాసంబునకుం జని. 1447

సీ. కోత్రిబాంధవదృక్చకోరంబులకు మందహాసచంద్రిక సముల్లాస మొసఁగి
సన్మునీశ్వరసాధుసహాకారబృందంబులు విపులదయామృతవృష్టిఁ దనిపి
వలిమఖధ్వజనీకులదమందముఁ గటాక్షాంశుయోగంబున నలరఁ జేసి
పౌరజానపదప్రస్తావసద్యము వాక్సుధాంబుపూరమున దైన్యము వాపి
సరగ భరతాదిసోదర సమ్మతంబు, రాశి నిజరాక నపూర్వఁగఁ జేసి రామ 1448
చంద్రభూజాని భూలోకచంద్రుఁ బోని, కాంతి నొప్పారె నరివారకరినుఁ డగుచు.

వ. అఖండాఖండల వైభవ ధిక్కారియై సమస్త బంధుపరివారంబులుం బరివేష్టింప సుఖోపవి
ష్టుండై యుష్టగోష్ఠీ సంతుష్టాంతరంగుం డగు రామచంద్రుండు నిజపాదుకామూల భరతమ
హీపాలకృతవిశాలమహీపాలనసౌష్ఠవం బభినందించు పౌరజానపదలోకాలోకనంబు
నం గురూపాలుండై. 1349

క. బహుమానపూర్వకముగా, గుహునిం బోఁబనిచి యారఘుప్రభుఁడు మహా
మహుఁడగు సోదరత్రయ, సహితుండై పటు జటావిసరము సదిర్చెన్. 1450

చ. ఇటులు జటోత్కటుం డపనయించి పృథుస్తనయుత్న మండలో
ద్భట పటలంబుఁ ద్రోఁచిన సుధానిధిచందము నొందె సద్భటా
ర్భటులు లలిమంగ నంత రఘుపుత్ర మహాత్రము నిల్పియుంచె వి
స్ఫుట పటుశోభనంబులను జొన్నెడు దాని నయోధ్య కేఁగఁగన్. 1451

క. కదుకొని నినుఁ దలఁచిన యప్పుడు వత్తువుగాని కదలి పొమ్మని పూజ
లను నొనరించి కుబేరుని, కడ కనిచె న్నృపుఁడు పుష్పకము సావరుఁడై. 1452

వ. తదనంతరంబున.

శా. స్నాయుద్భక్తితరు ల్సహోదరవరు లాప్తవ్రాంబులుం గొల్వఁ బా
దాయుగ్మోచ్ఛ మహోత్తమాంగుఁడు మరుత్పుత్రుండు మున్నెక్కదై
తేయస్వామి విభీషణుండు సుభక్తిం జేరి రా నప్డు యా
త్రాయత్తంబగు చిత్తవృత్తి రఘువంశస్వామి యుత్సాహియై

క. కుండల దీప్తిక్షాళిత, గండస్థలుఁ డగుచు రథముఁ గైకొని యొప్పెం
జండకిరణుండు పొడుపుం, గొండ పయిన్వెలుఁగు గతి రఘుప్రభుం డంతన్. 1354

శా. చక్రాక్రంద సహస్రభానురుచిరోచ్చప్యంద హారాంచిత
చ్ఛత్రాళి న్వెలయింపఁ జేయుచు మనోజ్ఞ ప్రక్రియాలోలుఁడై
శక్రాద్యష్ట దిగీశభావిత యశోజాలప్రతీతుండునై
శక్రాశ్వప్రహసత్తురంగమ వెసలె న్సాకేతవీథ్యార్థియై. 1455

వ. తదవసరంబునం గౌసల్యయు సపత్నీద్వయసహితంబుగాఁ బుణ్యాంగనాదీనీకదంబకల
యుతం బగు జనకనందన కన్నీధంబు ననుసరించి సముచిత యానంబున వెడలె నంత.

మ. హితవృత్తిం జని రాఘవుండు గనియెన్ హేమప్రభాజాలవి
రాజిత పక్షద్వయచక్రవాక మిథునాత్మప్రచారంబుఁ జా
రుతరంగోద్గతవాతకంపితమహీరుట్ఛాఖికాడోలికా
స్థితకీరంబు లసన్మనోజ్ఞ సరయూతీరంబు దూరంబునన్. 1457

క. కని తత్సమీపమునకుం, జను నప్పుడు కుముదకమలసౌరభము నెసం
గొనిన మలయానిలమున, మ్మనిఁగిన రాముఁ డుత్కంఠుం డిట్టనియెన్. 1458

సీ. కలిత రక్తోత్పల కళికావిశేష హారతి దీపకళికాప్రతతులతోడ
నధికవాఃకేళిసమాయాత భద్రేభపటుకుంభ భద్రకుంభములతోడ

శైవాలసంగతచరమాంగ చక్రవాకమనోజ్ఞ సికతలతములతోడ
హంసపక్షచ్ఛదాచ్ఛాదిత విశాలసైకతవేదికాచయములతోడ
గండశైలాచార లాజాప్రకరములతోడఁ, గమత సౌవర్ణచాముపీఠములతోడ
భావిపట్టాభిషేక సంభారములఁ బూనవచ్చునది వోలె మున్న దిన్నదిం గంటె 1459

క. అవిలక్ష్మణుఁడు చతుర్భుజ ముల నగ్గింప భరతశత్రుఘ్నులు సె
ల్వారఁగీర్తింపఁగ రాముఁడు, చని కాంచె నయోధ్య నహితజనతాసాధ్యన్. 1460

వ. కాంచి యపార కపివీర పరివార సహితుండై తూర్యనాదంబులు విప్రాశీర్వాదంబులు మిన్నుముట్ట నాగమనంబునం బొంగుకులాంగనయుం బోలె వివిధాలంకార శోభితయై వసంతసమయోద్యానంబునుం బోలెఁ గుసుమాకర విస్ఫురద్విశాల సాలంబై హిమకరోదయావసర ఘూర్ణమానమహార్ణవంబుం బోలె ధవళ తురంగ తరంగంబై శారదాముఖంబునుం బోలె సంగీతవిద్యానిలయంబై వెలయు నయోధ్యా రాజధానీప్రవేశంబు నృపశ్రేయంబుగం బొదలు మహేంద్రుండు సురాచార్యానుమతుండై త్రివిష్టపాలయప్రవేశంబు గావించు చందంబున ధరణీసురులు తనుం దగు రాముండు వసిష్ఠానుమతుండై యాచరించె నంత.

తే. గీ. చాపవనంబులఁ దూర్చి పయోజవనవి, హారమొసంగి ధారాగృహములమలసి
గంధగజగంధమిళితకలితగంధ, గంధవహవృత్తి నెదిరించె గంధవహుఁడు. 1462

క. సుందరగతిగాఁ గేరెడు పౌరాంగనలవిభవమునఁ దత్పురం బేగనువో
నందనవనవిహారముల బొందిన రమ్యశ్రీమాను నవ్యనగరముల విధమున్. 1464

చ. ఇభఘటలున్నవామునాంగ కీనల వాసల నేగ చూర్ణిక
ప్రభలు వెలుంగ చిత్రములు పట్టుపుస్తకముంగ కాలిన
త్యభినవభూమణీ కులాలయంబులు చేరికగు ల్లసిల్లింప భూ
విభులు పదారపడ నిలు వేవ్రు ధరింపఁగ రాజుఁ డావ్యతిన్ 1465

వ. ఘంటాపథంబులఁ దరిసి జొచ్చిన న్యగ్రంధము. 1466

క. లాజలు పుష్పములుం దూర్, వ్యాజాలంబుగా మాణిక్యమౌక్తికసుల్
రాజపథసౌధపుర్యా, స్త్రీజనములు చల్లి పుష్పసేసలు పట్టై. 1467

క. శ్లాఘాతిశయపవనజస, మాఘూర్ణసముద్రలంఘనాద్యభిఖ్యతతో
రాఘవవిరోధిజయస, మాఘోషము చెల్లెఁ బురములం దెల్లెడలన్ 1468

క. హనుమద్భల్లూకపసౌ, మిత్రినలాంగదకుముదకేసరి దధిముఖమహో
పనసగజగంధమాదన, వినతసుషేణగవయద్వివిదమైందాదుల్, 1469

చ. బహువిధవాహనంబుల నపారవిభూషణభూషితాంగులై
యహిపరిముక్తకంచుకనిభాంశుకను ల్లసియించి గంధమా
ల్యహితాళకేయులై ఫలగసాములఁ ద్రిప్పి వహించి యెంతయున్
రహివహించెంచిరప్పురవరంబున రాముఁడు సంతసింపఁగన్. 1470

క. తాలిమి శ్రీహనుమన్ప్రీ, తాలక్ష్మాధరతరశ్రుతు వారకళ్రుతు
ష్పాలంబనఁబడె రఘుపా, పాలుం డత్యాదరమున బట్టక మేగెన్. 147

క. ఇట్లఖిలజనానందంబుగాఁ బురవిహారంబునం బ్రీతుండై. 1471

క. భూమీసుతఁ బాంధవ ప్ర, త్యామాత్యక నాగరుల నానతిఁ బరం
భామితతరుకాప్ప్రప్రేమంబహు మాన సుఖపరిప్రశ్నములన్. 1472

మ. సంతసచి దండ వీయుడు వసంతుఁడు పుష్పవనంబులోని క
త్యంతిమ మందంబునం జనిన యట్లు వినూత్న చిరత్న దీపికా
క్రాంతశిరోగ్ర హాంతికోను కాంతికలా స్తగితోయ కీదికా
ఖ్య తగునింది రాంశగ మహాస్వతి చేయుఁడు సొచ్చె వేడుకన్. 1473

వ. అనంతరము ధాతుం దభీష్టసుఖావాసంబు లగునివాసంబుల హనుమన్ముఖ్యుల విడి
యించె నంగనీనాకాంతరము లున్నకాంతాకరాంతలతాంతతాళవృంతానిలాలోల
మూర్ధకుంతలలై తద్దాతంబు నొంచ్చ నట్లుఖంచవిభవంబున నగరు సొచ్చి రాముం
డుచితపనోవంబుల పీఠాబిమనోహారసంగీతనాదంబుల బాంధవానుమోద వాదంబుల
వారేఖ సుఖవృత్తిం గడపుటయు. 1474

సీ. ఉదయభూభృచ్ఛిఖరోత్థుండగు పతిపతా రమణీయక్పదనంతరత్న మనఁగ
నిధుమయూఖప్రశాల విస్రగనవహ యసురసస్వంచాగ వాఁసయనఁగ
భువన ప్రకాశకబుద్ధి వీక్షితహాయపక్షిర ద్దక్షిణచక్షువనఁగ
బ్రక్కింకరవిగారి పట్టాభిషేచ వార్ధసుకుల్విత వసురాశి యనఁగ
రహియుజుస్వామిబుగ్ధుజనకసత్సృద్ధి, మూఁడుమూర్తులు మెదిపిన ముద్ద యనఁగ
నదయుమయ్యనిముఁడు ప్రాక్కలోదరీ యు, నిస్థితిచిల్లకాన్ని ఖగా ఖగ. 1475

తే. శ్రీరఘుస్వామి పట్టాభిషేకమునకు, సర్వతీర్థాప్పంబులు సంగ్రహించి
ధర్మకలశంబు వేలుపు ల్పంపిరనఁగ, భానుఁ డుదయించె నభినవభానుఁ డపుడు.

సీ. వజ్రసంకల్పిత ద్వారబంధములనుఁ బాలుపారు మండపములు లగుచుఁ
గమనీయబహుచిత్ర కాయమానములను నవకిసాలయతోరణంబు లగుచుఁ
బ్రాతస్సముద్ధిత భామాధరములనుఁ గర్పూరతాంబూలకాంతులగుచు
మేనగోత్రాధరచాయకూటనిధసౌధకేతు ద్గరికధాతు లగుచు

వరుణపరిపీయహ సరోవిహారమునక, రమ్యులకునొప్పు సుమపరాగమ్ములగుచుఁ
బలురథములకు కర్కకంబళములగుచు, వరుణఁతి మించెఁ దరుణారుణాతపములు.

చ. అహిమకరోరుభాస్వదుదయమ్మునకు న్మునుగాఁగ వేకువ
న్విహసహాజమ్ముఁ దన్ప్రపతిచంద్రుఁడు రాముఁడు వందిమాగధ
ప్రహితనుతుల్చెలంగఁగఁ బ్రభాతమునం దగ మేలుకాంచెఁ బూ
ర్వహిమకరాననాంతురుచి యందొఅకందొవలుత్సహింపఁగన్. 1478

వ. మేలుకని కృతకాల్యకరణీయుండును ధృతదివ్యాంబరవిభూషణుండును నతసామంత మహీపాలకుండును వృతబంధుసహోదరామాత్యుండును భృతమహీదేవతానివహుండును సంతతపౌరజానపదకల్పితప్రవరప్రకరుండును స్మితసుందరాధర ముఖాంభోజుండును మితచతురమధుర వాక్సమాజుండును మహోదారుండు నగు రామరాజుం గనుంగొని సమన్విత వామదేవాది మహామునిశ్రేష్ఠుండగు వసిష్ఠుం డెల్లవారల యుల్లంబులుఁ బల్లవింప నల్లన నిట్లనియె. 1479

ఉ. చేరువ యయ్యె మాపతము శిష్యులఁగూడి మునీంద్రులెల్లరుం
జేరి రయోధ్యజానపదసేవిత యయ్యె వరాభిషేకసం
భారములెల్లఁ జొప్పడె సమస్తమహీవలయాధిరాజ్యమిం
పారఁగ రామమూర్తికి సమర్పణసేయుట చాలమేట్రికిన్. 1480

క. సుతపుణ్యనదీజలములుఁ, జతురంభోధ్యుదకములును శైలచయులు స
మ్మతిఁ దెచ్చి రఖిల జనమాన్యతమై పట్టాభిషేకనిలయుం బనురేన్. 1481

వ. అని పలికి కౌసల్యాగర్భసంభూతభూత ప్రభూతవర్తనం బుగ్గడించి. 1482

క. పదునాలుగువర్షంబులుఁ, బదునాల్గు యుగంబులయ్యె భరతునకతఁడు
మ్మదమంది ధరాభారముఁ, గదలిచి రాఘవుల బెట్టఁగా నెంచెనుమన్. 1483

క. కావున రాఘవు నఖిల మహీవలయమునఁ బేర్మినేలు విభునిగాఁ
గావింతమ యభిషేకమహావిభవం బనుచు దుర్భ్రాంతదనుకన్. 1484

వ. సమస్తజనానందకరం బగునమ్మహోత్ర దశరథాంగజుకెతెంగించి తదనుమతంబు వడసి దేవతాజయజయధ్వానంబులతోన భూదేవతాశీర్వాదంబులును దివ్యదుందుభి రవంబులతోఁ దూర్యారవంబులును కల్పకప్రసూనాసారంబుతోన పుణ్యకాంతాక రాక్షతాసారంబులును గంధర్వాప్సరోలాస్యంబులతోన వేశ్యాలాస్యంబులును నొక్కట నింగికి న్నేలకుం జాలియొప్ప నప్పు డరుంధతీవల్లభుండు సితప్రభాభాసురం బును ముక్తాఫలవికీర్యమాణంబు నగు క్షీరవార్నిధిచందంబోని సభామండపాభ్యంత

రంబున నత్తుంగంబై పూర్వశైలసదృశంబగు భద్రాసనంబున రోహిణీపతినయందగు
హిమకరుఁబట్టి జానకీసనాథు రామమహీనాథు సుఖాసీనుం జేసి రంత. 1485

క. నవరత్నమయాలంకరణవిశేషము పేర్మిరోహణమహీధ్రమునా
నవనివిభుఁ డొప్పుచుండె నప్పుడు వసిష్ఠాదిమునులు గదిసి కడునొక్కనయమునన్ 1486

మ. ఉపమాతీత యశోధురంధరు గుణాఢ్యు న్సర్వ సర్వంసహా
ధిపతిత్వంబు వహింపు మీ రనుచుఁ బ్రీతిన్భర్మపట్టంబు సు
త్యపదిష్టస్థితి మానవేశ్వరలలాటోపాంతముం గూర్చి ర
చ్చపలేఁగప్పం జెనుమల్పు తీవమెఱపు స్సంధించుచందంబునన్. 1487

చ. కలిత మనోజ్ఞపల్లవనికాసిత పుణ్యనదీజలోజ్జ్వల
త్కలశము లొప్ప సవ్యగక జనులన్ ధరియించి వారిచం
దురితులు చెద్ద ఋషిసమూహ జిల్కుము మాపయినంచుఁ జెల్వు న
చ్చెలువున రామచంద్రు నభిషేక మొనర్చిరశేషభూమికిన్. 1488

వ. మఱియుం దగువారెల్ల రాఘవుం బుణ్యతీర్థజలంబుల విధ్యుక్తక్రమంబున నభిషే
కించిరి 1489

సీ. కుముదబాంధవు బోలెఁ గువలయానందుఁడై యమృతధారాపూరితాత్ముఁ డగుచుఁ
గనకాచలము బోలె ఘనసానుకటకుఁడై విబుధనదీజలవిమలుఁ డగుచు
నష్టమూర్తి బోలె నాగ్యనుకూలుఁడై సంగతగంగోత్తమాంగుఁ డగుచు
నీలాంబుదము బోలె శాలివిలాసుఁడై విహితాంబుపూర సంపిహితుఁ డగుచు
కల్పకము వోలె మధురసకలితపాణి, పల్లవుండయి యభినవఫలుఁ డగుచు
సీతతోఁ గూడి పట్టాభిషేకశోభనము వహించెడువేళ రామమహీవిభుండు. 1490

క. పాటించి రామమూర్తికి, హాటకకలశోదకంబు లభిషేకింపన్
మేటి జలధారలొప్పెం, గాటుకకొండపయి వజ్రకవచముమాడ్కిన్. 1491

వ. ఈరీతి నఖిలభూతధాత్రీవలయాభిషేక సామ్రాజ్యసంశోభితుండై గురుబ్రాహ్మణ
మాతృదేవతావందనంబు లాచరించి సమస్తజనంబుల నభిమతప్రదానంబులం దనిపి సం
తుష్టుండై. 1491

క. ఆవిభుఁడు దనరుఁ గానుకలు, గావేలుపు లంపినట్టి కనకాంబరభూ
షావిసరము వాద్యతి సుగ్రీవాదుల కొసఁగి సత్కరించుచు మఱియున్. 1493

వ. అభీష్టగస్తప్రియవచనంబుల నలనీలాంగదజాంబవద్విభీషణాదులం దనిపి వచ్చుచుం
బోవుచుండుఁడుగాక యని వారివారి నివాసంబులకుం బొడుచుం బొమ్మనట్లు

సేవాసంగి వీడ్కొల్పి జనకనందన నందనస్నేహంబున మన్నించు మహాబలున దమం
దమ్ములం గలిపికొని తనయొద్దన యునిచికొని. 1494

క. మందారమాల్లికొనిన, సుందివయందగ మయూపుం జెనఁగొను మిం
చుం గౌరవము జనక మహీభృన్నందనఁ గూడి మహి యాజనఁదనుఁడేలెన్. 1495

క. కలసీనయప్పుడు వానలు, గలుగఁగ మరణములు నట్లుగా రక్ష సామా
నలబాధలుఁ దస్కరజాగుల పేరులు నెఱుఁగకుండఁ బ్రోచెం బ్రజలన్. 1496

క. ఆ సూర్యాపతి హితుఁడొ, య్యన సూర్యాణముగ నాజ్ఞనలరిచి మహిలో
ననసూయాసుహృదయుఁ డీయనసూయ కజ్జ ప్రియుం బొనరుచు వాఁగన్. 1497

వ. సమస్తజనహృదయానంద జనకంబుగా ననేకసహస్రవర్షంబులు మహీపాలనసుఖం
బనుభవించుచుండె నిమ్మహాకావ్యరత్నంబు గురితాపహంబును జయావహంబును
నగు నని చెప్పి వాల్మీకిమహర్షి మహామహుం డయ్యె మహాప్రభూ వేంకటేశ్వరా
యవధరించి రక్షింపుము. * 1498

గద్యము.

ఇది శ్రీసూర్యనారాయణపదాబ్జధ్యానపరాయణ భూమహైశ్వర్యనివాస రామశాస్త్రి
తనయ పండితసేవాసముచ్చయ శ్రీ తత్పల్లి లక్ష్మీనృసింహ ప్రణీతం బైన
దాశరథివిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందు
సర్వంబును సప్తాశ్వాసము.
సంపూర్ణము.

---

* ఇవి యాశ్వాసాంతపద్యములు రచింపలేదు.

అముద్రితాంధ్రగ్రంథ సర్వస్వము.

1	జాహ్నవీమాహాత్మ్యము. (ఏచు.గు లక్ష్మణకవి)	0	10	0
2	సీమంతినీకళ్యాణము. (పెనుమళ్ళ సోమన్నకవి)	0	10	0
3	విజయనందనవిలాసము. (మంగళగిరి ఆనందకవి)	0	10	0
4	వాల్మీకిచరిత్రము. (రఘునాథభూపాలుఁడు)	0	8	0
5	రంగనాథరామాయణము. (కాచభూపతి విఠ్ఠలరాజు)	1	0	0
6	శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. (కట్టా వరదరాజేంద్రకవి)	1	0	0
7	సారంగధరచరిత్రము. (కూచిమంచి తిమ్మకవి)	0	12	0
8	భార్గవపురాణము. (కొండూరి వేంకటదాసు)	1	4	0
9	నారాయణాచలమాహాత్మ్యము(–ల్లమరాజురంగధామకవి)	0	12	0
10	శ్రీలక్ష్మీనారాయణపరిణయము. (శివపల్లి సర్వోత్తమకవి)	0	12	0
11	నలచరిత్రము. (రఘునాథభూపాలుఁడు)	1	0	0
12	సర్వకామదాపరిణయము. (శిష్టు కృష్ణమూర్తికవి)	0	10	0
13	సీతాపరిణయము. (వాసిరెడ్డి సుబ్రహ్మణ్యకవి)	1	0	0
14	మిత్రవిందాపరిణయము (శ్రీరాజా రావు జనార్దనరంగారాయణింగారు, బొబ్బిలి.)	0	4	0
15	నానార్థనిఘంటువు	0	4	0
16	నీలాపనిందానివారణము. (మాడభూషి నృసింహసూరి)	0	4	0
17	బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము. (మండపాక కామకవిగారు)	0	8	0
18	సుధీరంజనము అను ధ్రువోపాఖ్యానము. (ఓగిరాల జగన్నాథకవి)	0	4	0

వలయువారు:—అముద్రితాంధ్రగ్రంథసర్వస్వము,

చిత్రాడ, పిఠాపురము,

తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

శ్రీ రామవిలాస గ్రంథమాల

—। నవలలు. ।—

1	ప్రభాతము	1_0
2	వినోదిని 1 వ భా.	0_12
3	వినోదిని 2 వ భా.	0_12
4	ప్రేమలత	0_8
5	పరుసవేది	0_8
6	మయసభ	0_10
7	అపూర్వప్రతిభ	0_10
8	ఛాందసులాన	0_10
9	చినరంగరావు	0_6
10	హర్ష చరిత్రము 1 భా	0_8
11	పాణిగ్రహణము	0_1
12	సహృదయ	0_4
13	తాతాజీవితము	1_0
14	దోమాడయుద్ధము	0_12
15	కమలావతి	0_10
16	స్నేహలత	0_14
17	రసపుత్రజీవనసంధ్య	0_14
18	కాంచనమాల	0_3
19	సీత	0_10
20	మధురమంజరి	0_12
21	దమయంతి	0_8

—। ఇతరగ్రంథములు. ।—

22	శ్రీనీతిపద్యరత్నావళి	0_
23	రాయలరాజనీతి	0_
24	ఐరోపామహాసంగ్రామము	0_
25	ఓటరులకర్తవ్యము	0_
26	విద్యావంతుని ధర్మములు	0_
27	హితవాది (విమర్శనము)	0_
28	గోషా	0_
29	సంగీతవ్యాసములు	0_
30	భగవద్గీతామృతబిందువు	0_
31	చమత్కారరత్నావళి	0_
32	బద్దినీతులు	0_
33	కీ॥ శే॥ కావ్యనిధి శ్రీచెలికాలచ్చా [illegible] యజీవితచరిత్రము	1_
34	కుచేలుడు	0_
35	ప్రేమమయిరాధ	0_
36	రుధిరస్రవంతినాటకము	0_
37	శ్రీరాముని జీవితచరిత్రము.	1_
38	మల్లెమొగ్గ	0_
39	రోహిణి	0_
40	పాణిగ్రహణము	0_
41	వెలమలుక్షత్రియులా ?	0_
42	కురంగము	0_

వలయువారు:— శ్రీరామవిలాసగ్రంథమాల,
చిత్రాడ పిఠాపురము,
తూర్పుగోదావరిజిల్ల